

CONSTITUTIONES SYNODORUM

Metropolitanæ Ecclesiæ Gnesnensis

PROVINCIALIUM

Authoritate

Synodi Provincialis GEMBICIANÆ

Per Deputatos recognitæ

Jussu verò & operâ

Illustrissimi & Reverendissimi Domini

D. JOANNIS WĘZYK

DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ

ARCHIEPISCOPI Gnesnensis L. N. R. P. P.

editæ.

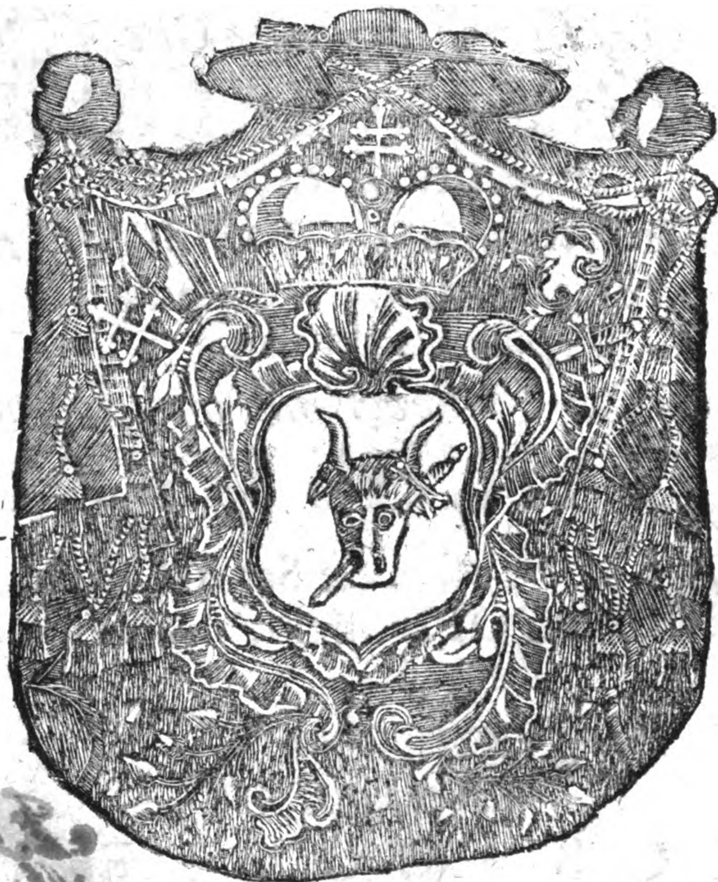
CRACOVIÆ

In Typographia Collegii Majoris Univer: Cracovien:

REIMPRESSÆ.

Annô Domini 1761.

In Gentilitium Insigne
Celsissimæ ŁUBIENIANÆ Domûs.

Hoc Superi servate Caput Gladiumq; perennè,
Astræa ex terris ac petat Astra celer.
Justitiam terris rigor & prudentia firmant,
Suppeditat Caput hanc, manat ab ense rigor.

Celsissimo, Illustrissimo & Reverendissimo Domino,

D. VLADISLAO ALEXANDRO

Iomian à Łubna

ŁUBIENSKI,

DEI & Apostolicæ Sedis Gratiâ ARCHIEPISCOPO Gnesnensi,

Legato Nato, Regni Poloniæ & M.D. Lithvaniæ

PRIMATI,

Primoq; PRINCIPI, ABBATI Tinecensi, EQUITI AQUILÆ ALBÆ,

Domino D. Protectori Amplissimo.

Onstitutionum Provincialium ante triginta & aliquot annorum lustra Orbi Polono evulgata exemplaria partim, lividi edacitate temporis jam prorsus absumpta, partim diuturno detrita usu (quod eidem cæteris quoq rebus evenire assolet), dum iterum reimpressa lucem petunt publicam, ut faustiùs in apricum prodeant, Tuo Celsissimo Nomine *gestiant commendari. Stante enim præsenti rerum vicissitudine & tempestate, in qua contemnuntur jura, Sanctissima profanantur leges, à laudabilibus Majorum longe receditur institutis, præstantiorem non aliunde quam* à Te Archipræsule Primoq; Principe *habere possunt commendatorem, utpote Qui pro observantia Patriarum Legum, pro integritate Jurium Ecclesiæ fortissimum Pugilem agis & decertas zelosissime. Deferri in* Tuas *gratiosissimas manus eò audentiùs ambiunt, quod sint præstantissimus quidam partus* Tuorum in Archipræsulea *primaq; post Regiam libero hoc in Regno Dignitate Prædecessorum. Prodire iterum in publicum sub* Tuo Celsissimo Nomine *eò confidentiùs expetunt, quò luculentiùs perspectum habent, quod à* Te *Optimo datoq;*

Ac nobis

nobis à Diis Principe nulla unquam legum religio & justitia repulsam tulerit. Caeterorum Causa Juris aequitate, ipsa Juris aequitas, Tuo se Judiciô tueri solet, nunquam ibi depressa, ubi praesens ades, nunquam periclitans ubi auxilium, nunquam fluctuans ubi consilium porrigis: semper Te Arbitro victoriae, Te Praeside fraudis doliq; Te Defensore omnis securima periculi. Fulget in omnibus Tuis laudatissimis actionibus, viva aequitas, iisdem Tecum in penetralibus residet sancta justitia, assidet in Tribunali, discutit leges, moderatur jura, causas & negotia aequissimè dijudicat. Videre licet in tam praecelso Honoris, ad quod Te virtus Tua & ingentia tam de Patria quàm Ecclesia DEI provexerunt merita, Culmine, singularem animi modestiam, admodum svavem in alloquendo oris affabilitatem: facillimum propter singulos accessum: ipsissimam qua Te Diis aequat clementiam: liberalitatem in Sacras Aedes & pauperum Nosocomia profusam, dona haec sicut non cuilibet communia ita peculiare sunt gloriae Tuae argumentum At verò sollicita pro conservandis Patriae & Ecclesiae, juribus cura, intensus aequitatis amor, incredibilis pro Religione Zelus immortalem Tui Nominis famam serae posteritati nunquam satis celebrandam relinqvunt. Elucescit in Te Principe ea Sanctitatis Imago, quam in Praedecessore ac Atavo Tuo MATHIA praesens veneratur nec ulla unquam desinet venerari aetas: spectatur ille praecipuum in Literas Literatosq; amor, quem in Patruo Tuo CASIMIRO, suo sibiq; admodum faventissimo Cancellario & Protectore Schola Regni Studiorum Universitas nostra est experta. Habuit omni aevo Sacrosancta Legum Religio in Celsissima Tua Domo singulare praesidium & tutamen, idem & pro praesenti rerum Statu à Te Principe Celsissimo, Qui es viva gloriosissimè agendorum Lex, Canon & Regula omnigenae perfectionis habere gaudet. Hinc & Acta Provincialium Synodorum repetitis recens reimpressa vicibus sub Tui Celsissimi Nominis auspiciis in publicam laetanter proferuntur lucem. Gratiosissimis illa Tuis suscepta Manibus loquentur debitam Tibi Primo Principi & Protectori Singularissimo gratitudinem nostram: nos verò Te Archipraesulem & Regni Primatem ad Patriae tutamen, ad defensionem Fidei, ad nostrum Praesidium, tam diu incolumem vivere, quamdiu Orbis legibus vivet, exoptamus.

CELSITUDINI VESTRAE

Devinctissimum & Obligatissimum
Studii Universitatis Cracoviensis
Collegium Majus.

INDEX TITULORUM

Secundùm ordinem, quo ponuntur in ipsis Constitutionibus.

LIBER I.

LIBER II.

LIBER III.

De Decimis,

LIBER IV.

LIBER V.

hiam

De ap-

CELESTINUS PAPA.

Nulli Sacerdotum liceat Canones ignorare, nec quidquam facere, quod Patrum possit Regulis obviare. Quæ enim à nobis res dignè servabitur, si decretalium norma constitutorum, pro aliquorum libitu, licentiâ permissâ populis frangatur? *c. nulli. Dis: 38.*

CONSTI-

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM PROVINCIÆ GNESNEN: LIBER PRIMUS.

De SVMMA TRINITATE, & FIDE CATHOLICA.

N PRIMIS ſtatuim⁹, quòd in fide Sãctæ Trinitatis, & Incarnationis Domini noſtri JESU Chriſti, Sacerdotes populum, tam majorem quám minorem, debeant inſtruere diligenter.

De Trinitate autem ad minus docere tenentur expreſſè, quòd Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus, tres perſonæ, & unus DEus; & una perſona, non eſt alia.

Et cùm Fides non ſubjaceat rationi, non eſt quærendum, nec per laicos diſputandũ, de his quæ ad fidem pertinent, quomodo, vel quare: ſed ſimpliciter credendum in articulis fidei, Sanctiſſ: Trinitatis myſteria, Divinitatem & humanitatem Domini noſtri JEsu Chriſti concernentibus, quod credit, tenet, & docet Sancta Romana Eccleſia mater noſtra. Et quòd omnes

Presbyteri, & signanter Curati, articulos fidei principales sciant, & doceant explicitè & distinctè, prout in Symbolo Apostolorum continentur.

De PROFESSIONE FIDEI.

Ex Synodo Petricoviensi, 1578. sub Rndiss: olim Jacobo Vchánski Archiepiscopo.

AD testificandam unitatem & constantiam Sacrosanctæ Catholicæ Ecclesiæ, quæ à JESU Christo Dño DEO & Salvatore nostro, super Beatum Petrum Apostolorum Principem ab initio ædificata, & ad finem usq; sæculi perpetua Summorum Pontificum Romanorum successione duratura est, omnes & singuli, qui ad Synodum convenerunt, fidem suam, quæ una eademq; est omnium verè in Christo credentium, ex formula per PIUM Quartum fæl: record: Pontificem Maximum edita, adhibito jurejurando, libenter cupidèq; professi sunt, in hanc videlicet formã:

Ego N. firma fide credo & profiteor omnia & singula quæ continentur in Symbolo fidei, quô Sancta Romana Ecclesia utitur: videlicet, Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum Iesum Christum, Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum, non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de cælis.

de cælis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die, secundùm Scripturas. Et ascendit in cælum, sedet ad dexteram Patris. Et iterùm venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, & vivificantem, qui ex Patre Filioq; procedit. Qui cum Patre & Filio simul adoratur, & conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum: & vitam venturi sæculi, Amen. Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, aliasq; ejusdem Ecclesiæ observationes & constitutiones firmissimè admitto, & amplector. Item, Sacram Scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimem consensum Patrum, accipiam & interpretabor. Profiteor quoq; septem esse verè & propriè Sacramenta novæ legis à IESV Christo Domino nostro instituta, atq; ad salutem humani generis, licet non omnia singulis necessaria, scilicet: Baptismum, Confirmationem, Eucharistiam, Pœnitentiam, Extremam unctionem, Ordinem, & Matrimonium: illaq; gratiam conferre. Et ex his Baptismum, Confirmationem, & Ordinem sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoq; & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solenni administratione recipio, & admitto. Omnia & singula, quæ de pec-

cato Originali, & de justificatione, in Sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter in Missa offerri Deo verũ, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis: atq; in Sanctissimo Eucharistia Sacramento esse verè, realiter, & substantialiter corpus & sangvinem, unà cum anima & divinitate Domini nostri IESV Christi; fieriq; conversionem totius substantia panis in corpus, & totius substantia vini in sangvinem: quam conversionem Catholica Ecclesia transubstantiationẽ appellat. Fateor etiam sub altera tantùm specie totum atq; integrum Christum, verumq; Sacramentum sumi. Constanter teneo Purgatorium esse, animasq; ibi detentas fidelium suffragiis juvari. Similiter & Sanctos unà cum Christo regnantes, venerandos atq; invocandos esse; eosq; Orationes Deo pro nobis offerre, atq; eorum Reliquias esse venerandas. Firmißimè assero, imagines Christi, ac Deipara semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum, habendas & retinendas esse, atq; eis debitum honorem ac reverentiam impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumq; usum Christiano populo maximè salutarem esse affirmo. Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum matrem & magistram agnosco: Romanoq; Pontifici, Beati Petri Apostolorum Principis successori, ac IESV Christi Vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Catera item omnia à Sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis, ac pracipuè à Sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio atq; profiteor: Simulq; contraria omnia, atq; hæ-

reses

reses quascunque ab Ecclesia damnatas & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & inviolatam usque ad extremum vitæ spiritum, constantissime, Deo adjuvante, retinere & confiteri, atque à meis subditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum ego idem N. spondeo, voveo, ac juro: Sic me Deus adjuvet. & hæc Sancta Dei Evangelia.

Decretum antiquum Dierzgovii Archiepiscopi, Petricoviæ, 1551.

SAcra Synodus, invocatâ, ut moris est, gratiâ Spiritus sancti propter exterminandas hæreses, quæ in Provincia Gnesnensi radices jam non mediocres egerunt, multosque in Ecclesiastico Ordine infecerunt, decrevit, nemine contradicente, ut Reverendiss: Dñi Archiepiscopi, Episcopi præsentes, & absentium Nuncii, necnon Abbates & Capitulorum nuncii, confessionem fidei suæ in exordio præsentis Synodi facerent, prout ibidem fecerunt in effectu: Catholicam scilicet confitendo fidem, quam sancta confitetur Romana Ecclesia; cujus Confessionis ibidem confectus extat libellus Paraphrasticè conscriptus. Quam quidem Confessionẽ, etiam singuli Dñi Episcopi absentes, & Prælati, & Canonici Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum in Capitulis suis, necnon Abbates cum suis Mona-

chis in eorum Conventibus, omnes & singuli, atq; etiam coram Archidiaconis in visitatione Ecclesiarũ Parochialium, Plebani, atq; alii Presbyteri & Clerici, facere deinceps teneantur. Operæ precium esse quoq; censuit Synodus ipsa, ut etiam deinceps illi, qui nominati fuerint aliquarum Ecclesiarum in Provincia & Primatia Gnesnensi, in Archiepiscopos & Episcopos, post eorum electionem, denunciationem, aut postulationem, in manibus Nunciorum per Capitula ad eos deputandorum, eandem Confessionem faciant, quam Confessionẽ reiterare sunt obligati, in primo quoq; suo ad Sponsas suas ingressu. Idq; circa juramentum receptionis suæ ad Ecclesiam, in medio Capituli præstari solitum. Similiter Abbates circa benedictiones suas, Prælati & Canonici ad Ecclesias Cathedrales & Collegiatas circa eorum receptionem. Plebani verò & alii Clerici ad Parochiales & alia quæcunq; Ecclesiastica beneficia, cum cura & sine cura, circa eorum institutionem. Et Clerici etiã ad Ordines Sacros promovendi non suscipiantur, nec admittantur, nisi quatenus id fecerint. Supplicandum quoq; decrevit eadem Sancta Synodus Sedi Apostolicæ, ut Constitutionem hanc bono & pio respectu factam, assensu suo ratam faciat. Quicunq; autẽ post Confessionem hujusmodi factam, perjuri, & hæreticæ pravitatis assertores, aut libros hæreticos tenentes vel legentes, vel etiam cum Hæreticis commercia & familiaritatem habentes, aut eos in suis domibus sive familiis tolerantes, comperti fuerint; tales nisi monitionè præmissa ab hoc destiterint, si fuerint Episcopi,

Vide Cõc: Trid: Sess. 24. c. 12 de Refor:

scopi, Sanctæ Sedi Apostolicæ, per ejus Capitulum vel Metropolitanum: si verò fuerint Ecclesiarum Cathedralium Prælati & Canonici, sive Abbates, eorumq; Monachi, per Capitula Episcopis: si Collegiatarum & Parochialium Rectores, aliiq; beneficiati, per Clericos Locorum Ordinariis deferantur, legitimè puniendi. Cooperari etiam debent Reverendiss: Dni Archiepiscopus & Episcopi, per Nuncios Synodales, ut Regiæ Majestatis authoritate; Dni Senatores seculares Ducatûs Lithvaniæ, eandem Confessionem suscipiant. Similiter & Senatus cum tota Nobilitate Regni Poloniæ.

De ejusdem Fidei unitate tenenda, & de disputationibus circa eam.

Ex Synodo Petricoviensi, 1578.

QUia huic professioni fidei, nihil magis adversatur, quã fœdꝰ illud tempore Interregni, ante electionem Sereniss: Regis HENRICI in Convocatione Varsaviensi conceptum; propterea ad exonerandas conscientias, & puritatem fidei Christianæ conservandam, apertè Sacra Synodus profitetur, fœdus illud, reclamantibus ordine Ecclesiastico & Catholicis, & contra piam ipsius Regis voluntatem, ut postea publicè & privatim sæpe declaravit, factũ (quo permissa fuit in hoc Regno licentia credẽdi quid quisq; velit, sine ulla cujusq; officii coërcitione) esse illicitũ cum morte & inferno, ut dicit Isaias, percussum, contra

Divi-

Divinas leges, contra Canones sacros, contra communes leges sanctissimè institutas; contra anterius totius Regni foedus, & Regni Regumq; Poloniæ sanctissimas & pijssimas Constitutiones (quæ dum observatæ fuerunt, fides syncera & inviolata permansit; at earum observantiâ remissâ Hæreses pullulârunt) contra rationem ipsius juramenti, & in confusionẽ Ecclesiæ Christianæ, in pessimũ & perniciosum exemplum, in perniciem Ecclesiæ & fidelium, in finem fovendorum atq; augendorum dissidiorum blasphemiarumq; : & ad scindendam pacem & unitatem veræ fidei Catholicæ, & inconsutilis tunicæ, hoc est Ecclesiæ Jesu Christi, quæ una sola est, quam nisi quis inviolabiliter servaverit, salvus esse non poterit; contra ipsam postremò rationem, cùm nec ipsa rerum natura ferat duas de eadem re contrarias doctrinas veras esse. Ne tali permissione juratâ & usurpatione, veritas fidei Catholicæ quoquô modô in dubium vocari videatur, & eorũ doctrinæ inter se alioqui pugnantes, quàm nostra sibi perpetuò constans, veriores existimentur. His & aliis causis, uti antea, nunquam ordo Ecclesiasticus & Catholici consenserunt, quinimò omni loco & tempore, tam in Gallia, quàm postea in Coronatione Regis Henrici: itemq; post Serenissimi Regis Stephani laudatæ memoriæ Electionem, & in Andrejoviensi Conventu, & in Coronatione repetendo & commemorando, contradicebant, & solenniter protestabantur: Ita & nunc eadem Sancta Synodus, approbando omnes ejusmodi superiores protestationes, declarat

hujus-

hujusmodi fœdus & pactum esse contra Deum, pacique & unitati Fidei Christianæ contrarium & perniciosum: de quo coram Deo & Angelis ejus solenniter protestatur, contradicit, illudq; anathematizat. Si quis autem cujuscunq; tandem status aut conditionis, prædictum fœdus approbare, tueri, defendere, aut illi consentire velit: hic, authoritate hujus Sanctæ Synodi, spiritualis quidem anathema declaratur, ac ab officio suspensus, beneficio quoq; privatus esse decernitur: Secularis verò, excommunicationis sententiam ipso facto incurrat.

Disputationes de negotio Religionis vitandæ.

Nicolai Dierzgovii, Lanciciæ 1542.

PErpendens etiam Sacra Synodus, veneranda mysteria & arcana fidei profanari, ac per hoc Religioni Catholicæ jam dudum per universalia Concilia optimè ordinatæ injuriam fieri, multosq; scandalizari, quòd pleriq; Clerici vel Seculares cujuscunq; status vel conditionis, de fide Christiana, atq; Religionis negotiis, quæstiones & concertationes, etiam inter epulas & pocula, movere consveverunt, ac ea quæ laudabiliter sancita, exposita, & ordinata sunt, in dubium revocare: Innixa ergo Canonum & legum sanctionibus decrevit, ne quispiam Clericorum vel Secularium, hujusmodi disputationes facere audeat. Alioqui cōtra tales, Ordinarii pœnas Canonum & legum desuper conditarum extendant. et quicunque. § inhibemus. de hæret. in 6.

DE CONSTITUTIONIBUS & earum executione.

Ex Antiquis Nicolai Archiepiſcopi.

STatuimus, ut præſens libellus noſtrarum Conſtitutionum Provincialium, in ſingulis Eccleſiis Cathedralibus ſub ſigillo noſtro: ac deinde in aliis Eccleſiis Collegiatis, infra tempus ſex menſium à publicatione præſentium computando, ſub ſigillo Ordinariorum, ſine excuſatione quālibet, habeatur conſcriptus, & in choro vel alio loco competenti, in catenula affigatur; ſic, ut patere poſſit cuilibet legere, ſeu videre volenti. Quicunq; autem Conſtitutiones noſtras præſentes de locis prædictis auferre vel aſportare, ſeu aliquid in eis delere, addere, radere, vel mutare præſumpſerint propriâ temeritate, & de hoc conſtare poterit, ultra divinam indignationem, quam incurrent, tanquam falſarii per locorum Diœceſanos puniantur.

c. ad falſariorum de cri: fal. & nfra eodem.

Ex Novis. Ioannis de Laſko.

INprimis ſtatuimus, ut Statuta Provincialia dudum per noſtros Prædeceſſores, vigore certarum literarum Apoſtolicarum edita, & conſvetudines bonæ & rationabiles, ab omnibus teneantur & obſerventur, vivendo ſecundum ea. Hoc adijcientes, ut Bullam Cœnæ Domini ſæpè, præcipuè verò feriâ quintâ magnâ: & Jura Statutaq; quæ mandantur nuncianda populo in ſuis Eccleſiis, quorum intereſt, ſæpius publicent, & quid in eis continetur, declarent.

Vide Bullam Martini V. in antiq.

Vide c. licet infra, de immunit. Eccl.

Statuta

Statuta Provincialia executioni mandanda.

Matthiæ Drevicii Petricoviæ 1530.

QUoniam non modo frustra, sed etiam inutile, ac plane ridiculum esset, leges condere salutares, si eædem nullam accipiant exequutionem: proinde auctoritate præsentis Provincialis Concilii, omnibus Dominis Lociordinariis, eorumq; Vicariis, ac Officialibus, injungimus, eosque in Domino obsecramus; ut eadem præsentia, necnon anteriora omnia & singula Statuta Provinciæ nostræ, diligentiùs, vigilantiùsq;, quàm unquam antea, observent, observariq; faciant, ab eisq; ne lato quidem digito, ut dicitur, discedant: efficiant quoque, ut quod ab omni Clero auctoritate Synodali sancitum est, id ad omnium & disciplinam & utilitatem perveniat.

Statutorum librum quilibet habeat.

Ejusdem Lanciciæ, Anno 1537.

ITem, quia ex bonis moribus Clericorum, Seculares multùm confirmantur & ædificantur; statuit hæc Synodus Sacrosancta, ut Dñi Archiepiscopi & Episcopi, ad morum reformationem in Clero solenniter procedant, quam juxta Sacrorum Canonum Provincialium, veterum & novorum, Constitutiones faciant in capite & in membris: ad pœnas Juris & Statutorum, omni timore postposito, & sine

personarum acceptione, contra rebelles & inobedientes procedentes. Et ne quis ex Clero Provinciali ignorantiam Statutorum novorum & veterum, noviter impressorum, & publicatorum, morum & vitæ reformationem in se continentium, prætendere possit: decrevit Synodus, ut quilibet Reverendiss: Dńorum Archiepiscoporum & Episcoporum, eadem Statuta in Diœcesi sua toti Clero faciat publicari. Mandamus autem omnibus Prælatis & Canonicis, ac Plebanis, eorumq́; Vicariis, & aliis Presbyteris, tam Secularibus, quàm Regularibus, sub pœnâ Synodali, ut librum eorundem Statutorum quilibet habeat, & secundum illa vitam suam componat.

Nicolai Dierzgovii, ex Constitutionibus Petricovien: Anno 1557.

CUm Sancta Synodus diligenter secum expenderet, Statuta seu Constitutiones Synodales veteres & novas, (quibus Provincia Gnesnensis rectè ad omnem Ecclesiasticum ordinem retinendum, ac unumquemq́; in suo jure conservandum, gubernari possit) laudabiliter & utiliter esse ordinatas: quæ etiam per Reverendiss: Patrem & Dńum, D. ALOYSIUM LIPPOMANUM, Episcopum Veronensem, & Sedis Apostolicæ ad Regnum Poloniæ tunc Nuncium, Anno superiori in Synodo Loviciensi, cum diligenti calculo, authoritate Apostolica, extant colaudatæ atq́; approbatæ: Illas igitur tanquam legitimas & Canonicas, in omnibus & singulis illarum Capitulis & clausulis,

ſulis, præſens Synodus acceptandas duxit, præſentiq; Decreto Synodali acceptat & approbat, ac ad exequutionem illarum Reverendiſſ: Archiepiſcopos & Epiſcopos, arctatos eſſe vult & arctat, ſub pœna jam dudum in Synodis superioribus deſcripta. Inf. c. Statuimus eodem.

Et ne quiſpiam Conſtitutionum hujuſmodi ignorantiam prætendat, ſeq; illas non poſſe habere dicat, propter earum defectum; Sacra Synodus rogat, ut Reverendiſſ: D. Archiepiſcopus Statuta ipſa, & Conſtitutiones hujuſmodi veteres & novas, etiam noviſſimas, tempore ſuæ præſidentiæ, in Synodis Provincialibus editas, in unum volumen pulchrè per titulos ſingula dirigendo, per Venerabiles DD. Stanislaum Dąbrowſki Gneſnen: Curiæ ſuæ Cancellarium, & Franciſcum Kraſinſki Caliſſien: Archidiaconos & Juris Doctores, ad hoc præſenti Synodali Decretô delegatos, colligi, atq; illa in unum volumen congeri, & in publicum edi procuret & faciat, & ab omnibus ea, tam in judicio, quàm extra, ſervari, & manu teneri, Conſtitutione præſenti mediante, decernat.

In Synodo Lanciciensi ſecunda.
Joannis de Laſko.

STatuimus, ut Ordinarii, eorumq; Officiales, & cæteri Eccleſiaſtici Judices, in judiciis & cauſis Eccleſiaſticis, Statuta Diœceſana primùm, deinde Provincialia nova & vetera, poſtea Canones Sacroſanctos, ubi textus expreſſi

reperi-

reperiri possunt; & ultimò, glossarum & Doctorum Decisiones communes, in Iudiciis, & causarum Processibus, observare teneantur. Contra facientes pœnâ ad arbitrium superioris puniendi.

c. 1. & c. ne innitaris de Cōstit:

DE CONSVETUDINE.

Ex Antiquis Nicolai Archiepiscopi.

ECclesia Gnesnensis, ex antiqua & rationabili cōsvetudine, obtinuisse dignoscitur, quòd causas ad eā per appellationem devolutas, subditis Suffraganeorum suorum committere valeat, & compellere, jurisdictionē hujusmodi suscipere detrectantes: si enim consulitur, ut propter locorum distantiam, parcatur partium laboribus & expensis; quia si non reciperentur delegationes hujusmodi, cogerentur partes cum dispendio apud Sedem Metropolitanam litigare. Hujus sacri approbatione Concilii, statuimus, antiquam consvetudinē declarantes, ut Sedes Gnesnensis, causas hujusmodi subditis Suffraganeorum suorū valeat delegare, & animadvertere in rebelles.

Fact c. 1. de offic. leg:

Ejusdem.

COnsvetudines, quæ gravamen Ecclesiis inducere dignoscuntur, invalidas decernimus: Locorum Ordinariis, ut in omnem eventum eis resistant, firmiter injungentes.

Ejusdem.

ILlam consvetudinē, in qua ille, qui in foro publico, vel alibi

alibi coram multis aliquod perpetraverit delictum, & tamen admittitur ad jurandum contra publicam veritatē, quia delictum illud non fecit, penitùs reprobamus. Sed testes idonei admittantur potiùs contra ipsum, per quos possit affirmata veritas legitimè comprobari.

Vide c. ad nostram. de proba. &c. super eo. de teste cog.

In Synodo Lanciciensi prima.

Joannis de Lasko.

VT consvetudo, aquis perfundendi homines promiscui sexus in celebritate Paschali, qua Diabol9 multas animas mortaliū lucrifacere solet, propter submersiones, aliaq; scandala, vel ob id evenientia, penitùs aboleatur: decrevit Synodus, ut Domini Ordinarii Locorum, quisq; in Dioecesi sua mandet Concionatoribus, ut in concionibus hortentur plebem, ne ista faciat. A Regia verò Majestate petendū erit, ut aliqua poena cōstituatur cōtra tales.

DE ELECTIONE.

Ex Antiquis. Matthiæ Drzevicii.

CUm in Ecclesiis Prælatorum, seu Canonicorum, Electio, vel bonorum alienatio, seu obligatio, aut alia ardua negotia Ecclesiæ imminent facienda; ad talia absentes Canonici sunt vocandi. Alioquin, ipsis instantib9, per superiorem cassabitur, quod in eorū absentia per præsentes fuerit attentatū: nisi consvetudo habeat eos ad talia nō vocari, vel absentes sint extra Provinciam constituti.

c. quod sicut & c. cùm inter de Elect: jun: glo: in V. remoti,

Excom-

Excommunicamus omnes, in quacunque dignitate, personatu, vel officio constitutos, necnon seculares & regulares Canonicos & Monachos, qui in Electionibus, aut aliis suarum Ecclesiarum, seu Monasteriorum negotiis persequendis, conspirationes, cõjurationes, seu alias colligationes illicitas quascunq; fecerint: eis districtiùs injungentes, ut ipsi utilitatem & profectum Ecclesiarũ & Monasteriorum suorum, solum Deum habentes præ oculis, rectâ conscientiâ, & mente libera, satagant procurare.

Item statuimus, quòd practica & forma gentilis Electionis infrascripta, in omnibus & per omnia observetur; quam authoritate hujus Sacri Concilii innovamus.

Sciendum est, quòd volentibus Ecclesias vacantes ordinare, altero de tribus modis ipsis vacantib⁹ providetur. Aut enim ordinatur vacans Ecclesia per provisionem, aut per electionem, aut per postulationem solennẽ. Provisio pertinet ad superiorẽ, in qua non est necessaria forma Cõcilii. Electio autem & postulatio, ad inferiores; in quibus forma Concilii generalis, necessariò est servanda.

Forma autem Concilii triplex est, scilicet: Forma Scrutinii, Cõpromissi, & Inspirationis; vel quasi secundum alteram istarũ. Quicunq; vult eligere, vel solenniter postulare, in Ecclesiis Cathedralibus, Regularib⁹ & Collegiatis, debet de necessitate procedere, secundùm unã ex formis prædictis. Per formam autẽ Scrutinii proceditur hoc modo. Ecclesiâ enim Pastoris regimine destitutâ, Capitulũ, sive Canonici præsentes, statuent terminũ ad Ele-

ctionem

ctionem celebrandam, de quo fiat publicum instrumentum, in quo narrabitur: Quod die tali, decedēte vel translato, vel defuncto tali Prælato talis Ecclesiæ, ejusq; corpore Ecclesiasticæ tradito sepulturæ. Capitulum sive Canonici, qui tunc præsentes erant, convenientes, talem terminum cum continuatione dierum sequentium, ad Electionē celebrandam unanimiter statuerunt: qui terminus erit competens, quòd infra illum absentes, qui vocandi sunt, citati commodè venire possint, consideratîs locorum distantiîs, & personarum & temporis qualitate, nō tamen nimis longus: quia in Electione mora est periculosa. Et si vocandus scitur ubi personaliter resideat, personaliter est vocandus: si verò nesciatur, vocetur in loco, ubi morari consvevit, per edictū publicum. Vocatio autē fiet sub hac forma.

B. Præpositus, & Capitulum Strigonien: Ecclesiæ, N. tali Canonico Strigonien: Coloniæ moranti, Salutem in Dño, &c. Discretioni Vestræ significamus, quòd bonæ memoriæ C. quondā Archiepiscopus noster, die tali fuit viam universæ carnis ingressus, & corpus ejus cum reverentia debita Ecclesiasticæ traditum sepulturæ. Ne igitur Ecclesia nostra, propter diuturnam vacationem, gravem patiatur in spiritualibus & temporalibus læsionem, diem talem, cum continuatione dierum sequentium, ad tractandum de Electione futuri Pontificis, & ad Electionē celebrandam duximus statuendum. Quocirca Vos requirimus, & peremptoriè citamus, quatenus die ipsa nobiscum convenire curetis. Alioquin nos extunc ad eam procedere curabimus, vestri absentia non obstante. Quod si fortè justô impedimentô detenti

tenti venire nequiveritis, & velitis alicui de Canonicis committere vices vestras, tunc ad nos vestras speciales literas, & idoneum nuncium transmittatis, qui juxta statutum Concilii generalis, de ipso impedimento faciet plenam fidem. Dat &c.

Hæ autem literæ erunt apertæ, & de præsentatione ipsarum fiat publicum instrumentum, ne possit malitiosè citatio negari, prout aliqui jam fecerunt.

Debent autem convenire in Ecclesia, vel in Capitulo, si possunt; vel in alio loco idoneo, si ibi commodè convenire non possunt. Sed ubi ex causa solitus locus mutatur, & locus & causa in citatione inferantur.

Omnibus autem in loco statuto simul convenientibus, diligenter deliberent, an per viam Scrutinii, aut per viam Compromissi procedere velint. Si ergo viam eligant Scrutinii, de electione hujusmodi fiat publicum instrumentum, in quo contineatur, qualiter diligenti deliberatione habita, placuit omnibus & singulis, & concorditer omnes consenserunt per viam Scrutinii procedere. Quô factô sic procedent.

c. quia propter. de Elect: Eligantur ex ipso Collegio, & non aliunde, tres fide digni, vel plures, vel pauciores: licet sit meliùs, quòd tres tantum juxta Concilium generale. (De qua etiam electione fiat publicum instrumentũ) quibus detur potestas per idem publicum instrumentum, vel scripturam authenticã, examinandi vota sua & aliorũ, nullô omissô, secretò & sigillatim in scriptis ea redigendi, & redacta mox in communi publicandi, ut sciatur, qui in quem consenserunt, &

meriti

meriti ad meritum, & zeli ad zelum, & numeri ad numerum collationem faciendi, & collatione per eos habitâ diligenti, electionem faciendi, & eum eligendi, in quem invenerint, omnes, vel majorem, vel saniorem partem Capituli consensisse; ita quod unus Scrutatorum, de consensu & voluntate aliorum duorum vice sua, & Collegarum, & aliorum omnium, qui in ejus consenserint electionem, pronunciet in scriptis, & solenniter celebret, & alia faciat, prout compromittentibus placuerit. Huic autem instrumento, super potestate tradita, confecto, omnes se sic subscribant: *Ego talis prædictis interfui, & consensi, & prædictam potestatem eis contuli.* Et postea sigilla omniũ, & etiã Capituli, apponantur. Hoc facto, isti tres trahent se ad partem, & primò scrutabuntur voces eorum, ita quòd duo scrutentur tertium: Post hoc seriatim & singulariter vocabunt quẽlibet de Capitulo solum per se. Et primò illum, qui habet in Electione primam vocem de consuetudine. Et dicent ei secretò exemplô Danielis: *Frater, in Electione præsenti, habeas Deum præ oculis, cujus nunc causa tractatur. Non te decipiat odium, favor, vel amor, non pecunia, quæ humanos solent pervertere sensus. Non lucro tuo prospicias, sed utilitati communi. Ideò adjuramus te per Deum vivum, & in virtute Spiritûs Sancti, & sub periculo animæ tuæ, quòd consentias in eum, & eum nomines, quem ex voto credis utiliorem & meliorem Ecclesiæ, & per quẽ jura Ecclesiæ possunt meliùs defensari.* Et tunc ille dicat: *Ego credo P. meliorem & utiliorẽ, et in eum consentio; & eum nomino eligendum in Episcopum*

& Pastorem. Et tam interrogatio & adjuratio, quàm responsio, redigantur in scriptis; & hæc per tabellionē Clericum: vel si nō possit haberi tabellio, duo ex eis hoc scribant.

Completô Scrutiniô, ipsi Scrutatores mox, id est nullo actu contrario intermedio, redibunt ad Capitulum, & ipsi, vel unus eorum, de aliorum mandato, vota singulorum in cōmuni publicabunt, & præsente Capitulo dicent: *Nos examinavimus vota vestra, & singulorum secretò & sigillatim, placet vobis, quòd ea publicemus?* Et illi dicent: *Placet.* Et sic publicabunt; id est publicè legent, ut quod secretò actū est, ab omnibus sciatur. Publicatione autem facta, collatio numeri ad numerum, zeli ad zelum, & meriti ad meritū, fiet per ipsos Scrutatores sic. Si vota Canonicorum divisa fuerint in plures, surgent in medio Capituli, & publicatîs votîs, incipient à capite, & legent sic: *B. & C. consenserunt in P.* Item ex alia parte legent: *D. E. & F. cōsenserunt in M.* & sic publicabunt dicentes: *Nos invenimus majorem numerum consensisse in P. Nam cum sint in universo quadraginta Canonici, viginti quinque consenserunt in ipsum P. & quindecim in M. Itē invenimus meliorem zelum ex parte eligentium P. quàm ex parte eligentium M. Nam illi elegerunt bonum & utilem virum: istis autem caro & sanguis revelavit suum consanguineum eligendum. Item invenimus P. majoris esse meriti, quia literatior, prudentior, honestior, sanctior, melior, & potentior ad jura Ecclesiastica conservanda, quàm M.* Ubi autem unus solus est in Scrutinio nominatus, non habet locum collatio numeri ad nu-

merum,

merum, vel meriti ad meritum, vel zeli ad zelum. Fiat tamen tunc collatio talis, per eum qui major est, vel per Scrutatores, utrum scilicet nominatus sit de legitimo matrimonio natus, competentis scientiæ, sufficientis ætatis, & in Sacris Ordinibus constitutus. Et si ista cõcurrant, procedatur ad Electionem; & duo ex Scrutatorib9, quibus data est à Capitulo potestas eligendi, tribuant potestatem tertio, Electionem pronunciandi & publicandi nomine suo, & omnium consentientium, quia unus debet eligere. Et in continenti Electio & pronunciatio fiet primo in Capitulo, in hac forma:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen.

Anno, Mense, & die talibus. Ego talis, unus de Scrutatoribus, à tali nostro Capitulo nominatus & electus ad faciendum Scrutinium, & Electionem futuri Pontificis, secundum formam superiùs prætaxatam, ipsâ servatâ in omnibus de voluntate, consensu, & mandato Collegarum meorum, & ex potestate mihi & ipsis tradita: invocatâ Spiritûs S. gratiâ, ad honorem Dei, & gloriosissimæ Matris ejus, & talis Sancti nostri Patroni, & Omnium Sanctorum, P. in quem collatio facta est, reperimus, omnes, vel majorem & saniorem partem nostri Capituli in Scrutinio consensisse, in nostrum & Ecclesiæ nostræ Episcopum eligo & Pastorem, eandemq; Electionem in his scriptis pronuncio.

Post hoc pulsentur campanæ, & populus congregetur; & populo congregato, per alterum ex Electoribus ad hoc per Capitulum deputatum, publicetur Electio in cõmuni, id est, coram Clero & populo: & Cantetur, *Te Deum lau-*

um laudamus, solenniter, &c. Et Electus si præsens est, deportetur ante Altare, & intronisetur.

Forma autem publicationis hujusmodi erit: Recitetur totus Processus, sicut jam in Forma pronunciationis dictum est; & ultimo sic adijciet: *Quam Electionem vobis denuncio, & in præsentia omnium dico solenniter publicando.* Igitur celebrata & publicata Electione, Decretum Electionis fiat sic:

Sanctissimo ac Beatissimo Patri & Dño Nostro, Dño N. Divina providentia Sacrosanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, P. Præpositus & Capitulũ Ecclesiæ Strigonien: ejus humiles, fideles, & devoti filii, pedum oscula beatorum. Sacrîs Canonibûs novimus esse cautum, quòd ultra tres menses vacare non debeant Ecclesiæ Cathedrales, ne propter defectum Pastoris, Dominicum gregem lupus rapax invadat, ac viduata Ecclesia in facultatibus grave dispendiũ patiatur. Eapropter bonæ memoriæ B. Archiepiscopo nostro, Anno, Mense, & die talibus, sicut Deo placuit, viam universæ carnis ingresso, ipsius corpore, ut moris est, cum reverentia Ecclesiastica tradito sepulturæ: nos tales, qui tunc præsentes eramus, convenientes in unum, ad Electionem futuri Pontificis nostri Canonicè celebrandam, talem terminum, cum continuatione dierum sequentium, duximus statuendum. Citatîs igitur ad terminum, & tunc præsentibûs omnibûs, qui Electioni celebrandæ debuerunt, voluerunt, & potuerunt commodè interesse, in Ecclesiam nos recepimus, de Electione futuri Pontificis tractaturi. Sanè post diversos tractatus inter nos habitos & nominatos,

natos, diversarum personarum & simplices discussiones & inquisitiones multiplices, tandem placuit nobis & universis & singulis, per viam Scrutinii, nostræ Ecclesiæ providere. Et eligentes tres, scilicet B. C. & D. de nostro Collegio, fide dignos, dedimus eis plenariam potestatem, ut secretè & sigillatim vota cunctorum, primò tamen sua, & postea nostra, diligenter inquirerent, & ea in scriptis redigerent, & in scriptis redacta, mox in communi eadem publicarent, & tam numeri ad numerum, & zeli ad zelum, quàm meriti ad meritum, per eos collatione habita diligenti, illum eligerent, in quem invenirent omnes, vel majorem & saniorem partem nostri Capituli, consensisse, ita quòd unus de consensu & voluntate aliorum duorum Scrutatorum, vice sua & Collegarum, & aliorum omnium Electionem eandem pronunciaret in scriptis, & solenniter celebraret. Qui secedentes in partem, primò vota sua, ita duo scrutabantur tertiũ: Secundò, tres simul vota omnium aliorum, sicut nobis postea retulerunt secretè & sigillatim, diligenter inquisiverunt, & in scriptis redacta, mox in communi publicaverunt, & in nostra per eosdem præsentia, secundùm formam eis datam, tam numeri ad numerum, & zeli ad zelum, quàm meriti ad meritum, collatione habita diligenti, talis unus ex Scrutatoribus antedictis, de voluntate & consensu, & mandato aliorum, talem in quem repertum fuit, omnes vel majorem partem & saniorem nostri Collegii, seu Capituli in Scrutinio consensisse, vice sua, & Collegarum omnium aliorum, in his consentientium, invocatâ Spiritus sancti gratiâ, in nostrum & Ecclesiæ nostræ elegit Episcopum & Pastorem, virum utique ple-

quæ plenæ & maturæ ætatis, utpotè, qui tricesimum annum suæ ætatis exegit, de legitimo matrimonio procreatum, & in Sacris Ordinibus constitutum, vitâ & moribûs, & literarum scientiâ commendatum, & in spiritualibus & temporalibus circumspectum, & Electionem pronunciavit in scriptis, & publicavit hoc modo:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Anno, Mense, & die talibus. Ego talis unus de Scrutatoribus, à dicto nostro Capitulo nominatus & electus, ad faciendum Scrutinium de Electione futuri Pontificis, secundùm formam superiùs prætaxatam, ipsa servata in omnibus, de voluntate & consensu, & mandato Collegarum meorum, & omnium in his consentientium, ex potestate mihi & ipsis tradita, invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, ad honorem Dei, & gloriosissimæ Virginis Matris ejus, & talis Sancti, in cujus honore Ecclesia nostra est consecrata, D. P. in quẽ collatione facta reperimus, omnes vel majorem & saniorem partem Capituli nostri, seu Collegii, quorum subscriptiones inferiùs continentur, in Scrutinio consensisse, in nostrũ & Ecclesiæ nostræ Episcopum & Pastorem, eligo, eundemq; Electionem in scriptis pronuntio.

Dictam verò Electionem sic Canonicè & solenniter celebratam & publicatam, in communi omnes recepimus & approbavimus: Te Deum laudamus, *more solito, cum cordis jubilo decantando. Idem verò Electus, sibi tali die Electione hujusmodi præsentatâ, licet ex humilitate se insufficientem & indignum asserens, se multipliciter excusaret: nobis tamen vehementer instántibus, timens Divinis dispositionibus contraire, invocato Divinæ pietatis auxilio, tali die dictæ Electioni cõnsensit, nõ tam timidè, quàm devotè Electionẽ ipsam, onusq; impositum, ut prodesse valeat, suscipiens & acceptans. Vestræ igitur Beatitudini duximus unanimiter supplicandum, ut Electionẽ prædi-*

prædictam, sic Canonicè & solenniter celebratam, dignemini confirmare, & Electo nostro consecrationis munus favorabiliter impertiri. Quatenus nobis, velut Pastor idoneus, & toti Provinciæ praeesse valeat utiliter, & prodesse: nosq; & alii sibi commissi, sub ejus sacro regimine, possimus coram Deo salubriter militare. Ad hujusmodi autem confirmationem à Vestra Sanctitate petendam, talem & talem, nostros Canonicos, & Coëlectores, Instructores, & Procuratores, ordinavimus & constituimus, & propter hoc eos ad Vestræ Sanctitatis pedes duximus destinandos, dantes eis plenam & liberam potestatem petendi Confirmationem, & si necesse fuerit provisionem; & jurandi in animas nostras, si visum fuerit, expedire; promittentes nos ratum & gratum, & firmum perpetuò habituros, quidquid per eos in prædictis, vel in aliquo prædictorum extiterit procuratum. Vt autem omnium nostrum vota in prædictis omnibus & singulis, in hac Electione & petitione concordâsse noscatis, sanctitati Vestræ hoc Canonicum Decretum mittimus, roboratum propriîs manibûs, & subscriptum. Ego N. Præpositus Strigonien: Ecclesiæ supradictæ omnibus & singulis, consensi, & consentio, & manu propria signo & subscribo. Ego talis, vice talis, scribere nescientis, de mandato suo subscribo. Notarius autem in fine dicet: *Acta sunt hæc, Anno, Mense, Die, & loco, talibus.*

Per viam autem Compromissi, proceditur modô infrascriptô: Canonici vacantis Ecclesiæ, statuant termnũ ad Electionem celebrandã; interim vocatîs omnibûs absentibûs, & in termino convenientibûs, qui debent, volũt

 & pos-

ni celebrandæ debuerunt, voluerunt, & potuerunt commodè interesse, in Capitulum nos recepimus, de Electione futuri Pontificis tractaturi: & post diversos tractatus inter nos habitos, tandem placuit omnib9 & singulis, per viam compromissi, nostræ Ecclesiæ viduatæ providere; considerantes in unum difficulter multitudinem convenire, & sæpè in paucis spiritum sanioris consilii residere, dedimus plenam & liberam, omnes & singuli unanimiter, potestatem, A. B. C. de nostro Collegio; ut iidem, vel major pars ipsorum, vice sua, & nostra, per Electionem Canonicam, vel postulationem concordem, Ecclesiæ nostræ supradictæ vacanti, Deum, & bonum statum ipsius Ecclesiæ habentes præ oculis, de persona idonea providerent, omnem potestatem & vicem nostram, eis super hoc committentes, ita, quod unus ipsorum, de consensu aliorum Cõpromissariorum, vel majoris partis ipsorum, vice sua, & Collegarum, & nostra, illum, in quem omnes ipsi, vel major pars ipsorum conveniret, eligerent, & Electionem in præsentia nostra solenniter publicarent: Qui secedentes in partem, & Spiritûs S. gratiam invocantes devotè, post tractatus varios & diversos, de diversis personis inter se habitos, ut nobis postmodum retulerunt; tandem in Magistrum P. Strigonien: Præpositum, in Sacerdotali Ordine constitutum, iidem unanimiter convenerunt, virum utiq; plenæ & maturæ ætatis, utpotè, qui tricesimum annum ætatis suæ exegit, & de legitimo matrimonio procreatum, vita & moribus, & literarum scientiâ, meritò commendandum, in Spiritualibus & temporalibus plurimùm circumspectum, quem talis secundùm formam in Compromisso appositam, in hunc modum elegit:

In no-

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Amen. Anno, Mense, & die, talibus. Ego talis, unus de Compromissariis supradictis, de consensu & voluntate Collegarum meorum, juxta formam Compromissi, mihi & eis traditam, vice mea, & prædictorum meorum Collegarum, ac omnium de Capitulo ex potestate, mihi, & prædictis Collegis, ab universis & singulis, de ipso Capitulo traditâ, & invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, ad honorem Dei, & gloriosissimæ Virginis Matris ejus, & talis Sancti nostri Patroni, & Omnium Sanctorum, Magistrum P. Strigonien: Præpositum, in quem nos Compromissarii supradicti unanimiter convenimus, in nostrum & Ecclesiæ nostræ eligo Episcopum & Pastorem, & de ipso provideo dictæ Ecclesiæ in Pastorem; eandem Electionem seu Provisionem, in his scriptis pronuncio & publico in communi.

Dictam quoq; Electionem sic Canonicè, solenniter celebratam, & in communi publicatam, omnes unanimiter recepimus, & approbavimus, more solito pulsatis campanis, cum cordis jubilo, Te Deum laudamus, *solenniter decantando. Consequenter autem conveniente populo ad pulsationem Campanarum, R. de mandato nostro, dictam Electionem ipsi populo publicavit. Idem verò Electus, sibi die tali, Electione hujusmodi præsentata, licet se multipliciter excusaret, tamen nobis diligenter instantibus, invocatò Divinæ pietatis auxiliò, die tali, dictæ Electioni consensit.*

Sanctitati igitur Vestræ duximus unanimiter supplicandum, ut Electionem supradictam, sic Canonicè celebratam, dignemini confirmare, & Electo nostro prædicto, munus consecrationis misericorditer impartiri; quatenus authore Deo, nobis, & tali Provinciæ, velut Pastor idoneus, valeat praeesse utiliter, & prodesse. Nosq; & alii sibi commissi, sub sacro regimine, possimus coram Deo salubriter militare. Ad hujusmodi autem confirmationem nomine nostro à Vestra Sanctitate petendam, D. & B. de nostro Capitulo, nostros Procuratores, & etiam Instructores, ordinavimus & constituimus, & propter hoc eos ad Vestræ Sanctitatis pedes duximus destinandos, dan-

tes eis plenam & liberam potestatem, petendi Confirmationem, Consecrationem, & si necesse fuerit, dispensationem & provisionem, & jurandi in animas nostras, si visum fuerit expedire. Promittentes nos ratũ, gratum, & firmum, perpetuò habituros, quidquid per eos inpræmissis, aut aliquo præmissorũ fuerit procuratũ. Ut autẽ omnium nostrum vota in prædictis omnibus & singulis concordâsse noveritis, & in hanc Electionem & petitionẽ venisse, hoc Canonicum Decretum Sanctitati Vestræ mittimus, roboratum propriis manibus & subscriptum, & ad majorem cautelã sigillo nostri Capituli, & etiam propriis sigillatum.

Ego talis Archidiaconus Strigoniensis, prædictis omnibus & singulis, consensi, consentio, & propria manu subscribo.

Per inspirationem fit Electio hoc modo: Si dum Canonici primùm intrant Capitulum pro Electione celebranda, nullo speciali tractatu præcedente, quasi Divinâ revelatione & inspiratione, omnes, nullo contradicente, consenserint in aliquẽ repentè, & simul eũ eligant, & veniant dicentes una voce: *eligo P. eligo P.* talis Electio dicitur facta per Inspirationem, ex qua omnes Canonici uno ore, & uno spiritu eligunt. Non est vis, sive dicant eligo, sive eligimus; quia una est censenda Electio, propter unanimes voluntates. Et tunc formabitur sic Decretum:

Sanctissimo Patri & Domino, Domino suo, Dño N. Divinâ providentiâ Sacrosanctæ Romanæ ac Universalis Ecclesiæ, Summo Pontifici, P. Præpositus, & Capitulum Strigonien: Ecclesiæ, ejus humiles filii & devoti, pedum osculá beatorum. Ne præ defectu Pastoris, gregem Dominicum lupus rapax invadat, aut in spiritualibus vel temporalibus, Ecclesia

viduata

viduata grave dispendium patiatur: conditores Canonum deliberatione provida statuerunt, ut ultra tres menses vacare non debeant Ecclesiæ Cathedrales. Eapropter bonæ memoriæ R. Archiepiscopo nostro. Anno, Mense, & die talibus, sicut Deo placuit, viam universæ carnis ingresso, ipsius corpore, ut moris est, cum reverentia Ecclesiastica tradito sepulturæ; nos Canonici Strigoniensis Ecclesiæ, qui tunc præsentes eramus, convenientes in unum, ad Electionem futuri Pontificis nostri Canonicè celebrandam, talem terminum cum continuatione dierum sequentium duximus statuendum. Citatis igitur in terminum, & tunc præsentibus omnibus, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commodè interesse, in Ecclesiam nos recepimus, de Electione futuri Pontificis tractaturi: & nobis in unum locum & propositum congregatis, unusquisq; Divina inspiratione repentè, nulla nominatione, nulloq; alio tractatu præcedente, in P. virum utiq; plenæ & perfectæ ætatis, utpote, qui tricesimum suæ ætatis annum exegit, de legitimo matrimonio natum, vitâ & moribus, & literarum scientiâ, meritò commendandum, consensu unanimi, & una voce simul, ac unanimiter omnes & singuli, in Episcopum elegimus & Pastorem: & pulsatis campanis, Te Deum laudamus, *solenniter decantavimus. Consequenter autem conveniente populo, &c.* ut supra formâ proximâ est publicatum. *Datum, &c.*

Cùm per mutuum consensum eligentium & Electi, quasi fœdus Spiritualis Matrimonii contrahatur, decet, quòd in Electionibus Pontificalium & quarumlibet Ecclesiarum, secularium & regularium dignitatum, arbitriū

liberum

liberum Electoribus conservetur, ut secundùm Deum, & rectam conscientiam, vacanti Ecclesiæ, valeant de Pastore idoneo providere. Sed quia nonnullorum detestanda cupiditas, culmen dignitatum ambiens, Pontificalibus, aut aliis dignitatibus Ecclesiasticis, per mortem, aut alio modo vacantibus, contra Electores hujusmodi, secularem concitant potestatem; per quam plerumq; à dictis Electoribus, per impressionem laicalem, aut minas, vel alium abusum à Sanctis Canonibus reprobatum, eligi, imò veriùs intrudi se procurant: Talium igitur temerariis ausibus viam præcludere cupientes, præsentis approbatione Concilii, Juri communi, & nostrorum prædecessorum vestigiis inhærentes; statuimus, & sancimus, quòd si deinceps aliqua Pontificali, aut alia Sede, vel dignitate Ecclesiastica vacante, quispiam directè, vel indirectè, publicè vel occultè, cõtra Electores hujusmodi, secularem potestatem concitaverit, aut minas, vel impressiones ordinaverit, seu comminatorias epistolas de se eligendo, ad dictos Electores scribi procuraverit, aut aliquod impedimentum in bonis vacantis dignitatis præstiterit, seu ipsa bona in toto, vel in parte occupaverit, vel occupari subordinaverit, tanquam ambitiosus, & publici Juris turbator, Excommunicationis sententiam ipso facto incurrat. Et nihilominùs, si in Electionem (per huiusmodi impressionum minas, vel alium secularis potestatis abusum) forsitan de se factam, cõtra Canonicam libertatem consentire præsumpserit, & Electionis commodo careat, & ineligibilis sit, & beneficijs Ecclesiasticis, si

fticis, si quæ obtinet; per superiorẽ sit privandus; nec absque dispensatione Sedis Apostolicæ, deinceps ad aliquam valeat eligi dignitatem. Qui verò Electionem hujusmodi, quam ipso jure irritam esse censemus, præsumpserint celebrare, nisi eos talis metus aut violenta impressio, quæ possunt cadere in constantes viros, excuset; ab officiis, & beneficiis quibuscunq;, penitus suspendantur per triennium, & eligendi tunc potestate sint privati: Adijcientes, quòd si quis electus, ante, aut post confirmationem Electionis de ipso factæ, priusquam literas suæ confirmationis obtinuerit, in administrationẽ bonorum Ecclesiæ, ad quam electus fuerit, quovis quæsito colore se ingesserit; extunc omne jus, si quod sibi per Electionem & confirmationem competit, ipso facto amittat. Nisi talis electus fuerit, cui de juris permissione, aut privilegio hoc competat, aut per superiorem ad hoc facultatem habentem, Ecclesia, ad quam electus fuerat, sibi sit commendata. c. avaritiæ. de E. lec: lib: 6. jun: glo:-

DE ELECTIONE ADMINISTRATORIS SEDE VACANTE.

ZBIGNEUS de Olesznica, Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ, Sanctæ Ecclesiæ Gnesneñ: Archiepiscopus & Primas. Ad perpetuam rei memoriam. Quamvis debeat sufficere humanæ naturæ ad bene vivendum, si suis terminis sit contenta: crescente tamen malitia hominum, effrenata cupiditas, radix malorum omnium, semper nititur ad

tenti venire nequiveritis, & velitis alicui de Canonicis committere vices vestras, tunc ad nos vestras speciales literas, & idoneum nuncium transmittatis, qui juxta statutum Concilii generalis, de ipso impedimento faciet plenam fidem. Dat &c.

Hæ autem literæ erunt apertæ, & de præsentatione ipsarum fiat publicum instrumentum, ne possit malitiosè citatio negari, prout aliqui jam fecerunt.

Debent autem convenire in Ecclesia, vel in Capitulo, si possunt; vel in alio loco idoneo, si ibi commodè convenire non possunt. Sed ubi ex causa solitus locus mutatur, & locus & causa in citatione inferantur.

Omnibus autem in loco statuto simul convenientibus, diligenter deliberent, an per viam Scrutinii, aut per viam Compromissi procedere velint. Si ergo viam eligant Scrutinii, de electione hujusmodi fiat publicum instrumentum, in quo contineatur, qualiter diligenti deliberatione habita, placuit omnibus & singulis, & concorditer omnes consenserunt per viam Scrutinii procedere. Quô factô sic procedent.

c. quia propter de Elect: Eligantur ex ipso Collegio, & non aliunde, tres fide digni, vel plures, vel pauciores: licet sit meliùs, quòd tres tantum juxta Concilium generale. (De qua etiam electione fiat publicum instrumentū) quibus detur potestas per idem publicum instrumentum, vel scripturam authenticā, examinandi vota sua & aliorū, nullô omissô, secretò & sigillatim in scriptis ea redigendi, & redacta mox in communi publicandi, ut sciatur, qui in quem consenserunt, &

meriti

meriti ad meritum, & zeli ad zelum, & numeri ad numerum collationem faciendi, & collatione per eos habitâ diligenti, electionem faciendi, & eum eligendi, in quem invenerint, omnes, vel majorem, vel saniorem partem Capituli consensisse; ita quod unus Scrutatorum, de consensu & voluntate aliorum duorum vice sua, & Collegarum, & aliorum omnium, qui in ejus consenserint electionem, pronunciet in scriptis, & solenniter celebret, & alia faciat, prout compromittentibus placuerit. Huic autem instrumento, super potestate tradita, confecto, omnes se sic subscribant: *Ego talis prædictus interfui, & consensi, & prædictam potestatem eis contuli.* Et postea sigilla omniũ, & etiã Capituli, apponantur. Hoc facto, isti tres trahent se ad partem, & primò scrutabuntur voces eorum, ita quòd duo scrutentur tertium: Post hoc seriatim & singulariter vocabunt quẽlibet de Capitulo solum per se. Et primò illum, qui habet in Electione primam vocem de consuetudine. Et dicent ei secretò exemplô Danielis: *Frater, in Electione præsenti, habeas Deum præ oculis, cujus nunc causa tractatur. Non te decipiat odium, favor, vel amor, non pecunia, quæ humanos solent pervertere sensus. Non lucro tuo prospicias, sed utilitati communi. Ideò adjuramus te per Deum vivum, & in virtute Spiritûs Sancti, & sub periculo animæ tuæ, quòd consentias in eum, & eum nomines, quem ex veto credis utiliorem & meliorem Ecclesiæ, & per quẽ jura Ecclesiæ possunt meliùs defensari.* Et tunc ille dicat: *Ego credo P. meliorem & utiliorẽ, et in eum consentio; & eum nomino eligendum in Episcopum*

& Pastorem. Et tam interrogatio & adjuratio, quàm responsio, redigantur in scriptis; & hæc per tabellionẽ Clericum: vel si nõ possit haberi tabellio, duo ex eis hoc scribant.

Completô Scrutiniô, ipsi Scrutatores mox, id est nullo actu contrario intermedio, redibunt ad Capitulum, & ipsi, vel unus eorum, de aliorum mandato, vota singulorum in cõmuni publicabunt, & præsente Capitulo dicent: *Nos examinavimus vota vestra, & singulorum secretò & sigillatim, placet vobis, quòd ea publicemus?* Et illi dicent: *Placet.* Et sic publicabunt; id est publicè legent, ut quod secretò actũ est, ab omnibus sciatur. Publicatione autem facta, collatio numeri ad numerum, zeli ad zelum, & meriti ad meritũ, fiet per ipsos Scrutatores sic. Si vota Canonicorum divisa fuerint in plures, surgent in medio Capituli, & publicatis votis, incipient à capite, & legent sic: *B. & C. consenserunt in P.* Item ex alia parte legent: *D. E. & F. cõsenserunt in M.* & sic publicabunt dicentes: *Nos invenimus majorem numerum consensisse in P. Nam cum sint in universo quadraginta Canonici, viginti quinque consenserunt in ipsum P. & quindecim in M. Itẽ invenimus meliorem zelum ex parte eligentium P. quàm ex parte eligentium M. Nam illi elegerunt bonum & utilem virum: istis autem caro & sanguis revelavit suum consanguineum eligendum. Item invenimus P. majoris esse meriti, quia literatior, prudentior, honestior, sanctior, melior, & potentior ad jura Ecclesiastica conservanda, quàm M.* Ubi autem unus solus est in Scrutinio nominatus, non habet locum collatio numeri ad nu-

merum,

merum, vel meriti ad meritum, vel zeli ad zelum. Fiat tamen tunc collatio talis, per eum qui major est, vel per Scrutatores, utrum scilicet nominatus sit de legitimo matrimonio natus, competentis scientiæ, sufficientis ætatis, & in Sacris Ordinibus constitutus. Et si ista cōcurrant, procedatur ad Electionem; & duo ex Scrutatorib⁹, quibus data est à Capitulo potestas eligendi, tribuant potestatem tertio, Electionem pronunciandi & publicandi nomine suo, & omnium consentientium, quia unus debet eligere. Et in continenti Electio & pronunciatio fiet primo in Capitulo, in hac forma:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Anno, Mense, & die talibus. Ego talis, unus de Scrutatoribus, à tali nostro Capitulo nominatus & electus ad faciendum Scrutinium, & Electionem futuri Pontificis, secundum formam superiùs prætaxatam, ipsâ servatâ in omnibus de voluntate, consensu, & mandato Collegarum meorum, & ex potestate mihi & ipsis tradita: invocatâ Spiritûs S. gratiâ, ad honorem Dei, & gloriosissima Matris ejus, & talis Sancti nostri Patroni, & Omnium Sanctorum, P. in quem collatio facta est, reperimus omnes, vel majorem & saniorem partem nostri Capituli in Scrutinio consensisse, in nostrum & Ecclesiæ nostræ Episcopum eligo & Pastorem, eandemq́ Electionem in his scriptis pronuncio.

Post hoc pulsentur campanæ, & populus congregetur; & populo congregato, per alterum ex Electoribus ad hoc per Capitulum deputatum, publicetur Electio in cōmuni, id est, coram Clero & populo: & Cantetur, *Te Deum lau-*

um lau-

um laudamus, solenniter, &c. Et Electus si præsens est, deportetur ante Altare, & intronisetur.

Forma autem publicationis hujusmodi erit: Recitetur totus Processus, sicut jam in Forma pronunciationis dictum est; & ultimo sic adijciet: *Quam Electionem vobis denuncio, & in præsentia omnium dico solenniter publicando.* Igitur celebrata & publicata Electione, Decretum Electionis fiat sic:

Sanctissimo ac Beatissimo Patri & Dño Nostro, Dño N. Divina providentia Sacrosanctæ Romanæ ac universalis Ecclesiæ Summo Pontifici, P. Præpositus & Capitulũ Ecclesiæ Strigonien: ejus humiles, fideles, & devoti filii, pedum oscula beatorum. Sacris Canonibus novimus esse cautum, quod ultra tres menses vacare non debeant Ecclesiæ Cathedrales, ne propter defectum Pastoris, Dominicum gregem lupus rapax invadat, ac viduata Ecclesia, in facultatibus grave dispendiũ patiatur. Eapropter bonæ memoriæ B. Archiepiscopo nostro, Anno, Mense, & die talibus, sicut Deo placuit, viam universæ carnis ingresso, ipsius corpore, ut moris est, cum reverentia Ecclesiastica tradito sepulturæ: nos tales, qui tunc præsentes eramus, convenientes in unum, ad Electionem futuri Pontificis nostri Canonicè celebrandam, talem terminum, cum continuatione dierum sequentium, duximus statuendum. Citatis igitur ad terminum, & tunc præsentibus omnibus, qui Electioni celebrandæ debuerunt, voluerunt, & potuerunt commodè interesse, in Ecclesiam nos recepimus, de Electione futuri Pontificis tractaturi. Sanè post diversos tractatus inter nos habitos & nominatos,

natos, diversarum personarum & simplices discussiones & inquisitiones multiplices, tandem placuit nobis & universis & singulis, per viam Scrutinii, nostræ Ecclesiæ providere. Eligentes tres, scilicet B. C. & D. de nostro Collegio, fide dignos, dedimus eis plenariam potestatem, ut secretè & sigillatim vota cunctorum, primò tamen sua, & postea nostra, diligenter inquirerent, & ea in scriptis redigerent, & in scriptis redacta, mox in communi eadem publicarent, & tam numeri ad numerum, & zeli ad zelum, quàm meriti ad meritum, per eos collatione habita diligenti, illum eligerent, in quem invenirent omnes, vel majorem & saniorem partem nostri Capituli, consensisse, ita quòd unus de consensu & voluntate aliorum duorum Scrutatorum, vice sua & Collegarum, & aliorum omnium Electionem tandem pronunciaret in scriptis, & solenniter celebraret. Qui secedentes in partem, primò vota sua, ità duo scrutabantur tertiū: Secundò, tres simul vota omnium aliorum, sicut nobis postea retulerunt secretè & sigillatim, diligenter inquisiverunt, & in scriptis redacta, mox in communi publicaverunt, & in nostra per eosdem præsentia, secundùm formam eis datam, tam numeri ad numerum, & zeli ad zelum, quàm meriti ad meritum, collatione habita diligenti, talis unus ex Scrutatoribus antedictis, de voluntate & consensu, & mandato aliorum, talem in quem repertum fuit, omnes vel majorem partem & saniorem nostri Collegii, seu Capituli in Scrutinio consensisse, vice sua, & Collegarum omnium aliorum, in his consentientium, invocatâ Spiritus sancti gratiâ, in nostrum & Ecclesiæ nostræ elegit Episcopum & Pastorem, virum utque ple-

que ple-

quæ plena & matura ætatis, utpotè, qui tricesimum annum suæ ætatis exegit, de legitimo matrimonio procreatum, & in Sacris Ordinibus constitutum, vitâ & moribûs, & literarum scientiâ commendatum, & in spiritualibus & temporalibus circumspectum, & Electionem pronunciavit in scriptis, & publicavit hoc modo:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Anno, Mense, & die talibus. Ego talis unus de Scrutatoribus, à dicto nostro Capitulo nominatus & electus, ad faciendum Scrutinium de Electione futuri Pontificis, secundùm formam superiùs prætaxatam, ipsa servata in omnibus, de voluntate & consensu, & mandato Collegarum meorum, & omnium in his consentientium, ex potestate mihi & ipsis tradita, invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, ad honorem Dei, & gloriosissimæ Virginis Matris ejus, & talis Sancti, in cujus honore Ecclesia nostra est consecrata, D. P. in quē collatione facta reperimus, omnes vel majorem & saniorem partem Capituli nostri, seu Collegii, quorum subscriptiones inferiùs continentur, in Scrutinio consensisse, in nostrū & Ecclesiæ nostræ Episcopum & Pastorem, eligo, eandemq; Electionem in scriptis pronuntio.

Dictam verò Electionem sic Canonicè & solenniter celebratam & publicatam, in communi omnes recepimus & approbavimus: Te Deum laudamus, more solito, cum cordis jubilo decantando. Idem verò Electus, sibi tali die Electione hujusmodi præsentatâ, licet ex humilitate se insufficientem & indignum asserens, se multipliciter excusaret: nobis tamen vehementer instántibus, timens Divinis dispositionibus contraire, invocato Divinæ pietatis auxilio, tali die dictæ Electioni cōnsensit, nō tam timidè, quàm devotè Electionē ipsam, onusq; impositum, ut prodesse valeat, suscipiens & acceptans. Vestræ igitur Beatitudini duximus unanimiter supplicandum, ut Electionē prædi-

prædictam, sic Canonicè & solenniter celebratam, dignemini confirmare, & Electo nostro consecrationis munus favorabiliter impertiri. Quatenus nobis, velut Pastor idoneus, & toti Provinciæ præesse valeat utiliter, & prodesse: nosq; & alii sibi commissi, sub ejus sacro regimine, possimus coram Deo salubriter militare. Ad hujusmodi autem confirmationem à Vestra Sanctitate petendam, talem & talem, nostros Canonicos, & Coëlectores, Instructores, & Procuratores, ordinavimus & constituimus, & propter hoc eos ad Vestræ Sanctitatis pedes duximus destinandos, dantes eis plenam & liberam potestatem petendi Confirmationem, & si necesse fuerit provisionem; & jurandi in animas nostras, si visum fuerit, expedire; promittentes nos ratum & gratum, & firmum perpetuò habituros, quidquid per eos in prædictis, vel in aliquo prædictorum extiterit procuratum. Vt autem omnium nostrum vota in prædictis omnibus & singulis, in hac Electione & petitione concordâsse noscatis, sanctitati Vestræ hoc Canonicum Decretum mittimus, roboratum propriîs manibûs, & subscriptum. Ego N. Præpositus Strigonien: Ecclesiæ supradictis omnibus & singulis, consensi, & consentio, & manu propria signo & subscribo. Ego talis, vice talis, scribere nescientis, de mandato suo subscribo. Notarius autem in fine dicet: *Acta sunt hæc, Anno, Mense, Die, & loco, talibus.*

Per viam autem Compromissi, proceditur modô infrascriptô: Canonici vacantis Ecclesiæ, statuant termnũ ad Electionem celebrandã; interim vocatîs omnibûs absentibûs, & in termino convenientibûs, qui debent, volũt

 & pos-

ni celebranda debuerunt, voluerunt, & potuerunt commodè interesse, in Capitulum nos recepimus, de Electione futuri Pontificis tractaturi: & post diversos tractatus inter nos habitos, tandem placuit omnib9 & singulis, per viam compromißi, nostræ Ecclesiæ viduatæ providere; considerantes in unum difficulter multitudinem convenire, & sapè in paucis spiritum sanioris consilii residere, dedimus plenam & liberam, omnes & singuli unanimiter, potestatem, A. B. C. de nostro Collegio; ut iidem, vel major pars ipsorum, vice sua, & nostra, per Electionem Canonicam, vel postulationem concordem, Ecclesiæ nostræ supradictæ vacanti, Deum, & bonum statum ipsius Ecclesiæ habentes præ oculis, de persona idonea providerent, omnem potestatem & vicem nostram, eis super hoc committentes, ita, quod unus ipsorum, de consensu aliorum Cōpromißariorum, vel majoris partis ipsorum, vice sua, & Collegarum, & nostra, illum, in quem omnes ipsi, vel major pars ipsorum conveniret, eligerent, & Electionem in præsentia nostra solenniter publicarent: Qui secedentes in partem, & Spiritûs S. gratiam invocantes devotè, post tractatus varios & diversos, de diversis personis inter se habitos, ut nobis postmodum retulerunt; tandem in Magistrum P. Strigonien: Præpositum, in Sacerdotali Ordine constitutum, iidem unanimiter convenerunt, virum utiq; plenæ & maturæ ætatis, utpotè, qui tricesimum annum ætatis suæ exegit, & de legitimo matrimonio procreatum, vita & moribus, & literarum scientiâ, meritò commendandum, in Spiritualibus & temporalibus plurimùm circumspectum, quem talis secundùm formam in Compromiβo appositam, in hunc modum elegit:

In no-

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Amen. Anno, Mense, & die, talibus. Ego talis, unus de Compromissariis supradictis, de consensu & voluntate Collegarum meorum, juxta formam Compromissi, mihi & eis traditam, vice mea, & prædictorum meorum Collegarum, ac omnium de Capitulo ex potestate, mihi, & prædictis Collegis, ab universis & singulis, de ipso Capitulo traditâ, & invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, ad honorem Dei, & gloriosissimæ Virginis Matris ejus, & talis Sancti nostri Patroni, & Omnium Sanctorum, Magistrum P. Strigonien: Præpositum, in quem nos Compromissarii supradicti unanimiter convenimus, in nostrum & Ecclesiæ nostræ eligo Episcopum & Pastorem, & de ipso provideo dictæ Ecclesiæ in Pastorem; eandem Electionem seu Provisionem, in his scriptis pronuncio & publico in communi.

Dictam quoque Electionem sic Canonicè, solenniter celebratam, & in communi publicatam, omnes unanimiter recepimus, & approbavimus, more solito pulsatis campanis, cum cordis jubilo, Te Deum laudamus, *solenniter decantando. Consequenter autem conveniente populo ad pulsationem Campanarum, R. de mandato nostro, dictam Electionem ipsi populo publicavit. Idem verò Electus, sibi die tali, Electione hujusmodi præsentata, licet se multipliciter excusaret, tamen nobis diligenter instantibûs, invocatò Divinæ pietatis auxiliò, die tali, dictæ Electioni consensit.*

Sanctitati igitur Vestræ duximus unanimiter supplicandum, ut Electionem supradictam, sic Canonicè celebratam, dignemini confirmare, & Electo nostro prædicto, munus consecrationis misericorditer impartiri; quatenus authore Deo, nobis, & tali Provinciæ, velut Pastor idoneus, valeat praeesse utiliter, & prodesse. Nosque & alii sibi commissi, sub sacro regimine, possimus coram Deo salubriter militare. Ad hujusmodi autem confirmationem nomine nostro à Vestra Sanctitate petendam, D. & B. de nostro Capitulo, nostros Procuratores, & etiam Instructores, ordinavimus & constituimus, & propter hoc eos ad Vestræ Sanctitatis pedes duximus destinandos, dantes eis

tes eis plenam & liberam potestatem, petendi Confirmationem, Consecrationem, & si necesse fuerit, dispensationem & provisionem, & jurandi in animas nostras, si visum fuerit expedire. Promittentes nos ratũ, gratum, & firmum, perpetuò habituros, quidquid per eos inpræmissis, aut aliquo præmissorũ fuerit procuratũ. Ut autẽ omnium nostrum vota in prædictis omnibus & singulis concordâsse noveritis, & in hanc Electionem & petitionẽ venisse, hoc Canonicum Decretum Sanctitati Vestræ mittimus, roboratum propriîs manibûs & subscriptum, & ad majorem cautelã sigillo nostri Capituli, & etiam propriîs sigillatum.

Ego talis Archidiaconus Strigoniensis, prædictis omnibus & singulis, consensi, consentio, & propria manu subscribo.

Per inspirationem fit Electio hoc modo: Si dum Canonici primùm intrant Capitulum pro Electione celebranda, nullo speciali tractatu præcedente, quasi Divinâ revelatione & inspiratione, omnes, nullo contradicente, consenserint in aliquẽ repentè, & simul eũ eligant, & veniant dicentes una voce: *eligo P. eligo P.* talis Electio dicitur facta per Inspirationem, ex qua omnes Canonici uno ore, & uno spiritu eligunt. Non est vis, sive dicant eligo, sive eligimus; quia una est censenda Electio, propter unanimes voluntates. Et tunc formabitur sic Decretum:

Sanctissimo Patri & Domino, Domino suo, Dño N. Divinâ providentiâ Sacrosanctæ Romanæ ac Universalis Ecclesiæ, Summo Pontifici, P. Præpositus, & Capitulum Strigoniẽ: Ecclesiæ, ejus humiles filii & devoti, pedum osculá beatorum. Ne præ defectu Pastoris, gregem Dominicum lupus rapax invadat, aut in spiritualibus vel temporalibus, Ecclesia viduata

viduata grave dispendium patiatur: conditores Canonum deliberatione provida statuerunt, ut ultra tres menses vacare non debeant Ecclesiæ Cathedrales. Eapropter bonæ memoriæ R. Archiepiscopo nostro, Anno, Mense, & die talibus, sicut Deo placuit, viam universæ carnis ingresso, ipsius corpore, ut moris est, cum reverentia Ecclesiastica tradito sepulturæ; nos Canonici Strigoniensis Ecclesiæ, qui tunc præsentes eramus, convenientes in unum, ad Electionem futuri Pontificis nostri Canonicè celebrandam, talem terminum cum continuatione dierum sequentium duximus statuendum. Citatîs igitur in terminum, & tunc præsentibûs omnibûs, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commodè interesse, in Ecclesiam nos recepimus, de Electione futuri Pontificis tractaturi: & nobîs in unum locum & propositum congregatîs, unusquisq; Divina inspiratione repentè, nulla nominatione, nulloq; alio tractatu præcedente, in P. virum utiq; plenæ & perfectæ ætatis, utpote, qui tricesimum suæ ætatis annum exegit, de legitimo matrimonio natum, vitâ & moribûs, & literarum scientiâ, meritò commendandum, consensu unanimi, & una voce simul, ac unanimiter omnes & singuli, in Episcopum elegimus & Pastorem: & pulsatîs campanîs, Te Deum laudamus, *solenniter decantavimus. Consequenter autem conveniente populo, &c.* ut supra formâ proximâ est publicatum. *Datum, &c.*

Cùm per mutuum consensum eligentium & Electi, quasi fœdus Spiritualis Matrimonii contrahatur, decet-, quòd in Electionibus Pontificalium & quarumlibet Ecclesiarum, secularium & regularium dignitatum, arbitriũ liberum

liberum Electoribus conservetur, ut secundùm Deum, & rectam conscientiam, vacanti Ecclesiæ, valeant de Pastore idoneo providere. Sed quia nonnullorum detestanda cupiditas, culmen dignitatum ambiens, Pontificalibus, aut aliis dignitatibus Ecclesiasticis, per mortem, aut alio modo vacantibus, contra Electores hujusmodi, secularem concitant potestatem; per quam plerumq; à dictis Electoribus, per impressionem laicalem, aut minas, vel alium abusum à Sanctis Canonibus reprobatum, eligi, imò veriùs intrudi se procurant: Talium igitur temerariis ausibus viam præcludere cupientes, præsentis approbatione Concilii, Juri communi, & nostrorum prædecessorum vestigiis inhærentes; statuimus, & sancimus, quòd si deinceps aliqua Pontificali, aut alia Sede, vel dignitate Ecclesiastica vacante, quispiam directè, vel indirectè, publicè vel occultè, cõtra Electores hujusmodi, secularem potestatem concitaverit, aut minas, vel impressiones ordinaverit, seu comminatorias epistolas de se eligendo, ad dictos Electores scribi procuraverit, aut aliquod impedimentum in bonis vacantis dignitatis præstiterit, seu ipsa bona in toto, vel in parte occupaverit, vel occupari subordinaverit, tanquam ambitiosus, & publici Juris turbator, Excommunicationis sententiam ipso facto incurrat. Et nihilominùs, si in Electionem (per huiusmodi impressionum minas, vel alium secularis potestatis abusum) forsitan de se factam, cõtra Canonicam libertatem consentire præsumpserit, & Electionis commodo careat, & ineligibilis sit, & beneficijs Ecclesiasticis, si

ſticis, ſi quæ obtinet; per ſuperiorē ſit privandus, nec abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, deinceps ad aliquam valeat eligi dignitatem. Qui verò Electionem hujuſmodi, quam ipſo jure irritam eſſe cenſemus, præſumpſerint celebrare, niſi eos talis metus aut violenta impreſſio, quæ poſſunt cadere in conſtantes viros, excuſet; ab officiis, & beneficiis quibuſcunq;, penitus ſuſpendantur per triennium & eligendi tunc poteſtate ſint privati: Adijcientes, quòd ſi quis electus, ante, aut poſt confirmationem Electionis de ipſo factæ, priuſquam literas ſuæ confirmationis obtinuerit, in adminiſtrationē bonorum Eccleſiæ, ad quam elect9 fuerit, quovis quæſito colore ſe ingeſſerit; extunc omne jus, ſi quod ſibi per Electionem & confirmationem competit, ipſo facto amittat. Niſi talis elect9 fuerit, cui de juris permiſſione, aut privilegio hoc competat, aut per ſuperiorem ad hoc facultatem habentem, Eccleſia, ad quam electus fuerat, ſibi ſit commendata.

c. avaritiæ. de Elec: lib: 6. jun: glo:

DE ELECTIONE ADMINISTRATORIS SEDE VACANTE.

ZBIGNEUS de Oleſznica, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ, Sanctæ Eccleſiæ Gneſneñ: Archiepiſcopus & Primas. Ad perpetuam rei memoriam. Quamvis debeat ſufficere humanæ naturæ ad bene vivendum, ſi ſuis terminis ſit contenta: creſcente tamen malitia hominum, effrenata cupiditas, radix malorum omnium, ſemper nititur ad

quæ plena & matura ætatis, utpote, qui tricesimum annum suæ ætatis exegit, de legitimo matrimonio procreatum, & in Sacris Ordinibus constitutum, vitâ & moribûs, & literarum scientiâ commendatum, & in spiritualibus & temporalibus circumspectum, & Electionem pronunciavit in scriptis, & publicavit hoc modo:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti, Amen. Anno, Mense, & die talibus. Ego talis unus de Scrutatoribus, à dicto nostro Capitulo nominatus & electus, ad faciendum Scrutinium de Electione futuri Pontificis, secundùm formam superiùs prætaxatam, ipsa servata in omnibus, de voluntate & consensu, & mandato Collegarum meorum, & omnium in his consentientium, ex potestate mihi & ipsis tradita, invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, ad honorem Dei, & gloriosissimæ Virginis Matris ejus, & talis Sancti, in cujus honore Ecclesia nostra est consecrata, D. P. in quẽ collatione facta reperimus, omnes vel majorem & saniorem partem Capituli nostri, seu Collegii, quorum subscriptiones inferiùs continentur, in Scrutinio consensisse, in nostrũ & Ecclesiæ nostræ Episcopum & Pastorem, eligo, eundemq; Electionem in scriptis pronuntio.

Dictam verò Electionem sic Canonicè & solenniter celebratam & publicatam, in communi omnes recepimus & approbavimus: Te Deum laudamus, more solitò, cum cordis jubilo decantando. Idem verò Electus, sibi tali die Electione hujusmodi præsentatâ, licet ex humilitate se insufficientem & indignum asserens, se multipliciter excusaret: nobis tamen vehementer instántibus, timens Divinis dispositionibus contraire, invocato Divinæ pietatis auxilio, tali die dictæ Electioni cõnsensit, nõ tam timidè, quàm devotè Electionẽ ipsam, onusq; impositum, ut prodesse valeat, suscipiens & acceptans. Vestræ igitur Beatitudini duximus unanimiter supplicandum, ut Electionẽ

prædi-

prædictam, sic Canonicè & solenniter celebratam, dignemini confirmare, & Electo nostro consecrationis munus favorabiliter impertiri. Quatenus nobis, velut Pastor idoneus, & toti Provinciæ praeesse valeat utiliter, & prodesse: nosq; & alii sibi commissi, sub ejus sacro regimine, possimus coram Deo salubriter militare. Ad hujusmodi autem confirmationem à Vestra Sanctitate petendam, talem & talem, nostros Canonicos, & Coëlectores, Instructores, & Procuratores, ordinavimus & constituimus, & propter hoc eos ad Vestræ Sanctitatis pedes duximus destinandos, dantes eis plenam & liberam potestatem petendi Confirmationem, & si necesse fuerit provisionem; & jurandi in animas nostras, si visum fuerit, expedire; promittentes nos ratum & gratum, & firmum perpetuò habituros, quidquid per eos in prædictis, vel in aliquo prædictorum extiterit procuratum. Vt autem omnium nostrum vota in prædictis omnibus & singulis, in hac Electione & petitione concordâsse noscatis, sanctitatis Vestræ hoc Canonicum Decretum mittimus, roboratum propriîs manibûs, & subscriptum. Ego N. Præpositus Strigonien: Ecclesiæ supradictis omnibus & singulis, consensi, & consentio, & manu propria signo & subscribo. Ego talis, vice talis, scribere nescientis, de mandato suo subscribo. Notarius autem in fine dicet: *Acta sunt hæc, Anno, Mense, Die, & loco, talibus.*

Per viam autem Compromissi, proceditur modô infrascriptô: Canonici vacantis Ecclesiæ, statuant termnũ ad Electionem celebrandã; interim vocatîs omnibûs absentibûs, & in termino convenientibûs, qui debent, volũt

 & pos-

& possunt commodè interesse, major de Capitulo, vel alius cui Capitulum hoc committit, quærat à singulis, si placet eis per viam procedere Compromissi. Singulorum autem consensu requisito & habito, tractetur de persona, cui committatur. Deinde singulorum votîs super hoc requisitîs, & in unâm personam, cui committatur, convenientibûs, unus dé mandato Capituli dicet: *Ego vice Capituli & mandato, committo seu do A.* si est unus, *vel A. B. C.* si in plures compromittant, *potestatem providendi nostræ Ecclesiæ de Pastore.* Illi in quos cōpromittetur, si plures sunt, quia possunt esse duo, tres, quinque, vel septem: trahant se ad partē, & simul deliberent, potestate recepta, & conferant de persona eligenda; & si concordaverint, recedant ad Capitulum, & formâ eis à Capitulo traditâ, in omnibꝰ observatâ, unus eorum Electionem pronunciet & publicet, in hac forma:

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti, Amen. Anno, Mense, & die, talibus, &c. Ego talis, de voluntate & consensu Collegarū meorum, in quos unanimiter compromissum fuit à Capitulo nostro, & in quos potestatem providendi Ecclesiæ de Pastore transtulerunt: vice mea, & ipsorum omnium aliorum in Electione jus habentium, & hîc præsentium, & ex potestate & authoritate supradictis mihi, & aliis meis Collegis concessis, invocatâ Spiritûs sancti gratiâ, in quem nos A. B. C. compromisimus, supradicti simul convenimus, in nostrum & Ecclesiæ nostræ Episcopum eligo & Pastorem. Et de ipso provideo dictæ Ecclesiæ in Pastorem, & ipsam Electionem & Provisionem

visionem in scriptis, & solenniter publico in communi.

Hæc forma servanda est, quando Compromissarii sunt de Collegio; prout dicit Concilium. Si verò erunt extra Collegium, tunc sufficit dicere: *Ego talis, unus de Compromißariis supradictis, de voluntate & consensu ipsorum, vice totius Capituli, B. in quem omnes convenimus, eligo, sive provideo in talis Ecclesia Episcopum & Pastorem.* Et hoc quando totum Capitulum concordat (nam uno contradicente, non potest per viam Compromissi procedi.) postmodũ verò coram Clero & populo, publicet Electionẽ sive Provisionem: & postea fiat Decretum ipsius Electionis, sive provisionis, hoc modo:

Sanctissimo & Beatissimo Patri & Domino suo, Dño N. Divina providentia Sacrosancta Romana ac universalis Ecclesia, Summo Pontifici, P. Prapositus, & Capitulũ Strigonieñ: ejus humiles filii devoti, pedum oscula beatorum. Cùm propter vacationem diuturnam Ecclesia, Pastoris solatio destituta, in spiritualibus & temporalibus dispendia patiantur; Conditores Canonum deliberatione provida statuerunt, ut ultra tres menses vacare non debeant Ecclesia Cathedrales. Defuncto igitur bona memoria N. Archiepiscopo nostro, Anno, Mense, die, talibus, sicut Deo placuit, ipsiusq; corpore cum reverentia tradito Ecclesiastica sepultura: Nos tales Canonici Strigonieñ: Ecclesia, qui tunc prasentes eramus, convenientes in unum, pro Electione futuri Pontificis celebranda, talem terminum, cum continuatione dierum sequentium, duximus statuendũm. Citatîs igitur in terminum, & tunc prasentibûs omnibûs, qui Electioni cele-

ni celebrandæ debuerunt, voluerunt, & potuerunt commodè interesse, in Capitulum nos recepimus, de Electione futuri Pontificis tractaturi: & post diversos tractatus inter nos habitos, tandem placuit omnib9 & singulis, per viam compromissi, nostræ Ecclesiæ viduatæ providere; considerantes in unum difficulter multitudinem convenire, & sæpè in paucis spiritum sanioris consilii residere, dedimus plenam & liberam, omnes & singuli unanimiter, potestatem, A. B. C. de nostro Collegio; ut iidem, vel major pars ipsorum, vice sua, & nostra, per Electionem Canonicam, vel postulationem concordem, Ecclesiæ nostræ supradictæ vacanti, Deum, & bonum statum ipsius Ecclesiæ habentes præ oculis, de persona idonea providerent, omnem potestatem & vicem nostram, eis super hoc committentes, ita, quod unus ipsorum, de consensu aliorum Cōpromissariorum, vel majoris partis ipsorum, vice sua, & Collegarum, & nostra, illum, in quem omnes ipsi, vel major pars ipsorum conveniret, eligerent, & Electionem in præsentia nostra solenniter publicarent: Qui secedentes in partem, & Spiritûs S. gratiam invocantes devotè, post tractatus varios & diversos, de diversis personis inter se habitos, ut nobis postmodum retulerunt; tandem in Magistrum P. Strigonien: Præpositum, in Sacerdotali Ordine constitutum, iidem unanimiter convenerunt, virum utiq; plenæ & maturæ ætatis, utpotè, qui tricesimum annum ætatis suæ exegit, & de legitimo matrimonio procreatum, vita & moribus, & literarum scientiâ, meritò commendandum, in Spiritualibus & temporalibus plurimùm circumspectum, quem talis secundùm formam in Compromisso appositam, in hunc modum elegit:

In no-

In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs Sancti, Amen. Anno, Mense, & die, talibus. Ego talis, unus de Compromissariis supradictis, de consensu & voluntate Collegarum meorum, juxta formam Compromissi, mihi & eis traditam, vice mea, & prædictorum meorum Collegarum, ac omnium de Capitulo ex potestate, mihi, & prædictis Collegis, ab universis & singulis, de ipso Capitulo traditâ, & invocatâ Spiritus Sancti gratiâ, ad honorem Dei, & gloriosissimæ Virginis Matris ejus, & talis Sancti nostri Patroni, & Omnium Sanctorum, Magistrum P. Strigonien: Præpositum, in quem nos Compromissarii supradicti unanimiter convenimus, in nostrum & Ecclesiæ nostræ eligo Episcopum & Pastorem, & de ipso provideo dictæ Ecclesiæ in Pastorem; eandem Electionem seu Provisionem, in his scriptis pronuncio & publico in communi.

Dictam quoq; Electionem sic Canonicè, solenniter celebratam, & in communi publicatam, omnes unanimiter recepimus, & approbavimus, more solito pulsatis campanis, cum cordis jubilo, Te Deum laudamus, *solenniter decantando. Consequenter autem conveniente populo ad pulsationem Campanarum, R. de mandato nostro, dictam Electionem ipsi populo publicavit. Idem verò Electus, sibi die tali, Electione hujusmodi præsentata, licet se multipliciter excusaret, tamen nobis diligenter instantibûs, invocatò Divinæ pietatis auxiliò, die tali, dictæ Electioni consensit.*

Sanctitati igitur Vestræ duximus unanimiter supplicandum, ut Electionem supradictam, sic Canonicè celebratam, dignemini confirmare, & Electo nostro prædicto, munus consecrationis misericorditer impartiri; quatenus authore Deo, nobis, & tali Provinciæ, velut Pastor idoneus, valeat praeesse utiliter, & prodesse. Nosq; & alii sibi commissi, sub sacro regimine, possimus coram Deo salubriter militare. Ad hujusmodi autem confirmationem nomine nostro à Vestra Sanctitate petendam, D. & B. de nostro Capitulo, nostros Procuratores, & etiam Instructores, ordinavimus & constituimus, & propter hoc eos ad Vestræ Sanctitatis pedes duximus destinandos, dantes eis

tes eis plenam & liberam potestatem, petendi Confirmationem, Consecrationem, & si necesse fuerit, dispensationem & provisionem, & jurandi in animas nostras, si visum fuerit expedire. Promittentes nos ratũ, gratum, & firmum, perpetuò habituros, quidquid per eos inpræmissis, aut aliquo præmissorũ fuerit procuratũ. Ut autẽ omnium nostrum vota in prædictis omnibus & singulis concordâsse noveritis, & in hanc Electionem & petitionẽ venisse, hoc Canonicum Decretum Sanctitati Vestræ mittimus, roboratum propriîs manibûs & subscriptum, & ad majorem cautelã sigillo nostri Capituli, & etiam propriîs sigillatum.

Ego talis Archidiaconus Strigoniensis, prædictis omnibus & singulis, consensi, consentio, & propria manu subscribo.

Per inspirationem fit Electio hoc modo: Si dum Canonici primùm intrant Capitulum pro Electione celebranda, nullo speciali tractatu præcedente, quasi Divinâ revelatione & inspiratione, omnes, nullo contradicente, consenserint in aliquẽ repentè, & simul eũ eligant, & veniant dicentes una voce: *eligo P. eligo P.* talis Electio dicitur facta per Inspirationem, ex qua omnes Canonici uno ore, & uno spiritu eligunt. Non est vis, sive dicant eligo, sive eligimus; quia una est censenda Electio, propter unanimes voluntates. Et tunc formabitur sic Decretum:

Sanctissimo Patri & Domino, Domino suo, Dño N. Divinâ providentiâ Sacrosanctæ Romanæ ac Universalis Ecclesiæ, Summo Pontifici, P. Præpositus, & Capitulum Strigonieñ: Ecclesiæ, ejus humiles filii & devoti, pedum osculá beatorum. Ne præ defectu Pastoris, gregem Dominicum lupus rapax invadat, aut in spiritualibus vel temporalibus, Ecclesia

viduata

viduata grave dispendium patiatur: conditores Canonum deliberatione provida statuerunt, ut ultra tres menses vacare non debeant Ecclesiæ Cathedrales. Eapropter bonæ memoriæ R. Archiepiscopo nostro, Anno, Mense, & die talibus, sicut Deo placuit, viam universæ carnis ingresso, ipsius corpore, ut moris est, cum reverentia Ecclesiastica tradito sepulturæ; nos Canonici Strigoniensis Ecclesiæ, qui tunc præsentes eramus, convenientes in unum, ad Electionem futuri Pontificis nostri Canonicè celebrandam, talem terminum cum continuatione dierum sequentium duximus statuendum. Citatîs igitur in terminum, & tunc præsentibûs omnibûs, qui debuerunt, voluerunt, & potuerunt commodè interesse, in Ecclesiam nos recepimus, de Electione futuri Pontificis tractaturi: & nobîs in unum locum & propositum congregatîs, unusquisq; Divina inspiratione repentè, nulla nominatione, nulloq; alio tractatu præcedente, in P. virum utiq; plenæ & perfectæ ætatis, utpote, qui tricesimum suæ ætatis annum exegit, de legitimo matrimonio natum, vitâ & moribûs, & literarum scientiâ, meritò commendandum, consensu unanimi, & una voce simul, ac unanimiter omnes & singuli, in Episcopum elegimus & Pastorem: & pulsatîs campanîs, Te Deum laudamus, *solenniter decantavimus. Consequenter autem conveniente populo, &c.* ut supra formâ proximâ est publicatum. *Datum, &c.*

Cùm per mutuum consensum eligentium & Electi, quasi fœdus Spiritualis Matrimonii contrahatur, decet, quòd in Electionibus Pontificalium & quarumlibet Ecclesiarum, secularium & regularium dignitatum, arbitriũ liberum

liberum Electoribus conservetur, ut secundùm Deum, & rectam conscientiam, vacanti Ecclesiæ, valeant de Pastore idoneo providere. Sed quia nonnullorum detestanda cupiditas, culmen dignitatum ambiens, Pontificalibus, aut aliis dignitatibus Ecclesiasticis, per mortem, aut alio modo vacantibus, contra Electores hujusmodi, secularem concitant potestatem; per quam plerumq; à dictis Electoribus, per impressionem laicalem, aut minas, vel alium abusum à Sanctis Canonibus reprobatum, eligi, imò veriùs intrudi se procurant: Talium igitur temerariis ausibus viam præcludere cupientes, præsentis approbatione Concilii, Juri communi, & nostrorum prædecessorum vestigiis inhærentes; statuimus, & sancimus, quòd si deinceps aliqua Pontificali, aut alia Sede, vel dignitate Ecclesiastica vacante, quispiam directè, vel indirectè, publicè vel occultè, cōtra Electores hujusmodi, secularem potestatem concitaverit, aut minas, vel impressiones ordinaverit, seu comminatorias epistolas de se eligendo, ad dictos Electores scribi procuraverit, aut aliquod impedimentum in bonis vacantis dignitatis præstiterit, seu ipsa bona in toto, vel in parte occupaverit, vel occupari subordinaverit, tanquam ambitiosus, & publici Juris turbator, Excommunicationis sententiam ipso facto incurrat. Et nihilominùs, si in Electionem (per huiusmodi impressionum minas, vel alium secularis potestatis abusum) forsitan de se factam, cōtra Canonicam libertatem consentire præsumpserit, & Electionis commodo careat, & ineligibilis sit, & beneficijs Ecclesiasticis, si

ſticis, ſi quæ obtinet; per ſuperiorē ſit privandus, nec abſque diſpenſatione Sedis Apoſtolicæ, deinceps ad aliquam valeat eligi dignitatem. Qui verò Electionem hujuſmodi, quam ipſo jure irritam eſſe cenſemus, præſumpſerint celebrare, niſi eos talis metus aut violenta impreſſio, quæ poſſunt cadere in conſtantes viros, excuſet; ab officiis, & beneficiis quibuſcunq;, penitus ſuſpendantur per triennium & eligendi tunc poteſtate ſint privati: Adijcientes, quòd ſi quis electus, ante, aut poſt confirmationem Electionis de ipſo factæ, priuſquam literas ſuæ confirmationis obtinuerit, in adminiſtrationē bonorum Eccleſiæ, ad quam elect9 fuerit, quovis quæſito colore ſe ingeſſerit; extunc omne jus, ſi quod ſibi per Electionem & confirmationem competit, ipſo facto amittat. Niſi talis elect9 fuerit, cui de juris permiſſione, aut privilegio hoc competat, aut per ſuperiorem ad hoc facultatem habentem, Eccleſia, ad quam electus fuerat, ſibi ſit commendata.

c. avaritiæ. de Elec: lib: 6. iun: glo:

DE ELECTIONE ADMINISTRATORIS SEDE VACANTE.

ZBIGNEUS de Oleſznica, Dei & Apoſtolicæ Sedis gratiâ, Sanctæ Eccleſiæ Gneſneñ: Archiepiſcopus & Primas. Ad perpetuam rei memoriam. Quamvis debeat ſufficere humanæ naturæ ad bene vivendum, ſi ſuis terminis ſit contenta: creſcente tamen malitia hominum, effrenata cupiditas, radix malorum omnium, ſemper nititur ad

vetita, tendit ad noxia, & declinat ad prohibita, palmites suæ propaginis vitiosæ, ad deteriora quælibet extendendo. Hæc est illa, quæ compellit Canones condere, Leges instituere, Statuta edere, ut humani generis còérceretur audacia, & appetitus noxii sub juris regula limitarentur. Hinc est, quòd nos attendentes plurima incommoda, parientia periculum animarum, contra Ecclesias & Ecclesiasticas personas nostrîs temporibûs insurgere, jugiq; meditatione in armario cordis nostri revolventes, qualiter ex officii nostri debito, hujusmodi incommodis, & animarum periculis, Deô propitiô occurrere valeamus; authoritate nostra Metropolitana, & Primatica, quâ fungimur, captato tempore, Synodum Provincialem in Piotrkow Oppido, nostræ Diœcesis, statuimus celebrandam: Ad quam Rñdiss: & Rñdos Patres Fratres nostros in Christo charissimos, videlicet Archiepiscopum Leopoliensem cum suis Còépiscopis, Suffraganeos & Episcopos, Abbates, ac alios Prælatos Provinciæ nostræ Gnesneñ: invitavimus, & evocavimus. In qua Synodo sic statuta, Rñdis Patribus, Dñis, Petro Wladislavieñsi, & Petro Plocensi, Episcopis, & Capitulis Ecclesiæ nostræ Gnesnensis, & ipsorum Nunciis & Procuratoribus Rñdmi Rñdorum Patrum, Archiepiscopi Leopolieñ: Cracovieñ: Vratislavieñ: Posnanieñ: Lubuceñ: Vilneñ: Medniceñ: Culmeñ: Præmyslieñ: Chelmeñ: Luceorieñ: & Cameneceñ: Episcoporum; multisq; aliis Prælatis, Abbatibus, & Clero nostræ Provinciæ, in Spiritu Sancto congregatis: Invocatâ priùs Spiritus Sancti gratiâ,

dist: 1. c. facta sut.

gratiâ, ac Missâ solenniter de Spiritu Sãcto per nos celebratâ: Insuper cantatîs & lectîs Litaniîs, Antiphonîs, aliîsq; devotîs Orationibûs, cum Hymno, *Veni Creator Spiritus*: in talibus ordinatis, Deoq; suppliciter & devotè exhibitis, ac sermone ad Clerum per unum in Theologia Professorem, & alium in Decretis Doctorem, in præsentiâ ipsius Synodi facto, omnibûsq; Divinîs peractîs, ad tractatus Synodales cum ipsis DD. Episcopis, Nunciis, Procuratoribus, Abbatibus, Prælatis, & Clero processimus, quos triduo in Ecclesia Parochiali, dicti Oppidi, continuavimus, librâtîsq; & examinatîs matura deliberatione, singulîs sententiîs, in ipsa Synodo per promotores ejusdem, super extirpatione hæresum, excessuum correctione, morum reformatione, propositîs & conclusîs: Tandem Sanctionib[9] Sanctorum Patrum, & Sacrorum Canonum Decretis, ac Provincialibus nostræ Gnesnensis Provinciæ Statutis, tam per D. Nicolaum, authoritate Apostolica, quàm Joannem Sprowski, olim bonæ memoriæ Archiepiscopum, & Primates prædecessores nostros, Primaticâ & Metropoliticâ authoritatibus editis inhærendo, curæ Pastorali nobis creditæ, mentem nostram excitando, & memoriâ hominum nimiúm labili singulariter id exposcendo; dignum censuimus, & congruum, ut ea quæ per Sacrarum Synodorum Provincialium Sanctiones, ad Dei laudem, fidei orthodoxæ incrementum & exaltationem, Ecclesiarumq; & Cleri ac populi utilitatem, noscuntur instituta, debitæ scripturæ cõmendentur, ut per hanc eorum jugis etiam ad posteros

transſeat recordatio. Conſtitutionem dicti olim Rn̄di Patris Dn̄i Joannis Sprowſki Archiepiſcopi & Primatis, prædeceſſoris noſtri, pro bonorum menſæ, tam noſtræ Metropolitanæ, quàm Cathedralium Eccleſiarum Provinciæ noſtræ, in caſu vacationis earum conſervatione pro futuro Pontifice, per ipſum in Synodo Provinciali Lanciciensi, in Eccleſia Conventuali FF. Prædicatorum, ſub Anno Dn̄i, Milleſimo, quadringenteſimo quinquageſimo nono, celebratam, editā, & promulgatā, ab omnib⁹ Coëpiſcopis tunc evulgatam, duximus innovandam, & ratificandam, & Sacra Synodo approbandam, uti præſentis Statuti vigore innovamus, roboramus, & ratificamus: Decernentes, quòd in omnibus Eccleſiis Cathedralibus, Statutum hujuſmodi, ſub ſigillo noſtro, à tempore publicationis ejuſdem per nos factæ, infra unius anni ſpatium, ſine excuſatione qualibet, habeatur: ut quod generali Conſtitutione ad cōmodum & utilitatem Eccleſiarum Cathedralium, ordinatum eſt, ſemotîs impedimentîs, ad propriū finem, authore Domino, dirigatur. Cujus quidem Conſtitutionis & Statuti, de quo ſupra fit mentio. tenor ſequitur, & eſt talis:

JOANNES de Sprowa, Dei gratiâ Sanctæ Eccleſiæ Gneſnenſis Archiepiſcopus & Primas. Ad perpetuam rei memoriam. Licet ſacrîs Canonum Conſtitutionibûs ſit ſalubriter proviſum, ne bona Cathedralium Eccleſiarum tempore vacationis obvenientia, quæ in utilitatem dictarum Eccleſiarum expendi, vel futuris deberent Succeſſoribus fideliter reſervari, Capitula, vel ſingulares earundem

Eccle-

Ecclesiarum personæ occupent, inter se dividant, surripiãt, dilapident, dissipent, & consumant, certîs pœnîs in contrafacientes adjectîs: nonnulli tamen Prælati & Canonici, tam nostræ Metropolitanæ Gnesneñ: quàm aliarum Ecclesiarum Cathedraliũ Provinciæ nostræ, hujusmodi Statutis & Sanctionibus contravenientes, bona mensæ Pontificum, eis tempore vacationis in gubernationẽ commissa, pró usibus suis applicare, & ea ad placitum ipsorũ usurpare, ausu temerario, in detrimentum salutis ipsorum consueverunt. Ex quo hujusmodi bona, grave in suis proventibus suscipiunt dispendium & jacturam: Electique ad ipsas Ecclesias, in prosequutione electionis ipsorum, gravib9 coguntur debitis onerari, & involui; prout in plurib9 vacationib9, quæ temporibus nostris contingebant, experientiâ rerum magistrâ vidim9 evenire. Unde volentes indemnitati & bonorum ad mensam nostram, & Cóépiscoporum nostræ Provinciæ spectantium, de remedio providere opportuno, statuimus & ordinamus, Sacra Synodo approbante, temporibûs perpetuîs irrefragabiliter observandum: Quòd vacãnte Ecclesiâ Metropolitanâ, sive Cathedralî Provinciæ nostræ Gnesneñ: corporeq; Prælati defuncti tradito Ecclesiasticæ sepulturæ, Prælati & Canonici tunc præsentes apud Ecclesiã, ingrediantur locũ Capitularẽ, pro tractatu faciendo, super negotio Electionis futuri Pastoris, & bonorum mensæ Archiepiscopalis sive Episcopalis gubernatione: & antequam ad alia procedatur, primò omnes Dñi de Capitulo tunc præsentes, singulariter singuli præstẽt

juramentum, in manibus Prælati superioris ibidē existentis, & Prælatus senior in manibus sequeñ: sub hac forma:

Ego N. juro, quòd in Electione Administratoris, & distributione Castrorum, tenutarum, & bonorum mensæ Archiepiscopalis & Episcopalis, hujusmodi nunc vacañ: dabo votum meum secundùm Deum, & puram conscientiam, nominaboq́ illum in Administratorem, quem scivero & credidero meliorē & utiliorem pro hujusmodi officio Administrationis, & gubernationis, non habito respectu ad commodum proprium, consanguinitatem, amicitiam vel favorem; bonaq́ quæ mihi fuerint commissa ad gubernandum, fideliter & utiliter dispensabo & tuebor, rationemq́ debitam de eis & sufficientem faciam futuro Archiepiscopo, vel Episcopo. Sic me Deus adjuvet, & Sancta Dei Evangelia.

Electo itaq; Administratore, receptoq; ab eo juramento, quòd debitè, fideliter & justè, exequetur officium sibi commissum; procedatur ad distributionem bonorum mēsæ Archiepiscopalis, sive Episcopalis, istô modô.

Primò quidem non detur gubernatio dictorum bonorum petenti ipsam, aut per aliquam ordinationem sibi dari procuranti. Et quòd gubernatio castri cujuslibet, & uniuscujusq; tenutæ non detur, nisi uni personæ tantùm, & de gremio Capituli, & non duabus personis, sicut consuetum est fieri. Quæ persona debebit præstare juramentum super restitutione Castri, aut tenutæ, Capitulo, durante vacatione. Quo facto, inquirat Administrator vota singulorum primò, super aliquo castro sive tenuta, quis ex gremio Ca-

mio Capituli, sive tunc præsens, sive absens fuerit, magis idoneus & utilior pro regimine castri videatur; & in quem major pars Capituli convenerit, aut consenserit, illi detur gubernatio castri & tenutæ, cum sibi adjacentibus bonis. Et sic fiet de singulis aliis castris, aliorum bonorum mensæ præfatæ. Et quidem talis electus Prælatus, aut Canonicus, teneatur, & sit adstrictus, assumere hujusmodi gubernationem, sub pœna quatuor marcarum argenti, fabricæ Ecclesiæ applicanda; jurareque tenebitur, quòd fideliter administrabit bona sibi credita, & ejus gubernationi commissa. Distributîs itaq; bonîs mensæ Archiepiscopalis & Episcopalîs, sic ut præmittitur, ad gubernandum, statutoq; termino pro Electione futuri Pontificis, citationeq; decreta contra absentes, & sua interesse putañ: Administrator mittat proprium Notarium, aut Capellanum, cum quolibet Tenutario, ad tenutam sibi datam ad gubernandum, qui coram testibus faciat inventarium in singulis locis tenutæ, censuum, decimarum, maldratarum, debitorum, & aliorum bonorum derelictorum: cujus Inventarii scripturam tradat Administratori, cum tribus aliis de Capitulo, per ipsum Capitulum, seu majorem partem eligendis, & adjungendis ipsi Administratori, se in ea cum testibus subscribendo. Sicq; fiat de singulis aliis tenutis.

ITEM. Quòd quilibet Tenutarius, recepta sic per eum possessione tenutæ suæ, de authoritate Administratoris, nõ tangat census de Oppido, Villis, aut bonis aliis tenutæ suæ provenientes; sed tradat eos in manus Administratoris, ac

prædicto-

prædictorum trium de Capitulo, si tale tempus advenerit, in quo census sunt de jure exigendi. Tempore verò, in quo census exigendi non sunt soluti, puta ante Festum S. Martini, nullatenus exigantur, sub pœnis infrascriptis; quibus censibus expediendum erit factum Electionis, vel postulationis, in Curia Romana, quatenus necesse fuerit, vel de aliis fructibus mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis: salvîs tamen hîs, quæ in testamento Archiepiscopi, vel Episcopi defuncti, fuerint descripta: qui de reb9 suis, pecuniis, argento, clenodiis, libris, vestibus, equis, & aliis omnibus per eum undecunq; acquisitis, poterit testari, tanquam deservitis per eum, juxta Statutum Concilii Provincialis, & consuetudinem legitimè præscriptã. Quod si Archiepiscopum, vel Episcopum, mori contingat in Festo S. Martini, vel quocunq; die post Festum S. Martini, & inter diem Nativitatis Dñi: ipse Archiepiscop9, vel Episcopus mortuus habeat, & testetur de omnibus censibus, decimis, & aliis fructibus præteritis, stantibus, collectis, vel apud censitas vel debitores existentibus, & pro voluntate sua hæc omnia convertat. Si verò post Festum Nativitatis Dñi, & inter Festum S. Margaritæ aliquo die, & inter Festum S. Martini mori contingat; habeat tertiam partem omnium fructuum, censuum, & decimarum: de quibus testari poterit, duabus partibus residuis, pro successore relictis.

Item. Quòd decimæ, si essent aliquæ jam collectæ & derelictæ, vel adhuc colligendæ, stent etiam intactæ. Tenutarius autem vivat ex allodiis, & molendinis, piscinis, & aliis mi-

aliis minutis fructibus, & obventionibus; moderatamq; familiam teneat in castris & aliis bonis, & concordẽ, quæ sufficiat pro servitiis faciendis in bonis sibi comissis. Quique Tenutarii incolas & subditos, ipsis ad gubernandum commissos, non exactionent, neq; pœnas ab eis indebitas exigant, aut quoquô modô gravent, præsertim per inventionem novorum gravaminum, & exactionum, & tributorum. Quodq; in sylvis, gaijs, & nemoribus, ligna ad vendendum nõ excindant, neq; ea distribuant, aut donent: debitaq; post mortem Pontificum derelicta, non relaxent; piscinas non effundant ad vendendum pisces, sed sine offensione earum, piscibûs utantur pro sua necessitate. Si verò de allodiis, & aliis supradictis, aliquis Tenutariorum contentari fortassis non posset, recipere poterit decimã unam, vel plures, pro sustentatione sui & familiæ, cum scientia Administratoris & consensu. Ædificia etiam integra in Curiis Archiepiscopalibus, vel Episcopalibus, & supellectilia domorum Archiepiscopalium, vel Episcopalium, conservent, & non alienent, etiamsi talia fuerint, quæ nondum sunt redacta ad aliquam speciem ædificii. Item, si Administratori visum fuerit, aliquem perperam, & inutiliter aut damnosè administrare bona mensæ Archiepiscopalis, vel Episcopalis, habeat plenam potestatem auferendi dicta bona mensæ, & ea tradendi in gubernationem alteri, de gremio Capituli idoneo pro administratione bonorum prædictorum. Cùmq; de futuro Pastore provisum fuerit Archiepiscopo, vel Episcopo proviso, postquam præstiterit

juramentum de servandis Statutis & consuetudinibus Ecclesiæ approbatis, faciet ipse Administrator primò rationē de censibus per eum receptis, & omnibus aliis bonis, ac etiam per eum expositis, cum prædictis tribus de Capitulo, quando Archiepiscopo, vel Episcopo placuerit. Et postquam super hoc per eum requisitus fuerit, & in præsentia aliquorum aliorum de Capitulo, per Archiepiscopum, vel Episcopum, eligendorum, post hoc & alii similiter faciant rationem Archiepiscopo, vel Episcopo, in præsentia Administratoris, & aliquorum de Capitulo, juxta inventaria facta. Si quis autem in ratione defecerit, ad eorum quæ perceperit, ultra expensas necessarias, tenebitur restitutionem realem cum effectu, sub pœna Excomunicationis, quam Archiepiscopus, vel Episcopus, in eum ferre poterit, cessante qualibet Appellatione. Qui si eam interposuerit, Capitulum ejus appellationi deferre nō debebit: Quod si detulerit, ad satisfactionem tenebitur, ad quam appellans tenebatur, nisi tunc constaret de manifesto & notorio gravamine, per Archiepiscopum, vel Episcopum, rationem facienti illato. De quo gravamine Capitulum cognoscere debebit, aliis pœnis Juris, & Statutorum Provincialium, contra usurpantes bona Ecclesiarum vacantium, in suo robore duraturis. In quorum omnium & singulorum fidem & testimonium, præmissorum præsentes, & hoc præsens publicum instrumentum hujusmodi, memorati olim Reverendi Patris, Dñi JOANNIS SPROWSKI, Archiepiscopi & Primatis Gnesneñ: Prædecessoris nostri, Statutum ipsiusq;

Vide novissi: Constit: in Synodo Wężykoviana. de Sede vac, c. quia sæpè: de elect: & electi potestate præsenti de officio ordi: lib: 6. Vide tit: de rapto: inf: lib: 5.

ipsiusq; per nos, Sacra Synodo approbante, innovationem, approbationem, & ratificationem, ac Decretum in se continen: sive continens, exinde fieri, & per Notarios publicos dictæ Synodi per nos institutæ Actuum, & hujusmodi facti Scribas juratos infrascriptos subscribi, publicari, & in publicam formam redigi, mandavimus, nostriq; majoris sigilli jussimus, & fecimus appensione communiri.

Actum & Datum in Ecclesia Parochiali Piotrkow, sub Anno à Nativitate Dñi, Millesimo, Quadringentesimo, octuagesimo quinto, Indictione tertia, Pontificatûs SS. in Christo Patris & Dñi nostri, D. INNOCENTII, Divinâ providentiâ Papæ Octavi, Annô primô, die vigesima secunda Mensis Januarii. Præsentibûs Rñdîs Patribûs, DD. Petrô Vladislaviensî, Petrô Plocensî, Episcopîs: necnon Joanne Trzemeszna, Stanislaô in Mogilno, Jacobô de Witow, Martino in Suleiow, Joanne in Wągrowiec, Gnesneñ: & Joanne S. Crucis, in Calvo monte; Martino in Mogiła. Nicolao in Andrzeiow, Abbatibus. Et Joanne Præposito in Miechow, Cracoviensis Diœcesis, & N. Abbate in Czerwieńsko. Venerabilibusq; Joanne de Goslub Præposito, Vicarioq; & Officiali in Spiritualibus nostro generali; Joanne de Lasotki Scholastico, Martino de Niechanow, Decretorum Doctoribus: Andrea Dąbrowski, Canonicis Gnesneñ: & Paulo de Głownia Decano, Joanne de Schibina Custode, Joanne de Latoszyn, Joanne de Baruchow, Decretorum Doctoribus, Canonicis Cracovieñ: Nicolao de Nyssa, Decretorum Doctore, Canonico & Officiali

 generali

generali Vratislavieñ: Paulo Sulislai, Decretorum Doctore, Archidiacono; Jacobo de Dominikowice, Luca de Toruñ: Decretorum Doctore, Archidiacono Srzenensi; Joanne Lukowski, Canonicis Posnanieñ: Nicolao de Wroblewice, Canonico Leopoliensi; Ecclesiarum, multisque aliis Prælatis, tam Religiosis, quàm Secularibus, in ipsa Synodo Petricoviensi in Spiritu S. legitimè congregatis.

Subscriptio prima per Notarium publicum facta est talis.

ET ego Petrus Petri de Lang, Clericus Vladislavieñ: Diœcesis, publicus authoritate Imperiali Notarius, & coram memorato Rñdmo in Christo Patre, Dño ZBIGNEO, Sanctæ Gnesnensis Ecclesiæ Archiepiscopo & Primate, in dicta Synodo Causarũ, & hujusmodi facti Scriba: Quia prædicti Statuti publicationi, innovationi, ratificationi, & Decreto, aliisq; omnibus & singulis præmissis, dum sic ut præmittitur, fierent, & agerentur, unà cum prænominatis testibꝰ, & Connotario meo infrascripto, præsens interfui, eaq; omnia & singula præmissa sic fieri, vidi & audivi: ideoq; hoc præsens publicum instrumentum, per alium fidelẽ, me pluribus aliis arduìs legitimè tunc occupato negotiis, fideliter scriptum, exinde confeci, subscripsi, publicavi, & in hanc formam publicam redegi, signoq; & nomine meis solitis & consuetis, unà cum præfati Rñdssimi Patris, Dñi ZBIGNEI Archiepiscopi & Primatis, sigilli majoris appensione, de ipsius mandato speciali consignavi, in fidem & testimonium omnium præmissorum, rogatus, & requisitus.

Tenor verò subscriptionis alterius Notarii, est talis:

ET ego Laurentius Petri de Wawrzynczyce, Clericus Cracovieñ: Diœcesis, publicus Apostolica & Imperiali authoritatibus Notarius, & corã memorato Rñdmo Patre & Dño ZBIGNEO, Sanctæ Ecclesiæ Gnesneñ: Archiepi-

Archiepiscopo & Primate, in dicta Synodo Causarum & hujusmodi facti Scriba: Quia prædicti Statuti publicationi, innovationi, ratificationi, & Decreto, aliisq́ omnibus & singulis præmissis, dum sic ut præmittitur, fierent, & agerentur, unà cum prænominatis testibus, & Connotario meo suprascripto, præsens interfui; eaq́ omnia & singula præmissa, sic fieri audivi & vidi. Ideo hoc præsens publicum instrumentum per alium fidelem, me pluribus aliis arduis legitimè impeditò negotiis, fideliter scriptum confeci, subscripsi, publicavi, & in hanc publicam formam redegi, signoq́ & nomine meis solitis & consuetis, unà cum prælibati Rńdmi Patris, Dńi ZBIGNEI *Archiepiscopi & Primatis, sigilli majoris appensione, de ipsius mandato speciali consignavi, in fidem & testimonium omnium & singulorum præmissorum, rogatus & requisitus.*

A tergo verò earundem literarum, sic fuit annotatum.

IN nomine Dńi, Amen. Per hoc præsens publicum instrumentum, cunctis & singulis pateat evidenter, & sit notum. Qualiter de Anno videlicet Dńi, Millesimo, Quadringentesimo, quinquagesimo nono, in Oppido Lanciciensi, in Ecclesia Conventuali FF. Prædicatorum, celebratâ Sacrosanctâ Synodô Provinciali, per olim Rńdum Patrem, Dńum JOANNEM *de Sprowa, tunc sanctæ Gnesnensis Ecclesiæ Archiepiscopum & Primatẽ, inter cæteros actus & tractatus, legitimasq́ conclusiones, de cõsensu omnium aliorũ Episcoporũ, Prælatorũ, & Canonicorũ, à singulis suis propriis Capitulis sufficientibus mandatis habitis & reproductis: Volentes indemnitati Ecclesiarum, videlicet & singularum Cathedralium Ecclesiarum, in Provincia prædicta Gnesnensi consistentiũ; morte Prælatorũ, in eisdem viduatarum consulere, Statuta retroscripta omnia & singula, in dictorum*

Prælatorum, & mei Notarii infrascripti, & aliorum multorum tunc similiter ad hoc vocatorum, præsentia, præfatus Dominus JOANNES de Sprowa Archiepiscopus, edidit, fecit, & condidit: non discordan: quin potius innitendo juri communi, & præsertim novis juribus, Sexti videlicet, & Clementinarum libris consignatis & conscriptis, præfataq; Statuta ad perpetuam rei memoriam, apud Ecclesiam suam propriam Metropolitanam, & demum aliarum Cathedralium Ecclesiarum Episcopis suis, Suffraganeis, publicari & observari fecit, perpetuis temporibus permansura. In cujus rei evidentius testimoniũ, hoc præsens publicum instrumentum, per me Notarium publicum infrascriptũ, ex Protocolo meo confeci, & in hanc publicam formam redegi, signo & nomine meis solitis & consuetis, consignavi & communivi; rogatus per Venerabilem Dñum Albertum de Ksiaz, Cracovien: & Vladislavien: Ecclesiarum Scholasticum, vice & nomine Rñdmi in Christo Patris & Dñi, D. PETRI, Dei gratiâ Episcopi Vladislaviensis. Acta sunt hæc in Lowicz in domo Venerabilis D. Iacobi de Kowalewice, Decani & Officialis Lovicien: & Canonici Unieiovien: Ecclesiarum; Annô Dñi, Millesimô, Quadringentesimô, octuagesimô sextô, Indictione quarta, Pontificatus SS. in Christo Patris & Dñi nostri D. INNOCENTII, Divinâ providentiâ Papæ Octavi, Annô secundô, die verò Martis, nona Mensis Maji, horâ tertiarũ, vel quasi. Præsentibûs ibidem Honorabilibûs & Nobilibûs DD. Urbano de Gora Vicedecanô Loviciensi; Ioanne de Ksiaz, Plebanô in Sadzino; Ioanne de Mokra, & Sigismundo de Syrniki, Clericis & Laicis Gnesnen: & Posnanien: Ecclesiarum Diœcesis, testibûs ad præmissa vocatis specialiter & rogatis.

12.q.2.c. hæc huius. c. cũ vos de of: ord: c. quia sæpè. de elect: lib: 6. Clemẽ: Statutum de elect:

Sub-

Subſcriptio Notarii eſt talis.

ET ego Jacobus Stanislai de Kowalewice, Clericus Gneſnenſis Diœceſis, Imperiali authoritate Notarius: quia prædictorum Statutorum, ut ſuprà dicitur, à tergo inſtrumenti inſertorum, deliberationi & practicæ, tempore prænominati felicis recordationis D. IOANNIS de Sprowa, tunc Archiepiſcopi ſupradictæ Eccleſiæ, & per eundem de prædictis, nominatorum omnium Prælatorum manifeſto conſenſu factis, conditis, & editis, ac eorum publicationi, de mandatoq́ſuo, totius Synodi præfatæ conſenſu, perpetuæ obſervationi, præſens interſui. Ideoq́ hoc præſens publicum inſtrumentum, per alium fidelem, me aliis arduis negotiis occupatò, ſcriptum, per me tamen confectum, & demum auſcultatum, ſubſcripſi, ſignoq́ & nomine meis ſolitis conſcripſi & conſignavi; ad perpetuam rei memoriam, rogatus, & requiſitus.

DE ELECTIONE ET Officio Archidiaconi.

Joannis de Laſko.

QUia Archidiaconorum officium conſiſtit in revelandis Epiſcopis, in his quæ ipſi per ſe facere deberent, maximaq́; ſolertia, doctrina, vitæ & morum honeſtas, virtus deniq́; & probitas in eis requiritur, ut non immeritò à Sacris Canonibus oculi Epiſcoporum appellantur: Decrevit hæc Sacra Synodus, ut à modo, juxta diſpoſitionem Bullæ à Sede Apoſtolica conceſſæ, occurrentib9 Archidiaconatuum vacationibus, tam in Metropolitanis, quàm Cathedralibus & Collegiatis Eccleſiis, Archiepiſcopi & Epiſcopi, proponant duos viros doctos, & ad hoc idoneos, ac juxta Bullam prædictam qualificatos, ex quibus alterum digni-

c. ad hæc. de offic: Archidi: Cōc: Trid: Seſſ: 24. c. 12.

Vide in Synodo Gembiei-ana eod:

digniorem, cum suis Capitulis ad eosdem Archidiaconatꝰ eligant, ipsosq; ad eos instituant. Nisi tales Archidiaconatus essent, ad quos Laici ex aliquo Privilegio Jus præsentandi habeant; quod salvum esse debet. Tenor autē Bullæ Apostolicæ, de qua supra fit mentio, sequitur, & est talis.

Bulla Apostolica, super electione Archidiaconorum perpetua.

Continens & alias non minùs utiles, quàm necessarias Constitutiones: 1513.

LEO Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Etsi ex debito Pastoralis officii, tenemur circa indemnitatem & decorem cunctarum orbis Ecclesiarum providere, ac illa statuere, per quæ Ecclesiæ ipsæ viris doctrina præditis illustrentur, animarumq; cura non negligatur, ac Divinus cultus augeatur, & quæ ad benè vivendum providè facta noscuntur, confirmare & approbare: In Ecclesiis verò Regni Poloniæ ad id eò fortiùs astringi videmur, quò Ecclesiæ dicti Regni, tanquam arces solidæ, cum Schismaticis, Hæreticis, ac perfidis Turcis, & aliis Catholicæ fidei hostibus, continuè, pugnare noscuntur. Sanè cùm Venerabilis Frater JOANNES *de Lasko, Archiepiscopus Gnesnensis, vir præclarus, & Primas dicti Regni, per Charissimum in Christo Filium nostrum,* SIGISMUNDUM *Poloniæ Regem Illustrem, pro obedientiâ præstanda ad Nos & sanctam Synodum Lateranen: Orator destinatus, tam dicti Regni, quàm suo & aliorum Prælatorum dicti Regni nominibus*

minibus exposuerit, nonulla in Ecclesiis dicti Regni statuenda, & ordinanda, quæ non solùm ad propagationem virorum doctrinâ praditorum, sed etiam ad Divini cultus augmentum, & animarum curam, & normam benè vivendi, cum magna ipsarum Ecclesiarum, tam in spiritualibus, quàm in temporalibus conservatione, tendere dignoscuntur. Quáre præfatus JOANNES Archiepiscopus Gnesnensis, dictis nominibus nobis humiliter supplicavit; ut dicti Regni Ecclesiarum necessitatibus & decori, in præmissis de benignitate Apostolica providere dignaremur: Nos igitur, qui in præmissis non solùm partes officii nostri libenter impertimur, sed illas summîs desideramus affectibûs exequi, & adimplere exoptamus, prædictis necessitatibus satisfacere volentes, hujusmodi supplicationibus inclinati. Quod de cætero perpetuis futuris temporibus, in qualibet Collegiata Ecclesia Gnesnensis Diœcesis, duo Canonicatus, & duæ Præbendæ, quas ipse aut pro tempore existens Archiepiscopus Gnesneń: etiã exnunc duxerit ad id designandas, dum vacabunt, tam etiam hac primâ vice, quàm perpetuò, nisi duobus viris peritis conferri possint, unus videlicet Canonicatus, & altera Prabenda, perito in Iure: alter verò Canonicatus, & altera Prabenda, perito in Theologia; & qui saltem in aliqua Universitate insigni per quinq; annos studuerint, de quo patentes literas dictæ Universitatis, vel diversarum, ubi in diversis studuerint, exhibere: quiq; etiam publicè legere, & alios instruere teneantur, juxta ordinationem per eundem Archiepiscopum faciendam. Quodq; Archidiaconi omnes quarumcunq; Gnesneń: Cracovień: Vladislavień: Posnanień: ac Plo ceń: Ecclesiarum & Diœce-

sum, quibus cura animarum, seu fortè Iurisdictionis imminet, nonnisi per Electionem ipsius Archiepiscopi & Episcoporum, ac suorum Capitulorum, respectivè unusquisq; ad suos Archidiaconatus prædictos, dum pro tempore vacabunt, assumi valeant, & ad eos, Doctores ac Licentiati in Iure, aut Theologia, tantùm eligi & assumi possint, qui similiter in aliqua Universitate, ac Doctoratus, sive Licentiæ gradus promoti fuerint. Ac quod in absentia obtinentium dictos Archidiaconatus & Canonicatus ad Prabendas, quando ultra medium annum eos abesse contigerit, seu sicut ipse Archiepiscopus in Synodo generali absentiæ eorum tempus & terminum designaverit, fructus illius anni & aliorum, ubi similiter non residerint, minimè percipere valeant; sed illi in utilitatem residentium convertantur. Necnon quòd unus Canonicatus, & una alia Prabenda Ecclesiæ Gnesneñ: quos idem Archiepiscopus ad id similiter designaverit, non nisi Vicario, aut Officiali Gnesneñ: conferri possint, & de illis providere valeat, authoritate Apostolica perpetuò statuimus & ordinavimus. Et insuper ordinamus unam Prabendam Ecclesiæ Gnesneñ: prædictæ, etiam similiter de Suffraganeo per eundẽ Archiepiscopum eligendam: necnon Rectoriam Parochialis Ecclesiæ Plebaniæ nuncupatæ in Znina, ejusdem Gnesnensis Diœcesis, cùm primùm vacaverit, exnunc ejusdem authoritate & tenore supprimimus & extingvimus; liceatq; ex tunc Suffraganeo Gnesnensi illorum fructus, etiam quotidianas distributiones eidem Suffraganeo, ratione ejusdem residentiæ debendos, propria authoritate, prout alii Canonici & Prælati ejusdẽ Ecclesiæ residentes, seu præsentes, ex Statuto & consuetudine ejusdem

dem

dem Ecclesiæ Gnesneñ: percipere consueverunt & levare ac juxta ordinationem per eundem Archiepiscopum fiendam, in Capitulo dictæ Ecclesiæ Gnesneñ: necnon in Ecclesia Gnesnensi, etiam in Ecclesia circa Divina, & in omnibus aliis locis & actibus, etiam Capitularibus, unà cum Capitulo dictæ Ecclesiæ Gnesneñ: interesse, ac etiam vocem habere; ac dictæ Ecclesiæ Parochiali, per Vicarium ad nutum dicti Suffraganei amovibilem deservire. Quodq; Archidiaconatus, Canonicatus, & Præbendæ prædicta, vigore gratiarum expectativarum, necnon de illis alicui quavis authoritate provideri non possit: ac etiam quod de fructibus & Canonicatuum, Præbendarum, ac dignitatum, personatuum & officiorum Collegiatarum Ecclesiarum, totius Regni & Dominiorum prædictorum, eorum qui non resident in hujusmodi beneficiis, seu in Divinis non deservierint, aut in futurum non residebunt, seu non deservient, etiamsi ex indulto Apostolico, aut aliâs quovis modo ex consvetudine seu statuto de jure non tenerentur; possit liberè in Synodo Provinciali certam partem proventuum beneficiorum illorum designare, illamq; in utilitatem servientium Ecclesiæ, aut residentium, prout ei meliùs videbitur, erogare. Et ut ad quædam beneficia, quæ non nisi Lectoribus, Doctoribus, Magistris seu Baccalaureis Scholæ Cracovieñ: per Universitatem Cracovieñ: concedi consueverunt, idoneiores assumantur quod de cætero concessiones seu quævis aliæ dispositiones, etiam authoritate Apostolica dictorum beneficiorum non valeant; nisi ad id saltem doctorum medietatis, & aliorum legentium dictæ Scholæ, expressus accedat assensus. Necnon ut importuni motus & ambitiosi, exqui-

rentium fictas lites reprimantur; quòd derogationes regularum de annali possessore, ac alterius, quòd nulla commissio causæ valeat, nisi literis expeditis, in quibus vis gratiis, seu commissionibus causarum beneficiorum prædictorum dicti Regni, & Dominiorum. Etiam in gratiis si neutri simul, si alteri, vel perinde valere; etiam motu & scientia ac potestate similibus, ac derogationes Iurispatronatus laicorum, quovis modo vacantium; etiam apud Sedem Apostolicam, præterquàm per obitum nullo modo valeant, nec de cætero alicui suffragentur, etiam statuimus & ordinamus. Et ut nonnulla Statuta & ordinationes dicti Regni, & Ecclesiarum etiam Cathedralium & Metropolitanæ ejus eò firmiùs persistant, quo fuerint nostro munimine confirmata, Statutum seu consuetudinem Ecclesiarum prædictarum, quibus cavetur, quòd illi, qui recipiuntur in Canonicos, seu ad aliquam dignitatem, vel ad aliud quodvis beneficium in aliqua prædictarum Ecclesiarum, solvere teneantur jucundum ingressum, commutantes in utilitatem & honorem dictarum Ecclesiarum, respectivè. Ac aliud Provinciale Statutum, quo cavetur, quòd Notarii investitutarum de beneficiis Ecclesiasticis non possint pro eorum mercede recipere ultra duos florenos auri Vngaricalis, quod incipit. Cùm ex eo etiam Provincialia, in quibus circa imperitiam Notariorum & diversorum, qui pro Notariis se gerunt & non sunt, de signis & Protocolis eorum, & deponendo eos in Metrica, & de eorum examine, antequam officia exerceant, & multis aliis licitis & honestis provideatur. Necnon de Pontificalibus & aliis Sacris exercendis, juxta ritum Romanæ Ecclesiæ. Necnon quæcunq; alia Statuta

tuta Provincialia nuncupata, & facta in Provinciali ac Principali Synodo Gnesnensi, dum modò alias legitima & honesta sint. Necnon, quia idem Venerabilis Frater noster JOANNES, Archiepiscopus Gnesnensis, considerans, quòd tam Sede vacante Ecclesia Gnesnen: quàm non vacante, negligentiâ Prælatorum, qui sæpè bona & possessiones dictæ Ecclesiæ visitare non curant, multa sæpè occupantur & dissipantur, volens opportunè providere, quoddam officium Oeconomi, seu Visitatoris, possessionum & bonorum dictæ Ecclesiæ Gnesnen: erexit, ac desuper quasdam ordinationes, Statuta & applicationes, utiles & proficuas, dictæ Ecclesiæ fecit & ordinavit, tam omnia & singula præmissa Statuta, Consuetudines & Ordinationes, quàm etiam erectionem dicti Oeconomi, cum suis ordinationibus & applicationibus, ut præmittitur factam, tenore præsentium confirmamus, & approbamus, illaq; perpetuò & inviolabiliter observari volumus, supplentes omnes & singulos defectus, tam Iuris, quàm facti, si qui intervenissent in eisdem, non obstantibus Constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, ac Statutis, Consuetudinibus, Privilegiis & Indultis Regni & Dominiorum dicti Regis, & Ecclesiarum prædictarum, etiàm juramento, confirmatione Apostolica, vel alia quavis firmitate roboratis. Etiamsi de illis eorumq; totis tenoribus, seu aliâ quavis speciali forma, specialis mentio foret habenda: Decernentes Statutis, Ordinationibus, voluntati & confirmationi, nostris præmissis, & eorum singulis, derogari non posse, nec derogatum censeri. Ac quoties forsan in aliquo derogari, vel contra præmissa, seu aliquod præmissorum indulgeri per nos aut Sedem prædictam

dictam

dictam contigerit, toties eo ipso præmissa omnia & singula, iterum Statuta & ordinata, ac decreta irrita censeantur. Nec non quidquid secus à quoquam quavis authoritate contra præmissa, seu aliquod præmissorum contigerit attentari, irritum fore & inane decernimus. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostri Statuti, ordinationis, suppressionis, extinctionis, confirmationis, voluntatis, suppletionis, approbationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum, ejus se noverit incursurum. Datum Santaseveræ Portuensis Diœcesis, Annô Incarnationis Dñica, 1513. XVIII. Calend: Decemb: Pontificatus nostri, Annô primo.

Joannis Przerębski, Varsaviæ, 1561.

ET quoniam Archidiaconorum Officium adeò est in Ecclesia Dei necessarium, ut rectè à Patrib9 Archidiaconi oculi Episcoporum vocentur, veterem Constitutionem Synodalem super electione Archidiaconorum declarando: decrevit Sancta Synodus, ut eorum Electio, juxta Statuta Provincialia, & dispositionem Bullæ LEONIS Decimi, per omnia observetur, neq; ulla collusio in nominandis duob9 Doctorib9 per Rñdmos Dños Ordinarios, committatur, sed uterq; æquè, qualificatus & idoneus, ab eisdem juxta præscriptum Statutorum, liberè electioni Capitulorum proponatur.

e. ad hæc. de offic: Archid:

Ex No-

Ex Novis Joannis de Lasko; videlicet Petricoviensi prima, & Lanciciensi secunda.

DEcernimus, quod Archidiaconi, & illi quibus onus visitandi imminet, de triennio in triennium visitent; & si contra Juris & Statutorum dispositionem, Rectores & alios Presbyteros aggravando, in suo officio excederent, ultra procurationem aliquid extorquerent, negligentesq; essent, per Dioecesanos etiam ex officio extorta restituere compellantur, & poena viginti ducatorum puniantur. In quo si Ordinarius inventus fuerit negligens, poena viginti marcarum pro fabrica Ecclesiæ Cathedralis, vel Metropolitanæ, ubi hæc negligentia evenerit, convertenda per Archiepiscopum, & Archiepiscopus per Synodum Provincialem erit puniendus. Vide Côcil: Trid: Sess: 24. c. 3. de refor:

Lasalicii & Gamrati.

COgant etiam Rñdmi Dñi Archiepiscopi & Episcopi, authoritate hujus Synodi, & Juris communis, ut Archidiaconi per se (nisi legitima causa excusentur) in quo casu per Doctores, aut Magistros artium, in Sacris Ordinibus constitutos, probatæ virtutis, & de consensu Ordinariorum suorum, diligenter visitent Parochias suas, statutis à Jure temporibus: quorum visitationes soli Ordinarii per se, vel delegatos exequantur; quiq; Archidiaconi ad residentiam circa Ecclesias suas, juxta Bullæ LEONIS X. dispositionem, compellantur, alioquin poena in Bulla expressa punian-

puniantur. Qui verò Archidiaconatus electivos sine electione legitima occupârunt, illos ad sex menses resignare; & Capitula Ecclesiarum illarum, alios eligibiles, ad ipsos lapsis sex mensibus, eligere teneantur. Qui autem Archidiaconat⁹ legitimè assecutos, tamen non promoti in Doctores, contra dictæ Bullæ tenorem obtinent; hi ad unius anni cum dimidio decursum, se promoveri in Doctores curent, sub privatione eorundem Archidiaconatuum suorum. Ubi autem Ordinarii vel Capitula, in præmissis exequendis remissiores fuerint, aut negligentes; Rndmus D. Archiepiscopus, velut Primas, illorum negligentiam supplere, & præmissis legitimè providere, ac de hujusmodi Archidiaconatibus disponere debebit.

DE OFFICIO DECANI RURALIS.

Joannis Przerembii, Varsaviæ 1561.

CUm non abs re, imò laudabiliter, in singulis Diœcesibus hujus Provinciæ, fuerint olim Decanatus Rurales instituti: itaq; sancta Synodus decrevit, ut Rndmi Dni Locorum Ordinarii, officia Decanatuum Ruralium vetera, in locum suum jure postliminii revocent & restituant, ac ubi opus fuerit, novos & frequentiores instituant, atq; ordinent; ad hoc, ut in quolibet Decanatu bis in anno omnes Parochi, in eum qui eis per Dnum Lociordinarium designatus fuerit in eodem Decanatu, locum conveniant, & Synodum suam celebrent Decanalem, in eaq; de scandalis

c. ad hæc. § subsequenter. de offic: Archi:

dalis amovendis, & occurrentibus negotiis Ecclesiasticis, mutuò cum præsidente Decano conferant; & si qui inter eos reperti fuerint scandalosi, ac reprehensione digni, à Decano fraternè admoneantur.

Qui quidem Decanus majora scandala & casus, quibus ipse consulere & obviare non poterit, & ubi taliter ut præmittitur, admonitus non se emendaverit; eum Dño suo Lociordinario, vel ejus Vicario in Spiritualibus deferre, recepta summaria informatione, teneatur, nihil eorum omnino, quod cæteros scandalisare posset, sub anathemate occultando. Vide in epist: Past: Macieio. vii.

DE ABBATUM ELECTIONE, & quibusdam officiis.

Petri Gamrati, Petricoviæ, Annô 1542.

ADmoniti diligenter per Clerum Rñdmi Dñi, D. Archiepiscopus & Episcopi, promiserunt se deinceps in Comitiis publicis, in nova Statuta, libertatem Ecclesiasticam tollentia, absq; consensu Synodi Provincialis non consensuros, prout prædecessores eorum aliquando faciebant: maximè verò in Statutum novum, contra liberam Canonicamq; electionem Abbatum in Monasteriis (ut scilicet soli Nobiles Monachi Abbatiis præficerentur) factum. Quod quidem Statutum novum, ut potè regulas & modũ vivendi omnium Ordinum & Religionum enervans, est ipso jure nullum, & statum Monachalem obligans minimè, con-

mè, conditoresq; ejus, nec non illi consentientes, à Sacris Canonibus, & Statutis Provincialibus, sunt excommunicati ipso facto. Et licet hoc ipsum statutum abrogatione non indigeat, cùm sit ipso jure nullum ex defectu potestatis & jurisdictionis; nihilominùs Rñdmi Dñi, Archiepiscopus & Episcopi, in Regni Comitiis futuris, ut illud Statutum, in quantum aliquod sit, penitùs abrogetur, curabunt. Decrevit etiam Sacra Synodus, ne de cætero Seculares, & alii, in Abbates eligantur, præterquam Monachi probati & professi, secundùm singulorum Ordinum regulares sanctiones, & antiquam consuetudinem.

Vide c. quisquis. & c. Massana, de elec: & c. cùm tera. eod: c. bene- quidem. dis: 96. c. quæ in Ecclesiar: & c. Ecclesia S. Mariæ, de Constit: c. sciãt. de elec: l. 6.

Ejusdem, 1544.

PRæterea, cùm Synodus supplicaret diligenter Rñdmis Dñis, Archiepiscopo & Episcopis, ne in confirmandis electis Abbatibus & Præpositis quorumcunq; Ordinum sese difficiles, prætextu ejusdẽ Constitutionis Regni, præbeant: Maximè cum experientiâ edoctum sit, rem ipsam fore admodum Monasteriis ipsis damnosam, & libertati Ecclesiasticæ contrariam, fueritq; per actus contrarios eidem Constitutioni contraventum: Promisit libenter Reverendiss: D. Archiepiscopus, & promittit quantum in se est, daturum se operam, ut in desuetudinem Constitutio illa veniat, & Præpositum Miechovieñ: Abbatemq; Wagroveceñ: confirmaturum se omninò recepit.

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ 1551.

Ille quo-

ILle quoq; gravis & antea inauditus injuriæ ictus, Monasteriis videtur esse inflictus, ab eis qui deberent Jura ac Privilegia ipsorum manutenere, & illibata custodire, ea tamen sæpiùs ab illis irritantur & infringuntur, dum scilicet ab eisdem in Abbatias, titulo Comendarum, vel etiam Coadjutoriarum, seculares personæ, regulam nunquam professæ, de facto intruduntur; revera non Monasteriorum, neq; devotionis causa, sed duntaxat, ut cupiditati & ambitioni illorum satisfiat. Quare decrevit Sacra Synodus, ut Rñdmi Dñi Locorum Ordinarii, officii sui, quod tuendis juribus Monasticis debent, sint memores; & ipsi ab intrudendis quovis modo & titulo in illa secularibus personis abstineant, & per alios quoscunq; id fieri nõ patiantur: Sed occurrente cujuscunq; Abbatiæ, aut Præposituræ, regularis vacatione, præcludendo viam improbo & ambitioso hujusmodi ingressui, statim ut intellexerint de vacatione Abbatiæ talis, aut Præposituræ, viros maturos de gremio sui Capituli, pro die constituta Electionis, ad Monasteria sic vacantia mittant, qui hujusmodi Electioni intersint, & diligenterq; Conventus Monasteriorum admoneant, ut ad Abbatias, aut Præposituras sic vacantes, viri pii, graves, & exemplares, regulæq; periti, ac vitæ sanctimoniâ conspicui, & ad res gerendas idonei eligantur & promoveantur. Si verò tales Conventus merè, liberè, ac simpliciter, Secularem, in Sacris tamen constitutũ, postulare mutuo consensu voluerint: talis non priùs benedicatur, nec ejus Electio seu postulatio approbetur, quo ad professionem omni-

um substantialium regulæ in manibus Ordinarii sui, habitu priùs regulari & tonsurâ susceptis, solenniter fecerit.

Cæterum attendens Sacra Synodus, Religiosos, qui speciali votô alicui Regulæ atq; Ordini se obstringunt, ab
16. q. 1. c. activa vita, & curis mundi hujus solutos, soliq; illi cœlesti
placuit. 2. vitæ esse mancipatos, orationi & contemplationi vacare debere: Proinde decrevit, ut omninò Monasteriorum & Conventuum Abbates & Præpositi, cæteriq; Patres Regulares, de instituendis in Sacris literis suis Fratrib9 in Monasteriis eorum curam habeant, & ut binos & binos, singulis bienniis in Universitate Cracoviensi, ut bonis imbuantur literis, ex præscripto Statutorum Provincialium foveant, diligenterq; curent, ut ex studio revocati, aliquem diligẽtiarum suarum fructum proferre, eumque in Monasteriis suis aliis Fratribus declarare valeant, aliquos in Sacris literis authores probatos prælegendo. Ipsi quoq; Monachi & Religiosi, certis horis, quæ illis ab officiis Divinis supersunt, lectioni & recitationi divinarũ scripturarũ intendant, & in illis se exerceant: ita ut urgente necessitate, inde ad regendas plebes, & ad prædicationem verbi Dei, administrationemq; Sacramentorum, de licentia suorum Superi-
c. qui verè. & c. in orum, per Lociordinarios, juxta dispositionem Juris com-
Parochia: 16. q. 1. munis assumi, & in partem solicitudinis curæ animarum
& c. cura. vocari valeant.

de Jure pa. Cle: dudũ. Et quoniam in nonnullis Monasteriis privilegia & ta-
§ nos autem in fi- les dotationes reperiri dicuntur, per quæ illa Monasteria
de sepul: ex Fundatorum ordinationib9, ad servandum certum pue-

rorum

rorum numerum Nobilium, arbitrio Ordinariorum deputandorum, obligantur: ob id decrevit Sacra Synodus, ut singuli Ordinarii in suis Diœcesibus omnium Monasteriorum Privilegia, certo ad id electo competenti tempore, per se aut aliquos, de medio Capituli sui ad id deputatos, revideant, & ita diligenter superintendant, & sedulò curent, ut ubi vel in spiritualib9, vel in temporalib9, ipsorum Privilegiorum, usus intermissus fuerit, comunicato consilio, & assensu illius Ordinis Commissariorum vel Superiorum, Privilegia ipsa in eorum dispositione conserventur. Si autem aliqui Abbates suorum Privilegiorum usum hujusmodi amisisse per negligentiam reperti fuerint, super hoc Ordinarii sufficiens examen & informationem recipiant; ac ut id, quod neglectum est, in usum & exequutionem deducatur, cum Capitulis suis provideant.

Ex Synodo Lovicien: Aloysii Lipomani Episcopi Veronen: & Sedis Apostolicæ Nuncii: ac Nicolai Dzierzgovii Archiepiscopi Gnesnens Annô Domini, 1556. xi. Decembris.

AD Abbatias & Præposituras Regulares, ad quas execrabilis quorundam secularium Clericorum ambitio irrumpere, timore Dei abjecto, non veretur: Decrevit Sacra Synodus, ut non nisi Regulares & Professi, juxta dispositionem Juris comunis, deinceps liberè, cessante quovis suorum Commissariorum, vel aliarum quarumcunq; personarum metu, aut coactione eligantur, & per Ordinarios

c. Presbyteros. 16. q. 1. c. nullus de elec: in 6.

narios taliter electi, & non alii benedicantur. Locorum autem Ordinarii in ipsos Abbates & Præpositos diligenter, prout de jure, superintendant; ut scilicet regulariter & sine scandalo vivant, & suis exemplariter Monasteriis præsint, habitumq; & tonsuram, præsertim Abbates, sui Ordinis deferre non erubescant, vestes sericeas non deferant. Fratres sui Ordinis studere volentes, in studiis generalibus servent, & in Monasteriis certum numerum Scholariũ, atq; Magistros, qui eos ac Novitios Ordinis doceant, juxta dispositionem Statutorum Provincialium, dudum super hoc editorum, teneant & habeant. Capellas etiam suorum Monasteriorum, maximè Parochiales Ecclesias seu Præposituras, pensionib9 indebitis & sibi reservatis, non onerent, easq; vectigales sibi quoquo modo non faciant, nec illis onera aliqua in earum præsentatione, sub depositionis pœna, imponere præsumant, si notam labis Simoniacæ evitare cupiunt, quandoquidem sine aliqua diminutione illas conferre oporteat. De quo Rñdmi Dñi Locorum Ordinarii, diligenter in suis Diœcesibus pro officio suo inquirant.

18.q.2.c. 1. jun: glo: V. corrige: c.

c. sicut. de sup: neg: Præl: & c. unico. c. od: lib: 6 Vide Cõcil: Tridẽt: Sess: 25. c. 9, de ref:

Petri Gamrati, 1542.

DEcrevit hæc Sacra Synodus, ut Abbates & Prælati Religiosi, juxta Statuta Provincialia, & Constitutiones Synodales, servent Fratres Ordinum suorum in studio generali Cracoviensi: Alii verò de Majori Polonia, in studio Posnaniensi; præter Trzemesznen: & Wagroveceũ: qui Cracoviæ suos Fratres tenere debent. Quod quidem facere te-

cere teneantur Abbates prædicti, hinc ad sex mensium decursum, sub poena decem marcarum, annis singulis per Loci ordinarios repetenda, & studio Crac: applicanda.

DE RENUNCIATIONE.

NUllus Ecclesiam, vel beneficium Ecclesiasticum dimittere, vel permutare, vel recipere præsumat, sine Superioris sui authoritate; quod sub poena suspensionis firmiter inhibemus. Cùm autem beneficio suo aliquis in manibus sui Superioris renunciare voluerit, Superior ipse de renunciationis causa, an sit rationabilis vel justa, & per consequens admittenda, an verò Simoniaca, seu per vim & metum extorta, & sic non admittenda, inquisitionem faciet diligentem: & tunc à tali juramentum, quòd in hujusmodi renunciatione nulla fraus, dolus, seu pactio Simoniaca intervenit, exigatur.

c. admonet. de renunciat. & c. super hoc. & c. nisi eod.

DE SUPPLENDA NEGLIGENTIA PRÆLATORUM.

Ex Antiquis.

COntingit nonnunquam, sicut experientiâ rerum magistrâ didicimus, aliquos nostræ Metropolis Episcopos, se à suis Ecclesiis extra vel intra Provinciam, in locis remotis vel abstractis, ex causis quibuscunq; absentare; qui loco sui in Spiritualib9 constituunt Vicarios, qui quidē sæpè talia inpedimenta, propter quæ administrare non potuerunt, patiuntur. Aliquando etiam ipsi Vicarii, dimittentes com-

res commissum sibi officium & regimen totius Dioecesis, divertunt ad alia, nemine loco sui constituto, vel aliquando in suorum Episcoporum absentia moriuntur: unde gravia animarum, & rerum Ecclesiæ emergunt pericula & errores: Nos igitur paterna provisione, hujus Sacri Concilii approbatione, his casibus succurrere cupientes, statuimus, ut si quem talium Vicariorum Episcopalium Canonico impedimento (propter quod administrare nō posset) prohibitum, seu desertorem officii, aut mortuum (ut præmittitur) in sui Episcopi absentia fieri contigerit, extunc Capitulum ejus Ecclesiæ, vel major, vel sanior pars ejusdem, facta protestatione de hujusmodi defectibus, succedat in onere, & de alio idoneo & utili, de gremio ejusdē Capituli, Vicario in Spiritualibus seu Officiali, omnem potestatem sibi de jure competentem habente, prout ipsi expedire videbitur, providendi habeat facultatē. Qui hujus Sacræ Synodi authoritate, spiritualia simul & temporalia, hôc modô vel consimilî, desertatæ Ecclesiæ & Dioecesis, sciat, valeat, & possit, prudenter & fideliter, cum consilio & consensu sui Capituli gubernare pariter & tueri; tanto tempore, quousq; Episcop⁹ ipsorum ad locum unde exivit revertatur, vel alius ab eo surrogetur. Omnia tamē emolumenta, exinde tempore medio provenientia, Episcopo redeunti restituere tenebuntur, & de ipsis sibi facere rationem. Nihilominùs Capitulum hujusmodi, sive major pars ipsius de absentia Episcopi, & de impedimentis & defectib⁹, tam Episcopi, quàm sui Vicarii tenebuntur, quamprimùm

Fac. c. si Episcopus. de sup: neg: Præ: lib: 6.

Vide c. 2. & 3. de offi: Vic: in 6.

primùm commodè poterint per literas suas vel nuncios Metropolitanum, qui pro tempore fuerit; vel si maluerint Romanum Pontificem consulere, qui circa præmissa & alia, si quæ fuerint supplenda, in hujusmodi negligentia, vel absentia Episcopi, habebit consulere & facere, secundum quod personis & rebus videbitur expedire, & ex præmissis omnibus nolumus juri & jurisdictioni Episcopali, casibus cessantibus, in aliquo derogare.

DE TEMPORIBUS ORDINATIONUM, & de ætate & qualitate ordinandorum, & ordine præficiendorum.

In Synodo Petricoviensi prima, & Lanciciensi prima & secunda.

CUm Clericorum ordinatio, vel beneficiorum provisio, imminebit facienda, Prælati ex officii sui debito, diligenter inquirant, an promovendus ad Sacros Ordines, vel ad curatum beneficium, sit gravis in moribus, ætatis legitimæ, & scientiæ competentis: & utrum sit de thoro legitimo natus, & quòd non sit aliqua hæresi infectus, & utrum habeat perpetuum beneficium Ecclesiasticum, vel sufficiens patrimonium, aut sufficientem provisionem, volens ad Sacros Ordines promoveri, & si est de alia Diœcesi, utrum habeat dimissorias literas Superioris. Quem autem criminosum & defectuosum invenerint in præmissis,

c. cùm in cunctis de elect:

Cōc: Trid Sess: 21. c. 2 c. nō liceat, & c. Episco: de Præben: dis: 72. & 73. per tot.

c. ad audientiam, de temp: ord: c. ex tenore, & c. quæsitum eod: c. 1. de eo qui furt: ord: suscep:

aut aliquo præmissorum, hunc omninò repellant. Præcipimus insuper, quòd Episcopi excommunicationis sententiam proferant in illos, qui furtivè ad receptionem Ordinum accesserint, priusquam ordinationem inchoent Clericorum.

Præterea statuimus, quòd Ordinarii locorum, ad examen Clericorum ordinandorum, ponant viros doctos, idoneos, & peritos, in eo ipsorum examinatorum conscientias onerantes, ut sine acceptione personarum ex quacunq; causa indoctos, & alios indignos non admittant.

Statuimus, quòd nullus ad Sacros Ordines aliquatenus admittatur, nisi recenter confessus fuerit omnia delicta sua idoneo Sacerdoti, per Loci Dioecesanum ad hoc deputato; cui etiam in Casibꝰ reservatis, vigore præsentis Statuti, concedimus facultatem absolvendi & dispensandi, cùm pauci sint, qui delicta sua vel sequelas intelligunt delictorum, quoq; per discretum Confessorem, valeat instrui ordinandus, an sibi expediat ordinari, vel ob irregularitatatis alicujus vitium ei sit potiùs abstinendum.

Ex Statutis Drzevicii, Petricoviæ, 1532.

FAcilitate factum est, quòd multi Clerici, nec Literati, neq; bonis moribus imbuti, ordinari se à Suffraganeis Cathedralium Ecclesiarum procurant, indulto seu dimissoria ab Ordinariis quomodolibet & aliquando per importunas intercessiones obtenta, in maximum scandalum status Ecclesiastici: Synodus itaq; sancta, pro euitandis periculis

culis & scandalis majoribus, statuit, eam licentiam ordinandi restringendo; ut non nisi sacerdotio aptos, & diligenter examinatos, testimoniumque bonum suæ conversationis habentes, & qui circa Cathedrales Ecclesias vel Collegiatas, juxta dispositionem veterum Provinciæ Statutorũ, annum integrũ morantes in scholis expleverint, & à Magistris Scholarum suæ conversationis, nec non certum titulum, vel sufficiens patrimonium, seu provisionem sufficientem habuerint, ordinentur. Cæterùm quænam provisio sufficiens sit, aut existimari debeat, Synodus Diœcesana vel Provincialis decernere debet. Suffraganei autem, si labem Simoniacam evitare cupiunt, nihil præterquam Statutô Provinciali est permissum, pro Formatis & sigillô exigant.

Concil: Trid: Sess: 23. c. 5. de refs

inf: de Suffrag: c. decrevit. & Conc: Trid: Sess: 21. c. 1. & c. 12. de refor.

De eodem. In Synodo Petricoviensi prima.

STatuimus præterea, quòd ad Ecclesias, quibus cura imminet animarum, juxta jurium dispositionem non instituantur, nisi ætate legitima constituti, & morum gravitate, literarumq; scientia imbuti, de quo per Ordinarios inquiratur, mediante examine, prout circa Ordinandos ad aliquos Ordines cautum est fieri. Circa quod examen, nulla penitus munera exigantur, aut etiam ab ultro portantibus recipiantur, prohibemus: nisi talia fuerint, quæ Jure communi non prohibentur. Accipientes autem, duplum danti restituent, & pœnam Synodalem Ordinario solvent. In quo conscientiæ eorum sint oneratæ.

c. cùm in cunctis. de elect. c. licet canō. c. nemo. & c. commissa. de elect: lib: 6. Cōc: Trid: Sess: 7. c. 3. de refor:

c. & si quæstiones. de Simo:

De eodem. Ex Nicolai Dzierzgowski, Lanciciensibus Statutis, 1547.

NOn potest tolerari sine magno statûs Ecclésiastici dedecore, quòd passim docti & indocti, probi & reprobi, ad Ordines sacros majores & minores, ac sine discrimine promoventur, multiq; jam Sacris initiati, munia eorum ordini convenientia, obire præ ignorantia non valent, atq; per hoc Statui Clericali contemptum, & secularibus grave scandalum pariunt: idq; contingit examinatorum ad id deputatorum conniventia & negligentia, vel quavis potiùs supinâ indulgentiâ. Sacra itaq; Synodus, hanc periculosam indulgentiam & negligentiam præcludere volens, statuit & decrevit, ut deinceps Archidiaconis, ad quos de jure & consuetudine ordinandorum examen pertinet, vel ab eis deputatis, adjungat quilibet Lociordinarius Sacerdotes doctos, timoratos & prudentes, qui tales ad Ordines aspirantes, diligenter & fideliter de vita anteacta, moribus & scientia, ætate & natalib9, examinare sint adstricti: in quo eorum conscientiæ onerantur. Domini quoque Suffraganei, non alios quàm eô pactô examinatos, ordinare præsumant.

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Ex Antiquis.

CUm illegitimè natis, dispensant Episcopi in minoribus Ordinibus, & beneficio sine cura, dummodò tale sit,

in quo

in quo alias dispensare possint: in aliis dispensatio Papæ requiratur. Si verò dispensatum fuerit cum aliquo, quòd non obstante illo defectu, possit ad beneficium curatum promoveri, prætextu illius dispensationis, non poterit duo simul beneficia obtinere. c. Is qui eod: lib: 6.

In Synodo Petricoviensi prima.

STatuimus præterea juri innitentes, ne Clerici alienarũ Diœcesum, sine literis commendatitiis sui Episcopi ministrare permittantur, aut sui Vicarii generalis; transgressores pœnis condignis puniendi. Literas autem tales, gratis decernimus esse dandas. c. tua nos de Cleris peregr: Concil: Trid: Sess 23. c. 8. & c. 14. de ref:

In eadem secunda.

ITem. Statuimus, ut Ordinarii mittant Processus per Diœceses, mandantes Plebanis, & aliis Clericis quibuscunque, ut non admittant ad celebrandas Missas, & Divina officia, Presbyteros Peregrinos, vagos & ignotos. Ac etiam Monachos mendicantes quorumcunq; Ordinum; Apostatas similiter vagos & ignotos. Contrafacientes, pœna Synodali irremissibiliter puniendi. Vide dist. 98. & c. peregrinus. de Cleri: peregr.

DE OFFICIO VICARII.

Ex Antiquis.

NE fortè contingat, stulto labore, sicut dictum fuit Moysi, vos consumi, si soli velitis omnia negotia ve- Exodi 18.

strarum Diœcesum supportare, vel ne videamini justitiæ neglectores, si per vos ipsos, vel per alium, nõ curatis subditis vestris justitiam exhibere: Mandamus, ut quilibet vestrum, Officialem suum in civitate sua juxta Cathedralem Ecclesiam constituat & relinquat, causis rationabilibus duntaxat exceptis, virum utiq; literatum, providum & discretum, cui vices suas committat plenariè in causis audiendis, & censura Ecclesiastica exercenda. vos autem in his quæ ad Dominum pertinent, specialiter intendatis. Et habeat quilibet Officialis sigillum Curiæ Domini sui pro Citationibus & aliis actis coram ipso habitis sigillandis. Et ad istum accedant pauperes & oppressi, & suìs decimìs spoliati; necnon alii totius Diœcesis, qui habent causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes: Et ipse se exhibeat sapientibus & insipientibus, justitiæ debitorem. Quod si in-
Rom: 1. fra mensem Episcopus negligens fuerit, extunc Metropolitanus negligentiam approbatione hujus Concilii supplebit in hoc casu.

DE OFFICIO JUDICIS.

Petri Gamrati, 1 5 4 2.

STatuit etiam Sancta Synodus, ut Officiales foranei, judicandis causis, & cognoscendis negotiis diligenter intendant, in locis suis personaliter resideant. Qui verò beneficia, quibus judicandi, & Officialatus officium hujusmodi annexum est, obtinent, si non resideant, vel minùs

idonei

idonei ad exercendum officium fuerint, hujusmodi beneficia omnino dimittant: aliás tales Rñdmus D. Archiepiscopus & Episcopi amoveant, & in illorum locum idoneos, qui residerent, sufficiant.

DE OFFICIO ORDINARII.

Joannes Przerembius, Varsavia 1561.

Cum ex negligentia Pastorum, ac moribus dissolutis Clericorum, magna hæresibus & aliis multis malis præstetur occasio: Statuit Sancta Synodus, innovando veteres Constitutiones Synodales, ut Rñdmi DD. Archiepiscopi & Episcopi diligenter officio suo intendant, studeantque & vitæ integritate, & in Deum pietate aliis prælucere, neq; ipsi Sacramenta Ecclesiastica eorum administrationi credita per se erubescant administrare; verbum Dei, quibus gratia sermonis data est, prædicent, & in præcipuis locis maximè, populis Diœcesum suarum idoneos Concionatores provideant, omniq; ex parte officium suum exequantur; & ipsi luxum & fastum fugiant: frugalitatem in habitu & in victu, juxta veterum Statutorum præscriptum servent. Liberalitatem verò in pauperes studiosos, idoneosq; Ecclesiæ ministros exerceant; in quos rectissimè ea, quæ ultra sumptus necessarios eis supersunt, conferant. Circa Ecclesias suas frequentiùs commorentur, atq; cum Capitulis suis de rebus ad Ecclesiæ administrationem rectè gubernandam pertinentibus paternè provideant, admonerīq; se

c. inter cætera, de off. ordin. Côc. Trid. Sess. 5. c. 2. & Sess. 24. c. 4. de reform. Côc. Trid. Sess. 25. c. 1. de refor.

Conciliũ Trid. Sess. 23. c. 1. de reform. Vide Côcil. Tride. Sess. 24. c. 12. de ref.

riq; se ab eis officii sui benignè permittant. Studeant deinde, ut tota eorum familia ex honestis & Catholicis hominibus constet. Juvenes, qui sunt in eorum obsequiis, in disciplina veteri contineant, ut ex eorum moribꝰ, ipsorum quoq; Dominorum mores æstimari possint. Curiæ enim Episcoporum, olim scholæ virtutum habitæ fuerunt. Præterea Cancellarios Jurisperitos, Concionatores Theologos habeant, & causidicos sagaces tam in Jure Ecclesiastico, quàm Terrestri servent, quorum consiliô & operâ tam oppresso Clero suo, quàm Ecclesiæ suæ succurrere possint.

Concil: Trid: Sess: 2. c. 8.

Visitationes etiam Dioecesum Episcopales, quæ non postremum inter munia Episcopalia obtinent locum, à multis annis per negligentiam intermissas facere, juxta dispositionem Canonum, & Statutorum Provincialium, Rndmi DD. & Lociordinarii semel in anno in suis Dioecesibus non prætermittant, & præsertim in locis celebrioribꝰ & populosis, quæ hæresibus magis obnoxia, ipsi per se, si commodè poterint, vel viros doctos, & ad prædicandum verbum Dei idoneos, diligenter visitent; denuntiatâ priùs per vicinas Ecclesias visitatione hujusmodi. Catholicos homines in sancta religione Christiana confirmare, labentes erigere, eosq; qui se à Catholica Ecclesia separauerunt, prædicando, monendo, conferendo, reuocare studeant. Abusus, superstitione aliqua privata inductos, tollant; criminosos & publicis delictis notabiles, ad poenitentiā paterna admonitione adducant, vel per censuram Ecclesiasticam compellant.

c. Episcopum, 10. q. 1. Vide Cōcil: Trid: Sess: 24. c. 3. de ref:

Concil: Trid: Sess: 24 c. 3. de ref: V. visitationū.

Item

Item decrevit & constituit Sancta Synodus, ut omnes fructus & proventus beneficiorum & templorum occupatorum, ut potè, ex sanctuariis, decimis, censibus reemptionum, & alios quoscunq; proventus, Rndmi Dni Locorum Ordinarii, quoad fieri poterit, suis sacerdotiis recuperent, atq; ex manibus Hæreticorum vindicent. Plebem verò templis & pastoribus spoliatam, vicinis Parochis Catholicis commendent, ut ita Sacramenta in eis administrentur, *quibus* partem redituum spoliatorum templorum attribuant. Proventus autem omnes spoliatarum & prophanatarum Ecclesiarum diligenter conscriptos, in suis Capitulis Cathedralibus asservari tantisper jubeant, quo ad per Divinam misericordiam ad Ecclesiæ Catholicæ unitatem, ipsæ Ecclesiæ occupatæ, pristinæ libertati queant aliquando restitui. Parochis etiam, & aliis Sacerdotibus spoliatis, receptum apud se præbeant, ac victu & amictu honesto eis misericorditer provideant: ne egestate pressos, in desperationem incidere contingat.

Et cùm Rndmi Dni Episcopi, non suâ modò, sed etiam eorum quibus præsunt, vitâ inculpatâ cæteris prælucere teneantur, quum nimirum vita Cleri dissoluta, aliis præbere solet offendiculum: Decrevit Sancta Synodus, ut DD. Locorum Ordinarii reformationem Cleri in suis Dioecesibus, juxta præscripta Canonum & Statutorum Provincialium, in spiritu tamen lenitatis, & in charitate paterna, juxta doctrinam Apostolicam, faciant. Ita tamen, ut in gravioribus & publicis criminibus disciplinam Ecclesiasticam non

c. irrefragabili. de off: or. 3

Clemē: 1. de of: ord:

cam non

eam non remittant; quantoque depravatiora sunt nunc tẽpora, tanto magis in eam movendo obsecrañ: argueñ: & corrigeñ: intendant, atq; ut in omni honestate & pietate, digne coram Deo ambulent, sedulo suo studio efficiant. Eos verò qui dignitates in Ecclesiis obtinent, quorum officia ex nominibus apparent, officium suum exequi cogant: Parochos & beneficiatos omnes, qui ex fundationibus tenentur residere apud Ecclesias, per subtractionem fructuum, servatîs juris gradibûs, usq; ad privationem beneficiorum, ad residentiã personalem compellant. Qui verò Sedis Apostolicæ dispensationes de non resideñ: impetraverint, visîs literis Sanctæ Sedis, eorum Ecclesiis & Sacerdotiis, per idoneos Vicarios, assignatâ eis parte proventuum, prout de jure, prospiciant.

Vide Cõcil: Trid: Sess: 24. c. 12. & Sess: 23. c. 1. de ref: c. ex tũc. c. clericus de cler: nõ residen: c. ordinarii. de offic: ord: lib: 6.

Item constituit Sancta Synodus, ut liber de administratione Sacramentorum, qui vulgo Agenda appellatur, per Rñdmum D. Archiepiscopum edatur, qui exhortationes Polonicas circa administratioñẽ cujuslibet Sacrameenti contineat, per quas Christifideles intelligere possent, quid de virtute & efficacia uniuscujusq; Sacramenti sentire & credere debeant. Similiter etiam rudioribus Concionatoribus certus aliquis Homiliarum liber in lingua Polonica proponatur, ex quo populo non solùm Evangelia per anni decursum totius prædicare; sed etiam quid illæ ceremoniæ in Baptismo, & in aliis Sacramentis significent, ad Catechismi formam explicare, sepiusque inculcare populo possint. Catechismus similiter Polonicus edatur, priùs tamen Ro-

Agendorũ Ecclesiasticorum liber.

men Ro-

men Romæ examinata versione vel in partibus, si à Sede Apostolica committatur.

Item Sancta Synodus innitendo Constitutioni Petricovieñ: tempore fel: record: NICOLAI Dźierzgovii Archiepiscopi factæ, decrevit; ut DD. Locorum Ordinarii, tres vel duas adminùs Præbendas & Canonicatus, in singulis Collegiatis Ecclesiis, infra spatium unius anni designent, quæ in eorum vacatione conferri debeant viris ad obeunda munia Ecclesiastica (ut puta, Conciones publicas & poenitentiarias, &c.) idoneis, qui continuè circa illas Ecclesias cum suis Episcopis residerent, sub poena privationis. Qua in re Sedis Apostolicæ gratiam impetrare curabunt, ut hujusmodi Canonicatus & Præbendæ, à provisionibus Apostolicis deinde sint liberæ. Hac enim ratione solitudinibus Ecclesiarum Collegiatarum facilè obviari poterit. Cæterum Sacra hæc Synodus, attentîs magnîs locorum distantiîs, & pecuniarum dispendiîs DD. Lithvaniæ & Russiæ Episcoporum, indulsit, ut Rñdmi Dñi unà cum suis Capitulis, possint & valeant per unum nuncium, sua & Ecclesiarum suarum negotia, ex unaquaq; Ecclesia, in Synodo Provinciali expedire & absolvere.

Deinde, ut omnes Rñdmi DD. Episcopi, Ecclesias suas sæpiùs visitent, & in eis commorantes, Divina obsequia frequentiùs celebrent, ipsique qui possunt, concionentur: Ordines Sacros statutîs temporibûs conferant: Sacramentum Confirmationis in sollennioribus Festis populo suo, ne in Ecclesia Dei videantur stare otiosi, administrent: Matt: 20.

De eodem. Ex Nicolai Dzierzgowski, Lanciciensibus Statutis, 1547.

NOn potest tolerari sine magno statûs Ecclésiastici dedecore, quòd passim docti & indocti, probi & reprobi, ad Ordines sacros majores & minores, ac sine discrimine promoventur, multiq; jam Sacris initiati, munia eorum ordini convenientia, obire præ ignorantia non valent, atq; per hoc Statui Clericali contemptum, & secularibus grave scandalum pariunt: idq; contingit examinatorum ad id deputatorum conniventia & negligentia, vel quavis potiùs supinâ indulgentiâ. Sacra itaq; Synodus, hanc periculosam indulgentiam & negligentiam præcludere volens, statuit & decrevit, ut deinceps Archidiaconis, ad quos de jure & consuetudine ordinandorum examen pertinet, vel ab eis deputatis, adjungat quilibet Lociordinarius Sacerdotes doctos, timoratos & prudentes, qui tales ad Ordines aspirantes, diligenter & fideliter de vita anteacta, moribus & scientia, ætate & natalibus, examinare sint adstricti: in quo eorum conscientiæ onerantur. Domini quoque Suffraganei, non alios quàm eô pactô examinatos, ordinare præsumant.

DE FILIIS PRESBYTERORUM.

Ex Antiquis.

CUm illegitimè natis, dispensant Episcopi in minoribus Ordinibus, & beneficio sine cura, dummodò tale sit,

in quo

in quo alias dispensare possint: in aliis dispensatio Papæ requiratur. Si verò dispensatum fuerit cum aliquo, quòd non obstante illo defectu, possit ad beneficium curatum promoveri, prætextu illius dispensationis, non poterit duo simul beneficia obtinere. c. Is qui. eod: lib. 6.

In Synodo Petricoviensi prima.

STatuimus præterea juri innitentes, ne Clerici alienarũ Diœcesum, sine literis commendatitiis sui Episcopi ministrare permittantur, aut sui Vicarii generalis; transgressores pœnis condignis puniendi. Literas autem tales, gratis decernimus esse dandas. c. tua nos de Cleris. pereg. Concil. Trid: Sess. 23. c. 8. & c. 14. de ref.

In eadem secunda.

ITem. Statuimus, ut Ordinarii mittant Processus per Diœceses, mandantes Plebanis, & aliis Clericis quibuscunque, ut non admittant ad celebrandas Missas, & Divina officia, Presbyteros Peregrinos, vagos & ignotos. Ac etiam Monachos mendicantes quorumcunq; Ordinum; Apostatas similiter vagos & ignotos. Contrafacientes, pœna Synodali irremissibiliter puniendi. Vide dist. 98. & c. peregrinus. de Cleri: pereg.

DE OFFICIO VICARII.

Ex Antiquis.

NE fortè contingat, stulto labore, sicut dictum fuit *Moysi*, vos consumi, si soli velitis omnia negotia vestrarum Exodi 18.

strarum Dioecesum supportare, vel ne videamini justitiæ neglectores, si per vos ipsos, vel per alium, nō curatis subditis vestris justitiam exhibere: Mandamus, ut quilibet vestrum, Officialem suum in civitate sua juxta Cathedralem Ecclesiam constituat & relinquat, causis rationabilibus duntaxat exceptis, virum utiq; literatum, providum & discretum, cui vices suas committat plenariè in causis audiendis, & censura Ecclesiastica exercenda. vos autem in his quæ ad Dominum pertinent, specialiter intendatis. Et habeat quilibet Officialis sigillum Curiæ Domini sui pro Citationibus & aliis actis coram ipso habitis sigillandis. Et ad istum accedant pauperes & oppressi, & suîs decimîs spoliati; necnon alii totius Dioecesis, qui habent causas ad forum Ecclesiasticum pertinentes: Et ipse se exhibeat sa-
Rom. 1. pientibus & insipientibus, justitiæ debitorem. Quod si infra mensem Episcopus negligens fuerit, extunc Metropolitanus negligentiam approbatione hujus Concilii supplebit in hoc casu.

DE OFFICIO JUDICIS.

Petri Gamrati, 1542.

STatuit etiam Sancta Synodus, ut Officiales foranei, judicandis causis, & cognoscendis negotiis diligenter intendant, in locis suis personaliter resideant. Qui verò beneficia, quibus judicandi, & Officialatus officium hujusmodi annexum est, obtinent, si non resideant, vel minùs

idonei

idonei ad exercendum officium fuerint, hujusmodi beneficia omnino dimittant: aliás tales Rndmus D. Archiepiscopus & Episcopi amoveant, & in illorum locum idoneos, qui residerent, sufficiant.

DE OFFICIO ORDINARII.

Joannes Przerembius, Varsaviæ 1561.

CUm ex negligentia Pastorum, ac moribus dissolutis Clericorum, magna hæresibus & aliis multis malis præstetur occasio: Statuit Sancta Synodus, innovando veteres Constitutiones Synodales, ut Rndmi DD. Archiepiscopi & Episcopi diligenter officio suo intendant, studeantque & vitæ integritate, & in Deum pietate aliis prælucere, neq; ipsi Sacramenta Ecclesiastica eorum administrationi credita per se erubescant administrare; verbum Dei, quibus gratia sermonis data est, prædicent, & in præcipuis locis maximè, populis Dioecesum suarum idoneos Concionatores provideant, omniq; ex parte officium suum exequantur; & ipsi luxum & fastum fugiant: frugalitatem in habitu & in victu, juxta veterum Statutorum præscriptum servent. Liberalitatem verò in pauperes studiosos, idoneosq; Ecclesiæ ministros exerceant; in quos rectissimè ea, quæ ultra sumptus necessarios eis supersunt, conferant. Circa Ecclesias suas frequentiùs commorentur, atq; cum Capitulis suis de rebus ad Ecclesiæ administrationem rectè gubernandam pertinentibus paternè provideant, admoneriq; se

c. inter cætera, de off: ordin: Côc: Trid: Sess. 5. c. 2. & Sess. 24. c. 4. de reform: Côc: Trid: Sess. 25. c. 1. de refor:

Conciliũ Trid: Sess: 23. c. 1. de reform: Vide Côcil: Tridẽ: Sess: 24. c. 12. de ref:

riq; se ab eis officii sui benignè permittant. Studeant deinde, ut tota eorum familia ex honestis & Catholicis hominibus constet. Juvenes, qui sunt in eorum obsequiis, in disciplina veteri contineant, ut ex eorum moribꝰ, ipsorum quoq; Dominorum mores æstimari possint. Curiæ enim Episcoporum, olim scholæ virtutum habitæ fuerunt. Præterea Cancellarios Jurisperitos, Concionatores Theologos habeant, & causidicos sagaces tam in Jure Ecclesiastico, quàm Terrestri servent, quorum consiliô & operâ tam oppresso Clero suo, quàm Ecclesiæ suæ succurrere possint.

Concil: Trid: Sess: 2. c. 8.

Visitationes etiam Dioecesum Episcopales, quæ non postremum inter munia Episcopalia obtinent locum, à multis annis per negligentiam intermissas facere, juxta dispositionem Canonum, & Statutorum Provincialium, Rndmi DD. & Lociordinarii semel in anno in suis Dioecesibus non prætermittant, & præsertim in locis celebrioribꝰ & populosis, quæ hæresibus magis obnoxia, ipsi per se, si commodè poterint, vel viros doctos, & ad prædicandum verbum Dei idoneos, diligenter visitent; denuntiatâ priùs per vicinas Ecclesias visitatione hujusmodi. Catholicos homines in sancta religione Christiana confirmare, labentes erigere, eosq; qui se à Catholica Ecclesia separauerunt, prædicando, monendo, conferendo, reuocare studeant. Abusus, superstitione aliqua privata inductos, tollant; criminosos & publicis delictis notabiles, ad poenitentiã paterna admonitione adducant, vel per censuram Ecclesiasticam compellant.

c. Episcopum, 10. q. 1. Vide Cõcil: Trid: Sess: 24. c. 3. de ref:

Concil: Trid: Sess. 24 c. 3. de ref: V. visitationũ.

Item

Item decrevit & constituit Sancta Synodus, ut omnes fructus & proventus beneficiorum & templorum occupatorum, ut potè, ex sanctuariis, decimis, censibus reemptionum, & alios quoscunq; proventus, Rndmi Dñi Locorum Ordinarii, quoad fieri poterit, suis sacerdotiis recuperent, atq; ex manibus Hæreticorum vindicent. Plebem verò templis & pastoribus spoliatam, vicinis Parochis Catholicis commendent, ut ita Sacramenta in eis administrentur, quibus partem redituum spoliatorum templorum attribuant. Proventus autem omnes spoliatarum & prophanatarum Ecclesiarum diligenter conscriptos, in suis Capitulis Cathedralibus asservari tantisper jubeant, quo ad per Divinam misericordiam ad Ecclesiæ Catholicæ unitatem, ipsæ Ecclesiæ occupatæ, pristinæ libertati queant aliquando restitui. Parochis etiam, & aliis Sacerdotib9 spoliatis, receptum apud se præbeant, ac victu & amictu honesto eis misericorditer provideant: ne egestate pressos, in desperationem incidere contingat.

Et cùm Rndmi Dñi Episcopi, non suâ modò, sed etiam eorum quibus præsunt, vitâ inculpatâ cæteris prælucere teneantur, quum nimirum vita Cleri dissoluta, aliis præbere solet offendiculum: Decrevit Sancta Synodus, ut DD. Locorum Ordinarii reformationem Cleri in suis Dioecesibus, juxta præscripta Canonum & Statutorum Provincialium, in spiritu tamen lenitatis, & in charitate paterna, juxta doctrinam Apostolicam, faciant. Ita tamen, ut in gravioribus & publicis criminibus disciplinam Ecclesiasticam non

c. irrefragabili. de off: or. 1

Clemẽ: 1. de of: ord:

K

eam non remittant; quantoque depravatiora sunt nunc tẽpora, tanto magis in eam movendo obsecrañ: argueñ: & corrigeñ: intendant, atq; ut in omni honestate & pietate, dignè coram Deo ambulent, sedulo suo studio efficiant. Eos verò qui dignitates in Ecclesiis obtinent, quorum officia ex nominibus apparent, officium suum exequi cogant: Parochos & beneficiatos omnes, qui ex fundationibus tenentur residere apud Ecclesias, per subtractionem fructuum, servatis juris gradibus, usq; ad privationem beneficiorum, ad residentiã personalem compellant. Qui verò Sedis Apostolicæ dispensationes de non resideñ: impetraverint, visis literis Sanctæ Sedis, eorum Ecclesiis & Sacerdotiis, per idoneos Vicarios, assignatâ eis parte proventuum, prout de jure, prospiciant.

Vide Cõcil: Trid: Sess: 24. c. 12. & Sess: 23. c. 2. de ref: c. ex tũc. c. clericus de cle: nõ residen: c. ordinarii. de off: ord: lib: 6.

Item constituit Sancta Synodus, ut liber de administratione Sacramentorum, qui vulgo Agenda appellatur, per Rñdmum D. Archiepiscopum edatur, qui exhortationes Polonicas circa administrationẽ cujuslibet Sacramenti contineat, per quas Christifideles intelligere possent, quid de virtute & efficacia uniuscujusq; Sacramenti sentire & credere debeant. Similiter etiam rudioribus Concionatoribus certus aliquis Homiliarum liber in lingua Polonica proponatur, ex quo populo non solùm Evangelia per anni decursum totius prædicare; sed etiam quid illæ ceremoniæ in Baptismo, & in aliis Sacramentis significent, ad Catechismi formam explicare, sepiusque inculcare populo possint. Catechismus similiter Polonicus edatur, priùs tamen Ro-

Agendorũ Ecclesiasticorum liber.

men Romæ examinata versione vel in partibus, si à Sede Apostolica committatur.

Item Sancta Synodus innitendo Constitutioni Petricovien: tempore fel: record: NICOLAI Dzierzgovii Archiepiscopi factæ, decrevit; ut DD. Locorum Ordinarii, tres vel duas adminùs Præbendas & Canonicatus, in singulis Collegiatis Ecclesiis, infra spatium unius anni designent, quæ in eorum vacatione conferri debeant viris ad obeunda munia Ecclesiastica (ut puta, Conciones publicas & poenitentiarias, &c.) idoneis, qui continuè circa illas Ecclesias cum suis Episcopis residerent, sub poena privationis. Qua in re Sedis Apostolicæ gratiam impetrare curabunt, ut hujusmodi Canonicatus & Præbendæ, à provisionibus Apostolicis deinde sint liberæ. Hac enim ratione solitudinibus Ecclesiarum Collegiatarum facilè obviari poterit. Cæterum Sacra hæc Synodus, attentîs magnîs locorum distantiîs, & pecuniarum dispendiîs DD. Lithvaniæ & Russiæ Episcoporum, indulsit, ut Rndmi Dni unà cum suis Capitulis, possint & valeant per unum nuncium, sua & Ecclesiarum suarum negotia, ex unaquaq; Ecclesia, in Synodo Provinciali expedire & absolvere.

Deinde, ut omnes Rndmi DD. Episcopi, Ecclesias suas sæpiùs visitent, & in eis commorantes, Divina obsequia frequentiùs celebrent, ipsique qui possunt, concionentur: Ordines Sacros statutîs temporibûs conferant: Sacramentum Confirmationis in sollennioribus Festis populo suo, ne in Ecclesia Dei videantur stare otiosi, administrent: Matt: 20.

exemplo quoq; vitæ suæ, cæteros ædificent: in vitia subditorum non conniveant: causas Sacerdotum & subditorum suorum, diligentiùs ipsi audiant, aditumq; liberum omnibus justitiam petentibus ad se permittant. Capitaneos, factores, & alios bonorum suorum Officiales, in officio diligenter contineant; ne Clerũ suum in decimis impediant, imò ab oppressoribus omnibus eum & illius decimas, ac alios proventus vindicent: subditos Ecclesiæ per tyrannidem Factorum, exactionibus pœnarum, injustarum & inconsuetarum, laboribus & aliis angariis opprimi, bonaque Ecclesiastica desolari, sylvas excindi, ac negligenti custodiâ limitum, occupari non permittant.

Item. Proventus suos Episcopales ita dispensent, ut illud quod eis ultra sumptus annuos pro tuenda dignitate Episcopali faciend. superest, pro Ecclesiis, Scholaribꝰ, pauperibꝰ, & in alia pia opera convertant. Hinc enim est, quòd Episcopi patres appellantur pauperum: meminerint itaq; se esse eos, qui appellantur, & quod sunt dispensatores bonorum Ecclesiasticorum, non domini aut proprietarii. Imperatores enim & reges, & alii pii Sacerdotiorum fundatores, propterea tam amplis prædiis Episcopatus, Collegiâ, & Monasteria dotârunt, ut habeant hi qui illis præsunt, unde alimoniam præstent egentibus. Nec enim temerè Sacris Canonibus, & Patrum Constitutionibus, est laudabiliter provisum, ut scilicet adminùs quarta pars proventuum hujusmodi in pauperum usus cederet: ipsi itaque viderint si boni inveniantur dispensatores, & quòd inde sint districtam reddituri rationem.

dis. 82. c. 1. c. quia tua. 12. q. 1. dis. 68. c. quorum vices. c. si privatum. 12. q. 1. c. quatuor. c. de redditibus. 12. q. 1. 1. Cor. 4.

Ex An-

Ex Antiquis.

STatuimus, quòd deinceps futuris temporibus, quilibet Archiepiscopus Gnesnensis, qui pro tempore fuerit, de triennio in triennium Provincialem teneatur Synodum, per se vel alium convocare; ipse quoque, & quivis Episcopus præfatæ Gnesneñ: Provinciæ, in antea quolibet anno, semel in sua propria Dioecesi, Dioecesanam teneatur similiter per se, vel per alium, Synodum congregare, eô annô exceptô, quô Provincialis Synodus celebratur.

Vide dist: 18. c. quoniam. c. sicut de accusat: Côci Trid: Sess: 24. c. 2. de ref: Vide infra, lib: 5. c. celebratio.

Suas quoq; Dioeceses, præfati Archiepiscopus & Episcopi, visitare procurent, subditorum excessus corrigant, mores reforment, statuant, ordinent, & videant, quæ animarum saluti crediderint profutura.

Quodsi quoq; (quod absit) præfati Archiepiscopus & Episcopi, antedictas Synodos (ut præmittitur, absque causa rationabili, quam in Provinciali Synodo tunc proximè secutura teneantur exponere) contempserint, neglexerint, aut distulerint convocare: Archiepiscopus pro neglecta Provinciali centum, pro Dioecesana vero obmissa, ipse, & quivis Episcopus negligens, quinquaginta marcas grossorum Pragensium numeri Polonici & consueti, sine contradictione, seu difficultate qualibet, pro fabrica Metropolitanæ vel Cathedralis Ecclesiæ, persolvere teneatur. Quas poenas, si Archiepiscopus centum marcas elapsô trienniô, ipse verò, vel quicunq; alius Episcopus, quinquaginta marcas annô elapsô, solvere (ut præfertur) non curaverit infra

mensem, extunc Archiepiscopus Episcopum Comprovincialem negligentem, præmissa monitione, censurâ Ecclesiasticâ compellat ad solvendum. Metropolitanus verò per Synodum Provincialem, authoritate præsentis Concilii similiter compellatur.

c. non oportet: dist: 18. c. fin: de iis quæ fi: à Præl:

Item statuendo ordinamus, hoc Sacro Concilio approbante, ut per omnia tollantur dubia, quòd de cætero Episcopi, & Capitula Ecclesiarum Cathedralium, necnon Abbates Metropolitanæ Provinciæ ad Synodum Provincialem vocari, & eorum Nuncii admitti debent. Et si aliqui taliter impediti fuerint, quòd ad Synodum venire non possent, legitimam excusationem cum pleno mandato, ad acceptandum & recipiendum ea, quæ in Synodo sancita fuerint, mittant. In qua Synodo ineundo & redeundo honestè ambulent, & honesta acquirant hospitia, & in eis circumspectè se habeant, & modestè: ne mores & gestus in vita Clericorum, populo fiant in scandalum & contemptũ.

Statuimus etiam, & præcipimus observari, quòd in Synodis Provincialibus & Diœcesanis, Missa debet publicè decantari, & in eadem Episcopi & Abbates, & alii qui de jure vel privilegio infulis utuntur seu mitrîs, mitrati: Præpositi verò, Canonici, & inferiores Prælati, cum superpiliciis, dalmutiis, & parvis mitris, & Cappis seu pluvialibus: Rectores verò Ecclesiarum, & simplices Sacerdotes, cum superpilliceis & stolis tantùm, Synodum intrent, & in ea devotè & cum reverentia usq; ad finem, nisi casus necessitatis emerserit, perseverent. Religiosis nullam Prælaturã

c. si quis dist. 15.

vel ad-

vel administrationem habentibus, perpetuò permittimus, in habitu suo cum stolis in Synodis posse stare; etiamsi administrationem habeant, proviso quòd inferiores Prælati, quibus per Privilegium conceditur usus mitræ, si sunt exēpti, in Provincialibus & Episcopalib9 Conciliis uti possunt aurifrigiatis, id est aureis filis consutis, non habentibus laminas auri vel argenti, aut gemmas. Si verò non sunt exempti, albis & planis utantur. In aliis verò locis utentur, ut indulta permittunt. c. ut Apostolicæ de privil. lib. 6.

Omnibus insuper utriusq; sexus hominibus, qui Missæ prædictæ intererunt, quadraginta dies indulgentiarum, de injunctis eis poenitentiis misericorditer relaxamus.

Item statuimus, ut omnes Coëpiscopi nostri, in omnibus Dioecesibus Provinciæ nostræ, ad quos eos devenire contingat, populum benedicant, Ecclesiarum Rectoribus & earum Prædicatoribus, ut Parochianos suos in sermonibus & exhortationibus suis informent, & ad benedictiones Episcoporum se humilient, genua flectant, vel saltem capita reverenter inclinent, firmiter injungentes.

Ad hæc statuimus, ut singuli Episcoporum suos carceres habeant circa Ecclesiam Cathedralem, in quibus falsarii, incorrigibiles, & apostatæ, vel alii qui hoc meruerunt, recludantur.

In Synodo Lanciciensi secunda. Ex Novis, Joannis de Lasko.

Ut Dñi

UT Dñi Archiepiscopi suas & Provinciales Diœceses, Episcopi verò Diœceses eorum, juxta dispositionem Sacrorum Canonum, visitent per se, vel per alium; & primò Curias suas emendantes & corrigentes, quæ videbuntur emendanda: Prædicatores verbi Divini, & Confessores idoneos, ac viros in Jure peritos, in eorum Curiis servent, & foveant, in partem sollicitudinis, & regimen curæ pastoralis.

c. Episcopum. & c. placuit. 10. q. 1.

Archiepiscopus Synodum Provincialem celebraturus, Episcopos & Capitula aviset.

In prima eadem, & secunda.

COnsideratis locorum & temporum incommoditatibus, in quibus ab antiquo consueverunt Synodi institui: Decrevit & constituit Sacra Synodus, ut Rñdmus D. Archiepiscopus Gnesneñ: communicato consilio cum aliis Rñdmis DD. Coëpiscopis sibi vicinioribus, Synodos Provinciales non alibi quàm in Petricovia, Lancicia, vel Lowicz, instituat, per suasq; literas privatas, Ordinarios & Capitula, de loco Synodi avisatos faciat, & juxta vota majoris partis Episcoporum & Capitulorum; locum Synodi in altero ex tribus prædictis locis instituat: Nec in alio tempore anni, quam in principio autumni, vel in hyeme, hoc est in aliquo convenienti tempore, inter Festum Divi Bartholomæi, & Quinquagesimam, nisi aliud evidens & inevitabilis necessitas, aliquo alio loco & tempore constituendum

c. fi: de his quæ fi: à præ:

tuendum

tuendum suaderet. Quoties verò Sua Celsitudo Synodos instituet, toties causam præcipuam, propter quam eam instituit, in literis clausis ad Dños Episcopos & Capitula exprimere teneatur: ut super ea deliberare, & demum parati ad Synodos venire valeant. Non negamus tamen, quòd etiam ultra causam propositam, & alia in Synodo tractari possunt negotia majora & minora, & maximè ad morum reformationem pertinentia, prout necessitas & utilitas Ecclesiæ, Reipub: vel singularium personarum exposcere videbuntur.

dis: 18. §. & c. propter. c. sicut de accus: Côc: Trid: Sess: 24. c. 2. de ref.

Archiepiscopus, fungatur officio Legationis.

In eadem Prima.

PLacuit etiam Synodo, ut Rm̃us Dñus Archiepiscopus Gnesneñ: Legatus natus ac Primas, utatur officiô Legationis in Provincia, secundùm Bullam ad hoc Celsitudini Suæ concessam, & in præfata Synodo publicatam. Causas tamen extra Dioeceses partium rearum non committat: nisi quando actor probaret perhorrescentiam, aut sibi imminere mortis periculum, tunc in proximiori Dioecesi partis reæ committere possit. Liberum tamen erit Dominationi suæ, trahere ad se partes reas, de quacunque Dioecesi Provinciæ suæ, quando voluerit aliquam causam audire per se. Et quia hæc Legatio data est ad instar Legationis Rñmi Dñi Episcopi Cantuarieñ: in Anglia, cujus facultas

c. ut litigantes, de offi: ord: lib: 6.

c. 4. de offic: leg.

L

facultas adhuc hîc ignoratur: placuit Synodo, ut hac sua secundum illam utatur, postquam de illius facultatibus certior efficietur. Placuit etiam ut hæc Legatio, in facultatibus amplioribus, ultra jus commune augeatur per Summum Pontificem, quatenus id impetrari possit, saltem ut percussores Clericorum, qualicunque percussione, etiam post declarationem, authoritate ipsius Legationis absolvi possint, Episcopis exceptis. Tenor verò Bullæ prædictæ sequitur, & est talis.

Bulla Apostolica Legationis Natæ, 1515.

LEO Episcopus servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam. Pro excellenti praeminentia Sedis Apostolicæ, in qua post B. Petrum Apostolorũ principem, quamvis imparibûs meritîs, pari tamen authoritate constituti sumus, in agro irriguo militantes, Ecclesiæ novas Legationes plantare & instituere, Pontifici dignum arbitramur per novas plantationes, praesertim in locis Christi fidelium, infidelibus vicinis, ac in parte schismata sustinentibus, non solùm populorum devotio, verùm etiam hac ipsa nova nominis & fidei Domini nostri Iesu Christi plantatio, schismatumq; eradicatio, ut augeatur, commodisq; succedat, & animarum salus subsequatur, ac Provinciæ & Regna illustrentur. Idque nos eo libentiùs agimus in locis prædictis, in quibus tum ex variis inter mortales occasionibus, tamen inprimis interitus schismatum ratione necessitatis, plerunq; subesse conspicitur, & ad hoc Catholicorum Regum vota tendere noscuntur, ut assistentiâ & authoritate Legati novi, &

alma

almæ-mater Ecclesia propagationis plantationis novæ, & genus humanum propositum felicitatis æternæ præmium, felicius valeat adipisci. Attendentes igitur, quòd in toto Regno Poloniæ una Metropolitana Gnesneñ: videlicet principalis Ecclesia existit, cui omnes aliæ Ecclesiæ dicti Regni Metropolitico jure, ac etiam Metropolitana Leopolieñ: in terris Russiæ ad Regnum ipsum pertinentibus, Primatiali jure sunt subiectæ: Et quod si Venerabilis Frater noster Ioannes de Lasko, modernus & pro tempore existens Archiepiscopus Gnesnensis, suæ Archiepiscopali Provinciæ & Ecclesiis, sibi Metropolitico ac prædicto Primatiali jure subiectis, non solùm Metropolitico ac Primatiali, sed etiam Legationis jure praeesset, & ratione dignitatis ejusdem Primatialis, hujusmodi Legationis officium haberet: ex hoc profectò salubriori & diligentiori exercitio Metropoliticæ Primatialisq; jurisdictionis, & commoditati Ecclesiarum, quæ sibi Metropolitico & Primatiali jure subiiciuntur, ac illis nunc & pro tempore præsidentium Prælatorum, necnon Cleri & populi, Civitatum & Diœcesum earundem, quæ in eorum opportunitatibus ad eundem Archiepiscopum & Legatum ratione eorum quæ vigore Legationis hujusmodi exercere poterit, faciliùs & commodiùs recurrere possent, & ejusdem Ecclesiæ Gnesneñ: & præfati Regni, cujus Reges & incolæ, Apostolicæ Sedi devoti & fideles semper esse consueverunt, devotioni ac venustati plurimùm consuleretur: Considerantesq; in Regno Angliæ, olim & in Germania, Archiepiscopos aliquot, Legatos natos, per prædecessores nostros erectos fuisse: Eorundem prædecessorum vestigiis inhærentes, & ad magnam instantiam

 quam

quam super hoc fecit, & facit chariſsimus in Christo Filius noster SIGISMUNDUS, dicti Regni Poloniæ Rex Illustris, debitum habendo respectum, ad Dei laudem & honorem, ac fidei Catholicæ exaltationem, prædictum Ioannem de Lasko modernum, ad Nos, & Sacrum Lateranense Concilium, pro dicto Rege Oratorem destinatum, & pro tempore existentem Archiepiscopum Gnesneñ: Legatum Natum, cum omnibus honoribus & oneribus consuetis, ita quòd de cætero suæ Archiepiscopali, & prædictæ Leopolieñ: Provinciis, & Ecclesiis sibi Metropolitico & Primatiali jure subjectis, non solùm Metropolitico & Primatiali, sed etiam Legationis jure præsit. Et ratione dignitatis suæ Primatialis, & Legationis officiũ in ipsis Provinciis habeat, authoritate Apostolica, & ex certa scientia nostra facimus, & constituimus, & etiam ordinamus; sibi nihilominus concedentes, ut omnibûs & singulîs, privilegiîs, libertatibûs, præeminentiîs, exemptionibûs, immunitatibûs, honoribûs & gratiîs, uti & gaudere; ac quòd omnia & singula facere, & exercere ac mandare, ordinare, & exequi, quæ ad Legatos natos, & hujusmodi Legationis officium habentes, quomodolibet pertinent, & quæ alii Legati nati, præsertim verò Legatus Cantuarieñ: qui in Provinciis suis de jure, privilegio, & consuetudine, mandare, facere & exequi poſsint, liberè & licitè valeat: Mandantes per præsentes universis & singulis Suffraganeis, Leopolieñ terrarum Ruſsiæ Archiepiscopo, & aliis in dictis Provinciis existentibus, quatenus eidem Archiepiscopo & Legato Nato, pro tempore existenti, in his quæ sibi ratione officii Legationis, sic ut præfertur, competunt, pareant & intendant:

Vide c. 1. de offic: leg: & Concil: Trid: Seſs: 24. c. 20. de refor:

Non ob-

Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac literis & Privilegiis quibusvis concessis, illorum tenores, ac si de verbo ad verbum exprimerentur, præsentibus pro expressis habentes, quibus quo ad præmissa specialiter & expresse derogamus, cæterisq; contrariis quibuscunq;. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ creationis, constitutionis, ordinationis, concessionis, mandati & derogationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum. Annô D. 1515. V. Idus Iulii. Pontificatûs nostri, Annô tertiô.

Archiepiscopus & Episcopi, inquisitores Hæreticæ pravitatis instituant.

Joannis Laski, Lanciciæ Annô D. 1527.

ITem, Decrevit eadem Synodus prioribus Statutis, innitendo, & eadem innovando, ut Dñi Archiepiscopi & Episcopi, præsertim verò Vratislavieñ: & Cujavieñ: in suis Diœcesibus servent inquisitores, & visitatores hæreticæ pravitatis, qui per singulas Diœceses visitent & inquirant diligenter de suspectis & notoriis in secta Luterana, quos DD. Ordinariis deferant puniendos. Qui Visitator seu inquisitor, unus ad minꝰ esse debet in qualibet Diœcesi Presbyter secularis vel regularis; prout Dñis Archiepiscopis & Episcopis meliùs & utiliùs, ac commodiùs videbitur facieñ.

faciem. Sed quoniam visitatio & inquisitio, quantumvis diligentissima, ad extirpationem ejusdem sectæ parum prodesset, nisi adhiberetur fidele pabulum verbi Dei per viros verè Catholicos, valentes verbô, opere, & exemplô, quorum sanâ doctrinâ scirent homines reprobare malum, & eligere bonum: ideo decrevit hæc Sacra Synodus, prioribus statutis inhærendo, ut DD. Archiepiscopi & Episcopi, præsertim verò Vratislavien: & Cujavien: in Curiis, Ecclesiis Metropolitanis, Cathedralibus & Collegiatis, & illis potissimùm ubi secta Lutherana adhuc pullulare videtur, servent Theologos doctos, verbi Divini Concionatores, qui Evangelium Christi & sacram paginam per solidam scripturam, verum & approbatum intellectum Christifidelibus tradant & interpretentur: omittentes in Concionibus quæstiones scholasticas, & exempla fabulosa, quæ corda fidelium distrahere potiùs, quàm ædificare videntur.

(margin: à ifr: lib: c. 8.)

Ejusdem, ex eadem.

(margin: Clem: dudum de sepul: § verum. Concil: Trid: Sess: 5. c. 2. de refor:)

QUia Rectores Ecclesiarum Parochialium tenentur de jure prædicare populo verbum Dei, quod absque sana Sacræ scripturæ intelligentia ad effectum deducere non possunt, unde quia valdè periculosæ existunt minæ Evangelicæ, quibus dicitur; Si cœcus cœco ducatum præstet, ambo in foveam cadunt: Statuit hæc sancta Synodus, antiquos Canones innovando, quòd DD. Archiepiscopi & Episcopi, eorumq; in Spiritualibus Vicarii, mandent per

Proces-

Processus generales, omnibus & singulis Ecclesiarum Parochialium Rectoribus, eorumq; Vicariis, & aliis verbi Divini Concionatoribus, tam Secularibus quàm regularibus, ut post novum & vetus Testamentum, Opera beatorum, Cypriani, Athanasii, Gregorii Nazianzeni, Basilii, Chrisostomi, Hilarii, Augustini, Ambrosii, Hieronymi, Gregorii, & Leonis, qui ea habere possunt: alioquin Homilias per anni circulum, Dominicis diebus & Festis aptas, Sacramentorum libros, Graduale, Canones Poenitentiales, Psalterium cum interpretatione D. Hieronymi, Rationale Divinorum Officiorum, Statuta Provincialia nova & vetera, habeant: Ne ex diversis & variis concionandi formulis, scholasticisq; disputationibus, quæ hucusq; præ manibus habentur, & seipsos in solido Sacræ scripturæ intellectu confundant, & auditoribus verbi Dei erroris confusionisq; occasionem præbeant.

Ejusdem, ex eadem

ITem, Decrevit Synodus, ut Rndmi Dñi Archiepiscopi & Episcopi, ad Sacram Regiam Majestatē, per se vel Nuncios Synodales precentur, ut ejus Majestas in Curia Regali prædicatorem doctum habeat, qui singulis diebus Dominicis & Festis coram ejus Majestate prædicet; præsertim cùm alibi quàm Cracoviæ moram agere Majestatem suam contigerit. Et quòd deinceps in Conventionibus generalibus, consultationes publicas Senatorum, & Nunciorum Terrestrium, ipsis diebus Dominicis & Festis, ante prandia ejus Vide c. 11. d. resp.

dia ejus Majestas fieri prohibeat, cùm ea res in scandalum plurimorum vergat: Verùm mandet Sua Majestas, ut Senatores & Nuncii Terrestres, Divina officia diebus prædictis & Concionem, audiant reverenter & devotè. Alioquin quilibet ex DD. Archiepiscopis & Episcopis, ejusmodi Prædicatorem ordinare teneatur, in cujus Diœcesi Conventio generalis indiceretur, aut Regia Majestas ibidem moraretur.

Ex eadem, Ejusdem,

ITem. Quia vita & mores Clericorum, plùs interiore quàm exteriore reformatione egent, & Pastor animarũ, instar boni medici, interiora primùm hominis curare tenetur, quibûs perfectè sanatîs, morbi exteriores facilè coalescunt: Ideo requirit hæc Synodus, in Spiritu sancto congregata, ut DD. Archiepiscopi & Episcopi, visitent primùm Ecclesias omnes, Metropolitanas, Cathedrales, Collegiatasq́;, per se; & alias inferiores Ecclesias, per Archidiaconos, juxta modum & formam Sacrorum Canonum, Statutorumq́; Provincialium. Et ut judicium & justitia incipiat à domo Domini, reforment primò seipsos, Curiasq́; suas. Deinde gradatim Clerum Diœcesis suæ universum; ambitionem, avaritiam, cupiditatem, Ecclesiasticæ substantiæ abusum, & malam dispensationem patrimonii Christi, curæq́; animarum negligentiam, & his similia in eis corrigant. In Prælatos quoq́; & Canonicos, & Presbyteros, horas Canonicas, & cætera officia Divina, rarò aut nunquam peragentes, animadvertant.

Cõc: Trid: Sess: 6. c. 4 de for re:

c. 1. de cẽsi lib: 6. c. ad hæc, de off: Archid:

1. Petr: 4.

Diaz: in pra: crim: c. 49.

Vide Cõc: Trid: Sess 23. c. 14. de refor:

Innovat.

Innovat etiam hæc Sacra Synodus, & pro innovato habere decrevit, Decretalem Ordinarii, de Off: Ordinarii, libro sexto, volens, ut quilibet Dñorum Archiepiscoporũ & Episcoporum, Clericos sibi subjectos plures dignitates vel Ecclesias, quibus animarum cura imminet, obtineñ: seu personatum aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura simul annexa est, obtinere non permittant, nisi de dispensatione Apostolica alicui permitteretur: Alioquin si dispensatio sufficiens producitur, exhibens nequaquam in beneficiis hujusmodi molestetur. Provideant tamen Ordinarii, ne cura animarum in eisdem beneficiis, propter non residentiam eorum, negligatur, juxta formam ac tenorem ejusdem Decretalis. Concil: Trid: Sess: 7. c. 5. de refor:

Ejusdem, ex eadem,

REñdmi DD. Episcopi, Nuncii Capitulorum, & Abbates, petierunt Rñdmum D. Primatem, ut Sua Celsitudo deinceps Synodum Provincialem Lanciciæ non indiceret, propter loci incommoditatem, & inopiam rerum: Sed Petricoviæ, vel in Lowicz, ubi hospitiorum & victualium habetur abundantia. Ad quod Rñdmus D. Archiepiscopus Primas, se spontè & liberè summisit. *De loco Synodi.*

Petri Gamrati, Petricoviæ 1542.

DEcrevit etiam hæc Sacrosancta Synodus, ut in singulis Diœcesibus adminùs semel in anno, per DD. Lociordinarios, aut eorum delegatos, Bibliothecæ, ac libri *De Bibliothec: visitandis*

M venales

Concil: Lateranen. Sess: 10. § qui autem. Vide Bullam Pii IV. incipit Dominici.

venales in eis contenti visitentur, & diligentiùs revideantur: quod si qui libri suspecti aut hæretici in eis reperientur, cremari debent, & Bibliopola puniri poenâ arbitrariâ, per Locorum Ordinarios imponendâ; aliâs juxta Statuta Regni, & Constitutiones Regiæ Majestatis, atq; edicta jamdudum super hæc facta, quorum exemplum est in Statutis novis Laski, de Hæreticis insertum: & simile novissimum hîc placuit inseri.

SIGISMUNDUS AUGUSTUS, *Dei gratia Rex Poloniæ, &c. Universis & singulis Palatinis, Castellanis, Capitaneis Arcium, & aliorum locorum nostrorum Tenutariis, eorumq; Vicesgerentibus, Vicecapitaneis, & Burgrabiis, Proconsulibus & Consulibus, & aliis Magistratibus Urbium & Oppidorum Regni nostri, ad quos hæ nostræ literæ præsentes pervenerint, &c. Significamus & mandamus earum tenore; Quòd cùm antiquitus Bibliopolæ omnes, & Impressores, sint & esse debeant sub potestate & jurisdictione Rndmorum & Rndorum DD. Archiepiscoporum & Episcoporum, eorumq; Ordinariorum Officialium, ne & FF. Vestræ eos à potestate & jurisdictione Ecclesiastica, in iis quæ ad impressionem, invectionem & venditionem librorum pertinent, eximere & vindicare audeant: Imò verò FF. Vestræ Episcopis, eorumq; Officialibus, quoties opus fuerit, favorem & auxilium contra eos præbeant, ad perquiren: & auferen: hæreticos libros, si quos ij impresserint, importaverint, vel vendere & habere comperti fuerint: cùm non modò edicto Divi Parentis nostri, verùmetiam omnium Christianorum Principum, atq; populorum Legibus & Constitutionibus olim cautum sit, ne*

Inf: lib: 4. de hæret. in c. manifestum.

ßt, ne ejusmodi libri haeretici, vel de haeresi suspecti, usquam edantur, vel ullo modo evulgentur. Ne quis igitur aliter faciat, pro officio suo & gratia nostra. Si quis autem huic mandato sive edicto nostro non obtemperaverit, condignas poenas à nobis expectabit. Datum Vilnae, prima die Mensis Martii Annô D. M. D. L. VI. Regni verò nostri, XXVII.

Ad mandatum S. R. M. proprium.

Ejusdem. Ex eisdem.

IMpressores autem librorum, novos libros, sive alia quaecunq; etiam minima exemplaria, imprimere non audeant, nisi primùm revideantur per Lociordinarios, vel eorum delegatos: sub poena graviori arbitraria, etiam per Ordinarios imponenda. Vide Cōc. Trid: Sess. 4. decretum § sed & impressoribus.

Ex eisdem. Ejusdem.

PRomisit etiam Rndmus D. Archiepiscopus Gnesneñ: jurisdictione Legationis natae, in Commissionibus & Citationibus decerneñ: uti, prout communia jura disponunt: ne quod datum est in suffragium, vergere possit in oppressionem multorum. c. Pastoralis de off: ord: junglo: V. exceptis, c. Romana. de appel: in 6.

Item, ut reformatio aliqua commodiùs fieri valeat, decrevit Sancta Synodus, ut DD. Locorum Ordinarii in Curiis & Officiis suis servent viros doctos, Deū timentes, & praesertim in Officiis Cancellariae, unum ex Praelatis vel Canonicis Ecclesiarum suarum Cathedralium, qui vice illorum, alioquin negotiis publicis occupatorum, & extirpationibus Vide Cōc: Trid: Sess: 22. c. 7. & Sess: 24. c. 3. & 20. de ref:

tionibus hæresum, & exequutionibus Decretorum Synodalium superintendant. Cæterum Rñdmi DD. Archiepiscopi & Episcopi, specimen & exemplum boni odoris, virtutumq; & bonæ famæ Clero sibi subiecto de se præbeant, lectiones ex Sacra scriptura in mensa sua, post solennem Orationem, *Benedicite*, adhibeant; cantilenas profanas & seculares, non admittant: familiaresq; suos reforment diligenter, ne cæteris offendiculo existant. Ad quod eorum Celsitudines consenserunt.

Concil: Trid; Sess: 2. c. uni

Ejusdem.

Clemen: dudum. de sepul:

CUm non liceat alicui, nisi vocato de speciali consensu Rñdmi D. Archiepiscopi, Episcoporum, & Rectorum Parochialium, ac illorum quorum interest, ad prædicandum verbum Dei accedere; pleriq; tamen his turbulentis temporibus ad concionandum sese temerè ingerunt, & quod deterius est, suggesta nova sibi erigunt extra Parochias, in locis ubi antè nunquam extiterunt: Decrevit hæc Sancta Synodus, ut de cætero tales ab hujusmodi Concionibus arceantur, & non nisi vocati per habeñ: potestatem, juxta doctrinam Pauli, accedant. Suggesta verò, ad quos ea res pertinet, fieri non patiantur, & facta demoliantur.

Cõc: Trid Sess: 5. c. 2 & Sess: 24 c. 4. de re:

Ejusdem, Petricoviæ 1544.

VideCõc: Trid: Sess: 6. c. 1. de refor:

DEcrevit etiam hæc Synodus, ut Rñdmi DD. Archiepiscopus & Episcopi, circa suas Ecclesias resideant, exceptâ causâ Ecclesiæ & Reipubl: aut saltem illas frequentiùs visitent, atq; Cleri sui vitam & mores depravatos, tum

etiam

etiam gregis Dominici sibi commissi, corrigere studeant, eundemq; ab injuriis & oppressionibus secularium tueantur, qui absente Prælato majora audent, & deteriora quotidie moliuntur.

Ejusdem.

DEcrevit similiter, ut Rñdmi DD. Synodis Provincialibus intersint, absentes verò pœnâ Statuti percellantur, & Statutum dudum contra absentes exequutioni mandetur, & signanter contra Episcopos, Varmieñ: & Culmeñ: & ultra hæc, ædificia Curiarum & Castrorum suorum, & prædiorum, sarta tecta servent, & manu teneant, & quantum fieri potest, meliorem in eis conditionem faciant; cujus rei revisionem Sacra Synodus personis Capitularibus committet.

Vide c. si quis. cum seq: dist: 18 Sup: eod: c. statui. mus. inf: lib: 5. de celebratio.

Ejusdem.

ET cùm pleriq; Sacerdotes, sive illi sint Parochi, eò paupertatis devenerunt, quòd injuriati per Nobiles, & potissimùm in raptu Decimarum, & aliorum bonorum Ecclesiasticorum, vel propter defectum, vel propter perhorrescentiam, jure cum injuriatoribus experiri non possunt: Constituit Sancta Synodus, ut Rñdmi DD. Archiepiscopus & Episcopi, teneantur & debeant diligentiùs tales unà cum eorum Ecclesiis tueri. Et quod ad delationem Clerici injuriati ex illorum officio per Instigatorem procedatur: provisò tamen, ut si qui (cùm possunt injurias

 persequi

persequi suas) illas tamen dissimulant, & pro illis non agunt, tales pœnâ ordinariâ per Ordinarios puniantur.

Ejusdem.

Curare debent Rndmi DD. Archiépiscopus & Episcopi, ut sua Tribunalia, & Officialium suorum, in dignitate debita & reverentia retineant. Turbatores judiciorum, & cum armis seu strepitu armorum venientes ad judicium, mulctis ordinariis & aliis pœnis debitis percellant, efficiantque in Comitiis Regni proximis, ut contra tales, (ultra pœnas Sacrorum Canonum, & Constitutiones Synodales) aliæ securitatis pœnæ instar judiciorum Terrestrium, & alias arbitrio DD. Ordinariorum, juxta qualitatem & conditionem personarum & delicti statuantur: utq; tam Judicibus quàm personis ad judicia, etiam ad Synodos venientibus, & redeuntibus, de securitate debita provideant.

Bulla Cœnæ Dni. Vide cōstitue 3.3.q

Nicolaus Dzierzgonski, Lancicia 1547.

Cæterùm Sacra Synodus considerans, quòd ubi majus periculum metuitur, ibi vigilantiùs est intendendum. Cum itaq; pabulum verbi Dei populo Christiano sit pernecessarium, expedit ut hoc idem verbum Dei per viros idoneos, probos & in moribus ac doctrina non depravatos, administretur. Propterea innitendo Juri communi, & vetustis Statutis Provincialibus decrevit, ut singuli Ordinarii in suis Cathedralibus & Collegiatis Ecclesiis, viros

c. ubi periculum. de elect: lib: 6.

c. inter cætera. de offi: ord:

viros doctos, & non suspectos, verbi Dei prædicatores instituant, nec aliquem sine eorum speciali licentia, Cathedram conscendere permittant. Ad Parochiales quoq; non nisi ritè de ætate, moribus & scientia, priùs examinatos, instituant; ac similiter Parochos ad servandum idoneos Concionatores, ubi ipsi ad prædicandum non sufficerent, in Parochiis suis adstringant. Ubi autem aliquis Ordinariorum in præmissis negligens fuerit, pœna centum marcarum mulctetur per Rñdmum D. Archiepiscopum, & ab ipso irremissibiliter exigeñ.

Concil: Trid: Sess 24. c. 4. de refor: c. cùm in cunctis. § inferiora. de elect.

Ejusdem, Petricoviæ 1551.

TAmetsi nihil dubitat Sacra Synodus, infrascripta, per Rñdmos DD. Archiepiscopos & Episcopos, semper fuisse inviolabiliter observata; ad majorem tamen cautelam decrevit, ut ipsi Rñdmi DD. Archiepiscopi & Episcopi, cæteriq; beneficiati omnes, cujuscunq; status, præeminentiæ & conditionis, existant, Hæreticos sive de hæresi suspectos, vel excommunicatos, suis in Curiis non teneant, neq; tolerent; quinimò illos à familiaritate sua & colloquiis arceant, & ipsi à librorum Hæreticorum lectura abstineant. Sed neq; disputationes de fide, aut fidei articulis, (qui in dubium per Hæreticos vocantur) præsertim verò cum secularibus hominibus circa mensas suas fieri permittant. Pro vacillantibus autem & ignaris in fide, viros doctos Catholicos, & in Sactis literis versatos, sub pœna quingentorum aureorum Ungaricalium per Synodum exigenda, suis

Vide infr. lib: 5. Bullæ cœnæ Dñi

Vide c. quicunq; § inhibemus. de Hæret: lib: 6.

da, suis

da, suis in Curiis foveant, qui ejusmodi ex Sacra scriptura ignaros & dubitantes, docere possint & valeant. Inter prandendum autem non jocos, turpes, aut scurrilia seu levia, quæ infirmos scandalizare possent, sed seria, quæ ad ædificationem fuerint, de Divinis tractent, & libros Sacræ scripturæ ad mensam potiùs more majorum suorum legi, ac benedictiones & gratiarum actiones fieri faciant. Et præter hoc servitores suos, pro exemplo aliorum, in Ecclesiis primùm, deinde ubiq; locorum, honestè & reverenter sese gerere præcipiant: præsertim autem, ne in templis ad Divinissimum Eucharistiæ Sacramentum terga sua vertant, vel parum decenter sese erga illud gerant.

Ejusdem.

DEcrevit etiam eadem Synodus, ut DD. Ordinarii, innitendo prioribus Constitutionibus, provideant diligentiùs quàm antea, ut Parochi, & Concionatores verbi Dei, in Concionibus suis purè & sincerè verbum Dei prædicent, ineptas & aniles fabulas, ac scommata & convitia devitando, Scripturas sacras non sensu proprio, aut ab Hæreticis sumpto, sed juxta Sanctorum Doctorum ab Ecclesia Catholica receptorum expositionem interpretando, ut potè Augustini, Hieronymi, Ambrosii, &c. & aliorum in Statutis Provincialibus Rndmorum, olim Lascii, Drevicii, & Gamrati, Archiepiscoporum descriptorum, propter quod dabit operam Rndmus D. Archiepiscop9, de providendo aliquo Homiliario per Doctores conscribendo, & typis

1.Tim: 1. & 4. Côc: Trid. Sess: 4. in decreto. § præter ea.

& typis excudendo, simul cum Catechismo, seu explicatione Orationis Dominicæ, Symboli, & Decalogi, ex quibus rudis populus doceri poterit à simplicibus Presbyteris. Sic enim Hæreticorum libri pestiferi, facilè extrudi poterunt, ac refutari.

Ejusdem.

ET licet Apostolus ad servandam hospitalitatem, omnes Christifideles, maximè autem Episcopos & Clericos, qui bonorum Ecclesiasticorum ad hoc deputatorum sunt dispensatores, clarè moneat: pleriq; tamen Episcopali dignitate præditi reperiuntur, qui non modò exteros hospitio non excipiunt, sed etiam fratres suos Prælatos & Canonicos suarum Ecclesiarum (qui bonorum Episcopalium sunt custodes, & pro illis tuendis sese opponere & illa defendere consueverunt) ad bona & prædia eorum venientes, humanitatis & hospitalitatis officiô neglectô, admittere, illisq; domestici commeatûs necessaria per suos factores & procuratores dare recusant. Proinde Sacra Synodus decrevit, ut ipsi DD. Archiepiscopi & Episcopi id provideant, atq; suis procuratoribus bonorum injungant, ut hospitalitatem hujusmodi in omnes, maximè autem in domesticos & Capitulares suos servent, & necessariis saltem ad victum, quæ tunc domus ad quam divertunt habuerit, provideant.

1. Tim: 3. Concil: Trid: Sess: 25. c. 8. de ref.

Ejusdem.

ITem, in Curiis suis pauperum Clericorum oppressorum, Procuratores Juridicos, & officii instigatores foveant,

& provideant, & salarient, ut ipsis pauperibꝰ Parochis proventus, decimas, & census occupatos, juxta olim Gamrati Statutum, evincant: quod merito facere debent, veluti præsides & patroni Ecclesiarum, in suis Diœcesibus constitutarum né piæ fundationes fidelium intereant: ipsi enim sunt, qui reddituri sunt districtam coram Deo de omnibus suæ Diœcesis Parochijs, atque adeò negligentijs omnibus rationem.

Ejusdem.

ITem. Ecclesias Collegiatas, præsertim desolatas, & in quibus officia Divina rarò à Prælatis & Canonicis peraguntur, diligenter visitent, & Prælatos, & Canonicos inutiles & ociosos, nullumq; exemplum bonum in Ecclesiis illis præstantes, sed scandalosè viventes, venationibus & comessationibus indulgentes, ad officium revocent, & non promotos ad suscipiendum sacros Ordines, per subtractionem proventuum, & privationem beneficiorum, compellant. Dignum namq; est, ut si volunt de altari vivere, altari serviant: curentq; ut in eisdem Collegiatis, viros doctos in Theologia, vel Jure Canonico, ponant, juxta Statutorum Provincialium dispositionem.

c. 1. de cler. ven.

Concil: Trid: Sess. 24. c. 12 ca fi. de Cler: non re.

1. Cor. 9.

Ejusdem.

ITem. Hospitalia (quorum DD. Lociordinarii inter cætera officia sua curam agere debent) non negligantur; quinimo provideant diligenter ubiq;, ut ab ijs, qui in illis mi-

Vide Côc: Trid. Sess. 22. c. 8. de refor.

illis ministrant, seu illa curant aut regunt, diligenter & fideliter omnia gerantur; & ne quidquam aliorsum (quod absit) de proventibꝰ illorum convertatur, quàm ad destinatum eorum usum, & ipsi ea ut tenentur quantum possunt ex eo patrimonio Christi, cujus sunt dispensatores, sustentent & adjuvent. Gloria enim Episcopi est, ut dicit Hieronymus, inopijs pauperum providere: ignominia verò Sacerdotis, propriis studere divitiis.

c. si privatum. 12. q. 1. c. episc. ad Nepot. 12. q. 2. c. gloria.

DE OFFICIO CAPITULI.

Dzierzgovius, Lancicia Annô D. 1547.

Cum animadverteret Sacra Synodus, multa salubriter ad conservandam religionis Orthodoxæ integritatem, vitæ ac morum Cleri emendationem, præteritis Synodîs laudabiliter constituta fuisse, illa tamen hucusq; nullum in usum & exequutionem deducta esse, imò ea in omnium ferè ignoratione jacuisse, eò quòd DD. Locorum Ordinarii curâ aliarum rerum, præsertim Reipubl: frequentiùs impediti, à cursu exequutionis illorum cœpto sæpiùs avocentur: Propterea ne eorum Statutorum scriptiones inutiles maneant, eadem Synodus decrevit, ut Capitula Ecclesiarum suos Episcopos sæpiùs admoneant; ita ut suæ in admonendo ejusmodi diligentiæ, in proxima quaq; Provinciali Synodo testimonium dare possint. Alioquin ubi Capitula in admonitione, vel aliquis Rñdmorum DD. in exequutione negligens officii sui, vel remissus compertus

fuerit, poenâ centum marcarum puniatur, quam Rñdmus D. Archiepiscopus in proxima Synodo exigere teneatur.

Ejusdem, Annô 1554.

BOna Archiepiscopalia & Episcopalia, per Capitula sua lustrentur & revideantur: nam pleraq; desertari dicuntur propter oppressiones Præfectorum, & forsan DD. Episcoporum, qui deberent esse loco Patrum potiùs, quàm Dominorum.

dist. 68. c. quorum vices.

Ejusdem, de eodem. Petricoviæ 1557.

QUia contra plerosq; DD. Episcopos, seu eorum factores, & bonorum Ecclesiasticorum Præfectos, fiunt sæpè querimoniæ à subditis bonorum eorundem, quòd eos novis, insolitîs, inauditîsq; exactionibûs, oneribûs, laboribûs, & angariîs divexant, non sine scandalo secularium; cùm tamen meritò inter Ecclesiasticos & seculares subditos deberet esse discrimen: igitur Sacra Synodus, innitendo Statutis prioribus, decrevit, ut omnino Capitula bona Episcopalia de triennio in triennium, vel quando opus fuerit per duos de collegio suo visitent & lustrent. Ac si quid ejusmodi oneris in eis noviter adinventum compererint, D. Episcopum, ut ab hoc abstineat, modo quo supra admoneant, ac postea ubi ab oppressionibus hujusmodi non se continuerit, Rñdmo D. Archiepiscopo, aut Synodo, talem deferant coërcendum.

Vide inf. lib. 5. c. 12. Idem in Synodis, Gembiciana & Wężykoviana.

Ioannis

Joannis Przerębii Archiepiscopi. Varsoviæ, Annô Dñi, 1561. Die 4. Martii.

CUm ad conservandam disciplinam Ecclesiasticam magnoperè sit necessarium, ut omnes qui in hac militanti Ecclesia cæteris præsunt, officiis suis diligenter incumbant: propterea Sacra Synodus, inhærendo prioribus Decretis Synodalibus, Rñdmos DD. Locorum Ordinarios, ad exequutionem Statutorum Provincialium veterum & novorum faciendam, extunc monet & hortatur, Capitulisq; Metropolitanarum & Cathedralium Ecclesiarum, seriò injungit, ut deinceps toties quoties opus fuerit, eosdem Rñdmos DD. Archiepiscopos & Episcopos suos, si quos viderint in hoc esse remissos & negligentes, officii eorum admoneant. Qui si hujusmodi admonitionem minimè curaverint, secundò & tertiò idem facere non negligant, & hoc ubi copiam sui circa sponsam suam Episcopi exhibuerint: Alioqui absentes per literas vel nuncios suos, iterum atq; iterum diligenter admoneant. Qui si adhuc in negligentia ejusmodi temerè perstiterint, extunc sic negligentem Rñdmo D. Archiepiscopo per suas literas fraternè admonendum deferant: qui si etiam Rñdmi Dñi Archiepiscopi admonitionem (quod absit) contempserit, extunc deinceps D. ipse Archiepiscopus, ad exactionem poenæ in Synodo Lanciciensi laudatæ, contra sic officii sui negligentes, vigore præsentis Constitutionis Synodalis, jure mediante ex officio suo procedat; communicato tamen in

sup: de constit: c. quoniã.

sup: eod: c. 1.

men in hoc duorum vel unius, si commodè illi videbitur, suæ Provinciæ Episcoporum seniorum consiliô. Quodsi verò Rndmus D. Archiepiscopus etiam similî vitiô negligentiæ, in Dioecesi vel Provincia sua laborare à Capitulo notaretur; idem facient in admonendo eo officii sui duo seniores hujus Provinciæ Episcopi. Ubi verò aliquis DD. Episcoporum censuras & poenas juris, à D. Archiepiscopo eo nomine promulgatas, animô (quod absit) induratô, sustinendo contempserit; aut etiam D. Archiepiscopus modô præmissô admonitus, in officio exequendo remissus fuerit; extunc talis per Capitula majorum Ecclesiarum Sedi Apostolicæ deferatur. Capitula verò, si etiam in præmissis aliquam admiserint negligentiam, similibûs poenîs à Rndmo D. Archiepiscopo, vigore præsentis Decreti Synodalis, afficiantur. Quarum quidem poenarum medietas fabricis suarum Cathedralium Ecclesiarum; altera verò Universitati studii Cracovien: applicetur.

Petri Gamrati, Petricoviæ Annô 1542.

DEcrevit etiam Sacrosancta Synodus, ut Prælati & Canonici Ecclesiarum, Rndmis DD. Archiepiscopis & Episcopis, obedientiam, reverentiam, & honorem debitum ubiq; diligenter exhibeant, & impendant. Rndmi quoq; Dñi Archiepiscopi & Episcopi, vicissim Prælatis & Canonicis Ecclesiarum suarum, etiam debitum honorem deferant, & eos ut fratres & membra sua immediata, gratia & favore prosequantur, neque eos verbis turpibus & asperis exacer-

c. 8. & seq. de major: & obe:

c. cesto subjectus, dist. 95.

exacerbent, & alioqui jurisdictionem illorum Capitularem, in corrigendis membris suis, quam de jure habent, & quã ipsi DD. Episcopi eis servandam jurejurando firmârunt, quoquo modo non impediant, nisi quantum eis de jure permittitur: verum postquam contigerit quempiam exorbitâsse, eum Capitulo deferant. Ubi verò pro demerito seu excessu cujuspiam Prælati vel Canonici, aut ex delatione Episcopi in delinquentem, per confratres Capitulariter animadversum fuerit, Statutîs Capitularibûs aut Provincialibûs disponentibûs, vel consuetudine approbata suadente, ab hujusmodi coërcione Capituli fraterna, nisi modus excedatur, provocare non liceat. Si autem sic punitus, modum in poena excessum esse prætenderit, ejus rei cognitio ad D. Archiepiscopum, vel Episcopum suum deferri debebit immediatè. Quidquid verò Archiepiscopus & Episcopus decreverit, hujusmodi decreto stare tenebitur, in quem sic animadversum fuerit; ad quod observandum etiam gravioribûs poenîs, juxta temeritatis exigentiam, adhibitîs & multiplicatîs, appellatione ulteriori cessante, compelli debet.

c. irrefrag. de off. ord. Concil. Trid. Sess. 25. c. 6. de ref.

c. ad nostram. & c. de priore. de appel. jun. glo.

DE MAJORITATE ET OBEDIENTIA.

Ex Antiquis.

CUm inferior superiori regulariter ad exhibendam reverentiam & obedientiam teneatur, quorum exhibitio non

tio non nisi per obsequium humilitatis extrinsecus præstitum, aliorum notitiæ innotescat: Quapropter Canonici Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum Prælatis, & inferiores Prælati superioribus, ac universaliter omnes Clerici majoribus suis in assurgendo, in inclinando, & aliis prærogativis, quibus consueverunt homines revereri, honorem debitum deferant reverenter, ut etiam laici à Clero sumentes humilitatis exemplum, eidem exhibeant reverentiam ampliorem.

Quia frequenter Rectores Parochiarum, non audent contra Nobiles & potentes mandata Superiorum exequi, propter eorum tyrannidem enormem: Statuimus, quòd nullus Presbyter assumat Capellam cujuscunq; Nobilis vel potentis; seu in ipsorum Capellis tanquam Capellanus officiet, nisi priùs Episcopo Dioecesano super eo, quod ad ipsius Synodos veniat, & mandata Superioris sibi injuncta, ad sui Domini, & ipsius Castri, familiæ notitiam perferat, obedientiam faciat manualem, & aliâs de ipsius Dioecesani licentia speciali.

Ex Novis.

DEcretum est, ut Abbas Monasterii Tremesznen: habeat semper in Synodis superiorem locum Abbate Mogilnen: ex causa præscripta consuetudinis.

Joannis Latalski & Gamrati, Petricoviæ, Annô Domini, 1539.

Promise-

PRomiserunt etiam DD. Archiepiscopus & Episcopi, Prælatis & Canonicis Ecclesiarum Cathedralium, deferre debitum honorem, tanquam fratribus & membris suis immediatis, verbis eos non exasperando, neq; jurisdictionem illorum Capitularem, juramentis suis confirmatam, aliquô pactô impediendo.

c. esto & c. Episco: dis: 93

Petri Gamrati, Petricoviæ 1544.

QUemadmodùm Rndmi DD. Archiepiscopi & Episcopi cæteris dignitate præstant, sic sanctitate & odore bonæ famæ præcellant, & honore sese invicem præveniant, Clerumq; suum honorificè tractent, juxta sanctiones Canonicas, ac eum loco fratrum habeant, neq; illum probris & contumeliis aliquibus afficiant, & præsertim inter personas seculares, à quibus plerumq; illorum exemplô Clerus eò magis contemnitur. Clerus etiam Prælatos suos revereatur, & suum illis honorem deferat humiliter: alias poenis à jure statutis, per Ordinarios percellatur.

Vide Côc: Trid: Sess: 25. de refo cap: 1.

c. ecce ego. & c. Episcopus. 1. & 2. dis. 95.

c. si quis. de ma: & obe:

DE PROCURATORIBUS.

Ex Antiquis.

QUamvis in omnibus peragendis causis & negotiis, Procurator legitimè constitutus, personam sui Domini representet, tamen Potestates & Judices seculares in causis, quarum cognitio ad ipsos pertinet, Prælatorum Ecclesiæ, & aliarum personarum Ecclesiasticarum, Ecclesiarum, Ca-

rum, Capitulorum, Collegiorum, Conventuum, sive Monasteriorum Procuratores, per literas authenticas sufficientissimè constitutos, agere coram ipsis, vel defendere non admittunt, juris beneficium, & defensionis copiam, prædictis omnibus injustè & indebitè auferentes. Et nihilominùs principales personas, talium Procuratorum præsentiâ, defensione, seu contradictione non obstante, pronunciant contumaces; pro qua contumacia hujusmodi interdum condemnant, vel absolvunt hos, contra quos actio fuerat dirigenda. Nos itaq; talibus abusibus viam præcludere volentes, statuimus, quòd quicunq; Potestates, seu Judices seculares, Procuratoribus modò superius prætacto constitutis, non admissis, in casibus de quibus cognoscere possunt, in præjudicium dictorum Ecclesiæ Prælatorum, Ecclesiarum, personarumq; Ecclesiasticarum, Capitulorum, Conventuum seu Monasteriorum, deinceps processerint, ad damna & interesse juramento ejus, cui injuriã fecerint, declaranda, virtute præsentis Constitutionis teneantur: de quibus nisi infra mensem satis fecerint ex integro, majoris Excomunicationis sententiæ subjaceant ipsô factô, & sententia si quam protulerint, sit irrita & inanis; cùm contumax dici non possit, qui per Procuratorem sufficientem in judicio comparuit ut debebat. Is autem pro quo lata fuerit hujusmodi sententia (si sententia dici potest) si ea uti voluerit, res sibi sic adjudicatas occupando, Excomunicationis sententiæ se noverit subjacere, donec ab hujusmodi occupatione temeraria resipiscat.

Vide c. 1. de Procu:

Vide c. 2. jun: glo: V. detentus. de procura. & c. cùm dilecti. de dol: & con: jun: glo: V. sufficientem.

Ioannis

Joannis Latalski, Petricoviæ, Annô Domini, 1539.

DEcrevit etiam, ut Clerici in placitis & judiciis secularibus deinceps non procurent, exceptis causîs suis, & Ecclesiarum suarum, miserabiliumq; ac consanguineorũ suorum: qui deniq; in officiis prophanis seu factoriis, secularibus personis non serviant, sub pœnis in Jure communi desuper expressis.

c. 1. ne cle: vel mo: c. 1. & ult: de postu: c. sacerdotibus. ne Cle: vel mo: Vide Epist: Pastoralem de vita & honest: Clericorum.

QUOD METUS CAUSA.

Ex Antiquis.

EOs qui absolutionis, vel quacunq; revocationis vel excommunicationis, suspensionis, vel interdicti, sententias per vim vel metum extorserint, ultra hoc, quòd hujusmodi revocationes, & aliæ sententiæ prædictæ, irritæ sunt & inanes; statuimus, & declaramus, excommunicationis sententiæ subjacere.

c. uni de iis quæ vi vel metu. lib: 6.

DE ALIENATIONE, mutandi Judicii causa facta.

QUia plerunq; cessiones actionum in fraudem fiunt, aliquando verò pure & simpliciter ex causa legitima, vel ex causis: Statuimus, ut cessiones actionum, quæ ex justis causis, vel causa procedunt, nisi in præsentia Notarii publici fide digni, fiant. Sed nec tunc ad actionem admit-

tantur, nisi ipse cedens & cessionarius coram Episcopo, vel suo Officiali, aut alio Judice jurisdictionem habente, juraverit, quod non simulatè sed verè cedant, & quòd cedens à cessionario nihil de cessis repetat, vel in toto, vel in parte, Alioquin si secus factum fuerit, decernimus Actorem ab instituta actione depellendum.

Vide c. 2. extra eodem.

CON-

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM PROVINCIÆ GNESNEN:

LIBER SECUNDUS.

DE JUDICIIS.

Ex Antiquis.

QUONIAM quidam propter potentiam, quidam propter crudelitatem magnam, personaliter accedi non possunt, ut citentur; quidam etiam quia in castris habitant, ita quod nulla potest ad eos citatio pervenire: idcirco provida & necessaria deliberatione statuimus, ut contra tales citationis edictum apud Parochiales ipsorum Ecclesias, si securè accedi poterunt, aliàs in duabus vicinioribus Ecclesiis, duobus diebus Dominicis, & extunc contra hujusmodi, ac si personaliter apprehensi, & legitimè citati fuerint, procedatur, ne ex malitia comodum valeant reportare.

c. ubi de do: & con:

Præterea quidam crudeles homines & perversi, dum ad forum Ecclesiasticum in causis, etiam de quibus Ecclesia meritò habet cognoscere, ab actoribus evocantur (illius

 auctori-

Ber: ser: 3, in Cœna Dñi. to: 2. fac: c. ult: dist: 97.

auctoritatis, quâ dicitur: Qui honorat missum, mittentẽ honorat; immemores existentes) nuncios Ecclesiasticorum Judicum citationis, excommunicationis, vel alias judiciales & juris literas deferentes, verbîs probrosîs, & quandocunq; dirîs verberibûs, quosdam etiam captivantes, alios interdum suîs rebûs temerè publicè spoliantes, multipliciter afficiunt & perturbant, & impediunt citationum & literarum exequutiones, in non modicam Ecclesiasticæ libertatis contumeliam & jacturam. Considerantes igitur malitiis hujusmodi non esse aliquatenus indulgendum, hoc sacro approbante Concilio duximus statuendum, ut quicunq; reus vel Actor, per se vel per alium, partem secum in judicio contedentem, aut nuncios, citationes, actus, vel quoscunq; Processus judiciarios deferentes, per se, vel per alium verberaverit, spoliaverit, vel captivaverit, aut aliquod illorum ordinaverit; excommunicationis sententiam incurrat ipsô factô, à qua non priùs absolvatur, donec Judici & parti læsæ satisfecerit cum effectu.

Vide c. quoniam de immu: Eccle: l. 6. c. 1. de offi: jud: del: & c. 1. de pœn: in 6.

Petri Gamrati, Petricoviæ, Annô 1542.

QUia in exequendis Processibus Rñdmorum DD. Archiepiscopi & Episcoporum, ac eorum Officialium, Clerus nimium gravatur, & nonnunquam ab insolenti Nobilitate, indignîs modîs tractatur: Decrevit hæc Sancta Synodus, ut constito sumariè de non tuto ac difficili accessu, Nobiles tales per publicum edictum, die Dominico aut festo, in eorum Parochiis citentur, & hujusmodi Pro-

Processus

cessus contra illos exequantur: quod sic illos afficere debet, non minùs ac si personaliter fuissent apprehensi. Vide Clem: dudum. de jud: & ibi glos. V. majoris.

DE DOLO ET CONTUMACIA.

Joannes Przerębski, Varsaviæ.

SEcuritati vitæ, aliisq; dispendiis, & gravaminibus variis, universo Clero Provinciæ nostræ, quibus in exequutione Processuum, tam Rndmorum DD. Archiepiscoporum & Episcoporum, quàm eorum Officialium & Judicum delegatorum, ab his qui citantur, cum magno dedecore ordinis Ecclesiastici afficitur: prospiciendo Sancta Synodus Statutum Provinciale Petricovieñ: olim Petri Gamrati Archiepiscopi, de exequutione Processuum hujusmodi in casu insecuritatis prædictæ facienda, edictũ innovandum decrevit, & præsenti Constitutione innovat; ut scilicet, constito summariè de non tuto vel difficili ad citandũ accessu, tales Nobiles per edictum publicum die Dominico. aut celebri Festo, in eorum Parochiis citentur, & hujusmodi Processus contra illos exequantur. Quod si Parochialis illa, sub qua dictus citandus degit, fuerit ab Hæreticis, aut alias quomodolibet occupata; ita quod neque illic exequutori tutus patuerit ad exequendum ipsum Processum aditus, extunc modô præscriptô in alia Parochiali illi loco vicina, vel aliquo proximo Oppido, ubi fora exerceri solent, & ubi exequutor ipse securè agere poterit, citandumq; sæpiùs versari contingit, citetur, & copia citationis eidem

sup: c. quia de judi:

Vide c. ult: de dol & con:

eidem relinquatur in porta templi illius Oppidi, aliàs in loco ejusdem Oppidi publico. Ita tamen quòd terminus hujusmodi non abbrevietur nimis, sed sit triginta ad minus dierum à die exequutionis computandorum, ut verisimile esset citationem pervenire potuisse ad notitiam citati. Ubi verò nulla apparuerit ad citandũ vel processum exequendum insecuritas; citando tamen ne citaretur adeò latitaverit, ut personaliter apprehendi non possit: extunc in tali casu, factìs bis de apprehendendo personaliter absq; ullo dolo diligentiis, eisque Processui per exequutionem adnotatìs, citetur tertiò in domo habitationis vel hospitii, ubi cõmuniter citandum versari contingit, per affixionem copiæ citationis in eadem domo, aut in manibus familiæ, vel amicorum illius relictâ. Et hoc modo citatum afficere debebit ejusmodi citatio, non minùs atq; personaliter citatus fuerit. Exequutor tamen in omni casu hujusmodi, faciat fidem de insecuritate & diligentia sua, ac quòd reliquerit copiam citationis. Quod si à tali processu citationis appellatum fuerit, Judex cognito de diligentiis ejusmodi, processum citationis approbare, vigore Decreti præsentis Synodi, sit obligatus.

fac ic. cau. sam. de do: & con: & in ex- travag: rẽ nõ novã. cod.

DE FORO COMPETENTI

Ex Antiquis.

QUoniam plures Ecclesiastici census & reditus, sub pœna pignoratitia, pro dotatione beneficiorum comparati,

parati, propter defectum administrationis justitiæ per secularem Judicem, in solutionum terminis non solvuntur: Idcirco statuimus, cùm tales census & reditus sint Ecclesiastici, quod possint etiam in defectu præmisso per censuram Ecclesiasticam exigi; dummodò Judici Ecclesiastico legitimè constiterit de censu hujusmodi, quanquam se debitores censuum non submiserint huic pœnæ.

Irrefragabili Constitutione sancimus, ut nullus Clericus Clericum in civili, vel criminali causa, relicto suo Pontifice, aut etiam quivis laicus Clericos super personalibus actionibus, seu aliis causis ad forum Ecclesiæ spectantibus, relictis Ecclesiasticis Judicibus, ad Judices trahat seculares. Alioquin si Clericus fuerit in negotio civili, ipso jure causam amittat, & in criminali causa, depositionis sententiam non evadat: Si verò laicus fuerit, sive citans actor sit, sive reus reconveniens, excommunicationis sententiam ipsô factô incurrat. Judex verò laicus, qui scienter ad suā præsentiam Clericum seu Clericos citari præceperit, aut ipsos condemnare super his, quæ ad forum seculare non pertinent, præsumpserit; nisi exceptione declinatoria fori proposita legitimè taliter citatos Clericos ad forum Ecclesiastici Judicis remiserit, cùm extunc falcem in messem alienam immittere convincatur, similì excommunicationis sententiâ, eo ipso sit constrictus. Et nihilominus sententiam, si quam contra hujusmodi Clericos tulerit, decernimus esse nullam. Ecclesiasticis verò Judicibus districtiùs inhibemus, ne laicos ad instantiam quorumcunq; Clericorum,

c. si diligenti. de fo: comp:

nullus de fo: cōp:

P

c. si Clericus. de fo: comp: & c. ex parte. c. ex tenore. eod: c. qualiter & quãdo. de accus: Vide Bullam Mart: V. quæ incipit: Ad reprimendas. & Bullam Cœnæ Dñi & c. Seculares. de fo: comp: lib: 6.

ricorum, vel laicorum, pro causis secularibus, seu merè civilibus, ad suum Consistorium citari faciant, aut de cognitione causarum hujusmodi se aliquatenus intromittant: nisi fortè miserabilium personarum, vel in defectu Judicis secularis. Nec è contra Judices seculares, Clericos pro quibuscunq; causis criminalibus, vel civilibus, personalibus; nec etiam laicos quocunq; modo sùper rebus vel possessionibus Ecclesiarum, quocunq; titulo eas possideant, ad suum judicium faciant evocari, vel eos audeant judicare: alioquin tam Ecclesiasticus quàm secularis Judex, metas suæ potestatis excedens, excommunicationis sententiâ innodetur; & actor laicus qui reum indebitè coram non suo Judice fatigavit, & in expensis condemnetur, & super eadem causa de cætero nullatenus audiatur. Quia nonnulli seculares Judices, terminos propriæ jurisdictionis transgredientes, nec advertentes, quòd nemo debet falcem suam mittere in messem alienam, homines degentes in bonis Ecclesiæ, in præjudicium ipsarum Ecclesiarum, & personarum Ecclesiasticarum, ad sua judicia pertrahere, & pœnam nisi paruerint infligere non verentur: Ideo censuimus statuendum, quòd Secularium Principum Judices, Procuratores, seu Officiales quoscunq; habitantes in bonis Ecclesiarum, ad sua Judicia nullatenus protrahant, seu judicent invitos, aut pœnas ex causa quacunq; infligant eisdem:

Fac: c. nõ minus de immu: Ecclæ:

sententiam majoris excommunicationis, si secus præsumpserint, ipso facto, nisi ab his cum effectu destiterint, & infra unius mensis spatium exacta restituerint, incursuri. Quod

ri. Quod ad eos, qui ipsos protrahi seu citari procuraverint, duximus extendendum: sententiæq; eorum, si quas protulerint, viribus non subsistant. Quod si habitatores prædictos captivaverint, ut eorum parerent judicio, locus in quo tenebuntur, Ecclesiastico, tam diu donec illos ab ipsa captivitate dimiserint, subjaceat interdicto.

Joannis Laski, Lancicie Annô 1523.

Quia DD. Seculares nitentes enervare jurisditionem Ecclesiasticam, cui semper ægrè favent, nova quadam arte contra Clerum uti inceperunt, scilicet dum eos Clerici seculares vel regulares citant ad Judicium Spirituale, pro aliquibus suis aut Ecclesiarum suarum injuriis, etiam purè ad judicium Ecclesiasticum pertinentibus, ipsi contra citant eos ad judicium seculare, aguntq; contra eos, ad pœnas eis inferendas per Judices seculares pro eo, quòd eos evocant de jure seculari ad jus Spirituale: quò fit, quòd Clerici in justitia negliguntur, laicis verò ad inferendas eis majores injurias animus crescit: Synodus igitur volens de hoc providere, decrevit, ut DD. Locorum Ordinarii inhibeant semper Judicibus secularibus, ne in tali casu contra Clericos procedant, sub pœna excommunicationis & interdicti in eos ferenda. Ubi tunc in continenti data est inhibitio per Rñdmum D. Archiepiscopum, de consensu & decreto ejusdem Synodi, contra DD. Judices terræ Raveñ: ne contra DD. Abbates Sulejovieñ: & Ploceñ: tali viâ ad judicium illud tractos procederent, sub pœnis suprascriptis.

In Synodo Petricoviensi quarta.

SI ſecularis per Clericum ad jus Spirituale pro re Eccleſiaſtica citatus, eundem ad forum ſeculare, malitioſè pro eadem re Eccleſiaſtica evocaverit: juriſditio Spiritualis cenſurîs Eccleſiaſticîs contra impedientes eam defendatur, & reus in expenſis actori condemnetur.

In eadem.

OBligationes Secularium perſonarum activas & paſſivas, in Actis Eccleſiaſticis ſponte factas, validas & legitimas eſſe decernimus, vigore quarum Sæcularis perſona forum Eccleſiaſticum ſortiatur.

In eadem.

REs tunc non bene geritur, cùm ſua juriſditio cuiq; nō ſervatur: Ideo decernimus, nullis inhibitionibus fori ſecularis, etiam Regiæ Majeſtatis, in foro Eccleſiaſtico ſtandum eſſe in cauſis ad judicium Eccleſiaſticum de jure ſpectantibus. Neq; enim veriſimile eſt, de mente Principis, qui jura omnia in ſcrinio pectoris ſui continet, & ſit alioquin cultor acerrimus juſtitiæ, tales inhibitiones procedere.

Matthiæ Drzevicii, Lancicia, 1522.

ET quoniam pleriq; DD. Archiepiſcopi & Epiſcopi, qui Clericos in Privilegio fori defendere deberent, ipſimet pro decimis & aliis cauſis Eccleſiaſticis, coram Offi-

cialibus

cialibus subditos suos cives & villanos, judicari non permittunt, sed coram factoribus suis secularibus, aut Capitaneis, Presbyteros & Clericos in eisdem causis juri parere, & justitiam quærere compellunt, contra Canonicas sanctiones, præbentes causam secularibus itidem faciendi, & progressu temporis Clericos suum ad forum protrahendi: Unde quia hæc res est exemplô periculosa, statuit Sacrosancta Synodus, ut ejusmodi inhibitiones & mandata, DD. Archiepiscopi & Episcopi in eorum Diœcesibus penitùs relaxent; permittantq; Clerum uti liberè jurisditione Spirituali coram Vicariis in Spiritualibus & Officialibus, in causis prædictis, contra subditos eorum, tam cives, quàm villanos. Ad quod D. Archiepiscopus Gnesnen: & reliqui DD. Episcopi liberè consenserunt.

Dzierzgovii, Lanciciæ 1547.

PRæterea quia plerunq; contingunt inter hæreditates, ad dignitates, seu quæcunq; Ecclesiastica beneficia pertinentes, & immunitati Ecclesiasticæ adscriptas, occasione limitum inter personas Ecclesiasticas differentiæ & controversiæ, potentioresq; favore Secularis potestatis freti, opprimere inferiores per hanc occasionem consueverunt; quò fit, ut ipsi etiam omnes inter Secularium judicia cursitare, non sine status Ecclesiastici dedecore cogantur: Cùm autem Sacra Synodus consideraret, non expedire Clericos & servos Dei judicibus secularibus immisceri, nec licere uni alterum in quacunq; causa civili, seu criminali, relicto

suo Pontifice, ad secularia judicia pertrahere; Decrevit, ut quotiescunq; inter hæreditates quorumcunq; Ecclesiasticorum beneficiorum, Secularium vel Conventualium non exemptorum, occasione limitum, vel alterius generis differentiæ & controversiæ exortæ fuerint; tales Ecclesiasticæ personæ hujusmodi bonis præsidentes, pro sopienda differentia, non secularem Judicem, sed proprium Lociordinarium adire deinceps teneantur. Qui quidem Lociordinarius, eo pacto requisitus, ad cognoscendam, complanandam, & decidendam hujusmodi controversiam, aliquos Prælatos & Canonicos, de Capitulo suo deputare erit adstrictus. Qui verò huic Suatuto contravenire, & ad judicia Secularia recurrere ausi fuerint; pœnam centum marcarum ipso facto luant, fabricæ Ecclesiæ Metropolitanæ, vel Cathedralis illi9 Diœcesis, irremisibiliter persolvendam.

Causæ ad forum Ecclesiasticum pertinentes.

Petri Gamrati, Petricoviæ, Annô 1542.

SAcrosancta Synodus, satisfaciendo votis & desideriis status Secularis, & instantiæ eorum in Comitiis præteritis desuper factis, causas omnes ad forum & ad judicium Ecclesiasticum pertinentes, in corpore Juris Canonici clausas, & quæ communiter in judiciis Ecclesiasticis practicantur, quas pro more veteri Rñdmi DD. Archiepiscopus & Episcopi, se defensuros strenuè promiserunt, Synodaliter descri-

descripsit. Causæ itaq; merè Spirituales, sunt hæ: Fidei Catholicæ, Hæresis, Schismatis, Blasphemiæ in DEUM, & Sanctos ejus, Apostasiæ; Decimarum, Septem Sacramentorum Ecclesiæ, Beneficiales, Matrimoniales, Simoniæ, Usurarum, Presbytericidii, Sacrilegii cujuslibet etiam confugientis ad ædes sacras: exceptîs tamen quinq; casibus; videlicet, nocturni depopulatoris agrorum, aggressoris viatorum, publici & proclamati furis, incendiarii, & immunitatis Ecclesiasticæ violatoris, quibus forum & immunitas Ecclesiastica, propter immanitatem criminum, non suffragatur, qui de Ecclesiis & locis sacris extrahantur, & judicio suo seculari restituantur. Item. Causæ merè Spirituales sunt, Maleficia, Incantationes, Sortilegia, Raptus & violentiæ Ecclesiasticæ, ac quorumcunq; censuum perpetuorum, qui terreni, & conditionalium, qui Widerkaffy vulgò appellantur, ac dotium sive agrorum Plebanalium, & aliorum Sacerdotiorum, qui vulgò Poświatne nominantur: præsertim in quorum possessione Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ fuerunt, à tempore diuturno & præscripto; necnon miserabilium & destitutarum personarum, quæ labore & usu manuum suarum victum quærere non possunt; & legitimitatis seu natalium. Sortitur etiam quis forum seu judicium Ecclesiasticum, ratione contractûs vel obligationis in judicio Ecclesiastico factæ, & ratione delicti in Ecclesiasticas personas, & nec Ecclesiasticas in loco sacro commissi.

c. licet de fo: comp: in glo: V. vacante. Vide in Statuto Regni, Herbort V. spiritualis. c. inter alia de imm Ecclesi: Vide Bullam Greg: XV. in Synod: Gembieii tit: de immun: Ecclesi:

e alr: de fo: compe

Ejusdem

Ejusdem.

c. de jure. de jure pat: c. de prudentia. de don: int: vir: & vx. Fac: c. si hæredes. & c. quis nos. de testa:

CAusæ autem Judicio Spirituali annexæ sunt; Jurispatronatus, & dotis post divortium restituendæ & repetendæ. Causæ autem mixti fori sunt, Testamentorum & ultimarum voluntatum, seu ordinationum. Quodq; hujusmodi Testamenta faciliùs exequutioni demandentur, liberum erit unicuiq; pro legatis & aliis omnibus in testamento contentis, jurè experiri coram judicio quo velit, sive Ecclesiastico, sive Seculari; & ubi causam inceperit, ibidem jure præventionis eandem finire teneatur: exceptîs tamen legatîs ad pias causas, quæ inter causas merè Spirituales computantur. Spirituales autem, pro bonorum suorum terrestrium, Juri communi Regni subjectorum, dominio & proprietate, ac pro injuriis suprascriptis in Statuto Regni expressis, jure Terrestri Regni experiantur. Injuriæ autem sunt, juxta Statutum Joannis Alberti & Alexandri, Regum; super limitibus, colonis fugitivis, capite occisi & vulneribus. Si autem persona Ecclesiastica secularem in casu aliquo ex quatuor proximè suprascriptis, ad judicium Spirituale citaverit: pœnâ quatuordecim marcarum per Ordinarium suum irremissibiliter puniatur.

De libertate Clericorum contra injuriantes.

In Synodo Petricoviensi prima. Ex Novis.

Clerici

Clerici pro suis Injuriis & debitis, Judices quos volunt, seculares aut Spirituales, pro justitia consequenda, adire habent liberam optionem & facultatem.

c. cum sit generale. de fo; cõp:

DE FERIIS.

Ex Antiquis.

Ut circa celebrationem Festivitatum sit Ecclesiarum nostræ Provinciæ uniformitas, statuimus, quod infra scriptîs diebûs, tam Clerici, quàm laici, debeant à servilibus operibus abstinere. Primò, in Festivitatibus Christi; videlicet, Nativitatis, Circumcisionis, Epiphaniæ, Ascensionis, Corporis Christi, Resurrectionis, & Pentecostes, cùm duobus diebus immediatè sequentibus; necnon Sanctæ Crucis Inventionis & Exaltationis, cum omnibus diebus Dominicis: in sex Festivitatibus Sanctæ Mariæ Virginis; Annunciationis, Visitationis, Conceptionis, Purificationis, Nativitatis, & Assumptionis. Item in die Angelorum, quod dicitur Festum S. Michaëlis: Item in festo Nativitatis S. Joannis Baptistæ. Item in diebus Apostolorum; videlicet, Matthiæ, Philippi & Jacobi, Petri & Pauli, Jacobi majoris, Bartholomæi, Matthæi, Simonis & Judæ, Andreæ, Thomæ, & Joannis Evangelistæ, transitûs & divisionis Apostolorum prædictorum. Item in diebus beatorũ Martyrum, Stephani, Innocentum, Laurentii, Adalberti, Stanislai passionis tantùm. Item Confessorum, Martini, Nicolai: Item, Mariæ Magdalenæ, Elizabeth, Hedvigis,

Vide c. pronunciandum. de conse: dis: 3. c. conquestus. de fer. Vide in epis Past: aiti de pro mulgat:

Azor p. 2. lib: 1. c. 24

Catharinæ, Agnetis, Dorotheæ, Margarethæ. Item, in Festo omnium Sanctorum.

d. c. conquestus. de fer: Gavan: in com: rub: brevi 7. Decemb.

Item, Episcopus Patronorum festivitates Ecclesiæ suæ, in sua Diœcesi potest facere celebrari. Item, in diebus beatorum Marci & Lucæ Evangelistarum; & quatuor Doctorum Ecclesiæ, Gregorii, Ambrosii, Augustini, & Hieronymi; quorum festivitates felicis memoriæ, Bonifacius Papa, mandavit universis Ecclesiis, sub officio duplici sollenniter venerari: sic tamen, ut populus in Parochiali sua Ecclesia, Divinô officiô peraudito, ad sua opera licita convertatur.

Item, quælibet Parochialis Ecclesia, Festum Patroni sui, in cujus est honorem principaliter dedicata, & Anniversarium Dedicationis diem in sua Parochia faciat celebrari, salvis Constitutionibus & consuetudinibus rationabilibus, cujuslibet Diœcesis, in festivitatibus celebrandis.

Volens Deus omnipotens nos in se cum nostris operibus quiescere diebus Dominicis, sicut ipse septimo die à suis operibus noscitur quievisse, sub exclusione beatitudinis, præcepit in Decalogo, memoriter Sabbatha celebrare. Quamobrem districtè præcipiendo, sub pœnis infrascriptis, universis Christi fidelibus nostræ Provinciæ Gnesnensis mandamus, hac Sancta Synodo approbante, ut in diebus Dominicis fora hebdomadaria non ponant, & posita revocent: Alioquin qui forisationes prædictas deinceps servabunt, vel admittent, post elapsum sex mensium à die publicationis Statuti præsentis, sententiam excommunicationis ipso

nis ipsô factô incurrant. Similî modô præcipientes, quòd fora annalia, quæ Nundinæ, vel in vulgari *Iármárk* appellantur, dictîs diebûs Dominicîs & Festivîs, & specialiter Beatæ Mariæ Virginis, & Apostolorum, non ponant; positaq; infra unius mensis spatium, à tempore publicationis Constitutionis præsentis revocent, & ab hujusmodi negotiationibus abstineant: & si secus fecerint, extunc Rectores Ecclesiarum & locorum, in quibus præmissa, seu aliquod ipsorum perpetratum fuerit, sine alia requisitione Superioris, sub poenis Synodalibus contra facientes excommunicare tenentur. c. omnes. de feri.

In Synodo Petricoviensi quarta. Ex Novis Joannis Laski.

ITem statuimus, ut Nundinæ & fora annalia, & hebdomadalia, quæ in Festis solennibus, forsan ex Privilegiis, vel prava consuetudine, cum Dei indignatione, solita sunt in aliquibus locis contra præcepta Divina, & Ecclesiæ instituta, celebrari, pro die altera sequenti feriali, quo festum non celebratur, immediatè transferantur, & celebranda publicentur. Ad quod etiam Seculares ut inducantur, curandum erit, nè Divinæ majestatis indignationem, Canonum, Statutorumq; Provincialiũ, poenas incurrere possint. c. omnes de feri. Vide A. 2zor p. 2. lib. 1. c. 27

DE SEQVESTRATIONE, FRUCTUUM.

STatuimus, quod cùm Ordinatio vacantis Ecclesiæ, vel alterius beneficii Ecclesiastici, ex causis differtur, Oeconomus,

c. cum vos de off: ord: & c. præsenti. de off: ord: lib. 6. junc glo: V. reservari.

nomus, seu Commendarius, in ea per Episcopum vel Prælatum alium, ad quem pertinet institutio, est instituendus, cui cura animarum committatur; qui fructus in utilitatem Ecclesiæ expendere, aut futuris Rectoribus fideliter teneatur conservare.

DE JUREJURANDO.

Ex Antiquis.

c. conjurationū; c. si qui Clerici. 11. q. 1.

CONjurationes, conspirationes, colligationesq; illicitas, inter personas Ecclesiasticas, quocunq; modo, fraude, vel ingenio, omninò de cætero fieri prohibemus; factasq; necnon juramenta, promissiones, obligationes, & alia supradictis præstita, vel quæ de cætero super eis fieri contigerit, vel præstari, aut eorum occasione, penitus reprobamus, dissolvimus, atq; cassamus: & eos qui hujusmodi promissiones, obligationes, aut etiam juramenta, sub aliquibus etiam pecuniariis vel aliis pœnis fecerunt, aut etiā præstiterunt, protinus absolventes ipsos, decernimus ad observationem conjurationum, obligationum, & conspirationum ipsarum, vel solutionem aliquarum pœnarum, sive pecuniarum, aliquatenus non teneri: Statuentes, quod qui in talibus de cætero inventi fuerint excessisse, præter excommunicationem, quam ipso facto incurrant, à suis Diœcesanis, aut suis Superioribus, per privationem perpetuam, aut etiam temporalem, beneficiorum, quæ obtinent, & alias pœnas taliter castigentur: quòd pœna eorum aliis transeat.

transseat in exemplum & terrorem. Quam Constitutionem, quantum ad poenas imponendas, ad promotores, mediatores, prædictarum conjurationum, colligationum, conspirationum, juramentorum, vel promissionum, & obligationum prædictarum, extendi volumus & mandamus.

Audivimus & miramur, quomodo ad hæc usq; tempora sit neglectum, & in omnibus Cathedralibus Ecclesiis, vel etiam aliis Gnesneñ: Ecclesiæ vel Provinciæ, nullum præstatur à Pontificibus vel Canonicis juramentum, de Juribus vel consuetudinibus ipsius Ecclesiæ observandis, vel de consiliis Ecclesiæ non revelandis, vel illis quæ obesse potiùs possunt, quàm prodesse. Unde contingit, vel contingere fortè posset, quòd aliqui Pontifices, Episcopi, jura Ecclesiarum suarum non solùm non observant, sed suis parentibus, & aliis bona Ecclesiæ largiuntur, vel ea modis aliis minùs providè alienant; & quòd aliqui in Canonicos jam recepti, in Consiliis & Curiis Principum vel aliorum etiam existentes, ipsis Ecclesiis, & ipsorum Episcopis indebitè se opponunt, & consilia eorum revelant, in Ecclesiarum præjudicium & gravamen. Volentes igitur in hujusmodi, Pontificibus & Ecclesiis providere, mandamus, ut de cætero, postquam Episcopus fuerit consecratus, antequam à Capitulo suo recipiatur, in Ecclesia Cathedrali, cum honore & sollennitatibus consuetis; & Canonicus antequam ei stallum vel locus in Capitulo assignetur; præstet corporaliter juramentum, quod ipsa jura & consuetudines, & rationabiles, antiquas & aprobatas, ipsius Ecclesiæ pro

Vide c. vlt de jurejur. lib. 6.

siæ pro

sic pro posse & bona fide servabunt; & quòd consilia Capituli vel Pontificis, quæ eis fuerint revelata, ad eorum damnum vel præjudicium nulli pandent; & quòd jura & possessiones Ecclesiæ, directè vel indirectè, non alienabunt in perpetuum, vel ad tempus, sed alienata indebitè, ad jus & proprietatem ipsius Ecclesiæ, omnibûs justîs modîs, vel rationibûs quibûs poterint revocabunt. Quòdq; Pontifices, fratres suos, scilicet Prælatos & Canonicos, suarum Ecclesiarum Cathedralium, & jura ipsorum non oppriment, nec aliquem ipsorum sine judiciali sententia, absque consensu majoris & sanioris partis sui Capituli, per se vel submissas personas captivabunt, aut molestiam inferent corporalem: & quousque à prædictis præstita non fuerint hujusmodi juramenta, nec Pontifex ad Ecclesiam cum solennitate debita à Capitulo admittatur, nec Canonico stallum in choro, vel locus in Capitulo assignetur, nec aliquid in fructibus Præbendæ suæ percipere permittatur.

Volentes, ut negotia nostrarum Ecclesiarum commodiùs valeant pertractari, sub Excommunicationis poena, quam in contrafacientes proferimus in his scriptis: Præcipimus universis & singulis, cujuscunq; status & conditionis, aut præeminentiæ existant, qui ad pertractanda hujusmodi Ecclesiarum negotia, nobiscum ordinari dignoscuntur; quatenus secreta tractatuum nostrorum, quæ pro secretis indicta fuerint à Pontifice, vel Capitulo ipsorum, inviolabiliter debeant observare, nulli unquam ea nutu, verbô, aut factô, aliquatenus propalando. Hanc

autem

autem decreti & ordinationis nostræ sententiam, ita in ordinandis Sacræ Synodi negotiis volumus observari, ut etiam ad particularium Capitulorum tractatus extendantur; ut si qui reperti fuerint, & legitimè convicti, beneficiis si quæ habent, priventur.

Cùm nedum à malo, sed ab omni mali specie Apostolus præcipiat abstinere, Sacerdotisq; sit officium, non solùm errata legis Divinæ mensurâ corrigere, sed etiam occasionem cæteris peccandi subducere toto posse, non sinè temeritatis audacia, & exempli pernicie, nonnulli Sacerdotes (ut rerum magistra docuit nos experientia) dum laicis quibuslibet testes producendi, coram Judicibus imminet necessitas, ab eis requisiti jurejurando, ceteris personis quas iidem laici in testimonium velint producere, fidē faciunt de justitia producentis, cùm tamen nec ipsis congruat, sine propriorum Episcoporum licentia, jurare in manibus laicorum, nec ipsi producendi, quibus sic per Sacerdotes hujusmodi facta fides fuerit, possunt esse testes idonei, sed anceps subeunt perjurium, si eisdem dubitantibus de justitia ita in re foret. Quare omnibus, tam Sacerdotibus quàm Clericis, & etiam laicis inhibemus, quatenus de cætero, nullus ipsorum talia præstet juramenta, cùm perjuriis viam aperiant scandalis & peccatis. Presbyter autem si fuerit in hoc facto repertus culpabilis, carceri mancipetur: Laicus verò excommunicationis sententiâ percellatur. Cæterum pravam illam consuetudinem reprobamus, per quam in seculari judicio, super Confessionibus

1. Thess. 5.

§. nullus 2. q. 5. jun. glo. V. laico.

audien-

audiendis Nobilium, qui comparere coram certis Judicibus in terminis ipsis præfixis arctantur, quadam ficta ægritudine, producunt in testimonium Sacerdotes, cùm figmentum circa pœnitentiæ Sacramentum contineat, reprobamus; inhibentes ne ipsi Sacerdotes, & præsertim Curati, vadant ad hujusmodi judicia laicorum, juramenta præstare, populum sibi commissum in cura animarum, & administratione Spiritualium negligendo.

DE FIDE INSTRUMENTORUM.

Ex Antiquis.

CUm ex eo, quod pleriq; rudes & ignari per se, & instrumenta facere nescientes, & alii se notarios publicos mentientes, conficere instrumenta præsumunt, ex quibus plurima incommoda & pericula oriuntur; quibus nos obviare volentes, prohibemus, ne pro Notario publico quisquam se gerat, vel quivis instrumenta conficiat, antequam de creatione sua loci Diœcesano, vel ejus Officiali, aut Capitulo Cathedralis Ecclesiæ fecerit plenam fidem; contrarium faciens, in excommunicationis sententiam incidat ipso facto, & instrumenta per eum confecta, sint irrita ipso facto. Postquam autem per Ordinarium, vel Officialem loci, vel Capitulum fuerit approbatus, & ad officium admissus, literis super hujus admissione sua expeditis; nomen, signum, & manum suam, ad metricam Ecclesiæ inscribat, quæ postea mutari non possunt. Et nihilominùs jura-

Vide Concil: Trid: Sess: 22. c. 10. de refor:

nus juramentum super veris & fidelibus instrumentis, per eum conficiendis, & membranis, seu albis chartis duntaxat subscriptis, & signô suô signatis, sub pœna simili non dandis; in manibus dicti Ordinarii, vel Officialis sui, aut Capituli, de novo faciat, atq; præstet. Et si aliquis Clericus vel Laicus talem non approbatum, pro Notario publico, in domo sua manu tenere, fovere, vel defendere scienter præsumpserit; poenâ decem marcarum puniatur, fabricæ Ecclesiæ Cathedralis applicanda: & si ipsius instrumentîs scienter usus fuerit, pœnam Excommunicationis incurrat ipsô factô. Item statuimus, quodsi aliquis, vel aliqui Notarios approbatos, quominùs super factis & gestis coram ipsis, super quibus requisiti fuerint, malitiosè, & in fraudem justitiæ petentes, instrumenta conficere prohibuerint; tanquam concussores justitiæ, Archiepiscopus & Episcopi Provinciæ in viginti, inferiores verò Clerici vel laici, in decem florenis auri Ungaricalis, pro fabrica Ecclesiæ Cathedralis applicandis, puniantur; quam poenam Ordinarii ab inferioribus, Capitula verò à Pontificibus exigere teneantur. Quod si Pontifex ipsam poenam solvere contradixerit, à tempore monitionis per Capitulum infra mensem, extunc, authoritate hujus Statuti, Interdicti sententiam ab ingressu Ecclesiæ incurrat ipsô factô, qui solutione facta sit relaxatus.

Insuper statuimus, quòd hujusmodi Notarii aliqui salaria non exigant, ultra taxam debitam, & quæ per Ordinarium loci, uel suum Officialem fuerit taxata. Et si secus fecerint, arbitrio Judicis puniantur. R Mar-

Matthiæ Drzevicii, Annô D. 1532.

Vide Bullam Cœnæ D.

SAcrosanctæ Sedis Apostolicæ mandata, reverenter & obedienter exequenda semper sunt: Verùmenimvero, quia nonnunquam accidit, quòd literæ seu Processus manu incognitâ & sigillô fictô ac incognitô, ac stylô Curiæ Romanæ non convenienti, à suspectis & incognitis personis afferantur; Sacra Synodus decrevit, ut tales Processus seu literæ, antequam ad fulminandum seu ad exequendum exhibeantur, priùs Ordinariis, seu Capitulis & Officialibus ostendantur. Cùmq; cogniti fuerint legitimi, nullique fraudi obnoxii, liberè exequutioni decernantur, cum subscriptione Notarii.

DE APPELLATIONIBUS.

In Synodo Petricoviensi quarta.

c. consuluit. c. pervenit. de app. c. licet. de off. Ordin. Concil: Trid: Sess: 13. c. 1 & Sess: 24. c. 10. & Sess: 22. c. 1. de refor.

DEcernimus Clericis, in Causis criminalibus, vel aliàs ad correctionem, & morum reformationem, pertinentibus, à sententia lata appellantibus, appellationem ipsam Jure communi etiam id disponente, ne crimina remaneant impunita, minimè suffragari: quinimo taliter appellans, post latam sententiam, juxta pœnam Ordinariam delicti, appellatione non obstante, legitimè puniatur: nisi fortè pœnam delicti jure comprehensam, Judex excesserit, & id reus in appellatione deduxerit, quia tunc locus erit appellationi.

In eadem.

In eadem.

PRæterea in Appellationibus causarum Matrimonii quarumcunq;, servetur Jus commune; & ut legitima appellatio judicatum suspendat, nisi causa in appellatione cōprehensa, esset manifestè frustratoria, cui vel ob id non esset deferendum, neq; suspendatur judicatum, prout & alia id genus in Jure communi comprehensa. In prolatione autem sententiæ, dos & bona mulieris, sequentur mulierem, ut juris est.

c. ut debitus de appel. c. cum appellationibus. eod. lib. 6.

c. lator. de sen: & re jud. c. 1. & 2. de don: int: vir: & ux:

c. ut Clericorum. ext: eod. Vide Cōc: Trid: Seff: 24. c 14. de ref.

lum beneficiis Ecclesiasticis spolietur, verùmetiam pro hac duplici culpa perpetuò deponatur: nec credat aliquis posse per alium, cum talibus celebrantibus, nisi per Romanum Pontificem dispensari.

Inter cæteros Prælatorum & Clericorum excessus, hoc maximè inolevit, quòd spretâ in vestibus formâ Ecclesiasticæ honestatis, plurimi delectantur esse deformes, & cupiunt Laicis conformari: quodque mente gerunt, habitu profitentur. Unde præter cætera, quæ circa vestes, tonsuram, & habitus Clericorum, tam in formis, quàm in coloribus, atq; comam seu capillos, vitamq; & honestatem

c. Clerici. 1. & 2. & per tot. Concil: Trid: Seff: 22. c. 1. & Seff: 24 c. 12. de ref:

Clericorum, jura statuunt, atq; nimium collapsa sunt, tam in sæcularibus, quàm in regularib9, sacro approbante Concilio, innovamus & præcipimus diligentiùs observari: Illum specialiter abusum, eodem approbante Concilio, decrevimus penitus abolendum, quòd in quibusdam partibus nonnulli Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, seculares & regulares, etiam quod magis detestamur, Prælati Ecclesiarū, manicas ad cubitum pendentes & longas, cum magna & sumptuosa superfluitate; vestes etiam scissas retro & in lateribus, cum foratinis ultra oram excedentibus, etiam in scissuris deferunt; & cum talibus in Ecclesiis cum superpilliciis, aut aliis vestibus, ad cultum Dei, & officium Ecclesiasticum ordinatis, etiam intra Ecclesias ipsas, in quibus beneficiati existunt, non verentur Divinis officiis interesse: hanc vestium deformitatem in quibuscunq; personis Ecclesiasticis reprobamus, ac usum talium inhibemus; con-

trarium

trarium autem facientes, ut transgressores Canonum puniantur. Specialiter statuentes, ut quicunq; beneficiatus, aut officium in Ecclesia gerens, in habitu hujusmodi Divinis officiis præsumpserit interesse, pro qualibet vice, à perceptione proventuum Ecclesiasticorum, per mensem noverit se suspensum, fructusque illi fabricæ illius Ecclesiæ applicentur.

Claustra Monialium nullus Clericorum, vel etiam Monachorum, sine causa honesta, & bono testimonio introeat: alioquin Prælatus seipsum debitæ subiiciat ultioni. Neq; etiam Moniales de suis egrediantur Monasteriis, nisi Monasteriorum necessitas id exposcat, & velatæ incedant: illis autem tantùm ob hanc causam egredi liceat, quibus administratio est commissa, vel quæ à Superiore hoc acceperint. Hoc quidem non de illis Monialibus, quæ clausæ sunt, intelligi volumus, cùm illis exire omnino non liceat: sed de illis, quæ sine clausura vitam ducere consueverunt laxiorem. Statuimus insuper, ut in singulis Monasteriis fenestræ platheariæ duplicata habeant feramenta: & ut Moniales suis Præpositis & Prælatis, in rebus licitis & honestis obediant, nec cuiquam præter eorum licentiam, sua confiteantur peccata. Ipsi autem Præpositi seu Prælati, claustra Monialium nullo modo introeant, nisi magna & evidens causa necessitatis id exposcat.

ç. Monasteria extr. eod. c periculoso. de statu reg: lib. 6. Concil: Trid: Sess: 25. c. 5. de reg. Bulla Pii V. quæ incipit. Decori. & Greg: XIII ubi gratiæ. 1575. Bul: Greg: XIV. quæ incipit. ut dubiis. 1585.

Insuper interdicimus omnibus Clericis portare annulos, nisi sint Prælati, aut alii quibus hoc competat ex officio dignitatis, vel Privilegio Sedis Apostolicæ speciali consuetudi-

c. Clerici. eod. Vide Jo: Andr: c. ut Apostolicæ. de privil: in 6.

Petri Gamrati, Petricoviæ Annô 1530.

QUoniam verò mores & conditio eorum, qui ob oculos Præsulum semper versantur, eisdem non debet esse incognita; licet autem dudum sancitum sit, Rñdmos Dños à suarum Curiarum, seu personarum in illis existentium, reformationem, & Canonum exequutionem incipere debere; nihilominùs tamen multos in Curiis eorundem Rñdmorum DD. esse comperimus, qui Sacerdotia ampla & honorata possidentes, habitu & conversatione, ac moribus, nihil prorsus à secularibus hominibus differunt, non sine offendiculo secularium: Statuit ergo Sacra Synodus, ut Rñdmi DD. Episcopi ad ea ampliùs jam non conniveant, sed illos habitum & tonsuram deferre, ac in moribus compositos esse, juxta Canonum & Statutorum dispositionem cogant; & si inobedientes fuerint, eos pro aliorum exemplo indignationis suæ, seu aliâ arbitrariâ pœnâ coërceant. Et si ex Capitulis Ecclesiarum Cathedralium fuerint, pœnâ centum marcarum Synodo irremissibiliter persolvendarum, mulctentur. Cancellarii autem Rñdmorum DD. tales suis Paternitatibus deferre teneantur; alioqui si negligentes fuerint, pœnæ simili subjaceant.

Sup: c. 1. & c. item. de off. ord.

Inf: lib: 5. c. 10. Concil: Trid: Sess: 14. c. 6. de ref: Bull: Six: V. incipit. Cùm Sacrosancta.

Dzierzgovii, in Synodo Petricoviensi, Annô 1551.

c. Clerici. 2. de vi: & ho: Cle.

PRæpostero quodam modo irrepsit in Ordinem nostrum Ecclesiasticum, ut Episcopi, qui de jure & consuetudine, Rokietas deferre debent, non semper tamen deferant:

ferant: Religiosi verò in Episcopos promoti, quibus jura prohibent deferre Rokietas, deferunt, contra dispositionem Canonum; quibus cùm ex contemptu non paretur, mortaliter peccatur. Quare decrevit Synodus, ut DD. Episcopi, juxta Sacrorum Canonum Constitutiones, & laudabilem consuetudinem, Rokietati incedant, & mensis suis in publico assideant: Religiosi verò Episcopi, utpotè Suffraganei, & alii quibus id jure omnino negatur, ab hoc abstineant. Sed neq; vestes sericeas variegatas aut figuratas, sub poena centum marcarum per Synodum exigenda, in usu habeant.

c. de Monachis. 16 q. 1. juns glo: V. discedere. c. Clerici. 2. ext: eod. Clemen: Clericus eod:

Matthiæ Drzevicii, Petricoviæ, Annô 1532.

HOnestas status Clericalis & Ordinis requirit, ut tam Clerici, quàm etiam studentes Gymnasiorum, & Scholares in Scholis particularibus manentes, habitum conformem, honestum, statui Clericali congruentem, non crispatum, neq; brevem, coloratum colore de jure permisso portent: præter peregrinantes, quibus licitum sit, dum in itinere sunt, uti vestibûs itineri aptîs. Statuit itaq; Synodus Sancta, ut deinceps sub poenis de jure institutis, nec Clerici, neq; studentes, habitum portent adinstar Sacerdotū. Poenas verò à contra facientib9 Archidiaconi exigent.

fac: c. uni. de cleri. con: in 6. c. Clerici 2 ext: eod. Clem: 2. eod. c. Episcopi. 2. q. 4. Concil: Trid: Sess: 14. c. 6. in princ. de ref. Fac: c. 1. de off: Arch.

DE COHABITATIONE Clericorum & Mulierum.

Ex Antiquis.

1. Cor: 6. QUamvis fornicationis crimen, si in aliis ex Apostoli doctrina, multò magis in Clericis sit detestabile; utpotè, quia inter cæteras virtutes, principaliter carnis continentiam profitentur: multi tamen Clerici suæ salutis immemores, & professionis, non solùm tentationibus victi, desideria carnis perficiunt; sed etiam tentationem præveniunt, dum in domibꝰ propriis vel vicinis, paratas ad malũ, fornicarias nutriunt mulieres. Nos igitur, ne crimen ipsum videamur per tollerantiam approbare, omnes Clericos, qui de cætero in domibus suis suspectas mulieres, vel etiam extra domos, in sua procuratione publicè detinent concubinas, si sunt beneficiati, monitiq; Canonicè non destiterint, & in hoc pertinaces reperti fuerint & rebelles; extunc pro prima vice agere volentes mitiùs cum eisdem, pœnâ Synodalî per suos Superiores percellantur: Si verò (quod absit) se minimè de sua incontinentia correxerint, forsan easdem, vel alias concubinas, aut suspectas fœminas scelestius reassumendo; extunc per unum mensem arcis carceribus deputentur. Sed si quis (quod absit) meretritia facie indutus, nec à sua scelerata consuetudine & peccandi libidine desistere voluerit: extunc tanquam incorrigibilis, beneficiô, seu beneficiis Ecclesiasticis, si quæ obtinet, sit privatus ipsô factô. Sin autem beneficiatus non fuerit, per unum annum carceribus deputetur: quô lapsô, de Diœcesi tanquam scandalosus expellatur, inhabilisque fiat in illa

c. 1, & seq. ext: eod.

Vide Conc: Trid: Sess: 25 c. 14.

Diœce-

Dioecesi, in qua tantum scandalum commisit, ad exequutionem Presbyteralis ordinis, & Ecclesiastica beneficia obtinenda.

DE CLERICIS NON residentibus.

Ex Antiquis.

NUllus Clericus curam habens animarum, nostræ Provinciæ, in quovis ordine constitutus, peregrinari extra suam Dioecesim præsumat, absq; Dioecesani sui licentia speciali: quâ petitâ, & obtentâ, idoneum Presbyterum loco suo relinquat; quem Dioecesanus approbet, & interim sibi committat curam animarum. Quod si quis ultra sex menses, se à suo beneficio absentare præsumpserit, curam animarum habens: extunc à perceptione fructuum beneficii suspendatur, fabricæ ejusdem Ecclesiæ applicandorum: Quod si stante illa suspensione per alios sex menses ter monitus, cessante legitima causa ad Ecclesiam non redierit, eadem ipso facto sit privatus. Et tunc Patroni liberam alium præsentandi habeant facultatem.

c. Inter: c. ex tuæ eat: eod.

Vide Conc: Trid: Sess: 6. c. 1. de refor:

In Synodo Lanciciensi secunda.

QUia in hoc Regno Poloniæ pleræq; insignes Collegiatæ Ecclesiæ, propter non residentiam Prælatorum & Canonicorum in eisdem, in Divinis Officiis, & debito earum regimine (ut evidenter apparet) miserè negliguntur, non

tur, non sine dedecore & scandalo plebis, Deiq; irreverentia, & Fundatorum summa injuria. Volentes igitur huic malo in posterum providere, statuimus, ut deinceps DD. Archiepiscopi & Episcopi, beneficia Collegiatarum Ecclesiarum talibus personis conferant, quæ in eis personalem residentiam facere velint & valeant: Decernentes, ut in qualibet Ecclesiarum Collegiatarum, Capitula generalia saltem in anno semel celebrentur, pro tempore per Ordinarios & Capitula eorundem deputando; ad quæ omnes Prælati & Canonici teneantur venire, suis in propriis personis, sub pœna, si Prælati, trium; si Canonici, duarum marcarum, per Ordinarios Ecclesiis Collegiatis applicanda. In quibus quidem Capitulis, diligenter consulant de Divinis Officiis ritè peragendis, & bono Ecclesiæ regimine: & ut ad minùs duo ex Prælatis vel Canonicis, circa easdem continuè, vel per vices resideant, pro decore & utilitate earundem Ecclesiarum, levandis scandalis, iraque Dei mitiganda.

Fac: Cõc Trid: Sess: 21. c. 3. de ref:

In eadem.

IDem statuimus, ut Plebani qui in beneficiis majoribus, Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum, ex dispensatione Apostolica residere, vel in servitiis Regum, Principum, & Episcoporum, versari consueverunt, Ecclesias Parochiales sæpè visitent, in eisq; singulis annis, ad minùs per duas septimanas, per se resideant, sub pœna Synodali per Ordinarios ab eis exigenda. Plebanis extra Provinciam

absenti-

absentibus, ex justa causa exceptis, qui per Commendarios æquè idoneos, easdem regere & providere debebunt.

Ejusdem, Petricoviæ Annô 1530.

JUre Canonico cautum sufficienter est, & Statuto Provinciali pœnaliter sæpiùs constitutum; ut Plebani curam animarum habentes, circa suas Parochiales Ecclesias resideant, aut alibi moram ex congruenti causa habentes, illas crebriùs intra decursum anni visitent, & illis quantum opus est, ex debito sibi injuncto provideant, negligentias perimendo. Verumenimverò Canonum & Statutorum ordinatione posthabita, lanam duntaxat ovium tondere solent, & oves deglubendas lupis relinquunt, in Ecclesiis non residendo, neq; illis providendo; imò veriùs, neq; illas visitando, cùm maximo scandalo Christi fidelium: Et nonnullos esse, qui se duabus vel tribus Parochialibus Ecclesiis, dubium an ex dispensatione Apostolica, onerant, nec uni earum satisfaciendo: Synodus itaq; Rndmos DD. Locorum Ordinarios commonefaciens rogavit, & obsecravit, ut pro suo debito maturè provideant, ne fraudentur Ecclesiæ debitô suô. Quodq; Plebanos ad residentiam, quantum de jure fieri potest, compellant, atq; eorum dispensationes videant; præsertim eorum, qui se pluribus Parochiis tenendis implicârunt: & compertô, quòd dispensationes legitimas non habeant, quod juris est, de eis determinatè faciant, conscientiam suam purificantes.

c. relatū. c. ex tuæ. extr. eod.

c. ordinarii de off. ord lib. 6. Vide c. inter. & c. ult. extr. eod.

Aloysii

c. ut Clericorum. ext: eod. Vide Côc: Trid: Sess: 25. c 14. de ref.

lùm beneficiîs Ecclesiasticîs spolietur, verùmetiam pro hac duplici culpa perpetuò deponatur: nec credat aliquis posse per alium, cum talibus celebrantibus, nisi per Romanum Pontificem dispensari.

c. Clerici. 1. & 2. & per tot. Concil: Trid: Sess: 22. c. 1. & Sess: 24 c. 12. de ref:

Inter cæteros Prælatorum & Clericorum excessus, hoc maximè inolevit, quòd spretâ in vestibus formâ Ecclesiasticæ honestatis, plurimi delectantur esse deformes, & cupiunt Laicis conformari: quodque mente gerunt, habitu profitentur. Unde præter cætera, quæ circa vestes, tonsuram, & habitus Clericorum, tam in formis, quàm in coloribus, atq; comam seu capillos, vitamq; & honestatem Clericorum, jura statuunt, atq; nimium collapsa sunt, tam in sæcularibus, quàm in regularib9, sacro approbante Concilio, innovamus & præcipimus diligentiùs observari: Illum specialiter abusum, eodem approbante Concilio, decrevimus penitus abolendum, quòd in quibusdam partibus nonnulli Clerici, & personæ Ecclesiasticæ, seculares & regulares, etiam quod magis detestamur, Prælati Ecclesiarũ, manicas ad cubitum pendentes & longas, cum magna & sumptuosa superfluitate; vestes etiam scissas retro & in lateribus, cum foratinis ultra oram excedentibus, etiam in scissuris deferunt; & cum talibus in Ecclesiis cum superpilliciis, aut aliis vestibus, ad cultum Dei, & officium Ecclesiasticum ordinatis, etiam intra Ecclesias ipsas, in quibus beneficiati existunt, non verentur Divinis officiis interesse: hanc vestium deformitatem in quibuscunq; personis Ecclesiasticis reprobamus, ac usum talium inhibemus; contrarium

trarium autem facientes, ut transgressores Canonum puniantur. Specialiter statuentes, ut quicunq; beneficiatus, aut officium in Ecclesia gerens, in habitu hujusmodi Divinis officiis præsumpserit interesse, pro qualibet vice, à perceptione proventuum Ecclesiasticorum, per mensem noverit se suspensum, fructusque illi fabricæ illius Ecclesiæ applicentur.

Claustra Monialium nullus Clericorum, vel etiam Monachorum, sine causa honesta, & bono testimonio introeat: alioquin Prælatus seipsum debitæ subiiciat ultioni. Neq; etiam Moniales de suis egrediantur Monasteriis, nisi Monasteriorum necessitas id exposcat, & velatæ incedant: illis autem tantùm ob hanc causam egredi liceat, quibus administratio est commissa, vel quæ à Superiore hoc acceperint. Hoc quidem non de illis Monialibus, quæ clausæ sunt, intelligi volumus, cùm illis exire omnino non liceat: sed de illis, quæ sine clausura vitam ducere consueverunt laxiorem. Statuimus insuper, ut in singulis Monasteriis fenestræ platearias duplicata habeant feramenta: & ut Moniales suis Præpositis & Prælatis, in rebus licitis & honestis obediant, nec cuiquam præter eorum licentiam, sua confiteantur peccata. Ipsi autem Præpositi seu Prælati, claustra Monialium nullo modo introeant, nisi magna & evidens causa necessitatis id exposcat.

c. Monasteria extr: eod. c periculoso. de statu reg: lib. 6. Concil: Trid: Sess: 25. c. 5. de reg. Bulla Pii V. quæ incipit. Decori. & Greg: XIII ubi gratiæ, 1575. Bul: Greg: XIV. quæ incipit. ut dubiis. 1585. c. Clerici. eod; Vide Jo: Andr: c. ut Apostolicæ. de privil: in 6.

Insuper interdicimus omnibus Clericis portare annulos, nisi sint Prælati, aut alii quibus hoc competat ex officio dignitatis, vel Privilegio Sedis Apostolicæ speciali consuetudi-

& ibi: in casu. In Epist: Pastor: eod. § vesitu. suetudine in hoc contraria non obstante. Quod si quispiam taliter annulum portans inventus fuerit; auferatur ei annulus per suum Ordinarium, & non reddatur eidem: Imò idem transgressor Clericus, etiam tantundem, ad valorem illius annuli, in rebus aliis cogatur pauperibus erogare. Clericus autem, qui annulum dare Diœcesano, vel prædictam quantitatem solvere contempserit; ab ingressu Ecclesiæ arceatur, donec annulum reddat, & pœnam solvat prædictam. Et similiter de cultelis longis præcipimus observari, nisi tales sint in itinere constituti, vel inimicitias habuerint manifestas.

Psal: 92. c. decet: de immu: Eccl: in 6. Cùm domum Domini deceat sanctitudo, Jure quoq; Canonico statutum existat, quòd ad Ecclesias ingressus debeat esse humilis & devotus: Statuimus, ut quivis Prælatus, Canonicus, Altarista, Vicarius Cathedralis Ecclesiæ, nisi superpilliceatus extiterit, in eandem Ecclesiam, ad audiendum Divinum officium, non audeat introire, & introeundo chorum, sacris solenniis devotis orationibus insistat; cessent consilia, cessent vana, multò fortiùs fœda & prophana colloquia; cessent risus & confabulationes mutuæ. Postremò quæcunq; alia, quæ Divinum possunt turbare officium, aut oculos Divinæ majestatis offendere, & populum scandalizare; ne ibi detur occasio peccandi, ubi peccatorum venia est postulanda: contrarium faciens, si sit Prælatus, Canonicus; per Episcopum, aut Vicarium suum: si verò Vicarius vel Altarista, per Decanum, aut Vicedecanum, pœnâ condignâ castigetur. Item, ad tollendum

lendum scandalum Laicorum, statuimus; quòd nemo prædictorum utatur superpelliceîs sericeis, nec capuciîs, & mitrîs magnîs, sed duntaxat dalmutiîs & biretîs parvîs; & si placuerit, pro necessitate foderatîs. Vicarii verò & Altaristæ, Mansionarii, Psalteristæ, similiter utantur Dalmutiîs de asperiolis, & alii, intitulati, vel nigrîs agnellîs.

Item, quòd Sacerdotes, & Campanarii, & Sanctuarii Cathedralium & Collegiatarum, ac Conventualium Ecclesiarum, qui Sacerdotibus ad Altare circa Baptismum, deportationem Olei & Corporis Domini, assistunt, & juxta quod eorum officium requirit, ministrant, super vestimenta sua superpelliceîs utantur; Sacerdotes videlicet superpelliceîs, & Campanarii camisiîs albîs: quòd districtè præcipimus observari. Quas quidem camisias Campanariorum, & superpellicia Sacerdotum, Plebanus cujuslibet Parochiæ, vel Vitrici Ecclesiarum, quando & quoties fuerit necesse, de eleemosynis, quæ in Parochiis possunt haberi, alioquin propriîs sumptibûs comparabunt.

Matthiæ Drzevicii, Petricoviæ 1530.

CEnsemus authoritate præsentis Sacræ Synodi, mores, vitamq; universi Cleri, exactâ non profunctoriâ operâ à Rndmis Pontificibus custodiri: delicta undecunque apparuerint, competentibus ex Republ: Ecclesiastica remediis purgari; ut omni ex parte honestas Cleri, in qua Sacri Canones abundanter erudiunt, lumine veritatis omni populo luceat: quò bonîs exemplîs populus & D. DEUM collaudet, & hîs Cleri vestigiîs in cœlos gradiatur.

Cap: 1. de off: ord: Concil: Trid: Sess: 22, c. 1. de refor:

Petri Gamrati, Petricoviæ Annô 1530.

QUoniam verò mores & conditio eorum, qui ob oculos Præsulum semper versantur, eisdem non debet esse incognita; licet autem dudum sancitum sit, Rñdmos Dños à suarum Curiarum, seu personarum in illis existentium, reformationem, & Canonum exequutionem incipere debere; nihilominùs tamen multos in Curiis eorundem Rñdmorum DD. esse comperimus, qui Sacerdotia ampla & honorata possidentes, habitu & conversatione, ac moribus, nihil prorsus à secularibus hominibus differunt, non sine offendiculo secularium: Statuit ergo Sacra Synodus, ut Rñdmi DD. Episcopi ad ea ampliùs jam non conniveant, sed illos habitum & tonsuram deferre, ac in moribus compositos esse, juxta Canonum & Statutorum dispositionem cogant; & si inobedientes fuerint, eos pro aliorum exemplo indignationis suæ, seu aliâ arbitrariâ poenâ còërceant. Et si ex Capitulis Ecclesiarum Cathedralium fuerint, poenâ centum marcarum Synodo irremissibiliter persolvendarum, mulctentur. Cancellarii autem Rñdmorum DD. tales suis Paternitatibus deferre teneantur; alioqui si negligentes fuerint, poenæ simili subjaceant.

Sup: c. 1. & c. item, de offi: ord.

Inf: lib: 5, c. 10. Concil: Trid: Sess: 14. c. 6. de ref: Bull: Six: V. incipit. Cùm Sacrosancta.

Dzierzgovii, in Synodo Petricoviensi, Annô 1551.

PRæpostero quodam modo irrepsit in Ordinem nostrum Ecclesiasticum, ut Episcopi, qui de jure & consuetudine, Rokietas deferre debent, non semper tamen deferant:

c. Clerici. 2. de vi: & ho: Cle.

ferant: Religiosi verò in Episcopos promoti, quibus jura prohibent deferre Rokietas, deferunt, contra dispositionem Canonum; quibus cùm ex contemptu non paretur, mortaliter peccatur. Quare decrevit Synodus, ut DD. Episcopi, juxta Sacrorum Canonum Constitutiones, & laudabilem consuetudinem, Rokietati incedant, & mensis suis in publico assideant: Religiosi verò Episcopi, utpotè Suffraganei, & alii quibus id jure omnino negatur, ab hoc abstineant. Sed neq; vestes sericeas variegatas aut figuratas, sub poena centum marcarum per Synodum exigenda, in usu habeant.

c. de Monachis. 16 q. 1. juns glo: V. discedere, c. Clerici. 2. ext: c. eod. Clemens Clericus eod:

Matthiæ Drzevicii, Petricoviæ Annô 1532.

HOnestas status Clericalis & Ordinis requirit, ut tam Clerici, quàm etiam studentes Gymnasiorum, & Scholares in Scholis particularibus manentes, habitum conformem, honestum, statui Clericali congruentem, non crispatum, neq; brevem, coloratum colore de jure permisso portent: præter peregrinantes, quibus licitum sit, dum in itinere sunt, uti vestibûs itineri aptîs. Statuit itaq; Synodus Sancta, ut deinceps sub poenis de jure institutis, nec Clerici, neq; studentes, habitum portent adinstar Sacerdotũ. Poenas verò à contra facientib9 Archidiaconi exigent.

fac: c. uni. de cleri. con: in 6. c. Clerici 2 ext: c. eod. Clem: 2. eod. c. Episcopi. 2. q. 4. Concil: Trid: Sess: 14. c. 6. in princ. de ref. Fac: c. 1. de off: Arch.

DE COHABITATIONE Clericorum & Mulierum.

Ex Antiquis.

1. Cor: 6. QUamvis fornicationis crimen, si in aliis ex Apostoli doctrina, multò magis in Clericis sit detestabile; utpotè, quia inter cæteras virtutes, principaliter carnis continentiam profitentur: multi tamen Clerici suæ salutis immemores, & professionis, non solùm tentationibus victi, desideria carnis perficiunt; sed etiam tentationem præveniunt, dum in domib9 propriis vel vicinis, paratas ad malū, fornicarias nutriunt mulieres. Nos igitur, ne crimen ipsum videamur per tollerantiam approbare, omnes Clericos, qui de cætero in domibus suis suspectas mulieres, vel etiam extra domos, in sua procuratione publicè detinent concubinas, si sunt beneficiati, monitiq; Canonicè non destiterint, & in hoc pertinaces reperti fuerint & rebelles; extunc pro prima vice agere volentes mitiùs cum eisdem, pœnâ Synodalî per suos Superiores percellantur: Si verò (quod absit) se minimè de sua incontinentia correxerint, forsan easdem, vel alias concubinas, aut suspectas fœminas scelestius reassumendo; extunc per unum mensem arcis carceribus deputentur. Sed si quis (quod absit) meretritia facie indutus, nec à sua scelerata consuetudine & peccandi libidine desistere voluerit: extunc tanquam incorrigibilis, beneficiô, seu beneficiis Ecclesiasticis, si quæ obtinet, sit privatus ipsô factô. Sin autem beneficiatus non fuerit, per unum annum carceribus deputetur: quô lapsô, de Diœcesi tanquam scandalosus expellatur, inhabilisque fiat in illa Diœce-

c. 1. & seq. ext: eod:

Vide Conc: Trid: Sess: 25 c. 14.

Dioecesi, in qua tantum scandalum commisit, ad exequutionem Presbyteralis ordinis, & Ecclesiastica beneficia obtinenda.

DE CLERICIS NON residentibus.

Ex Antiquis.

NUllus Clericus curam habens animarum, nostræ Provinciæ, in quovis ordine constitutus, peregrinari extra suam Dioecesim præsumat, absq; Dioecesani sui licentia speciali: quâ petitâ, & obtentâ, idoneum Presbyterum loco suo relinquat; quem Dioecesanus approbet, & interim sibi committat curam animarum. Quod si quis ultra sex menses, se à suo beneficio absentare præsumpserit, curam animarum habens: extunc à perceptione fructuum beneficii suspendatur, fabricæ ejusdem Ecclesiæ applicandorum: Quod si stante illa suspensione per alios sex menses ter monitus, cessante legitima causa ad Ecclesiam non redierit, eadem ipso facto sit privatus. Et tunc Patroni liberam alium præsentandi habeant facultatem.

c. Inter: c. ex tuæ ext: eod.

Vide Conc: Trid: Sess: 6. c. 1. de refor:

In Synodo Lanciciensi secunda.

QUia in hoc Regno Poloniæ pleræq; insignes Collegiatæ Ecclesiæ, propter non residentiam Prælatorum & Canonicorum in eisdem, in Divinis Officiis, & debito earum regimine (ut evidenter apparet) miserè negliguntur, non

tur, non ſine dedecore & ſcandalo plebis, Deiq; irreverentia, & Fundatorum ſumma injuria. Volentes igitur huic malo in poſterum providere, ſtatuimus, ut deinceps DD. Archiepiſcopi & Epiſcopi, beneficia Collegiatarum Eccleſiarum talibus perſonis conferant, quæ in eis perſonalem reſidentiam facere velint & valeant: Decernentes, ut in qualibet Eccleſiarum Collegiatarum, Capitula generalia ſaltem in anno ſemel celebrentur, pro tempore per Ordinarios & Capitula eorundem deputando; ad quæ omnes Prælati & Canonici teneantur venire, ſuis in propriis perſonis, ſub pœna, ſi Prælati, trium; ſi Canonici, duarum marcarum, per Ordinarios Eccleſiis Collegiatis applicanda. In quibus quidem Capitulis, diligenter conſulant de Divinis Officiis ritè peragendis, & bono Eccleſiæ regimine: & ut ad minùs duo ex Prælatis vel Canonicis, circa eaſdem continuè, vel per vices reſideant, pro decore & utilitate earundem Eccleſiarum, levandis ſcandalis, iraque Dei mitiganda.

Fac: Cõc Trid: Seſſ: 21. c. 3. de ref:

In eadem.

IDem ſtatuimus, ut Plebani qui in beneficiis majoribus, Cathedralium & Collegiatarum Eccleſiarum, ex diſpenſatione Apoſtolica reſidere, vel in ſervitiis Regum, Principum, & Epiſcoporum, verſari conſueverunt, Eccleſias Parochiales ſæpè viſitent, in eiſq; ſingulis annis, ad minùs per dùas ſeptimanas, per ſe reſideant, ſub pœna Synodali per Ordinarios ab eis exigenda. Plebanis extra Provinciam

abſenti-

absentibus, ex justa causa exceptis, qui per Commendarios æquè idoneos, easdem regere & providere debebunt.

Ejusdem, Petricoviæ Annô 1530.

JUre Canonico cautum sufficienter est, & Statuto Provinciali pœnaliter sæpiùs constitutum; ut Plebani curam animarum habentes, circa suas Parochiales Ecclesias resideant, aut alibi moram ex congruenti causa habentes, illas crebriùs intra decursum anni visitent, & illis quantum opus est, ex debito sibi injuncto provideant, negligentias perimendo. Verumenimverò Canonum & Statutorum ordinatione posthabita, lanam duntaxat ovium tondere solent, & oves deglubendas lupis relinquunt, in Ecclesiis non residendo, neq; illis providendo; imò veriùs, neq; illas visitando, cùm maximo scandalo Christi fidelium: Et nonnullos esse, qui se duabus vel tribus Parochialibus Ecclesiis, dubium an ex dispensatione Apostolica, onerant, nec uni earum satisfaciendo: Synodus itaq; Rndmos DD. Locorum Ordinarios commonefaciens rogavit, & obsecravit, ut pro suo debito maturè provideant, ne fraudentur Ecclesiæ debitô suô. Quodq; Plebanos ad residentiam, quantum de jure fieri potest, compellant, atq; eorum dispensationes videant; præsertim eorum, qui se pluribus Parochiis tenendis implicârunt: & compertô, quòd dispensationes legitimas non habeant, quod juris est, de eis determinatè faciant, conscientiam suam purificantes.

c. relatū. c. ex tuæ. extr. eod.

c. ordinarii de off: ord lib. 6. Vide c. inter. & c. ult. extr. eod.

Aloysii

Aloysii Lipomani Legati Apostolici, Lovicii Annô D. 1556.

PRæterea, cùm Sacra Synodus Ecclesias Collegiatas in hac Provincia planè videat esse desolatas, nec sint Prælati aut Canonici, qui circa eas degant, & officia Divina (propter quæ dotata sunt in eis Sacerdotia) fideliter expleant, per quod Fundatorum ultimæ voluntates fraudantur, nec habent Ordinarii, quibus circa illas Judiciorum suorũ Officia committant, imò pleriq; eorum reperiantur, qui Sacerdotia ipsa per multos annos, in minoribus duntaxat Ordinibus constituti, defactò occupant, nec habitum, nec tonsuram deferant; & eorum aliqui personis etiam secularibus in præfecturis bonorum temporalium serviunt, secularia tractantes negotia, fructibûs, decimîs, & proventibûs suorum hujusmodi Sacerdotiorum abutuntur, non sine offensa Divina, & scandalo secularium: Quare Sacra Synodus præmissis obviando decrevit, ut omninò Ordinarii in tales animadvertant, & eos per sequestrationem proventuum, usui Ecclesiarum illarum, in quibus beneficia ipsa obtinent, puta fabricæ; &c. applicandorum, ad promotionem ad Sacros Ordines, residentiamq; circa illas faciendam, compellant. Et præter hoc, inhærendo Statutis Provincialibus, de electione in novis, & præsertim in novissimis olim Petri Gamrati Archiepiscopi, Bullæq; felicis recor: LEONIS Papæ X. huic Provinciæ concessæ, de Officio Archidiaconi, duos in Jure, vel Sacra Theologia Do-

Vide Cõc: Trid: Sess: 21. c. 3. de refor. Idem dicitur sup: de off: ord. § itẽ f. 75. sup: f. 48.

gia Doctores, qui actu residerent, vel saltem adminùs unũ, in singulis Collegiatis, prima & proxima vacatione occurrente, ponant & instituant: vel exnunc cùm à Capitulis suis fuerint requisiti, Canonicatus & Præbendas pro Doctoribus ipsis designent, ad quas deinceps Doctores ipsi perpetuò fuerint instituendi.

DE INSTITUTIONIBUS & qualitate Instituendorum.

Ex Antiquis.

HOc sacro approbante Concilio, decernimus, quòd Capitulum ultimum de Elect: Lib: IV. de Cridis ante institutionem præmittendis, ad unguem observetur. Præsentis Constitutionis authoritate, sacro approbante Concilio, inhibemus; ne quis Archiepiscopatum, Episcopatum, dignitatem aliquam inferiorem, personatum, Parochialem Ecclesiam, cum cura, vel sine cura, beneficium aliquod Ecclesiasticum, seu alicujus prædictorum administrationẽ, vel detentionem, de manu laicali, recipere, vel jam recepta tenere, sub quovis colore præsumat. Si quis autem contra fecerit, ad sic receptum beneficium eo ipso, & nisi locum, quem sub crimine tantæ inobedientiæ, tantæque ambitionis taliter jam recepit, vel in futurum recipiet, resipiscendo deseruerit liberè, infra duorum mensium spatium, à publicatione Constitutionis præsentis, quoad jam recepta: à receptionis verò tempore, quoad ea deinceps continget sic

Fac: c. beneficium. de reg: ju: in 6.

T recipi,

recipi, numerandum, & ad quodlibet aliud inhabilis ipso facto reddetur; ita ut ad dignitatem, vel beneficium aliquod Ecclesiasticum, nullo unquam tempore, absq; dispensatione Apostolicæ Sedis, vel nostra, aut successorum nostrorum, eligi valeat & assumi. Insuper, ut quantum excesserit, pœna docente cognoscat, si quam dignitatem, personatum, vel beneficium aliquod Ecclesiasticum, cum curæ, vel sine cura, sic recipiens vel detinens, ut præmittitur, non dimittens, Canonicè forsan obtineat eâ vel eô sit præsentis Constitutionis vigore ipso facto privatus. Indignum enim fore censemus, ut beneficiô Ecclesiæ gaudeant, qui eam tam nefandis ausibus despectui habuerunt. Injungimus quoq; in virtute S. obedientiæ, necnon sub excommunicationis pœna præcipientes, mandamus omnibus & singulis, tam Clericis quàm laicis, rusticis, jobagionibus, vasallis, Castellanis, Comitibus, & Officialibus aliis, quôcunq; modô subiectionis adstrictis, dignitati, personatui, vel beneficio taliter occupato, quòd occupatori, vel detentori prædictis, in nullo pareant vel intendant. Qui verò temerè cōtrafecerit, si Universitas fuerit, interdicti; si autem singularis persona, excommunicationis sententiæ se noverit subjacere. Statuimus, quòd persona Ecclesiastica quæcunque, regularis aut secularis, in dignitate, personatu, officio seu Ecclesiastico beneficio quocunq; constituta, non instituatur, vel ad illud confirmetur, nisi antea de obedientia & reverentia suis Superioribus impendenda, & mandatis ipsorum exequendis, & quòd non alienabit bona beneficii, &

Vide Cōc. Trid: Sess: 24. c. 12.

illicitè

illicitè alienata ab ipso, pro posse ad jus & proprietatem Ecclesiæ revocabit, corporale præstiterit juramentum.

Aloysii Lipomani, Legati Apostolici, Lovicii Annô Domini, 1556.

QUia promiscuè, cessante legitimo examine Clericorum, pleriq; ad Sacros promoventur Ordines, & ad beneficia Ecclesiastica instituuntur, & multa per sic promotos, in Ecclesia Dei scandala committunt: igitur decrevit Sacra Synodus, ut DD. Locorum Ordinarii, & eorum Suffraganei, ac in Spiritualibus Vicarii, neminem deinceps ad quoscunq; Ordines promovere, aut ad beneficia Ecclesiastica quæcunq;, maximè curam animarum aut jurisditionem habentia, instituere, & cuipiam manus citò imponere, vel ad instituendum facultatem alicui dare præsumant, sub pœna suspensionis ab officio, per unius anni decursum ipso facto, ultra alias pœnas Juris, & Statutorum Provincialium incurrendas, nisi præmisso examine legitimo, atq; sufficienti testimonio recepto, juxta dispositionem Juris communis, de vita, moribus, conversatione, & eruditione promovendorum; necnon diligenti inquisitione facta de eorum studiis, in quibus versati fuerint, & confessione fidei primitùs, medio ipsorum corporali juramento ab eis recepta. Et insuper decrevit, ut omnes & singuli, qui ad beneficia Ecclesiastica curam animarum habentia, sunt jam antea instituti, necdum tamen ad Sacros Ordines promoti fuerint, omninò hinc ad Festum Paschæ proxi-

1. Tim: 5. c. grave. de præb. Concil: Trid Sess: 23. c. 12 de ref. & Sess: 24. c. 12. & 18 de ref: c licet canon. Acclesi: in 6. Concil: Trid: Sess: 7. c. 3, de refor.

c. licet de elęt: in 6. proximum, sub pœna privationis beneficii sui hujusmodi, se promoveri procurent: alioqui beneficia eorum hujusmodi vacare censeantur ipso facto. De talibus igitur & eorum titulis, quorum prætextu Sacerdotia ipsa occupant, ac de eorum dispensationibus DD. Locorum Ordinarii diligenter disquirant. Pleræq; enim Ecclesiæ ac Sacerdotia, à laicis, authoritate propria, de facto occupantur: propter quod & cura animarum in illis damnabiliter negligitur, & multa scandala inde committuntur.

Przerembii. Ex Varsoviensi Synodo, Annô 1561.

INnitendo prioribus Synodalibus Constitutionibus, hæc Sancta Synodus decrevit; ut DD. Lociordinarii ad Præbendas, seu Canonicatus Ecclesiarum Cathedralium & Collegiatarum, non pueros, sed homines graves, doctrinâ & virtutibus conspicuos, & nobilitate familiæ claros, seu alias habentes qualitates à Sacro Concilio Trident: requisitas, qui hîs calamitosîs temporibûs, Ecclesiam Dei consiliîs, & aliîs necessariis adjumentîs fulcire possent, promoveant. Sess: 24. c. 12.

Item. Archidiaconatus, & alia beneficia curata, hominibus idoneis, & juxta Statuta Provincialia, ac Bullam LEONIS, qualificatis, conferantur, ac ab illis, quibus conferuntur, ante institutionem, super articulis fidei, juxta dispositionem Statutorum Provincialium, juramentum exigatur. sup: de of: ord: sup: de of: Arch: 3. c. quia.

Ad Beneficia Ecclesiastica, qui & quales instituendi.

In Synodo Lanciciensi prima & secunda. Ex Novis.

ET quia indignum & indecorum est, ut hi deberent Ecclesias regere, qui non noverunt gubernare seipsos, cùm ad Ecclesiarum regimina tales personæ sint admittendæ, quæ doctrinâ præemineant, & morum fulgeant honestate: Nolentes itaq; sustinere, ut indoctis & indignis, Ecclesiarum regimina committantur; statuimus, ut Ordinarii non conferant beneficia quæcunq;, & qualiacunq; nisi illis qui per triennium in Universali studio approbato, literis operam dederint; literasque testimoniales Rectoris Gymnasii desuper Ordinariis ostenderint. Rogariq; debet Sacra R. Majestas, per Archiepiscopum & Episcopos, & patronis secularibus persuaderi, ut tales personas Ordinariis ad beneficia eorum patronatûs præsentent instituendas: si autem in hac re persuaderi non poterint, tunc Ordinarii injungant districtè taliter institutis, ut studeant similiter in studio Universali approbato, per biennium, post factam institutionem, & istis etiam non aliter provideatur, nisi in ætate legitima constituti fuerint. Cōc: Trid: Sess: 24. c. 18. de ref: c. cum in cunctis. de elect.

Bulla Apostolica, de recipiendis Plebeiis ad Ecclesias Cathedrales, ad numerum quatuor.

Ex Novis.

LEO Episcopus, servus servorum Dei: Ad perpetuam rei memoriam. Creditam nobis desuper, regendæ militantis Ecclesiæ, Provinciam salubriter exequi, coadjuvante Domino, cupientes, ad ea libenter intendimus, per quæ singulæ orbis Ecclesiæ, præsertim Metropolitanæ, & aliæ Cathedrales insignes & famosæ, personarum utilium fulcitæ præsidiis, & suis honoribus, juribus & bonis præserventur, & ad laudem & gloriam Omnipotentis, in spiritualibus & temporalibus votivis proficiant incrementis. Sanè pro parte charißimi in Christo filii nostri, SIGISMUNDI Poloniæ Regis Illustris, nobis nuper exhibita petitio continebat: Quòd licet Metropolitana Gnesnen: & illius Suffraganeæ, Cracovien: Vladislavien: Posnanien: & Plocen: Ecclesiæ, inter cæteras Ecclesias Regni Poloniæ sint admodùm insignes, ac per Reges Poloniæ, & alios Principes, Barones & Nobiles dicti Regni, notabilibus reditibus, proventibusq́ opulenter dotatæ fuerint: nihilominus cùm ad Canonicatus & Præbendas, ac dignitates, personatus, administrationes vel officia ipsarum Gnesnen: & Suffraganearum Ecclesiarum, minùs nobiles, & aliæ personæ parentum auxiliis carentes, ac jura & bona earundem Ecclesiarum, infidelium & schismaticorum bonis cohærentia, & præsertim dum milites & alii armigeri, pro defensione dicti Regni, contra præfatos infideles & schismaticos, vel alios ejusdem Regni, & dominiorum ipsius SIGISMUNDI Regis hostes pugnaturi, per Oppida, villas, & alia loca & bona earundem Ecclesiarum, transeunt, ad-

versus

versus eosdem milites & armigeros, ac etiam infideles & schismaticos tueri & defendere non valentes, nonnunquam admittantur: jura & bona prædicta in dies per ipsos armigeros diripiuntur, devastantur & annihilantur, ac quandocunq; nõ solùm per infideles & schismaticos, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ inobedientes, ac alios hostes prædictos indebitè occupata detinentur, non absq; dictarum Gnesnen: & Suffraganearum Ecclesiarum gravissimo præjudicio, & Divini cultus diminutione. Verùm si statueretur & ordinaretur, quòd deinceps perpetuis futuris temporibus, nullus etiam cujuscunq; gradus vel conditionis foret, ad Canonicatus & Præbendas, dignitates, personatus, administrationes, vel officia hujusmodi admitti deberet, nisi de Nobili genere ex utroq; parente procreatus foret: profectò ipsi Canonici Nobiles, parentum, consanguineorum, & amicorum suorum, favoribus & auxiliis suffulti, jura & bona hujusmodi, adversus illorum occupatores & detentores tueri, & occupata recuperare possent, idq; in Divini cultus augmentum cederet, & non solùm præfato SIGISMUNDO Regi, sed etiam Principibus & Baronibus dicti Regni, quorum progenitores hujusmodi, Gnesnen: & Suffraganeas Ecclesias, ut præfertur, dotârunt, gratissimum foret, & eos contra Turcas, Tartaros, aliosq; infideles & schismaticos, dictæ Ecclesiæ Romanæ inobedientes, assiduè bellantes, magis ac magis pro defensione Christianitatis, & tuitione Regni, ac protectione bonorum hujusmodi accenderet. Quare pro parte dicti SIGISMUNDI Regis, nobis fuit humiliter supplicatum, ut quod deinceps nullus ad Canonicatus & Præbendas, dignitates, personatus, & administrationes

strationes vel officia Gnesneñ vel Suffraganearum Ecclesiarum hujusmodi, admitti debeat, nisi de Nobili genere, ex utroq; parente procreatus fuerit, statuere & ordinare, ac alias in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui Ecclesiarum omnium decus & venustatem, ac in illis Divini cultûs augmentum, earumq; bonorum conservationem sincerîs desideramus affectibûs: hujusmodi supplicationibus inclinati, authoritate Apostolica tenore præsentium statuimus & ordinamus, quod de cætero perpetuîs futurîs temporibûs, nullus, etiam cujuscunq; status, dignitatis, gradus, & præeminentiæ existat, nisi de Nobili genere ex utroq; parente procreatum, & legitimô matrimoniô natum se fore doceat: duobus in Theologia Magistris, & aliis duobus in utroq; vel altero Iurium Doctoribus, & peritis, ac ad Magistratus & Doctoratus gradum, in aliqua Universitate studii generalis promotis duntaxat, exceptis. Quos quatuor, ut præmittitur, qualificatos, justis tamen titulis in Canonicatibus quatuor, & totidem Prebendis in singulis Gnesneñ: & Suffraganearum Ecclesiarum, quatuor duntaxat Canonicatus & Prabendas, pro duobus Magistris in Theologia, & duobus Doctoribus hujusmodi jam assignatis, vel in posterum per dilectos, filios Capitula, dictarum Gnesneñ: & Suffraganearum, Ecclesiarum, respectivè assignañ: ita ut singulis earundem Gnesneñ: & Suffraganearum Ecclesiarum, quatuor duntaxat, & totidem Prabenda; quæ quibusvis etiam non Nobilibus, aliâs tamen qualificatis, ut præfertur, personis, quæ in ipsis Gnesneñ: & Suffraganeis Ecclesiis, respectivè, sub pœna privationis suorum Canonicatuum

& Pra-

& Præbendarum, si per tres menses ab illis absentes fuerint; personaliter residere teneantur, conferri possint. Capitula hujusmodi recipere & admittere teneantur, etiam prætextu quarumcunque provisionum, gratiarum, expectativarum, specialium vel generalium, reservationum, mandatorum, vel literarum Apostolicarum, etiam Monitoriorum pœnalium, aut Apostolica authoritate confirmatarum, primariarum precum seu nominationum, Imperatoris, Regum, Reginarum, Ducum, Marchionum, Principum, Prælatorum, & aliorum Dominorum Ecclesiasticorum & secularium, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac ex quavis causa, consideratione vel intuitu, etiam jurium cessorum, vel oblatorum, aut pro sedandis litibus pro tempore concedendorum, ad Canonicatus, Præbendas, dignitates, personatus, administrationes vel officia hujusmodi recipi, & admitti, seu antequam de illis alisque Nobilibus, ex utroque parente, & legitimo matrimonio procreatis, duobus Magistris in Theologia, & duobus in utroque vel altero Iurium Doctoribus, ut præfertur, duntaxat exceptis; provideri possit, nec debeat. Nec Archiepiscopus, nec Episcopi, pro tempore existen: ac Capitula Gnesnen: vel Suffraganearum Ecclesiarũ hujusmodi, etiam prætextu quarumcunque literarum Apostolicæ Sedis, vel Legatorum ejusdem, etiam clausularum. Aut si Archiepiscopo, Episcopo, & Capitulis dictarum Gnesnen: & Suffraganearum Ecclesiarum, vel quibusvis aliis, communiter vel divisim ab eadem Sede sit indultum, quod ad receptionem, vel provisionem alicujus minimè teneantur, & ad illa compelli, aut quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non pos-

sint. Quodq́ de Canonicatibus, Prabendis, dignitatibus, personatibus, administrationibus vel officiis, ipsarum Ecclesiarum, vel aliis beneficiis Ecclesiasticis, ad eorum collationem, provisionem, præsentationem, electionem, seu quamvis aliam dispositionem, conjunctim vel separatim spectantibus, nulli valeat provideri per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto ejusmodi mentionem, & qualibet aliâ dictæ Sedis indulgentiâ generali vel speciali, cujuscunq́ tenoris existat, per quam præsentibus non expressum, vel totaliter non insertum, effectum hujusmodi gratiæ impediri valeat quomodolibet, vel differri, & de quo cujusq́ tenore toto habenda sit in nostris literis mentio specialis, in literis provisionum, mandatorum, expectativarum, & reservationũ, & aliarum facultatum hujusmodi apponi solitam, aut quascunq́ alias etiam derogatorias, prohibitorias, seu fortiores, efficaciores, & insolitas clausulas & adjectiones, etiam tales, per quas Statuto & ordinationi hujusmodi, ac præsentibus & in eis contentis clausulis, singulis expressè derogare videretur, etiam præsentes illis de verbo ad verbum inserendo, & intentioni concedentis, pro tempore eis velle derogare exprimendo in se continentium, minimè cogi seu compelli; censurasq́ in literis provisionum, reservationum, nominationum, facultatum, expectativarum, & mandatorum hujusmodi, per quoscunq́ pro tempore obtentorum, & Processibus desuper habendis pro tempore contentas, contra præsentium tenorem minimè coarctare, ac præsentibus nullatenus derogari posse aut debere. Decernentes Statutum & ordinationem hujusmodi, omnino perpetuò observari debere,

debere, ac quascunq́ collationes & provisiones, aliis quàm Nobilibus, & duobus Magistris in Theologia, & duobus in utroq́ vel altero Iure Doctoribus, etiam aliâs quàm præfertur qualificatis personis pro tempore faciendas, nullas & invalidas, nulliusq́ roboris & momenti sicq́ per quoscunq́ Iudices & Commissarios, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, ac causarum Palatii Apostolici auditores, sublatâ eis & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & authoritate, judicari & definiri debere. Irritum quoq́ & inane, si secus super his à quoquam, quavis authoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Quocirca Venerabilibus fratribus nostris, Archiepiscopo Leopolien: & Asculanen: & Olomucen: Episcopis, per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi vel duo, aut unus eorum, per se vel alium, seu alios, præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, ubi & quando expedierit, à quovis pro tempore SIGISMUNDI, & pro tempore existentis Poloniæ Regis, ac Archiepiscopi & Episcoporum, etiam pro tempore existentium, necnon Capitulorum prædictorum, seu alicujus eorum, desuper fuerint requisiti solenniter publicant ab eis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant authoritate nostra Statutum & ordinationem hujusmodi firmiter observari, ac SIGISMUNDUM, ac pro tempore existentem Regem, necnon Archiepiscopum & Episcopos, ac Capitula hujusmodi, illis pacificè gaudere non permittentes, eos desuper per quoscunq́ contra præsentium tenorem; quomodolibet indebitè molestari, contradictores per censuram Ecclesiasticam appellatione postposita compescendo. Non obstantibus Constitutionibus,

tionibus, & ordinationibus Apostolicis, ac dictarum Gnesnen: & Suffraganearum Ecclesiarum juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratîs Statutîs, & consvetudinibûs contrariis quibuscunq; , aut si aliquibus communiter vel divisim, ab eadem Sede sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto ejusmodi mentionem. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostri Statuti, ordinationis & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire: Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Dat: Romæ apud S. Petrum. Annô Incarnationis Dominicæ, Millesimo, quingentesimo, quindecimo. Pridie Kal: Augusti. Pontificatûs nostri, Annô tertiô.

Breve Apostolicum, declarans prædictam Bullam LEONIS X.

PAULUS Papa III. Ad perpetuam rei memoriam. Cuncti Orbis Ecclesiis, disponente Domino, præsidentes, ad ea per quæ Ecclesiarum ipsarum, præsertim Metropolitanarum & Cathedralium insignium, & personarum earundem status, nostræ provisionis auspiciîs, superni favoris auxilio suffragante prospere & salubriter dirigatur (quantum cum Deo possumus) libenter intendimus: & pro earum profectibus, sicut congruere, & pia Catholicorum Regum vota id exposcere conspicimus, opem & operam

operam efficaciter intendimus. Dudum siquidem, postquam fel: record: LEONI PP. X. prædecessori nostro, pro parte Charissimi in Christo filii nostri, SIGISMUNDI Poloniæ Regis illustris, exposito: Quod licet Metropolitana Gnesneń: & illius Suffraganeæ, Cracovień: Vladislavień: Posnanień: & Plocen: Ecclesiæ, inter cæteras Ecclesias Regni Poloniæ essent admodum insignes, ac per Reges Poloniæ, & alios Principes, Barones & Nobiles dicti Regni, notabilibus redditibus, proventibusq́ opulenter dotatæ fuissent: nihilominùs cùm ad Canonicatus & Præbendas, ac dignitates, personatus, administrationes, vel officia ipsarum Gnesneń: & Suffraganearum Ecclesiarum, minùs nobiles, & aliæ personæ parentum auxiliis carentes, ac bona & jura earundem Ecclesiarum, infidelium & schismaticorum bonis cohærentia, & præsertim dum milites & alii armigeri, pro defensione dicti Regni, contra præfatos infideles & schismaticos, vel alios ejusdem Regni, & dominiorum ipsius SIGISMUNDI Regis hostes pugnaturi, per Oppida, villas, & alia loca ac bona earundem Ecclesiarum, transibant, adversus eosdem milites & armigeros, ac etiam infideles & schismaticos tueri & defendere non valentes, nonnunquam admitterentur: Iura & bona prædicta in dies per ipsos armigeros diripiebantur, devastabantur, & annihilabantur, & quandoq́ non solùm per infideles & schismaticos, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ inobedientes, ac alios hostes prædictos, verum etiam per Barones, & alios potentes indebitè occupata detinebantur, non absq́ dictarum Ecclesiarum gravissimo præjudicio; Divini cultûs diminutione, si statueretur & ordinaretur: Quòd extunc dein-

 ceps per-

ceps perpetuis futuris temporibus, nullus etiam cujuscunq; gradus vel conditionis foret, ad Canonicatus & Prabendas, Dignitates, Personatus, Administrationes, vel officia hujusmodi admitti deberet, nisi de Nobili genere ex utroq; parente procreatus foret: profecto ipsi Canonici Nobiles, parentum, consangvineorũ, & amicorum suorum favoribus, & auxiliis suffulti, jura & bona hujusmodi, adversus illorum occupatores & detentares tueri, & occupata recuperare possent idq; in Divini cultus augmentum cederet, & non solùm prafato SIGISMUNDO Regi, sed etiam Principibus & Baronibus dicti Regni (quorum progenitores hujusmodi, Gnesneń: & Suffraganeas Ecclesias, ut prafertur, dotaverunt) gratissimum foret, & eos contra Turcas, Tartaros, aliosq; infideles & schismaticos, dicta Ecclesia Romana inobedientes assiduè bellantes, magis ac magis pro defensione Christianitatis, & tuitione Regni, ac protectione bonorum hujusmodi accenderet. Prafatus pradecessor Supplicationibus dicti SIGISMUMDI Regis, in ea parte inclinatus, statuit & ordinavit. Quod de catero perpetuis futuris temporibus, nullus etiam cujuscunq; gradus, & praeminentia existeret, nisi de Nobili genere ex utroq; parente procreatum, & legitimo Matrimonio natum se fore doceret; duobus in Theologia Magistris, & duobus in utroq; vel altero Iurium Doctoribus, & peritis, ac ad Magisterii & Doctoratûs gradus, in aliqua Universitate Studii generalis promotis, duntaxat exceptis: quos quatuor, ut pramittitur, qualificatos, justis tamen titulis, in Canonicatibus quatuor, & totidem Prabendis, in singulis Gnesneń: & Suffraganearum Ecclesiarum, ad quatuor Canonicatus & Prabendas,

bendas, pro duobus Magistris in Theologia, & duobus Doctoribus hujusmodi jam assignatos, vel in posterum per Capitula dictarum Gnesneñ: & Suffraganearum Ecclesiarum, respectivè assignandos; ita ut singulis earundem Gnesneñ: & Suffraganearum Ecclesiarum, quatuor duntaxat Canonicatus, & totidem Prabenda; qui quibusvis etiam non Nobilibus, aliâs tamen qualificatis, ut prafertur, personis, qua in ipsis Gnesneñ: & Suffraganeis Ecclesiis, respectivè, sub pœna privationis suorum Canonicatuum & Prabendarum, si per tres menses ab illis absentes forent, personaliter residere tenerētur, etiam pratextu quarumcunq; provisionum, gratiarum, expectativarum specialium vel generalium, reservationum, mandatorum, & literarum Apostolicarum, etiam Monitoriorum pœnalium, aut Apostolica authoritate confirmatarum, Primariarum precum seu nominationum, Imperatorum, Regum, Reginarum, Ducum, Marchionum, Principum, Pralatorum, & aliorum Dominorum Ecclesiasticorum & secularium, etiam motu proprio, & ex certa scientia, ac ex quavis causa, consideratione vel intuitu, etiam jurium cessorum vel oblatorum, aut pro sedandis litibus, pro tempore concedendorum ad Canonicatus & Prabendas, ac Dignitates & Personatus, Administrationes vel Officia hujusmodi, recipi & admitti: seu ne utiquam de illis, aliis quam Nobilibus ex utroq; parente & legitimo matrimonio procreatis; duobus Magistris in Theologia, & duobus in utroq; vel altero Iuris Doctoribus, ut prafertur, duntaxat exceptis, provideri posset: nec deberet, nec Archiepiscopus, nec Episcopi pro tempore existeñ: aut Capitula Gnesneñ: & Suffraganearum

nearum,

nearum Ecclesiarum hujusmodi, etiam prætextu quarumcunq; literarum, Apostolicæ Sedis, vel Legatorum ejus, & clausularũ in literis provisionum, mandatorum, expectativarum, & reservationũ, ac aliarum facultatum hujusmodi apponi solitarũ, aut quascunq; alias etiam derogatorias, prohibitorias, seu fortiores, efficaciores, & insolitas clausulas, & adjectiones etiam tales, per quas Statuto & ordinationi hujusmodi, ac literis desuper confectis, & in eis contentis clausulis, expressè derogari videretur in se continen: ad id cogi seu compelli: Censurasq; in literis provisionũ, reservationũ, nominationum, facultatum, expectativarum, & mandatorum hujusmodi, per quoscunq; pro tempore obtentorum, & Processibus desuper habendis, pro tempore contentis, contra earundem literarum desuper confectarum, tenorem illis minimè coarctari possent, ac dictis literis desuper confectis, nullatenus derogari posset, aut deberet. Decernens Statutum & ordinationem hujusmodi, omninò perpetuò observari debere: ac quascunq; collationes & provisiones, aliis quàm Nobilibus, & duobus Magistris in Theologia, ac duobus in utroq; vel altero Iurium Doctoribus, etiam aliâs quàm ut præfertur, qualificatis personis, pro tempore faciendas, nullas, nulliusq; roboris vel momenti existere; sicq; per quoscunq; Iudices & Commissarios, judicari debere. Irritum quoq; & inane, si secus super iis, à quoquam quavis authoritate, scienter vel ignoranter, contingeret attentari: prout in ejusdem Prædecessoris literis plenius dicitur contineri. Cùm autem, sicut præfatus SIGISMUNDUS Rex, nobis insuper exponi fecit, literæ prædictæ, non omninò secundùm intentionem suam, neq; juxta tenorem cer-

torum

eorum Statutorum, olim à Prædecessoribus suis desuper editorũ, emanaverint, & inconveniens censeatur, quod Capitulis Ecclesiarum, quibus nullum jus disponendi de Canonicatibus & Præbendis competit, assignatio Canonicatuum & Præbendarum hujusmodi, quæ viginti quinq; annîs elapsîs ab emanatione literarum earundem, de duobus Canonicatibus, & duabus Præbendis duntaxat, quorum fructus adeò exigui existunt, ut ex eis viri excellentes se sustentare minimè possent, ab ipsis Capitulis in Cracovien: & forsan Gnesnen: Ecclesiis prædictis facta fuit; licet eos, post assignationem hujusmodi, non Plebeii, sed Nobiles retinuerint, & possederint, ac retineant & possideant; eisdem literis in præjudicium Ordinariorum, ac diminutionem eorum authoritatis & facultatis concessa sit; & cùm in Statutis dicti Regni id expressum sit, dignum videatur, ut unus quintus etiam non Nobilis; in facultate Medicinæ Magister, in hujusmodi Statuto, prout quatuor alii non Nobiles, Doctores & Magistri excepti fuerunt: Ita etiam, quod ipsi quinto, Canonicatus & Præbenda in singulis Ecclesiis prædictis, sicuti aliis quatuor, conferri possint, excipiatur. Dignumq; etiam censeatur, ut Canonici Plebeii, qui nunquam excepti fuerunt, illis, qui munus legendi & prædicandi habent annexum, secundùm fundationem suorum Canonicatus & Præbendæ, per omnia in suo onere permansuris, deterioris conditionis quàm cæteri Nobiles, præsertim quoad residentiam non sint; Pro parte dicti SIGISMUNDI Regis, nobis fuit humiliter supplicatum, ut pro tranquilliori statu dictarum Ecclesiarum, super iis opportunè providere, de benignitate Apostolica, dignaremur. Nos igitur, qui

tur, qui dictarum Ecclesiarum felicem statum, & salubrem directionem, sinceris exoptamus affectibus, quascunq; assignationes de Canonicatibus & Prabendis dictarum Ecclesiarum, per hujusmodi Capitula, prætextu earundem literarum faciendas, & quomodolibet hactenus factas, nullas, nulliusq; roboris vel momenti, citra præjudicium dictos Canonicatus & Prabendas, ita assignatos obtinentium & possidentium, fore & esse decernentes; ac omnem potestatem, facultatem & authoritatem, dictos Canonicatus & Prabendas assignandi, per literas prædictas, quomodolibet concessas & attributas, ab eis penitùs abdicantes, illasq; revocantes & annullantes, hujusmodi Supplicationibus inclinati. Statutum & Ordinationem, ac cum Decreti, Suspensionis & derogationis; necnon omnibus & singulis aliis in eis contentis clausulis: Literas LEONIS Prædecessoris hujusmodi, ad hoc, ut quinq; personæ non Nobiles, ut præfertur, qualificatæ, duobus Magistris, & duobus Doctoribus nō Nobilibus, qui in dictis literis excipiuntur, inclusis & comprehensis, ad Canonicatum & Prabendas singularum Ecclesiarum prædictarum, per singula earum Capitula, etiamsi alii illarum nunc & pro tempore Canonici Nobiles Doctores, ac ut præfertur, seu aliàs qualificati fuerint, in Canonicos recipi & admitti, ac illarum Canonicatus & Prabendas, etiam majores & pingviores, retinere & assequi: Ipsiq; Canonicatus & Prabenda, tantùm per Archiepiscopum, & ejus Suffraganeos præfatos, nunc & pro tempore existen: quibus plenam & liberam facultatem, quoad hoc, per præsentes concedimus, secundùm beneplacitum ipsorum Ordinariorum, sine ulla certorum Canonicatu-

nicatuum & Præbendarum assignatione: Illis tamen, quibus munus legendi & prædicandi est annexum, exceptis, qui in suo onere permaneant, eis conferri, & de illis etiam provideri; ac dictæ personæ sic receptæ, omnibus & sigulis Privilegiis, indultis, libertatibus & gratiis, etiam super non residentiis in dictis Ecclesiis, seu absentiis ab eis ad tempus, aut aliâs quomodolibet faciendis, cæteris Nobilibus Canonicis, sub quibuscunque tenoribus & formis concessis, confirmatis & innovatis: & quibus alii Nobiles Canonici utuntur, potiuntur & gaudent, ac uti, potiri, & gaudere poterunt quomodolibet in futurum, æquè, pariformiter, & sine ulla penitùs differentia, in omnibus & per omnia, uti potiri, & gaudere. Illis qui munus legendi & prædicandi annexum habent, in obligatione, secundùm tenorem fundationis suorum Canonicatûs & Præbendæ, permanentibus. Quodque dictis quinque personis, simul vel successivè cedentibus vel decedentibus, aut aliàs Canonicatus & Præbendas prædictos quomodolibet dimittentibus, vel ammittentibus, & illis quovis modo vacantibus, aliæ quinque similes personæ, ita quod illarum numerus semper expletus sit, & ad numerum quinque ascendat, ut præfertur, in Canonicos recipi & admitti, ac hujusmodi Canonicatus & Præbendas ab Ordinariis collatos, obtinere & assequi, illique eis conferri & assignari, ac personæ hujusmodi, Privilegiis & libertatibus, necnon aliis prædictis, gaudere possint & debeant, Authoritate Apostolica, tenore præsentium; extendimus & ampliamus, ac reducimus & moderamus. Reliqua verò quæcunque in eisdem literis contenta, eisdem authoritate & tenore approbamus & innovamus: Decernentes extensionem,

ampliationem, reductionem & moderationem, necnon approbationem & innovationem hujusmodi, perpetuæ firmitatis robur obtinere, & inviolabiliter observari: & sic per quoscunque Iudices, quavis authoritate fungentes, sublata eis & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & authoritate, judicari & definiri debere: necnon irritum & inane, si secus super iis à quoquam, quavis authoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Quocirca Venerabilibus fratribus nostris, Archiepiscopo Leopolień: & Cesenateń: ac Olomucen: Episcopis; per præsentes committimus & mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se, vel alium, seu alios, præsentes literas, ac omnia & singula in eis contenta, ubi & quando expedierit, ac quoties pro parte SIGISMUNDI, *& pro tempore existentis Poloniæ Regis, ac Archiepiscopi, Episcoporum etiam pro tempore existentium prædictorum, seu alicujus eorum, desuper fuerint requisiti, solenniter publicantes, ac eis in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciant authoritate nostra, extensionem, ampliationem, reductionem, & moderationē, ac alia præmissa firmiter observari: ac* SIGISMUNDUM, *& pro tempore existentem Regem, necnon Archiepiscopum & Episcopos præfatos, illis pacificè gaudere: non permittentes eos desuper, per quoscunque contra præsentium tenorem quomodolibet indebitè molestari: Contradictores quoslibet authoritate nostra, appellatione postposita, cōpescendo. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis Apostolicis, necnon in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis, generalibus vel specialibus Constitutionibus & Ordinationibus, ac dictarum Ecclesiarum, juramento,*

mento, confirmatione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis Statutis & consvetudinibus: necnon omnibus illis, quæ in literis LEONIS *Prædecessoris hujusmodi concessa sunt: non obstantibus contrariis quibuscunq; aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem Sede sit indultum, quod interdici, suspendi, & excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facien: plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die* XVI. *Octobris, Millesimo, Quingentesimo, Quadragesimo tertio. Pontificatûs Nostri Anno* IX.

DE REBUS ECCLESIÆ non alienandis. *Ex Antiquis.*

INdemnitatibus Ecclesiarum providere volentes, statuimus, ut in Cathedralibus, Collegiatis, & Parochialibus Ecclesiis, Prælaturarum & Præbendarum, & cæterorum officiorum & ministeriorum, ac bonorum Ecclesiæ, omnium redituum & proventuum, in quibuscunq; Villis ex nomine, & in quibuscunq; rebus seu decimis consistant, & quid ad cujuslibet dignitatem, officium, Præbendam, seu dispensationem pertineat, sub sigillis majoris Prælati, & ipsius Capituli, habeatur in Sacristia Ecclesiæ fidelis descriptio; ut saltem novus Prælatus, Canonicus, vel minister, per hujusmodi scripturam, de suis juribus & proventibus informatus, valeat per suum prædecessorem deperdita & neglecta recuperare. Similiter libri, ornatus, calices, &

Vide epist: Past: de supel: sa. & tit: de conser: bon: & jur: Eccl:

 cætera

cætera clenodia & ornamenta Ecclesiæ regestrentur, & saltem de anno in annum revideantur, per Seniores de Capitulo, ut appareat, si quæ per improvidentiam ministrorũ sunt destructa, vel distracta, vel eorum diligentiâ acquisita.

Vide extravagan: ambitiosæ. Pauli II. de reb: Eccles: non alien:

Prohibemus insuper, ne inferiores Prælati absq; Archiepiscopi & Episcoporum, in quorum Diœcesi consistunt, nec Episcopi absq; Archiepiscopi, nec Archiepiscop9 absq; Sedis Apostolicæ licentia speciali, nec Administratores bonorum Ecclesiarum vacantium, vel alia ex causa legitima Superioris officio deputati, sine consensu majoris & sanioris partis Capituli, aliqua de bonis immobilibus, vel rebus pretiosis mobilibus, aut Juribus ad Monasteria sive Ecclesias suas spectantibus, nisi in casibus à jure permissis, alienare, donare, vendere, obligare, perpetuum vel emphiteoticum contractum facere, præsumant. Quod si contrafecerint, pro irrito habeatur: & alienantes, si inferiores Prælati sunt, à suorum Ordinum; Archiepiscopus & Episcopi à Pontificalium Ordinum exequutione; eo ipso sint suspensi. Quam suspensionem Superiores & Ordinarii alienantium, alienatîs priùs ad jus & proprietatem Monasteriorum & Ecclesiarum revocatîs, vel aliâs indemnitati ipsorum Monasteriorum & Ecclesiarum proviso, valeant relaxare.

c. sine exceptione. 12. q. 2.

c. placuit. 11. q. 2. c. nulli liceat. de reb: Eccl: non alien: Vide c. ambitiosæ, in extravag: eod.

Item. De rebus Ecclesiæ & ornatu, nulli privatæ personæ ad obligandum aliqua concedantur: & si aliquibus sunt concessa, illa infra mensem redimere, & Ecclesiæ restituere compellantur.

Item statuimus, ut proventus annui, in quibus sunt speciales

ſpeciales reditus fabricæ, aut ea quæ pro fabrica contribuuntur, donantur, aut legantur, uni vel duab9 perſonis fidedignis, in ſingulis Eccleſiis committantur, qui eos in neceſſitatem Eccleſiæ convertant utiliter, & ſingulis annis juſtam de ipſis & certam, Capitulo aut Plebanis reddant rationem.

Vide epiſt: Paſt: tit: de ſupel: fac.

Ex Synodo Petricovienſi quarta. Ex Novis.

SIcut alienatio bonorum, & rerum Eccleſiaſticarum, non ſervatâ Juris communis formâ, prohibita eſt: ita (ne fiat) per Lociordinarios diſtrictè cuſtodiatur. Quod ſi quiſpiam adeò procax fuerit, ut bona, calices, aut res Eccleſiæ, perpetuò vel ad tempus, titulo pignoris vel hypotecæ, abſq; conſenſu Diœceſani, & ſine ſolennitate à Jure communi inducta, dare vel alienare præſumpſerit; pœnâ privationis beneficii, cujus bona vel res alienaverit, per Ordinarium puniatur. Et nihilominùs excommunicatione tam diu percellatur, donec rem àlienatam recuperet, & Eccleſiæ ſeu beneficio ſuo reſtituat. Cui Conſtitutioni & pœnæ, omnes DD. Abbates in Sacra Synodo conſtituti, recedẽn: ab exemptionibus & Privilegiis ſuis, ſpontè ſe ſucceſſoreſq; ſuos ſubmiſerunt.

c. 1. de his qui fiunt à Præ: & ibi: Abb: &c. nulli. ext: cod: l. jubemus, if: 2. § œconomus. C. de ſacr. Eccl.

Petri Gamrati, Petricoviæ. Annô 1542.

CUm pleriq, Abbates, Præpoſiti, & Abbatiſſæ, villas & bona Monaſteriorum ſuorum, & Juspatronatus Eccleſiarum hactenus alienârunt, ſeu in emphiteuſim conceſſerunt,

cesserunt, extra causam evidentis utilitatis, absq; consensu Episcopi loci: Decrevit hæc Synodus, ut DD. Ordinarii, authoritatem ejusdem Synodi, citra omnem moram, quæ periculosa est, decernant monitoria contra tales Abbates, Præpositos, & Abbatissas, ut infra terminum unius anni, totaliter omnia alienata recuperent. Quod si lapso termino non recuperaverint, authoritate præsentis Synodi, per Ordinarios, à Prælaturis & officiis suis deponantur. Et nihilominùs Ordinarii compellant detentorem, ad restituendum malè alienata. Etsi deinceps quispiam ipsorum hujusmodi alienationes facere præsumpserit, statim ab officio & Prælatura deponatur. Talisq; alienatio sit nulla ipso jure.

c. Abbatibus, 12. q. 2. c. ambitiosæ. in extravag: d. t.

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ, Annô 1551.

QUia nonnulli DD. Episcopi, prætextu piarum donationum, alienare fundos & decimas Ecclesiarum suarum consveverant, accepta occultè pecuniæ summa ab his quibus donationes hujusmodi facere se simulant & fingunt; quo quidem nomine magna pars proventuum, quæ ad Ecclesias pertinebant, similiterq; fundorum interiit: quod ut ne fiat, de cætero, absq; rationabili causa, & consensu Capituli, prout de jure, prohibet Sacra Synodus. Alioqui si secus factum fuerit, id totum irritum sit & inane.

c. hoc consultissimo. eod: tit; lib: 6.

Joannis Przerembski, Varssoviæ.

ET quoniam alienationes seu dilapidationes bonorum Monasteriorum, eo usq; processerunt, ut etiam verendum sit,

dum ſit, ne penitùs per hujuſmodi alienationes bona Monaſteriorum ſenſim pereant, & à proprietate Monaſteriorum recidant.: Sacra hæc Synodus, inhærendo antiquis Conſtitutionibus & Synodalibus Statutis, decrevit, ne Abbates & Præpoſiti, ſimiliter etiam Abbatiſſæ & Prioriſſæ, cum Conventibus ſuis, aliquas venditiones, donationes, conceſſiones, locationes quaſcunq; , & quoſvis alios contractus, permutationes, vel alterius cujuſquam denominationis, aut emphiteoſis, etiam prætextu evidentis utilitatis Eccleſiæ, ſine conſenſu Rndmorum DD. Lociordinariorum, ac ſuorum Capitulorum Metropolitanarum & Cathedralium Eccleſiarum, ſub pœna depoſitionis, & aliis pœnis juris, faciant: alienata verò quacunq; via ſuperiùs deſcripta, juxta Statuta priora, ad decurſum unius anni, à quibuſcunq; perſonis, tam Eccleſiaſticis quàm ſecularibus, juridico Proceſſu, vel alia quacunq; honeſta ratione evincant, uſuiq; & poſſeſſioni priſtinæ Monaſteriorum reſtituant. Alioqui ſi negligentes infra hoc tempus in recuperandis bonis ipſis Monaſteriorum fuerint, de diligentiiſq; ſuis legitimis DD. Lociordinarios non docuerint; extunc iidem Dñi Lociordinarii ad depoſitionem talium, juxta Statuta Provincialia, procedere teneantur. Clem: 1. eod.

DE EMPTIONE ET venditione. *Ex Antiquis.*

SI quis emerit animalia, vel alias res prædâ raptas, cùm in prædonis jus ſuccedat, ad reſtitutionem eorundem c. unic: in extravag: de furtis.

Y per cen-

per censuram Ecclesiasticam compellatur. Emptor verò vel venditor, qui alterum decepit in legitimo pondere vel mensura, aut qui scienter ignoranti rem vendiderit vitiosã, absolvi non potest, donec satisfaciat taliter damnum passo.

D. Thom: 2. 2. q. 77. art. 2. & 3.

Experientiâ certâ didicimus, quòd ex pluralitate Sculteterorum, frequenter contingit bona Ecclesiæ desertari: Statuimus, ut in bonis Ecclesiæ quibuscunque, unus Scultetus duntaxat, qui bona regere valeat, habeatur. Si autem Scultetus plures filios habuerit, eo decedente, potior filius ad regendam Sultetiam eligatur, qui fratribus juxta taxam Sultetiæ, de certa pecuniæ quantitate, secundum quodquemq; pars pecuniæ contingit, solvere in certo termino per Dominum villæ statuto, sit adstrictus. Aliâs si solvendo non fuerit, alteri extraneo, de consensu tamen Domini, omnes fratres extunc eandem Sultetiam, infra spatium unius ánni, vendere inexcusabiliter teneantur.

Ex Statutis Ecclesiæ Gnesnensis.

Licet contra temeritatis humanæ audaciam legaliter sit provisum, ut regulis Divinæ & humanæ legis esset cõtenta, & ad edendum novas formas minimè deproperet: non cessat tamen humana cupiditas fabricare continuè fraudum commenta, quibus proximum circumveniat, atq; fallat. Hinc est, quòd licet reemptio non sit legi Divinæ vel humanæ contraria: circa ipsam tamen, propter calliditatem versutam, multipliciter aberratur. Quocirca volentes subditos nostræ Provinciæ in solido, ne vacillent, circa

Levit: 25.

circa contractus hujusmodi, deponere; declaramus, contractum emptionis rei vel censûs, cum pacto retro vendendi esse licitum, dum modò quinq; potissimum infrascriptæ conditiones interveniant. Prima, ut res empta sit immobilis, fructifera, puta ager, domus, sylva, lacus: vel quod census ematur in re immobili, fructifera, certis finibus designata. Secunda, ut hujusmodi census, seu res empta, seu vendita ematur, & vendatur justo pretio, seu paulò minori quàm valet, quod à peritis in foro conscientiæ, juxta Juris regulas, attentis circumstantiîs erit moderandum. Tertia, quòd periculum emptæ rei, sine culpa vendentis eveniens, sit ipsius ementis, & non vendentis. Quarta, quòd emptor non habeat potestatem petendi pecunias pro re empta datas, sed petitio restitutionis emptæ rei, ad vendentem debet pertinere. Quinta, ut in emptione, tam rei quàm censûs, jus percipiendi Censum à venditore, in emptorem ipsius per scripturam publicam in forma juris transfundatur. Et talis contractus est justus & legitimus.

Vide Bullam Pii V. relatam à Navar: in man: c. 17. n. 214.

DE LOCATO ET CONDUCTO.

Ex Constitutionibus Drzevicii, Petricoviæ 1520.

QUàm damnosæ sint locationes, seu Arendæ bonorum Ecclesiasticorum, & quàm perniciosæ existant, experientia rerum magistra est. Ideoq; Sancta Synodus priores recensendo Constitutiones, ne hujusmodi bonorum Ecclesiasticorum, ex quacunq; causa, sub pœnis dudum ob

c. ambitiosæ. de re: Eccl: non alien: in extravag:

eam rem constitutis, locationes seu Arendæ, præsertim secularibus fiant, Constitutione hac providet, pœnas in tales qui prævaricarentur, & contrarium facerent, duplicando.

Vide Conc: Trid: Sess: 25. c. 11. de refor:

DE RERUM PERMUTATIONE.

Ex Constitutione Petricovień: Nicolai Dzierzgovii, Annô D. 1554.

c. 1. ext: eod: & c. 1. de reb: Eccl: non al: lib: 6.

PErmutationes bonorum Ecclesiasticorum pro secularibus, ne deinceps fiant, nisi in evidentem utilitatem, & servatis de Jure servandis, ac cum expressis consensibꝰ Ordinariorum, & Capitulorum Ecclesiarum Cathedralium.

DE PIGNORIBUS.

Ex Antiquis.

Luc: 6.

Vide c. cùm contra. de pignor:

VEritatis organo Dominicæ vocis emisso, dicitur; Mutuum date, nihil inde sperantes: Volens veritas patenter ostendere, ut mutuùm ex sui natura gratuitum, in extenuationem substantiæ proximi, vel ipsius dispendium, non procedat; contra quod multi faciunt, qui ratione mutui locupletari contendunt cum alterius detrimento, dum obligationes super certa quantitate pecuniæ, in villis, pratis, sylvis, piscinis, nemoribus, domibus, vel aliis rebus recipiunt, de quibus quamvis sortem, aut capitalem pecuniam, & quandoq; plus, ex mutuo datam levaverint seu perceperint, in pecuniis vel fructibus, nihilominus priorem

requi-

requirunt pecuniæ quantitatem. Unde nos attendentes, quòd ultra sortem recipere ex mutuo manifestam contineat usurariam pravitatem: omnes & singulos, tam Spirituales quàm seculares, cujuscunq; status, gradus, conditionis, aut præeminentiæ existant, esse usurarios qui tali proposito mutuant pecunias, ut aliquid recipiant ultra sortem, & maximè si cum effectu recipiunt, declaramus.

c. 1. de usur:

DE TESTAMENTIS ET ultimis voluntatibus.

Ex Antiquis.

Clericus de proventibus Anni gratiæ, vel aliâs de rebus Ecclesiæ acquisitis, concubinæ suæ, vel filiis ex fornicatione genitis, quicquam penitùs non relinquat. Quod si fecerit, legatum non teneat, & quod taliter est relictum, Ecclesiæ applicetur. Cùm tam ex consvetudine, quàm de privilegio multarum Ecclesiarum, ac etiam ex Statutis earundem, personæ Ecclesiasticæ, curatæ & non curatæ, de bonis ex fructibus beneficiorum suorum acquisitis, pro ipsorum arbitrio, in extrema voluntate sua facere consveverunt testamenta. Nos Sacro hoc Concilio approbante, hujusmodi consvetudinem salutarem, ad totam nostram Provinciam ampliantes, statuimus, quod deinceps Clericis curatis & non curatis, testandi libera sit facultas: ita quòd ad sua testamenta duos Sacerdotes (si fieri poterit) convocent, aut alios probos viros, per quos possit de ipso-

In Epis/Pasto: tit: de reb· post ob:

Vide c. Clerici. de testam: & c. cùm in officiis, ubi Covarr: n. 23.

c. cùm esses de testam

 ru[illegible]con-

Vide Synod: Gembic: eod:

fac: c. tua. de testa. Concil: Trid: Sess: 22. c. 8. de ref:

rum constare voluntate. Quod si exequutoribus minimè deputatis, aut (quod absit) intestati decesserint, per Prælatos ipsorum, vel quibus hoc specialiter commiserint, & quibus ipsi immediatè subsunt, prædicta testata, juxta voluntatem testatoris dispensentur. Ab intestato verò relicta, primùm solutîs debitîs per defunctum contractîs, ac familiâ, quæ eidem dum viveret serviebat, & exequiîs pro anima defuncti expeditîs: una pars pro fabrica dictæ Ecclesiæ, cui defunctus ministrabat; secunda pars pro anima, aut anniversario defuncti deputetur: residuum verò usui successoris, fideliter conservetur. Quod si Prælatus, qui præmissa derelicta distribuere debuit, vel sub cujus testimonio distribuenda fuerant, vel successor in beneficio, aut quivis alius cupidè aliquid de præmissis testatis, aut ab intestato relictis, usurpare directè vel indirectè præsumpserit, duplum in illos usus, in quos convertenda fuerant, de suis propriis ad pios usus convertat. Et nihilominùs si successor fuerit, & præmissa violaverit, ex tunc parte ipsum concernente, ipso facto sit privatus, & fabricæ dictæ Ecclesiæ applicetur.

Vide sinst sit: de rap: & c. 23. inf: lib: 5.

Præterea, Statuta Laicorum, quæ habent, quod nullus ultra certam summam Ecclesiis vel Clericis donare, seu legare audeat in ultima voluntate, irrita judicamus; cùm iniquitatem contineant, & testandi perimant libertatem. Conditores verò hujusmodi Statutorum, ac eisdem utentes, Canonicâ arceantur disciplinâ. Invigilent insuper Ordinarii circa exequutores testamentorum, & ultimarum voluntatum, & contra illos, qui eos impediunt quovis modo, ut

c. noverit, c. gravem de sent. ex.

do, ut

do, ut ipsæ voluntates extremæ, infra tempus testatoris arbitrio limitatum, effectum sortiantur: vel si testator exequutionis terminum non præfixit, ipsa executio ultra unius anni spatium nullatenus prorogetur. Exequutores etiam ultimarum voluntatum, in bona defuncti se nullatenus intromittant, donec de eisdem Inventarium fecerint, sub fide dignarum testimonio personarum.

Ad hæc, quòd quædam in quibusdam partibus consvetudo, imò corruptela detestabilis; observatur, videlicet, quòd tam Laicus quàm Clericus, in lecto ægritudinis constitutus, ultra certam summam, juxta loci illius consvetudinem limitatam, nec piis locis, nec personis Ecclesiasticis, pro animæ suæ remedio & salute, aliqua possit ordinare legata. Considerantes licet vicibus jam repetitis prædictam consvetudinem, & sacris Canonibus, & secularibus etiam legibus obviare, cùm omnia jura clamant, quòd ultima voluntas, & ultimum hominis testamentum inviolabile perseveret: & nihil sit, quod magis hominibus debeatur, quàm ut extremæ voluntatis liber stylus existat. Eandem consvetudinem Deo odibilem, animabus & bonis moribꝰ inimicam, authoritate hujus Sacri Concilii penitùs reprobamus: firmiter statuentes, ut unicuiq;, quem jura à testamentorum non prohibent factione in sanitate, vel in lecto ægritudinis constituto, legandi, disponendi, & ordinandi, de bonis sibi collatis, circa pia loca, & personas Ecclesiasticas; dummodo, si Laicus fuerit, legitimos nõ prætereat successores, libera sit facultas. Volentes, & præcipientes di-

c. ultima voluntas 12. q. 2. l. 1. C. de Sac: Eccle. c. cùm Marthæ. § cæterũ. de celeb. Miss:

entes di-

entes districtè, ut per locorum Episcopos, & cæteros Prælatos jurisditionem habentes, universi Clerici, tam religiosi quàm seculares, & Laici, impedientes defunctorum legata, seu ultimas voluntates, per excommunicationem in personas, & interdicti in loca, sententias, Canonicâ monitione præmissa, ferendas, ab hujusmodi impedimentis desistere compellantur: ad quorum exequutionem, & debitas aggravationes, procedente tempore faciendas, Episcopi & Prælati, ad quos testamentorum defensio, utroq; Jure suadente, dignoscitur pertinere, benevolos se exhibeant, & paratos; ne hujusmodi negligentia de eorum manibus in die districti Judicii requiratur.

c. si heredes. & ibi Abb: & Covarr: de testa:

In Synodo Petricoviensi quarta.

COlonorum testamenta, citra præjudicium liberorum; & Domini Villæ, valeant, quoad pias causas.

Dzierzgovii, Petricoviæ, Anno 1557.

CÆterùm tametsi utroq; Jure rectè provisum esse comperitur, ne stylus ultimarum voluntatum, unicuiq; de suis bonis quoquo modo per cupiditatem aliquorum, dominium temporale habentium, & bonis testatoris inhiantium violetur, seu alias infringatur, quinimò illi qui ultimas aliorum impediunt voluntates, gravibus pœnis Juris subjacere censentur. Quia verò ad præsentem Synodum est deductum, non deesse plerosq; DD. Ecclesiasticos, qui non absq; gravi cupiditatis alieni nota, in bonis Ecclesiæ

c. tua ext: eod: in glo: V. voluntatem. l. 1. C. de Sacrs Eccl:

impia

impia Decreta seu Statuta condunt, edictaq; publica faciunt; nè quis sinè scientia & voluntate eorum, aut factorũ, seu Procuratorum suorum præsentia, testamenta quæpiam condere præsumat. Impietatem itaq; ejusmodi talium reprobando, decrevit Sacra Synodus, ne quis Ecclesiasticarum personarum, sive Regularium, sive secularium, dominium temporale habentium, edictis quibuscunq;, aut Statutis & Constitutionibus suis municipalibus prohibere, quovis quæsito colore vel ingenio præsumat, subditos suos, quominùs de bonis suis mobilibus quibuscunq; testentur, testamentaq; pro eorum arbitrio condant, prohibere præsumat, conditaq; non revocet, neq; infringat, quæ Sacra Synodus firma & valida esse vult, & censet. Prohibitiones verò tales annihilat, cassat, & tanquam impias rejicit, decreto suo præsenti mediante.

DE ANNO GRATIÆ.

Ex Novis.

QUilibet Prælatus, Canonicus, Altarista, Plebanus, Vicarius, ex quocunq; titulo beneficiatus, curatus & non curatus, in universa Provincia, si moritur in primis mensibus anni incipientis à Circumcisione Domini, habet quartam partem omnium redituum, juxta verum valorem suorum beneficiorum: sed successori frumenta æstivalia relinquat ad seminandum prædium. Si in tribus mensibus secundis, habet medietatem: si in tertiis tribus mensibus,

Inf: lib. 4. vide Bullam Provinc: In Synodo Gemb: etiam inter vivos. de offic: Episc: c. 6.

habet tres partes de frumentis hyemalibus, ad quantitatem prædii non seminati, successori relictis: sed in residuis mensibus habet totum.

DE SUCCESSIONIBUS ab Intestato.

Nicolai Dziergovii, Petricoviæ Annô 1551.

c. 1. & 2. ext: eod: Inst lib: 5. c. 24. Licet Sacris Canonibus, & Statutis Provincialibus, de modo dispensandi per Ordinarios, res & bona mobilia ab intestatis beneficiatis derelicta, sit laudabiliter satis provisum: attamen nonnulli DD. Ordinarii, hac potestate, à jure eis concessa, hactenus non sine scandalo abutentes, ea vel in privatos usus convertebant, vel indignis personis, & non pauperibus seu Ecclesiis, in quibus defuncti ministrabant, arbitriô suo, & non ex præscripto Canonum, distribuebant. Itaq; statuit Sacra Synodus, ut de cætero res & bona hujusmodi, non nisi juxta Juris communis & Statutorum Provincialium dispositionem, primùm videlicet expeditâ sepulturâ, in exsolutionem debitorum, si quæ intestatus contraxerit; deinde in absolutionem servitorum, & consolationem consanguineorum, maximè pauperum, in remedium salutis animæ defuncti: fabricam Ecclesiæ, in qua intestatus ministrabat, portione sua non privando: per DD. Ordinarios dispensentur, sub pœna arbitraria Synodi Provincialis in secus facientes constituenda.

DE SE-

DE SEPULTURIS.

Ex Antiquis.

CUm Sacris Canonibus sit consonum, ubi quis vivus recipit Ecclesiastica Sacramenta, quòd ibi etiam mortuus requiescat: omnibus Christifidelibus contritis & confessis, qui sepulti fuerint in suis Ecclesiis Parochialibus, vel Cæmeteriis earum, de Omnipotentis Dei misericordia, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, & beati Adalberti Martyris Patroni nostri meritis confisi, in relevamen suorum peccatorum, quadraginta dies Indulgentiarum, de injuncta sibi poenitentia misericorditer, relaxamus. c. is qui. c. in nostra lib: 6. eod.

De Missis pro Defunctis Spiritualibus celebrandis.

QUia Ecclesiarum Cathedralium Prælati & Canonici Confratres in Christó, ex approbata consvetudine nuncupantur, & ideo, ut ex Confraternitate hujusmodi aliquis fructus proveniat animabus, statuimus, ut postquam Prælatus vel Canonicus Cathedralis Ecclesiæ obierit, superstites Prælati & Canonici, cùm primum obitus defuncti ad eorum notitiam pervenerit; quivis Prælatus pro anima principalis Prælati, id est, Archiepiscopi vel Episcopi, sex Missas cum totidem Vigiliis, pro anima verò æqualis Prælati defuncti, tres Missas cum totidem Vigiliis, absolvere, per se vel per alium teneatur. Canonicus verò pro

 anima

anima principalis Prælati, id est, Archiepiscopi vel Episcopi, tres Missas cum totidem Vigiliis: pro anima verò inferioris Prælati vel Canonici, unam Missam cum Vigiliis, similiter per se vel per alium, quàm citò commodè poterit, virtute fraternitatis & Statuti hujusmodi dicere sint adstricti. In quo ipsorum conscientias oneramus.

Quicunq; religiosi & seculares Clerici aliquem ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, seu aliâs promitteñ: inducunt, ut sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, vel jam electam ulterius non immutent, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto, nec valet talis electio: & qui sic elegerit, nec apud sic electam Ecclesiam sepeliri, nec alibi poterit eligere sepulturam, nec contra votum, juramentum, vel promissum hujusmodi à se factum, materiam habeat veniendi; sed contradictione qualibet cessante, sepeliatur omninò apud illam Ecclesiam, apud quam sepeliendus de jure fuisset; si aliâs sepulturâ non electa forsitan decessisset. Si verò iidem religiosi vel Clerici, prædictum in sua Ecclesia vel cemeterio præsumpserint sepelire, ad restitutionem tam sepulti corporis, si petatur, quàm etiam omnium, quæ occasione sepulturæ illius perceperint, quomodolibet ad eosdem infra decem dierum spatium integraliter faciendam obligantur: quam nisi fecerint, Ecclesia ipsa ad quam sepultus fuerit, necnon ipsius cemeterium, extunc eo ipso sint, & tam diu manebunt Ecclesiastico supposita interdicto, donec ab eis fuerit facta restitutio plenaria omnium prædictorum.

c. animarum. lib. 6. eod.

Plebanus

Plebanus Ecclesiæ vel Vicesgerens, si præter licentiam sui Archiepiscopi vel Episcopi, vel ipsius in Spiritualibus Vicarii, defunctum alterius Parochiæ, intra vel circa Parochialem Ecclesiam suam præsumpserit sepelire, in pœnâ unius marcæ ad fabricam illius Ecclesiæ applicandæ, incidat ipso facto: & nihilominus per Episcopum subjiciatur pœnitentiæ graviori, nisi is qui est sepultus, fuisset Presbyter, Patronus, vel peregrinus viator, vel qui commodè ad suam Parochialem Ecclesiam deferri non potest: aut alias Ecclesiæ notabilis benefactor. *Vide eâ eâ parte, 1. cap. eod.*

Ex Novis,

DEcreverunt Rñdmi DD. Episcopi præsentes, & absentium Procuratores, ut pro fratre Episcopo ex hac vita decente, superstites Episcopi, semel justa obire, pro salute animæ defuncti, teneantur. *Vide sup. c. 1. eod.*

Petri Gamrati, Petricoviæ, Annô 1542.

QUoniam propter diuturnam conservationem funerum, & tardam sepulturam Rñdmorum DD. Archiepiscoporum & Episcoporum defunctorum, bona Episcopatuum Sede vacante multifariam damnificantur: Decrevit hæc Sacra Synodus, ut Exequutores DD. Archiepiscoporum & Episcoporum defunctorum, seu illi ad quos pertinebit, à die mortis in octo diebus ad minùs, & ad summũ in quindecim diebus funera illorum sepelire procurent, si in eorum Diœcesi eos mortem obire contigerit: si verò

c. quod nō de regi ju: Cōcil: Trid: Seſſ: 14. c. 7. de pœnit. c. omnis utriuſq;. de pœnit: Cōcil: Tridenti Seſſ: 24. c. 15. in fi.

ſuper eo aliis eſt commiſſa, exceptâ neceſſitatis causâ, quæ legem non habet, ad confeſſionem audeat recipere, vel ad porrigendum ei aliquod Eccleſiæ Sacramentum: niſi petitâ deſuper, & obtentâ licentiâ proprii Sacerdotis. Cùm certi & indubitati juris exiſtat, talem à tali crimine ſolvi non poſſe aliquatenus vel ligari, & ex hoc ordinem Eccleſiæ per majores & ſanctos Patres, Divinâ providentiâ inſtitutum confringere viderentur: quod per univerſos Plebanos diebûs Dominicîs, prout expedierit, coram ſuis Parochianis præcipimus publicari. Et qui contra præmiſſa, vel eorum aliquod, propria temeritate venerit, ab officio & beneficio ſuſpendatur, vel aliâs ad arbitrium ſui Superioris puniatur.

Matthiæ Drzevicii, Petricoviæ. Annô 1530.
Ex Novis.

c. uni de infan: & de langui: in gloſſ:

INſantem expoſitum, quod plerumq; evenit, Synodus Sacra ad Xenodochium proximum priùs refectum, baptizatum deferri jubet, illius Xenodochii impensîs alendum. Alioqui ſi unde illic alatur paupertas Xenodochii non habeat; Parochiani ubi puer expoſitus ſit, ut alimenta conferant infanti in Xenodochio educando, admoneantur, vel certè pietas Ordinariorum alimoniæ impensîs infantulo, ne pereat, ſuccurrat.

Petri Gamrati, Petricoviæ. Annô 1544.

ET quia in Lithvaniæ partibus, & præcipuè in Dioeceſi Mednicenſi, quæ ampla & populoſa eſt, ſatis paucæ admodum

admodum Ecclesiæ Parochiales existunt: & inde fit, quòd vulgus & utriusq; sexus homines, religionis & fidei Christianæ ignari, sylvas, nemora, serpentes, lapides, tonitrua, more gentilium veterum colunt & adorant, in Divinæ majestatis offensam, & animarum suarum periculum, & interitum. Supplicat & admonet hæc Synodus, ut Sacra Regia Majestas, ad tollendam idololatriam & errores hujusmodi, plures Ecclesias Parochiales in locis arbitrio Reverendissimorum DD. Vilnen: & Mednicen: Episcoporum, & suorum Capitulorum deligendis, constituere & fundare dignetur, ad laudem & honorem Divinæ Majestatis, & religionis propagationem.

c. ad audientiam. de Eccl: ædif: Concil: Trid: Sess: 21. c. 4. de ref:

DE DECIMIS.

Ex Antiquis.

VEteris Testamenti serie, & Sacrorum Canonum sanctionibus attestantibus, DEUS in signum universalis Dominii, sibi decimas reddi præcipit, suas esse decimas & primitias asseverans; atq; monens & præcipiens, ut deferantur decimæ in horrea sua, hoc est in thesauros templi, ut habeant Sacerdotes atq; Levitæ ministri ejus, cibos, non sibi, sed nobis sine dubio profuturos. Hoc tamen quidam Principes seu Capitanei, Procuratores ac officiales eorum, & alii milites & temporales Dñi minimè attendentes, decimas Ecclesiis & Ministris Ecclesiarum debitas, DEI timore postposito, occupant, aut per suos subditos occupari

Exod: 22. Malach: 3. c. revertimini. c. Decimæ. 16. q. 1.

Aug: serm 219. de temp:

mandant, & mandari procurant: & alii etiam impedimentum præstant ne Clerici aut Procuratores eorum, decimas sibi debitas, pro sua voluntate, cui maluerint, vendere valeant, eas in suis villis locare, ac per homines suos, qui ad easdem dandas tenentur, conduci, indebitè prohibentes.

Hujusmodi ergo temerariis ausibus adhibere medelam, quam possumus, cupientes; statuimus & prohibemus, ne aliqui Principes, qualiscunq; dignitatis vel honoris prærogativâ præfulgentes, ac Capitanei & Procuratores, vel Officiales eorum, vel Nobiles, & quicunq; alii, decimas manipulares seu pecuniales, & maldradts, seu in quibuscunq; rebus consistant, de cætero occupent, seu occupari mandent; nec liberam venditionem decimarum impediant, aut eas in suis villis locari, vel per homines suos convehi, prohibere præsumant. Quodsi aliqui deinceps prædicta, vel aliquod eorum præsumpserint attentare, requisiti; excommunicationis sententiam incurrant ipso facto. Et nihilominùs terræ, Civitates, & districtus hujusmodi Principum, & quibus præsunt Capitanei & Officiales prædicti, Oppida quoq; & villæ Nobilium, seu Dñorum Spiritualiũ & temporalium, & quorumcunq; aliorum, si hujusmodi excessꝰ, per collectorem decimæ requisiti, infra unius mensis spatium non curaverint emendare, ab hujusmodi impedimentis desistendo, ipso facto Ecclesiastico subjaceant interdicto.

c. pervenit. ext; eod: Concil: Trid: Sess: 25. c, 12. de refor:

Item. Cùm Levitis, seu Ecclesiasticis personis, jure Divino decimæ debeantur, dolentes referimus, quòd quorundam lai-

c. si: 16. q. 1. c. tua. ext: eod.

dam lai-

dam laicorum cupiditas jus hujusmodi, quod sibi Deus in signum generalis Dominii retinuit, nititur abolere, & pro sua voluntate, de his quæ ad ipsos non pertinent, aliter ordinare, imò potiùs deordinare præsumunt, quasi à se jugum Divini servitii velint excutere, quod in baptismate sunt professi. Hujus approbatione Concilii districtè præcipimus, ut juxta Juris Divini dispositionem, & laudabilem consvetudinem Patriæ, decimæ manipulares de quolibet grano in agro persolvantur, nec liceat alicui laico nobili vel ignobili, cujuscunq; dignitatis vel principatûs existat, jus & consvetudinem memoratam propria temeritate infringere; quin etiam ipse de propriis terris, quæ suis sumptibus excoluntur, decimas integraliter persolvat: nec propria voluntate, imò potiùs præsumptione, eas cuiquam alteri Ecclesiæ vel personæ conferat; sed illas absq; ulla contradictione percipiat qui de eodem loco decimas percipere consvevit ex antiquo. Si verò terras suas alii tradiderint colendas, eas nec in toto, nec in parte, à solutione decimarum præsumant absolvere, cùm non sit justum, ut ea quæ Dei sunt & ministrorum Ecclesiæ, conferantur alienis: sed de omnibus partibus aliis, ipsi coloni decimas integraliter solvere non omittant. Alioquin tam ipsos colonos, quàm defensores seu fautores eorum, ab hac præsumptione, quæ furtum vel rapina non immeritò dici potest, per denegationem Ecclesiasticæ sepulturæ, & subtractione Ecclesiasticorum Sacramentorum, præcipimus còërceri: Adijcientes, & sub pœna excommunicationis prohibentes, ne ali-

c. ex parte 1. c. non est, eod.

c. à nobis. eod.

Statutum Regni H. V decimæ § item decernimus.

quæ ſeculares vel Eccleſiaſticæ perſonæ, ſolutionem, decimarum in hac Provincia tam laudabiliter obſervatam, commutare præſumant in pecuniarum penſionem. Ipſas tamen decimas ſibi à colonis redditas vendere poterint, prout utilitati ſuæ & Eccleſiarum viderint expedire. Et quicunq; laicus nobilis vel ignobilis, hujuſmodi venditionem clam vel palam impedire præſumpſerit, quouſq; dignè ſatisfecerit, de tali commiſſo introitum Eccleſiæ ſibi noverit interdictum: ſalvo, ſi aliter ex concordia cum terrigenis, fuit ordinatum. Verùm ſicut laicos circa præceptum de decimis perſolvendis eſſe volumus obedientes, ſic eos à gravamine Eccleſiaſticarum perſonarum, quod eis inferre dicuntur, ſuper dilatione vel mora percipiendi decimas, relevare volentes: præſentî decretô ſtatuimus, ut non obſtante aliqua Conſtitutione, ordinatione, ſeu aliqua compoſitione, poſtquam ſegetes in agro collectæ fuerint, & cui decimæ debeantur, ſub teſtimonio competenti, & per intervalla congrua, quorum quodlibet adminùs duos dies habeat, trina fiat denunciatio, ut decimam ſuam tollat; ne propter ejus dilationem vel moram, ipſi coloni in ſuis novem partibus ſuſtineant detrimentum: alioqui elapsô triduô, à tempore denunciationis ultimo factæ, novem partes ſuas liberè ſibi liceat, ubi voluerint collocare. Nos enim ſententias excommunicationis, ſuſpenſionis vel interdicti, quas hac occaſione ferri contigerit in colonos, decernimus irritas & inanes.

diſt. 2. c. Cùm turpis ſit pars, quæ ſuo non congruit univerſo,

& qui-

& quidem Sculteti vicinis seu villanis eorum, in eadem villa decimas absq; contradictione solventibus, ipsi eas minùs rationabiliter solvere contradicunt: Statuimus ergo, quòd Sculteti hujusmodi, cujuscunq; status & conditionis fuerint, hujusmodi suis vicinis seu villanis æquales esse debeant in solutione decimarum.

que contra & c. fit de spon: dus Statutum Regni, H. y decima.

In Synodo Lanciciensi prima. Ex Novis.

SAcra Synodus, matura deliberatione præhabita unanimî votô decrevit, attenta diuturna consvetudine, quòd tam de agris possessionatis, quàm desertis, cultis, & susceptis, de censu missalia in frumento solvantur: ut cultores agrorum, tam possessionatorum quàm desertorum, de quibus solvunt censum, & laborant, Parochiano Presbytero missalia solvant, in ea quantitate, prout ex possessionatis agris solvere soliti sunt. Nam cùm talia, secundùm quotam de manso solvantur, non habenda est differentia in hoc, an ager possessionatus obligatus sit ad censum & laborem, vel susceptus ad censum, tantùm duntaxat habenda est consideratio, si colitur: nam si colitur, tunc tenebitur quicunq; colens missalia solvere suo Parocho, aut Presbytero. Canapalia autem, quæ etiam in nonnullis locis Rekawiczne appellantur, danda decernit Synodus, ubi dari consvevit, aliâs non, nisi Canabum, aut aliud simile semen seminatum, collectumq; esset in agris, de quibus decima dari de jure aut consvetudine consvevit.

anima principalis Prælati, id est, Archiepiscopi vel Episcopi, tres Missas cum totidem Vigiliis: pro anima verò inferioris Prælati vel Canonici, unam Missam cum Vigiliis, similiter per se vel per alium, quàm citò commodè poterit, virtute fraternitatis & Statuti hujusmodi dicere sint adstricti. In quo ipsorum conscientias oneramus.

c. animarum. lib: 6. eod.

Quicunq; religiosi & seculares Clerici aliquem ad vovendum, jurandum, vel fide interposita, seu aliâs promittendum inducunt, ut sepulturam apud eorum Ecclesias eligant, vel jam electam ulterius non immutent, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto, nec valet talis electio: & qui sic elegerit, nec apud sic electam Ecclesiam sepeliri, nec alibi poterit eligere sepulturam, nec contra votum, juramentum, vel promissum hujusmodi à se factum, materiam habeat veniendi; sed contradictione qualibet cessante, sepeliatur omninò apud illam Ecclesiam, apud quam sepeliendus de jure fuisset; si aliâs sepulturâ non electa forsitan decessisset. Si verò iidem religiosi vel Clerici, prædictum in sua Ecclesia vel cemeterio præsumpserint sepelire, ad restitutionem tam sepulti corporis, si petatur, quàm etiam omnium, quæ occasione sepulturæ illius perceperint, quomodolibet ad eosdem infra decem dierum spatium integraliter faciendam obligantur: quam nisi fecerint, Ecclesia ipsa ad quam sepultus fuerit, necnon ipsius cemeterium, extunc eo ipso sint, & tam diu manebunt Ecclesiastico supposita interdicto, donec ab eis fuerit facta restitutio plenaria omnium prædictorum.

Plebanus

Plebanus Ecclesiæ vel Vicesgerens, si præter licentiam sui Archiepiscopi vel Episcopi, vel ipsius in Spiritualibus Vicarii, defunctum alterius Parochiæ, intra vel circa Parochialem Ecclesiam suam præsumpserit sepelire, in pœnã unius marcæ ad fabricam illius Ecclesiæ applicandæ, incidat ipso facto: & nihilominus per Episcopum subjiciatur pœnitentiæ graviori, nisi is qui est sepultus, fuisset Presbyter, Patronus, vel peregrinus viator, vel qui commodè ad suam Parochialem Ecclesiam deferri non potest: aut alias Ecclesiæ notabilis benefactor.

Vide 2. ou parte. 1. c. eod.

Ex Novis,

DEcreverunt Rñdmi DD. Episcopi præsentes, & absentium Procuratores, ut pro fratre Episcopo ex hac vita decente, superstites Episcopi, semel justa obire, pro salute animæ defuncti, teneantur.

Vide sup. c. 1. eod.

Petri Gamrati, Petricoviæ, Annô 1542.

QUoniam propter diuturnam conservationem funerum, & tardam sepulturam Rñdmorum DD. Archiepiscoporum & Episcoporum defunctorum, bona Episcopatuum Sede vacante multifariam damnificantur: Decrevit hæc Sacra Synodus, ut Exequutores DD. Archiepiscoporum & Episcoporum defunctorum, seu illi ad quos pertinebit, à die mortis in octo diebus ad minùs, & ad summũ in quindecim diebus funera illorum sepelire procurent, si in eorum Diœcesi eos mortem obire contigerit: si verò

c. quod nõ de reg: ju: Cõcil: Trid: Sessi 14. c. 9. de pœnit. c. omnis utriusq;. de pœnit: Cõcil: Tridēt: Sess: 24. c. 13. in fi.

super eo aliis est commissa, exceptâ necessitatis causâ, quæ legem non habet, ad confessionem audeat recipere, vel ad porrigendum ei aliquod Ecclesiæ Sacramentum: nisi petitâ desuper, & obtentâ licentiâ proprii Sacerdotis. Cùm certi & indubitati juris existat, talem à tali crimine solvi non posse aliquatenus vel ligari, & ex hoc ordinem Ecclesiæ per majores & sanctos Patres, Divinâ providentiâ institutum confringere viderentur: quod per universos Plebanos diebûs Dominicìs, prout expedierit, coram suis Parochianis præcipimus publicari. Et qui contra præmissa, vel eorum aliquod, propria temeritate venerit, ab officio & beneficio suspendatur, vel aliâs ad arbitrium sui Superioris puniatur.

Matthiæ Drzevicii, Petricoviæ. Annô 1530.

Ex Novis.

c. uni de infan: & de langu: in gloss:

INfantem expositum, quod plerumq; evenit, Synodus Sacra ad Xenodochium proximum priùs refectum, baptizatum deferri jubet, illius Xenodochii impensîs alendum. Alioqui si unde illic alatur paupertas Xenodochii non habeat; Parochiani ubi puer expositus sit, ut alimenta conferant infanti in Xenodochio educando, admoneantur, vel certè pietas Ordinariorum alimoniæ impensîs infantulo, ne pereat, succurrat.

Petri Gamrati, Petricoviæ. Annô 1544.

ET quia in Lithvaniæ partibus, & præcipuè in Diœcesi Mednicensi, quæ ampla & populosa est, satis paucæ

admodum

admodum Ecclesiæ Parochiales existunt: & inde fit, quòd vulgus & utriusq; sexus homines, religionis & fidei Christianæ ignari, sylvas, nemora, serpentes, lapides, tonitrua, more gentilium veterum colunt & adorant, in Divinæ majestatis offensam, & animarum suarum periculum, & interitum. Supplicat & admonet hæc Synodus, ut Sacra Regia Majestas, ad tollendam idololatriam & errores hujusmodi, plures Ecclesias Parochiales in locis arbitrio Reverendissimorum DD. Vilnen: & Mednicen: Episcoporum, & suorum Capitulorum deligendis, constituere & fundare dignetur, ad laudem & honorem Divinæ Majestatis, & religionis propagationem.

c. ad audientiam. de Eccl: ædif: Concil: Trid: Sess: 21. c. 4. de ref:

DE DECIMIS.

Ex Antiquis.

VEteris Testamenti serie, & Sacrorum Canonum sanctionibus attestantibus, DEUS in signum universalis Dominii, sibi decimas reddi præcipit, suas esse decimas & primitias asseverans; atq; monens & præcipiens, ut deferantur decimæ in horrea sua, hoc est in thesauros templi, ut habeant Sacerdotes atq; Levitæ ministri ejus, cibos, non sibi, sed nobis sine dubio profuturos. Hoc tamen quidam Principes seu Capitanei, Procuratores ac officiales eorum, & alii milites & temporales Dñi minimè attendentes, decimas Ecclesiis & Ministris Ecclesiarum debitas, DEI timore postposito, occupant, aut per suos subditos occupari mandant,

Exod: 22. Malach: 3. c. revertimini. c. Decimæ. 16. q. 1.

Aug: serm 219. de temp:

mandant,

mandant, & mandari procurant: & alii etiam impedimentum præstant ne Clerici aut Procuratores eorum, decimas sibi debitas, pro sua voluntate, cui maluerint, vendere valeant, eas in suis villis locare, ac per homines suos, qui ad easdem dandas tenentur, conduci, indebitè prohibentes.

Hujusmodi ergo temerariis ausibus adhibere medelam, quam possumus, cupientes; statuimus & prohibemus, ne aliqui Principes, qualiscunq; dignitatis vel honoris prærogativâ præfulgentes, ac Capitanei & Procuratores, vel Officiales eorum, vel Nobiles, & quicunq; alii, decimas manipulares seu pecuniales, & maldradts, seu in quibuscunq; rebus consistant, de cætero occupent, seu occupari mandent; nec liberam venditionem decimarum impediant, aut eas in suis villis locari, vel per homines suos convehi, prohibere præsumant. Quodsi aliqui deinceps prædicta, vel aliquod eorum præsumpserint attentare, requisiti; excommunicationis sententiam incurrant ipso facto. Et nihilominùs terræ, Civitates, & districtus hujusmodi Principum, & quibus præsunt Capitanei & Officiales prædicti, Oppida quoq; & villæ Nobilium, seu Dñorum Spiritualiũ & temporalium, & quorumcunq; aliorum, si hujusmodi excessꝰ, per collectorem decimæ requisiti, infra unius mensis spatium non curaverint emendare, ab hujusmodi impedimentis desistendo, ipso facto Ecclesiastico subjaceant interdicto.

c. pervenit. ext; cod: Concil: Trid: Sess; 25. c. 12. de refor:

Item. Cùm Levitis, seu Ecclesiasticis personis, jure Divino decimæ debeantur, dolentes referimus, quòd quorundam lai-

c. fi: 16. q. 1. c. tua. ext: eod.

dam lai

dam laicorum cupiditas jus hujusmodi, quod sibi Deus in signum generalis Dominii retinuit, nititur abolere, & pro sua voluntate, de his quæ ad ipsos non pertinent, aliter ordinare, imò potiùs deordinare præsumunt, quasi à se jugum Divini servitii velint excutere, quod in baptismate sunt professi. Hujus approbatione Concilii districtè præcipimus, ut juxta Juris Divini dispositionem, & laudabilem consvetudinem Patriæ, decimæ manipulares de quolibet grano in agro persolvantur, nec liceat alicui laico nobili vel ignobili, cujuscunq; dignitatis vel principatûs existat, jus & consvetudinem memoratam propria temeritate infringere; quin etiam ipse de propriis terris, quæ suis sumptibus excoluntur, decimas integraliter persolvat: nec propria voluntate, imò potiùs præsumptione, eas cuiquam alteri Ecclesiæ vel personæ conferat; sed illas absq; ulla contradictione percipiat qui de eodem loco decimas percipere consvevit ex antiquo. Si verò terras suas alii tradiderint colendas, eas nec in toto, nec in parte, à solutione decimarum præsumant absolvere, cùm non sit justum, ut ea quæ Dei sunt & ministrorum Ecclesiæ, conferantur alienis: sed de omnibus partibus aliis, ipsi coloni decimas integraliter solvere non omittant. Alioquin tam ipsos colonos, quàm defensores seu fautores eorum, ab hac præsumptione, quæ furtum vel rapina non immeritò dici potest, per denegationem Ecclesiasticæ sepulturæ, & subtractione Ecclesiasticorum Sacramentorum, præcipimus coërceri: Adijcientes, & sub pœna excommunicationis prohibentes, ne ali-

c. ex parte 1. c. non est, eod.

c. à nobis. eod.

Statutum Regni H. ¥ decimæ § item decernimus.

quæ se-

quæ seculares vel Ecclesiasticæ personæ, solutionem, decimarum in hac Provincia tam laudabiliter observatam, commutare præsumant in pecuniarum pensionem. Ipsas tamen decimas sibi à colonis redditas vendere poterint, prout utilitati suæ & Ecclesiarum viderint expedire. Et quicunq; laicus nobilis vel ignobilis, hujusmodi venditionem clam vel palam impedire præsumpserit, quousq; dignè satisfecerit, de tali commisso introitum Ecclesiæ sibi noverit interdictum: salvo, si aliter ex concordia cum terrigenis, fuit ordinatum. Verùm sicut laicos circa præceptum de decimis persolvendis esse volumus obedientes, sic eos à gravamine Ecclesiasticarum personarum, quod eis inferre dicuntur, super dilatione vel mora percipiendi decimas, relevare volentes: præsentî decretô statuimus, ut non obstante aliqua Constitutione, ordinatione, seu aliqua compositione, postquam segetes in agro collectæ fuerint, & cui decimæ debeantur, sub testimonio competenti, & per intervalla congrua, quorum quodlibet adminùs duos dies habeat, trina fiat denunciatio, ut decimam suam tollat; ne propter ejus dilationem vel moram, ipsi coloni in suis novem partibus sustineant detrimentum: alioqui elapsô triduô, à tempore denunciationis ultimo factæ, novem partes suas liberè sibi liceat, ubi voluerint collocare. Nos enim sententias excommunicationis, suspensionis vel interdicti, quas hac occasione ferri contigerit in colonos, decernimus irritas & inanes.

dist. 2. c. Cùm turpis sit pars, quæ suo non congruit universo,

& qui-

& quidem Sculteti vicinis seu villanis eorum, in eadem villa decimas absq; contradictione solventibus, ipsi eas minùs rationabiliter solvere contradicunt: Statuimus ergo, quòd Sculteti hujusmodi, cujuscunq; status & conditionis fuerint, hujusmodi suis vicinis seu villanis æquales esse debeant in solutione decimarum.

quæ contra & c. sit de spon: dut Statutum Regni, H. y decima.

In Synodo Lanciciensi prima. Ex Novis.

SAcra Synodus, matura deliberatione præhabita unanimî votô decrevit, attenta diuturna consvetudine, quòd tam de agris possessionatis, quàm desertis, cultis, & susceptis, de censu missalia in frumento solvantur: ut cultores agrorum, tam possessionatorum quàm desertorum, de quibus solvunt censum, & laborant, Parochiano Presbytero missalia solvant, in ea quantitate, prout ex possessionatis agris solvere soliti sunt. Nam cùm talia, secundùm quotam de manso solvantur, non habenda est differentia in hoc, an ager possessionatus obligatus sit ad censum & laborem, vel susceptus ad censum, tantùm duntaxat habenda est consideratio, si colitur: nam si colitur, tunc tenebitur quicunq; colens missalia solvere suo Parocho, aut Presbytero. Canapalia autem, quæ etiam in nonnullis locis Rekawiczne appellantur, danda decernit Synodus, ubi dari consvevit, aliâs non, nisi Canabum, aut aliud simile semen seminatum, collectumq; esset in agris, de quibus decima dari de jure aut consvetudine consvevit.

extra Diœcesim, tunc duplum ejus temporis habeant; nihilominùs in termino octo dierum à morte Archiepiscopi vel Episcopi, Capitula Ecclesiarum, & Administratorem eligere, & bona Episcopalia in eorum dispositionem recipere debebunt, & tenebuntur.

Vide Conc. Trid. sess. 24. c. 16. de ref.

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ, Annô 1557. Die 17. Mensis Maji.

CÆterùm, quia præsenti hoc nequam sæculo, tanta inolevit plurimorum secularium audacia, quòd funera Hæreticorum, & ab unione sive gremio sanctæ Matris Ecclesiæ discedentium, seu excommunicatorum, quibus de jure Ecclesiastica negatur sepultura, temerè, violenter, & per potentiam, quibus pauperes Parochi resistere nequeunt, non verentur Ecclesiasticæ inferre sepulturæ: propter quod Ecclesiæ ipsæ & cæmeteria violantur seu execrantur: Sacra itaq; Synodus periculis animarum obviando, ne propter ejusmodi hæreticorum sepulturas, pii homines à devotione consueta removeantur, seu retrahantur, & per intermissionem auditionis divinorum officiorum, negligentiores ad illam prosequendā postea reddantur; statuit, juri communi innitendo, ut si taliter sepulti fuerint judicio Ecclesiastico in vita pro publicis hæreticis pronunciati & declarati, abstineatur omnino in illis Ecclesiis & locis à divinis officiis, donec ipsi sepulti, si ab aliorum corporibus discerni poterint, inde quocunq modo exhumentur, & foras ejiciantur, ne censura Ecclesiastica vilescat. Si autem discerni non po-

c. quicunque de hæret.

c. sacris. extr. eod.

non poterint, ex dispensatione Lociordinarii, seu ejus Officialis, licebit in eis, Sacerdotibus, & aliis Clericis, Divina peragere officia. Quodsi verò declarati non fuerint. Sacra Synodus non putavit à Divinis abstinendum esse: nam quibus vivis communicatum est, communicetur & mortuis. Domini autem Locorum Ordinarii, aut eorum Officiales, sine mora consulantur in utroq; casu, qui ad requisitionem ipsorum Parochorum aut Clericorum, quorum templa per hujusmodi sepulturam existimarentur fore execrata, judicabunt, prout de jure, quidnam faciendum fuerit; dabunq; licentiam in locis ipsis execratis, ad tempus reconciliationis Sacra peragendi. Et nihilominùs, si videbitur expedire, judiciô cum violatoribus libertatis Ecclesiasticæ agere DD. Locorum Ordinarii omninò non negligant, neq; suis curâ & diligentiis, postquam ad eos talia delata fuerint, prætermitant.

Inf: lib. 4. Bulla Provincialis. Bulla Mart. V. ad evitanda. Tol: lib: 1, c. 15.

DE PAROCHIIS.

Ex Antiquis.

UNiversis Sacerdotibus, tam Religiosis quàm secularibus, cujuscunq; Ordinis, conditionis sive statûs, existant in Civitate, Diœcesi, vel Provincia Gnesnensi degentibus, sub debito juramento, quod Episcopo in receptione Sacerdotii præstiterunt, sub interminatione judicii, firmiter inhibemus; ne quis alienum Parochianum, cujus cura per Episcopum, vel Lociordinarium, seu ejus Vicariũ,

super

c. quod nõ de reg: ju: Cõcil: Trid: Seſſ: 14 c. 7. de pœnit. c. omnis u. triuſq;. de pœnit: Cõcil: Tridẽt: Seſſ: 24. c. 13. in fi.

ſuper eo aliis eſt commiſſa, exceptâ neceſſitatis causâ, quæ legem non habet, ad confeſſionem audeat recipere, vel ad porrigendum ei aliquod Eccleſiæ Sacramentum: niſi petitâ deſuper, & obtentâ licentiâ proprii Sacerdotis. Cùm certi & indubitati juris exiſtat, talem à tali crimine ſolvi non poſſe aliquatenus vel ligari, & ex hoc ordinem Eccleſiæ per majores & ſanctos Patres, Divinâ providentiâ inſtitutum confringere viderentur: quod per univerſos Plebanos diebûs Dominicîs, prout expedierit, coram ſuis Parochianis præcipimus publicari. Et qui contra præmiſſa, vel eorum aliquod, propria temeritate venerit, ab officio & beneficio ſuſpendatur, vel aliâs ad arbitrium ſui Superioris puniatur.

Matthiæ Drzevicii, Petricoviæ. Annô 1530.

Ex Novis.

c. uni de infan: & de langui: in gloſſ:

INſantem expoſitum, quod plerumq; evenit, Synodus Sacra ad Xenodochium proximum priùs refectum, baptizatum deferri jubet, illius Xenodochii impensîs alendum. Alioqui ſi unde illic alatur paupertas Xenodochii non habeat; Parochiani ubi puer expoſitus ſit, ut alimenta conferant infanti in Xenodochio educando, admoneantur, vel certè pietas Ordinariorum alimoniæ impensîs infantulo, ne pereat, ſuccurrat.

Petri Gamrati, Petricoviæ. Annô 1544.

ET quia in Lithvaniæ partibus, & præcipuè in Diœceſi Mednicenſi, quæ ampla & populoſa eſt, ſatis paucæ admodum

admodum Ecclesiæ Parochiales existunt: & inde fit, quòd vulgus & utriusq; sexus homines, religionis & fidei Christianæ ignari, sylvas, nemora, serpentes, lapides, tonitrua, more gentilium veterum colunt & adorant, in Divinæ majestatis offensam, & animarum suarum periculum, & interitum. Supplicat & admonet hæc Synodus, ut Sacra Regia Majestas, ad tollendam idololatriam & errores hujusmodi, plures Ecclesias Parochiales in locis arbitrio Reverendmorum DD. Vilnesi: & Mednicesi: Episcoporum, & suorum Capitulorum deligendis, constituere & fundare dignetur, ad laudem & honorem Divinæ Majestatis, & religionis propagationem.

c. ad audientiam. de Eccl: ædifi Concil: Trid: Sess: 21. c. 4. de ref:

DE DECIMIS.

Ex Antiquis.

VEteris Testamenti serie, & Sacrorum Canonum sanctionibus attestantibus, DEUS in signum universalis Dominii, sibi decimas reddi præcipit, suas esse decimas & primitias asseverans; atq; monens & præcipiens, ut deferantur decimæ in horrea sua, hoc est in thesauros templi, ut habeant Sacerdotes atq; Levitæ ministri ejus, cibos, non sibi, sed nobis sine dubio profuturos. Hoc tamen quidam Principes seu Capitanei, Procuratores ac officiales eorum, & alii milites & temporales Dñi minimè attendentes, decimas Ecclesiis & Ministris Ecclesiarum debitas, DEI timore postposito, occupant, aut per suos subditos occupari mandant,

Exod: 22. Malach: 3. c. revertimini. c. Decimæ. 16. q. 1.

Aug: serm 219. de temp:

mandant, & mandari procurant: & alii etiam impedimentum præstant ne Clerici aut Procuratores eorum, decimas sibi debitas, pro sua voluntate, cui maluerint, vendere valeant, eas in suis villis locare, ac per homines suos, qui ad easdem dandas tenentur, conduci, indebitè prohibentes.

Hujusmodi ergo temerariis ausibus adhibere medelam, quam possumus, cupientes; statuimus & prohibemus, ne aliqui Principes, qualiscunq; dignitatis vel honoris prærogativâ præfulgentes, ac Capitanei & Procuratores, vel Officiales eorum, vel Nobiles, & quicunq; alii, decimas manipulares seu pecuniales, & maldradts, seu in quibuscunq; rebus consistant, de cætero occupent, seu occupari mandent; nec liberam venditionem decimarum impediant, aut eas in suis villis locari, vel per homines suos convehi, prohibere præsumant. Quodsi aliqui deinceps prædicta, vel aliquod eorum præsumpserint attentare, requisiti, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto. Et nihilominùs terræ, Civitates, & districtus hujusmodi Principum, & quibus præsunt Capitanei & Officiales prædicti, Oppida quoq; & villæ Nobilium, seu Dñorum Spiritualiũ & temporalium, & quorumcunq; aliorum, si hujusmodi excessꝰ, per collectorem decimæ requisiti, infra unius mensis spatium non curaverint emendare, ab hujusmodi impedimentis desistendo, ipso facto Ecclesiastico subjaceant interdicto.

c. pervenit. ext; eod: Concil: Trid: Sess: 25. c. 12. de refor:

c. si: 16. q. 1. c. tua. ext: eod.

Item. Cùm Levitis, seu Ecclesiasticis personis, jure Divino decimæ debeantur, dolentes referimus, quòd quorundam lai-

dam laicorum cupiditas jus hujusmodi, quod sibi Deus in signum generalis Dominii retinuit, nititur abolere, & pro sua voluntate, de his quæ ad ipsos non pertinent, aliter ordinare, imò potiùs deordinare præsumunt, quasi à se jugum Divini servitii velint excutere, quod in baptismate sunt professi. Hujus approbatione Concilii districtè præcipimus, ut juxta Juris Divini dispositionem, & laudabilem consvetudinem Patriæ, decimæ manipulares de quolibet grano in agro persolvantur, nec liceat alicui laico nobili vel ignobili, cujuscunq; dignitatis vel principatûs existat, jus & consvetudinem memoratam propria temeritate infringere; quin etiam ipse de propriis terris, quæ suis sumptibus excoluntur, decimas integraliter persolvat: nec propria voluntate, imò potiùs præsumptione, eas cuiquam alteri Ecclesiæ vel personæ conferat; sed illas absq; ulla contradictione percipiat qui de eodem loco decimas percipere consvevit ex antiquo. Si verò terras suas alii tradiderint colendas, eas nec in toto, nec in parte, à solutione decimarum præsumant absolvere, cùm non sit justum, ut ea quæ Dei sunt & ministrorum Ecclesiæ, conferantur alienis: sed de omnibus partibus aliis, ipsi coloni decimas integraliter solvere non omittant. Alioquin tam ipsos colonos, quàm defensores seu fautores eorum, ab hac præsumptione, quæ furtum vel rapina non immeritò dici potest, per denegationem Ecclesiasticæ sepulturæ, & subtractione Ecclesiasticorum Sacramentorum, præcipimus còërceri: Adijcientes, & sub pœna excommunicationis prohibentes, ne ali-

c. ex parte 1. c. non est, eod.

c. à nobis. eod.

Statutum Regni H. V decimæ § item decernimus.

quæ seculares vel Ecclesiasticæ personæ, solutionem, decimarum in hac Provincia tam laudabiliter observatam, commutare præsumant in pecuniarum pensionem. Ipsas tamen decimas sibi à colonis redditas vendere poterint, prout utilitati suæ & Ecclesiarum viderint expedire. Et quicunq; laicus nobilis vel ignobilis, hujusmodi venditionem clam vel palam impedire præsumpserit, quousq; dignè satisfecerit, de tali commisso introitum Ecclesiæ sibi noverit interdictum: salvo, si aliter ex concordia cum terrigenis, fuit ordinatum. Verùm sicut laicos circa præceptum de decimis persolvendis esse volumus obedientes, sic eos à gravamine Ecclesiasticarum personarum, quod eis inferre dicuntur, super dilatione vel mora percipiendi decimas, relevare volentes: præsentî decretô statuimus, ut non obstante aliqua Constitutione, ordinatione, seu aliqua compositione, postquam segetes in agro collectæ fuerint, & cui decimæ debeantur, sub testimonio competenti, & per intervalla congrua, quorum quodlibet adminùs duos dies habeat, trina fiat denunciatio, ut decimam suam tollat; ne propter ejus dilationem vel moram, ipsi coloni in suis novem partibus sustineant detrimentum: alioqui elapsô triduô, à tempore denunciationis ultimo factæ, novem partes suas liberè sibi liceat, ubi voluerint collocare. Nos enim sententias excommunicationis, suspensionis vel interdicti, quas hac occasione ferri contigerit in colonos, decernimus irritas & inanes.

dist. 2. c. Cùm turpis sit pars, quæ suo non congruit universo,

& qui-

& quidem Sculteti vicinis ſeu villanis eorum, in eadem villa decimas abſq; contradictione ſolventibus, ipſi eas minùs rationabiliter ſolvere contradicunt: Statuimus ergo, quòd Sculteti hujuſmodi, cujuſcunq; ſtatus & conditionis fuerint, hujuſmodi ſuis vicinis ſeu villanis æquales eſſe debeant in ſolutione decimarum.

quæ contra &c. fis de ſpon: dus Statutum Regni, H. y decimæ.

In Synodo Lanciciensi prima. Ex Novis.

SAcra Synodus, matura deliberatione præhabita unanimî votô decrevit, attenta diuturna conſvetudine, quòd tam de agris poſſeſſionatis, quàm deſertis, cultis, & ſuſceptis, de cenſu miſſalia in frumento ſolvantur: ut cultores agrorum, tam poſſeſſionatorum quàm deſertorum, de quibus ſolvunt cenſum, & laborant, Parochiano Presbytero miſſalia ſolvant, in ea quantitate, prout ex poſſeſſionatis agris ſolvere ſoliti ſunt. Nam cùm talia, ſecundùm quotam de manſo ſolvantur, non habenda eſt differentia in hoc, an ager poſſeſſionatus obligatus ſit ad cenſum & laborem, vel ſuſceptus ad cenſum, tantùm duntaxat habenda eſt conſideratio, ſi colitur: nam ſi colitur, tunc tenebitur quicunq; colens miſſalia ſolvere ſuo Parocho, aut Presbytero. Canapalia autem, quæ etiam in nonnullis locis Rekawiczne appellantur, danda decernit Synodus, ubi dari conſvevit, aliâs non, niſi Canabum, aut aliud ſimile ſemen ſeminatum, collectumq; eſſet in agris, de quibus decima dari de jure aut conſvetudine conſvevit.

Ex Synodo Petricoviensi quarta.

Statutẽ Regni H. V. decimæ,

COlono ex agro discedente, Nobilis eundem agrum colens, decimas & proventus Ecclesiasticos pro consvetudine pendat. Quod si non extet in illo territorio aliqua ejus rei consvetudo, solvat eadem onera, quæ colonus solvebat: illîs tamen exceptîs, quæ ex rusticitate in nobilitatem indignè transferrentur, veluti ut decimam ducat. Denarium verò S. Petri, Canapales, Strenam, quæ vulgò Koleda vocatur, solvat: nisi in istis aliter se habeat consvetudo.

In eadem.

c. causa quæ. de præscrip: Cõci Trid: Sess: 25. c. 12. de ref:

VIllæ seu prædia, ex quibus decima manipularis, vel quippiam aliud loco decimæ, Ecclesiæ proveniebat, quandoquidem contra decimam nulla præscriptio procedere potest, & manipularis jure Divino debeatur: solvant decimam manipularem suæ Parochiali Ecclesiæ.

In eadem.

SIcut decimæ liberæ sunt, ita & earum collocationem liberam esse oportere. Proinde inhibemus, ne collocatio earundem illibertetur: nihilominùs ejusdem collocationis consvetudo rationabilis & justa servanda est; veluti ut secundum ordinem vel alternis vicibus, apud incolas villæ collocetur: quam consvetudinem Dominus villæ liberè permittere debet, absq; quavis convivii exactione. Juris enim est exploratissimi, convivia in cujusq; libera voluntate consistere debere.

In ea-

In eadem.

CLericos decimatores, qui decimare recusant, nisi valorem decimæ pro voto suo apud colonos exegerint, Provinciali vetustô Statutô, quod contra recusantes, aut negligentes decimare, in titulo de decimis continetur, esse coërcendos. Sup: c. 1. § verum.

In eadem.

QUoniam quibusdam in locis decimæ manipulares, in aliis pecuniariæ, in plerisq; verò penduntur in grano: consvetudinem antiquam loci cujusq; servandam esse decernimus, neq; ab ea penitùs discedi debere. In solvenda etiam tam manipulari decima, quàm missalium, ubi utrunque solvitur, consvetudini innitentes decernimus, ut mensura solvendorum missalium fiat juxta modum territorii, in quo villa, missalia solvens, situatur. Fac: c. ad Apostolicæ. de decimis.

In eadem.

CUm decima jure Divino debeat dari expensis non deductis, jure optimo mercenarii messoris decimam, antequam Ecclesia pro se decimet, solvi & consignari non debere. Et propterea ne id fiat, ac cum nobilibus cassulas deteriores pro decima eligentibus, aut injustè decimantibus, justa ratione jure esse experiendum. c. cùm homines. c. non est, de deci.

In eadem.

DEcimationem hoc modo & ordine fieri decernimus, ut si conventum non fuerit inter partes, de modo &

ordine

ordine decimandi, decimator ordine procedat, decimam quæ ordine evenit, cassulam signando: sitq; in optione decimatoris incipere unde velit; & quæcunq; ei cassula decima sorte obvenerit, eadem ei pro decima cedat, &c.

In eadem.

c. ex transmissa. & c. in aliquibus extr. eod.

DE molendinis, mineris & fodinis, volumus antiquam servari consvetudinem, in facienda vel non facienda solutione decimarum ex eis.

In eadem.

CIrca venditionem decimarum, decrevit Synodus, servandum Statutum D. Jaroslai Boguria, prædecessoris nostri; & D. Bodzentæ Episcopi Cracoviensis, inter Statuta Regni insertum: quo cavetur, ut si Dñus villæ decimam emere voluerit, ante Festum S. Jacobi, de precio licitetur, & conveniat. Alioquin liberum sit, quocunq; velit, cuiq; suam decimam divertere. Cujus Statuti tenor sequitur, & est talis;

Quicunq; Dñus villæ in ipsa villa sua decimam emere voluerit, ante festum S. Jacobi cum Dño decimæ forisare procuret: alioqui Dñus decimæ decimam vendat liberè, impedimento cessante Dñi villæ illius.

Tenor verò Statuti Dñi Bodzentæ Episcopi Cracovieñ: est talis: Item. Quicunq; Dñus villæ, in ipsa villa sua decimam emere voluerit; octo diebus ante Festum Beati Jacobi, & octo diebus postea cum Dño decimæ forisare procuret: alioquin Dñus decimæ liberè decimam vendat, impedimento à Dño villæ cessante, &c.

Nicolai

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ. Annô 1551.

QUoniam bona pars fertonum, missalium, & aliorum proventuum Ecclesiæ jam periit, & quotidie magis ac magis diminuitur ex eo, quòd pleriq; Dñorum Spiritualium & secularium, pulsîs inde colonîs, & ad hunc modum desertatis, in prædiaq; seu piscinas aut prata redactis, villarum suarum agris sive mansis Cmetonalibus, non pendunt ex eis proventus ipsis Ecclesiis, qui à colonis illic residentibus pendebantur: Igitur præsenti Statuto providetur, ut de talibus villis, agris & mansis desertis, idem illi proventus, missalia, & fertones, ab antiquo solvantur personis, Ecclesiis, ad quas pertinebant: quemadmodum ante desertationem, vel in prædia sive piscinas redactionem solvebantur, quò Ecclesiæ suis non fraudentur dotibus.

Ibidem Annô 1554.

ITem Rñdmi DD. Episcopi Clerum in decima non illibertabunt: sed ut sint exemplô, secularibus, eas liberè cuique beneficiato disponendi & percipiendi permittant, sub pœna triplici in Statutis Provincialibus Joannis Laski, 1530. Vide inf. lib. 5. c. 11.

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ. Annô 1557.

ITem. Conquerentibus nonnullis Presbyteris, Parochis, aliisq; Clericis, de Rñdmo D. Episcopo Vladislaviensi, & ejus Præfectis, præsertim in clave Volboriensi, quod in bonis suæ Paternitatis Ecclesiasticis, eis denegantur missa-

 lia, &

lia, & aliæ obventiones, antea eorum Ecclesiis solvi consvetæ, non sine gravi injuria eorum, & scandalo secularium hominum: Decrevit itaq; Sacra Synodus, innitendo Statutis prioribus, ne deinceps quisquam DD. Episcoporum, aut quævis Ecclesiastica persona secularis vel regularis, aliquem Parochum, aut alium quempiam Clericum, in proventibus, decimis, missalibus, maldratis, & aliis quibuscunque juribus & obventionibus, eorum Ecclesiis solvi consvetis, impedire, aut quoquo modo solutionem illorum denegare præsumat: quinimò factores subditosque suos, ad solutionem eorum cogat & compellat.

Bulla Apostolica, de Novalibus.

LEO Episcopus, servus servorum Dei: Ad perpetuam rei memoriam. Decet Romanum Pontificem, votis personarum sibi & Sedi Apostolicæ devotarum, præsertim Regali & Archiepiscopali dignitate fulgentium, & per quæ dissensiones & jurgia tolluntur, libenter annuere, & his quæ propterea providè facta fore prospexerit, Apostolicæ adjicere muniminis firmitatem, ac illa statuere, quæ circa præmissa conspexerit facere opportuna. Sanè pro parte charissimi in Christo filii nostri SIGISMUNDI *Poloniæ Regis Illustris, ac Venerabilis fratris Ioannis de Lasko, Archiepiscopi & Primatis Gnesneñ: nobis exhibita nuper petitio continebat: quòd licet aliâs loca & terræ Regni Poloniæ, tam propter bellorum discrimina, quàm mortalitates, & alia impedimenta, antea excoli non potuerant; tamen po-*

men posteà multiplicatîs in dicto Regno, DEO benedicente, hominibûs, per arborum supputationem, & radicum extirpationem ac evulsionem, ad culturam redacta, & novæ villæ in illis locata & constructæ fuerunt. Cùmq; à multis verteretur in dubium, ad quem decimæ earundem villarum, vel locorum & terrarum, an videlicet ad Locorum Ordinarios, an verò ad Parochialium Ecclesiarum dictorum locorum Rectores, pertinere deberent, & inde lites & controversiæ inter bonæ memoriæ Ioannem Episcopum Cracoviensem & quondam Arnoldum, certosq; Canonicos Ecclesiæ S. Floriani suburbii Cracovien: super hujusmodi decimis novarum villarum ac novalium, in Biecen: ac Zmigroden: territoriis consistentium, coram bonæ memoriæ Iaroslao Archiepiscopo Gnesnensi, & claræ memoriæ CASIMIRO Poloniæ Rege, dum in humanis agerent, & ejusdem Regni Baronibus subortæ fuissent: Ioannes tunc Episcopus Cracovien: ad lites hujusmodi sopiendas, quoddam instrumentum, dubiorũ & litium hujusmodi decisorium, à bonæ memoriæ Ianusßio Archiepiscopo Gnesnesi, à ducentis annis ampliùs emanatum, in medium produxit; continens, quòd cùm inter claræ memoriæ VLADISLAUM Poloniæ Regem, dum in humanis ageret, Clericorum & Ecclesiarum, quarum ipse VLADISLAUS Rex, & Milites dicti Regni patroni existebant, ex una; ac bonæ memoriæ Ioannem Episcopum Crac: Ecclesiæ suæ nominibus, super decimis novalium, quas videlicet VLADISLAUS Rex, & Milites ad Ecclesias quarum patroni existebant, ut præfertur, Ioannes verò Episcopus præfatus, ad mensam suam Episcopalẽ Cracoviẽ: respectivè de jure spectare asserebant, & controver-

sia fuisset suscitata. Ac tandem Ioannes Archiepiscopus, & VLADISLAUS Rex præfatus, litium anfractus, & discordias prædictas, per viam amicabilis concordiæ terminare decerneñ: præfatus Ioannes Archiepiscopus; & quibus, quoad ejusmodi dissensionum & litium decisionem, idem VLADISLAUS Rex vices suas commiserat: & quondam Nobiles viri, Navogius Castellanus, Spicimirus Palatinus, Cracovieñ: & Petrus Castellanus, Sandko Iudex Sandomirieñ: & Petrus Decanus Ecclesiæ Posnaniensis, Cancellarius Poloniæ: & Sulco, aliâs Swonk Pincerna, Sandomirieñ: Decretorum Doctor; attendeñ: consvetudinem moribus utentium approbatam, ac Iuri communi satis consonam, dissensionem prædictam determinârunt. Quòd ubicunq; sylva vel merica, aut pars earum ab agris progrediens antiquis, simul vel successivè extirparentur; agrorum novaliũ hujusmodi decimam Rector Parochialis Ecclesiæ, vel Clericus ratione beneficii perciperet, ut prius, ac eo modo, quo agrorum antiquorum decimam percipiebat. Ubi verò intra gades & limites villæ antiquæ in sylva vel merica seu in agro aut prato, intra sylvam vel mericam villa locaretur de nova radice, sive nuncuparetur, ut villa prior & vicina; sive non, novalium hujusmodi decimæ, ad Episcopi Diœcesani mensam pertinerent. Si verò villa antiqua, more Polonico locata, de uno inculto loco ad alium cultum & arabilem locum transferretur, & ejus incolæ antiquos agros colentes, aliquid progressivè extirparent; is decimam perciperet, ad quem antea antiquorum agrorum decimæ perceptio spectâsset. Quo quidem instrumento Regi & Baronibus lecto, & vulgari sermone Polonicè exposito, quod CA-

SIMIRUS

SIMIRUS Rex, & Barones, omnia & singula in illo contenta, rata & grata habentes, laudaverunt & approbaverunt, ac dilectos filios, Castellanum Spicimirien: & Ioannem Præpositum Gnesnen: ac Ottonem Cancellarium Poloniæ, ad videndas & distingvendas novas villas, ab antiquis in territoriis prædictis destinârant, prout in dicto Instrumento dicitur plenius contineri. Quare pro parte eorundem SIGISMUNDI Regis, & Ioannis Archiepiscopi, qui ad nos per eundem Regem Orator destinatus existit, votis humiliter supplicatum fuit, ut Decreto & decisioni prædictis, aliâsq; in præmissis opportunè providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui pacem & concordiam, inter Ecclesiasticas personas præcipuè, perpetuò vigere summîs desideriîs exoptamus, dicti Instrumenti tenorem, præsentibus pro expressis habentes, hujusmodi supplicationibus inclinati, decretum, decisionem, & concordiam hujusmodi, Apostolica authoritate tenore præsentium approbamus & confirmamus, supplemusq; omnes & singulos, tam Iuris quàm facti defectus, si qui verè intervenerint in eisdem. Et nihilominùs, quòd ubicunq; in Regno Poloniæ, & locis illi vicinis, ac totâ Provinciâ Gnesnen: sylva vel merica, aut earum pars ab antiquis agris progrediens, simul vel successivè in futurum extirpabuntur, agros antiquos contingentes; agrorum novalium hujusmodi decimas, Rector Parochialis Ecclesiæ hujusmodi, vel Clericus, aut Canonicus, vel alius quicunq; ratione beneficii per eum obtenti, in villâ vel territorio novalia hujusmodi evenerint, percipiat ut prius, & sicut antiquorum agrorum decimam percipiebat. Ubi verò intra gades & limites antiquæ villæ in sylva aut

mericâ, sive in agro aut prato, intra sylvam & mericam villa locabitur, sive construetur de novo, aut nuncupabitur villa antiqua nomine, sive non: dictarum villarum decima novalium hujusmodi, ad Archiepiscopi Episcopiq; Diœcesani, in cujus Diœcesi nova villa ipsa existit, mensam spectent & pertineant. Si autem villa antiqua modo Polonico locata, de inculto loco ad alium cultum locum & arabilem transferatur, & ejus incola antiquos agros colentes, aliquid progressivè extirpent; is decimã percipiat, ad quem antiquorum agrorum decima perceptio spectabat, authoritate & tenore præmissis, statuimus & decernimus; sicq; per quoscunq; Iudices, ac Causarum Palatii Apostolici auditores, judicari & interpretari debere, sublata eis, & eorum cuilibet, aliter judicandi & interpretandi facultate, ac irritum & inane quidquid secus super his à quoquam quavis authoritate, scienter vel ignoranter contigerit attentari, decernimus: non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscunq;. Nulli ergo hominũ liceat hanc paginam nostræ approbationis, confirmationis, suppletionis, Statuti, Constitutionis & Decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum Annô Incarnationis Dominicæ, Millesimô, Quingentesimô, decimoquintô. Tertiô Calendas Aprilis, Pontificatûs nostri Annô tertiô.

Bulla

Bulla Exequutorialis super Novalibus.

*LEO Episcopus, servus servorum Dei; Venerabilibus Fratribus Wratislavien: & Olomucen: Episcopis, Salutem & Apostolicam benedictionem. Hodie emanârunt à nobis literæ tenoris subsequentis: L*EO *Episcopus, servus servorum Dei: ad perpetuam rei memoriam. Decet Romanum Pontificem, votis personarum sibi & Sedi Apostolicæ devotarum, præsertim Regali & Archiepiscopali dignitate fulgentium, & per quæ dissensiones & jurgia tolluntur, libenter annuere, &c.* Cujus tenor de verbo ad verbum supra immediatè habetur.

Quocirca Fraternitatibus vestris per Apostolica scripta mandamus, quatenus vos aut alter vestrûm, per vos vel alium, seu alios, literas prædictas, ac omnia & singula in eis contenta, ubi & quando expediens fuerit, & quoties pro parte SIGISMUNDI *Regis, & Ioannis Archiepiscopi prædictorum, super hoc requisiti fueritis, solenniter publicantes, ac eisdem* SIGISMUNDO *Regi, & Ioanni Archiepiscopo, in præmissis efficacis defensionis præsidio assistentes, faciatis literas, prædictas, & in eis contenta hujusmodi inviolabiliter observari; non permittentes* SIGISMUNDUM *Regem, & Ioannem Archiepiscopum præfatos, super illis, per quoscunq; cujuscunq; status, ordinis, gradûs, vel conditionis fuerint, contra tenorem literarum prædictarum quomodolibet molestari. Contradictores per censuram Ecclesiasticam; appellatione postposita, compescendo: invocatô ad hoc, si opus fuerit, auxiliô brachii secularis. Non obstantibûs ordinationibûs supradictis, aut si aliquibus communiter vel divisim*

ab Apo-

ab Apostolica Sede sit indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facień: plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Annô Incarnationis Dominicæ, Millesimô, Quingentesimô, decimoquintô. Tertiô Calendas Aprilis; Pontificatûs nostri Annô tertiô.

Privilegium Ducis Masoviæ, in favorem Episcopatûs Posnanień:

De libera locatione & perceptione decimarum,

IN nomine Domini Amen. Nos VLADISLAUS, Dei gratia Dux Masoviæ, Russiæq; Princeps: Necnon Terrarum Ploceń: Raveń: Sochaczovień: Gostineń: Vizneń: & Belzeń: Dominus & hæres.

Ad præsentium notitiam, & futurorum memoriam, perpetuò deducimus per hæc scripta: quomodo peculiaris benevolentiæ affectus & amor attrahit nos præcipuus, ut Ecclesiæ Posnanień: quam progenitores nostri ex integerrimo humanitatis suæ zelo, largîs munificentiæ suæ libertatibus refecerunt atq; donîs, ac favore & benevolentia, reddamur alacres ac continui, ac ut ipsi Ecclesiæ, & personis Spiritualibus sibi subiectis, pacem opera & studio nostris teneremus, & quietem, solicitudo curæ nostræ Ducalis compellit nos assidua; unde nonnullas differentias, anfractus & dissensiones, inter nos Ducem VLADISLAUM, Nobilesq; terrigenas, & subditos nostros seculares, terrarum nostrarum Masoviæ, Diœcesis Posnaniensis ab una, & Reverendum in Christo Patrem D. Andream Episcopum, atq; Ecclesiam suam Posnanień: prædictam, ab alia partibus, super decimis manipularibus & lini, & aliis causis & injuriis hinc

hinc inde suscitatis & exortis, per viam amicabilis concordiæ consopire, præfatoq; D. Andreæ Episcopo, & Ecclesiæ atque Clero suis, justum favere, sicut dignum est, & quietem in dictis decimis procurare volentes, consvetudini aliâs per divæ memoriæ prædecessores nostros, & subditos terrarum nostrarum Masoviæ, Diœcesis Posnaniensis prædictæ, ac DD. Episcopos Posnanienses, Clerumq; ipsis subiectum; in decimis hujusmodi, & earum decimatione seu solutione, à longè retroactis temporibus usq; hactenus tentæ & observatæ innitens: ad talem cum D. Andrea Episcopo, & Ecclesia sua, & Clero sibi subjecto, cum Nobilibus terrigenis, & subditis nostris secularibus Diœcesis Posnaniensis, ex certa nostra scientia, & fideli Baronum & Nobilium nostrorum consilio, atq; de unanimi terrarum nostrarum, Nobilium terrigenarum, & subditorum nostrorum prædictorum voluntate & assensu, amicabilem concordiam & unionem devenimus, perpetuò duraturam; prout in articulis supradictis regulatum existit, & expressum.

Inprimis itaq; statuimus, laudamus, & propter bonum pacis futuræ tenore præsentium decernimus: quod exnunc & perpetuò omnes & singuli Cives, oppidani, cmetones agros colentes nostri Ducatûs, necnon omnium & singulorum Nobilium terrigenarum, & terrarum nostrarum quarumcunq; & quarumlibet, cujuscunq; gradûs & conditionis existant, more & consvetudine terrarum nostrarum Masoviæ, hactenus inter Nos, Episcopos Posnanienses, & Clerum ipsis subjectum, Nobilesq; terrigenas & subditos nostros seculares, in decimis hujusmodi, & ipsarum solutione seu decimatione tentis & servatis, decimas manipulares, cujuscunq; & cujuslibet grani & seminis, videlicet siliginis, tritici, avenæ, ordei, pisæ, scruti, lenticulæ, ac etiam decimam lini, duntaxat per unum grossum, præfato D. Andreæ Episcopo, & Ecclesiæ suæ Posnanien: seu Prælatis & Canonicis, & Presbyteris, Altaristis, ac aliis personis Spiritualibus, quibus ipsæ jure debentur, dare & solvere tenebuntur, & debebunt, absq; ullo impedimento & interpretatione ampliori: &

 præterea

præterea Cmetones, ad ducturam ejusmodi decimarũ, erunt, & debebunt esse eidem D. Episcopo, & Ecclesiæ suæ Posnanień: ac aliis personis Spiritualibus perpetuò obligati; & Nos Dux VLADISLAUS prænominatus, ac Nobiles terrigenæ & subditi nostri, non debebimus præfatum Andream Episcopum, seu factores suos, ac alias personas Spirituales quascunq; & quaslibet in locatione earundem decimarum quoquo modo impedire, sed licebit ipsis easdem apud Cmetones, quos ad id sibi noverint utiliores, locare quietè & securè, omni nostro seu Officialium terrigenarum & subditorum nostrorum impedimento procul moto. Nobiles verò de agris prædialibus, ac aliis, quos suis duntaxat propriis colunt aratrîs, ipsorum Plebanis, quorum curæ jure subsunt Parochiali, decimas manipulares in grano quolibet, ut præmissum est, & semine, prout moris est atq; juris, annîs singulîs dabunt effectivè; non tamen ad ductum earum tenebuntur Cmetones. Poterunt tamen Plebani easdem decimas liberè, si voluerint, ad horrea sua conducere, ac de ipsis, prout ipsis expedierit, disponere.

Item. Quoties factores præfati D. Andreæ Episcopi, seu successorum suorum Episcoporum Posnanień: aut etiam Prælatos, Canonicos, Presbyteros, Altaristas, & alias personas Spirituales, decimas suas in terris nostris Masoviæ, prædictæ Dioecesis Posnaniensis, decimare contigerit; volumus & decernimus, quòd circa decimationem hujusmodi, ipsis non inferantur dispendia, ne ab eo, quod ipsorum est, excludantur, talem observari morem & consvetudinem, quòd postquam frumenta omnia cujuslibet grani, more solito, in campis in toto fuerint messa, & ritè collecta; extunc factores, seu decimarum collectores, præfati D. Andreæ Episcopi, & successorum, & Prælatorum, Canonicorum, & Presbyterorum, Altaristarum, aut aliarum personarum Spiritualium, in primo agro Civitatis, Oppidi, & Villæ, computatîs novem capeciis, decimum capete de quolibet grano & semine, pro decima tollent: & sic facient immediatè de eodem ab alio quolibet, ejusdem Villæ, Civitatis, seu Oppidi agro,

pidi agro, progressivè: deniq; coloni, messores, sive conventi ad metendum laboratores, expeditîs & solutis decimis, de communi collectura, id quod ipsos concernet, pro laboribus eorum recipient, & colligent.

Item. Omnes Sculteti sive Advocati, Plebeji, & Nobiles, tam in villis nostris Ducalibus, quàm Nobilium nostrorum Diœcesis Posnaniensis prædictæ, & in Jure Theutonico Chelmen: residen: seu locati, prout & cæteri Cmethones agros colentes, præfato D. Andreæ Episcopo, & successoribus suis Episcopis Posnanien: seu illis personis Spiritualibus, ad quas illæ decimæ de jure dignoscuntur pertinere, de agris Advocatiarum, sive Sculretiarum suarum, decimæ sint obnoxii & obligati; exceptis Nobilibus, quibus nos pro eorum servitiis, aliquos agros in villis sive bonis nostris, jure hæreditario nobilitati duxerimus dandos, & qui coram nobis, & non Jure Theutonico prædicto, citati respondebunt: qui Nobiles, decimam more aliorum Nobilium terrarum nostrarum Masoviæ prædictarum, dare non sint adstricti. Volumus præterea, decernimus & laudamus, quòd liceat præfato D. Andreæ Episcopo, & successoribus suis, ac aliis personis Spiritualibus, decimas ipsorum liberè cessante impedimento, cum straminibus, tam in campis quàm in horreis vendere, & emptor decimæ hujusmodi, quam & quas emerit, sive ipsam aut ipsas trituraverit, aut non, nihilominùs ipsam aut ipsas decimas pro se cum straminibus recipiet, & quò voluerit, liberè adducet: eo salvo quod si fortè præfatus D. Andreas Episcopus Posnaniensis, aut aliæ personæ Spirituales, decimas hujusmodi, pro se, & usibus ipsorum triturantium, extunc medietatem straminis, ex hujusmodi trituratione provenientis, pro se tollent; reliquam verò medietatem illi Cmetoni, apud quem decima stabit reposita, relinquere debebunt, & tenebuntur.

Item. Liceat præfato D. Andreæ Episcopo, & aliis personis Spiritualibus, absq; ullo impedimento, sive aresto nostro, seu Officialium nostrorum, aut etiam terrigenarum nostrorum Nobilium, vel procuratorum ipsorum, decimas liberè vendere, illi

re, illi seu illis, cui vel quibus voluerint, aut utiliùs potuerint: nec debebunt per nos Ducem VLADISLAUM, seu Officiales, aut etiam Nobiles & terrigenas nostros prædictos, vel eorum procuratores, alia propinquitate, aut alia quacunq; occasione, in venditione hujusmodi quoquo modo impediri.

Item. D. Andreas Episcopus prædictus, & successores sui, ac aliæ personæ Spirituales, decimas suas Hyemales, alias Oziminy/ incipień: à principio messis usq; ad festum Sancti Bartholomæi; annonas verò, alliâ Jarzyny/ à festo Sancti Bartholomæi, usq; ad festum Nativitatis Mariæ, immediatè sequeń: falcastratas etiam decimare tenebuntur, & debebunt. Quodsi factores præfati D. Episcopi, seu aliarum personarum Spiritualium, ante festa præscripta, videlicet Sancti Bartholomæi, & Nativitatis Mariæ, ad decimationem hujusmodi venire noluerint, seu neglexerint avisati; extunc ille Cmeto, apud quem decima stare debet, cum duobus Scabinis Civitatis, Oppidi aut villæ, post lapsum dictorum festorum, mox dictam decimam indemniter in horreum suum conducet, & conduci procurabit.

Item. Testamenta per quamcunq; personam Spiritualem, aut secularem, cujuscunq; gradus, status, conditionis, & præeminentiæ fuerint condita, exnunc & perpetuò juxta Sacrorum Canonum sanctionem, debent per exequutores debitæ demandari exequutioni, absq; nostro & successorum nostrorum, sive Officialium impedimento & aresto. In cujus rei testimonium, sigillum nostræ Majestatis est appensum, sigilloq; minori cera rubea à tergo impresso. Actum & Datum in Sochaczow, feriâ secundâ infra octavas Ascensionis Dñi, Annô ejusdem, Millesimô, Quadringentesimô, Quadragesimô sextô. Præsentibus ibidem Magnifico, Strenuis & Nobilibus DD. Dignitariis nostris, Andrea de Czechomice, Palatino Masoviæ; Sasino de Slawno Plocensi, Gotardo de Ribno Sochaczoviensi, Adamo de Ziczko Gostinensi, Zavisio Raciaznensi Castellanis: Boruta de Giglowo Pincerna, Joanne de Kutno Succamerario Gostinensi, Stanislao de Strzegocin Plocensi, Grzywkone de Mikolaio-

kołaiowo Sochaczoviensi, Nicolao de Trąbki Gostinensi, Judicibus: Joanne Jez Vexillifero, Abrahamo de Kretkowice, Dapifero Sochaczoviensi, Goliasz Mareschalco nostro, & Stanislao Cancellario nostro Visnensi; qui præsentia habuit à nobis in commissis.

DE STATU MONACHORUM, ET CANONICIS REGULARIBUS.

Ex Antiquis.

COmpaternitatem à Monachis & Monialibus contrahi districtiùs inhibemus: Item statuimus, ut si aliqua claustra Monialium ad inopiam tantam devenerint, quod ipsæ de proventibus Monasterii sustentari non possint, & ab amicis panis, vinum, denarii, vel aliquid hujusmodi transmittatur eisdem; non hæc priùs recipiant, quàm Abbatissæ & Magistræ suæ id significent, ut de ejus arbitrio, quid de hoc quod missum est fieri debeat, statuatur: & omnia earum veniant in commune. Idem de Monachis volumus irrefragabiliter observari. c. nō licet. de consec: dist: 4. Conc: Trid: Sess: 25. c. 2. de regu: c. cùm ad Monasterii. ext: eod.

Nullus Monachus in Abbatem, vel ad aliquod officium, nisi dudum professus fuerit, assumatur: & si aliter sint assumpti, à suis removeantur officiis, & alii substituantur eisdem: quod de Monialibus etiam decernimus observandū. c. nullus de elect: in 6. Conc: Trid: Sess: 25. c. 7. de reg:

Novitii jam adulti, si post annum probationis, in manus Abbatis facere professionem recusaverint, de Monasterio expellantur. Quod etiam de Monialibus observetur. c. ex parte. ext: de reg:

Præcipimus, ut Abbates, Præpositi, Priores Monachorum,

Conc: Trid: Seff: 25. c 1. de reg:

chorum, Canonicorum Regularium; necnon Abbatiſſæ, Magiſtræ, & Prioriſſæ Monialium, tam in ſeipſis, quàm in ſubditis, prout cujuſcunq; ſpectat ad officium, vitam & converſationem exhibeant, ac habitum deferant regularẽ, ſe ipſos ac ſuos ſubditos, præcipuè quæ ipſorum profeſſioni obviant, & Ordinis honeſtati non congruunt, puta circa exquiſitum ornatum, vel notabilem exceſſum in veſtibus, cibis & potibus, equitaturis, & lectiſterniis, annulis, & ſimilibus ſuperfluitatibus, ſeu taxillorum, alearum, & ſcachorum ludis, & chorearum laſciviis totaliter cohibentes, juxta diſpoſitionem ſuæ Regulæ, & Sacrorum Canonum inſtituta, ſolicitè providentes, quòd nullus Monachus, vel Canonicus Regularis, ſeu Monialis, niſi ratione adminiſtrationis, ſeu officii, poſſeſſionis, reditus, vel aliquid proprii habeant: quinimò illud quod cuilibet ſingulari perſonæ ex ſuo labore vel artificio, aut parentum amicorumvè ſuorum largitione obvenit, Superioris manibus offeratur; ut per ipſius providentiam circumſpectam, emolumentis hujuſmodi communicatis, ſingularium perſonarum neceſſitas ſublevetur. Apoſtataſq; ſuos requirant & repetant, ac ipſos carcerum pœnis afficiant; & voluntariè revertentes, paterne ſuſcipiant, ſalvâ ſemper pœnitentiâ regulari: adiicientes; quòd mitris magnis ad modum perſonarum ſecularium non utantur. Et quoniam quidam Religioſi tantummodò ſuæ nationis ſeu idiomatis perſonas, & non alias, ad Ordinem recipere frequentiùs conſveverunt: & cùm in hoc non debeat acceptio haberi perſonarum, vo-

inf: lib: 5. c. 18. q. 2, 6. 1, jung: glo: V. corrigere. c. cùm ad Monaſterium. de ſta: Mon: in fi:

inf: lib: 5, c. 20. c, ult: ext: de reg:

lumus

lumus, & statuimus, ut quascunque personas, dummodò sint idoneæ, cujuscunq; nationis vel idiomatis fuerint, indifferenter suscipere teneantur, & ad hoc faciendum per suos Ordinarios compellantur.

Et quia inhonestum existit, quòd Canonici Regulares vel Monachi, diversis vestibus vestiantur, cùm ex hoc proveniat invidia, murmur & scandalum inter ipsos; statuimus, quòd omnes Monastica, vel Regulari Canonica, & sub eadem professione morantes, indifferenter ex uno & eodem vestiario induantur: prohibentes expressè, ne quis eorum vestes aliquas alicujus coloris, nisi tantummodo albi vel nigri, seu grisei habere præsumant: quibus violaceum, glaucum, rubeum, leonatum, & alium quemcunq; pannum notabiliter delicatum, interdicimus universis; nec vestes habeant brevitate vel longitudine deformatas. Qui verò in prædictis excesserint, per suos Diœcesanos vel Superiores castigentur, salva discretione vel distinctione diversorum Ordinum servata, inter Monachos, sive Canonicos & Conversos. Clem. 1. de stat. Mon.

Et quia sicut audivimus & vidimus, quidam Monachi & Canonici Regulares, sicut Clerici & laici seculares consueverunt incedere, in animarum suarum periculum, & scandalum plurimorũ; præcipimus, ut Canonici Regulares sine superpelliceis, vel tunicis lineis, seu cappis clausis, Monachi verò sine cappis aut cucullis, seu scapularibus, extra domos suas de cætero non incedant, nec etiam intra domum. Si verò contra facere præsumpserint, administrationem ha-

nem habentes, eam ipso facto admittant; & Monachus sive Canonicus Regularis, per Abbatem, Priorem, Præpositum, puniatur: & si negligens fuerit, id per Episcopum suppleatur.

Conc: Trid: Sess: 6. c. 3. & Sess: 25. c. 14. de Reg:

Quoniam sicut audivimus, quidam Monachi & Canonici Regulares, aliquorum Monasteriorum, consveverunt extra septa Monasterii, tam patenter quàm latenter, tam turpiter, quàm damnabiliter, extra claustra sæpiùs divagari: Statuimus, quòd nullus, exceptô Capellanô, & illis quibus ex necessitate administratio competit, septa Monasterii sui exire audeat, nisi priùs ab Abbate, Priore, vel Præposito; & si Abbas, vel Prior aut Præpositus, præsentes non fuerint, ab eorum Vicariis, vel aliis potestatem habentibus, eis specialiter licentia sit concessa: quibus Abbas, seu Prior, vel Præpositus, vel eorum Vicarii, sine causa necessaria vel rationabili, exeundi licentiam non concedant; nec etiam obtentâ licentiâ, sine socio quispiam exire præsumat. Si verò Abbates, Priores, Præpositi, vel alii Regulares Prælati, seu eorum Vicarii, in aliquo præmissorum negligentes inventi fuerint, vel remissi; per suspensionis, vel majoris vindictæ sententiam, à Diœcesanis suis se noverint puniendos.

c. Abbates. 18. q. 2. Conc: Trid: Sess: 25. c. 4. de Reg.

c. Monachi. ext: de sta: Mon:

Prohibemus, ne Monachi vel Canonici Regulares, Ecclesias ad curam recipiant, vel conducant; aut sine licentia Diœcesanorum Episcoporum, vel aliorum Ordinariorum, in Parochialium Ecclesiarum Capellis existant; sed ad sua Monasteria redeant, & donec redierint, alibi non celebrent.

Si quis

Si quis Religiosus inventus fuerit cum canibus & avibus venatoriis, cuicunq; occupanti conceduntur à nobis. Fac: c. 1. & 2. de cleric ven.

Matthiæ Drzevicii, Annô 1532.

ECclesia sancta, charitatem communem omnibus Clericis esse volens, ac discordiarum fomitem removens distinxit Statum Ecclesiasticum per diversos Ordines, ita ut alter in alterius messem falcem suam nõ mitteret. Quia tamen Religiosi, præsertim Mendicantes seu Observantes, norma contemplationis & prædicationis non contenti, jura Plebanorum plerunq; præripiunt, in Sacramentis populo suæ curæ non subjecto ministrandis, in casibusq; reservatis absolvendis. Decernit itaq; sancta Synodus, ut quilibet sui Ordinis officia & non aliena administret, in aliena officia, præter Ordinarii admissionem, se non immiscendo, sub pœna excommunicationis. instit lib: 4. de privil: & lib: 5. c. 19. Clemen: uni. de privil:

DE CAPELLIS MONACHORUM.

Ex Antiquis.

NUllus Religiosus, cujuscunq; Ordinis, continuè deservire valeat in Parochialibus Ecclesiis secularium ultra octo dies, absq; illius Parochialis Ecclesiæ Ordinarii licentia speciali. Qui verò tales scienter ultra dies octo, loco Capellanorum ad celebrandũm, vel Ecclesiastica Sacramenta ministrandi: tenuerint, aut sustinuerint; sint ipso facto ab omnium ordinum exequutione suspensi: quæ suspensio c. Monachi & c. quod Dei timorem. de sta: mo.

per Diœcesanos Episcopos (impositâ tamen eis primitus super hujusmodi excessu, seu transgressione pœnitentiâ competenti, ac injuncto sibi, quòd in talibus ulterius non excedant) valeat relaxari.

DE JUREPATRONATUS.

Ex Antiquis.

AD extirpandam illam detestabilem corruptelam quorundam Ecclesiarum Patronorum, qui Rectoribus eorum defunctis, spoliant domum & Ecclesiam rebus mobilibus, & interdum immobilibus, in salutis propriæ dispendium, & scandalum plurimorum: Statuimus, ut sive laicus, sive clericus hoc facere præsumpserit, sit à jure præsentandi eâ vice suspensus, & Lociordinarius conferat Ecclesiam istâ vice; uterq; etiam scilicet præsentans & præsentatus excommunicetur, & arctiùs evitentur, donec debitâ satisfactione restituant sic ablata.

Inf. lib: 5. c. 23. Concil: Triden: Sess. 22. c. 11. de ref.

Detestanda quorundam Patronorum seu advocatorum cupiditas, in tantum metas suæ potestatis excedit, quòd cùm aliqua Ecclesiastica beneficia vacare contigerit, quorum ad ipsos jus pertinet patronatus, nullam idoneitatem præsentandarum personarum, sive Ecclesiarum, sive plebejum utilitatem attendentes: sed imitatores quærunt Clericos Simonis successores, quos receptâ ab eis certâ summâ pecuniæ, sive de ipsâ in posterum persolvenda: aut promissione de remittendis sibi vel non repetendis etiam ab eis decimis, vel

mis, vel aliis Ecclesiæ juribus, aut quod si eis displicentiam fecerint, Ecclesias ipsas dimittere, & literas præsentationis & institutionis suæ ipsorum manibus tradere teneantur, aut similibus pactionibus præmissis, demum eos instituendos Episcopo repræsentant. Ne igitur hujusmodi execrabile genus mercationis jus sibi vendicet de cætero, contra Canonicas sanctiones, hoc sancto approbante Concilio definimus, quòd patronus Clericus vel laicus, qui ex conventione vel pacto quolibet præmissorum, vel simili, deprehensus fuerit aliquem præsentâsse, eo ipso pro illa vacatione jus præsentationis amittat, & pro tunc beneficium hujusmodi per eum, ad quem ipsius institutio pertinet, conferatur: præsentatus verò taliter, non solùm eodem beneficio sit indignus, sed ipso facto reddatur inhabilis ad Sacros Ordines, & ad quævis Ecclesiastica beneficia obtinenda.

c. insinuacũ. & in extra vag: 2. de Simo: Bulla Pii V. relata ab Azór p. 2. lib: 7. c. 27. q. 5. incipit. Cùm primũ.

Ex Novis.

IN beneficiis Jurispatronatus laicorum, ad Ordinarium devolutis, jus commune servetur. Pro scamnis autem, Cathedris, & locis prioribus & honestioribus in Ecclesiis Parochialibus, materiam jurgiorum nobilitati sæpe numerô præbentibus: volumus, ut nobilitas in foro Ecclesiastico experiatur, quorum differentiæ vel potioritate Jurispatronatus, cùm patronos in Ecclesia præ cæteris honorare oporteat, aut XXX. annorum præscriptione longissima, per Judicem Ecclesiasticum terminetur.

c. si verò. c. cùm propter ext: eod.

c. nobis. ext: eod.

Ad omnem dubitationis seu quæstionis amputandam

c. cùm Bertoldus. de sen: exc. c. de jurejur: eod: c. cùm contra, de pign: materiam, statuimus, ut si quis prædium suum, cui jus attinet patronatus, cuiquam impignoraverit, indistinctè jus præsentandi apud ipsum obligantem remaneat: etiamsi hoc non exprimat, cùm tale jus Spirituali annexum, æstimari non possit, ergo & in sortem nequeat computari, cùm semper fructus rei pignoratæ debeat in sortem computari, juxta Canonicas & legitimas sanctiones.

DE CENSIBUS.

In Synodo Lanciciensi prima. Ex Novis.

sup: Bulla Leonis X. de elect: Archid: DEcrevit Synodus, ut jucundus ingressus, qui usitatiori vocabulo, receptio in Ecclesiam, dicitur; detur juxta antiquam consvetudinem: modo id non procedat ex pacto, sed ab recepto exigatur. Pecunia autem taliter recepta, ad ornamenta Ecclesiæ convertatur, & ratio de ea fiat Domino Ordinario Loci, & Capitulo.

In eadem.

INsuper constituit, ut grossi pro quietationibus à dantibus denarium S. Petri, per collectores seu succollectores ad id constitutos, non exigantur: in quo commisit Synodus Rndmum D. Episcopum Vratislavien: collectorem ejusdē denarii, per Nuncium D. suæ avisari. Alioquin decrevit hoc Summo Pontifici, aut Cameræ Apostolicæ referendum, & rogandum, ut hoc prohibeatur, quia iste grossus nec in ratione computatur apud agentes Cameræ, nec

ad ullam

ad ullam Sedis Apostolicæ utilitatem per succollectores exigitur, magno cum præjudicio Cleri.

In Synodo Lanciciensi secunda.

ET quoniam pleriq; Judices Ecclesiastici, eorumq; Cancellarii & Notarii in exigendis salariis, pro judicialibus & extrajudicialibus Processibus & literis, sicut experientia docet, nimium se reddunt onerosos, ut oppressi subditi hujusmodi extorsiones nequeant supportare, & pleriq; causas eorum malunt derelinquere indefensas, quàm onus talium depactionum sustinere: quod vel ex eo evenit, quia in Diœcesibus Provinciarum nostrarum, non est taxa uniformis Processuum, sed alibi major & onerosior, & alibi minor. Nos igitur attendentes, quòd parentes debent thesaurizare filiis, non deliciis fastigiosis eorum substantiam absorbere, ac cupientes pro diversitate causarum, & litigantium facultate, certum modum, supportabilem & uniformem, omnibus Judicibus Ecclesiasticis, etiam Archiepiscopis & Episcopis, eorum Cancellariis, Curiæ auditoribus, Officialibus, Notariis & Tabellionibus, in omnibus nostræ Provinciæ Diœcesibus, de cætero observandum statuere: hoc sacro approbante Concilio, elegimus & deputavimus quatuor viros idoneos: videlicet Joannem Choinski Cracoviensem, Joannem Gorski Posnaniensem, Archidiaconos; Georgium Myszkowski Canonicum Gnesnensem, Utriusq; Juris Doctores, & Felicem Naropinski Canonicum Vladislaviens: qui taxas omnium Diœcesum,

 in unam

in unam formam generalem, in tota Provincia nostra observandam, redigerent & moderarentur: qui obtulerunt nobis taxam Ecclesiæ Metropolitanæ Gnesnen: inter alias minorem & honestiorem, quam adhuc in plerisq; scripturis fecerunt moderatiorem. Quam in vim & formam Statuti Provincialis inseri decrevimus, ab omnibus Judicibus præfatis, eorumq; Notariis, inviolabiliter observandã: quam deinceps non Ecclesiæ tantùm, sed totius Provinciæ Gnesnensis, taxam dici & nominari volumus perpetuò, & in ævum. Contrafacientes, pœnâ dupli parti læsæ, & pœnâ Synodali Ecclesiæ majori applicandâ, per Superiorem irremissibiliter punien: Cujus taxæ tenor sequitur.

Taxa Processuum Juris, Consistorii Spiritualis.

IN causis Ordinariis, *Citatio*, unus grossus, sive sit unus vel plures Judices apud Episcopos: apud Officiales medius grossus. *Contumacia*, sive contra unum, sive contra plures, unus grossus. *Aggravatio*, duo grosi: *Reaggravatio*, tres grosi: contra participantes, quatuor grosi. *Interdictum* quodlibet, & quotquot sunt personæ, sex grosi. A qualibet *absolutione* prædictarum censurarum, duo grosi: *Instrumentum* appellationis, sexdecim grosi. *Remissoria* pro examine testium, sex grosi; pro examine cujuslibet testis super simplici propositione examinati, duo grosi. Si verò super *articulis* quantumvis magnis, sex grosi. Si super

per *interrogatoriis*, nihil: si dantur ad numerum tredecim, ultra generalia quæ in hoc numero tredecim computari non debent, sed tantum specialia. Si autem supra tredecim, tunc pro quolibet interrogatorio unus grossus. *Copia* pro viginti quatuor rigis in media charta ex utraq; parte scriptâ, unus grossus. *Ab oblatis* & admissionibus quorumcunq; Processuum, nihil. *A notis judicialibus* apud Ordinarios, medius grossus: Apud foraneos Officiales, sex denarii. *A notis* obligationum & Constitutionum, unus grossus. *Commissio*, sex grossi. *Commenda* simplex, quatuor grossi. *Crida* cum *Commenda*, sex grossi: *Significatoria* pro institutione, quatuor grossi. *Executoriales* sine sententia, sex grossi: cum sententia, duodecim grossi. Et in beneficialibus in *pergameno*, unus florenus. *Pro transsumpto* sententiæ definitivæ ad Curiam Romanam, vel alibi transportando, in pergameno, & sigillo appenso, una marca. *Indultum* ad copulandum, duo grossi: Carnes manducandum ex necessitate, duo grossi. *Dimissoria*, duodecim grossi. *Subdelegatio* causæ, duo grossi. *Pro confirmationibus* testamentorum, si testamentum continet centum florenos, una sexagena: si supra centum, ad quamcunq; summam, non ultra quinque floreni. Hoc proviso, quòd parvus excessus supra centum, non augeat taxam. De institutionibus & provisionibus beneficiorum, mos antiquus, & Bulla Provincialis servetur. *Pro erectionibus* beneficiorum, à marcâ proventus, medium florenum. *Pro registro* in uno folio papyri, duo grossi: ita quod medietas.

Sup: de e. lect: Archid: Vide in Syn: Gemb:

dietas folii contineat rigas viginti quatuor, & non minus, & scribatur scriptura comprehensiva, & non extensiva.

In causis Appellationum & Apostolicis.
Ex Novis.

Citatio Apostolica, unus ferto, si in ea est insertio Commissionis: aliâs sex grossi, & hoc si est in pergameno; nam ab ea quæ est in papyro absq; insertione Commissionis, quatuor grosi. *Citatio per appellationem*, sex grosi. *Citatio cum inhibitione*, duodecim grosi. *Citatio cum Compulsoria*, duodecim grosi. *Compulsoria cum inhibitione*, duodecim grosi. *Contumacia Apostolica & appellationis*, sex grosi. *Aggravatio*, octo grosi: *Reaggravatio*, decem: & contra participantes, duodecim. *Interdictum* quodlibet, & quotcunq; personas contineat, quindecim grosi. *Absolutiones* tam in Apostolicis, quàm in appellationum causis, solvantur secundùm proportionem & taxam censurarum. *Compulsoria*, sex grosi: *Inhibitio*, sex grosi. *Remissoriales* pro examine testium, octo grosi. *Pro instrumento* remissionis Causæ ad priorem Judicem, habentem vim definitivæ sententiæ, media marca: si non habet vim definitivæ sententiæ, quindecim grosi; si à definitiva, una marca. *Citatio* ad exequendam sententiam, sex grosi. *Exequutoriales*, si in eis una sententia inseratur, una marca: si duæ sententiæ, duæ marcæ; & sic consequenter. *Subdelegatio causa*, quatuor grosi. *Commissio* ad causam, duodecim grosi. *Absolutio* cum inhibitione, media

media marca. Item. In causis quæ regestrantur, non solvantur notæ: & si partes concordent, antequam regestrum scriptum fuerit, tunc procuratores tenentur ad solutionem notarum.

In causis Legationis Natæ, serventur omnes taxæ prædictæ, quas in Causis Apostolicis & Appellationum servari decrevimus: hôc exceptô, ut pro *Commissionibus* & *Citationibus* cum insertione quærelæ, in forma, *Conquestus*: vel Sua nobis: ditiores solvant mediam marcam, & pauperes quindecim grossos.

In eadem.

ITem statuimus, si Judices Appellationis in una Civitate cum Judicibus, à quibus appellatum est, morari contigerit: tunc acta coram Judice, à quo est appellatum, in dispendium partium regestrari non debent: sed originalia ad Judices, ad quos appellatum est, Notarius Causæ transportare tenebitur, à qua transportatione habebit tres grossos. Si autem in diversis Civitatibus & locis eosdem morari contigerit, tunc etiam acta quantumvis multarum instantiarum, non regestrentur, sed transportentur originalia de loco ad locum: exceptîs actîs instantiæ ultimæ, quæ regestrentur, & regestrata transportentur; originalibûs penes Judicem instantiæ ultimæ remanentibûs.

DE MODO SOLVENDÆ contributionis.

Ex Constit: Drzevicii, Petricoviæ, 1530.

DEcrevit Synodus, ut cum durum sit pro exolvenda contributione cum his agere, qui vel dignitate Episcopali præditi beneficia Ecclesiastica possident, vel alioquin procul absunt: contra eorundem beneficiorum quoscunq; factores, seu procuratores, per censuras procedatur; ut id quod Contributionis nomine debetur, integrè ad Collectores perveniat.

Petri Gamrati, Petricoviæ, 1544.

DIligentiùs cavebunt Rndmi DD. Archiepiscopus & Episcopi, ne ad ferendum defensionis subsidium nomine Cleri priùs consentiant, donec omnia Privilegia, Jura, libertates & immunitates Ecclesiasticæ, à quibus non parum discessum est, restituantur, & in executionem ponantur. Quandoquidem ordo secularis non priùs consentit ad Contributionem pro Regni defensione, ad quam illi de jure obligantur, nisi priùs exigant aliqua statuta pro libitu suo; multò magis convenit, ut Clerus, priusquàm subeat onus subsidii, cui jure Divino & humano non est adstrictus, etiam contendat & adigat, Jura, Privilegia, & libertates suas in robore conservari, & ut debitæ executioni demandentur.

a de imm: ecc: lib: 6. c. quanquã: de cen: lib: 6.

DE SUFFRAGANEIS.

In Synodo Petricoviensi quarta.

Decre-

DEcrevit Sacra Synodus ut Episcopis titularibus, qui vulgò Suffraganei appellantur, consecrantibus, & Ordines conferentibus, Notarii pro Formatarum exactione se deinceps temperent: quibus idcirco is modus exigendi præscribitur, ut à literis Formatæ Acolythi unum, Subdiaconi duos, Diaconi tres, Sacerdotis, quatuor grossos recipiant: alioquin in contrafacientes, poena excomunicationis Concilii Provincialis lata est ipso facto. Suffraganei verò consecrationes, Ordinum collationes, insuper Basilicarum, altarium, cimiteriorum, aliorumq; locorum, vestium & vasorum Consecrationes gratuitò faciant; & non ampliùs quàm procurationem, hoc est alimoniam sui, personarum, equorumq; suorum necessariam, & non superfluam, in eodem loco percipiant. Quibus DD. Lociordinarii honestis stipendiis, ne egeant, providere tenebuntur.

Conc. Trid. Sess. 21. c. 1. de ref.

c. cum ab Romana. de Simo.

DE CONSECRATIONE Ecclesiæ vel Altaris.

SI Ecclesiam pollui humani sangvinis aut seminis effusione, aut publicè excommunicatum in ea scienter sepeliri contingat; ipsius Ecclesiæ cimiterium, si contiguum sit eidem, censetur esse pollutum: & antequam per Episcopum reconcilietur, in ea non debeant divina celebrari, vel aliquis sepeliri.

c. Si Ecclesia, & c. propos. in fi. extr. eod.

Ex Novis, Joannis Laski. In Synodo Petricoviensi quarta.

c. si. Ecclesiam. eod: lib: 6.

EXecrationes Sacrorum locorum, Juri communi innitendo, Sacra Synodus, propter Clerum simplicem, tunc contingere declarat; cùm aut sangvis humanus abundans ex vi illata in sacro loco effunditur, etiam si in terram effluere non permittatur, ut potè, cùm in scutellam vel vestem recoligatur; aut si fortè quispiam absq; sangvinis effusione illic interfectus, vel enormiter fustigatus percussusq; sit: vel cùm semen humanum in sacro loco libidinosè effusum sit, præmissorumq sufficiens probatio appareat. Execratorem autem arbitrio Lociordinarii puniendum, qui in pœna infligenda rationem habebit personæ, loci, temporis, & delicti.

DE CELEBRATIONE MISSARUM, & Officiorum Divinorum.

c: multi. c. Christus, 1. q. 1.

CUm celebratio Missarum non ex vita & merito, sed ex officio dependeat sacerdotum: Ideo statuimus, ut si quis laicus vel Clericus, cujuscunq; dignitatis, religionis vel status existat, ausus sit, præsumptione damnabili, publicè prædicare, vel occultè docere, credere, vel tenere pertinaciter, quod Sacerdos in mortali peccato existens, non possit conficere Corpus CHRISTI, pro incredulo & heretico habeatur: quem errorem hujus Sacri Concilii approbatione damnamus, & damnatum dudum nunciamus, anathematizamus, & penitùs reprobamus.

Pact c. de homine eat: de celebr: Miss: Conc: Trid: Sess: 7. c. 12. de Sacram.

Damna-

Damnamus insuper, anathematizamus, & reprobamus omnes articulos Joannis Vikleff, Joannis Hus, & sequacium eorundem; & præsertim errorem illorum, qui eadem præsumptione damnabili, audent publicè prædicare, vel occultè docere, vel tenere, quod de necessitate salutis laici sunt communicandi sub utraq; specie, scilicet panis & vini: qui error per Decretum Sacri Concilii Constantiensis est damnatus. Quod sequitur in hæc verba. Vide Conc: Trid: Sess: 21. c. 1. & can: 1. de commu: sub utr.

Decretum Sacri Concilii Constantiensis, de Communione sub utraq; specie.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Amen. Cùm in nonnullis partibus quidam temerariè asserere præsumant, populum Christianum debere sacrum Eucharistiæ Sacramentum sub utraq; specie panis & vini suscipere: & non solùm sub specie panis, sed etiam sub specie vini, populum laicum passim communicant, etiam post cœnam, vel aliàs non jejunum, & communicandum esse pertinaciter asserunt, contra laudabilem Ecclesiæ consvetudinem rationabiliter approbatam; quam, tanquam sacrilegam, damnabiliter reprobare conantur. Hinc est, quod hoc præsens Sacrum Constantiense generale Concilium, in Spiritu Sancto legitimè congregatum, adversus hunc errorem saluti fidelium providere satagens, maturâ plurium Doctorum, tam Divini quàm humani juris deliberatione præhabita, declarat, decernit, & definit: Quòd licet Christus post Cœnam instituerit, & suis Apostolis mini-

nistraverit, sub utraq́ specie panis & vini, hoc Venerabile Sacramentum; tamen hoc non obstante, Sacrorum Canonum authoritas laudabilis, & approbata consvetudo Ecclesiæ servavit, & servat, quod hujusmodi Sacramentum non debet confici post cœnam, neq́ à fidelibus recipi non jejunis, nisi casu infirmitatis, vel alterius necessitatis à Iure vel ab Ecclesia concesso, vel admisso. Et sic hæc consvetudo ad vitandum aliqua pericula & scandala, est rationabiliter introducta. Et licet in primitiva Ecclesia hujusmodi Sacramentum reciperetur à fidelibus sub utraq́ specie: postea tamen decretum fuit, ut à conficientibus sub utraq́ specie, à laicis verò tantummodò sub specie panis suscipiatur: cùm firmissimè credendum sit, & nullatenus dubitandum, integrum Christi Corpus & Sangvinem, tam sub specie panis, quàm sub specie vini veraciter contineri. Unde cùm hujusmodi consvetudo ab Ecclesia, & Sanctis Patribus rationabiliter introducta, & diutissimè observata, sit habenda pro lege, quam non licet reprobare, aut sinè Ecclesiæ authoritate pro libito innovare: quapropter, quòd hanc consvetudinem aut legem observare, sit sacrilegum aut illicitum; censeri debet erroneum, & pertinaciter asserentes oppositum præmissorum, tanquam hæretici arcendi sunt, & graviter puniendi per Diœcesanos locorum, seu Officiales eorum, aut inquisitores hæreticæ pravitatis, in Regnis seu Provinciis, in quibus contra hoc Decretum, aliquid forsan fuerit attentatum, aut præsumptum, juxta Canonicas & legitimas sanctiones, in favorem Catholicæ fidei, contra hæreticos & eorum fautores, salubriter adinventas. Datum Constantiæ, die sexta, Mensis Iulii. Annô D. Millesimô, Quadringentesimô, decimoquintô.

Sacer-

§.

Sacerdos quilibet plebem suam doceat diligenter, ut cùm in celebratione Missarum levatur Hostia salutaris, quilibet devotè flectat genua sua, vel saltem se reverenter inclinet. Idem facient, cùm eam portat Presbyter ad infirmum, quam in decenti habitu, superposito mundo velamine, ferat manifestè ac honorificè, ante pectus, cum omni reverentia & timore, cum nola parva & lumine, nisi locorum repugnet distantia, vel temporis qualitas praecedentis. Et ut ad faciendam tam Venerabili Sacramento debitam reverentiam & honorem, hominum fidelium devotio incitetur: omnibus Christifidelibus, qui in elevatione & delatione Corporis CHRISTI, genua flectent, vel saltem devotè sese inclinaverint, & unum Pater noster cum Salutatione Angelica dixerint, aut ipsum venerabile Sacramentum ad infirmos concomitati fuerint, de Omnipotentis Dei clementia, quadraginta dies Indulgentiarum, de injunctis poenitentiis, misericorditer relaxamus.

c. sanè de cel. Miss. Conc. Trid. Sess. 13. c. 6. de Sacrosan. Eucharist. Sacram.

Antiquum Statutum Gnesnensis Provinciae renovantes, praecipimus, ut Episcopi summîs festivitatibus Missas celebrent, & verbum Dei populo per se, vel alios ad hoc idoneos, proponant: nisi magna necessitate fuerint impediti.

c. inter caetera de off. ord.

Plures Missas una die, excepta sollennitate Natalis Domini, Sacerdoti celebrare non licet.

Ex Antiquis.

Prohi-

c. consului-sti extra eod. PRohibitum Constitutionibûs Canonicîs invenimus, ut nullus Sacerdos plures Missas debeat dicere una die, excepta solennitate Nativitatis Dñi, & in casibus specialiter reservatis. Quia tamen Sacerdotum avaritia, ausu temerario, ut plures oblationes capiant, in diversis Ecclesiis præsumunt dicere plures Missas: præsenti Statuto firmiter prohibemus, ut nullus Sacerdos de cætero duas Missas uno die, nisi ut præmittitur, audeat celebrare; contrarium faciens, ad arbitrium superioris puniatur. Item abusum illum, qui in quibusdam Ecclesiis solitus est observari, videlicet, quòd Presbyter cantato Introitu, & Kyrie eleison, in uno Altari, mox ad aliud ad id faciendum se convertit, & sic deinceps: & cùm hoc avaritiam sapere videatur, propterea abusum prædictum penitus reprobamus. Adjicientes, quòd duæ vel plures Missæ, ubi voces invicem se confundunt, in una & eadem Ecclesia, simul & semel nullo modo decantentur.

Vide infr: Bull: Provinc:

Ordinamus etiam & statuimus, ut deinceps, nedum in Cathedralibus, verùmetiam in Collegiatis Ecclesiis, omnes horæ Canonicæ, per Vicarios ipsarum Ecclesiarum decantentur, ut eò amplior ad Ecclesias populi devotio excitetur. Quodq; in Altari majori cujuslibet Ecclesiæ Cathedralis, nonnisi Canonicus ejusdem Ecclesiæ Missam audeat celebrare: nisi per consvetudinem in aliquibus Ecclesiis contrarium sit introductum.

Cùm Doctor gentium, lumenq; gloriosum Ecclesiæ asserat, unicuiq; nostrûm gratiam à Domino datam, quam non con-

Ephes. 4.

non convenit alicui, maximè in sortem Dñi vocato, in vacuum recepisse: quapropter, quod miramur & dolemus de nonnullis nostræ Provinciæ Episcopis, Abbatibus, Præpositis, ac aliis Clericis, dignitates, personatus, officia, Canonicatus, & alia Ecclesiastica beneficia, curam præsertim animarum habentia, obtinentibus; qui etsi sacrîs Canonum institutis urgentibûs, ad Sacros Clericorum Ordines promoventur, aliqui tamen gratiam, quam in collatione prædictorum Ordinum assequuntur, sacrarum videlicet Missarum officia, in quibus nostræ redemptionis recensetur memoria, in suæ salutis ac animarũ, pro quib9 hujusmodi offerre tenentur sacrificia, dispendium, rarò vel nunquam, non sine gravi scandalo celebrando exequuntur, acsi propter alicujus criminis latentis obstaculum, ab exequutione Sacerdotalis officii suspendi viderentur. Cùm autem beneficium datur propter officium, in quo præcipuè circa frequens ministerium venerabilis Eucharistiæ Sacramenti, Deo dignè & laudabiliter serviatur, hoc sacro approbante Concilio, volentes hunc torporem à Prælatis & Clericis hujusmodi, virgâ seu baculô pastoralis animadversionis excutere, statuimus, ut de cætero Episcopi & Abbates, Præpositi, & alii (ut præfertur) Ecclesiastica beneficia, qualiacunq; sint, obtinentes, Subdiaconi ad Diaconatus, & Diaconi consequenter ad Presbyteratus gradum, impedimentîs Canonicîs cessantibûs, infra unius anni spatium, promoveri non postponant; dum verò in Sacerdotio fuerint constituti, infra sex mensium decursum, à tempore, quo

2. Cor. 6.

c. licet canon. de elec. lib. 6.

c. quia. de rescr. lib. 6.

Presbyteratûs Ordinem susceperint. Hi verò qui actu sunt Sacerdotes facti, à die publicationis præsentium, infra similem sex mensium terminum, vel si eò citiùs fieri poterit, ad prædictorum Ordinum exequutionem, videlicet ad peragenda veneranda Missarum officia, tam reverenter, quàm devotè, juxta suasum Apostoli seipsos probando, præparare debeant; ac toties de illo pane edere, & de calice bibere, quoties & quando hoc ipsis DEus inspiraverit, & suæ ac proximi saluti putaverint expedire: ita tamen, ut si frequentiùs id fieri commodè non posset, saltem in festis majoribus anni, nisi fuerint Canonico impedimento prohibiti, quod suo Superiori, vel de ipsius licentia Confessori idoneo revelabunt, devotiùs sicut poterint Missas celebrent. Transgressores autem hujus salubris Constitutionis, si Episcopi fuerint, pro quolibet anno in centum, si Abbates non exempti, in viginti quinq; marcis usualibus: si verò Præpositi & alii beneficiati, præsertim curam animarum habentes, decima parte fructuum beneficiorum pro media parte fabricæ illarum Ecclesiarum, ubi beneficiati fuerint, in residua verò pro exequutione præsentis nostræ Constitutionis, Loci scilicet Ordinario, vel cui hæc sollicitudo commissa fuerit, convertenda, præsentî irrefragabilî Statutô decernim9 puniendos. Ad cujus solicitam fidelemq; observantiam Episcoporum nostrorum, & aliorum vices ipsorum gerentium, qui pro tempore fuerint, conscientias oneramus.

[Margin notes: 1. Cor. 11. — Conc: Trid: Sess. 23. c. 14. de ref. — Vide et do-lentes, de celebr. Miss.]

Ex Novis. In Synodo Lanciciensi prima & secunda.

Perpe-

PErpetuò prohibemus edictò, ne Clerici noviter ordinati, ad primas Missas mendicent per se, vel alium, seu alios, cum Cleri totius scandalo, levitate, & dedecore, ac contra Canonicas sanctiones: & non plus quàm una die, in Conviviis primitiarum se occupent. Contra facientibus poena arbitraria imponenda.

Conc: Trid: Sess: 22. in decr: de obser: in cele. in Epistol: Pass: de sacr: Miss.

In Synodo Petricoviensi Prima.

NE ex varietate, quæ in Pontificalibus antiquis invenitur, aliquando error comitti valeat; statuimus, quòd de cætero Pontificale juxta ritum Romanæ Ecclesiæ impressum, in conferendis Ordinibus & consecrationibus Episcoporum, virginum, & benedictionibus, officiisq; Divinis, & aliis ceremoniis, in tota Provincia observetur.

In Synodo Lanciciensi Prima.

ET quia nonnulli indocti Sacerdotes, legeré nescientes, & aliquando Pseudosacerdotes non ordinati, consueverunt Missas legere adeò demissa voce, ut nequaquam à populo astante audiri possint, hac arte insufficientiam suam tegendo; & quod est pejus, Corpus Dñi non consecrando, idololatriamq; committendo, quo ira Dei provocatur, & populus astans ludificatur, meritisq; condignis defraudatur. Quare Synodus constituit, ut Missæ lectæ à Sacerdotibus, elevata voce & sonora legantur, ut ab astantibus bene audiri possint, sub poena suspensionis ab officio.

Conc: Trid: Sess: 22. c. 5. Vide in rubr Miss: de ritu cel: c. 4. § 1. c. de homine. de cel: Miss:

Ex Statutis Matthiæ Drzevicii, Petricoviæ. Annô 1530.

c. quia de rescr: in 6. c. dolentes. extra eod: QUoniam Jura disponunt, beneficium dari propter officium, ad horas deniq; Canonicas, Dño DEO veluti certum pensum quotidie persolvendas, quemque beneficii possessorem arctissimis vinculis esse obstrictum. Altero namque, quod patrimonio Christi beneficio scilicet servatur, altero quidem ordine sacro, cui horæ Canonicæ annexæ sunt, insignitur. (dis: 97. c. si quis Presbyter.) Pleriq; tamen Clerici, etiam insignes, tantam de se Domino DEO obligationem minimè curantes, in grave animarum suarum periculum, inque decoris Cleri perniciem, (Luc: 19.) malitiosum illum servum Evangelicum imitati, qui talentum lucri faciendi causâ à Domino sibi commissum habens, in terram defodit, nullum Domino fructum, quin potiùs ex negligentia damnum, sibique ob hoc Domini, cum pernicie, indignationem attulit; tamen horarum Divinarum censum minimè persolvere, idque preciosum talentum à Domino DEO lucrandi causâ illis commissum, negligere non horrescunt. Proinde hæc Sacra Synodus DD. Ordinarios orat, hortatur, atq; eorum conscientiæ injungit diligenter in Clero, eos tales perquirant, ac justis ex juris præscripto pœnis percellant, quo & hi etiam inviti, in Dei nomine ad debitum obsequium adigantur. Aliiq; tantam insanam animi indulgentiam exemplô pœnæ diffugiant. (Vide Navarr: c. 25. n. 122. in man. Diaz: in prax: cri: c. 44.)

DE BA-

DE BAPTISMO.

Ex Antiquis.

BAptiſmus cum honore & reverentia celebretur, & cum magna cautela, maximè in diſtinctione verborum, & prolatione, in quibus tota virtus Sacramenti conſiſtit: ſcilicet, Ego te baptizo; In Nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti, Amen. In vulgari laicos quoſvis ac obſtetrices, doceant Sacerdotes frequenter, qualiter cùm opus fuerit, debeant baptizare (patrem & matrem etiam prolis) in mortis articulo. Forma autem verborum prædicta, ab eo qui baptizat, integrè, continuè, ordinatè, & ſine interpoſitione aliqua proferatur. Interrogetur autem laicus, qui ſic ipſum baptizavit, diligenter à Sacerdote, quid dixerit? quid fecerit? & ſi eum invenerit modo diſcreto & debito baptizâſſe, allatô puerô ad Eccleſiæ fores, ſuppleatur quod deeſt, ſcilicet pabulum ſalis, & aurium linitio cum ſaliva; & tunc à Sacerdote nomen puero imponatur. Exorciſmi tamen non dicantur, ſed ſuper fontem, ſinè ablutione tamen, omnia fiant, quæ ſolent fieri. Si verò dubium fuerit ſub qua forma puer baptizatus fuerit, tunc Sacerdos omnia faciat, & aquâ abluens dicat: Si tu es baptizatus, ego te non rebaptizo; ſi autem non es baptizatus, ego te baptizo: In nomine Patris, & Filii, & Spiritûs ſancti, Amen. Ad elevandum puerum de fonte, duo tantùm patrini recipiantur: unus etiam vel una ſufficit.

Matt: 28. c. 1. de Bapt:

In Epiſt: Paſtoral: dè Baptiſ.

c. de quib9. ext: eod.

Conc: Tri: Seſſ: 24. c. 2. de ref: matrim: c. non plures de conſecr: diſt: 4.

Ex Constit: Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ, 1551.

c. de Arianis. dist: 4. de conse. Vide in Rituali Pauli V. fol: 16.

RUtheni, aliiq; Schismatici, in quorum baptismo debita forma aut materia servata non est; & quicunq; ad gremium & unionem sanctæ Matris Ecclesiæ venire, & sacrum baptisma suscipere voluerint, ritè baptizentur.

DE CUSTODIA EUCHARISTIÆ.

Ex Antiquis.

c. statuimus. ext: eod.

STatuimus, ut in cunctis Ecclesiis Eucharistia, Chrisma, Oleum sacrum, aqua baptismi, sub fideli custodia, sub seris, & reverenter observentur, nè possit ad illa temeraria manus extendi, pro nefandis aliquibus exercendis. Si verò is ad quem spectat custodia, ea incautè relinquerit, tribus mensibus ab officio suspendatur: & si per ejus incuriam aliquod nefandum inde contigerit, graviori subjaceat ultioni.

c. relinqui. ext. eod.

Relinqui nolumus incorrectum, quòd quidam Clerici Ecclesias sic exponunt supellectilibus propriis, & etiam alienis, ut potius domus laicæ, quam Dei basilicæ videantur, non considerantes, quòd Dominus in Evangelio non sinebat, ut vas transferretur per templum. Sunt autem alii, qui non solùm Ecclesias dimittunt incultas, verùm etiam vasa ministerii, & vestimenta ministrorum, ac pallas Altaris, necnon & ipsa corporalia tam immunda relinquunt, quòd interdum aliquibus sunt horrori; firmiter prohibemus, ne hujusmodi suppellectilia in Ecclesiis reponi admittantur, nisi inter hostiles incursus, aut incendia repentina, seu alias

Marc 11. V. 16.

necessi-

necessitates urgentes, ad eas habeatur refugium: sic tamen, ut necessitate cessante, res in pristina loca reportentur. Præcipimus quoq; ut altaria, vasa, corporalia, ac vestimenta prædicta, munda & nitida conserventur. Nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere, quæ dedecerent etiam in profanis.

Ex Statutis Nicolai Dzierzgovii, Lovicii 1556.

CUm per incautam custodiam Sacræ Eucharistiæ Corporis Dominici, & aliorum Sacramentorum, sicut experientiâ didicimus, nefariis hominibus quandoq; præstatur ad sacrilegia & maleficia occasio. Proinde Statutum vetus de custodia hujusmodi decrevimus innovandum, ut Rectores, Custodes, & Vicecustodes, seu ut vocant, Sacristæ Ecclesiarum, ciboria seu sacraria, ubi recondunt Sacrosanctum Corpus Domini nostri JESU CHRISTI, similiter Oleum sacrum, & Chrisma, necnon fontem baptismalem, in bona clausura & custodia servent, & claves sacrarii ipsi penes se, vel abdito loco in Ecclesia, sub pœna carcerum, & suspensionis ab officio & beneficio, ad unius anni decursum, teneant, ne ad illa cuiq; facilis pateat aditus: alioqui, si cujus incuriâ aliquod ejusmodi nefandum (quod absit) facinus, per impios admissum fuerit, graviori animadversione ferientur. Locorum autem Archidiaconi, seu illi ad quos visitatio Parochiarũ de jure vel consvetudine spectat & pertinet, de custodia hujusmodi diligenter perquirant, & illam videant; ut si minùs cautè aliquem id observare compererint,

sup: c. 1. c. ad hec. de off: Archidi:

pererint, tales seu talem ad Locorum Ordinarios deferant irremissibiliter puniendos. Similiter Rectores ipsi Ecclesiarum, & eorum Vicarii, seu illi ad quos administratio Sacramenti Eucharistiæ pertinet, ut illam reverenter, & non tumultuariè communicantibus distribuant, & videant diligenter cui illam administrent, vultumq; pecoris sui agnoscant; nè scilicet alienis Parochianis, & ignotis hominibus, eisq; peccata sua non confessis, nec diligenter, an veritatem Corporis Dñi in ea contineri credant, ac illâ concessâ, statim ibidem in sui præsentia communicantes, ipsos ablutionem sumere faciant, sub pœna superiùs descripta.

in extravag. c. Salvator. de præben. § sane. Clem: I. de priv:

DE OBSERVATIONE Jejuniorum. *Ex Antiquis.*

PRohibemus, né quis adultus pariter & discretus, ordinaria & statuta Jejunia, ut Quadragesimale, Quatuor Temporum, & Vigiliarum, præsumat infringere; nec hujusmodi necessaria jejunia, prætextu votivi & extraordinarii jejunii, cùm tale damnum tali lucrô nolit Deus compensari, in alia jejunia commutare.

c. consiliũ. ext: eod.

Volentes succurrere erroribus, quos experientia docente didicimus temporibus nostris, in aliquibus Diœcesibus Provinciæ Gnesnensis exoriri; statuimꝰ quòd dnm Vigilia B. Matthiæ Apostoli, in dies Carnisprivii inciderit, quoad jejunium, & alia, ab omnibus observetur, & in aliam diem per quempiam nullatenùs transferatur.

c. I. ext: eod.

De Ec-

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS.

Ex Antiquis.

Ecclesiam seu Basilicam de novo nullus ædificet; nec antiquam transferat, nisi per Episcopum, vel ejus Commissarium, in locum structuræ ponatur lapis primarius benedictus, aliàs ædificium diruatur, & ædificans temerarius Clericus vel laicus, Canonicè puniatur. Nec Episcopi socii Diœcesanorum, seu Vicarii, qui Suffraganei communiter appellantur, hujusmodi primarium lapidem ponant, maximè in locis, in quibus Ecclesiæ aliàs non fuerunt, nec ædificatas consecrent, sine Diœcesani licentia speciali; qui ex officio suo tenetur providere, ne Ecclesia erigatur, sine dote congrua, luminaribus & ornamentis, & absq; Ecclesiæ antiquioris notabili detrimento. Cùm autem ejusmodi Episcopo per Diœcesanum committitur, ut in Diœcesi sua Ecclesiarum construendarum primarios lapides ponat, seu constructas consecret; in tali generali mandato non comprehenduntur Collegiatæ Ecclesiæ, nisi de ipsis specialem fecerit mentionem. Talis verò Episcopus, nisi de speciali Diœcesani commissione, non potest ipsius subditos solvere vel ligare.

c. nemo Ecclesiam de consecr. dist. 1.

c. 1. de cons. Concil. Bracar. 2. p. 2. n. 55.

c. in generali: de reg. jur. in 6.

c. ut Dominicis. & c. nullus. ext. de Paro.

Item. Cùm Episcopi fundant Ecclesias, aut fundatas dotare voluerint, statuimus, ut dos in perpetuam memoriam habeatur in scripto, & sub sigillo Prælati & Patroni, litera diligentiùs conservetur. Si quæ autem pro usibus ejusdem Ecclesiæ decimæ fuerint deputatæ, sub certa limi-

Concil. Bracaren: ubi supra

tatione terræ, & quantitate valoris debent assignari, ita ut excrescentiæ (si quæ forent) in posterum ad mensam Episcopi convertantur. Hoc autem ad Capitula Ecclesiarum Cathedralium, habentia donationes novalium, nolumus extendi.

c. 1. extr: eod. Quicunq; Ecclesiastica beneficia obtinent, adjuvent ad tecta Ecclesiæ reficienda, vel Ecclesias restaurandas, & cum eis collectores eleëmosynarum, pro fabricis Ecclesiarum, quos quidam victricos appellant, deputati, qui sunt omni exceptione de plebe majores; & iidem eleëmosynas fidelium inconsultis Ecclesiarum Rectoribꝰ nō expendant.

Ad decus & honorem Ecclesiarum Cathedralium attendentes, statuimus, quòd consvetudo in nostra Provincia jam diutiùs observata, qua Pontifices duas, & Capitula Ecclesiarum Cathedralium tertiam, partes, pro fabrica Ecclesiarum contribuunt, robur obtineat perpetuæ firmitatis: ipsamq; hoc approbante Sacro Concilio approbamus. Et ut æqualitas cuilibet servetur, decernimus, quod Capitula Ecclesiarum prædictarum, ponant beneficiis ipsorum justam & ordinatam taxam, salvo, quod si ex justa causa contigerit Clero, pro subsidio fabricæ collectam imponi: illa ne alter præ altero prægravetur, parte pro aliqua non debeat computari, sed ea non obstante, nihilominùs quilibet contribuat suam partem.

Ad Divini cultus ampliationem, ad viarum quoq; injustitiæ ac controversiæ præclusionem, quodq; Rectores Ecclesiarum, & aliæ Spirituales personæ militantes DEO, curis

curis se non implicent secularibus, carnalia Spiritualibus, 2. Tim. 2.
inutilia utilioribus, præferendo: volumus & ordinamus, quòd singulis Annis infra octavas Nativitatis CHRISTI, aliquo dierum dictæ octavæ, ipsi Rectores, vel alii curati, communiter & divisim, quilibet in Parochia sua, cum patrono Ecclesiæ, si Patronus ibi fuerit, & commodè adesse poterit, & cum Parochianis, vel saltem cum aliquibus de senioribus Parochianorum, seu Parochiæ, duos viros de statu laicali, fide dignos, eligant, ac deputent: qui sic deputati viri Ecclesiastici, vel victrici Ecclesiæ nominati, ea, quæ pro fabrica seu structura, & aliis censibus, seu necessariis Ecclesiæ, quoquo modo à Christifidelibus offerentur, diligenter conservent, & cum consilio Rectoris exponant fideliter, ac dispensent: qui etiam hujusmodi oblata, cum Rectoribus cujuslibet Ecclesiæ describere, personas offerentium, tempus, & quotam oblationum, ne ipsis apponi possit usurpatio, tenebuntur; & in fine anni suis successoribus, sic ut præfertur, iterum electis, & Rectori Ecclesiæ, ac aliquibus de senioribus Parochianis, de hujusmodi receptis & expositis, etiamsi ipsi de consensu Rectoris & Parochianorum, in eodem officio remanserint, singulis annis rationem facere sint adstricti: ad quam etiam faciendam, eos, & eorum quemlibet obligamus. Et ut in præmissis cesset omnis suspicio, & veritas appareat, volumus, quòd unus liber seu quaternio, penes Rectorem Ecclesiæ, & alter penes dictos viros duos Ecclesiasticos sit; in quibus libris sive quaternis, hujusmodi oblationum summæ, ac distributiones, sive dispensati-

In Epist. Pastoral: de sup: fa: in fi.

spensationes eorundem (ut præmittitur) conscribantur, habeantur, remaneant, & serventur: pravitatibûs Simoniæ, usuræ, & cujuslibet alterius impietatis, atq; dilapidationibûs cessantibûs penitus, & semotîs. Verùm si dicti viri Ecclesiastici, seu victrici Ecclesiæ, singulîs annîs rationẽ, (sic ut præmissum est) facere contempserint, aut frivolè obmiserint; Rectores Ecclesiæ trina monitione per se, vel fide dignos ipsis præmissa, Ordinario Loci, quando citiùs commodè poterint, sub pœna Synodali, eosdem denuncient, animadversione debita puniendos.

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ. Annô 1551.

ONera fabricæ Ecclesiarum Cathedralium, juxta dispositionem Statutorum Provincialium, principaliter incumbunt Rñdmis DD. Ordinariis, utpotè, qui duas illorum partes ferre obligantur; ex consequenti verò, Capitulis partem tertiam dare debentibus. Nihilominùs tamen pravitate & vitio temporum jam inolevit, quòd nonnulli DD. Ordinarii solutionem fabricæ non præstant, atque ita neq; à Capitulis penditur: interea verò Ecclesiæ stillicidiis perviæ corrumpuntur, deformantur, & nisi maturè eis consultum fuerit, pleræq; brevi collabentur. In quibusdam quoq; Ecclesiis, ut in Posnaniensi, & aliis, sunt quædam majora onera, utpotè, vestes, & vasa sacra, organa, campanæ, vinum, cera, oleum, & alia quæ DD. Episcopi curare & ferre deberent, non tamen ut debent, aliquid ferre volunt, quin ea in Capitula rejiciunt: quare decrevit

Synodus,

Synodus, ut deinceps DD. Episcopi, in ferendis tam fabricæ, quàm aliis oneribus, nō sint remissi & negligentes, quin ea quæ debent, liberè ferant; aut si ab istis oneribus liberi & absoluti in futurum esse velint, assignent Decimarū suarū Episcopalium partem Capitulis, unde talia onera supportent, quemadmodum in aliis Ecclesiis est factum.

DE IMMUNITATE ECCLEsiarum. *Ex Antiquis.*

LIcet laicis in Ecclesias, Ecclesiasticasq; personas, ac eorum bona, omnis authoritas sit sublata, tam Jure Canonico, quàm Civili: nonnulli tamen laici nitentes in vetitum, immunitates eorum diversîs conatibûs infringere moliuntur: Nos super his volentes eorum ausum reprimere, authoritate hujus Sacri Concilii, sub obtestatione Divini judicii, & maledictionis æternæ, districtiùs inhibemus, ne de cætero ad hujusmodi temerarias manus præsumant extendere; quòd videlicet aliquem confugientem ad Ecclesiam, quantumcunq; maleficium commiserit grave, Judex laicus, seu quivis alius, quantamcunq; secularem dignitatem obtinens, seu potestatem exercens, de Ecclesia violenter præsumat extrahere, immunitatem Ecclesiæ taliter violando, sed potiùs ad instantiam Rectoris Ecclesiæ, ad quam fugit, eidem vitam & membra illæsa conservet, & ipsum pecuniariâ, vel aliâ disciplinâ puniat mitiorî. Nisi malefactor ad Ecclesiam fugiens publicus latro fuerit, vel noctur-

c. quis dubitat, dist: 96. c. quanquã. de censi in 6. l. 2. C. de epis: & cle.

c. inter alia. ext: eod. Vide in Synt Gẽbis Bullã Greg: XIV. tit: eod.

nocturnus depopulator agrorum, aut si in ipsa Ecclesia, vel ejus cimiterio, homicidium, vel membri truncationem, sub spe immunitatis perpetraverit; tales enim cujuslibet immunitatis Privilegio sunt indigni.

c. si. ext: eod.

Clem: 1. de pœnis.

Item, ut experientia rerum Magistra demonstrante didicimus, secularis potestas ad tantum sævire non veretur, quòd Episcopos ab ipsorum sedibus bannit, proscribit, potenter expellit & persequitur, contra DEUM, & Sacrorum Canonum sanctiones, ex quo sæpissimè ad tantam deveniunt egestatem, quod in vilipendium Pontificalis dignitatis, non habent ubi caput reclinent, & vitam sustentent: Propter quod præsentis Concilii authoritate statuimus, & inviolabiliter præcipimus observari, ut quotiescunq; alicui ex Episcopis Provinciæ nostræ supradicta, vel alterum illorum accidere contingat, alii omnes Comprovinciales Episcopi in talibus persequutionibus, ipsum consiliis, subsidiis, favoribus & auxiliis, prosequi & adjuvare teneantur, ut ad suam sedem liberè revertatur. Adjicientes, quòd donec redire nequiverit, Episcopus Comprovincialis quicunque, ad ipsius requisitionem secundùm possibilitatem, in suis domibus eundem procurare sit adstrictus.

Mandamus, ut Capitulum, *Quoniam.* ut intelleximus; de Immunitate Ecclesiarum lib: sexto publicetur, quod sequitur sub hac forma, abbreviatum: Statuimus, ne quis impetratores literarum Apostolicarum, vel alios ad forum Ecclesiasticum recurrentes, super causis, quæ ad idem forũ de jure vel antiqua consvetudine pertinere noscuntur, ad desisten-

desistendum vel in foro seculari, de quæstionibus hujusmodi litigandum, per eorundem Judicum Ecclesiasticorum, vel impetrantium seu litigantium, aut volentium litigare, aut propinquorum ipsorum, seu illarum rerum, aut Ecclesiarum suarum etiam captione, modisvé aliis compellat, seu compelli faciat, seu procuret, nec per se aliosvé impediat; quominùs coram Judicibus Ecclesiasticis delegatis, seu ordinariis, querulantes de causis, quæ (ut præmissum est) ad cognitionem pertinent eorundem, possint publicè justitiam obtinere, nec ad prædicta facienda det auxilium, consilium vel favorem. Si quis verò contra præsumpserit, excommunicationi se noverit ipso facto subjacere, à qua nisi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, integraliter, vel jurisditio usurpata, quàm parti, quæ turbata in prosequutione sui juris fuerit, de injuriis, damnis, expensis, & interesse, integrè fuerit satisfactum, nullatenus absolvatur.

Eos qui temporale dominium obtinentes, suis subditis, aliquando interdicunt, ne Prælatis aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis, quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, ne ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere, necnon aquam & pascua prohibent, cum talia in derogationem Ecclesiasticæ libertatis præsumant; eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Quod etiam ad eos, qui oblationes, ne liberæ fiant, inhibent directè vel indirectè, duximus extendendũ. c. Eos, qui eod. in 6.

Insuper statuimus, ut Capitulum, *Quanquam.* de Censibus, libro sexto; & Clementina, *Præsenti*, eodem titulo, ab

omnibus

omnibus publicentur & observentur, sub hac forma, collecta: Si Universitas, vel singularis persona, Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas, compulerit solvere pedagia, vel gvidagia, seu telonea, vel exactiones pro rebus suis, quas non negociationis causa deferunt, vel pro personis, singulares sunt excommunicati, & universitas interdicta, nec eis prodest contraria consvetudo; & per Diœcesanos, quibus hoc constat, debent tales excommunicati publicè denunciari.

c. noverit. ext: de sen: ex. Excommunicamus omnes, qui de cætero servari fecerint Statuta edita, & consvetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem; nisi ea de Capitularibus suis infra duos menses, post hujusmodi publicationem sententiæ fecerint amoveri.

d. c. noverit. Item, excommunicamus Statutarios, & Scriptores Statutorum ipsorum, necnon Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarios locorum, ubi de cætero hujusmodi Statuta & consvetudines Ecclesiæ fuerint observatæ; necnon & illos, qui secundum ea præsumpserint judicare, vel in publicam formam scribere judicata.

Cùm ad ministrorum Ecclesiæ sustentationem, & subventionem egenorum, sint proventus & res Ecclesiasticæ deputatæ; prohibemus, ut nulli cum turbâ vel exercitu, in bonis & villis Ecclesiæ, quæ utiq; absq; gravi dispendio Ecclesiarum, & inibi habitantium, destructione non modica nequaquam fieri possunt, faciant stationes. Alioquin principales personæ, turbarum vel exercituum prædictorum,

ctorum, ipso facto, monitione præmissa, sententiam excommunicationis incurrunt; & loca, civitates, castra, villæ, & oppida, quibus præsunt, tam diu donec satisfecerint, Ecclesiastico subjaceant interdicto.

Facit Clement. præsenti. de cen.

Item. Cùm ad aures nostras frequens clamor pervenerit, quòd quidam Nobiles & potentes, tam laici quàm Clerici, sub specie hospitalitatis, bona Monasteriorum & Ecclesiarum, seu Ecclesiasticarum personarum, devorant & devastant nimis frequenter, & cum effrenata multitudine hospitantur, ut longioris temporis victum brevis hora consumat; sub pœna excommunicationis districtè præcipimus, ut omnes de Provincia Gnesnensi, tam Clerici, quàm laici, ab hujusmodi Monasteriorum & Ecclesiarum gravaminibus abstineant. Qui verò ab hujusmodi gravaminibus non abstinuerint, seu à prædictis Monasteriis vel Ecclesiis, contra religiosorum vel secularium Clericorum voluntatem quidquam extorserint, vel ex vana seu simulata confidentia, annonam, seu alias res Clericorum, absque eorum mandato contrectare præsumpserint; eisdem usq; ad satisfactionem condignam, præmissa monitione, introitus Ecclesiæ denegetur. Episcopi tamen, vel alii, quibus de jure, vel approbata & præscripta consvetudine, procuratio debetur, ipsam poterint recipere, servato moderamine Concilii generalis.

c. cùm Apostolus. extr. de cen.

d. c. cùm Apostolus. & c. procurationes. extr. de cen.

Quoniam nonnunquam Consules Civitatum, & Rectores, necnon & alii, qui habere potestatem videntur, tot onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris condi-

c. nб minus. exq; eod. tionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quàm sub Pharaone fuerit, qui legis Divinæ notitiam non habebat: ille quidem omnibus aliis servituti subiectis, Sacerdotes, & possessiones eorum, in pristina libertate dimisit, & de publico eis alimoniam ministravit; isti verò onera ferè universa imponunt Ecclesiis, & tot angariis eas affligunt, ut eis (quod Hieremias deplorat) competere videatur: Princeps Provinciarum facta est sub tributo: vel quædam fossata vel expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrantur agenda, de bonis Ecclesiarum & Clericorum, & pauperum Christi usibus deputatis, volunt facere cuncta compleri, & jurisditionem etiam & authoritatem Prælatorum ita evacuant, ut nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse: quocirca sub anathematis districtione fieri de cætero talia prohibemus. Si autem Consules, aut alii de cætero ista commiserint, & commoniti desistere noluerint; tam ipsi, quàm fautores eorum, excommunicationi se noverint subjacere; nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

Adversus Consules & Rectores Civitatum, & alios qui Ecclesias & viros Ecclesiasticos, taliis seu collectis, & exactionibus aliis aggravare nituntur, volens immunitati c. adversus. eav: eod. Ecclesiasticæ Lateranense Concilium providere, præsumptionem hujusmodi sub anathematis districtione prohibuit; transgressores & fautores eorum, excommunicationi subjacere præcepit, donec satisfactionem impenderint competentem.

Verùm

Verùm si quando fortè Episcopus simul cum Clericis, tantam necessitatem vel utilitatem prospexerit, ut absque ulla coactione, ad revelandas utilitates vel necessitates communes, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias duxerint conferenda, prædicti laici humiliter & devotè recipiant cum gratiarum actione: propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex priùs consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere. Quia verò nec sic quorundam malitia contra DEI Ecclesiam conquievit, adjicimus, ut Constitutiones & sententiæ, quæ à talibus vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes & irritæ habeantur, nullo unquam tempore valituræ. Cæterùm, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, nullus vario decipiatur errore, ut infra tempus regiminis sustineat anathema, quasi post illud non sit ad satisfactionem debitam compellendus: nam & ipsum qui satisfacere recusaverit, & successorem ipsius, nisi satisfecerit, infra mensem manere decernimus Ecclesiasticâ censurâ conclusum, donec satisfecerit competenter, cùm succedant in onere, qui substituuntur in honore.

d c. adver. sus, eod.

c. ex tenore. de rescri.

c. qui sentit. de reg. jur. in 6.

Item. Cùm contra violatores Ecclesiarum vel cæmiteriorum, pœnæ sint à Canonibus constitutæ, & peccatis nostris exigentibꝰ in hæc tempora devenimus, quòd à Magnatibus terræ, nec timor DEO, nec honor Ecclesiis impendatur: Præcipimus, ut talibus qui Ecclesias vel cimiteria, effractionibus, seu aliis rapinis violant, Diœcesani Episcopi nullo modo parcant, sed eos excommunicent, &

c. definivit, 17. q. 4.

excommunicatos denuncient ad satisfactionem condignam, & præcipuè principi exercitûs, per quem factæ fuerint; & si principum ibi nullus personaliter fuerit, tunc pœna specialiter promulgetur in illos, qui principales in exercitu fuerint: nec aliquo modo lata in eos sententia excommunicationis relaxetur, donec de damnis & injuriis fuerit satisfactum. Is verò qui in Ecclesia vel cæmeterio aliquem graviter læserit, vulneraverit, vel occiderit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto.

Fac: d. c. non minus ext: eod:

Ad hæc statuimus, & sub pœna excommunicationis jam prolatæ sententiæ prohibemus, ut nullus in villis Ecclesiæ, seu apud homines earundem villarum, subvectiones seu podwodas accipere præsumat, nisi in tribus casibus; si videlicet traditio ducis, vel alicujus castri subita timeatur; vel si exercitus in terram ingrediens, fuerit nunciatus: & in his scriptis casibus, qui ipsas podwodas acceperit, prima opportunitate sibi occurrente, sine qualibet fraude dimittat in eo loco & relinquat, ubi ab his, quorum fuerunt, absq; difficultate possent reperiri. Qui autem præter hos casus in villis, vel ab hominibus præfatis ipsas receperint, vel casu licito acceptas detinuerint, vel alienaverint, vel usibus propriis aliquo tempore deputaverint, tam diu in locis, in quibus Diœcesano expedire videbitur, denuncientur excommunicati, donec ipsis podwodis restitutis damnum, quod inde ipsorum Domini passi fuerint, ex integro persolutum sit.

NE CLE-

NE CLERICI ET MONACHI, secularibus negotiis se immisceant.

Ex Antiquis.

MUlta sunt negotia secularia, de quibus pauca perstringimus, ad quæ pertinet omnis carnalis concupiscentia. Quicquid plùs justô appetit homo, turpe lucrum est: munera injusta accipere, vel etiam dare, pro aliquo seculari quæstu precio aliquem conducere: Conventiones vel lites, vel rixas, amare: in placitis secularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum: conductores aut procuratores esse secularium rerum, turpis verbi vel facti esse joculatorem, vel jocum secularem diligere, aleas amare, ornamentum inconveniens proposito suo quærere, & in deliciis vivere velle, gulam & ebrietatem sequi, pondera injusta vel mensuras habere, negotium injustum exercere. Nec tamen injustum negotium est dicendum, propter necessitates; quia legimus Sanctos Apostolos negotiatos fuisse, & in Regula Benedicti præcipitur provideri, per quorum manus negotia Monasterii procurentur: canes vel aves sequi ad venandum, & omnibus quibuslibet causis superfluis interesse. Ecce talia & his similia, ministris altaris Domini, necnon & Monachis, omninò contradicimus. De quibus ait Apostolus: *Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus.*

c. 1. extr. eod:

c. 1. extr. eod:

c. 2. & c. Sed nec. extr: eod:

2. ad Tit. 2.

Sed nec procurationes villarum, aut jurisditiones etiam secula-

c. 4. extr. eod:

tatione terræ, & quantitate valoris debent assignari, ita ut excrescentiæ (si quæ forent) in posterum ad mensam Episcopi convertantur. Hoc autem ad Capitula Ecclesiarum Cathedralium, habentia donationes novalium, nolumus extendi.

c. 11 ext. eod. Quicunq; Ecclesiastica beneficia obtinent, adjuvent ad tecta Ecclesiæ reficienda, vel Ecclesias restaurandas, & cum eis collectores eleëmosynarum, pro fabricis Ecclesiarum, quos quidam victricos appellant, deputati, qui sunt omni exceptione de plebe majores; & iidem eleëmosynas fidelium inconsultis Ecclesiarum Rectoribus nō expendant.

Ad decus & honorem Ecclesiarum Cathedralium attendentes, statuimus, quòd consvetudo in nostra Provincia jam diutiùs observata, qua Pontifices duas, & Capitula Ecclesiarum Cathedralium tertiam, partes, pro fabrica Ecclesiarum contribuunt, robur obtineat perpetuæ firmitatis: ipsamq; hoc approbante Sacro Concilio approbamus. Et ut æqualitas cuilibet servetur, decernimus, quod Capitula Ecclesiarum prædictarum, ponant beneficiis ipsorum justam & ordinatam taxam, salvo, quod si ex justa causa contigerit Clero, pro subsidio fabricæ collectam imponi: illa ne alter præ altero prægravetur, parte pro aliqua non debeat computari, sed ea non obstante, nihilominùs quilibet contribuat suam partem.

Ad Divini cultus ampliationem, ad viarum quoq; injustitiæ ac controversiæ præclusionem, quodq; Rectores Ecclesiarum, & aliæ Spirituales personæ militantes DEO,

curis

curis se non implicent secularibus, carnalia Spiritualibus, 2. Timo. 2.
inutilia utilioribus, præferendo: volumus & ordinamus, quòd singulis Annis infra octavas Nativitatis CHRISTI, aliquo dierum dictæ octavæ, ipsi Rectores, vel alii curati, cōmuniter & divisim, quilibet in Parochia sua, cum patrono Ecclesiæ, si Patronus ibi fuerit, & commodè adesse poterit, & cum Parochianis, vel saltem cum aliquibus de senioribus Parochianorum, seu Parochiæ, duos viros de statu laicali, fide dignos, eligant, ac deputent: qui sic deputati viri Ecclesiastici, vel victrici Ecclesiæ nominati, ea, quæ pro fabrica seu structura, & aliis censibus, seu necessariis Ecclesiæ, quoquo modo à Christifidelibus offerentur, diligenter conservent, & cum consilio Rectoris exponant fideliter, ac dispensent: qui etiam hujusmodi oblata, cum Rectoribus cujuslibet Ecclesiæ describere, personas offerentium, tempus, & quotam oblationum, ne ipsis apponi possit usurpatio, tenebuntur; & in fine anni suis successoribus, sic ut præfertur, iterum electis, & Rectori Ecclesiæ, ac aliquibus de senioribus Parochianis, de hujusmodi receptis & expositis, etiamsi ipsi de consensu Rectoris & Parochianorum, in eodem officio remanserint, singulis annis rationem facere sint adstricti: ad quam etiam faciendam, eos, & eorum quemlibet obligamus. Et ut in præmissis cesset omnis suspicio, & veritas appareat, volumus, quòd unus liber seu quaternio, penes Rectorem Ecclesiæ, & alter penes dictos viros duos Ecclesiasticos sit; in quibus libris sive quaternis, hujusmodi oblationum summæ, ac distributiones, sive di-

In Epist: Pastoral: de supr. sa: in fi.

spensationes eorundem (ut præmittitur) conscribantur, habeantur, remaneant, & serventur: pravitatibûs Simoniæ, usuræ, & cujuslibet alterius impietatis, atq; dilapidationibûs cessantibûs penitus, & semotîs. Verùm si dicti viri Ecclesiastici, seu victrici Ecclesiæ, singulîs annîs rationẽ, (sic ut præmissum est) facere contempserint, aut frivolè obmiserint; Rectores Ecclesiæ trina monitione per se, vel fide dignos ipsis præmissa, Ordinario Loci, quando citiùs commodè poterint, sub pœna Synodali, eosdem denuncient, animadversione debita puniendos.

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ. Annô 1551.

ONera fabricæ Ecclesiarum Cathedralium, juxta dispositionem Statutorum Provincialium, principaliter incumbunt Rñdmis DD. Ordinariis, utpotè, qui duas illorum partes ferre obligantur; ex consequenti verò, Capitulis partem tertiam dare debentibus. Nihilominùs tamen pravitate & vitio temporum jam inolevit, quòd nonnulli DD. Ordinarii solutionem fabricæ non præstant, atque ita neq; à Capitulis penditur: interea verò Ecclesiæ stillicidiis perviæ corrumpuntur, deformantur, & nisi maturè eis consultum fuerit, pleræq; brevi collabentur. In quibusdam quoq; Ecclesiis, ut in Posnaniensi, & aliis, sunt quædam majora onera, utpotè, vestes, & vasa sacra, organa, campanæ, vinum, cera, oleum, & alia quæ DD. Episcopi curare & ferre deberent, non tamen ut debent, aliquid ferre volunt, quin ea in Capitula rejiciunt: quare decrevit Synodus,

Synodus, ut deinceps DD. Episcopi, in ferendis tam fabricæ, quàm aliis oneribus, nõ sint remissi & negligentes, quin ea quæ debent, liberè ferant; aut si ab istis oneribus liberi & absoluti in futurum esse velint, assignent Decimarũ suarũ Episcopalium partem Capitulis, unde talia onera supportent, quemadmodum in aliis Ecclesiis est factum.

DE IMMUNITATE ECCLEsiarum. *Ex Antiquis.*

Licet laicis in Ecclesias, Ecclesiasticasq́; personas, ac eorum bona, omnis authoritas sit sublata, tam Jure Canonico, quàm Civili: nonnulli tamen laici nitentes in vetitum, immunitates eorum diversîs conatibûs infringere moliuntur: Nos super his volentes eorum ausum reprimere, authoritate hujus Sacri Concilii, sub obtestatione Divini judicii, & maledictionis æternæ, districtiùs inhibemus, ne de cætero ad hujusmodi temerarias manus præsumant extendere; quòd videlicet aliquem confugientem ad Ecclesiam, quantumcunq; maleficium commiserit grave, Judex laicus, seu quivis alius, quantamcunq́; secularem dignitatem obtinens, seu potestatem exercens, de Ecclesia violenter præsumat extrahere, immunitatem Ecclesiæ taliter violando, sed potiùs ad instantiam Rectoris Ecclesiæ, ad quam fugit, eidem vitam & membra illæsa conservet, & ipsum pecuniariâ, vel aliâ disciplinâ puniat mitiorî. Nisi malefactor ad Ecclesiam fugiens publicus latro fuerit, vel noctur-

c. quis dubitat, dis: 96. c. quanquã de cens: in 6. l. 2. C. de epi: & cle.

c. inter alia. ext: eod. Vide in Synt Gẽbit Bullã Greg: XIV. tit: eod.

nocturnus depopulator agrorum, aut si in ipsa Ecclesia, vel ejus cimiterio, homicidium, vel membri truncationem, sub spe immunitatis perpetraverit; tales enim cujuslibet immunitatis Privilegio sunt indigni.

c. si. ext: eod.

Item, ut experientia rerum Magistra demonstrante didicimus, secularis potestas ad tantum sævire non veretur, quòd Episcopos ab ipsorum sedibus bannit, proscribit, potenter expellit & persequitur, contra DEUM, & Sacrorum Canonum sanctiones, ex quo sæpissimè ad tantam deveniunt egestatem, quod in vilipendium Pontificalis dignitatis, non habent ubi caput reclinent, & vitam sustentent: Propter quod præsentis Concilii authoritate statuimus, & inviolabiliter præcipimus observari, ut quotiescunq; alicui ex Episcopis Provinciæ nostræ supradicta, vel alterum illorum accidere contingat, alii omnes Comprovinciales Episcopi in talibus persequutionibus, ipsum consiliis, subsidiis, favoribus & auxiliis, prosequi & adjuvare teneantur, ut ad suam sedem liberè revertatur. Adjicientes, quòd donec redire nequiverit, Episcopus Comprovincialis quicunque, ad ipsius requisitionem secundùm possibilitatem, in suis domibus eundem procurare sit adstrictus.

Clem: 1. de pœnis.

Mandamus, ut Capitulum, *Quoniam.* ut intelleximus, de Immunitate Ecclesiarum lib: sexto publicetur, quod sequitur sub hac forma, abbreviatum: Statuimus, ne quis impetratores literarum Apostolicarum, vel alios ad forum Ecclesiasticum recurrentes, super causis, quæ ad idem forũ de jure vel antiqua consvetudine pertinere noscuntur, ad desisten-

desistendum vel in foro seculari, de quæstionibus hujusmodi litigandum, per eorundem Judicum Ecclesiasticorum, vel impetrantium seu litigantium, aut volentium litigare, aut propinquorum ipsorum, seu illarum rerum, aut Ecclesiarum suarum etiam captione, modisvé aliis compellat, seu compelli faciat, seu procuret, nec per se aliosvé impediat; quominùs coram Judicibus Ecclesiasticis delegatis, seu ordinariis, querulantes de causis, quæ (ut præmissum est) ad cognitionem pertinent eorundem, possint publicè justitiam obtinere, nec ad prædicta facienda det auxilium, consilium vel favorem. Si quis verò contra præsumpserit, excommunicationi se noverit ipso facto subjacere, à qua nisi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, integraliter, vel jurisditio usurpata, quàm parti, quæ turbata in prosequutione sui juris fuerit, de injuriis, damnis, expensis, & interesse, integrè fuerit satisfactum, nullatenus absolvatur.

Eos qui temporale dominium obtinentes, suis subditis, aliquando interdicunt, ne Prælatis aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis, quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, ne ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere, necnon aquam & pascua prohibent, cum talia in derogationem Ecclesiasticæ libertatis præsumant; eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Quod etiam ad eos, qui oblationes, ne liberæ fiant, inhibent directè vel indirectè, duximus extendendū. c. Eos, qui eod: in 6.

Insuper statuimus, ut Capitulum, *Quanquam.* de Censibus, libro sexto; & Clementina, *Præsentis*, eodem titulo, ab omnibus

omnibus publicentur & observentur, sub hac forma, collecta: Si Universitas, vel singularis persona, Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas, compulerit solvere pedagia, vel gvidagia, seu telonea, vel exactiones pro rebus suis, quas non negociationis causa deferunt, vel pro personis, singulares sunt excommunicati, & universitas interdicta, nec eis prodest contraria consvetudo; & per Diœcesanos, quibus hoc constat, debent tales excommunicati publicè denunciari.

c. noverit. ext: de sen: ex. Excommunicamus omnes, qui de cætero servari fecerint Statuta edita, & consvetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem; nisi ea de Capitularibus suis infra duos menses, post hujusmodi publicationem sententiæ fecerint amoveri.

d. c. noverit. Item, excommunicamus Statutarios, & Scriptores Statutorum ipsorum, necnon Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarios locorum, ubi de cætero hujusmodi Statuta & consvetudines Ecclesiæ fuerint observatæ; necnon & illos, qui secundum ea præsumpserint judicare, vel in publicam formam scribere judicata.

Cùm ad ministrorum Ecclesiæ sustentationem, & subventionem egenorum, sint proventus & res Ecclesiasticæ deputatæ; prohibemus, ut nulli cum turbâ vel exercitu, in bonis & villis Ecclesiæ, quæ utiq; absq; gravi dispendio Ecclesiarum, & inibi habitantium, destructione non modica nequaquam fieri possunt, faciant stationes. Alioquin principales personæ, turbarum vel exercituum prædictorum,

ctorum, ipso facto, monitione præmissa, sententiam excommunicationis incurrunt; & loca, civitates, castra, villæ, & oppida, quibus præsunt, tam diu donec satisfecerint, Ecclesiastico subjaceant interdicto.

Facit Clement. præsenti. de cen.

Item. Cùm ad aures nostras frequens clamor pervenerit, quòd quidam Nobiles & potentes, tam laici quàm Clerici, sub specie hospitalitatis, bona Monasteriorum & Ecclesiarum, seu Ecclesiasticarum personarum, devorant & devastant nimis frequenter, & cum effrenata multitudine hospitantur, ut longioris temporis victum brevis hora consumat; sub pœna excommunicationis districtè præcipimus, ut omnes de Provincia Gnesnensi, tam Clerici, quàm laici, ab hujusmodi Monasteriorum & Ecclesiarum gravaminibus abstineant. Qui verò ab hujusmodi gravaminibus non abstinuerint, seu à prædictis Monasteriis vel Ecclesiis, contra religiosorum vel secularium Clericorum voluntatem quidquam extorserint, vel ex vana seu simulata confidentia, annonam, seu alias res Clericorum, absque eorum mandato contrectare præsumpserint; eisdem usq; ad satisfactionem condignam, præmissa monitione, introitus Ecclesiæ denegetur. Episcopi tamen, vel alii, quibus de jure, vel approbata & præscripta consvetudine, procuratio debetur, ipsam poterint recipere, servato moderamine Concilii generalis.

c. cùm Apostolus. ext. de cen.

d. c. cùm Apostolus. & c. procurationes. ext. de cen.

Quoniam nonnunquam Consules Civitatum, & Rectores, necnon & alii, qui habere potestatem videntur, tot onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris condi-

omnibus publicentur & observentur, sub hac formâ, collecta: Si Universitas, vel singularis persona, Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas, compulerit solvere pedagia, vel gvidagia, seu telonea, vel exactiones pro rebus suis, quas non negociationis causa deferunt, vel pro personis, singulares sunt excommunicati, & universitas interdicta, nec eis prodest contraria consvetudo; & per Diœcesanos, quibus hoc constat, debent tales excommunicati publicè denunciari.

c. noverit. ext: de sen: ex. Excommunicamus omnes, qui de cætero servari fecerint Statuta edita, & consvetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem; nisi ea de Capitularibus suis infra duos menses, post hujusmodi publicationem sententiæ fecerint amoveri.

d. c. noverit. Item, excommunicamus Statutarios, & Scriptores Statutorum ipsorum, necnon Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarios locorum, ubi de cætero hujusmodi Statuta & consvetudines Ecclesiæ fuerint observatæ; necnon & illos, qui secundum ea præsumpserint judicare, vel in publicam formam scribere judicata.

Cùm ad ministrorum Ecclesiæ sustentationem, & subventionem egenorum, sint proventus & res Ecclesiasticæ deputatæ; prohibemus, ut nulli cum turbâ vel exercitu, in bonis & villis Ecclesiæ, quæ utiq; absq; gravi dispendio Ecclesiarum, & inibi habitantium, destructione non modica nequaquam fieri possunt, faciant stationes. Alioquin principales personæ, turbarum vel exercituum prædictorum,

ctorum, ipso facto, monitione præmissa, sententiam excommunicationis incurrunt; & loca, civitates, castra, villæ, & oppida, quibus præsunt, tam diu donec satisfecerint, Ecclesiastico subjaceant interdicto.

Facit Clement. præsenti. de cen.

Item. Cùm ad aures nostras frequens clamor pervenerit, quòd quidam Nobiles & potentes, tam laici quàm Clerici, sub specie hospitalitatis, bona Monasteriorum & Ecclesiarum, seu Ecclesiasticarum personarum, devorant & devastant nimis frequenter, & cum effrenata multitudine hospitantur, ut longioris temporis victum brevis hora consumat; sub pœna excommunicationis districtè præcipimus, ut omnes de Provincia Gnesnensi, tam Clerici, quàm laici, ab hujusmodi Monasteriorum & Ecclesiarum gravaminibus abstineant. Qui verò ab hujusmodi gravaminibus non abstinuerint, seu à prædictis Monasteriis vel Ecclesiis, contra religiosorum vel secularium Clericorum voluntatem quidquam extorserint, vel ex vana seu simulata confidentia, annonam, seu alias res Clericorum, absque eorum mandato contrectare præsumpserint; eisdem usq; ad satisfactionem condignam, præmissa monitione, introitus Ecclesiæ denegetur. Episcopi tamen, vel alii, quibus de jure, vel approbata & præscripta consvetudine, procuratio debetur, ipsam poterint recipere, servato moderamine Concilii generalis.

c. cùm Apostolus. ext. de cen.

d. c. cùm Apostolus. & c. procurationes. ext. de cen.

Quoniam nonnunquam Consules Civitatum, & Rectores, necnon & alii, qui habere potestatem videntur, tot onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris condi-

c. nō minus. ext. eod. tionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quàm sub Pharaone fuerit, qui legis Divinæ notitiam non habebat: ille quidem omnibus aliis servituti subiectis, Sacerdotes, & possessiones eorum, in pristina libertate dimisit, & de publico eis alimoniam ministravit; isti verò onera ferè universa imponunt Ecclesiis, & tot angariis eas affligunt, ut eis (quod Hieremias deplorat) competere videatur: Princeps Provinciarum facta est sub tributo: vel quædam fossata vel expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrantur agenda, de bonis Ecclesiarum & Clericorum, & pauperum Christi usibus deputatis, volunt facere cuncta compleri, & jurisditionem etiam & authoritatem Prælatorum ita evacuant, ut nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse: quocirca sub anathematis districtione fieri de cætero talia prohibemus. Si autem Consules, aut alii de cætero ista commiserint, & commoniti desistere noluerint; tam ipsi, quàm fautores eorum, excommunicationi se noverint subjacere; nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

Adversus Consules & Rectores Civitatum, & alios qui Ecclesias & viros Ecclesiasticos, taliis seu collectis, & exactionibus aliis aggravare nituntur, volens immunitati c. adversus. ext. eod. Ecclesiasticæ Lateranense Concilium providere, præsumptionem hujusmodi sub anathematis districtione prohibuit; transgressores & fautores eorum, excommunicationi subjacere præcepit, donec satisfactionem impenderint competentem.

Verùm

Verùm si quando fortè Episcopus simul cum Clericis, tantam necessitatem vel utilitatem prospexerit, ut absque ulla coactione, ad revelandas utilitates vel necessitates communes, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias duxerint conferenda, prædicti laici humiliter & devotè recipiant cum gratiarum actione: propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex priùs consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere. Quia verò nec sic quorundam malitia contra DEI Ecclesiam conquievit, adjicimus, ut Constitutiones & sententiæ, quæ à talibus vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes & irritæ habeantur, nullo unquam tempore valituræ. Cæterùm, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, nullus vario decipiatur errore, ut infra tempus regiminis sustineat anathema, quasi post illud non sit ad satisfactionem debitam compellendus: nam & ipsum qui satisfacere recusaverit, & successorem ipsius, nisi satisfecerit, infra mensem manere decernimus Ecclesiasticâ censurâ conclusum, donec satisfecerit competenter, cùm succedant in onere, qui substituuntur in honore.

d c. adversus, eod.

c. ex tenore. de rescr.

c. qui sentit. de regi. jur. in 6.

Item. Cùm contra violatores Ecclesiarum vel cæmiteriorum, pœnæ sint à Canonibus constitutæ, & peccatis nostris exigentibus in hæc tempora devenimus, quòd à Magnatibus terræ, nec timor DEO, nec honor Ecclesiis impendatur: Præcipimus, ut talibus qui Ecclesias vel cimiteria, effractionibus, seu aliis rapinis violant, Diœcesani Episcopi nullo modo parcant, sed eos excommunicent, &

c. de fail. vii. 17. q. 4.

Ex Constit: Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ, 1551.

c. de Arianis. dist. 4. de conse. Vide in Rituali Pauli V. fol. 16.

RUtheni, aliiq; Schismatici, in quorum baptismo debita forma aut materia servata non est; & quicunq; ad gremium & unionem sanctæ Matris Ecclesiæ venire, & sacrum baptisma suscipere voluerint, ritè baptizentur.

DE CUSTODIA EUCHARISTIÆ.

Ex Antiquis.

c. statuimo. ext. eod.

STatuimus, ut in cunctis Ecclesiis Eucharistia, Chrisma, Oleum sacrum, aqua baptismi, sub fideli custodia, sub seris, & reverenter observentur, nè possit ad illa temeraria manus extendi, pro nefandis aliquibus exercendis. Si verò is ad quem spectat custodia, ea incautè relinquerit, tribus mensibus ab officio suspendatur: & si per ejus incuriam aliquod nefandum inde contigerit, graviori subjaceat ultioni.

c. relinqui. ext. eod.

Relinqui nolumus incorrectum, quòd quidam Clerici Ecclesias sic exponunt supellectilibus propriis, & etiam alienis, ut potius domus laicæ, quam Dei basilicæ videantur, non considerantes, quòd Dominus in Evangelio non sinebat, ut vas transferretur per templum. Sunt autem alii, qui non solùm Ecclesias dimittunt incultas, verùm etiam vasa ministerii, & vestimenta ministrorum, ac pallas Altaris, necnon & ipsa corporalia tam immunda relinquunt, quòd interdum aliquibus sunt horrori; firmiter prohibemus, ne hujusmodi suppellectilia in Ecclesiis reponi admittantur, nisi inter hostiles incursus, aut incendia repentina, seu alias

Marc. 11. V. 16.

necessi-

necessitates urgentes, ad eas habeatur refugium: sic tamen, ut necessitate cessante, res in pristina loca reportentur. Præcipimus quoq; ut altaria, vasa, corporalia, ac vestimenta prædicta, munda & nitida conserventur. Nimis enim videtur absurdum in sacris sordes negligere, quæ dedecerent etiam in profanis.

Ex Statutis Nicolai Dzierzgovii, Lovicii 1556.

Cum per incautam custodiam Sacræ Eucharistiæ Corporis Dominici, & aliorum Sacramentorum, sicut experientiâ didicimus, nefariis hominibus quandoq; præstatur ad sacrilegia & maleficia occasio. Proinde Statutum vetus de custodia hujusmodi decrevimus innovandum, ut Rectores, Custodes, & Vicecustodes, seu ut vocant, Sacristæ Ecclesiarum, ciboria seu sacraria, ubi recondunt Sacrosanctum Corpus Domini nostri Jesu Christi, similiter Oleum sacrum, & Chrisma, necnon fontem baptismalem, in bona clausura & custodia servent, & claves sacrarii ipsi penes se, vel abdito loco in Ecclesia, sub pœna carcerum, & suspensionis ab officio & beneficio, ad unius anni decursum, teneant, ne ad illa cuiq; facilis pateat aditus: alioqui, si cujus incuriâ aliquod ejusmodi nefandum (quod absit) facinus, per impios admissum fuerit, graviori animadversione ferientur. Locorum autem Archidiaconi, seu illi ad quos visitatio Parochiarũ de jure vel consvetudine spectat & pertinet, de custodia hujusmodi diligenter perquirant, & illam videant; ut si minus cautè aliquem id observare comperer int.

sup. c. 1.

c. ad hæc. de off. Archid.

pererint.

pererint, tales seu talem ad Locorum Ordinarios deferant irremissibiliter puniendos. Similiter Rectores ipsi Ecclesiarum, & eorum Vicarii, seu illi ad quos administratio Sacramenti Eucharistiæ pertinet, ut illam reverenter, & non tumultuariè communicantibus distribuant, & videant diligenter cui illam administrent, vultumq; pecoris sui agnoscant; nè scilicet alienis Parochianis, & ignotis hominibus, eisq; peccata sua non confessis, nec diligenter, an veritatem Corporis Dñi in ea contineri credant, ac illâ concessâ, statim ibidem in sui præsentia communicantes, ipsos ablutionem sumere faciant, sub pœna superiùs descripta.

in extravag. c. Salvator. de præben. § sane. Clem: I. de priv:

DE OBSERVATIONE Jejuniorum. *Ex Antiquis.*

c. consiliũ. ext: eod.

PRohibemus, né quis adultus pariter & discretus, ordinaria & statuta Jejunia, ut Quadragesimale, Quatuor Temporum, & Vigiliarum, præsumat infringere; nec hujusmodi necessaria jejunia, prætextu votivi & extraordinarii jejunii, cùm tale damnum talî lucrô nolit Deus compensari, in alia jejunia commutare.

c. I. ext: eod.

Volentes succurrere erroribus, quos experientia docente didicimus temporibûs nostrîs, in aliquibus Diœcesibus Provinciæ Gnesnensis exoriri; statuimꝰ quòd dum Vigilia B. Matthiæ Apostoli, in dies Carnisprivii inciderit, quoad jejunium, & alia, ab omnibus observetur, & in aliam diem per quempiam nullatenùs transferatur.

De Ec-

DE ECCLESIIS ÆDIFICANDIS.

Ex Antiquis.

Ecclesiam seu Basilicam de novo nullus ædificet; nec antiquam transferat, nisi per Episcopum, vel ejus Commissarium, in locum structuræ ponatur lapis primarius benedictus, aliâs ædificium diruatur, & ædificans temerarius Clericus vel laicus, Canonicè puniatur. Nec Episcopi socii Dioecesanorum, seu Vicarii, qui Suffraganei communiter appellantur, hujusmodi primarium lapidem ponant, maximè in locis, in quibus Ecclesiæ aliâs non fuerunt, nec ædificatas consecrent, sine Dioecesani licentia speciali; qui ex officio suo tenetur providere, ne Ecclesia erigatur, sine dote congrua, luminaribus & ornamentis, & absq; Ecclesiæ antiquioris notabili detrimento. Cùm autem ejusmodi Episcopo per Dioecesanum committitur, ut in Dioecesi sua Ecclesiarum construendarum primarios lapides ponat, seu constructas consecret; in tali generali mandato non comprehenduntur Collegiatæ Ecclesiæ, nisi de ipsis specialem fecerit mentionem. Talis verò Episcopus, nisi de speciali Dioecesani commissione, non potest ipsius subditos solvere vel ligare.

c. nemo Ecclesiam de consecr. dist. 1.

c. 1. de cons. Concil: Bracar: 2. p. 2. n. 55.

c. in generali: de reg: ju: in 6.

c. ut Dominicis. & c. nullus, ext. de Paro:

Item. Cùm Episcopi fundant Ecclesias, aut fundatas dotare voluerint, statuimus, ut dos in perpetuam memoriam habeatur in scripto, & sub sigillo Prælati & Patroni, litera diligentiùs conservetur. Si quæ autem pro usibus ejusdem Ecclesiæ decimæ fuerint deputatæ, sub certa limitatione

Concil: Bracaren: ubi supra

tatione terræ, & quantitate valoris debent assignari, ita ut excrescentiæ (si quæ forent) in posterum ad mensam Episcopi convertantur. Hoc autem ad Capitula Ecclesiarum Cathedralium, habentia donationes novalium, nolumus extendi.

c. 1. extr. eod. Quicunq; Ecclesiastica beneficia obtinent, adjuvent ad tecta Ecclesiæ reficienda, vel Ecclesias restaurandas, & cum eis collectores eleëmosynarum, pro fabricis Ecclesiarum, quos quidam victricos appellant, deputati, qui sunt omni exceptione de plebe majores; & iidem eleëmosynas fidelium inconsultis Ecclesiarum Rectoribꝰ nō expendant.

Ad decus & honorem Ecclesiarum Cathedralium attendentes, statuimus, quòd consvetudo in nostra Provincia jam diutiùs observata, qua Pontifices duas, & Capitula Ecclesiarum Cathedralium tertiam, partes, pro fabrica Ecclesiarum contribuunt, robur obtineat perpetuæ firmitatis: ipsamq; hoc approbante Sacro Concilio approbamus. Et ut æqualitas cuilibet servetur, decernimus, quod Capitula Ecclesiarum prædictarum, ponant beneficiis ipsorum justam & ordinatam taxam, salvo, quod si ex justa causa contigerit Clero, pro subsidio fabricæ collectam imponi: illa ne alter præ altero prægravetur, parte pro aliqua non debeat computari, sed ea non obstante, nihilominùs quilibet contribuat suam partem.

Ad Divini cultus ampliationem, ad viarum quoq; injustitiæ ac controversiæ præclusionem, quodq; Rectores Ecclesiarum, & aliæ Spirituales personæ militantes DEO,

curis

curis se non implicent secularibus, carnalia Spiritualibus, inutilia utilioribus, præferendo: volumus & ordinamus, quòd singulis Annis infra octavas Nativitatis CHRISTI, aliquo dierum dictæ octavæ, ipsi Rectores, vel alii curati, cōmuniter & divisim, quilibet in Parochia sua, cum patrono Ecclesiæ, si Patronus ibi fuerit, & commodè adesse poterit, & cum Parochianis, vel saltem cum aliquibus de senioribus Parochianorum, seu Parochiæ, duos viros de statu laicali, fide dignos, eligant, ac deputent: qui sic deputati viri Ecclesiastici, vel victrici Ecclesiæ nominati, ea, quæ pro fabrica seu structura, & aliis censibus, seu necessariis Ecclesiæ, quoquo modo à Christifidelibus offerentur, diligenter conservent, & cum consilio Rectoris exponant fideliter, ac dispensent: qui etiam hujusmodi oblata, cum Rectoribus cujuslibet Ecclesiæ describere, personas offerentium, tempus, & quotam oblationum, ne ipsis apponi possit usurpatio, tenebuntur; & in fine anni suis successoribus, sic ut præfertur, iterum electis, & Rectori Ecclesiæ, ac aliquibus de senioribus Parochianis, de hujusmodi receptis & expositis, etiamsi ipsi de consensu Rectoris & Parochianorum, in eodem officio remanserint, singulis annis rationem facere sint adstricti: ad quam etiam faciendam, eos, & eorum quemlibet obligamus. Et ut in præmissis cesset omnis suspicio, & veritas appareat, volumus, quòd unus liber seu quaternio, penes Rectorem Ecclesiæ, & alter penes dictos viros duos Ecclesiasticos sit; in quibus libris sive quaternis, hujusmodi oblationum summæ, ac distributiones, sive di-

2. Tim. 2.

In Epist: Pastoral: de sup: sa: in fi.

ſpenſationes eorundem (ut præmittitur) conſcribantur, habeantur, remaneant, & ſerventur: pravitatibûs Simoniæ, uſuræ, & cujuſlibet alterius impietatis, atq; dilapidationibûs ceſſantibûs penitus, & ſemotîs. Verùm ſi dicti viri Eccleſiaſtici, ſeu victrici Eccleſiæ, ſingulîs annîs rationẽ, (ſic ut præmiſſum eſt) facere contempſerint, aut frivolè obmiſerint; Rectores Eccleſiæ trina monitione per ſe, vel fide dignos ipſis præmiſſa, Ordinario Loci, quando citiùs commodè poterint, ſub pœna Synodali, eoſdem denuncient, animadverſione debita puniendos.

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ. Annô 1551.

ONera fabricæ Eccleſiarum Cathedralium, juxta diſpoſitionem Statutorum Provincialium, principaliter incumbunt Rñdmis DD. Ordinariis, utpotè, qui duas illorum partes ferre obligantur; ex conſequenti verò, Capitulis partem tertiam dare debentibus. Nihilominùs tamen pravitate & vitio temporum jam inolevit, quòd nonnulli DD. Ordinarii ſolutionem fabricæ non præſtant, atque ita neq; à Capitulis penditur: interea verò Eccleſiæ ſtillicidiis perviæ corrumpuntur, deformantur, & niſi maturè eis conſultum fuerit, pleræq; brevi collabentur. In quibuſdam quoq; Eccleſiis, ut in Poſnanienſi, & aliis, ſunt quædam majora onera, utpotè, veſtes, & vaſa ſacra, organa, campanæ, vinum, cera, oleum, & alia quæ DD. Epiſcopi curare & ferre deberent, non tamen ut debent, aliquid ferre volunt, quin ea in Capitula rejiciunt: quare decrevit

Synodus,

Synodus, ut deinceps DD. Episcopi, in ferendis tam fabricæ, quàm aliis oneribus, nō sint remissi & negligentes, quin ea quæ debent, liberè ferant; aut si ab istis oneribus liberi & absoluti in futurum esse velint, assignent Decimarū suarū Episcopalium partem Capitulis, unde talia onera supportent, quemadmodum in aliis Ecclesiis est factum.

DE IMMUNITATE ECCLEsiarum. *Ex Antiquis.*

LIcet laicis in Ecclesias, Ecclesiasticasq; personas, ac eorum bona, omnis authoritas sit sublata, tam Jure Canonico, quàm Civili: nonnulli tamen laici nitentes in vetitum, immunitates eorum diversîs conatibus infringere moliuntur: Nos super his volentes eorum ausum reprimere, authoritate hujus Sacri Concilii, sub obtestatione Divini judicii, & maledictionis æternæ, districtiùs inhibemus, ne de cætero ad hujusmodi temerarias manus præsumant extendere; quòd videlicet aliquem confugientem ad Ecclesiam, quantumcunq; maleficium commiserit grave, Judex laicus, seu quivis alius, quantamcunq; secularem dignitatem obtinens, seu potestatem exercens, de Ecclesia violenter præsumat extrahere, immunitatem Ecclesiæ taliter violando, sed potiùs ad instantiam Rectoris Ecclesiæ, ad quam fugit, eidem vitam & membra illæsa conservet, & ipsum pecuniariâ, vel aliâ disciplinâ puniat mitiorî. Nisi malefactor ad Ecclesiam fugiens publicus latro fuerit, vel

c. quis dubitat. dis: 96. c. quanquā. de censi in 6. l. 2. C. de epis & cle.

c. inter alia. extr: eod. Vide in Synt Gēbis Bullā Greg: XIV. tit: eod.

nocturnus depopulator agrorum, aut si in ipsa Ecclesia, vel ejus cimiterio, homicidium, vel membri truncationem, sub spe immunitatis perpetraverit; tales enim cujuslibet immunitatis Privilegio sunt indigni.

c. si. ext: eod.

Item, ut experientia rerum Magistra demonstrante didicimus, secularis potestas ad tantum sævire non veretur, quòd Episcopos ab ipsorum sedibus bannit, proscribit, potenter expellit & persequitur, contra DEUM, & Sacrorum Canonum sanctiones, ex quo sæpissimè ad tantam deveniunt egestatem, quod in vilipendium Pontificalis dignitatis, non habent ubi caput reclinent, & vitam sustentent: Propter quod præsentis Concilii authoritate statuimus, & inviolabiliter præcipimus observari, ut quotiescunq; alicui ex Episcopis Provinciæ nostræ supradicta, vel alterum illorum accidere contingat, alii omnes Comprovinciales Episcopi in talibus persequutionibus, ipsum consiliis, subsidiis, favoribus & auxiliis, prosequi & adjuvare teneantur, ut ad suam sedem liberè revertatur. Adjicientes, quòd donec redire nequiverit, Episcopus Comprovincialis quicunque, ad ipsius requisitionem secundùm possibilitatem, in suis domibus eundem procurare sit adstrictus.

Clem: 1. de pœnis.

Mandamus, ut Capitulum, *Quoniam.* ut intelleximus, de Immunitate Ecclesiarum lib: sexto publicetur, quod sequitur sub hac forma, abbreviatum: Statuimus, ne quis impetratores literarum Apostolicarum, vel alios ad forum Ecclesiasticum recurrentes, super causis, quæ ad idem forū de jure vel antiqua consvetudine pertinere noscuntur, ad desisten-

desistendum vel in foro seculari, de quæstionibus hujusmodi litigandum, per eorundem Judicum Ecclesiasticorum, vel impetrantium seu litigantium, aut volentium litigare, aut propinquorum ipsorum, seu illarum rerum, aut Ecclesiarum suarum etiam captione, modisvé aliis compellat, seu compelli faciat, seu procuret, nec per se aliosvé impediat; quominùs coram Judicibus Ecclesiasticis delegatis, seu ordinariis, querulantes de causis, quæ (ut præmissum est) ad cognitionem pertinent eorundem, possint publicè justitiam obtinere, nec ad prædicta facienda det auxilium, consilium vel favorem. Si quis verò contra præsumpserit, excommunicationi se noverit ipso facto subjacere, à qua nisi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, integraliter, vel jurisditio usurpata, quàm parti, quæ turbata in prosequutione sui juris fuerit, de injuriis, damnis, expensis, & interesse, integrè fuerit satisfactum, nullatenus absolvatur.

Eos qui temporale dominium obtinentes, suis subditis, aliquando interdicunt, ne Prælatis aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis, quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, ne ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere, necnon aquam & pascua prohibent, cum talia in derogationem Ecclesiasticæ libertatis præsumant; eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Quod etiam ad eos, qui oblationes, ne liberæ fiant, inhibent directè vel indirectè, duximus extendendũ. c. Eos, qui eod. in 6.

Insuper statuimus, ut Capitulum, *Quanquam.* de Censibus, libro sexto; & Clementina, *Præsenti*, eodem titulo, ab omnibus

omnibus publicentur & observentur, sub hac forma, collecta: Si Universitas, vel singularis persona, Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas, compulerit solvere pedagia, vel gvidagia, seu telonea, vel exactiones pro rebus suis, quas non negociationis causa deferunt, vel pro personis, singulares sunt excommunicati, & universitas interdicta, nec eis prodest contraria consvetudo; & per Diœcesanos, quibus hoc constat, debent tales excommunicati publicè denunciari.

c. noverit. ext: de sen: ex. Excommunicamus omnes, qui de cætero servari fecerint Statuta edita, & consvetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem; nisi ea de Capitularibus suis infra duos menses, post hujusmodi publicationem sententiæ fecerint amoveri.

d. c. noverit. Item, excommunicamus Statutarios, & Scriptores Statutorum ipsorum, necnon Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarios locorum, ubi de cætero hujusmodi Statuta & consvetudines Ecclesiæ fuerint observatæ; necnon & illos, qui secundum ea præsumpserint judicare, vel in publicam formam scribere judicata.

Cùm ad ministrorum Ecclesiæ sustentationem, & subventionem egenorum, sint proventus & res Ecclesiasticæ deputatæ; prohibemus, ut nulli cum turbâ vel exercitu, in bonis & villis Ecclesiæ, quæ utiq; absq; gravi dispendio Ecclesiarum, & inibi habitantium, destructione non modica nequaquam fieri possunt, faciant stationes. Alioquin principales personæ, turbarum vel exercituum prædictorum,

ctorum, ipso facto, monitione præmissa, sententiam excommunicationis incurrunt; & loca, civitates, castra, villæ, & oppida, quibus præsunt, tam diu donec satisfecerint, Ecclesiastico subjaceant interdicto. Facit Clemens præsenti. de cen.

Item. Cùm ad aures nostras frequens clamor pervenerit, quòd quidam Nobiles & potentes, tam laici quàm Clerici, sub specie hospitalitatis, bona Monasteriorum & Ecclesiarum, seu Ecclesiasticarum personarum, devorant & devastant nimis frequenter, & cum effrenata multitudine hospitantur, ut longioris temporis victum brevis hora consumat; sub pœna excommunicationis districtè præcipimus, ut omnes de Provincia Gnesnensi, tam Clerici, quàm laici, ab hujusmodi Monasteriorum & Ecclesiarum gravaminibus abstineant. Qui verò ab hujusmodi gravaminibus non abstinuerint, seu à prædictis Monasteriis vel Ecclesiis, contra religiosorum vel secularium Clericorum voluntatem quidquam extorserint, vel ex vana seu simulata confidentia, annonam, seu alias res Clericorum, absque eorum mandato contrectare præsumpserint; eisdem usq; ad satisfactionem condignam, præmissa monitione, introitus Ecclesiæ denegetur. Episcopi tamen, vel alii, quibus de jure, vel approbata & præscripta consvetudine, procuratio debetur, ipsam poterint recipere, servato moderamine Concilii generalis. c. cùm Apostolus. extra de cen. d. c. cùm Apostolus. & c. procurationes. extra de cen.

Quoniam nonnunquam Consules Civitatum, & Rectores, necnon & alii, qui habere potestatem videntur, tot onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris condi-

c. nō minus. ex eod. tionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quàm sub Pharaone fuerit, qui legis Divinæ notitiam non habebat: ille quidem omnibus aliis servituti subiectis, Sacerdotes, & possessiones eorum, in pristina libertate dimisit, & de publico eis alimoniam ministravit; isti verò onera ferè universa imponunt Ecclesiis, & tot angariis eas affligunt, ut eis (quod Hieremias deplorat) competere videatur: Princeps Provinciarum facta est sub tributo: vel quædam fossata vel expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrantur agenda, de bonis Ecclesiarum & Clericorum, & pauperum Christi usibus deputatis, volunt facere cuncta compleri, & jurisditionem etiam & authoritatem Prælatorum ita evacuant, ut nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse: quocirca sub anathematis districtione fieri de cætero talia prohibemus. Si autem Consules, aut alii de cætero ista commiserint, & commoniti desistere noluerint; tam ipsi, quàm fautores eorum, excommunicationi se noverint subjacere; nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

Adversus Consules & Rectores Civitatum, & alios qui Ecclesias & viros Ecclesiasticos, taliis seu collectis, & exactionibus aliis aggravare nituntur, volens immunitati c. adversus. ex eod. Ecclesiasticæ Lateranense Concilium providere, præsumptionem hujusmodi sub anathematis districtione prohibuit; transgressores & fautores eorum, excommunicationi subjacere præcepit, donec satisfactionem impenderint competentem.

Verùm

Verùm si quando fortè Episcopus simul cum Clericis, tantam necessitatem vel utilitatem prospexerit, ut absque ulla coactione, ad revelandas utilitates vel necessitates communes, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias duxerint conferenda, prædicti laici humiliter & devotè recipiant cum gratiarum actione: propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex priùs consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere. Quia verò nec sic quorundam malitia contra DEI Ecclesiam conquievit, adjicimus, ut Constitutiones & sententiæ, quæ à talibus vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes & irritæ habeantur, nullo unquam tempore valituræ. Cæterùm, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, nullus vario decipiatur errore, ut infra tempus regiminis sustineat anathema, quasi post illud non sit ad satisfactionem debitam compellendus: nam & ipsum qui satisfacere recusaverit, & successorem ipsius, nisi satisfecerit, infra mensem manere decernimus Ecclesiasticâ censurâ conclusum, donec satisfecerit competenter, cùm succedant in onere, qui substituuntur in honore.

d c. adver. sus, eod.

c. ex tenore. de rescr.

c. qui sent. de regi ju: in 6.

Item. Cùm contra violatores Ecclesiarum vel cæmiteriorum, pœnæ sint à Canonibus constitutæ, & peccatîs nostris exigentib9 in hæc tempora devenimus, quòd à Magnatibus terræ, nec timor DEO, nec honor Ecclesiis impendatur: Præcipimus, ut talibus qui Ecclesias vel cimiteria, effractionibûs, seu aliîs rapinîs violant, Diœcesani Episcopi nullo modo parcant, sed eos excommunicent, &

c. definivit, 17. q. 4.

tatione terræ, & quantitate valoris debent assignari, ita ut excrescentiæ (si quæ forent) in posterum ad mensam Episcopi convertantur. Hoc autem ad Capitula Ecclesiarum Cathedralium, habentia donationes novalium, nolumus extendi.

c. 12 extr: eod.

Quicunq; Ecclesiastica beneficia obtinent, adjuvent ad tecta Ecclesiæ reficienda, vel Ecclesias restaurandas, & cum eis collectores eleëmosynarum, pro fabricis Ecclesiarum, quos quidam victricos appellant, deputati, qui sunt omni exceptione de plebe majores; & iidem eleëmosynas fidelium inconsultis Ecclesiarum Rectoribꝰ nō expendant.

Ad decus & honorem Ecclesiarum Cathedralium attendentes, statuimus, quòd consvetudo in nostra Provincia jam diutiùs observata, qua Pontifices duas, & Capitula Ecclesiarum Cathedralium tertiam, partes, pro fabrica Ecclesiarum contribuunt, robur obtineat perpetuæ firmitatis: ipsamq; hoc approbante Sacro Concilio approbamus. Et ut æqualitas cuilibet servetur, decernimus, quod Capitula Ecclesiarum prædictarum, ponant beneficiis ipsorum justam & ordinatam taxam, salvo, quod si ex justa causa contigerit Clero, pro subsidio fabricæ collectam imponi: illa ne alter præ altero prægravetur, parte pro aliqua non debeat computari, sed ea non obstante, nihilominùs quilibet contribuat suam partem.

Ad Divini cultus ampliationem, ad viarum quoq; injustitiæ ac controversiæ præclusionem, quodq; Rectores Ecclesiarum, & aliæ Spirituales personæ militantes DEO, curis

curis se non implicent secularibus, carnalia Spiritualibus, 2. Timo 2.
inutilia utilioribus, præferendo: volumus & ordinamus, quòd singulis Annis infra octavas Nativitatis CHRISTI, aliquo dierum dictæ octavæ, ipsi Rectores, vel alii curati, cōmuniter & divisim, quilibet in Parochia sua, cum patrono Ecclesiæ, si Patronus ibi fuerit, & commodè adesse poterit, & cum Parochianis, vel saltem cum aliquibus de senioribus Parochianorum, seu Parochiæ, duos viros de statu laicali, fide dignos, eligant, ac deputent: qui sic deputati viri Ecclesiastici, vel victrici Ecclesiæ nominati, ea, quæ pro fabrica seu structura, & aliis censibus, seu necessariis Ecclesiæ, quoquo modo à Christifidelibus offerentur, diligenter conservent, & cum consilio Rectoris exponant fideliter, ac dispensent: qui etiam hujusmodi oblata, cum Rectoribus cujuslibet Ecclesiæ describere, personas offerentium, tempus, & quotam oblationum, ne ipsis apponi possit usurpatio, tenebuntur; & in fine anni suis successoribus, sic ut præfertur, iterum electis, & Rectori Ecclesiæ, ac aliquibus de senioribus Parochianis, de hujusmodi receptis & expositis, etiamsi ipsi de consensu Rectoris & Parochianorum, in eodem officio remanserint, singulis annis rationem facere sint adstricti: ad quam etiam faciendam, eos, & eorum quemlibet obligamus. Et ut in præmissis cesset omnis suspicio, & veritas appareat, volumus, quòd unus liber seu quaternio, penes Rectorem Ecclesiæ, & alter penes dictos viros duos Ecclesiasticos sit; in quibus libris sive quaternis, hujusmodi oblationum summæ, ac distributiones, sive di-

In Epist: Pastoral: de sup: sa: in fi.

spensationes eorundem (ut præmittitur) conscribantur, habeantur, remaneant, & serventur: pravitatibûs Simoniæ, usuræ, & cujuslibet alterius impietatis, atq; dilapidationibûs cessantibûs penitus, & semotîs. Verùm si dicti viri Ecclesiastici, seu victrici Ecclesiæ, singulîs annîs rationẽ, (sic ut præmissum est) facere contempserint, aut frivolè obmiserint; Rectores Ecclesiæ trina monitione per se, vel fide dignos ipsis præmissa, Ordinario Loci, quando citiùs commodè poterint, sub pœna Synodali, eosdem denuncient, animadversione debita puniendos.

Nicolai Dzierzgovii, Petricoviæ. Annô 1551.

ONera fabricæ Ecclesiarum Cathedralium, juxta dispositionem Statutorum Provincialium, principaliter incumbunt Rñdmis DD. Ordinariis, utpotè, qui duas illorum partes ferre obligantur; ex consequenti verò, Capitulis partem tertiam dare debentibus. Nihilominùs tamen pravitate & vitio temporum jam inolevit, quòd nonnulli DD. Ordinarii solutionem fabricæ non præstant, atque ita neq; à Capitulis penditur: interea verò Ecclesiæ stillicidiis perviæ corrumpuntur, deformantur, & nisi maturè eis consultum fuerit, pleræq; brevi collabentur. In quibusdam quoq; Ecclesiis, ut in Posnaniensi, & aliis, sunt quædam majora onera, utpotè, vestes, & vasa sacra, organa, campanæ, vinum, cera, oleum, & alia quæ DD. Episcopi curare & ferre deberent, non tamen ut debent, aliquid ferre volunt, quin ea in Capitula rejiciunt: quare decrevit

Synodus,

Synodus, ut deinceps DD. Episcopi, in ferendis tam fabricæ, quàm aliis oneribus, nõ sint remissi & negligentes, quin ea quæ debent, liberè ferant; aut si ab istis oneribus liberi & absoluti in futurum esse velint, assignent Decimarũ suarũ Episcopalium partem Capitulis, unde talia onera supportent, quemadmodum in aliis Ecclesiis est factum.

DE IMMUNITATE ECCLEsiarum. *Ex Antiquis.*

LIcet laicis in Ecclesias, Ecclesiasticasq; personas, ac eorum bona, omnis authoritas sit sublata, tam Jure Canonico, quàm Civili: nonnulli tamen laici nitentes in vetitum, immunitates eorum diversîs conatibûs infringere moliuntur: Nos super his volentes eorum ausum reprimere, authoritate hujus Sacri Concilii, sub obtestatione Divini judicii, & maledictionis æternæ, districtiùs inhibemus, ne de cætero ad hujusmodi temerarias manus præsumant extendere; quòd videlicet aliquem confugientem ad Ecclesiam, quantumcunq; maleficium commiserit grave, Judex laicus, seu quivis alius, quantamcunq; secularem dignitatem obtinens, seu potestatem exercens, de Ecclesia violenter præsumat extrahere, immunitatem Ecclesiæ taliter violando, sed potiùs ad instantiam Rectoris Ecclesiæ, ad quam fugit, eidem vitam & membra illæsa conservet, & ipsum pecuniariâ, vel aliâ disciplinâ puniat mitiorî. Nisi malefactor ad Ecclesiam fugiens publicus latro fuerit, vel

c. quis dubitat, dis: 96. c. quanquã, de censi in 6. l. 2. C. de epis & cle.

c. inter alia. ext: eod. Vide in Synt Gẽbis Bullã Greg: XIV. tit: eod.

nocturnus depopulator agrorum, aut si in ipsa Ecclesia, vel ejus cimiterio, homicidium, vel membri truncationem, sub spe immunitatis perpetraverit; tales enim cujuslibet, immunitatis Privilegio sunt indigni.

c. si. ext: eod.

Item, ut experientia rerum Magistra demonstrante didicimus, secularis potestas ad tantum sævire non veretur, quòd Episcopos ab ipsorum sedibus bannit, proscribit, potenter expellit & persequitur, contra DEUM, & Sacrorum Canonum sanctiones, ex quo sæpissimè ad tantam deveniunt egestatem, quod in vilipendium Pontificalis dignitatis, non habent ubi caput reclinent, & vitam sustentent: Propter quod præsentis Concilii authoritate statuimus, & inviolabiliter præcipimus observari, ut quotiescunq; alicui ex Episcopis Provinciæ nostræ supradicta, vel alterum illorum accidere contingat, alii omnes Comprovinciales Episcopi in talibus persequutionibus, ipsum consiliis, subsidiis, favoribus & auxiliis, prosequi & adjuvare teneantur, ut ad suam sedem liberè revertatur. Adjicientes, quòd donec redire nequiverit, Episcopus Comprovincialis quicunque, ad ipsius requisitionem secundùm possibilitatem, in suis domibus eundem procurare sit adstrictus.

Clem: 1. de pœnis.

Mandamus, ut Capitulum, *Quoniam.* ut intelleximus; de Immunitate Ecclesiarum lib: sexto publicetur, quod sequitur sub hac forma, abbreviatum: Statuimus, ne quis impetratores literarum Apostolicarum, vel alios ad forum Ecclesiasticum recurrentes, super causis, quæ ad idem forũ de jure vel antiqua consvetudine pertinere noscuntur, ad desisten-

desistendum vel in foro seculari, de quæstionibus hujusmodi litigandum, per eorundem Judicum Ecclesiasticorum, vel impetrantium seu litigantium, aut volentium litigare, aut propinquorum ipsorum, seu illarum rerum, aut Ecclesiarum suarum etiam captione, modisvé aliis compellat, seu compelli faciat, seu procuret, nec per se aliosvé impediat; quominùs coram Judicibus Ecclesiasticis delegatis, seu ordinariis, querulantes de causis, quæ (ut præmissum est) ad cognitionem pertinent eorundem, possint publicè justitiam obtinere, nec ad prædicta facienda det auxilium, consilium vel favorem. Si quis verò contra præsumpserit, excommunicationi se noverit ipso facto subjacere, à qua nisi tam Judici, cujus cognitio fuerit impedita, integraliter, vel jurisditio usurpata, quàm parti, quæ turbata in prosequutione sui juris fuerit, de injuriis, damnis, expensis, & interesse, integrè fuerit satisfactum, nullatenus absolvatur.

Eos qui temporale dominium obtinentes, suis subditis, aliquando interdicunt, ne Prælatis aut Clericis, seu personis Ecclesiasticis, quicquam vendant, aut emant aliquid ab eisdem, ne ipsis bladum molant, coquant panem, aut alia obsequia exhibere, necnon aquam & pascua prohibent, cum talia in derogationem Ecclesiasticæ libertatis præsumant; eo ipso excommunicationis sententiæ decernimus subjacere. Quod etiam ad eos, qui oblationes, ne liberæ fiant, inhibent directè vel indirectè, duximus extendendũ. c. Eos, qui eod. in 6.

Insuper statuimus, ut Capitulum, *Quanquam.* de Censibus, libro sexto; & Clementina, *Præsenti*, eodem titulo, ab omnibus

omnibus publicentur & observentur, sub hac forma, collecta: Si Universitas, vel singularis persona, Ecclesias, vel Ecclesiasticas personas, compulerit solvere pedagia, vel gvidagia, seu telonea, vel exactiones pro rebus suis, quas non negociationis causa deferunt, vel pro personis, singulares sunt excommunicati, & universitas interdicta, nec eis prodest contraria consvetudo; & per Diœcesanos, quibus hoc constat, debent tales excommunicati publicè denunciari.

c. noverit. ext: de sen: ex. Excommunicamus omnes, qui de cætero servari fecerint Statuta edita, & consvetudines introductas contra Ecclesiæ libertatem; nisi ea de Capitularibus suis infra duos menses, post hujusmodi publicationem sententiæ fecerint amoveri.

d. c. noverit, Item, excommunicamus Statutarios, & Scriptores Statutorum ipsorum, necnon Potestates, Consules, Rectores, & Consiliarios locorum, ubi de cætero hujusmodi Statuta & consvetudines Ecclesiæ fuerint observatæ; necnon & illos, qui secundum ea præsumpserint judicare, vel in publicam formam scribere judicata.

Cùm ad ministrorum Ecclesiæ sustentationem, & subventionem egenorum, sint proventus & res Ecclesiasticæ deputatæ; prohibemus, ut nulli cum turbâ vel exercitu, in bonis & villis Ecclesiæ, quæ utiq; absq; gravi dispendio Ecclesiarum, & inibi habitantium, destructione non modica nequaquam fieri possunt, faciant stationes. Alioquin principales personæ, turbarum vel exercituum prædictorum,

ctorum, ipso facto, monitione præmissa, sententiam excommunicationis incurrunt; & loca, civitates, castra, villæ, & oppida, quibus præsunt, tam diu donec satisfecerint, Ecclesiastico subjaceant interdicto.

Facit Clement. præsenti. de cen.

Item. Cùm ad aures nostras frequens clamor pervenerit, quòd quidam Nobiles & potentes, tam laici quàm Clerici, sub specie hospitalitatis, bona Monasteriorum & Ecclesiarum, seu Ecclesiasticarum personarum, devorant & devastant nimis frequenter, & cum effrenata multitudine hospitantur, ut longioris temporis victum brevis hora consumat; sub pœna excommunicationis districtè præcipimus, ut omnes de Provincia Gnesnensi, tam Clerici, quàm laici, ab hujusmodi Monasteriorum & Ecclesiarum gravaminibus abstineant. Qui verò ab hujusmodi gravaminibus non abstinuerint, seu à prædictis Monasteriis vel Ecclesiis, contra religiosorum vel secularium Clericorum voluntatem quidquam extorserint, vel ex vana seu simulata confidentia, annonam, seu alias res Clericorum, absque eorum mandato contrectare præsumpserint; eisdem usq; ad satisfactionem condignam, præmissa monitione, introitus Ecclesiæ denegetur. Episcopi tamen, vel alii, quibus de jure, vel approbata & præscripta consvetudine, procuratio debetur, ipsam poterint recipere, servato moderamine Concilii generalis.

c. cùm Apostolus. extr. de cen.

d. c. cùm Apostolus. & c. procurationes. extr. de cen.

Quoniam nonnunquam Consules Civitatum, & Rectores, necnon & alii, qui habere potestatem videntur, tot onera frequenter imponunt Ecclesiis, ut deterioris condi-

c. nō minus. ex eod. tionis factum sub eis Sacerdotium videatur, quàm sub Pharaone fuerit, qui legis Divinæ notitiam non habebat: ille quidem omnibus aliis servituti subiectis, Sacerdotes, & possessiones eorum, in pristina libertate dimisit, & de publico eis alimoniam ministravit; isti verò onera ferè universa imponunt Ecclesiis, & tot angariis eas affligunt, ut eis (quod Hieremias deplorat) competere videatur: Princeps Provinciarum facta est sub tributo: vel quædam fossata vel expeditiones, seu alia quælibet sibi arbitrantur agenda, de bonis Ecclesiarum & Clericorum, & pauperum Christi usibus deputatis, volunt facere cuncta compleri, & jurisditionem etiam & authoritatem Prælatorum ita evacuant, ut nihil potestatis eis in suis videatur hominibus remansisse: quocirca sub anathematis districtione fieri de cætero talia prohibemus. Si autem Consules, aut alii de cætero ista commiserint, & commoniti desistere noluerint; tam ipsi, quàm fautores eorum, excommunicationi se noverint subjacere; nec communioni reddantur, donec satisfactionem fecerint competentem.

Adversus Consules & Rectores Civitatum, & alios qui Ecclesias & viros Ecclesiasticos, talliis seu collectis, & exactionibus aliis aggravare nituntur, volens immunitati c. adversus. ex eod. Ecclesiasticæ Lateranense Concilium providere, præsumptionem hujusmodi sub anathematis districtione prohibuit; transgressores & fautores eorum, excommunicationi subjacere præcepit, donec satisfactionem impenderint competentem.

Verùm

Verùm si quando fortè Episcopus simul cum Clericis, tantam necessitatem vel utilitatem prospexerit, ut absque ulla coactione, ad revelandas utilitates vel necessitates communes, ubi laicorum non suppetunt facultates, subsidia per Ecclesias duxerint conferenda, prædicti laici humiliter & devotè recipiant cum gratiarum actione: propter imprudentiam tamen quorundam, Romanus Pontifex priùs consulatur, cujus interest communibus utilitatibus providere. Quia verò nec sic quorundam malitia contra Dei Ecclesiam conquievit, adjicimus, ut Constitutiones & sententiæ, quæ à talibus vel de ipsorum mandato fuerint promulgatæ, inanes & irritæ habeantur, nullo unquam tempore valituræ. Cæterùm, quia fraus & dolus alicui patrocinari non debent, nullus vario decipiatur errore, ut infra tempus regiminis sustineat anathema, quasi post illud non sit ad satisfactionem debitam compellendus: nam & ipsum qui satisfacere recusaverit, & successorem ipsius, nisi satisfecerit, infra mensem manere decernimus Ecclesiasticâ censurâ conclusum, donec satisfecerit competenter, cùm succedant in onere, qui substituuntur in honore.

d c. adver. sus, eod.

c. ex tenore. de rescr.

c. qui sent tit. de reg. jur. in 6.

Item. Cùm contra violatores Ecclesiarum vel cæmiteriorum, pœnæ sint à Canonibus constitutæ, & peccatis nostris exigentib9 in hæc tempora devenimus, quòd à Magnatibus terræ, nec timor Deo, nec honor Ecclesiis impendatur: Præcipimus, ut talibus qui Ecclesias vel cimiteria, effractionibus, seu aliis rapinis violant, Diœcesani Episcopi nullo modo parcant, sed eos excommunicent, &

c. definivit, 17. q. 4.

excommunicatos denuncient ad satisfactionem condignam, & præcipuè principi exercitûs, per quem factæ fuerint; & si principum ibi nullus personaliter fuerit, tunc pœna specialiter promulgetur in illos, qui principales in exercitu fuerint: nec aliquo modo lata in eos sententia excommunicationis relaxetur, donec de damnis & injuriis fuerit satisfactum. Is verò qui in Ecclesia vel cæmeterio aliquem graviter læserit, vulneraverit, vel occiderit, excommunicationis sententiam incurrat ipso facto.

Pac: d. c. non minus ext: eod: Ad hæc statuimus, & sub pœna excommunicationis jam prolatæ sententiæ prohibemus, ut nullus in villis Ecclesiæ, seu apud homines earundem villarum, subvectiones seu podwodas accipere præsumat, nisi in tribus casibus; si videlicet traditio ducis, vel alicujus castri subita timeatur; vel si exercitus in terram ingrediens, fuerit nunciatus: & in his scriptis casibus, qui ipsas podwodas acceperit, prima opportunitate sibi occurrente, sine qualibet fraude dimittat in eo loco & relinquat, ubi ab his, quorum fuerunt, absq; difficultate possent reperiri. Qui autem præter hos casus in villis, vel ab hominibus præfatis ipsas receperint, vel casu licito acceptas detinuerint, vel alienaverint, vel usibus propriis aliquo tempore deputaverint, tam diu in locis, in quibus Diœcesano expedire videbitur, denuncientur excommunicati, donec ipsis podwodis restitutis damnum, quod inde ipsorum Domini passi fuerint, ex integro persolutum sit.

Ne Cle-

NE CLERICI ET MONACHI, secularibus negotiis se immisceant.

Ex Antiquis.

Multa sunt negotia secularia, de quibus pauca perstringimus, ad quæ pertinet omnis carnalis concupiscentia. Quicquid plùs justô appetit homo, turpe lucrum est: munera injusta accipere, vel etiam dare, pro aliquo seculari quæstu precio aliquem conducere: Conventiones vel lites, vel rixas, amare: in placitis secularibus disputare, excepta defensione orphanorum, aut viduarum: conductores aut procuratores esse secularium rerum, turpis verbi vel facti esse joculatorem, vel jocum secularem diligere, aleas amare, ornamentum inconveniens proposito suo quærere, & in deliciis vivere velle, gulam & ebrietatem sequi, pondera injusta vel mensuras habere, negotium injustum exercere. Nec tamen injustum negotium est dicendum, propter necessitates; quia legimus Sanctos Apostolos negotiatos fuisse, & in Regula Benedicti præcipitur provideri, per quorum manus negotia Monasterii procurentur: canes vel aves sequi ad venandum, & omnibus quibuslibet causis superfluis interesse. Ecce talia & his similia, ministris altaris Domini, necnon & Monachis, omninò contradicimus. De quibus ait Apostolus: *Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus.*

c. 1. extr eod.

c. 1. extr eod.

c. 2. & c. Sed nec. extr. eod.

2. ad Tit. 2.

Sed nec procurationes villarum, aut jurisditiones etiam secula-

c. 4. extr eod.

seculares, sub aliquibus Principibus & secularibus viris, ut justitiarius eorum fiat, Clericorum quisquam exercere præsumat. Si quis autem adversus hæc venire tentaverit, quia contra doctrinam Apostoli dicentis: Nemo militans DEO implicet se negotiis secularibus; seculariter agit, ab Ecclesiastico fiat ministerio alienus, pro eo, quòd officiô Clericalî neglectô, fluctibus seculi, ut potestatibus placeat, se ingerit. Districtiùs autem decernimus puniendum, si religiosorum quisquam aliquid prædictorum ausus fuerit attentare.

CONST:

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM PROVINCIÆ GNESNEN: *LIBER QUARTUS.*

DOCTRINA DE SACRAMENTO Matrimonii, in Concilio Trid: Parochis diligenter servanda.

Atrimonii perpetuum indissolubilemq; nexum, primus humani generis Parens, Divino instinctu pronunciavit, cùm dixit: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea; quamobrem relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Hôc autem vinculô duos tantummodò copulari, & conjungi CHRISTUS Dominus apertiùs docuit, cùm postrema illa verba, tanquam à DEO prolata, referens dixit: Itaq; jam non sunt duo, sed una caro; statimque ejusdem nexus firmitatem, ab Adamo tanto ante pronunciatam, hîs verbîs confirmavit: Quod ergo DEUS conjunxit, homo non separet.

Conc: Trid: Sess: 24. de Sacr: Matrimon: Gen: 2. Matt: 19.

Decre-

Decretum de reformatione Matrimonii.

Sess: 24. c. 48. de ref: Matr: Matrimonia clandestina.

TAmetsi dubitandum non est, clandestina matrimonia, libero contrahentium consensu facta, rata & vera esse matrimonia, quàm diu Ecclesia ea irrita non fecit, & proinde jure damnandi sint illi, ut eos Sancta Synodus anathemate damnat, qui ea vera ac rata esse negant, quiq; falsò affirmant matrimonia, à filiis familias sine consensu parentum contracta irrita esse, & parentes ea rata, vel irrita facere posse: nihilominùs sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis illa semper detestata est, atq; prohibuit, verùm cùm Sancta Synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominũ inobedientiam jam nõ prodesse, & gravia peccata perpendat, quæ ex eisdem clandestinis conjugiis ortum habent, præsertim verò eorum, qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerant, relictâ, cum alia palam contrahunt, & cum ea in perpetuo adulterio vivunt.

§ 1. *Modus cõtrahendi.*

Cui malo cùm ab Ecclesia, quæ de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficaciùs aliquod remedium adhibeatur: Idcirco Sacri Lateranensis Concilii, sub Innocentio III. celebrati, vestigiis inhærendo præcipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter à proprio contrahentium Parocho, tribûs continuis diebûs festivîs, in Ecclesia inter Missarum solennia publicè denuncietur, inter quos Matrimonium sit contrahendum: quibûs denunciationibûs factis, si nullum legitimum opponatur impe-

c. cùm inhibitio. de cland. desp:

tur impe-

tur impedimentum, ad celebrationem Matrimonii in facie Ecclesiæ procedatur, ubi Parochus viro & muliere interrogatîs, & eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat; Ego vos in matrimonium conjungo, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti: vel aliîs utatur verbîs, juxta receptum uniuscujusq; Provinciæ ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiosè impediri posse, si tot præcesserint denunciationes, tunc vel una tantùm denunciatio fiat, vel saltem Parochô, & duobûs vel tribûs testibûs præsentibûs, matrimonium celebretur: deinde ante illius consummationem denunciationes in Ecclesia fiant, ut si aliqua subsunt impedimenta, faciliùs detegantur; nisi Ordinarius ipse expedire judicaverit, ut prædictæ denunciationes remittantur: quod illius prudentiæ & judicio sancta Synodus relinquit.

Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum, multoties in casibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non sinè magno peccato perseveratur, vel ea non sinè magno scandalo dirimuntur: Volens itaq; Sancta Synodus huic incommodo providere, & à cognationis Spiritualis impedimento incipiens, statuit, ut unus tantûm, sive vir, sive mulier, juxta Sacrorum Canonum instituta, vel ad summum unus & una, baptizatum de Baptismo suscipiant, inter quos ac baptizatum ipsum, & illius patrem & matrem, necnon inter baptizantem & baptizatum, baptizatiq; patrem ac matrem tantùm, Spiritualis cognatio contrahatur. Parochus antequam

§ 2. *Cognatio Spiritualis.*

c. non plures. de cõs. dis: 4. & c. quamvis. de cog: spi: lib: 6.

ad Baptiſmum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos ſpectabit, ſciſcitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de ſacro fonte ſuſcipiant; & eum vel eos tantùm ad illum ſuſcipiendum admittat, & in libro eorum nomina deſcribat, doceatq; eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantiâ ullâ excuſari valeant; quod ſi alii ultra deſignatos baptizatum tetigerint, cognationem Spiritualem nullo pacto contrahant, Conſtitutionibûs in contrarium facientibûs non obſtantibus: Si Parochi culpâ vel negligentiâ ſecus factum fuerit, arbitriô Ordinarii puniatur.

c. 1. & ult. de cog: ſpi: lib: 6.

Ea quoq; cognatio, quæ ex Confirmatione contrahitur, confirmantem & confirmatum, illiuſq; patrem & matrem, ac tenentē nō egrediatur, omnibûs inter alias perſonas hujus Spiritualis cognationis impedimentîs, omninò ſublatîs.

§ 3. *Honeſtas juſtitiæ publicæ.*

c. ex ſponſalibus. de ſponſa. lib: 6.

Juſtitiæ publicæ honeſtatis impedimentum, ubi ſponſalia quacunq; ratione valida non erunt, Sancta Synodus prorſus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant, quoniam in ulterioribus gradibus jam non poteſt hujuſmodi prohibitio abſq; diſpendio obſervari.

Affinitas ex fornicatione.

Vide Bullā Pii V. incipit. Ad Romanum.

Præterea Sancta Synodus, eiſdem & aliis graviſſimis de cauſis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam inducitur, & matrimonium poſteà factum dirimit, ad eos tantùm, qui in primo & ſecundo gradu conjunguntur, reſtringit. In ulterioribus verò gradibus ſtatuit, hujuſmodi affinitatem, matrimonium poſteà contractum non dirimere.

§ 4. *Gradus prohibiti.*

Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium

contra-

contrahere præsumpserit, separetur, & spe dispensationis consequendæ careat, idq; in eo multò magis locum habeat, qui non tantùm matrimonium contrahere, sed etiam consummare ausus fuerit: quòd si ignoranter id fecerit, siquidem solennitates requisitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem subjiciatur pœnis; non enim dignus est, qui Ecclesiæ benignitatem facilè experiatur, cujus salubria præcepta temere contempsit. Si verò solennitatibus adhibitis, impedimentum aliquod postea subesse cognoscatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit, tunc faciliùs cum eo & gratis dispensari poterit. In contrahendis matrimoniis, vel nulla detur omninò dispensatio, vel rarò, idq; ex causa & gratis concedatur: In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam.

c. fi. de clan. desp. § pen. Clem. uni. de cons. & aff. c. fin. de imm. Eccl. & c. quia frustra de usu.

Decernit Sancta Synodus, inter raptorem & raptam, quam diu ipsa in potestate raptoris manserit, nullum posse consistere Matrimonium. Quod si rapta à raptore separata, & in loco tuto & libero constituta, illum in virum habere consenserit, eam raptor in uxorem habeat: & nihilominùs raptor ipse, ac omnes illi, consilium, auxilium & favorem præbentes, sint ipso jure excommunicati, ac perpetuò infames, omniumq; dignitatum incapaces; & si Clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur præterea raptor mulierem raptam, sive eam uxorem duxerit, sive non duxerit, decenter arbitriô Judicis dotare.

§ 5. De rapta. c. fi. de rapt.

Multi sunt qui vagantur, & incertas habent sedes, & ut

§ 6. De vagis.

 improbi

improbi ſunt ingenii, prima uxore relicta, aliam & plerunque plures illa vivente, diverſis in locis ducunt: cui morbo cupiens Sancta Synodus occurrere, omnes ad quos ſpectat, paternè monet, ne hoc genus hominum vagantium, ad Matrimonium facilè recipiant; Magiſtratus etiam ſeculares hortatur, ut eos ſeverè coërceant. Parochis autem præcipit, ne illorum matrimoniis interſint, niſi priùs diligentem inquiſitionem fecerint, & re ad Ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

§ 7. *De concubinariis.* Grave peccatum eſt, homines ſolutos concubinas habere; graviſſimum verò, & in hujus magni Sacramenti ſingularem contemptum admiſſum, uxoratos quoq; in hoc damnationis ſtatu vivere, ac audere eas quandoque domi etiam cum uxoribus alere, & retinere: quare ut huic tanto malo Sancta Synodus opportunis remediis provideat, ſtatuit hujuſmodi concubinarios, tam ſolutos quàm uxoratos, cujuſcunq; ſtatus, dignitatis & conditionis exiſtant; ſi poſtquam ab Ordinario, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, ſeq; ab earum conſvetudine non ſejunxerint, excommunicatione feriendos eſſe; à qua non abſolvantur, donec re ipſa admonitioni factæ paruerint: quod ſi in concubinatu per annum, cenſuris neglectis permanſerint, contra eos ab Ordinario ſeverè pro qualitate criminis procedatur. Mulieres ſive conjugatæ ſive ſolutæ, quæ cum adulteris ſeu concubinariis publicè vivunt, ſi ter admonitæ non paruerint, ab Ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro mo- *c. ſi concubinar: de ſeſs. 24.*

do cul-

do culpæ puniantur, & extra Oppidum, vel Diœcesim, si id eisdem Ordinariis videbitur invocatô, si opus fuerit, brachiô seculari, eijciantur, aliîs pœnîs contra adulteros & concubinarios inflictîs, in suo robore permanentibûs.

§8 *Matrimonii libertas*

Ita plerunq; temporalium Dñorum ac Magistratuum, mentis oculos terreni affectus atq; cupiditates excœcant, ut viros & mulieres sub eorum jurisditione degentes, maximè divites, vel spem magnæ hæreditatis habentes, minîs & pœnîs adigant, cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipsi Domini vel Magistratus illis præscripserint. Quare cùm maximè nefarium sit, matrimonii libertatem violare, & ab eis injurias nasci, à quibus jura expectantur; præcipit Sancta Synodus omnibus, cujuscunq; gradus, dignitatis, & conditionis existant, sub anathematis pœna, quam ipso facto incurrant, ne quovis modo directè vel indirectè, subditos suos, vel quoscunq; alios cogant, quo minùs liberè matrimonia contrahant.

c. Gēma. c. cùm locum de sponsal.

§9 *Temporis prohibitio solennitatis nuptiarum.*

Ab Adventu Dñi nostri Jesu Christi, usq; in diem Epiphaniæ; & à feria quarta Cinerum, usq; in Octavam Paschatis inclusivè, antiquas solennium nuptiarum prohibitiones, diligenter ab omnibus observari Sancta Synodus præcipit: in aliis verò temporibus nuptias solenniter celebrari permittit, quas Episcopi, ut ea qua decet, modestia & honestate fiant, curabunt; sancta enim res est matrimonium, & sanctè tractandum.

c. non oportet. 33. q. 4. c. capellanus. ext: de fer:

DE SIMONIA.

Ex Antiquis.

c. licet Heli, 1. ext: eod:

LIcet Heli summus Sacerdos in se bonus fuerit, quia tamen non ignorans filios suos, injustè, ac contra legem Dei agere, prout ad ejus spectabat officium, non correxit, cæsis in bello filiis, ipse de sella corruens, fractis cervicibus expiravit. Proinde, ne aliena labe Episcopos nostræ Provinciæ contaminari contingat, statuimus, & sub obtestatione divini judicii præcipimus, quòd omnes Episcopi ejusdem nostræ Provinciæ Suffraganeos, si eis opus fuerit, tales prospiciant, qui famæ bonæ, ac integræ opinionis existant; quodq; ipsi Episcoporum Suffraganei, à consecratione Ecclesiarum & Altarium, ac vasorum Sacrorum, seu benedictione vestimentorum, & apparamentorum ad Divinum cultum spectantium, nec directè, nec indirectè, aut quolibet quæsito doli vel fraudis commento, exigere quicquam præter procurationem à jure concessam, sub interminatione maledictionis æternæ præsumant; sed ipsi Episcopi eosdem suos Suffraganeos, certis stipendiis fultos habeant, & ipsis provideant, ut reditus habeant dignitati & ordini competentes.

c. ad nostram. c. in tantùm. ext: eod: c. cùm sit Romana de Sim: sup: de Suffrag:

Statuimus etiam, quòd Episcopi, aut eorum Suffraganei, ante reconciliationem Ecclesiæ vel cæmeterii, pro reconciliatione eorundem, nullum faciant pactum, nec aliquam exigant solutionem, præter procurationem debitam expensarum. Reconciliatione autem facta, pœnam licitè

poterunt

poterunt exigere à violatoribus Ecclesiarum vel cimiteriorum, & contra ipsos procedere per censuras: quæ poena sic exacta, debebitur pro media parte Ecclesiæ Cathedrali pro fabrica, & pro alia media parte Ecclesiæ violatæ, si Episcopus procurabitur expensis Rectoris Ecclesiæ, vel alterius reconciliationem procurantis. Alioquin si Episcopus ipsam reconciliationem suis sumptibûs faciet, & expensîs, sibi debebitur tota poena; quam etiam reconciliationem Episcopus, vel suus Suffraganeus requisitus, tenebitur facere infra tres menses. De poena autem exigenda à violatoribus, arbitrio Dioecesani duximus relinquendum.

Licet sacrîs Canonibûs, ne pro institutionibus aliquid exigatur, cautum sit; tamen Notarii Curiarum, tam nostræ, quàm Coëpiscoporum nostrorum, & aliorum Prælatorum, in exigendo salario, ex corruptela antiquitus introducta metas rationis excedunt: Nos igitur gravamina Cleri nostræ Provinciæ considerantes, & depactationes ipsius in investituris fore illicitas, quas licet in toto, prout optaremus, tollere non possumus, easdem saltem refrenare volentes, hac Sacra Synodo approbante, prohibemus, quòd deinceps pro literis *Investiturarum* ad beneficia quantacunque, magnitudinis redituum beneficium existat, dicti Notarii Curiarum, ultra duos florenos auri Ungaricalis exigere non præsumant. Quod si beneficium sit mediocre vel exile, salarium Notario diminuetur, & arbitrio Ordinarii committatur, in quo conscientiam ejus oneramus: Si quis verò Notariorum in præmissa exactione excesserit,

c. in tantum. ext. eod.

Vide taxã Ungarici in Syn. Gembt.

poena

pœnâ dupli, ad requisitionem gravati, per Ordinarium puniatur, per eundem in usus pauperum convertendâ. Episcopus verò qui ad requisitionem gravati hujusmodi, Notarios in præmissis reformare infra mensem neglexerit, ab ingressu Ecclesiæ tam diu sit suspensus, donec prædictam poenam dupli, quam suus Notarius, vel alius suo nomine, ultra taxam impositam extorserat, in usum pauperum Christi distribuat fideliter; super quo conscientiá ejus oneramus.

c. per tuas. ext: eod: Nullus de non petendo beneficio ab Ordinatore seu præsentatore, cautionem vel promissionem aliquam interponat, quia hoc Simoniacum est, & contra Canonicas sanctiones.

Verùm quia aliqui Sacerdotes ex simplicitate, sive juris ignorantia, quidam ex avaritiæ vitio, quod fere omniũ oculos excœcavit, dum Eucharistiam, Oleum infirmorũ, & Baptisma parvulorum, Chrisma, Oleum sacrum, Sepulturã, aut alia Sacramenta Ecclesiastica suis subditis administrant. precium extorquent ab ipsis, pro sui erroris & reatꝰ defensione longam illius loci consvetudinem prætendentes, nec advertentes, quòd diuturnitas temporis peccatum non diminuit, sed augmentat: Nos inhærentes Concilio Thuronensi, quod hujusmodi consvetudinem maximè detestatur, ne pro hujusmodi, aut aliquibus Sacramentis conferendis; aliqua de cætero munera, quantumcunq; modica, per Sacerdotes vel Prælatos, à suis subditis, tanquam debitum exigantur; sub poena trium marcarum, Synodali approbatione hujus Sacri Concilii districtissimè prohibemus: nisi

c. non satis. ext: eod:

mus; nisi hujusmodi munera, sponte & charitativè à Christifidelibus offerantur. Volumus tamen, ut laici utriusq; sexus, per Episcopos aut Officiales eorum, ad consvetudines laudabiles, pia devotione fidelium introductas, servandas, inducantur.

Rituale Pauli V. de Sacrat. in genere

c. ad Apostolicam de Sim.

In Synodo Petricoviensi. Ex Novis.

STatuimus etiam decernentes, quodsi Episcopi & Suffraganei Provinciæ hujus, à consecrationibus quarumcunq; rerum, benedictionibus, reconciliationibus, aut formatis, directè vel indirectè, aut quolibet quæsito doli vel fraudis commento aliquid exigerent, præter procurationem & taxam à jure & Statuto Provinciali concessam, pœnâ arbitralî per Archiepiscopum puniendos, in quo per Capitulum Ecclesiæ, aut per Vicarium accusabuntur.

c. cum sit Romana, de Sim. sup. de Suffrag.

Provideatur tamen Suffraganeis de victu & amictu, necessitatibusq; aliis pro conditione eorum competentibus; quorum conscientiæ præsentibus sint oneratæ.

Quoniam nonnunquam contingit, quod ad vacantem Episcopatum, vel aliam Prælaturam, seu quodcunq; aliud beneficium, duo in discordia eliguntur, & alter qui minore jure potitur, nititur ut eum cui majus est jus acquisitum, per potentiam vel tædium fatigare, vel exhaurire possit, attrahit favorem potentum laicorum, quibus ut eum juvent & assistant, promissiones facit de beneficiis eorum filiis conferendis, & de juribus & libertatibus Ecclesiæ remmittendis: Nos huic Simoniacæ labi occurrere

Vide c. 2. & 3. de con. præ.

Kk

currere volentes, remedio salutari præsenti statuto, promissores hujusmodi, & potentum attractores, ipsosq; laicos, ipso jure volumus excommunicationis sententiâ esse innodatos, & nihilominùs eum forè ineligibilem ad hujusmodi dignitatem.

§ statuentes. in extravag: cũ detestabile. de Sim:

Ne Prælati sub annuo censu suas vices concedant.

c. 2. eot: eod:

QUamvis per sacrorum Canonum Statuta sit salubriter prohibitum, ne Prælati vices & jurisditiones suas, sub annua ponant pensione, nonnulli tamen Provinciæ nostræ Episcopi, & alii Prælati, jurisditionem obtinentes, spretis sacris institutis, cupiditatis suæ laxatîs habenis, officia sua & jurisditionis exercitium, sub annuo precio locare Officialibus seu Vicariis ipsorum non verentur, in subversionem justitiæ, & depactationem subditorum. Nos igitur talibus abusibus viam præcludere cupientes, hac sacra approbante Synodo, statuimus, quòd quicunq; Pontifex, aut Prælatus, hujusmodi officia, aut jurisditionem deinceps locare præsumpserit, Episcopus suspensionem à divinis, inferior verò Prælatus excommunicationis sententiam incurrat ipso facto: Officialis verò seu Vicarius hujusmodi jurisditionem conducens, eo ipso etiam noverit se sententiâ excommunicationis innodatum. A quibus sententiis non priùs absolutionis beneficium à nobis, vel à nostris successoribus valeant obtinere, donec uterq; eorum, tàm Prælatus locans, quàm

quàm Officialis seu Vicarius conducens jurisditionem, prædictam, summam pecuniarum, pro qua hujusmodi locatio facta fuerit, integraliter persolvat, medietatem, in usus pauperum Scholarium circa Ecclesiam Cathedralem degentium, aliam verò medietatem pro fabrica, ejusdem Ecclesiæ dispensandam.

DE SCHOLIS, MAGISTRIS, & Scholaribus.

In Synodo Lanciciensi Secunda.

QUoniam Ecclesia Dei, sicut pia mater, providere, tenetur, ne pauperibus, qui parentum opibus juvari non possunt, studendi & proficiendi opportunitas subtrahatur, ut sic Respub: & Ecclesia doctrinis illuminetur, & virorum eruditorum ingeniis decoretur; hoc sacro approbante Concilio decernimus, ut Locorum Ordinarii, non solùm in Metropolitanarum, Cathedralium, & Collegiatarum Ecclesiarum Scholis, Rectores, Magistros, in artibus servent & foveant, foveriq; & servari, faciant, verùmetiam in majoribus & minoribus Oppidis, Baccalaureos, ubi Magistri sustentari non possunt. In aliis verò locis inferioribus, Scholares maturos, idoneos & doctos: providentes, ut Rectores Scholarum, servent in Scholis idoneos, benè morigeratos, & minimè licentiosos discipulos, quos dirigant bono regimine, & laudabili disciplina. Si autem aliqui essent ex eis incorri- c. 1. de mag: & c. quia, eod:

incorrigibiles, eosdem Ordinariis, vel eorum Officialibus deferant puniendos.

In Synodo Petricoviensi Quarta. Ex Novis.

SCholares vagos, eos videlicet, qui Scholam dereliquerint, remissèq; & licentiosè vixerint, ex Civitatibus & Oppidis esse propellendos.

Petri Gamrati, Petricovia 1542.

QUia verò viam omnis virtutis & veritatis Christifidelibus, ab ipsis cunabulis instituendis & rectè educandis, per Magistros & Præceptores monstrari convenit, ut juventus Christiana in Scholis, doctrinis sanis, & melioribus imbuatur præceptis, cùm plurimùm referat, à juventute rectè institui: Decrevit hæc Sacrosancta Synodus, ut omnes Scholæ particulares in tota Provincia, in Civitatibus & Oppidis, visitentur diligenter per suos Plebanos, bis ad minùs singulis annis. Et ubi Plebani in ejusmodi visitatione fuerint negligentes, Archidiaconi, seu alii, ad quos visitatio pertinet, in suis visitationibus de hoc inquirant; & si quid erroris negligentiâ Plebanorum in Scholis admissi deprehensum fuerit, id totum in Plebanos redundabit per Ordinarios, pro qualitate & quantitate erroris, pœnâ condignâ puniendos.

c. ex studiis. de præsumt.

c. ad hæc. de off. Archidiac.

In qubus quidem Scholis, non legantur omninò libri Martini Lutheri, Melanthonis, & sequacium, nè ex eorum lectione juventus ab ipsis incunabulis inficiatur:

Verùm

Verùm doceantur in eisdem Scholis diligenter Decem præcepta, libri Evangeliorum, Epistolæ Pauli, Cato moralis, Isocrates, Officia B. Ambrosii, Hymni, Sequentiæ, Ciceronis, Virgilii, Senecæ opera, & alii Oratores & Pòëtæ approbati, & in fide Catholica minimè suspecti, legantur.

Curentq; Archiepiscopi & Episcopi, eorumq; in Spiritualibus Vicarii, omnes Scholas reformare diligenter, præsertim Universitatem Studii Cracovien: velut matrem & alumnam omnium Studiosorum, in moribus & disciplina: & ut deinceps in vestibus secularibus & laicalibus non incedant, sed gerant habitum decentem, Clericalem; & Rectores Scholæ sub pœna trium marcarum, suscipere aut servare non præsumant Scholares, solùm in vestitu Clericali.

Ejusdem, ibidem.

INquiratur etiam diligenter per Archidiaconos & inquisitores, de Pedagogis in domibus Nobilium, & Civium, ne aliquos libros suspectos legant pueris eorundem, & eos in sacra fide corrumpant.

Ex Synodo Lanciciensi Prima.

QUoniam Universitas, seu Schola generalis Cracovien: celeberrima, in amplitudine nominis sui, propter nonnullas novas, & ægrè tolerandas consvetudines, promovendorumq; ad aliquos gradus insolitas depactationes,

tiones, hac nostra tempestate per incuriam temporum, pedetentim decrescere videtur, cum magno dedecore & jactura Reipub: Placuit Synodo, ut Rndmi in Christo Patres, Dni Archiepiscopus Gnesnen: & Cracovien: ac Præmislien: Episcopi moderni, Cracoviam descendentes, reformationem faciant, vigore Brevis Apostolici ad hoc habiti, omnesq; illos abusus in ea natos tollant, faciantq; in omnibus ita bonam reformationem, quo Schola ipsa pristinæ claritudini restituatur, & Scholares promovendi releventur ab excogitatis & supervacaneis impensis circa promotiones suas; & præsertim, ut ordinatio fieret nova, ad Collegiaturas & Lecturas, talis, quæ in eruditione faceret conditionem meliorem. Quod si forsan omnes eò descendere non possint, duo vel unus eorum id faceret; aut si forsan nullus ipsorum eò descendere posset: deputarent aliquos viros dignos & doctos, antiquarum consvetudinum illius Scholæ gnaros, ad hoc faciendum; & quicquid facient, tota illa Universitas æquô animô suscipere debeat, & teneatur.

Iaf: lib: 4. c. 51. § ut autem.

fac: Clem: cùm sit nimis. de magi.

Petri Gamrati, Petricoviæ 1542.

Iaf: lib: 5. c. 35.

PRo reformanda Universitate Cracoviensi Matre nostra, & proventibus Lectorum augendis, & aliundè vocandis, Legistæ, & duobus literarum humaniorum Professoribus, Rndmus Dnus Archiepiscopus Gnesnen: inhærendo deliberationi in proximè præterita Synodo factæ, promisit in hac Sacra Synodo se daturum centum

Ducatos

Ducatos auri in auro, ratione Ecclesiæ Gnesneñ: Ratione verò Ecclesiæ Cracoviensis, similiter centum in auro Ducatos. Cujavieñ: centum florenos in moneta per mediam sexagenam: & Ploceñ: similiter etiam centum. Posnanieñ: similiter centum per mediam sexagenam, ex Decreto & ordinatione Synodi, Rñdmi Dñi Posnanieñ: & reliquorum Dominorum Episcoporum Nunciis, consentientibus, dare & solvere debebunt; ad quod Capitula Ecclesiarum prædictarum, consensus suos præstare pollicita sunt; attento, quòd hoc sanctum propositum, in totius Regni utilitatem publicam vergere dignoscatur; & quod absentes Dñi Episcopi admoneantur vigore præsentis Synodi, ut Decretum præsens exequantur, & Capitulorum consensus obtineant, sub pœna centum aureorum Ungaricalium per Synodum, seu alias Rñdmum Dñum Archiepiscopum, à singulis exigenda ad unius anni decursum.

Domini verò Abbates in eadem Synodo præsentes, propter absentiam aliorum Abbatum, & Religiosorum, & quòd ea de re cum fratribus suis tractatus & consilia non habuerunt, distulerunt hoc negotium in aliam deliberationem & responsionem. Debent autem Dñi, Archiepiscopus & Episcopi, precibûs supplicibûs diligenter instare apud Sacram Regiam Majestatem, ut ejus Majestas ad tam sanctum & laudabile, & necessarium opus, de suis proventibus, aliquem censum perpetuum prædictæ Universitati constituat.

Ex Lovi-

Ex Lovicienſi, 1556.

QUoniam plurimum Reipublicæ intereſt, ut Scholarum recta ſit inſtitutio, in quibus juventus Chriſtiana, & in virtutibus Catholicæ diſciplinæ, & in bonarum literarum doctrina, à probis & Catholicis Magiſtris & Præceptoribus, DEUM timentibus, educari poſſit: Proinde Sacra Synodus, vetera Statuta innovando, ad præcludendam viam augendis hæreſibus, ne juventus ipſa ad ſtudia Germanica, & de hæreſi ſuſpecta, ex hac Provincia mittatur, ubi non ſine gravi diſpendio animarum degere poſſit, demùmq; nonniſi peſte hæretica imbuta domum reverti: decrevit diligenter agendum cum Sacra Majeſtate Regia, in proximo Conventu Warſzovieñ: de reſtaurandis ſtudiis generalibus Cracovieñ: & Poſnanieñ: eiſdemque reformandis, & meliùs providendis. Præterea, ut eadem Majeſtas Regia publicum edictum de revocandis his, qui Wittembergam aut Regium montem, vel ad alia ſuſpecta ſtudia profecti ſunt, edat & promulget, ſub pœnis gravioribus. Quod autem ad Scholas alias particulares attinet, injungit Sacra Synodus Dñis Locorum Ordinariis, ut Statuta Provincialia vetera & nova, quæ de illis clarè diſponunt, diligenter exequantur, atq; illis juxta eadem Statuta provideant, & Scholas Kozmineñ: Secemineñ: Pinczovieñ: aliaſq; illis ſimiles, per novatores hæreſum recens erectas, cum eorum Pedagogis & Pſeudomagiſtris juventutem corrumpen-

rumpen-

rumpentibus, explodi, & præſcribi, authoritate Regia procurent.

Ex Synodo Warſovienſi, Joannis Przerembſki. Annô 1561.

UT autem certum Seminarium Clericorum & Sacerdotum (quorum inopiâ maximè hoc tempore Eccleſia laborat) inſtituatur: Decrevit hæc Sacra Synodus, ut Scholæ in univerſum omnes, tàm particulares, quàm Univerſales, & præſertim ſtudium Cracovieñ: reformentur. Inprimis itaq; Univerſale ſtudium Cracovieñ: juxta diſpoſitionem Statutorum, Rñdmus Dñus Epiſcopus Cracovieñ: unà cum ſuo Venerabili Capitulo reforment; Scholam quoq; Poſnanienſem, per Rñdmum olim Joannem Lubrańſki fundatam, Rñdmus D. Epiſcopus Poſnanienſis, cum ſuo Venerabili Capitulo ſimiliter reformet, & in meliorem ſtatum reſtituat, ac pecuniâ ex Staviſzyneñ: bonis repoſitâ, cenſum certum emat, ex eaq; ædificia Collegii ipſius reſtauret, & idoneos Magiſtros in ea foveat.

ſupt c. quoniam, 1. & 2, eod.

Cæteri verò Rñdmi DD. Lociordinarii Scholas particulares, tam circa Metropolitanas, Cathedrales & Collegiatas, quàm etiam in Parochialibus Eccleſiis reformare curent, ac DD Scholaſticós, aut illos Prælatos ad quos de jure vel erectione, aut fundatione, proviſio Scholarum pertinet, Magiſtros & Præceptores, honeſtis ſalariis, præſertim ſi habeant Prælaturas ſuas bene dotatas, providere compellant. Si verò aliqua dotatio antiqua, particularibus ſcho-

Cõcil: Trid: Seſſ: 23. c. 18. ſub ſi: de ref:

bus scholis, per Parochos, aut alios quosvis fuerit adempta, per Visitatores suos illam dotationẽ restitui mandent.

Statuit præterea hæc Sancta Synodus, ut singuli RR. DD. Locorum Ordinarii curarent, ut in loco aliquo Diœcesum suarum commodo, Collegium instituerent, in eoq; certum numerum Scholarium, de victu & amictu providerent, ac stipendiis certis, illis qui ingenio & diligentiâ in discendo præstarent, subvenirent: ex quorum numero aliqui successivè, juxta uniuscujusq; ætatem ac qualitatem, ad Sacros Ordines promoveri, & post susceptos Ordines, ad officia & munia Ecclesiastica obeunda, beneficiaq; provehi possint. Hac enim ratione, certum Seminarium idoneorum Clericorum, hæc Sancta Synodus futurum esse sperat.

Cõcil: Trid: Sess: prox: alle:

DE JUDÆIS.

Ex Antiquis.

ITem, omnibus Christianis hujus Provinciæ, sub pœna excommunicationis, districtiùs inhibemus, ne Judæos vel Judæas secum ad convivandum recipiant, vel cum eis manducare, vel bibere præsumant, aut etiam cum ipsis in nuptiis suis vel neomeniis, saltare, vel tripudiare præsumant; nec Christiani carnes venales, seu alia cibaria à Judæis emant, ne fortè per hoc Judæi Christianos, quos hostes suos reputant, fraudulenta machinatione venenent. Adjicientes, ut si de cætero, quocunque prætextu, Judæi à Christianis graves, seu non moderatas usuras extorserint,

Vide c. ad hæc ext: de Judæis

Christia-

Christianorum commercium eis subtrahatur, donec de immoderato gravamine satisfecerint competenter: unde Christiani, si opus fuerit, per censuram Ecclesiasticam compellantur ab eorum commerciis abstinere. Principibus autem injungimus, ut propter hoc Christianis nō sint infensi, sed potiùs à tanto gravamine Judæos studeant cohibere. Fa c; c. postulasti. extr. eod:

Ut autem Judæi à Christianis valeant evidenter discerni; statuimus, & inviolabiliter præcipimus observari, quòd omnes & singuli Judæi utriusq; sexus, in terris nostræ Provinciæ, portent unum circulum de panno rubeo, pro signo assutum, sive consutum ante pectus, à parte sinistra, in veste superiori, quam communiter & regulariter portent desuper vestes suas; aliâs cum extra domos habitationis suæ exeunt, & incedunt, vel in publico, quocunq; modo apparent, aut sese exhibent vel ostendunt: & hujusmodi signum infra mensem assumere teneantur, à die publicationis Constitutionis præsentis. Quodsi in ejusmodi signo assumendo infra terminum supradictum, aut etiam de cætero deferendo, prout superiùs est expressum, Judæi præfati, vel ipsorum aliqui, contumaces fuerint vel rebelles, extunc Christianorum omne emptionis & venditionis commercium, & quamlibet aliam communionem sibi penitus noverint interdictam: aliâs ad arbitrium Lociordinarii puniendi. c. in nonnullis. extr. eod: Vide Statut. Regni. l. & quoniam, eod:

Item. Cùm adhuc terra Polona sit in corpore Christianitatis nova plantatio, ne fortè eò facilius populus Christianus à cohabitantium Judæorum superstitionibus, & pravis moribus inficiatur, quò leviùs atq; citiùs Christiana

religio, in fidelium cordibus, in his partibus est plantata; districtè præcipimus, ut Judæi in hac nostra Provincia Gnesnensi commorantes, inter Christianos permixti non habitent; sed in aliquo sequestrato loco Civitatis vel villæ, domos suas sibi contiguas, sive conjunctas habeant; ita quod à communi habitatione Christianorum, septô, murô, vel fossatô, Judæorum habitatio separetur. Præcipimus autem, ut per Episcopum Diœcesanum, & per Dominum temporalem, tam Christiani quàm Judæi, quorum domus intermixtæ sunt, ad venditionem seu permutationem earum, ad arbitrium bonorum virorum, censurâ quâ convenit, compellantur.

c. Iudæi 2. ext: eod:

Interim autem, si Sacramentum altaris ante domos Judæorum deferri contingat, ipsi Judæi audito sonitu quàmprimùm, intra domos suas se recipiant, & fenestras ac ostia sua claudant. Postquam autem hæc separatio facta fuerit, decernimus, ut Judæi in una Civitate vel villa, unicam tantùm habeant Synagogam.

c. Iudæi. 1. eod:

Item præcipimus, ut Judæi Sacerdoti Parochiali, infra cujus Parochiæ terminos manserint, pro eo, quod loca in quibus Christiani habitare deberent, occupant, juxta quantitatem damni, quod ei ex hoc inferunt, ad arbitrium Diœcesani loci, omnes proventus refundere compellantur.

c. quanto. ext: de usur:

Prohibemus etiam, ne stubas & balnea Christianorum frequentent: nec servos, nec ancillas aut nutrices; seu quæcunq; mancipia, die noctuq; in suis domibus retinere præsumant: nec ad recipiendum theloneum, seu aliud publicũ officium

c. 1. & 2. c. ad hæc. ext: eod: c. ex spe.

officium aliquatenus assumantur. Si quis autem Judæus cum aliqua Christiana fornicationis vitium deprehensus fuerit commisisse; quoadusq; decem marcas ad minùs pro emendatione solverit, districto carceri mancipetur; & mulier Christiana, quæ tantum scelus commisit, per Civitatem fustigata, de ipsa Civitate, sine spe redeundi, penitus expellatur.

eiali. eod: Vide in Statutis Regni. l. statuimus. eod:

Petri Gamrati, Petricoviæ 1542.

SAcrosancta Synodus, secum expendens quæ & quanta discrimina Christianis & Ecclesiis, ex frequentia Judæorum, undequaq; ex Regnis & vicinis dominiis pulsorum, in Regnum Poloniæ receptorum, imminent, qui sacra prophanis miscere non verentur: ne quid deterius ex illorum frequentia eveniat, quod formidandum esset, decrevit agendum esse apud Sacram Majestatem Regiam, ut numerum & multitudinem Judæorum in Provincia Gnesnensi, & præsertim in Civitate Crac: ad numerum certum, quem locus illis designatus caperet, dignetur redigere.

In aliis quoq; locis, ubi priùs non fuerunt, illis incolatum prohibere, efficereq; ut domos à Christianis non emant, & quas emerunt, rursus revendant Christianis infra tempus certum; quas nisi revenderent infra certum tempus, per Majestatem Regiam præfixum, illîs sint privati, Synagogas novas ubiq; etiam Cracoviæ murô extructas, destrui facere mandent. Licèt enim ex pietate Christiana Judæi ab Ecclesia tollerentur, tamen eorum numerus au-

c. Judæi 1. & c. consuluit. eod: geri debet minimè, qui juxta Sacrorum Canonum dispositionem, veteres Synagogas reformare, novas autem, præsertim ex muro, minimè construere possunt. l. ulti. C. de Judæ. Et ne Christianæ nutrices ablactent fætus eorũ, vel è contra, id omninò districtiùs, sub pœnis gravissimis inhibeatur, authoritate Sacræ Regiæ Majestatis; c. ad hæc. eod. c. in nonnullis. c. postulasti. eod: quamvis & Ordinarii habeant potestatem à Jure illis permissam, talia inhibendi. Præterea ne in foris publicis, Civitatum aut Oppidorum, in ponticulis & institis res venales exponant, sed in domibus eorum duntaxat vendant. Præterea habitum à Christianis distinctum, ut olim hic fuit, & passim in omnibus aliis Provinciis observatur, deferant: c. in nonnullis. eod: servitores & mancipia Christiana habere prohibeantur; c. 2. eod: & si quæ habeant, dimittere, & libertate donare adigantur. In Civitate autem Cracoviensi, præter sex testudines pro rebus eorum conservandis, deinceps apud Christianos non habeant, juxta compactata inter Rndmum in Christo Patrem, & Magnificum, Dominos, Episcopum & Palatinum Cracovien: desuper facta, & per Sacram Regiam Majestatem confirmata. Vide in Statutis Regni. l. volumus. eod:

Cæterùm, ne Judæi & Schismatici, ex authoritate & admissione Dominorum temporalium, in plerisq; locis publica gerant officia, & qui Christianis subjecti sunt, in Christianos ratione hujusmodi officiorum, habeant imperium, & exerceant jurisditionem, districtè prohibemus. c. ex speciali. eod:

Quia Rutheni etiam ad fidem Romanæ Ecclesiæ conversi, ad ritum suum veterem impunè redeunt, & rebaptizantur, matrimonia cum Orthodoxis contrahunt, &

cum illis

cum illis cohabitant, dum interdictum Ecclesiasticum ab illis, uti meritò debet, servatur, illi campanas pulsant, processiones suas & ceremonias publicè exercent. Wladicatus Leopoliensis, qui antea non erat, de novo est institutus; Judæi diebûs Sacrîs, labores suos publicè exercent: & negotiantur, contra Sacrorum Canonum, & Juris publici sanctiones, in scandalum multorum, atq; oppressionem & contemptum Christianæ libertatis: Ideo agendum erit apud Sacram Regiam Majestatem, ut id prohibeat, atque huic malo edicto suo Regio caveat. c. quia. c. innonnullis. ext: eod:

DE HÆRETICIS.

Ex Antiquis.

HÆretici quarumcunq; sectarum, & credentes ipsorum erroribus, nec non receptatores, defensores, & fautores eorum, excommunicati sunt, quos universi Christifideles, maximè Parochiales Presbyteri, Diœcesano loci, vel inquisitori hæreticæ pravitatis, denunciare tenentur, ut pro suis demeritis ultionem accipiant, ne fidelium corda eorum doctrinis pestiferis corumpantur. c. excommunicamꝰ. ext: eod: c. ut inquisitores. c. ut officium de Hæret: in 6.

Remedia contra Hæreticos.

PRimum remedium. Quod literæ Ordinariorum dirigantur, ad omnes Ecclesiarum Rectores præceptivè, & sub pœna excommunicationis, quòd omnem diligentiam faciant in inquirendo, si qui ibi fuerint, qui novam doctrinam su-

nam suspectam denunciant, Clerici vel laici, & personæ utriusq; sexus: qui si reperti fuerint, intiment suis Ordinariis vel Archidiaconis secretò, & si præsentare eos poterint, vinctos repræsentent; & quòd moneant in genere omnes & singulos suos Parochianos, ut si aliqui sciunt, vel habent suspectos de pravitate hæretica, eos sibi denuncient.

Secundum remedium. Quòd Ordinarii scribant, requirentes Principes, Nobiles, Capitaneos, necnon communitates Civitatum & Villarum, ac earundem communitatum Rectoribus, & Procuratoribus, quibus in hoc committant vices suas, ut quoscunq; Clericos vel laicos invenerint hæreticos, vel suspectos, aut doctrinas novas prædicantes, seu suggerentes, aut receptantes, & maximè defendentes, etiamsi per Rectores Ecclesiarum non fuerint requisiti, dummodò de singularitate doctrinæ ipsorum appareat, vinctos transmittant Episcopo, vel ejus Officiali aut Vicario, seu alteri Commissario ad hoc deputato.

Tertium remedium. Quòd nullus Rector Parochialis Ecclesiæ suspectum prædicatorem, vel prædicare volentem admittat, aut in adjutorium curæ suæ aliquatenus recipiat.

Quartum remedium. Quòd Rectores Parochialium Ecclesiarum, vel illi, qui potestatem habent ponendi Rectores Scholaribus, non dent recturas nisi & cognitis, & de hæresi non suspectis, neq; diffamatis. Quòdque præcipiatur Rectoribus sub pœna excommunicationis, quòd ad Scholas suas venientem ex Bohemia, vel aliâs undecunq;

cujusq;

cujusq; nationis fuerit, in Scholis manere non admittant, nec eum recipiant: receptum verò, si soli poterint, Episcopo vel Officiali repræsentent, vel potestati seculari intiment, quòd eundem requirat, & in favorem fidei ipsum vinctum adducat. Et videant Rectores Ecclesiarum Scholares, si quid in Scholis de hac secta conferunt, aut eam laudant, seu defendunt; quos dum tales esse cognoverint, faciant, prout superiùs est præmissum.

Quintum remedium. Requirant Episcopi Dominum Regem, Principes & potestates seculares, ut inquisitores hæreticæ pravitatis, circa extirpationem hæresîs, foveant, adjuvent & defendant, auxiliîs etiam brachii secularis, juxta formam juris communis. c. ut inquisitores. eod: lib: 6.

Sextum remedium. Quòd fiat mandatum, ex parte Episcoporum, sub pœna excommunicationis, ut nullus qui potestatem habet, tanquam pater in filios, vel tanquam Dominus in servos, vel tanquam paterfamiliâs in aliquem de familiis, conferat aliquod subsidium in pecunia, vel rebus aliis quibuscunque, infectis pravitate hæretica, ad manendum in Bohemia, vel aliâs ubicunque, aut venientibus de eodem loco, ubicunque hic in Provincia existant.

Septimum. Quòd DD. Episcopi dirigant & expediant Visitatores literatos, integræ opinionis, Archidiaconos vel alios qui visitent totam Diœcesim, inquirendo de fautoribus, receptatoribus, & defensoribus pravitatis hæreticæ, Joannis Huss: & specialiter, quod faciant sibi libros præsentari, tam per Rectores Parochialium, quàm eorum præ-

dicatores. Circa quos videndos diligentiam habeant, an aliqua suspecta sint in eisdem libris inserta: & si invenerint, extunc eosdem suspectos de hæresi, si poterint, vinctos repræsentent; alioquin faciant, ut superiùs est præmissum.

Octavum & ultimum. Quòd postquam suspecti de hæresi capti fuerint, extunc omnes libri eorum inquirantur, & arestentur, & præsententur Episcopo, vel Officiali aut Inquisitori. Item, quòd Ordinarii, quibus hoc ex officio competit suæ dignitatis, si quos hæreticos sciverint delatos, vel repertos: in officio suo minimè torpescant, nec unus per alium se excusent, sed mutuò se juvent. In processu verò contra tales, servetur forma Sexti, & Clementinarum, ac Juris communis, & Praxis, quam ipsi Inquisitores hæreticæ pravitatis servare consveverunt.

c. in fidei favorem. c. statuta. c. ut officium de hæreti lib: 6. Clem: 1, de eod:

Ex Novis. In Synodo Petricoviensi Prima.

STatuimus etiam, nè Hæreticos, Schismaticos, Tartaros, Turcas, in servitio domestico, circa se Spirituales, cujuscunq; status & conditionis fuerint, foveant; & mediante hac Sacra Synodo inhibemus. Ordinarii autem, si apud aliquos tales invenerint, absq; contradictione aliqua, eosdem recipiendi facultatem habebunt, servitio vili, per eosdem in bonis Ecclesiæ applicandos.

In Synodo Lanciciensi Secunda.

EXcommunicamus, & anathematizamus, omnem hæresim, extollentem se adversus hanc Sanctam Orthodoxam

doxam & Catholicam fidem, Ecclesiamq; Romanam, condemnantes Hæreticos universos, quibuscunq; nominibus censeantur, & præsertim Lutheranos noviter exortos, & Hussitas quosdam, damnabiliter reversos. Damnati verò præsentibus potestatibus secularibus, juxta Bullæ Apostolicæ infrascriptæ, Sacræ Regiæ Majestatis generale Decretum, & Canonica instituta, relinquantur animadversione debita puniendi; Clericis priùs à suis Ordinibus degradatis, ita quòd bona taliter damnatorum, si laici fuerint, confiscentur; si verò Clerici, applicentur Ecclesiis, à quibus stipendia receperunt. Qui autem inventi fuerint sola suspicione notabiles, nisi juxta considerationem suspicionis, qualitatemq; personæ, propriam innocentiam, congrua purgatione monstraverint, anathematis gladiô feriantur, & usq; ad satisfactionem condignam ab omnib⁹ evitentur; ita quodsi per annum in excommunicatione persliterint, extunc velut hæretici condemnentur. Deinde ut Impressores librorum in nostra Provincia, nihil prorsus imprimere, & Bibliopolæ, vel alii quicunq; exponere ac vendere deinceps audeant, ex libris undecunq; adductis, nisi illos Ordinarii, vel per eos constituti viderint, & tam imprimi, quàm vendi permiserint. Contrafacientes autem, si reperti fuerint libros hæreticos impressisse, adduxisse, seu vendidisse; pœnis supradictis subjaceant. Tenor verò Bullæ Apostolicæ præfatæ sequitur, & est talis:

Bulla Cœnæ Domini, c. excommunicam9. 2. ext: eod:

c. excommunicam9. 1. ext: eod.

Conc: Trid: Sess: 4. in decr: § sed & impressoribus.

Bulla Apostolica, contra errores Martini Lutheri, & sequacium.

LEO Episcopus, Servus servorum Dei: Ad perpetuam rei memoriam. Exurge Domine, & discerne causam tuam, memor esto improperiorum tuorum, eorum, quæ ab insipientibus fiunt tota die: inclina aurem tuam ad preces nostras, quoniam surrexerunt vulpes, quærentes demoliri vineam, cujus tu torcular calcâsti solus, & ascensurus ad Patrem, ejus curam, regimen, & administrationem Petro, tanquam Capiti, & tuo Vicario, ejusq; successoribus, instar triumphantis Ecclesiæ, commisisti. Exterminare nititur eam aper de sylva, & singularis ferus depascit eam: Exurge Petre, & pro Pastorali cura præfata, tibi, ut præfertur, divinitùs demandata; intende in causam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, matris omnium Ecclesiarum, ac fidei magistræ, quam tu, jubente Deo, tuo sangvine consecrâsti; contra quam, sicut tu præmonere dignatus es, insurgunt magistri mendaces, introducentes sectas perditionis, sibi celerem interitum superducentes, quorum lingva ignis est, inquietum malum, plena venenô mortiferô; qui zelum animarum habentes, & contentionibus in cordibus suis gloriantur, & mendaces sunt adversùs veritatem. Exurge tu quoq; Paule, quæsumus, qui eam tuâ doctrinâ, ac parî martyriô illuminâsti, atq; illustrâsti: jam enim surgit novus Porphyrius, quòd sicut ille olim sanctos Apostolos injustè momordit, ita hic sanctos Pontifices prædecessores nostros, contra tuam doctrinam eos non obsecrando, sed increpando, mordere, lacerare, aut ubi causa

sua dif-

sua diffidit, ad convitia accedere non veretur: morem hæreticorum, quorum (ut inquit Hieronymus) ultimum præsidium est, ut cùm conspiciant causas suas damnatum iri, incipiant virus serpentî lingvâ diffundere, & cùm se vinctos conspiciant, ad contumelias prosilire. Nam licèt hæreses esse ad exercitationem fidelium tu dixeris oportere: eas tamen ne incrementum accipiant, nevè vulpeculæ coalescant, in ipso ortu te intercedente & adjuvante, extingvi necesse est. Exurgat denique omnis Sanctorum ac reliqua universalis Ecclesia, cujus vera sacrarum literarum interpretatione posthabita, quidam, quorum mentem pater mendacii excæcavit, ex veterum hæreticorum instituto, apud semetipsos sapientes, scripturas easdem aliter quàm Spiritus sanctus flagitet, proprio duntaxat sensu, ambitionis, auræq; popularis causa, teste Apostolo, interpretantur: imò verò torquent & adulterant, ita, ut juxta Hieronymum, jam non sit Evangelium Christi, sed hominis, aut quòd pejus est, diaboli. Exurgat, inquam, præfata Ecclesia sancta Dei, unà cum beatissimis Apostolis præfatis, apud Deum omnipotentem intercedat, ut purgatîs ovium suarum erroribûs, eliminatîsq; à fidelium finibus hæresibûs universîs, Ecclesiæ suæ sanctæ, pacem & unitatem conservare dignetur. Dudum siquidem, quòd præ animi angustia & mœrore exprimere vix possumus, fide dignorum relatu, ac famâ publicâ referente, ad nostrum pervenit auditum, imò verò, proh dolor! oculîs nostrîs videmus ac legimus, multos ac varios errores quosdam, videlicet, jam per Concilia ac prædecessorum nostrorum constitutiones damnatos, hæresim etiam Græcorum & Bohemicam,

 expressè

expreßè continentes, alios verò respective, vel hæreticos, vel falsos, vel scandalosos, vel piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium seductivos, à falsis fidei cultoribus, qui per superbam curiositatem, mundi gloriam cupientes, contra Apostoli doctrinam plus sapere volunt, quàm oporteat; quorũ garrulitas (ut inquit Hieronymus) sine scripturarum authoritate non haberet fidem, nisi viderentur perversam doctrinam, etiam divinîs testimoniîs, malè tamen interpretatîs, roborare: à quorum oculis Dei timor recessit, humani generis hoste suggerente, noviter suscitatos, & nuper apud quosdam leviores, in inclyta natione Germanica, seminatos. Quod eò magis dolemus ibi evenisse, quòd eandem nationem, & nos, & prædecessores nostri, in visceribus semper gesserimus charitatis: nam post translatum ex Græcis à Romana Ecclesia in eosdem Germanos imperium, idem prædecessores nostri, & nos ejusdem Ecclesiæ advocatos, defensoresq; ex eis semper accipimus. Quos quidem Germanos, Catholicæ veritatis verè germanos, constat hæresum, acerrimos oppugnatores semper fuisse; cujus rei testes sunt, laudabiles illæ Constitutiones Germanorum Imperatorum, pro libertate Ecclesiæ, proq; expellendis, exterminandisque ex omni Germania hæreticis, sub gravißimis pœnis, etiam amißionis terrarum, & dominiorum, contra receptatores, vel non expellentes, olim edita, & à nostris prædecessoribus confirmata, quæ si hodie servarentur, & nos & ipsi utique hâc molestiâ careremus. Testis est in Concilio Constantiensi Hussitarum, ac Wiclevistarum, necnon Hieronymi Pragensis, damnata & punita perfidia: testis est toties contra Bohemos Germanorum

sangvis

sangvis effusus: testis deniq; est prædictorum errorum, seu multorum ex eis per Colonien: & Lovanien: Universitates, utpotè agri Dominici piissimas religiosissimasq; cultrices, non minùs docta, quàm vera & sancta confutatio, reprobatio & damnatio. Multa quoq; alia allegare possemus, quæ ne historiam texere videamur, prætermittenda censuimus. Pro Pastoralis igitur officii, divinâ gratiâ nobis injuncti, curâ, quam gerimus, prædictorum errorum virus pestiferum ulteriùs tolerare, seu dissimulare, sine Christianæ Religionis nota, atq; Orthodoxæ fidei injuria, nullo modo possumus. Eorum autem errorum aliquos præsentibus duximus inserendos, quorum tenor sequitur, & est talis:

Hæretica sententia est, sed usitata: Sacramenta novæ legis justificantem gratiam illis dare, qui non ponunt obicem. In puero post Baptismum negare remanens peccatum: est Paulum & Christum simul conculcare. Fomes peccati, etiamsi nullum adsit actuale peccatum, moratur exeuntem à corpore animam ab ingressu cœli. Imperfecta charitas morituri, fert secum necessariò magnum timorem, qui se solo satis est facere pœnam Purgatorii, & impedit introitum Regni. Tres esse partes pœnitentiæ: Contritionem, Confessionem, & Satisfactionem; non est fundatum in sacra Scriptura, nec in antiquis Sanctis Christianis Doctoribus. Contritio, quæ paratur per discussionem, collectionem, detestationem peccatorum, quâ quis recogitat annos suos in amaritudine animæ suæ, ponderando peccatorum gravitatem, multitudinem, fœditatem,

amissio-

amiſſionem æternæ beatitudinis ; ac æternæ damnationis acquiſitionem ; hæc Contritio facit hypocritam, imò magis peccatorem. Veriſſimum eſt Proverbium, & omnium doctrina, de Contritionibus hucuſq; data, præſtantius; de cætero non facere, ſumma pœnitentia: optima pœnitentia, nova vita. Nullo modo præſumas confiteri peccata venialia, ſed nec omnia mortalia, quia impoſſibile eſt, ut omnia mortalia cognoſcas: unde in primitiva Eccleſia ſolùm manifeſta mortalia confitebantur. Dum volumus omnia purè confiteri, nihil aliud facimus, quàm quòd miſericordiæ Dei nihil volum9 relinquere ignoſcendum. Peccata non ſunt ulli remiſſa, niſi remittente Sacerdote credat ſibi remitti : imò peccatum maneret, niſi remiſſum crederet ; non enim ſufficit remiſſio peccati, & gratiæ donatio ; ſed oportet etiam credere eſſe remiſſum. Nullo modo confidas abſolvi, propter tuam contritionem, ſed propter verbum CHRISTI : Quodcunq; ſolveritis, &c. Hinc inquam confide, ſi Sacerdotis obtinueris abſolutionem, & crede fortiter te abſolutum, & abſolutus verè eris, quicquid ſit de contritione : ſi per impoſſibile confeſſus non eſſet contritus, aut Sacerdos non ſerio ſed joco abſolveret, ſi tamen credat ſe abſolutum veriſſimè eſt abſolutus. In Sacramento Pœnitentiæ, ac remiſſione culpæ, non plus facit Papa, Epiſcopus, quàm infimus Sacerdos : imò ubi non eſt Sacerdos, æquè tantùm quilibet Chriſtianus, etiamſi mulier aut puer eſſet. Nullus debet Sacerdoti reſpondere ſe eſſe contritum, nec Sacerdos requirere. Magnus eſt error eorum qui ad Sa-

qui ad Sacramenta Eucharistiæ accedunt huic innixi, quòd sint confessi, quòd non sint sibi conscii alicujus peccati mortalis; quòd præmiserint orationes suas, & præparatoria, omnes illi ad judicium sibi manducant & bibunt: sed si credunt & confidunt se gratiam ibi consequuturos, hæc sola fides facit eos puros & dignos.

Consultum videtur, quòd Ecclesia in communi consilio statueret, laicos sub utraque specie communicandos: nec Bohemi communicantes sub utraque specie, sunt hæretici, vel schismatici.

Thesauri Ecclesiæ, unde Papa dat Indulgentias, non sunt merita Christi & Sanctorum. Indulgentiæ sunt piæ fraudes fidelium, & remissiones bonorum operum & sunt de numero eorum, quæ licent; & non de numero eorum quæ expediunt.

Indulgentiæ, his qui veraciter eas consequuntur, non valent ad remissionem pœnæ, pro peccatis actualibus debitæ, apud divinam justitiam.

Seducuntur credentes Indulgentias esse salutares, & ad fructum Spiritûs utiles.

Indulgentiæ necessariæ sunt solùm publicis criminibus, & propriè conceduntur duris solummodò & impatientibus.

Sex generibus hominum, indulgentiæ nec sunt necessariæ, nec utiles; videlicet mortuis, seu morituris; infirmis; legitimè impeditis; his qui non commiserunt crimina; his qui crimina commiserunt, sed non publica; his qui meliora operantur.

Excommunicationes sunt tantùm externæ pœnæ, nec privant hominem communibûs spiritualibûs Ecclesiæ orationibus. Docendi sunt Christiani, plus diligere excommunicationem, quàm timere. Romanus Pontifex Petri successor, non est Christi Vicarius, super omnes totius mundi Ecclesias, ab ipso Christo in Beato Petro institutus. Verbum Christi ad Petrum: *Quodcunq; solveris super terram, &c.* extenditur duntaxat ad ligata ab ipso Petro. Certum est, in manu Ecclesiæ aut Papæ prorsus non esse, statuere articulos fidei, imò nec leges morum, seu bonorum operum. Si Papa cum magna parte Ecclesiæ sic vel sic sentiret, nec etiam erraret; adhuc non est peccatum, aut hæresis, contrarium sentire, præsertim in re non necessaria ad salutem donec fuerit per Concilium universale alterum reprobatum. alterum approbatum. Via nobis facta est ennarrandi authoritatem Conciliorum, & liberè contradicendi eorum gestis, & judicandi eorum decreta, & confidenter confitendi quicquid verum videtur, sive approbatum fuerit, sive reprobatum à quocunq; Concilio. Aliqui articuli Joannis Huss, condemnati in Concilio Constantiensi, sunt Christianissimi, verissimi, & Evangelici, quos nec universa Ecclesia posset damnare. In omni opere bono, justus peccat. Opus bonum optimè factum, est veniale peccatum. Hæreticos comburi, est contra voluntatem spiritus. Præliari contra Turcas, est repugnare DEO, visitanti iniquitates nostras per illos. Nemo est certus, se non semper peccare mortaliter, propter occultissimum superbiæ vitium. Liberum arbi-

rum arbitrium post peccatum, est res de solo titulo; & dum facit quod in se est, peccat mortaliter. Purgatorium non potest probari ex sacra scriptura, quæ sit in Canone. Animæ in purgatorio non sunt securæ de earum salute, saltem omnes; nec probatum est ullis, aut rationibus, aut scripturis, ipsas esse extra statum merendi, aut augendæ charitatis. Animæ in purgatorio peccant sinè intermissione, quamdiu quærunt requiem, & horrent pœnas. Animæ ex purgatorio liberatæ suffragiis viventiū, minùs beantur, quàm si per se satisfecissent. Prælati Ecclesiastici, & Principes seculares, non malefacerent, si omnes saccos mendicitatis delerent.

Qui quidem errores, respectivè, quàm sint pestiferi, quàm perniciosi, quàm scandalosi, quàm piarum & simplicium mentium seductivi, quàm deniq; sint contra omnem charitatem, ac S. Romanæ Ecclesiæ matris omnium fidelium, & magistræ fidei reverentiam, atque nervum Ecclesiasticæ disciplinæ, obedientiam scilicet, quæ fons est, & origo omnium virtutum, sinè qua facilè unusquisque infidelis esse convincitur, nemo sanæ mentis ignorat. Nos igitur in præmissis, utpotè gravissimis, propensius (ut decet) procedere, necnon hujusmodi pesti, morboq; canceroso, ne in agro Dominico, tanquam vepris nociva ulteriùs serpat, viam præcludere cupientes, habitâ super prædictis erroribus, & eorum singulis diligenti trutinatione, discussione, ac districto examine, maturaq; deliberatione, omnibûsq; ritè pensatîs, ac sæpiùs ventilatîs, cum Venerabilibus Fratribus nostris S. R. Ecclesiæ Cardinalibus, ac regularium Ordinum Prioribus, seu Ministris generalibus, pluribusque

aliis Sacræ Theologiæ, necnon Utriusq; Iuris Professoribus sive Magistris, & quidem peritißimis, reperimus eosdem errores, respectivè (ut præfertur) aut articulos, non esse Catholicos, nec tanquam tales esse dogmatizandos, sed contra Catholicæ Ecclesiæ doctrinam sive traditionem, atq; ab ea veram divinarum scripturarum, receptam interpretationem, cujus authoritati ita acquiescendum censuit Augustinus, ut dixerit se Evangelio non fuiße crediturum, nisi Ecclesiæ Catholicæ intervenißet authoritas: nam ex eisdem erroribus, vel eorum aliquo, vel aliquibus, palàm sequitur, eandem Ecclesiam, quæ Spiritu sancto regitur, errare, & semper errâsse. Quod est utique contra illud, quod Christus discipulis suis in ascensione sua (ut in Sancto Evangelio Matthæi legitur) promisit dicens: Ego vobiscũ sum usq; ad consummationem sæculi: Necnon contra Sanctorum Patrum determinationes, Conciliorum quoq; & Summorum Pontificum expreßas ordinationes seu Canones, quibus non obtemperâße omnium hæresum & Schismatum, teste Cypriano, fomes & causa semper fuit. De eorundem itaq; Venerabilium Fratrum nostrorum consilio & assensu, ac omnium & singulorum prædictorum matura deliberatione præhabita, authoritate omnipotentis Dei, & beatorum Apostolorum Petri & Pauli, & nostrâ, præfatos omnes, & singulos articulos seu errores, tanquam (ut præmittitur) respectivè hæreticos, aut scandalosos, aut falsos, aut piarum aurium offensivos, vel simplicium mentium seductivos, & veritati Catholicæ obviantes, damnamus, reprobamus, atq; omninò rejicimus, ac pro damnatis, reprobatis & rejectis, ab omnibus utriusq; sexus Christifidelibus ha-

libus haberi debere, harum serie decernimus, & declaramus: Inhibentes in virtute S. obedientiæ, & sub majoris excommunicationis latæ sententiæ pœna, necnon quoad Ecclesiasticas & Regulares personas, Episcopalium omnium, etiam Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium Ecclesiarum, Monasteriorum quoq; & Prioratuum, etiam Conventualium, & quarumcunq; dignitatum, ac beneficiorum Ecclesiasticorum secularium, aut quorumvis Ordinum Regularium, privationis, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda. Quo verò ad Conventus, Capitula, seu domos, ac pia loca secularium, vel Regularium etiam Mendicantium, nec non Universitatis, etiam Studiorum generalium, quorumcunq; Privilegiorum, Indultorum, à Sede Apostolica, vel ejus Legatis, aut aliâs quomodolibet habitorum vel obtentorum, cujuscunq; tenoris existant. Necnon nominis & potestatis, studium generale tenendi, legendi, ac interpretandi quasvis scientias, & facultates, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda. Prædicationis quoq; officii, ac amissionis Studii generalis, & omnium Privilegiorum ejusdem. Quo verò ad seculares, ejusdem excommunicationis, necnon amissionis cujuscunq; Emphiteosis, seu quorumcunq; feudorum, tàm à Romana Ecclesia, quàm aliâs quomodolibet obtentorum, ac etiam inhabilitatis ad illa, & alia, in posterum obtinenda. Nec non quod omnes & singulos superiùs nominatos, inhibitionis Ecclesiasticæ sepulturæ, inhabilitatisq; ad omnes & singulos actus legitimos, infamiæ, & diffidationis & criminis læsæ Majestatis, & Hæreticorum, & fautorum eorundem, in jure expressis

pressis

pressis pœnis eo ipso, & absq; ulteriori declaratione, per omnes & singulos supradictos, si (quod absit) contrafecerint, incurrendis: à quibus vigore cujuscunq; facultatis, ac clausularum, etiam in confessionalibus quibusvis personis, sub quibusvis verborum formis contentarum, nisi à Romano Pontifice, vel alio ab eo ad id in specie facultatem habente, præterquam in mortis articulo constituti, absolvi nequeant. Omnibus & singulis utriusq; sexus Christifidelibus, tam laicis, quàm Clericis secularibus, & quorumvis Ordinum Regularibus, & quibuscunq; personis, cujuscunq; statûs, gradûs, vel conditionis existant, quacunq; Ecclesiastica, vel mundana præfulgeant dignitate, etiam Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus, Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, Collegiatarum, ac inferiorum Ecclesiarum Prælatis, Clericis, aliisq; personis Ecclesiasticis, secularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium, Regularibus, Abbatibus, Prioribus, vel Ministris generalibus, vel particularibus, fratribus seu religiosis, exemptis & non exemptis, Studiorum quoq; Universitatibus, secularibus, & quorumvis Ordinum, etiam Mendicantium Regularibus: nec non Regibus, Imperatoribus, Electoribus, Principibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis; omnibusq; Officialibus, Iudicibus, Notariis Ecclesiasticis & Secularibus, Communitatibus, Universitatibus, Potestatibus, Civitatibus, Castris, Terris, & locis eorum, vel earum Civibus, habitatoribus, & incolis, ac quibusvis aliis personis Ecclesiasticis, vel Regularibus, (ut præfertur) per

tur) per universum orbem ubicunq́, præsertim in Alemania, existentibus, vel pro tempore futuris; ne præfatos errores, aut eorum aliquos, perversamq́ doctrinam hujusmodi asserere, affirmare, defendere, prædicare, aut illi quomodolibet publicè, vel occultè, quovis quæsito ingenio, vel colore, tacitè vel expreßè favere præsumant. Insuper, quia errores præfati, & plures alii continentur in libellis seu scriptis cujusdam Martini Luther, dictos libellos, & omnia dicti Martini scripta, seu prædicationes in Latino, vel quocunque alio idiomate reperiantur: in quibus dicti errores, seu aliquis eorum, continentur, similiter damnamus, reprobamus, atq́; omninò rejicimus, & pro omninò damnatis reprobatis, ac rejectis, ut præfertur, haberi volumus. Mandantes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœnis prædictis, eo ipso incurrendis, omnibus & singulis utriusq́ sexus Christifidelibus, superiùs nominatis, ne hujusmodi scripta, libellos, prædicationes, seu cædulas, vel in eis contenta capitula, errores aut articulos supradictos continentia, legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare sive defendere, per se, vel alium, seu alios directè vel indirectè, tacitè vel expreßè, publicè vel occultè, aut in domibus suis, sive aliis publicis, vel privatis locis tenere quoquo modo præsumant: quinimò illa statim post harum publicationem, ubicunq́ fuerint, per Ordinarios, & alios supradictos, diligenter quæsita, publicè, & solenniter, in præsentia Cleri & populi, sub omnibus & singulis supradictis pœnis, comburant. Quod verò ad ipsũ Martinum attinet, bone Deus, quid prætermisimus? quid non fecimus? quid paternæ charitatis omisimus, ut eum ab ejusmodi erro-

di erroribus revocaremus? Postquam enim ipsum citavimus, mitiùs cum eo procedere volentes, illum invitavimus, atq; tam per diversos tractatus, cum Legato nostro habitos, quàm per literas nostras hortati fuimus, ut à prædictis erroribus discederet, aut ad nos, oblato etiam salvo conductu, & pecuniâ ad iter necessariâ, sine metu, sine timore aliquo, quem perfecta charitas foras mittere debuit, veniret, ac Salvatoris nostri, Apostoliq; Pauli exemplò, non in occulto, sed palam, & in facie loqueretur. Quòd si fecisset, pro certo (ut arbitramur) ad cor reversus, errores suos cognovisset, nec in Romana Curia, quam tantoperè, vanis malevolorum rumoribus plus quàm oportuit tribuendo vituperat, tot reperisset errata: docuissemusq; eum luce clariùs, Sanctos Romanos Pontifices, prædecessores nostros, quos præter omnem modestiam injuriosè lacerat, in ipsorum Canonibus, seu Constitutionibus, quas mordere nititur, nunquam errâsse. Quia juxta Prophetam, nec in Galahad resina, nec medicus deesset: sed obaudivit semper, & prædicta citatione, omnibûsq; & singulîs supradictîs spretîs, venire contempsit, ac usq; in præsentem diem contumax, atq; animo induratô, Censuras ultra annum sustinuit. Et quod deterius est, addens mala malis, de citatione hujusmodi notitiam habens, in vocem temerariæ appellationis prorupit ad futurum Concilium, contra Constitutionem Pii Secundi, ac Iulii Secundi, prædecessorum nostrorum, quâ cavetur taliter appellantes hæreticorum pœnâ plectendos (frustra etiam Concilii auxilium imploravit, qui illi se non credere palam profiteretur) ita ut contra ipsum tanquam de fide notoriè suspectum, imò verè hæreticum,

absq;

absq; ulteriori citatione, vel mora, ad condemnationem & damnationem ejus, tanquam hæretici, ac ad omnium & singularum suprascriptarum pœnarum & Censurarum severitatem procedere possemus: Nihilominus de eorundem Fratrum nostrorum consilio, Omnipotentis Dei imitantes clementiam, qui non vult mortem peccatoris, sed magis ut convertatur & vivat, omnium injuriarum hactenus nobis & Apostolicæ Sedi illatarum obliti, omni quâ possumus pietate uti decrevimus, & quantum in nobis est agere, ut proposita mansvetudinis via, ad cor revertatur, & à prædictis recedat erroribus, ut ipsum tanquam filium illum prodigum, ad gremium Ecclesiæ revertentem, benignè recipiamus. Ipsum igitur Martinum, & quoscunq; ei adhærentes, ejusq; receptatores & fautores, per viscera misericordiæ Dei nostri, & per aspersionem sangvinis Domini nostri Iesu Christi, quo & per quem humani generis redemptio, & sanctæ Matris Ecclesiæ ædificatio facta est, ex toto corde hortamur, & obsecramus, ut ipsius Ecclesiæ pacem, unitatem, & veritatem, pro qua ipse Salvator tam instanter oravit ad Patrem, turbare desistant, & à prædictis tam perniciosis erroribus prorsus abstineant. Inventuri apud nos, si effectualiter paruerint, & paruisse per legitima documenta nos certificaverint, paternæ charitatis affectum, & apertum mansvetudinis & clementiæ fontem. Inhibentes nihilominus eidem Martino exnunc, ut interim ab omni prædicatione, seu prædicationis officio omninò desistat: alioquin ut ipsum Martinum, si fortè justitiæ & virtutis amor à peccato non retrahat, indulgentiæq; spes ad pœnitentiam non reducat, pœnarum terror coërceat

disciplinæ; eandem Martinum ejusq; adhærentes, complices, fautores & receptatores, tenore præsentium requirimus, & monemus in virtute sanctæ obedientiæ, & sub prædictis omnibus & singulis pœnis, eo ipso incurrendis, districtè præcipiendo, mandamus, quatenus infra sexaginta dies, quorum pro primo viginti, pro secundo viginti, reliquos viginti dies pro tertio & peremptorio termino assignamus, ab affixione præsentium in locis infrascriptis, immediatè sequentes, numerandos. Ipse Martinus complices, fautores, adhærentes, & receptatores prædicti, à præfatis erroribus, eorumq; prædicatione, ac publicatione & assertione, defensione quoq;, & librorum seu scripturarum editione super eisdem sive eorum aliquo, omninò desistant; librosq; ac scripturas omnes & singulas, præfatos errores, seu eorum aliquos, quomodolibet continentes, comburant, vel comburi faciant. Ipse etiam Martinus errores, & assertiones hujusmodi, omninò revocet, ac de revocatione hujusmodi, per publica documenta, in forma juris valida, in manibus duorum Prælatorum consignata, ad nos infra alios similes sexaginta dies transmittenda, vel ipsummet (si ad nos venire voluerit, quod magis placeret) cum præfato plenissimo salvo Conductu, quem exnunc concedimus, deferendâ, certiores nos efficiat ut de ejus vera obedientia, nullius dubitationis scrupulus valeat remanere. Aliâs si (quod absit) Martinus præfatus, complices, fautores, adhærentes, & receptatores prædicti secus egerint, seu præmissa omnia & singula infra terminum prædictum, cum effectu non adimpleverint, Apostoli imitantes doctrinam, qui hæreticum hominem post primam & secundam correctionem vitandum docuit.

docuit. Ex nunc, prout extunc, & è converso, eundem Martinum, complices, & adhærentes, fautores & receptatores præfatos, & eorum quemlibet, tanquam aridos palmites in Christo non manentes, sed doctrinam contrariam, Catholicæ fidei inimicam, sive scandalosam, sive damnatam, in non modicam offensam Divinæ Majestatis, ac universalis Ecclesiæ, & fidei Catholicæ detrimentum & scandalum, dogmatizantes & prædicantes: Claves quoq; Ecclesiæ vilipendentes, notorios & pertinaces hæreticos, eadem authoritate fuisse & esse, declarantes eosdem ut tales, harum serie condemnamus, & eos pro talibus haberi ab omnibus utriusq; sexus Christifidelibus supradictis, volumus & mandamus, eosq; omnes & singulos, omnibus supradictis, & aliis contra tales à jure inflictis pœnis, tenore præsentium subjicimus, & eisdem irretitos fuisse & esse, decernimus & declaramus. Inhibemus præterea, sub omnibus & singulis præmissis pœnis, eo ipso incurrendis, omnibus & singulis Christifidelibus superiùs nominatis; ne scripta, etiam præfatos errores non continentia, ab eodem Martino quomodolibet condita, vel edita, aut condenda, vel edenda, seu eorum aliqua, tanquam ab homine Orthodoxæ fidei inimico, atq; ideò vehementer suspecta, legant. Et ut ejus memoria omninò deleatur de Christifidelium consortio, legere, asserere, prædicare, laudare, imprimere, publicare, sive defendere, per se vel alium, seu alios, directè vel indirectè, tacitè vel expressè, publicè vel occultè, seu in domibus suis, sive aliis locis publicis vel privatis, tenere quoquo modo præsumant, quinimò illa (ut præfertur) comburant. Monemus insuper omnes & singulos Christifideles su-

prædictos, sub eadem excommunicationis latæ sententiæ pœnâ, ut hæreticos prædictos, declaratos & condemnatos, mandatis nostris non obtemperantes, post lapsum termini supradicti evitent, & quantum in eis est evitari faciant, nec cum eisdem, vel eorum aliquo, commercium, aut aliquam conversationem, seu communionem habeant, nec eis necessaria ministrent. Ad majorem præterea dicti Martini, suorumq; Complicum, fautorum vel adhærentium, aut receptatorum prædictorum, sic post lapsum termini prædicti declarationem hæreticorum, & condemnatorum confusionem: universis & singulis utriusq; sexus Christi fidelibus, Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium, Collegiatarum, ac inferiorum Ecclesiarum Prælatis, Capitulis, aliisq; personis Ecclesiasticis secularibus, & quorumvis Ordinum, etiam mendicantiū (præsertim ejus Congregationis, cujus dictus Martinus est professus, & in qua degere vel morari dicitur) Regularibus exemptis & non exemptis, nec non universis & singulis Principibus, quacunq; Ecclesiastica vel mundana fulgentibus dignitate, Regibus, Imperatoribus, Electoribus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Baronibus, Capitaneis, Conductoribus, Domicellis, Communitatibus, Universitatibus, Potentatibus, Civitatibus, Terris, Castris, & locis, seu eorum habitatoribus, civibus, & incolis, omnibusque aliis & singulis supradictis per universum orbem, præsertim in eadem Alemania constitutis mandamus: quatenus sub prædictis omnibus & singulis pœnis, ipsi vel eorum quilibet præfatum Martinum, complices, adhærentes; receptantes, & fautores personaliter capiant. & captos

& captos ad nostram instantiam retineant, & ad nos mittant. Reportaturi pro tam bono opere, à nobis & Sede Apostolica remunerationem, præmiumque condignum: vel saltem eos, vel eorum quemlibet de Metropolitanis, Cathedralibus, Collegiatis, & aliis Ecclesiis, Domibus, Monasteriis, Conventibus, Civitatibus, Dominiis, Universitatibus, Communitatibus, Castris, Terris, ac locis respectivè, tam Clerici & Regulares, quàm laici omnes & singuli supradicti omninò expellant. Civitates vero, dominia, terras, Castra, Villas, Comitatus, Fortalitia, Oppida, & loca quæcunq; ubilibet consistentia earum & eorum respectivè, Metropolitanas, Cathedrales, Collegiatas, & alias Ecclesias, Monasteria, Prioratus, Domus, Conventus & loca religiosa vel pia, cujuscunq; ordinis, (ut præfertur) ad quæ præfatum Martinum, vel aliquem ex prædictis declinare contigerit, quamdiu ibi permanserit, & triduo post recessum, Ecclesiastico subjicimus interdicto. Et ut præmissa omnibus innotescant; mandamus insuper universis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Patriarchalium, Metropolitanarum, & aliarum Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum Prælatis, Capitulis, aliisq; personis Ecclesiasticis, secularibus & quorumvis Ordinum supradictorum Regularibus fratribus, religiosis, Monachis, exemptis & non exemptis, supradictis, ubilibet, præsertim in Alemania constitutis: quatenus ipsi vel eorum quilibet, sub similibus Censuris, ac pœnis, eo ipso incurrendis, Martinum, omnesq; & singulos supradictos, qui elapso termino hujusmodi mandatis, seu monitis nostris non paruerint, in eorum Ecclesiis, Dominicis, & aliis festivis diebus, dum

bus; dum inibi major populi multitudo ad Divina convenerit, declaratos hæreticos, & condemnatos publicè nuncient, faciantque & mandent ab aliis nunciari, & ab omnibus arctiùs evitari. Nec non omnibus Christifidelibus, ut eos evitent, parî modô sub prædictis Censuris & pœnis, & præsentes literas, vel earum transumptum, sub forma infrascripta factum, in eorũ Ecclesiis, Monasteriis, Domibus, Conventibus, & aliis locis, legi, publicari, atque affigi faciant. Excommunicamus quoq; & anathematizamus omnes & singulos cujuscunq; status, gradus, conditionis, præeminentiæ, dignitatis, aut excellentiæ fuerint, qui quominus præsentes literæ, & earum transumpta, copiæ, seu exemplaria, in suis terris, & dominiis legi, affigi, & publicari, possint, fecerint vel per se, vel per alium, seu alios, publicè vel occultè, directè vel indirectè, tacitè vel expressè, quoquomodo procuraverint. Postremò quia difficiliter foret præsentes literas ad singula quæque loca deferri, in quibus necessarium foret, volumus & Apostolica authoritate decernimus, quòd earum transumptis, manu publici Notarii confectis & subscriptis; vel in Alma urbe impressis, & sigillô alicujus Ecclesiastici Prælati munitis, ubique stetur, & plena fides adhibeatur, prout originalibus literis staretur, & adhiberetur, si forent exhibitæ vel ostensæ. Et ne præfatus Martinus, omnesq; alii supradicti, quos præsentes nostræ literæ quomodolibet concernunt ignorantiam earundem literarum, & in eis contentorum omnium & singulorum prætendere valeant, literas ipsas in Basilica Principis Apostolorum, & Cancellariæ Apostolicæ, nec non Cathedralium Ecclesiarum, Brandeburgen:

Misnen:

Misnen: & Mersburgen: valvis affigi, & publicari debere volumus. Decernentes quòd earundem literarum publicatio sic facta, superdictum Martinum, omnesque alios & singulos prænominatos, quos literæ hujusmodi quomodolibet concernunt, perinde arctent; ac si literæ ipsæ die affixionis & publicationis hujusmodi eis personaliter lectæ & intimatæ forent. Quum non sit verisimile, quòd ea, quæ tam patenter fiunt, debeant apud eos incognita remanere: non obstantibus Constitutionibus, & ordinationibus Apostolicis, seu si supradictis omnibus & singulis, vel eorum alicui, aut quibusvis aliis, à Sede Apostolica prædicta, vel ab ea potestatem habentibus, sub quavis forma, etiam confeßionalis, & cum quibusvis etiam fortissimis, clausulis, aut ex quavis causa, seu grandi consideratione, indultum vel conceßum existat, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non poßint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expreßam, ac de verbo ad verbum, non autem per clausulas generales id importantes, de indulto hujusmodi mentionem, ejusdem indulti tenores, causas & formas, perinde ac si de verbo ad verbum insererentur, ita ut omninò tollatur, præsentibus pro expreßis habentes. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam nostræ damnationis, reprobationis, rejectionis, decreti, declarationis, inhibitionis, voluntatis, mandati, hortationis, obsecrationis, requisitionis, monitionis, aßignationis, conceßionis, condemnationis, subjectionis, excommunicationis, & anathematizationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri &

Pauli

Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum. Annô Incarnationis Dominicæ, Millesimô, Quingentesimô, Vigesimô Septimô. Decimô Kalendas Julii, Pontificatûs nostri Annô octavô.

Edictum Sigismundi Regis, contra Hæreticos.

Sigismundus Dei gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæq; Dominus & Hæres.

Manifestum facimus omnibus & singulis, cujuscunq; status & ordinis, subditis Nostris, necnon etiam advenis quibuscunq; in Regno & Dominiis Nostris ubilibet existentibus. Quia cum humanis ingeniis, præsertim vulgi, ad res novas, & insolentes propensis, necesse sit cùm alia mala pleraq;, tum verò Schismata & Hæreses emergere; necesse item sit illas, per eos, qui divinis ac humanis institutis præpositi sunt, tanquam zizania ex agro putari, & eradicari. Siquidem sola est Religio, quæ legibus ac institutis suis, homines in disciplina, in virtute, ac in fide erga Deum & homines continet, ac regit; quaq; in norma & observatione sua veteri, turbatâ & dissolutâ, turbari ac dissolvi necesse est universa: quòd postea, ut in multis exemplis constat, in seditiones vergere, ac in perniciem rerum publicarum, earumq; Rectores, redundare solet. Nos pro officio Christiani Principis, eam ipsam Religionem, à Sanctis Patribus ordinatam ac per Sanctam Romanam Ecclesiam directam, Nobisq; à majoribus Nostris per manus traditam, ac per Nos deniq; & gentes Nostras, multò sangvine & clarissimis, gratiâ Dei, victoriis hactenus defensam; etiam à labe hæretica his temporibûs in vicinia emergente, integram ac immaculatam, in Regno & Dominiis Nostris conservare volentes; publicis edictis mandamus, ne qui libri Lutheri cujusdam, ejusq; sequacium quorumcunq; quos sua insolentia in reprobum egit sensum, quiq; prætextu libertatis Christianæ, prætextu vitiorum Ordinis Ecclesiastici, & scandalorum, quæ ab hominibus, & ab iis, qui de hominibus assumpti ac perinde infirmi sunt, venire necessi

necesse est, tanquam sub melle virus suum in vulgos spargunt, & scriptis ac sermonibus famosissimis, non solùm mores salubres, ac instituta Ecclesiastica, sed ipsos etiam sanctos Patres turpissimè proscindunt, & sacra prophanis miscent, nequaquam ad Regnum & Dominia Nostra inferantur, & legantur: nevè quis dogma ipsum pestiferum, ac jam pridem damnatum, approbare, profiteri, vel tueri auderet, sub pœna capitis, & confiscatione bonorum omnium. Ad quæ postea Edicta Nostra exequenda, modum etiam opportunum statuere volentes, delegavimus in Prætorium Civitatis Nostræ Regiæ Cracovień: nonnullos primarios Nostros, tàm Spirituales quàm etiam Seculares, Consiliarios, qui cum Consulibus ac Officialibus Civitatis, sic edicta ipsa Nostra exequenda statuerent: ut inprimis quandocunq; opportunum videretur Rńdmo Domino Episcopo Cracoviensi, fieret per inquisitores ejus cum decurionibus, quos Consulatus in tota Civitate, ad hujus negotii, aliorumq; excessuum tollendorum custodiam delegit, per omnes & singulas domos, testudines, ac cistas diligens scrutatio fiat; & ubi aliqui libri hæretici invenirentur, illinc pœna Edicti exigeretur. Deinde ut Impressores librorum, nihil prorsus imprimere, & Bibliopolæ, vel alii quicunq; exponere, ac vendere deinceps audeant, ex libris undecunq; adductis, nisi illos Rector Universitatis, vel aliquis per Ordinarium constitutus prior viderit, & tàm imprimi, quàm vendi permiserit, sub pœnis prædictis. Ut autem & reliquæ Civitates Nostræ hoc exemplo insistant, ac unusquisq; in tempore præmoneretur ne ipsa Mandata Nostra Regia transgrediatur, & ignorantiam prætendere possit: Nos hanc ipsorum Consiliariorum, simul ac Consulatûs Cracoviensis ordinationem per has literas Nostras, omnibus testatam esse volumus: Mandantes omnibus aliis Civitatibus Regni, & Dominiorum Nostrorum, ut ad hunc modum Edicta Nostra exequendi, faciant cũ Lociordinariis, aut eorum Delegatis, ordinationes opportunas; easq; diligentissimè exequantur, pro gratia Nostra aliter non facturi. Datum Cracoviæ, Sabbatho ante Festum Natalis Sanctissimæ Virginis Mariæ, Dominæ Nostræ. Annô Domini, Millesimô, Quingentesimô, Vigesimô Tertiô. Regni autem Nostri, Decimô septimô.

Joannis Laski, Lanciciæ Statutum: sed per Matthiam Drzevicium successorem ejus promulgatum, Annô Domini, 1527.

DEcrevit hæc Sacra Synodus, ut Rñdmi DD. Archiepiscopus & Episcopi, pro exterminio sectæ Lutheranæ ex Diœcesibus Comprovincialibus, & præsertim Wratislavieñ: & Cujavieñ: intendant, procedendo contra notorios & suspectos de hæresi, secundùm Decretum Sacrorum Canonum, Statutorum Provincialium veterum & novorum, omni timore postposito, solum DEUM, fidem ejus, ac religionem sanctam præ oculis habentes, non parcentes præterea laboribus & expensis: cùm ipsi sunt in fidei materia positi, tanquam signum ad sagittam, & de plebe sibi commissa, condignam DEO in districto examine reddituri sunt rationem, & sangvis ovium de manibus eorum requiretur. Quam rem ut faciliùs & commodiùs aggredi valeant; suscepit hæc Synodus Statuta omnia Provincialia, cum Bullis Apostolicis insertis, in diversisq; Synodis, & per Rñdmum in Christo Patrem, D. Joannem de Lasko Archiepiscopum Gnesneñ: Primatem, Legatumq; Natum, tempore præsidentiæ suæ felicis confecta, approbata, Synodaliq; authoritate & Decreto, cum Statutis hujus Provinciæ vetustioribꝰ conformata, digesta, in unũq; volumen redacta, ac noviter impressa, & per memoratum D. Archiepiscopum, in præsenti Synodo publicata. Quæ eadem Synodus pro approbatis & publicatis habere voluit, de-

c. ut officium. de hæret: in 6.

Clem: 1. eod:

Thren: 3.

Ezech: 3. & 33.

it decernens eisdem robur perpetuæ firmitatis. Et ut DD. Archiepiscopi, Episcopi, aliiq; Judices Ecclesiastici, & Clerus Provincialis universus, secundùm illa vivant, pœnis inibi contentis, irremissibiliter puniendi.

Ejusdem, Petricoviæ. Annô 1530.

INnovans Constitutiones, tam Juris communis, quàm Statutorum Provincialium anteriorum, eisq; addendorum: Sacra hæc Synodus decrevit, arctissimèq; injunxit, ut Ordinarii harum Provinciarum, hîs iniquissimîs temporibûs, diligentiùs exactiusq;, quàm unquam antea, de hæresi Lutherana, aliaq; quapiam perversa doctrina, in suis Diœcesibus invigilent: injungantq; hæresum inquisitoribus, ut ubi suspicio aliqua ejus hæresis emerserit, illinc diligenter pertentent, excutiant, & perquirant. Quòd officium de hæresi inquireñ: Sacra Synodus Archidiaconis, ubi inquisitores non sunt, voluit esse injunctum, deinde hi, ubi quippiam de hoc crimine innotuerit, citra ullam negligentiam DD. Ordinariis deferant, qui mox ad hoc crimen persequendum, Jura communia, Statutaq; Provincialia distringant, servatis tramitibûs, modisq; ab eisdem Juribus constitutis. d. c. ut officium de hæreti lib. 6. Clem. 1. eod.

Dzierzgovius, Petricoviæ 1551.

QUia rectæ rationis dictamini repugnat, & omnium sanctionum dispositioni adversatur, hostes Ecclesiæ, de religionis scindenda unitate, & subvertendo statu Eccle-

siarum, semper sollicitos, veluti angves in sinu suo fovere; & illis contrarium spirantibus, honorem & fructum, ac conservationem in bonis Ecclesiasticis, pro tuenda religione Orthodoxa, & sustentatione pauperum fundatis largiri, eosq; talibus bonis præficere: Proinde Sacra Synodus decrevit, ne deinceps hominibus hæretica pravitate notatis; vel de hæresi suspectis, Castra, Oppida, Villæ, Prædia, aliaq; bona Ecclesiastica in provisionem conferantur, sive in Emphiteosim, ut vocant, sive ad beneplacitum, vel quocunq; alio modo, sub pœna quingentorum Ducatorum auri in auro, irremissibiliter per Synodum exigeñ: & si qui ejusmodi fuerint de hæresi suspecti, eis bona ipsa & præfecturæ auferantur. Sunt enim nonnulli Seculares, hoc suspecto tempore, bona Ecclesiastica à DD. Episcopis, aliisvè Spiritualibus hominibus, modo præmisso illis concessa, obtinentes; qui posthabita fide sancta Catholica, hæreses ipsi complectuntur, Hæreticosq; vel de hæresi suspectos, apud se fovent, & Ecclesiæ subditos in eundem errorem & periculum secum trahunt; à templis sacris, Confessione, aliorumq; Sacramentorum Ecclesiæ perceptione arcent, & diebûs celebribus, feriatîs, ad labores obeundos cogunt. Ideò decrevit hæc Synodus Sancta, tales omnes ad gubernanda Ecclesiæ bona, debere èsse deinceps inhabiles, & hujusmodi provisionibus & bonis, privandos fore per DD. Ordinarios, sub pœna quingentorum Ducatorum, Rñdmo D. Archiepiscopo, & ejus Ecclesiæ Gnesneñ: irremissibiliter persolvenda, à publicatione præsentium Constitutio-

num in

num in duobus mensibus, contra eos servatîs de jure servandis proceden: Etiam eo non obstante, quod in tales concessiones, Capitula etiam regularia, ad quæ præsens Constitutio extenditur, consenserint, sigillaq; sua literis apposuerint. Bona autem hujusmodi, post privationem, ad Dños suos Ecclesiasticos redeant. Ut autem Rñdmi DD. Ordinarii, & eorum in Spiritualibus Vicarii, ad exequeñ: ea, quæ contra hæreticos sunt decreta, magis expeditiores esse queant; decrevit eadem Synodus, quatenus juxta Statuta Provincialia priora, quisq; illorum inquisitores hæreticæ pravitatis, in sua Diœcesi habeat, eisq; stipem honestã & competentem, singulîs annîs solvat: & quoties opus fuerit, cùm officium inquisitionis peragent, illis de securitate eorum per familiam suam, aut aliâs quomodocunq;, prospiciat, sub pœna centum marcarum pecuniæ, per Synodum Provincialem exigenda.

Decretum SIGISMUNDI AUGUSTI REGIS, in negotio religionis. *Warsoviæ.*

SIGISMUNDUS AUGUSTUS Dei gratiâ Rex Poloniæ, Magnus Dux Lithvaniæ, Russiæ, Prussiæ, Masoviæ, Samogitiæ, &c. Dominus & Hæres.

UNiversis & singulis, cujuscunq; gradus, status, conditionis, & præeminentiæ, subditis nostris, in Regno & Dominiis nostris commorantibus, sincerè & fidelibus dilectis, gratiam nostram Regiam. Sincerè & fideles dilecti: quum inter cætera incommoda, atq; pericula, quibûs Regnum Nostrum premitur, nullum esse videamus domesticis odiîs atq; dissensionibus perniciosius: nec quod Regna quævis & imperia vel af-

 fligere

fligere magis, vel citiùs evertere possit. Nulla autem ex re acerbiora odia, atrocioresq; contentiones, non modo inter Ordines, sed inter omnium Ordinum Regni Nostri homines, quàm ex diversitate opinionum de religione Christiana, quæ irrumpentes in Regnum Nostrum hæreses invexerunt, natas esse animadvertamus, summo studio in eo Conventu, cum Consiliariis Regni Nostri, curandum atq; elaborandum Nobis esse putavimus, ut pacatis priùs & constitutis domesticis dissensionibus, ab externis quoq; periculis, si quæ ingruerent, tuti atq; securi esse possemus. Verùm cùm magna esset de eo orta controversia, quòd multa essent publicè, contra vetera Catholica instituta, atq; contra leges Regni, & edicta in religione, ritibusq; religionis, propria, quorundam temeritate, atq; audacia innovata, templaq;, in quibus ad eam diem veteri Romanæ Ecclesiæ ritu, sacra agebantur, ac Sacramenta administrabantur, novis à Catholica & Apostolica, Romanaq; Ecclesia alienis ritibus introductis, occupata & profanata; ministri earum vexati, ac sedibus suis pulsi, ornamenta ablata, bonaq; & reditus retenti, idq; cùm alias, tum post Conventum Regni nostri, quem Petricoviæ proximè habuimus. In quo edixeramus, ne quid in religione adhunc usq; Conventum innovaretur, nec possemus de eo judicium constituere propter imminens Livonicum bellum, ad quod gerendum in Lithvaniam Nobis proficiscendum fuit, necessariò totam ejus rei cognitionem atq; judicium, ex sententia Senatorum Regni Nostri, ád proximum usq; Conventum Regni Nostri, rejecimus suspendimusq;. Ne quid verò interim dum absumus, de religione in Regno Nostro à quopiam istiusmodi innovetur, seu perpetretur, longiusq; progrediatur hominum licentia, edictum ea de re nostrum ex sententiâ Consiliariorum Nostrorum proponendum putavimus. Mandamus igitur, atq; edicimus vobis omnibus, superiùs nominatis, Constitutione videlicet Petricoviensi, in Cōmitiis præteritis factâ, ac legibus Nostris ad eam rem freti: Præcipimus, ut omnes à blasphemiis quibusvis in Deum, Sanctaq; Ecclesiæ Sacramenta, ac tremendum altaris sacrificium, abstineant. Deinde, ne quisquiam vestrum ullos jam deinceps in Regno Nostro motus, atq; turbas excitare, cœtus, conventicula, Conventiones in Urbibus, Oppidis, Arcibus, Curiis, Villis, & possessionibus Nostris, prætextu religionis quovis modo habere & celebrare: neq; in iis aut aliis quibuscunq; quorumcunq; hominum, status & conditionis cujusvis bonis, Ecclesias atq; templa

templa

templa, in quibuscunq; nunc antiquus, hoc est Romanus religionis manet ritus, violare, aliquid inde tollere, seu in alium statum atq; formam, quicquam ibi immutare & innovare, Sacerdotesvè & ministros templorum vexare, spoliare, pellere, iisq; vel pulsis, vel morte extinctis, alios in locum eorum, sinè authoritate & institutione Ordinariorum inducere, seu Ecclesiis ipsis præficere, aut aliquam sibi potestatem & jurisditionem in Ecclesiis ipsis usurpare, aliudvè quidpiam agere, quod seditionem, contentionem, atq; tumultum excitare inde possit, audeat. Quod si quis contrà hoc edictum nostrum aliquid committere & facere ausus fuerit, id non pro privata ordinis aut personæ alicujus injuria, sed pro Nostra, authoritatisq; Nostræ Regiæ, reputabimus; in eumq; tanquam violatorem authoritatis Nostræ, & pacis publicæ turbatorem, legitimo juris ordine animadvertemus. Datum Warsoviæ, in Conventione Regni generali, Feriâ Quartâ post Festum SS. Trium Regum, proxima. Annô Domini, Millesimô, Quingentesimô, Quinquagesimô Septimô. Regni verò Nostri Annô Vigesimô Septimô.

DE SCHISMATICIS.

Ex Antiqis.

ET quoniam præterita pericula, nos circa futura faciunt cautiores: Volumus, & ordinamus, ut si aliquæ personæ vel Collegia Nostræ Provinciæ se separaverint, schisma quodammodo faciendo, cùm jam quidam per factum hujusmodi à sui Diœcesani obedientia recesserint, Pontificalia eis ministeria & Ecclesiastica beneficia, sepulturæ videlicet, & eleemosynæ penitùs denegentur: etsi Canonicè moniti, ad unionem vel ad obedientiam non redierint, extunc populus ab ipsorum communione districtiùs arceantur. Insuper à personis Ecclesiasticis ad hospitia nullatenus colligantur; hoc ipsum (In Bulla Cœnæ Domini.)

extendi

Pae: c. quoniā. de constit. extendi volumus ad eos, qui jam Schisma & inobedientiam hujusmodi commiserunt.

DE APOSTATIS.

Syl: V. Apostasia. n. 11.

PRohibemus, ne Apostatæ, vel cujusvis Religionis Professores, habitum sui Ordinis mutantes, cùm ex eo excommunicationis sententiam dignoscantur contraxisse, ad Ecclesias regendas, vel earum Vicarias aliquatenus admittantur.

DE ADULTERIIS.

In Synodo Lanciciensi Secunda. Ex Novis.

ET quoniam hostis humani generis multorum secularium mentes adeò obcæcavit, ut relictîs propriîs conjugibûs, alienas nuptias profanare, mulieres suspectas publicè fovere, jusq; thori proprii & alieni contaminare non vereantur, contra præceptum Divinæ majestatis, jurisq; Civilis & Canonici sanctiones. Cùm igitur in omnibus peccatis adulterium sit gravissimum, utpotè, quòd secundum in pœnis vendicat sibi locum, tantoq; gravius propter id maritos puniri oportet, quantò magis ad eos pertinet, & virtute vincere, & exemplò regere fæminas: Statuimus & irrefragabiliter observari decernimus, ut Ordinarii contra tales adulteros, ad pœnas juris communis, omnium timore postposito, procedant. Etsi aliqui etiam ex Senatoribus Regni propterea excommunica-

Azor: instit: mor: p. 3. lib. 3. c. 8. c. quid in omnibus, 32. q. 7.

c. indignantur 32. q. 6. Conc: Trid: Sess: 24. c. 8. de ref:

municarentur, Dominus Archiepiscopus & Episcopi ; apud Sacram Majestatem Regiam, cujus est officium furta cohibere, adulteria punire, & impios de terra perdere, diligenter instare debent, ut talibus convictis, portæ dignitatum non pandantur, & in Magistratu existentes ad publica non admittantur consilia. Ut quos virtutis amor à delinquendo non continet, saltem pœnarum exaggeratio, & honoris temporalis privatio, cohibeat. In qua re Dñi Episcopi, unus alteri constanter adhærere, ac uniforme & indefessum consilium & auxilium præstare debent, sub interminatione maledictionis & vindictæ Divinæ.

23. q. 8. c. Rex.

c. infamibus. de reg: jur: lib: 6.

DE RAPTORIBUS.

Ex Antiquis.

QUicunq; defunctô Episcopô, vel aliquo alio beneficiato, curato vel non curato, etiam religioso, cui jus non competit, relicta ab eo, aut sede vacante bona Ecclesiæ occupaverit, ipso facto, quam nunc in talem ferimus, sententiam excommunicationis incurrat.

c. quia sæpè de elect lib: 6. supr lib: 1. de elec. adms in fini.

Cùm bona decedentium Clericorum in usus Ecclesiæ, seu Ecclesiarum, quarum fuerint ipsi Clerici, converti, vel futuris successoribus de jure debeant reservari: Decernimus statuendo, quòd nullus patronus Clericus vel Laicus, aut quivis alius, res seu bona Rectorum Ecclesiarum, seu quorumlibet Clericorum, vivorum aut deceden-

c. cùm vos. de off: ord:

decedentium occupare, rapere, vel in usus suos convertere præsumat. Qui autem id cœca cupiditate repertus fuerit peregisse, excommunicationis vinculo se noverit innodatum.

Conc: Trid: Sess: 22. c. 11. de ref.

Ex iisdem.

MAndamus universis Plebanis, & aliis Clericis, cujuscunq; fuerint statûs, in virtute sanctæ Obedientiæ, & sub pœna privationis officii & beneficii, ne aliquem raptorem, proscriptum, bannitum, profugum, vel incendiarium, aut eorum rapinas in domibus recolligant, vel conservent, aut ipsis extra domos suas, expensas seu alimenta ministrent, sive ipsorum literas vel legationes ad quascunq; personas perferant, à quibus plerumq; hujusmodi pestiferum genus hominum per contaminationes, de occidendis personis, vel eorum bonis cremandis, pecunias extorquere conantur.

Cùm in quibusdam locis quorundam iniquitas invaluerit, quòd in rebus Ecclesiæ furtum reputatur sagacitas, rapina probitas, & violentia fortitudo: hoc Sacro approbante Concilio, cupientes secularium potestatum audaciam, quantum cum Deo possumus refrænare; sancimus, quòd quicunq; Princeps seu Capitaneus terræ, Baro, aut Miles, aut Nobilis, vel Officialis eorum, & generaliter, quævis alia persona Spiritualis, vel secularis, cujuscunq; dignitatis, status, & conditionis existat, Decimas, tributa, Castra, Villas, munitiones, possessiones

& bona,

& bona, ac alias res mobiles & immobiles, & se moventes, ad Ecclesias & pia ac religiosa loca, personasq; Ecclesiasticas spectantia & pertinentia, aut etiam pauperum hominum in ipsorum bonis degentium rapuerit, invaserit, occupaverit, aut illicitè detinuerit, exactionaverit, tallias seu collectas imposuerit, seu injustè impignoraverit, ac occasione pignoris aliquid extorserit, vel quovis sumpto colore gravaverit: vel rapi, invadi, occupari, detineri, impignorari, aut exactionari mandaverit, ordinaverit, seu ratum habuerit; aut raptorem, invasorem, occupatorem, & detentorem illicitum, cum re rapta, invasa, occupata, detenta conservaverit, seu in defensionem susceperit; aut in bonis ejusdem notorium damnum, seu manifestam offensam intulerit; nisi infra trium dierum spatium, à tempore rapinæ, invasionis, & occupationis perpetratæ, & commissæ omnia & singula rapta, invasa, & occupata, seu pignorata, necnon de injuriis & damnis datis, & offensa manifesta, condignam emendam & satisfactionem impenderit, cum eorum in hac parte complicibus excommunicationis sententiam incurrat ipso facto. Et nihilominùs in illa seu illis Parochia, seu Parochiis, de qua, seu de quibus, raptores seu invasores, occupatores, damnum dantes, seu manifestam offensam irrogantes fuerint, aut in quibus larem seu habitationem suam habuerint, seu habere consveverint, & ad quam, seu quas res & bona prædicta sic rapta, invasa, ac occupata, ad conservationem ipsarum deducta, ac in

c. super eo. extr eod: Conc. Trid. Sess: 22. c. 11. de ref:

ipſis detenta fuerint, quouſq; ad reſtitutionem & ſatisfactionem plenariam, aliaq; loca quæcunq;, ad quæ præfati raptores, invaſores & occupatores, detentores & injuriantes, damnum dantes, ac offenſam prædictam inferentes, cum eorum complicibus pervenerint, ſeu alter eorum pervenerit, & quam diu in eiſdem locis, ſeu altero eorum moram traxerit, ſeu traxerint, ipſo facto Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto. Et quoniam excommunicatus ab uno, & ab aliis eſt vitandus: decernimus, quod ſi prædicti raptores, invaſores, occupatores, damnum dantes, ſeu offenſam inferentes, cum ſuis complicibus de aliena ſeu alienis Diœceſibus fuerint, ſeu alter ipſorum fuerit, Epiſcopus loci, de quibus dicti raptores, & alii præfati fuerint, vel ad quos confugerint, extunc virtute Conſtitutionis præſentis, vel laudi communis, recepta ſi opus fuerit, ab Epiſcopo loci vel injuriam paſſo, informatione ſummaria, teneantur hujuſmodi raptores, invaſores, occupatores, & damnum dantes, cum eorum complicibus, excommunicatos per ſe, & ſuos ſubditos, publicè nunciare, & in Parochiis, & locis prædictis, prout ſuperiùs exprimitur, interdictum Eccleſiaſticum facere inviolabiliter obſervari.

c. nulli. de ſen: ex.

c. 1. ext: eod:

Ex Novis. In Synodo Petricovienſi Quarta.

c. cùm ſit generale. & c. ulli. de fo; comp:

VIm ſeu raptum, in bonis Eccleſiæ commiſſum, ſive ſubditi Eccleſiarum, ſeu alterius rei mobilis, vel immobilis, ad judicium Eccleſiaſticum pertinere decernimus.

DE ABI-

DE ABIGEIS, ET PASCUIS sterilibus.

Ex Statutis Nicolai Dzierzgowski, Petricoviæ 1557.

QUia conveniens est inter Ecclesiasticas personas habere omnia communia, maximè ubi id fieri potest absq; incommodo alterius: Proinde Sacra Synodus, improbando quorundam Ecclesiasticorum perversam consvetudinem, qui imitantes in malo seculares personas, vicinos suos, etiam bonorum Ecclesiasticorum colonos prohibent, ut intra limites & terminos bonorum suorum pascuis, sterilibus & desertis, eosque quibus abigunt pecora sive pecudes, prætextu (ut vocant) forestæ, impiè depactant, exemplum per hoc secularibus pessimum præbentes. Igitur inhibet Sacra Synodus sub poena viginti marcarum pecuniarum, parti læsæ irremissibiliter solvend: ne easdem prohibitiones pascuorum sterilium, aut abactiones pecorum, subditorum Ecclesiasticorum ex bonis vicinis Ecclesiasticis faciant; sed utriusq; habeantur pascua hujusmodi communia, altero alterum non impediente. Excepto tamen eo, quod si in pratis aut segetibus damna fecerit: extunc liberum erit pecora hujusmodi abigere.

c. scimus. 12. q. 1. c. locupletari. de reg: jur: in 6.

DE USURIS.

Ex Antiquis.

Usurariorum pravitates, qui plerumq; Mercatorum famam inquinant, dum sub mercationis velamine diversîs adinventis fraudibus, plus secum contrahentes damnificant, quàm illi qui nullo quæsito colore directè mutuant ad usuras, detegere cupientes; & ne etiam juris ignorantiam simulatam, circa hoc possint prætendere, ac suos errores de cætero frivolîs rationibus excusare: Declaramus & decernimus, quòd cùm usura tantùm committatur in mutuo, mutuum autem tantùm his rebus consistat, quæ determinantur numero, pondere, vel mensura: non solum qui rem hujusmodi, eo pacto vel principaliter ea spe mutuat, ut aliquod emolumentum temporale, ultra sortem recipiat, quantumcunq; sit parvum; sed etiam si fructus seu proventus rei pignoratæ in sortem non computat ad pignus mutuans, usurarius censendus est: sed & ille qui mercem quantamcunque, quæ venditionis tempore communi æstimatione minùs valet, & quam tunc venditurus erat, multò cariùs vendiderit, solutionem precii differens, (eodem verò tempore ei, qui statim solvit precium cujuscunq; rei emptæ pro minori quàm tunc valeat) lucri causa ejusdem rei solutione dilata ad terminum in quo constat ipsam rem plus valere, usurarius censendus est. Et qui tales probari & convinci possunt, ad notitiam Diœcesanorum, vel eorum Officialium deferantur, ut per eos ad restitutionem usurarum, ipsi vel eorum hæredes, districtione Canonica compellantur. Confessores autem in foro conscientiæ,

D. Thom 2. 2. q. 78. ar: 2.

l. 2. ff. si cer: pe:

c. 1. & 2. ext: eod:

c. in civitate. ext: eod:

c. tuas. ext: eod: c. quā quā. § nullus. eod: lib: 6.

ſcientiæ, tales ad reſtitutionem inducant efficaciter, ſi ſuarum animarum damnationem cupiunt evitare. Sanè ſi quis in illum errorem inciderit, vel pertinaciter affirmare præſumat, exercere uſuras non eſſe peccatum, ille velut hæreticus condemnetur. Præcipimus autem Plebanis locorum, ac illis qui habent officium prædicandi, quòd ſaltem bis in anno, videlicet prima Dominica Adventûs, & Quadrageſimæ, Statutum præſens fidelibus exponant vulgariter, ac eos ſalutaribus inducant monitis, ut abſtineant à criminibus & fraudibus uſurarum, & inſinuent omnibus, atque eis in remedium peccatorum ſuorum injungant, ut ipſi in noſtro ſeu Suffraganeorum noſtrorum Conſiſtoriis, uſuras aliquo de prædictis modis ſolutas repetant: vel ſi nondum ſolverint, ſed tantum ſolvere promiſerint, à promiſſo ſe ſubtrahant, præſentis conſtitutionis ſuffragio ſe defenſuri. Quanquam voraginem uſurarum, quæ animas devorat, & facultates exhaurit, utriuſque teſtamenti pagina condemnet, & demum Conſtitutiones Sanctorum Patrum, in Lateraneñ: Lugduneñ: & Vienneñ: Conciliis proditæ, ſub divinæ maledictionis interminatione, ac diverſis exaggeratis pœnis, prohibeant & interdicant: nonnulli tamen, tàm Spirituales, quàm Seculares noſtræ Provinciæ, in vetitum laborantes, ſuarum animarum in detrimentum, aliîs licitîs negotiîs prætermiſſis, illicitè exercent uſuras. Nos itaque attendentes, quòd malitiis hominum aliquatenus non ſit indulgendum, hoc ſacro approbante

Navarr: in man: c. 17. n. 22. Clem: uni. §. ſi. de uſu.

d. c. tuas. ext: eod:

c. ſuper eo eod: Levi: 25. Pſal: 14. Luc: 6.

Conci-

Concilio, prohibemus: ne de cætero quisquam cujuscunque status, gradus, conditionis & præeminentiæ existat, præsumat exercere usuras. Quodsi qui tales manifesti usurarii reperti fuerint, statuimus & mandamus, ut contra illos per Ordinarios loci, & Parochialium Ecclesiarum Rectores, juxta vim & formam dictorum Lateraneñ: Lugduneñ: & Vienneñ: Statuti Conciliorum procedant, modô qui sequitur: Videlicet, quòd ab eisdem manifestis usurariis, nullus omninò oblationes recipiat, nec ad communionem admittatur altaris, nec si in peccato hujusmodi decesserint, ad Ecclesiasticam sepulturam recipiantur. Qui autem contra præmissa fecerit, ea quæ acceperit, restituere compellatur: & donec secundùm nostrum aut sui Diœcesani arbitrium satisfecerit, ab officii sui maneat exequutione suspensus. Tales autem qui resipiscere non curaverint à tali peccato, tam diu excommunicati publicè nuncientur, donec ad gremium sanctæ matris Ecclesiæ revertantur, post restitutionem eorum, quæ malè extorserint per usurariam pravitatem, si ad restitutionem omnium eorum sufficiant facultates: vel si in totum solvendo non fuerint, priùs restituta ea, ad quam sufficiant portione, de reddendo residuo, postquam ad pingviorem fortunam venerint, sufficientem cautionem adhibeant, eis, vel eorum hæredibus si extent, à quibus extorserint usuras. Si verò non extant, pauperibus, vel piis usibus, juxta ordinationem Archidiaconi, Plebani sui, vel Confessoris idonei, si summam duorum flore-

c. quia in omnibus, ext: eod: c. 1. & 2. eod: lib: 6. Clem: uni. eod:

norum

norum Ungaricalium non excedat: si verò excedit, in Dioecesanorum manibus satisfactione idonea, vel cautione, de toto vel residuo (ut præmittitur) præstita, ab eisdem Dioecesano Archidiaconis vel Confessoribus, & Plebanis ipsorum, absolutionis beneficium consequantur. Et hoc idem in rebus incerti dominii, vel malè ablatis vel acquisitis, decernimus observandum. Quod si usurarii præscripti spe finalis poenitentiæ, & absolutionis extremæ, claves Ecclesiæ contempserint, & temerè sustinuerint anathema, seq; in extremis absolvi petierint; non priùs est eis absolutio impendenda, nisi priùs sub proprio juramento cuncta malè extorta restituant: dummodò tantùm in bonis mobilibus & immobilibus habeant, quod restituere valeant universa, vel saltim refundant, in quantum eorum se extendunt facultates; & de reliquo refundendo & satisfaciendo, Lociordinario, vel ejus Vicario, vel saltim Rectori Parochiæ suæ, sanitate percepta, & copia rerum nactâ, dederint fidejussores idoneos. Quodsi fidejussores tales non extiterint, & in eis appareant veræ poenitentiæ signa, receptô, sub forma præscripta, propriô eorundem ægrotorum juramentô, admittantur ad Poenitentiæ, Eucharistiæ, & Extremæ Unctionis Sacramenta; ad quæ etiam ultimò consequenda, sciant non sufficere proprium juramentum, & poenitentiæ signa, si hæredes malè acquisita restituere minimè sint parati, sed forsan sibi contradicant, vel pro parentibus filii nollunt præmissas exhibere cautiones, vel si uxor pro marito, vel maritus pro uxore similia facere de-

c. 2. eod: lib: 6.

c. peccatû. de reg: ju: in 6.

Clem: 1. de sepul: trectaverint. Si quis autem Religiosus vel secularis Clericus, exemptus vel non exemptus, manifesti usurarii, scienter, corpus in Ecclesia vel cimiterio, aliter quàm suprà scriptum est, ausu temerario sepelire præsumpserit: ipsum decernimus (sicut in Viennensi Concilio decretum est) ipso facto sententiam excommunicationis incurrisse: à qua non prius absolvatur, nisi Dioecesano cui præmissa fuerit injuria irrogata, satisfactionem exhibuerit competentem. Verùm quia qui manifesti usurarii censeri debeant, apud nonnullos in dubium vocatur. Nos præsenti Synodali constitutione illos manifestos usurarios declaramus, qui publicè & probabiliter exercent usuras, bancos publicos tenentes ratione mutui dandi ad usuras, aut qui decem marcas mutuant, & undecimam ratione usuræ percipiunt; vel si fructus seu proventus rei pignoratæ in sortem non computantur, & de hoc coram Ecclesiastico Judice convicti, vel confessi fuerint, vel si evidentia facti eorum tanta fuerit, quod nulla tergiversatione eorum pravitas cellari possit, vel aliquatenus occultari: quique per Juratos Villarum pro usurariis sunt publicè proclamati. Qui singulis diebus Dominicis excommunicentur, solenniter nominatim.

c. 1. eod: lib: 6. in glo: V. manifestos.

DE SORTILEGIIS.

Ex Antiquis.

c. 6. q. 5. c. Si quis. & seq.

EXcommunicamus, & anathematizamus omnes sortilegos, qui per invocationem Dæmonum, vel res sacras,

ſacras, ſortilegia exercent: firmitèr prohibentes, nè ab aliquo quàm ſuo Epiſcopo, vel de ipſius mandàto, niſi fortè in mortis periculo, abſolvantur. Cæteri verò ſortilegi, per Præsbyteros proprios, pœnitentiâ condignâ impoſitâ abſolvantur: & hanc excommunicationis ſententiam bis in anno, in prima ſcilicet Dominica Adventûs & Quadrageſimæ, per Sacerdotes in eorum Eccleſiis & Capitulis præcipimus publicari. c. 1. ext: eod:

DE CRIMINE FALSI.

In Synodo Petricovienſi Prima.

UT falſariis via malitiæ præcludatur, ſtatuimus, quòd quicunq; inventus fuerit, inſtrumentum vel literas ſcribendo, vel ſubſcribendo, ſeu exequendo falſificâſſe, aut talibûs ſcienter uſum eſſe, aut teſtimonium falſum depoſuiſſe: ſi Clericus non beneficiatus fuerit, ultra pœnas júris, carceri unius anni puniendus deputabitur, parti nihilominùs intereſſe, & damna in duplo reſartiet; beneficiatus verò beneficiô privabitur; & laicus pœnâ arbitrariâ punietur. ſup: c. 1. de Conſtit: c. ad audientiam. c. ad falſariorum. ext: eod:

DE CLERICO EXCOMMUNICATO MINIſTRANTE.

CUm ſcriptum ſit in lege Domini, quòd quicunq; non obtemperâſſet Sacerdotibus, extra Caſtra poſitus lapidabatur à populo, aut cervice gladio ſubjectâ contemptum expiabat; & in primitiva Eccleſia inobedientes ejecti de Deute. 17

c. audi. c. omnis. 11. q. 3. Ecclesia, rabido ore dæmonum trahebantur. Multi verò Sacerdotes Censuram Ecclesiæ contemnentes, excommunicati vel suspensi à Prælatis suis, exigentibûs culpis eorum, Matt. 16. immemores quòd Episcopis & Prælatis, clavium cœlorum sit collata potestas, attentare sibi interdicta ministeria non verentur: contra tales volentes rigorem Ecclesiasticum extendere, statuimus, quòd Clerici, qui excommunicati & suspensi ab officio suo, ministrant ut priùs; tales (sinè c. illud dominus. ext: eod: spe restitutionis) ab officiis & beneficiis deponantur, & infames ac detestabiles sint. De cætero ad beneficia Ecclesiastica nullatenus admittantur, nisi per pœnitentiam approbatam, & conversationem laudabilem, Sedis Apostolicæ gratiam meruerint obtinere.

DE PRIVILEGIIS ET EXcessibus Privilegiatorum.

STatuimus, nè Religiosi cujuscunq; Ordinis vel religionis existant, Privilegiati, fines suorum excedant Privilegiorum: cùm Privilegium mereatur amittere, qui con- 11. q. 3. c. privilegiū. cessa sibi abutitur potestate. Si qui etiam Religiosorum c. sicut. de suppl: neg: Præ: Cle: uni: eod: per donationem, vel alium legitimum titulum, Jus patronatus aliquorum beneficiorum Ecclesiasticorum acquisierint, talia beneficia, propria temeritate, suis usibus non Conc. Trid: Sess: 25. c. 9. de ref: applicent, sed ipsis vacantibûs, ad ea Sacerdotes idoneos præsentent: alioquin elapsô terminô à jure statuto, Loci ordinarius, prout Ecclesiæ expediat, providum instituat

ibidem

ibidem curatum. Si quas etiam Ecclesias Parochiales, infra quarum limites Monasteria habuerint, terras, agros, prata & vineas, aut alia bona, de quibus jure Decimam solvere tenentur, in decimatione defraudaverint, omnes ipsis ad hoc opem vel operam in præmissis dantes, & ipsorum servitiis intendentes; decernimus ipso facto excommunicationis sententiam incurrisse. sup: c. ad Abbatias. de Abba: ele: c. commissum. & Clem: Religiosi de Deci:

In Synodo Petricoviensi Quarta. Ex eisdem.

QUilibet Episcopus, cum Prælatis fratrum mendicantium suæ Diœcesis id agat, ut quodlibet Monasterium ad certum numerum fratrum, qui juxta facultates cujusque loci eleëmosynâ ali possint, restringantur: ad tollenda scandala & gravamina, quæ ex eorum vagabunda mendicitate, quam terminatum vocant, exoriri consveverunt. Conc: Trid. Sess: 25. c. 3. de reg:

Licèt autem Fratribus Prædicatoribus, & Minoribus, sit à jure permissum, ut ex eis personæ sufficientes, idoneæ, vitæ probatæ, discretæ, modestæ, atque peritæ, per eorum certos superiores electæ, & præsentatæ Diœcesanis locorum, in eorum Civitatibus & Diœcesibus, de ipsorum petenda licentia, gratiâ vel beneplacito, confessiones sibi confiteri volentium, audire valeant, & imponere pœnitentias salutares, ac absolutionis beneficium impendere possint: quia tamen sumus certiùs informati, quòd iidem religiosi, contemptâ ejusdem juris formâ, indifferenter omnes, dummodò sint Præsbyteri, etiam non præsentati *Abus. Religiosorũ.* Clem: dudum. de sepult:

 Episco

Episcopo, audiunt confessiones singulorum, in damnationem suam, & animarum sibi confitentium; ne per errorem hujusmodi, animæ subditorum nostrorum periclitentur, de cætero, hoc sacro approbante Concilio, omnibus Rectoribus Parochialibus, nostrarum Diœcesis & Provinciæ, firmiter injungimus, nè Parochianos suos permittant dictis fratribus confiteri, nisi illis duntaxat, qui per patentes literas Diœcesani Episcopi, pro ipsis confessionibus audiendis, nominatim fuerint deputati. Quas quidem literas dè Cancellaria nostra, & Suffraganeorum nostrorum, gratìs, & sinè solutione pecuniæ aliqua, ipsi fratres recipere, & eas Rectoribus Ecclesiarum debent præsentare: qui Rectores ad requisitionem ipsorum fratrum, teneantur in suis Ecclesiis eas publicare. In nullo tamen casu, circa absolutionem, majorem authoritatem habeant, quàm Parochiales Presbyteri: nisi Episcopus vel superior, qui potest, ipsis uberiorem gratiam specialiter duxerit concedendam. Nec etiam possunt dicti fratres, seu quivis alii religiosi, Clericis vel laicis, sinè speciali licentia Parochialis Presbyteri, ministrare alia Sacramenta; & qui contrarium fecerint, in excommunicationis sententiam incidant ipso facto. In Ecclesiis quoque Parochialibus, dicti Fratres, non possunt nisi de ipsorum Rectorum beneplacito & assensu, prædicare verbum Dei. Cùm autem Fratres ipsîs festivîs diebûs in domibus suis manè prædicationes faciunt, non eas in tantum protrahant, quòd plebs ad prædicationem & Summam Missam suæ Parochiæ, cui tunc interesse

Conc: Trid: Seff: 23. c. 15. de ref:

d. Clem: dudum. de sepul:

Cle: Religiosi. de privil:

ead: Cle: dudum. de sepul:

Conc: Trid: Seff: 24. c. 4. de ref:

interesse tenentur, negligant horam debitam veniendi; nec Parochianos in suis sermonibus detineant, nisi cùm fortè domorum festivitates incidant; nec girando per Ecclesias & eorum ambitus, populum aquâ benedictâ aspergant; aut cinerum vel frondium, palmarumque benedictionibûs se occupent: cùm talia in Parochialibus Ecclesiis de jure & de antiqua consvetudine peragantur. Non impediant etiam dicti Fratres, per suas prædicationes, stationes, & Processiones solennes, quas observat Ecclesia generalis. c. ut dominicis. de Parochi. In Epist: Pastor: tit: de process.

Bulla Provincialis, suscepta in Synodo Lanciciensi Prima. *Ex eisdem.*

ITem hæc Sacra Synodus suscepit Bullam Provincialem, per Rmum Dnum Archiepiscopum, à Sede Apostolica Concilio generali Lateranensi obtentam, in qua continentur multæ bonæ Constitutiones, & Indulta, huic Provinciæ congruentia, quam voluit & decrevit observari in omnibus punctis & clausulis, prout in ea continentur. Cujus Bullæ tenor de verbo ad verbum sequitur & est talis:

Bulla Apostolica Provincialis.

LEO *Episcopus, Servus servorum Dei: ad perpetuam rei memoriam. Sacrosancta Universalis Ecclesia regimini, meritis licèt imparibus, præsidentes, curis perurgemur assiduis, & continua meditatione pulsamur, ut juxta creditum nobis Pastorale officium, Christifidelium omnium dispendiis, & ani-*

marum

marum periculis, praesertim à dira infidelium & Schismaticorum rabie provenientibus, quantum cum Deo possumus, occurramus, & salubribus profectibus consulamus, ac in his ejusdem partes favorabiliter impertiamur; prout ad religionis Christianae, diviniq; cultus conservationem & augmentum, ac animarum salutem, necnon benè vivendi institutionem conspicimus, salubriter expedire. Sanè cùm nuper Venerabilis Frater Ioannes de Lasko Archiepiscopus Gnesneñ: Notabilis Praelatus, ad nos & Sedem Apostolicam, ac Sanctam Lateraneñ: Synodum, per charissimum in Christo Filium nostrum, SIGISMUNDUM Poloniae Regem Illustrem, pro obedientia nobis praestanda, Orator destinatus, tàm suo quàm ipsius Regis nomine, nobis exposuerit; quòd in Polonia, Ungaria & Bohemia Regnis in, quibus magnus haereticorum & schismaticorum concursus existit, ac aliis Provinciis, & partibus illis adjacentibus, tàm propter infidelium Scytharum & Turcarum incursiones assiduas, quàm eorundem haereticorum & schismaticorum conversationes maximas & continuas, saepiùs multi errores & scandala orirentur, & multae Ecclesiae curatae quasi desertae, ita ut una vix aliquando duarum aut trium domorum curam habeat, nec qui eas ob curae & fructuum tenuitatem obtinere vellent, reperirentur, ac saepiùs schismatici & Rutheni ad Ecclesiam reverterentur Catholicam, & Christifideles conjugati ab infidelibus caperentur, ac de eis spes redeundi & certitudo vitae nulla haberetur, & propter interdictorum appositionem, & divinorum cessationem, nonnunquam populi devotio & religio minui videretur, ac haereses & schismata, diversaq; animarum pericula ex-

culâ excitarentur; & an excommunicati, non tamen denunciati seu publicati, vitandi sint, à nonnullis hæsitaretur, necnon Processus & sententiæ, quæ in partibus illis formabantur, & ferebantur, ut plurimùm cùm ad Romanam Curiam deferrentur, per viam nullitatis revocarentur, & sic partes laboribus & expensis fatigarentur, ac justitia postponeretur, adeò, ut sæpè partes ipsæ desperatione ductæ, bonum jus earum dimittere cogerentur: & quod si super his per Nos & sanctam Synodum prædictam provideretur, proculdubiò multis animarum periculis, & partium dispendiis obviaretur. Nos quoque zelus animarum eo potissimum urget, quò pro illis ratio debetur exactior Creatori, determinatione Synodali in publica sessione, propter varias ipsius Synodi occupationes, aliter non expectatâ, Venerabilibus Fratribus nostris, Bernardino Sabineñ: Dominico Portueñ: & Marco Prænesteñ, Episcopis, Sacræ Theologiæ Professoribus peritissimis: Antonio S. Praxedis, Petro S. Eusebii, & Achilli, qui dicti Regni Poloniæ protector existit, S. Sixti & Præsbyteris, Utriusque Iuris Doctoribus eminentissimis, & qui diu Iudicia causarum Palatii nostri, cum magna laude rexerunt: Necnon Friderico S. Angeli, de S. Severino, ac Hippolito S. Luciæ in Silice Existeñ: Viris Illustribus, & in rebus agendis solertissimis, Diaconis, S. R. Ecclesiæ Cardinalibus, ut de præmissis se informarent, & providenda discuterent, vivæ vocis oraculo commisimus. Cùm autem præfatis Cardinalibus de præmissis per diligentem informationem desuper factam eis, prout nobis retulerunt, legitimè constiterit, Nos desiderantes, ut ex ejusmodi Pastorali debito tenemur, in-

mur, in præmisso remediis, quibus possumus, salubriter providere, habita cum eisdem Cardinalibus deliberatione matura, authoritate Apostolica, hac nostra perpetuò valiturâ & irrefragabili Constitutione statuimus, & ordinamus, ac decernimus, ac declaramus, quòd de cætero Cathedralibus & Metropolitanis Ecclesiis, in dictis Regnis, quomodolibet vacantibus pro tempore, nonnisi docti & vigilantes, aut aliâs tales præficiantur viri, qui consiliô, verbô, authoritate, & exemplo, circa divinum cultum, animarum profectum providere, & periculis inibi proventuris obviare sciant, velint, & valeant, & in eorum Ecclesiis continuè residere teneantur, & ab illis, nisi de licentia Sedis Apostolicæ, aut urgentibus necessitatibus Reipublicæ Christianæ, seu suarum Ecclesiarum, aut Regni & Dominii, in quibus consistant, absentari nequeant. Et similiter Rectores Parochialium Ecclesiarum, inter Schismaticos prædictos, vel propè illos consisten: ad evitanda animarum pericula prædicta, in suis Ecclesiis residere, ac animarum curam per seipsos exercere. Necnon Metropolitanarum & aliorum Locorum Ordinarii, cæteriq; Prælati, ad quos id pertinet, per se, vel alios, sub pœnis suspensionis à divinis, loca eis, tam Metropolitico jure quàm aliis subiecta visitare, & in visitationibus hujusmodi necessitatibus, tàm Spiritualium, quàm temporalium rerum; necnon indemnitatibus Ecclesiarum & Cleri providere, & aliis etiam expensis ipsorum, prout justum & æquum fuerit, negligentias supplere teneantur, & debeant. Necnon Episcopi, & alii Prælati, ad quos collatio & provisio dictarum Parochialium Ecclesiarum desertarum spectare dignoscitur,

Quales debent esse Episcopi.

Residentia Parochorũ.

scitur, illas de consensu tamen patronorum earundem Ecclesiarum, si illæ de Iure patronatûs laicorum existant, invicem, seu unam, alteri perpetuò, vel ad vitam unius Rectoris duntaxat unire, & illarum Rectores ubi necessitas exegerit, ac pro evitandis scandalis, & animarum periculis, in Circumcisionis, Epiphaniæ, Paschatis, Pentecostes, Ascensionis Domini, ac Purificationis & Assumptionis Beatæ Mariæ Virginis; necnon Nativitatis Ioannis Baptistæ, & Natalis Beatorum Petri & Pauli Apostolorum festivitatibus, ac celebritate Omnium Sanctorum, & Commemoratione omnium Defunctorum, in duabus tantùm Ecclesiis Missarum solennia celebrare, & Eucharistiam (dummodò nonnisi in ultima Missa purificationem recipiant) conficere. Necnon Prælati Ordinarii, & Rectores Parochialium Ecclesiarum prædicti, per se, vel suos Vicarios, hominibus ruralibus, qui propter timorem conscientiæ, in hoc dubio existentibus, in festis solennibus, præterquam Dominicis diebus & festivitatibus, ac celebritate supradictis, propter celebritatem ac damna in fructibus ruralibus evitanda, labores & opera servilia exercendi, cultu tamen religionis non contempto, licentiam concedere. Necnon in omnibus terris & locis dictorum Regnorum, interdicto Ecclesiastico, Ordinaria vel Apostolica authoritate suppositis, non solùm in quatuor festivitatibus, aliâs à Iure communi concessis, sed etiam ultra illas, in Festo Sanctissimi Corporis Christi, ac prædictis Nativitatis S. Ioannis Baptistæ, ac Natalis B. Petri & Pauli Apostolorum festivitatibus, ac celebritate Omnium Sanctorum & Commemoratione Defunctorum, divina officia solenniter, alta

Duæ Missæ in hoc casu per unũ legi possunt una die.

c. alma mater. de sent: excom: in 6. § in festivitatibus.

voce, & pulsatîs campanîs (illis tamen, qui causam hujusmodi interdicti dederint, penitùs exclusîs) celebrari, ac Catholici Schismaticos & Ruthenos hujusmodi, sinè conscientiæ scrupulo in eorum servitiis tenere, & ubi Episcopos, Sacerdotes, & alios quoscunq; Missas, & alia Divina officia, & ibidem Schismaticos seu hæreticos præsentes fore contigerit, ipsi Schismatici & Rutheni, dummodò cum debito Divinorum officiorum honore, & absq; aliorum impedimento existant, nec possint sine scandalo aut magna incommoditate prohiberi, tolerari: necnon tàm Baptismus, quàm alia Sacramenta, in eisdem Schismaticis & Ruthenis ad Catholicam fidem redeuntibus, juxta ritum Romanæ Ecclesiæ servari solitum, seu toleratum, baptizati seu confirmati, aut ordinati non fuerint, reiterari, & etiam ab Ordinariis absolvi. Quodq; Ordinarii, vel eorum Vicarii, constito eis per famam publicam, vel legitimas conjecturas, seu aliter factâ sufficienti diligentiâ, quòd capti ab infidelibus sint mortui, aut quòd de eorum vita certitudo aliqua haberi non potest licentiam cum aliis contrahendi infra terminum, arbitrio ipsorum Ordinariorum statuendum dare, ac in casu hujusmodi, prolem inde susceptam legitimam decernere, absq; tamen præjudicio prioris, quandocunq; redeuntis: quodq; matrimonia in partibus prædictis à Septuagesima usq; ad Quadragesimam, carnali copula consummari, & nuptiæ honestæ, & sine solenni pompa, post Septuagesimam celebrari, liberè & licitè valeant. Quodq; excommunicati, non publicati seu denunciati, vitari non debeant: ac publici adulteri, manifestè & notoriè diffamati, absq; alia sententiâ infames existant, & pro talibus in omnibus judi-

Matrimonium contrahere potest uxor, si fama publica sit virum esse captum vel occisú.

Excommunicati non vitandi, nisi sint denunciati.

bus judicari, ac per Ordinarios locorum, tanquam infames publicari debeant. Ac quòd Episcopi, & alii Prælati, cruces in pectore, cum monilibus seu pectoralibus non deferant, sed quo voluerint, illas sub vestibus modestè & sine pompa deferre possint. Necnon Abbates, quibus in omnibus humilitas & modestia plurimùm convenire dignoscitur, infulas, seu mitras, ad decorem & modestum ornatum religionis, omissa superfluâ pompâ gemmarum & auri, juxta Constitutionem Bonifacii octavi, Prædecessoris nostri, quæ incipit: Ut Apostolicæ. tàm in Synodo, quàm ubiq; ubi eis juxta eorum Privilegia permissum est, deferre debeant, & sub excommunicationis sententiæ pœnâ, se Episcopos nominare non permittant. Ac quòd occidentes Presbyteros vel Clericos, habitum & tonsuram Clericales deferentes, etiam vigore Commissionis Apostolicæ, nisi per Ordinarios, quibus Ordinariis, vel eorum Vicariis absolutiones hujusmodi committi volumus & mandamus, non absolvantur. Et similiter Presbyteri Clerici homicidæ, non ad alium, quàm ad proprium Ordinarium, per Sedem prædictam sint pro absolutione remittendi. Nec excommunicati, ob non solutionem debitorum, seu aliâs quomodolibet sententiis censurarum insordescentes, etiam absoluti in mortis articulo, sinè licentia tamen Ordinarii loci sepeliri non possint, nisi præstita satisfaciendi cautione, aut de licentia dicti Ordinarii, qui tàm indemnitati creditorum, quàm authoritati Ecclesiasticæ providere teneantur. Quòdq; Processus & sententiæ in partibus illis, aliâs ritè habiti & lati, validi & efficaces existant, nec de nullitate aliqua infringi possint, præterquàm ex defectu jurisditio-

Episcopi Cruces non deferant publicè.

Abbates infulis modestis utantur.

De privil. lib: 6. & sup: de offi ord: c. statuimus.

A solo Episcopo absolvendus homicida Clerici.

Processus non impugnantur, nisi ex defectu jurisditionis & citationis.

risditionis, aut citationis, & dummodò aliter partes non reperiantur enormiter læsæ in justitia negotii principalis: Decernentes ex nunc irritum & inane, si secus super his à quoquam quavis authoritate, scienter vel ignoranter, contigerit attentari. Et insuper, cùm sicut etiam accepimus, tàm præfatus SIGISMUNDUS, quàm alii, qui pro tempore fuerunt Poloniæ Reges, meritis & intercessionibus præfatæ gloriosæ Dei genitricis Virginis Mariæ, contra eosdem Schismaticos, hæreticos, & alios infideles, in diebus ipsius gloriosæ Virginis, quàmplures insignes victorias obtinuerint: ac in certo Statuto Provinciali Gnesnen: hactenus observato expressè caveatur, quòd quilibet Prælatus, Vicarius, & quocunq; titulo beneficiatus, cum cura vel sine cura, si moritur in primis tribus mensibus anni, incipien: à Circumcisione Domini, habeat quartam partem introituum, & emolumentorum, juxta verum valorem suorum beneficiorum, successori tamen frumenta æstivalia relinquat, ad seminandum prædia. Si verò in tribus secundis Mensibus, habeat medietatem: & si in tertiis tribus Mensibus, habeat tertiam partem: de frumentis hyemalibus ad quantitatem prædii, vel prædiorum non seminatorum, Successori relictis. Si verò in ultimis tribus Mensibus moritur, habeat universos fructus illius anni; prout in eodem Statuto dicitur plenius contineri. Ordinationem per piæ memoriæ Sixtum quartum, & Iulium secundum, Romanos Pontifices, Prædecessores nostros, de festo Conceptionis Beatæ Virginis Mariæ factam: necnon Statutum Provinciale prædictum, authoritate & tenore prædictis, approbamus & confirmamus, ipsumq; Statutum, etiam ad hæredes Ar-

Annus Gratiæ.

Festum Cōceptionis B. M. V. approbatum.

des Archiepiscoporum & Episcoporum, in fructibus mensarum Metropolitañ: & aliarum Ecclesiarum Cathedralium Regni prædicti extendimus, & ampliamus, ac in Provincia Gnesneñ: & toto Regno, ac Dominiis ipsius Regis Poloniæ observari, necnon festum prædictum, prout in Alma Urbe & Curia Romana colitur, coli, necnon die aliqua per ipsum SIGISMUNDUM Regem statuenda, semel duntaxat singulis annis, perpetuis futuris temporibus, in una Ecclesia per singulos Ordinarios eligenda, in qualibet Diœcesi dicti Regni Poloniæ, & Dominiorum ejusdem Regis duntaxat, & ubi ipsum Regem pro tempore fore contigerit, celebrari debeant Missæ solennes, in honorem Beatæ Mariæ Virginis, & ad felicem memoriam victoriarum, per præfatos Reges Poloniæ obtentarum, celebrari volumus, & mandamus. Et nihilominus de omnipotentis Dei misericordia, ac præfatorum Petri & Pauli Apostolorum authoritate confisi, omnibus & singulis, utriusq; sexus Christifidelibus, verè pœnitentibus & confessis, seu propositum confitendi habentibus, qui celebrationi dictæ Missæ, ubi ipsum Regem esse contigerit, interfuerint, & alias Ecclesias eligendas hujusmodi similiter visitaverint, centum annos Indulgentiarum misericorditer in Domino concedimus, & elargimur. Quocirca Venerabilibus Fratribus nostris, Archiepiscopo Strigonieñ: & Olomuceñ: Episcopo, ac dilecto Filio Curiæ Causarum, Cameræ Apostolicæ auditori per Apostolica scripta mandamus, quatenus ipsi, vel duo, aut unus eorum, per se vel per alium, seu alios, præsentes literas, & in eis contenta quæcunq;, ubi, quando, & quoties opus fuerit, solenniter publicañ:

ac in

ac in præmissis efficacis defensionis præsidio assisten. faciant statutum, ordinationem, decretum, voluntatem, & mandatum, ac alia prædicta, juxta præsentium continentiam, & tenorem per censuram & pœnas Ecclesiasticas, authoritate nostra firmiter observari: ac singulos quos præsentes concernunt, illis pacificè gaudere, necnon quoscunq; quos statuto, ordinationi, decreto, voluntati & mandato prædictis, quovis modo contravenisse, & propterea censuras, & pœnas prædictas incurrisse constiterit, illis irretitos fore, eadem authoritate nostra publicent, & faciant ab aliis publicari, ac ab omnibus arctiùs evitari, donec ab eisdem censuris & pœnis meruerint absolutionis beneficium obtinere. Contradictores quoslibet & rebelles, cujuscunq; dignitatis, status, gradus, ordinis & conditionis existen: etiam Pontificali dignitate fungen per easdem censuras, & alia juris remedia, appellatione postposità compescendo, invocatò etiam ad hoc, si opus fuerit, auxiliò brachii secularis. Non obstantibus præmissis, ac quibusvis Apostolicis, necnon in Provincialibus & Synodalibus Conciliis editis generalibus vel specialibus Constitutionibus & ordinationibus, necnon quibusvis Privilegiis, Indultis, & literis Apostolicis, Episcopis, Prælatis, Rectoribus, ac aliis prædictis, sub quibuscunq; tenoribus & formis pro tempore concessis, quæ quo ad hoc ipsis nolumus aliquatenus suffragari: contrariis quibuscunq;, aut si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas non facientes plenam, expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc

paginam

paginam nostrorum Statuti, ordinationis, declarationis, decreti, approbationis, confirmationis, extensionis, ampliationis, voluntatis, concessionis, elargitionis, & mandati, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romae apud Sanctum Petrum, Annô Incarnationis Dominicae Millesimô, quingentesimô, quintodecimô. Quintô Idus Augusti, Pontificatûs nostri annô Tertiô.

In Synodo Lanciciensi Secunda. Ex eisdem.

INter cætera, quæ ad salutem spectant populi Christiani, pabulum verbi Dei, permaximè sibi noscitur esse necessarium: quia sicut corpus materialî, sic anima Spiritualî cibô nutritur, eo quod non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Cùm igitur sedes Apostolica, diversos Ordines & religiones, in suffragium curæ Pastoralis in diversis mundi partibus constituerit, eosque variis Privilegiis & libertatibus ampliaverit, ut eò liberiùs in vinea Domini laborando, verbum Dei populo ministrarent, confessiones audirent, doctrinâque & exemplo fidem dilatarent: Præsentî Decreto statuimus, ut Patres Prædicatores, & Fratres Conventuales, & de Observantia Sancti Francisci, aliiq; Ordines exempti, & eorum Prælati, per Lociordinarios charitativè admoneantur, ut Prædicatores verbi Dei & Pœnitentiarios, in eorum Ecclesiis eligant, doctos, idoneos, & discretos; qui-

c. inter cætera. de offi ord.

c. quod Dei timore. de sta: Monas

Tt bus distri-

Clemen: Religiosi. § quibus, de priv: bus districtè injungant, ut in verbi Dei propositione, modestè se gerant, in arguendo vitia personas & status ex nomine non exprimant; unde odia & scandala, plerumque evenire consveverunt. Sintque in audiendis Confessionibus & Prædicationibus solertes & diligentes, ut verbô pariter ædificent & exemplô.

DE INJURIIS.

Ex Antiquis,

ET quia de Prælatis & Canonicis, & cæteris Clericis conviciatoribus & percussoribus, per prædecessorum nostrorum Concilia seu Statuta, nulla certa forma vel pœna, præter eam quæ Jure communi comprehenditur, invenitur expressa: Nos attendentes, quòd plùs timeri solet, quod specialiter injungitur, quàm quod generaliter imperatur; approbatione totius Concilii necessariò duximus statuendum, ut Prælatus vel Canonicus, qui suæ Ecclesiæ Prælatum vel Canonicum, in Capitulo verbis probrosis, vel contumeliosis, affecerit manifestè, per quartam partem anni, à consortio sui Capituli, & perceptione distributionum quotidianarum, quæ aliis accrescunt, ipso facto sit exclusus. Ad cujus quidem Statuti, & pœnæ exequutionem, Capitulum infra quindecim dies, sub pœna interdicti ab ingressu Ecclesiæ, teneatur: si quis autem Prælatorum Canonicorum, in prædictas personas, etiam citra sangvinis effusionem, manus injecerit temerè violentas, per poe-

(Margin: c. Episcopum. dis: 45. c. 1. & 2. de cle: perc:)

per pœnas prædictas dupliciter puniatur. Pro vulnere verò, hujusmodi personis, vel aliquo prædictorum illato, etiamsi nulla membri mutilatio, ex tali vulnere fuerit subsequuta, sinè omni remissione, per prædictas pœnas, quadrupliciter puniatur. Insuper in utroque casu, juxta sui Diœcesani arbitrium læso satisfaciat competenter, antequam restitutionem prædictorum assequatur: sed si per temerariam membri mutilationem excesserit, beneficiô Ecclesiastico, quod in eadem Ecclesia obtinet, sit privatus. Salvîs tamen aliis pœnis, in Sacris Canonibus contra temerarios, violentarum manuum in Clericos injectores, expressis. Salvîs etiam aliis juribus, quæ videlicet repellere vim vi permittunt.

17. q. 4. c. si quis suadente. Clemen: si quis suadēte. de pœn: c. significasti. 2. de homic:

DE PÆNIS.

CRescente quotidie malitia perversorum, & in deteriora sæculo declinante, cogimur ex præteritis casibus, futuris periculis obviare, vestigiis Juris communis inhærentes; sanctione constituimus Synodali, ut si unquam Rex, Princeps, vel quisquis alius cujuscunq; status, conditionis vel eminentiæ existat, Archiepiscopum vel Episcopum Comprovincialem injuriosè ceperit, vel temerè percusserit, seu banniverit, vel hoc mandaverit fieri, aut facta ab aliis rata habuerit, vel socius fuerit facientis, aut consilium dederit in his vel favorem, seu scienter defensaverit: ultra pœnam sententiæ excommunicationis, quam ipso facto incurrunt, statim in tota Provincia cessent divina offi-

Clemen: si quis suadēte. eod:

nā officia ipſo facto, nec exhibeantur in ipſa aliqua Eccleſiaſtica Sacramenta, præter baptiſma parvulorum, & pœnitentias morientium, Eccleſiaſtica ſepultura ſpecialiter interdicta. Quod ſi verò (quod abſit) occidant, bona ipſius mobilia, & immobilia, Eccleſiæ jure perpetuo applicentur. Quod ſi minor Prælatus Eccleſiæ Cathedralis, aut Canonicus; in tota Diœceſi: ſi verò Collegiatæ vel Conventualis Eccleſiæ captus vel occiſus fuerit, in toto Archidiaconatu, in quo ſcelus patratum eſt. Si verò Plebanus, aut Presbyter, ſeu quilibet in Sacris Ordinibus, ſive ſecularis vel regularis fuerit, in Decanatu rurali, vel Archipresbyterali ſede: ſi verò alius Clericus in minoribus conſtitutus, locus ille, & Parochia loci illius, Eccleſiaſtico ſubjaceant interdicto. De atroci verò vulnere, relinquitur arbitrio Ordinarii, quoad interdictum ponendum, & interdictum præſenti Conſtitutione prolatum, ab omnibus firmiter obſervetur: nec à quoquam niſi ab ipſa Synodo, vel à Metropolitano, Suffraganeis requiſitis, pro majori Prælato, ſcilicet Archiepiſcopo vel Epiſcopo Comprovinciali; pro minori verò vel Clerico Diœceſano, congrua ſatisfactione præmiſſa, per Diœceſanum ſuum relaxetur. Et ne malefactores hujuſmodi, propter ſimilia pericula fraudulenter procurent & obtineant ſe abſolvi: ſtatuimus, ut non niſi in evidenti articulo mortis, ſatisfactione præmiſſa congrua, abſolutionis beneficium valeant obtinere, vel ſaltem cautione præmiſſa idonea, de ſatisfaciendo, infra menſem; aliâs in eandem ſententiam incidant ipſo facto.

§ ſanè Clemen: 1. de pœn

facto. Statuimus etiam, ut tales malefactores omnibus innotescant, ut eò ampliùs confundantur, quod tempore talis interdicti, populus, sonô percusso tabulæ, omnibꝰ diebûs Dominicis & festivis, ad Ecclesiam convocetur, ibi festa & jejunia populo indicentur: & exhortatione facta, & causa interdicti exposita, malefactores hujusmodi, ter pulsatîs campanis, & candelis extinctis, excommunicati publicè nuntientur. Et ut populus ad coveniendum illic ampliùs invitetur: convenientibus illic, & excommunicatos vitantibus, quadraginta dies Indulgentiarum concedantur. Verùm si Clericus vagabundus, in furto vel in alio recenti maleficio deprehendatur, & habeatur de fuga suspectus; ex hac nostra generali licentia, quam præsentibûs impartimur, secularis potestas sub testimonio trium Clericorum, si commodè haberi poterint, vel alio fide digno, malefactorem hujùsmodi poterit captivare, ac eum quamprimùm Ecclesiastico Judici præsentare, juxta tradita Sacrorum Canonum puniendum.

c. cùm non ab homine. de judi. jũ: glo: ꝟ. deprehensus.

c. si Iudex. de sen: ex.

Dzierzgovii, ex Constitutionibus Petricovien: Annô 1557.

CÆterùm, quia ex intermissione celebrationis Synodorum Provincialium & Dioecesanarum, earumque à Rñdmis Dñis Episcopis hujus Provinciæ, rara seu negligenti admodùm frequentatione, magnum Ecclesiæ Dei & Statui Ecclesiastico provenit detrimentum: Paucos enim admodùm videre licèt, quos præsens ingens Ecclesiæ

 & Reli-

& Religionis Catholicæ periclitantis casus, atque adeò cultûs divini zelus promoveret, quiq; sponte sua, & alacribûs animis accurrere vellent, ad restingvendum commune hoc hæresis incendium, restaurandamque unitatem Ecclesiæ, hoc infelici sæculo dispersam; quiq; de fide & pietate, de Religione, & ipso cultu divino retinendo & conservando, de moribus reformandis, & disciplinâ Christiana revocanda, ac denique de cæteris rebus omnibus, ad bene Christianèq; vivendum necessariis, consulerent & tractarent, ut & salus ipsius Ecclesiæ restitui, error autem hostibus ejus incuti, & fides Catholica stabiliri firmarique possit.

Videns itaq; Sacra Synodus, quorsum hac negligentiâ ordo Ecclesiasticus recidat & labescat, quantumque mali secum in Ecclesiam Dei invexerit, nunc tandem expergefacta, & quasi longo quodam postliminio ad se reversa, usum Sacrorum Canonum, veterumque Constitutionum Synodalium, contra negligeñ: venire ad Synodos esse reassumendum, pœnasque contra tales augendas, decernendum communi omnium sententiâ duxit: Constituitq; & decrevit, ut si de cætero Domini Episcopi ad Synodum vocati, quotiescunq; posthac Synodus Provincialis indicetur, cessante legali impedimento, aliqui venire contempserint, pœnâ dupli, hoc est Domini Episcopi ducentarum marcarum pecuniarum, groff: Prageñ: cæteri verò, qui de jure & consvetudine ipsis Synodis interesse tenentur, vocati non venerint, pœnâ dupli in Constitutionibus

dist: 18. c. pervenit. &c. quoniã. Conc: Trid: Seff: 24. c. 2. de ref:

Sup: c. statuimus. de offi: ord:

Vide inf: eod: c. ult:

tionibus prioribus descripta per Reverendiss: Dominum Archiepiscopum pro tempore existeñ: exigeñ: ultrà alias poenas juris mulctentur, fabricæ Ecclesiæ Metropolitanæ applicañ: Si autem contigerit aliquem (ut præmittitur) impediri legitimè, corporis scilicet adversa valetudine, & ea quidem, quæ meritò excusare quem posset, vel aliquo alio, non tamen levî impedimento; in ejusmodi quovis casu poterit abesse à Synodo, ita tamen, ut mittat, mittereque sub prædicta poena debeat nuncium suum, cum instructione plena, & sufficienti mandato, qui posset ibidem in Synodo per corporale juramentum, in ipsius mittentis, & suam animam probare hujusmodi impedimentum. Alioqui in defectu præmissorum, pro temerario & contumace, taliter absens reputetur, & in poena memorata irremissibiliter per Rm̃um Dñum Archiepiscopum, authoritate præsentis decreti, Synodaliter mulctetur. Quas poenas si Rm̃us Dñus Archiepiscopus monitione præmissa, infra annum, post negligentiam hujusmodi commissam, censuris Ecclesiasticis mediantibus exigere neglexerit, ipse simili poenæ, per Synodum immediatè extunc sequeñ: irremissibiliter exigeñ: subjaceat. Quod si ab initio hujusmodi Synodi D. Archiepiscopus requisitus, poenam ibidem non persolverit, liberum erit eum Sedi Apostolicæ tanquam officii sui negligentem deferre. In reliquis autem omnibus, leges & Statuta vetera prædicta, in suo robore eadem Synodus conservavit, & conservat.

dis: 18. c. si quis & per tot.

c. placuit. dis: 18. sup: c. statuimus. de offi: or:

Vide inf: c. celebratio. lib: 5.

Idem

Idem. Ex Novis.

c. Clerici officiis de vi: & ho: Cler: Conc: Trid: Sess: 14. c. 6. de ref: Clemẽt: quoniam de vi: & ho: Cle: Inst: lib: 5. c. 10. c. quia frustra. de usu. l. item apud Labeonẽ. ff. de inju: Sup: c. 1. de co: cle: & mulie ex: de cle: perc: & per tot: de vi: & hon Cler

ANtiquorum Patrum vestigiis inhærentes, statuimus & ordinamus, ut Clerici quorumcunq; Ordinum, habitu Clericali, & tonsurâ abutentes, ac secularia aut militaria vestimenta gestantes; si à Prælatis suis tertiò commoniti, secularem habitum noluerint deponere, Privilegia Clericorum perdant ipso facto. Frustra enim Ecclesiæ implorat auxilium, qui committit in ipsam: & lex secularium Principum constituit, matronam cujus pudicitia attentata fuerit, non posse injuriarum agere, si in veste meretricia fuerit deprehensa.

In Synodo Petricoviensi Quarta.

CLerici contentiosi, aleatores, potatores, percussorés, sacrilegi, concubinarii, adulteri: pœnâ carceris vel arbitraria, pro modo culpæ, ultra pœnas Juris communis, puniantur.

Conc: Trid: Sess: 24. c. 12.

Matthiæ Drževicii, Lancicia 1534.

QUum turpe sit, & per omnia iniquum, quosdam tolerare Clericos, qui per rerum alienarum immoderatã cupiditatem, lucris flagitiosis adeò intendunt, ut etiã quod in se & aliis committi execrantur, in alios ipsi exerceant, prout in plerisq; negotiationibus, tum verò in Decimis faciunt, quippe dum suas decimas à secularibus vendi nolint, aliorum ipsi Decimas rapere temerè non verentur: quod non mo-

non modò in Clericis, (quos sanctiores laicis esse convenit) verùm & in laicis detestandum crimen est. Proinde ut hic mali fomes ex Clero tollatur, Sacra statuit Synodus, ut quicunq; Clericus Decimam alterius cujuscunque rapuerit, eam cum pœna triplici, justæ æstimationis ejus decimæ quam rapuit, reddere cogatur. Cujus pœnæ dimidium, ipso facto Ecclesiæ Diœcesanæ luat, fabricæ applicandum; dimidium verò damnum passo exolvat. 16. q. 7. c. decimas. inf: lib. 5. c. 22.

Ejusdem. Ibidem.

Tam etsi omnes Pontifices, item Abbates Provinciæ, nisi legali ac probabili impedimentô excusentur, ad Synodum Provincialem venire jure sint obligati, cui tamen debito plerique Domini Abbates contravenientes, ad eam Synodum venire non curant, sed neque justam suæ absentiæ causam exhibent, qua constet illos venire non potuisse: Decrevit eadem Synodus, ut deinceps omnes DD. Abbates, præmoniti tamen ante Ordinariorum literis, ad Synodum veniant; aut verò si omninò venire non possint ægritudine, aliavè justa ac legali necessitate impediti, Procuratorem suum cum sufficienti instrumento publico, impedimentum legale, necnon jurisjurandi in animam mandantis præstandi mandatum speciale continente, cum aliquo Abbate vicino mittant. Alioqui excusationi locum non esse, contra facientemq; decem marcarum pœnâ, per Rndmum D. Archiepiscopum fabricæ Ecclesiæ Gnesnensis inferenda, sublata omni exceptione, Sacra Synodus mulctandum censuit. c. decernimus dist. 18. Sup: c. statuimus. de off: or: c. Abbates, 18. q. 2. Conc: Trid: Sess: 24. c. 2. de ref.

DE POENITENTIIS, & remissionibus.

Ex Antiquis.

c. omnis utriusq; ext: eod:

DOceant, maximè ante Quadragesimam, Sacerdotes; ut omnis utriusq; sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, teneatur omninò sua fideliter peccata confiteri coram proprio Sacerdote, tempore Paschatis, injunctamq; sibi pœnitentiam studeat pro viribus adimplere. Si quis autem tempore alio, voluerit alieno Sacerdoti confiteri, licentiam priùs obtineat aut postulet à proprio Sacerdote, cùm alienus eum non possit aliter absolvere, vel ligare. Ad audiendam autem confessionem, locum non obscurum, vel abditum, aut absconsum, sed eminentem, Sacerdotes sibi eligant, ut possint communiter videri. Et dum fit confessio, Sacerdos sit cautus & discretus, ut more periti medici superinfundat vinum & oleum vulneribus sauciati, diligenter inquirens & peccatoris circumstantias, & peccati. Caveat autem omninò, ne verbô aut factô, signô, aut quovis alio modo, prodat aliquatenus peccatorem: si autem prudentiorî consilio indiguerit, id absq; ulla expressione personæ cautè requirat. Qui autem peccatum, in foro pœnitentiæ sibi directum, præsumpserit revelare: non solùm à Sacerdotali officio decernimus deponendum, verùmetiam ad agendum pœnitentiam in arctum Monasterium detrudendum. Consu-

limus &

limus & monemus, Sacerdotes passim & districtè Missarum celebrationes non injungant cofitentibus, sed cupiditatis notam fugientes, in hac parte fructus, qui ex tali injunctione possint Sacerdotibus provenire, injungant pauperibus erogare. In qua quidem confessione, Sacerdotes vultum humilem, & oculos in terram fixos habeant, ne indiscretè & frequentiùs faciem inspiciant Confitentis, & maximè mulieris: sed patienter audiant quicquid dixerit, in spiritu lenitatis; & ei pro posse suo & pluribus modis svadeant, ut confiteatur integrè; nam si aliter fecerint, confessio non valebit. In confessione caveant sibi Sacerdotes, ne inquirant nomina personarum, cum quibus peccaverunt poenitentes; sed circumstantias tantùm, quæ mutant speciem peccati. Cùm experientia certa didicimus, pro fornicatione, vel etiam peccatis maximis, ferè nullam vel minimam poenitentiam poenitentibus injungi à Sacerdotibus, ignorantibus seu negligentibus Canonica instituta: Præcipimus igitur, quòd Sacerdotes studeant inquirere diligenter & peccata usitata, & circumstantias usitatas peccatorum, maximè gulæ, luxuriæ & cupiditatis, quibus genus humanum frequentiùs corumpitur & defædatur. Conc: Trid: Seß: 14. c. 5. de Sacr. Pœn:

Statutum est in Concilio generali, & districtè injunctū, Medicis corporum, cum eos ad infirmos vocari contingit, ut ipsos ante omnia moneant & inducant, quòd priùs medicos advocent animarum; ut postquam infirmo fuerit de spirituali salute provisum, ad corporalis medicinæ remedium salubriùs procedatur. Cæterùm autem, cùm § 1 Medicorū officium. C. cùm infirmitas: de pœnit: & rem.

anima sit multùm preciosior corpore; sub interminatione anathematis prohibemus, ne quis medicorum pro corporali salute aliquid ægroto svadeat, quòd in periculum vergat animarum. Et quia plerumq; infirmus sua confiteri peccata propter multorum præsentiam erubescit: id à Sacerdotibus districtissimè svademus observari, ut priùs semotîs arbitrîs, familiariter & secretè audiant confessionem ipsius, si mortis periculum non obsistat, & post absolutionem Sacramentalem, ei cum devotiòne Eucharistiam conferant salutarem.

§ 2. *Pœnitentiarii.* *Clem: dudú, de sepul:* Quia etiam frequenter in pœnitentiis injungendis quidam casus emergunt, qui propter ignorantiam Sacerdotum expediri non possunt, & qui absolutionem & dispensationem Episcopalem requirunt, ideò salubriter duximus statuendum: quòd quilibet Episcopus, eò quòd propter occupationes multiplices ejus copia quandoq; haberi non potest, unum ad minùs pœnitentiarium penes se habeat honestum, providum & discretum. Et nihilominùs alium vel alios instituat in Ecclesia sua Cathedrali, vel saltem ad aliquem illorum recursus in ejusmodi casibus habeatur, qui etiam in illis casibus, in quibus Episcopi dispensandi pariter & absolvendi obtinent facultatem, ipsorum authoritate dispensent & absolvant. Archidiaconi quoq; & Archipresbyteri, & Plebani, suis subditis Presbyteris, in pœnitentiali judicio districtè injungant, ut in casibus memoratis, sive occulti sive manifesti existant criminis, recursum habeant ad Pœnitentiarios

Conc: Trid: Sess: 24. c. 8, de ref:

tiarios supradictos, opportunum ab eis consilium quærentes. In furto, usura, rapina & fraude, ante omnia injungant pœnitentibus, ut si possunt, ablata restituant, cùm non dimittatur peccatum, nisi ablatum restituatur.

c. peccatū. de reg: jur lib: 6.

§ 3.

Remittendi ad Pœnitentiarios.

Statuimus, quòd Sacerdotes in confessione & in satisfactionibus injungendis, majora majoribus reservantes, mittant ad Episcopos pœnitentes, per ipsos Episcopos, prout juris est, absolvendos, omnes blasphemos omnipotentis Dei, & beatæ Mariæ, & Sanctorum; homicidas facto, opere, casu, consiliô vel auxiliô; filiorum oppressores, injectores manuum in parentes, sive in Clericos, vel quoscunque religiosos; sacrilegos, & Ecclesiarum & Cimiteriorum effractores, & violatores; Simoniacos, Schismaticos & hæreticos, Apostatas, divinatores; & qui ad eos accedunt, ut præmissum est; & qui Sacramentis aliqua maleficia commiserunt, vel auxilium, aut occasionem vel causam præstiterunt; literarum, sigillorum, monetæ, seu mensurarum falsarios; perjurios solennes; incestuosos cum sangvinea vel affini, vel cum alia, quæ votum emisit; Et detestabile peccatum contra naturam committentes, cum brutis, vel cum animalibus rem habentes; adulteros, maleficos; qui maleficia inter conjuges faciunt, vel ne coire possint, vel sterilitatem mulierum vel aborsum procurant; qui bis se baptizare & confirmare permiserunt, & qui illis interfuerunt scienter. Item, qui sinè prima tonsura aliquem ordinem sacrum, vel per saltum susceperunt: qui contra justitiam vel con-

glo: in extravag: c. 2. de sepult. V. à jure. c. si dominici. in extravag: de pœnit: Conc: Trid: Sess: 14. c. 7. de cas: res:

vel conſcientiam, conſilium ſive auxilium in aliquo præſtiterunt, unde mors hominum, vel membrorum injuſta mutilatio eſt ſequuta: vel qui in hujuſmodi facinore ſcienter literas dictârunt, ſcripſerunt, legerunt, & occaſionem, conſilium ſive cauſam dederunt, vel aliquod adminiculum præſtiterunt: & Clericos, qui ſuſpenſi vel excommunicati ſunt promoti, aut divina ordini ipſorum nondum competentia celebrare præſumpſerunt. Sacerdotes quoq;, & ipſorum miniſtros, quorum negligentia aliquid inhoneſtum circa Sacramentum altaris quocunq; modo evenit, in hujuſmodi punctis & ſimilibus detentos mittant Sacerdotes ad Epiſcopos abſolvendos, nec eos abſolvent, præterquam in mortis articulo, abſq; Loci ordinarii licentia ſpeciali: declarantes, quod illi, quibus duxerimus talium abſolutionem committendam, poteſtatem illam aliis perſonis non habeant committendi. In dubio autem conſulant Epiſcopum, vel ejus Viceſgerentem, vel alios ſapientes, quorum conſilio pœnitentem abſolvant, vel tranſmittant ad alium abſolvendum.

§ 4. *Indulgentia.* Quoniam pleriq; Epiſcoporum per indiſertam & ſuperfluam indulgentiarum conceſſionem, claves Eccleſiæ contemptibiles reddunt, & pœnitentiam & ſatisfactionem enervant, non advertentes, quomodo Romanus Pontifex, qui plenitudinem obtinet poteſtatis, in hoc tamen moderamen conſvevit obſervare, qui in Capella ſua perſonaliter celebrans vel prædicans intereſſentibus contritis & confeſſis, ad maximùm ſeptem annos In-

nos Indulgentiæ & quadragenas totidem largitur. Ne igitur per temeritatem hujusmodi simplicitati fidelium de cætero illudatur, ut secundum juris dispositionem communis, cùm dedicatur Basilica, non extendantur Indulgentiæ ultra annum, sive ab uno solo, sive à pluribus Episcopis dedicetur. In anniversario Dedicationis tempore, quadraginta dies, de injunctis pœnitentiis, indulta remissio non excedat, & similiter quando ex aliis rationabilibus causis, per literas suas Episcopus hujusmodi remissiones suis subditis voluerit indulgere, quadraginta dierum, & non ampliùs, numero sit contentus.

c. cùm ex eo. & c. nostro. de pœnit. & re: & c. indulgentiæ. eod: lib. 6.

c. quod autem, eod.

Huic autem Statuto, necessario duximus annectendũ, quòd nullus Clericus secularis vel religiosus, exemptus vel non exemptus, in Ecclesia sua seu Monasterio indulgentias, præterquam, quæ per Diœcesani patentes literas fuerint approbatæ, publicare præsumat: nam frequenter in diversis Ecclesiis, sive locis, multorum annorum & quadragenarum Indulgentiæ Sub nominibus Summorum Pontificum, & etiam Episcoporum ignotorum, conceduntur, quæ, propter nimium excessum, de facultate vehementer sunt suspectæ: & propter hoc hujusmodi Indulgentiarum literæ, per Diœcesanum examinari & approbari debent, cujus interest, ne ipsius subditi, ex spe, quam ob hujusmodi mendosas, & falsas Indulgentias obtinent, ab augenda condigna pœnitentia retrahantur; nisi Episcopus ex alia causa rationabili aliud duxerit faciendum.

Vide c. quæstores. eod. Conc: Trid: Sess. 21. c. 9. de ref.

§ 5. Electio Confessoris.

Si Episcopus suo subdito concessit, ut sibi possit

idoneum

c. si Episcopus. eod: lib: 6. idoneum eligere Confessorem, ille quem is elegerit; in casibus, qui eidem Episcopo specialiter reservantur, nullam habet penitus potestatem, nisi hoc in concessione specialiter exprimatur; cum in generali concessione illa non veniant, quæ non esset quivis verisimiliter in specie concessurus. Nulla quoq; potest consvetudine introduci, quòd aliquis, præter sui Superioris licentiam, Confessorem sibi eligere valeat specialem, qui eum possit ligare, vel solvere.

c. in generali, de reg: jur in 6.

§ 6, *De damnatis ad mortem.* Clem: 1, eod: Cùm secundum Statuta Canonica ultimo deputandis supplicio, negari (si petant) non debeat Pœnitentiæ Sacramentum: abusum damnabilem, in quibusdam partibus contra hoc introductum, aboleri omnino volentes, quo per quæstiones carnificum sceleribûs malefactorum cognitîs, Confessionem Sacramentalem Sacerdoti eosdem facere non curant, aut impediunt: Justitiarios omnes & Dominos temporales, ut ab hujusmodi desistant abusu, hortamur in Domino, & obsecramus, per viscera misericordiæ JESU CHRISTI: Locorum nihilominus Ordinariis injungentes, ut èos ad hoc cùm primùm commodè poterint, diligenter monere, & si necesse fuerit, Ecclesiasticâ censurâ compellere non omittant.

Idem, ex Novis.

PArochiani, qui apud Fratres minores, Prædicatores, & alios ab Ordinario approbatos, Confessionis & Pœnitentiæ, necnon & Eucharistiæ Sacrosanctæ Sacra-

menta

menta suscipiunt, pastori suo Parochiali, de susceptione hujusmodi, per literas suorum Confessorum significatorias, vel alio modo legitimo, fidem facere teneantur.

Eadem sacra Synodus, Statuta vetera innovando, decrevit, ut Priores & Gvardiani Ecclesiarum Conventualium, exemptarum & non exemptarum, quorumcunque Ordinum, illos quos muneri prædicandi, vel confessionibus audiendis præficiunt, Lociordinario singulis annis approbandos, præsentare sint adstricti.

Clem. dudum. § statuimus, de sepul: Concil: Tridem sess: 23. c. 15. Syn: Genebicz & Węzykov: de sequi

DE SENTENTIA EXCOMmunicationis. *Ex Antiquis.*

STatuimus, & præsentis Concilii authoritate inviolabiliter præcipimus observari, quòd in ferendis sententiis per Judices Jus commune teneatur, & præsertim Capitulũ, Sacro: de sententia Excommunicationis.

Si Episcopus aliquem excommunicat ex certa causa, denunciet vicinis Episcopis per suas patentes literas, ut excommunicatum faciant denunciari; & tunc sinè difficultate aliqua, vicini Episcopi excommunicatum facient publicè nunciari, & in Diœcesibus suis arctiùs evitari. Si verò Episcopi in hoc fuerint negligentes, vel excommunicatis communicaverint; tam diu Cathedralium Ecclesiarum Canonici sibi non communicent, quàm diu huic salubri Statuto præsumpserint obviari.

Statuendum duximus, quòd nullus excommunicatum

à Dño Papa, aut quocunq; ordinariam aut delegatam jurisdictionem habente, absolvere debeat, nisi fortè in mortis periculo constitutum: quia tunc excommunicatus hu- Conc: Trid: Sess: 14. c. 7. de Sacr: pœ: c. à nobis, 2. jusmodi etiam à quovis Sacerdote, juxta formam Ecclesiæ potest absolvi. Forma autem Ecclesiæ hæc est; quòd excommunicatus pro contumacia præstito juramento, c. quamvis, c. alma mater. eod: quòd Ecclesiæ, & illius qui eum excommunicavit, parebit mandatis, & quòd expensas taxandas restituet; potest in tali casu absolvi. Si verò pro offensa vel re judicata excommunicatus fuerit, tunc præstito juramento, ut supra, ante omnia debet rei judicatæ parere, & Judicis, seu boni viri arbitrio, satisfacere de offensa. Quod si ille vel illi, pro quo, vel pro quibus hujusmodi sententia lata fuerit, aut cui seu quibus est satisfactio exhibenda, forsitan absq; infirmi periculo inveniri aut haberi non possint, nihilominùs Sacerdotis, & bonorum arbitrio pareat sicut potest, & ipsorum arbitrio pecuniam pro satisfactione, illius nomine quem offendit, in æde sacra, vel penes honestos viros deponat: quodsi parere vel satisfacere fortè non possit, pignora prædictô modô pro satisfactione deponat. Quod si facere hoc non possit, fidejussores idoneos ponat. Quod si fortè horum nihil facere possit, præcipiat sibi absolvens sub debito præstiti juramenti, quòd infra mensem, postquàm fuerit restitutus sanitati, præsentiam sui excommunicatoris adibit, & pro causis, pro quibus excommunicatus fuerat, sive exstitit, Eccclesiæ & Judicis reverenter parebit mandatis. Si verò aliquis, quem ex causis prædictis

excom-

excommunicatum, non servatâ in suis casibus formâ præfatâ absolvere præsumpserit: & damna & interesse excommunicatori & adversario, vel ejus hæredibus rependere, teneatur; & aliâs nihilominùs per Diœcesanum vel alium Prælatum, seu superiorem suum, acriter erit arguendus.

Quia quorundam perversorum, claves Ecclesiæ contemnentium, in tantum excrevit temeritas, ut per eorum obstinatam malitiam Ecclesiæ videatur authoritas vilipendi, cùm excommunicationis sententiam in se, pro manifestis & notoriis causis rationabiliter prolatam, in suarum animarum periculum, & plurimorum scandalum, animo sustinent pertinacî; non attendentes, quòd tantò graviora, sunt peccata, quantò diutiùs animam infelicem detinent, alligatam: propter quod huic morbo necessariam, quantum possumus, volentes adhibere medelam; statuimus, ut quicunq; excommunicationis sententiam, ex justa causa, modô prædictô in se latam, infra spatium sex mensium, à die prolatæ in eum sententiæ computandum, animô sustinuerit induratô, ad arbitrium excommunicatoris, pro hujusmodi pertinacia puniatur. Si verò in ea infra spatium unius anni, obstinatione damnabili, præsumpserit perdurare, annô elapsô, Dominus ipsius temporalis sive supremus, sive hæreditarius, bona ipsius mobilia & immobilia, teneatur confiscare, ea in usus proprios convertendo. Quodsi Dominus ipse in his exequendis negligens inventus fuerit, aut remissus: ad id exequendum per loci Diœcesani censuram Ecclesiasticam compellatur.

§. cum tanto. de consuet.

In Stat: Reg: sub tit: Decimæ.

Quoniam in quibusdam locis ut accepimus, in tantum excrevit temeritas & præsumptio laicorum, quod si quando authoritate Ordinaria, seu delegata, in terram, villam, aut Castrum interdictum generale ponatur, ijdem laici officium Sacerdotum, imò quòd tunc temporis Sacerdotibus est prohibitum, usurpare conantes, ut Ecclesiasticam per hoc magis Censuram eludant, apud loca taliter interdicta, sepelire præsumunt in cimiterio corpora defunctorum. Licèt autem contra præsumptores hujusmodi, Jure communi sit provisum, quia tamen per illos contra quos interdictum ponitur, antequam satisfaciant, frequenter in pactum deducitur, ut exhumationis pœna ab Ordinario suo delegato, ante omnia simpliciter remittatur: ne fortè hujusmodi delinquentium, temeritas hac occasione impunita remaneat, & per hoc cæteris detur audacia similia præsumendi: sacri approbatione Concilii hujus statuimus & mandamus, ut quicunq; inantea intra Cimiterium loci interdicti, aliquod corpus seu corpora defunctorum, scienter sepelire præsumpserint, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto; à qua nonnisi per solum Metropolitanum vel Diœcesanum, aut cui super hoc suas commiserint authoritates, absolvantur. Metropolitanus verò, vel ejus Diœcesanus, aut eorum in hac parte Vicarius, nequaquam ad impendendum talibus beneficium absolutionis procedat, nisi prius sepultis taliter corporibus exhumatis, & locis reconciliatis, & Ecclesiæ ac personis, quibus ex hoc injuria dignoscitur irrogata, satisfactum fuerit competenter. Et

Clem. I. de sepult.

statim

ſtatim, cùm in Eccleſiis Parochialibus, vel in aliis, prout jura permittunt, denunciati fuerint nominati, mox ab omnibus, tam exemptis quàm non exemptis, debent evitari; nec extunc aliquis, qui hoc ſcire tenetur, credat ſe per ignorantiam excuſari, cùm talis denunciatio publica, neq; poſſit, neq; debeat ſingulorum auribus inculcari.

In Synodo Lanciciensi Prima. Ex Novis.

COnſtituit Sacra Synodus, ut Abbates & Clerici ſeculares & regulares, ſuſtinen: cenſuras Eccleſiaſticas ultra annum, deponantur, ut ſuſpecti de hæreſi. Apoſtatæ autem Monachi & Fratres, capiantur per ſuos Prælatos, caſtigenturque: & ſimiliter illi, qui per falſas narrationes diſpenſationes obtinent.

c. cùm contumacia de hæreti. c. ſi ext: de pœn: Conc: Tridēt Seſſ: 25. c. 19. [illegible]

In Petricoviensi Quarta.

SI coloni ſeu cmetones, ultra annum inſordeſcant, & Cenſuras Eccleſiaſticas animô induratô ſuſtineant; contra Dominos eorundem, pro conſequendo colonorum debito, agendum erit cenſuris, & aliis juris remediis opportunis, ut vel ſubditos ſuos ad ſolvendum, & ex cenſuris ſeſe liberandum compellant, aut ipſi pro eiſdem ſolutionem faciant, pauperibûs duntaxat exceptîs, cùm inanis ſit actio, quàm excludit inopia debitoris.

reg: Sup: c. Nacuimus, eod:

l. [illegible] ff. de do:

Joannis Przerembii, Varſſoviæ 1561.

OBviando ſcandalis, quæ ex crebra & indiſcreta fulminatione Interdictorum Eccleſiaſticorum, propter le-

ves causas, quæ à Judicibus Ordinariis & foraneis promulgantur; decrevit hæc Sancta Synodus, ut deinceps nemo Officialium, præter solos Rm̃os DD. Lociordinarios, fulminare Interdictum Ecclesiasticum audeat. Quodsi verò Episcopum aliquem abesse ab Episcopatu suo contigerit: specialiter eam facultatem fulminandorum Interdictorum, Vicario suo in Spiritualibus, absens D. Ordinarius committat; Rñdmi verò Dñi Censuram ac moderationem adhibebunt, in quibus causis illud fulminari, & promulgari fuerit necesse, juxta Juris communis, & Statutorum Synodalium dispositionem.

c. quæsivit. de his quæ fit à Præ.

DE VERBORUM SIGNIFIcatione. *Ex Antiquis*

c. intelligentia. ext: eod:

INtelligentia verborum, ex causis dicendi assuménda est, ut verba intentioni deserviant: ea tamen quæ sunt in voce earum, quæ in anima passionum notæ fiunt, in omni sermone ad communem verbi intelligentiã recurrendum est.

DE REGULIS JURIS.

Ex Antiquis.

c. ne innitaris de cõstitut:

SAnctorum Patrum regulis & Statutis, quilibet Christianus regatur in vita, verbis & factis, ut sciat & faciat quod acceptum est DEO.

CON-

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM PROVINCIÆ GNESNEN: LIBER QVINTUS.

CAPUT I.

Canones & Decreta Sacrosancti Concilii Tridentini recepta, & debita exequutioni demandari jussa.

CUm autem nihil, quod vel ad doctrinæ utilitatem, vel ad vitæ morumq; reformationem, ipsiusq; religionis Catholicæ propagationem pertineat, Sacra Synodus salutarius, utilius, & ad remedia præsentium malorũ accommodatius, magisq; necessarium Canonibus atq; Decretis Sacrosancti Concilii Tridentini esse jam pridem intelligeret, eaq; recipere, & in exequutionem deducere cuperet: neq; tamen propter superiorum temporum iniquitatem, continuatasq; Provinciæ istius perturbationes usq; adhuc id facere potuisset; nunc tandem aliquanto tranquilliùs atque opportunius tempus nacta, *Vide supr: de profesſione fidei.*

nacta, eosdem Canones atq; Decreta, sinè ulla exceptione sanctè & reverenter recepit & recipit: ac ut primo quoq; tempore per eos ad quos id ex eorum præscripto pertinet, in tota hac Provincia debitæ exequutioni demandentur, præcipit, & decernit, sub poenis in eisdem contentis.

CAPUT II.

Capita certa Concilii Tridentini, ex parte hujus Provinciæ, moderatione indigent.

QUoniam verò in eodem Sacrosancto Concilio reperiuntur nonnulla, quæ huic Provinciæ partim propter ipsius conditionem à cæteris Provinciis longè diversam, partim propter temporum & rerum Ecclesiasticarum statum difficiliorem & iniquiorem, sinè Ecclesiæ incommodo & periculo accommodari, & in exequutionem deduci non possunt; exhibita sunt nomine totius Cleri istius Provinciæ Reverendiss: Dño Sanctæ Sedis Apostolicæ Nuncio, certa Capita, ex Decretis ejusdem Concilii desumpta, quæ moderatione & relaxatione aliqua indigeant: Supplicatumq; est præfati Cleri nomine Reverendiss: etiam Dñis, Archiepiscopo & Episcopis, qui huic Synodo interfuerunt, petitione sua ipsum Clerum adjuvantibus, quo Reverendis: Dñus Nuncius super ea moderatione apud S. D. N. authoritatem suam interponeret, deq; statu Provinciæ istius, suæ Sanctitati fidem pleniorem faceret; quòd sua Rñdma D. libenter se factu-

se facturam recepit. Quod si quid etiam deinceps in exequendis ipsius Concilii Decretis difficultatis, obscuritatis, majorisvè incommodi aut detrimenti, Ecclesiæ imminere animadversum fuerit, Sacra Synodus confisa de benignitate atq; indulgentia Matris suæ, Sanctissimæ Sedis Apostolicæ, certissimum sibi in omnibus suis necessitatibus atq; difficultatibus in ea collocat ac pollicetur refugium.

CAPUT III.

Statuta Provincialia, antiqua & recentiora, in pristino suo robore conserventur, & in unum volumen redigantur.

EAdem Sacra Synodus Statuta & Constitutiones Provinciales, tàm antiquas quàm novas, atque novissimas, quæ sint consentaneæ, & nullo modo repugnent Sacrosancti Concilii Tridentini Decretis, in pristino suo robore conservat, ad easq; in unum volumen per Reverendos olim Stanislaum Dabrowski, & Franciscum Krasinski, Juris Utriusq; Doctores, tunc Canonicos Gnesneñ: ex Commissione Synodi Provincialis Petricovieñ: jam redactas, diligentiùs etiam inspiciendas & recognoscendas; deputavit Reverendos Dominos, Stanislaum Krasinski Archidiaconum, & Martinum Izdbinski de Rusiec, Scholasticum Cracovieñ: J. U. Doctores; quæ sic revisa, à futura Synodo Provinciali approbari debent.

Vide Decreta in Synodo Gembiciana & Wezykowi

CAPUT IV.

Supplicationes cum Litaniis & Processionibus, certis temporibus peragantur.

POrrò cùm Sacra Synodus intelligat, studia, consilia, laboresq; & vigilias nostras, contra tot & tanta mala & pericula, quæ cùm universam Ecclesiam Catholicam tum præcipuè Provinciam hanc premunt & circumdant, si ope & præsidiô Divino destituantur, nihil valere: mandat & præcipit, ut per totam hanc Provinciam in omnibus, tàm Secularium quàm Regularium, Ecclesiis, Supplicationes cum Litaniis & Processionibus more solito, qualibet Secunda, Quarta & Sexta Feria, ex eo tempore ad unius anni decursum, pro Sacrosanctæ Ecclesiæ Catholicæ tranquillitate atq; incolumitate, eorumq; à quibus oppugnatur, resipiscentia & conversione, Regisque & Regni istius incolumitate fiant, devotèq; peragantur.

CAPUT V.

Synodi Provinciales & Diœcesanæ, ac etiam visitationes suis temporibus peragantur.

Sup: c. Sicuimus, c. decrevit: de off: ord: Conc: Trid: Seff: 24 c. 2. de ref:

CElebratio Synodorum, tam Provincialium quàm Diœcesanarum, quantoperè ad occurrendum malis Ecclesiæ Dei, præsertim tam difficilibus ipsius temporibus, vel ad retinendam Ecclesiasticam disciplinam sit necessaria; ex eorum tam diuturna intermissione, præsens Sy-

sens Synodus facilè perspexit. Itaque Decretum Concilii Tridentini de iis in exequutionem deducendo, statuit & decernit, ut quolibet triennio Synodos Provinciales, post Festum S. Bartholomæi Apostoli, Reverendiss: Dñus Archiepiscopus Gnesneñ: per se, vel si legitimè impeditus fuerit, per Episcopum Comprovincialem antiquiorem celebret: quod si facere neglexerit, ultra pœnas Sacrîs Canonibûs sancitas, ducentorum aureorum mulctæ, Dñus Archiepiscopus succumbet, qui in usum fabricæ Ecclesiæ Metropolitanæ converti debent; & nihilominùs ab Episcopis Sanctæ Sedi Apostolicæ deferatur. Diœcesanæ quoq; à Reverendiss: DD. Episcopis quotannîs, quo tempore illis commodiùs visum fuerit, sub eadem pœna in proxima Provinciali Synodo luenda, & in usum Ecclesiæ suæ Cathedralis convertenda, celebrentur. Visitationes quoq; per eos, ad quos de jure pertinent, suis temporibus faciendæ sunt, juxta Sacrosancti Concilii Tridentini Decretum. c. ad hæc de off: Archid:

CAPUT VI.

Reverendiss: DD. Ordinarii, Vicarios, & Officiales, & Cancellarios, viros doctos, & in Jure versatos, ac Theologos habeant.

AD exercendam jurisdictionem spiritualem, Reverend: Dñi Ordinarii viros graves & Jurisperitos, Vicarios, atq; Officiales suos, in locis antiquitus consvetis constituant. Sup: c. ut Domini. & c. item. 1. & 2. de off. ord:

à Dño Papa, aut quocunq; ordinariam aut delegatam jurisdictionem habente, absolvere debeat, nisi fortè in mortis periculo constitutum: quia tunc excommunicatus hujusmodi etiam à quovis Sacerdote, juxta formam Ecclesiæ potest absolvi. Forma autem Ecclesiæ hæc est; quòd excommunicatus pro contumacia præstito juramento, quòd Ecclesiæ, & illius qui eum excommunicavit, parebit mandatis, & quòd expensas taxandas restituet; potest in tali casu absolvi. Si verò pro offensa vel re judicata excommunicatus fuerit, tunc præstito juramento, ut supra, ante omnia debet rei judicatæ parere, & Judicis, seu boni viri arbitrio, satisfacere de offensa. Quod si ille vel illi, pro quo, vel pro quibus hujusmodi sententia lata fuerit, aut cui seu quibus est satisfactio exhibenda, forsitan absq; infirmi periculo inveniri aut haberi non possint, nihilominùs Sacerdotis, & bonorum arbitrio pareat sicut potest, & ipsorum arbitrio pecuniam pro satisfactione, illius nomine quem offendit, in æde sacra, vel penes honestos viros deponat: quodsi parere vel satisfacere fortè non possit, pignora prædictô modô pro satisfactione deponat. Quod si facere hoc non possit, fidejussores idoneos ponat. Quod si fortè horum nihil facere possit, præcipiat sibi absolvens sub debito præstiti juramenti, quòd infra mensem, postquàm fuerit restitutus sanitati, præsentiam sui excommunicatoris adibit, & pro causis, pro quibus excommunicatus fuerat, sive extitit, Ecclesiæ & Judicis reverenter parebit mandatis. Si verò aliquis, quem ex causis prædictis excom-

Conc: Trid: Sess: 14. c. 7. de Sacr: pœ: c. à nobis, 2.

c. quamvis, c. alma mater. eod:

excommunicatum, non servatâ in suis casibus formâ præfatâ absolvere præsumpserit: & damna & interesse excommunicatori & adversario, vel ejus hæredibus rependere teneatur; & aliâs nihilominùs per Diœcesanum vel alium Prælatum, seu superiorem suum, acriter erit arguendus.

Quia quorundam perversorum, claves Ecclesiæ contemnentium, in tantum excrevit temeritas, ut per eorum obstinatam malitiam Ecclesiæ videatur authoritas vilipendi, cùm excommunicationis sententiam in se, pro manifestis & notoriis causis rationabiliter prolatam, in suarum animarum periculum, & plurimorum scandalum, animo sustinent pertinaci; non attendentes, quòd tantò graviora sunt peccata, quantò diutiùs animam infelicem detinent alligatam: propter quod huic morbo necessariam, quantum possumus, volentes adhibere medelam; statuimus, ut quicunq; excommunicationis sententiam, ex justa causa, modô prædictô in se latam, infra spatium sex mensium, à die prolatæ in eum sententiæ computandum, animô sustinuerit induratô, ad arbitrium excommunicatoris, pro hujusmodi pertinacia puniatur. Si verò in ea infra spatium unius anni, obstinatione damnabili, præsumpserit perdurare, annô elapsô, Dominus ipsius temporalis sive supremus, sive hæreditarius, bona ipsius mobilia & immobilia, teneatur confiscare, ea in usus proprios convertendo. Quodsi Dominus ipse in his exequendis negligens inventus fuerit, aut remissus: ad id exequendum per loci Diœcesani censuram Ecclesiasticam compellatur.

§. cum tanto. de consuet.

In Stat: Reg: sub tit: Decimæ.

Quoniam in quibusdam locis ut accepimus, in tantum excrevit temeritas & præsumptio laicorum, quod si quando authoritate Ordinaria, seu delegata, in terram, villam, aut Castrum interdictum generale ponatur, ijdem laici officium Sacerdotum, imò quòd tunc temporis Sacerdotibus est prohibitum, usurpare conantes, ut Ecclesiasticam per hoc magis Censuram eludant, apud loca taliter interdicta, sepelire præsumunt in cimiterio corpora defunctorum. Licèt autem contra præsumptores hujusmodi, Jure communi sit provisum, quia tamen per illos contra quos interdictum ponitur, antequam satisfaciant, frequenter in pactum deducitur, ut exhumationis pœna ab Ordinario suo delegato, ante omnia simpliciter remittatur: ne fortè hujusmodi delinquentium, temeritas hac occasione impunita remaneat, & per hoc cæteris detur audacia similia præsumendi: sacri approbatione Concilii hujus statuimus & mandamus, ut quicunq; inantea intra Cimiterium loci interdicti, aliquod corpus seu corpora defunctorum, scienter sepelire præsumpserint, excommunicationis sententiam incurrant ipso facto; à qua nonnisi per solum Metropolitanum vel Diœcesanum, aut cui super hoc suas commiserint authoritates, absolvantur. Metropolitanus verò, vel ejus Diœcesanus, aut eorum in hac parte Vicarius, nequaquam ad impendendum talibus beneficium absolutionis procedat, nisi prius sepultis taliter corporibus exhumatis, & locis reconciliatis, & Ecclesiæ ac personis, quibus ex hoc injuria dignoscitur irrogata, satisfactum fuerit competenter. Et statim

Clem. r. de sepult.

ſtatim, cùm in Eccleſiis Parochialibus, vel in aliis, prout jura permittunt, denunciati fuerint nominati, mox ab omnibus, tam exemptis quàm non exemptis, debent evitari; nec extunc aliquis, qui hoc ſcire tenetur, credat ſe per ignorantiam excuſari, cùm talis denunciatio publica, neq; poſſit, neq; debeat ſingulorum auribus inculcari.

In Synodo Lanciciensi Prima. Ex Novis.

Conſtituit Sacra Synodus, ut Abbates & Clerici ſeculares & regulares, ſuſtinentes cenſuras Eccleſiaſticas ultra annum, deponantur, ut ſuſpecti de hæreſi. Apoſtatæ autem Monachi & Fratres, capiantur per ſuos Prælatos, caſtigenturque: & ſimiliter illi, qui per falſas narrationes diſpenſationes obtinent. c. cum contumacia de hæreti. c. ſi ext: de pœn: Conc: Tridēt Seſſ: 25. c. 19. [illegible]

In Petricoviensi Quarta.

Si coloni ſeu cmetones, ultra annum inſordeſcant, & Cenſuras Eccleſiaſticas animô induratô ſuſtineant; contra Dominos eorundem, pro conſequendo colonorum debito, agendum erit cenſuris, & aliis juris remediis opportunis, ut vel ſubditos ſuos ad ſolvendum, & ex cenſuris ſeſe liberandum compellant, aut ipſi pro eiſdem ſolutionem faciant, pauperibûs duntaxat exceptîs, cùm inanis ſit actio, quàm excludit inopia debitoris. reg: Sup: c. ſacuim., eod. l. inanis ff. de do:

Joannis Przerembii, Varſſovia 1561.

Obviando ſcandalis, quæ ex crebra & indiſcreta fulminatione Interdictorum Eccleſiaſticorum, propter le-

ves causas, quæ à Judicibus Ordinariis & foraneis promulgantur; decrevit hæc Sancta Synodus, ut deinceps nemo Officialium, præter solos Rmos DD. Lociordinarios, fulminare Interdictum Ecclesiasticum audeat. Quodsi verò Episcopum aliquem abesse ab Episcopatu suo contigerit: specialiter eam facultatem fulminandorum Interdictorum, Vicario suo in Spiritualibus, absens D. Ordinarius committat; Rndmi verò Dni Censuram ac moderationem adhibebunt, in quibus causis illud fulminari, & promulgari fuerit necesse, juxta Juris communis, & Statutorum Synodalium dispositionem.

c. quæsivit. de his quæ fiũ à Præ.

DE VERBORUM SIGNIFIcatione. *Ex Antiquis*

c. intelligentia. ext: eod:

INtelligentia verborum, ex causis dicendi assuménda est, ut verba intentioni deserviant: ea tamen quæ sunt in voce earum, quæ in anima passionum notæ fiunt, in omni sermone ad communem verbi intelligentiã recurrendum est.

DE REGULIS JURIS.

Ex Antiquis.

c. ne innitaris de cõstitut;

SAnctorum Patrum regulîs & Statutis, quilibet Christianus regatur in vita, verbis & factis, ut sciat & faciat quod acceptum est Deo.

CON-

CONSTITUTIONUM SYNODALIUM PROVINCIÆ GNESNEN: LIBER QVINTUS.

CAPUT I.

Canones & Decreta Sacrosancti Concilii Tridentini recepta, & debita exequutioni demandari jussa.

CUm autem nihil, quod vel ad doctrinæ utilitatem, vel ad vitæ morumq; reformationem, ipsiusq; religionis Catholicæ propagationem pertineat, Sacra Synodus salutarius, utilius, & ad remedia præsentium malorũ accommodatius, magisq; necessarium Canonibus atq; Decretis Sacrosancti Concilii Tridentini esse jam pridem intelligeret, eaq; recipere, & in exequutionem deducere cuperet: neq; tamen propter superiorum temporum iniquitatem, continuatasq; Provinciæ istius perturbationes usq; adhuc id facere potuisset; nunc tandem aliquanto tranquilliũs atque opportunius tempus nacta, Vide supr. de profes. sione fidei.

nacta, eosdem Canones atq; Decreta, sinè ulla exceptione sanctè & reverenter recepit & recipit: ac ut primo quoq; tempore per eos ad quos id ex eorum præscripto pertinet, in tota hac Provincia debitæ exequutioni demandentur, præcipit, & decernit, sub pœnis in eisdem contentis.

CAPUT II.

Capita certa Concilii Tridentini, ex parte hujus Provinciæ, moderatione indigent.

QUoniam verò in eodem Sacrosancto Concilio reperiuntur nonnulla, quæ huic Provinciæ partim propter ipsius conditionem à cæteris Provinciis longè diversam, partim propter temporum & rerum Ecclesiasticarum statum difficiliorem & iniquiorem, sinè Ecclesiæ incommodo & periculo accommodari, & in exequutionem deduci non possunt; exhibita sunt nomine totius Cleri istius Provinciæ Reverendiss: Dño Sanctæ Sedis Apostolicæ Nuncio, certa Capita, ex Decretis ejusdem Concilii desumpta, quæ moderatione & relaxatione aliqua indigeant: Supplicatumq; est præfati Cleri nomine Reverendiss: etiam Dñis, Archiepiscopo & Episcopis, qui huic Synodo interfuerunt, petitione sua ipsum Clerum adjuvantibus, quo Reverendis: Dñus Nuncius super ea moderatione apud S. D. N. authoritatem suam interponeret, deq; statu Provinciæ istius, suæ Sanctitati fidem pleniorem faceret; quòd sua Rñdma D. libenter se factu-

se facturam recepit. Quod si quid etiam deinceps in exequendis ipsius Concilii Decretis difficultatis, obscuritatis, majorisvè incommodi aut detrimenti, Ecclesiæ imminere animadversum fuerit, Sacra Synodus confisa de benignitate atq; indulgentia Matris suæ, Sanctissimæ Sedis Apostolicæ, certissimum sibi in omnibus suis necessitatibus atq; difficultatibus in ea collocat ac pollicetur refugium.

CAPUT III.

Statuta Provincialia, antiqua & recentiora, in pristino suo robore conserventur, & in unum volumen redigantur.

EAdem Sacra Synodus Statuta & Constitutiones Provinciales, tàm antiquas quàm novas, atque novissimas, quæ sint consentaneæ, & nullo modo repugnent Sacrosancti Concilii Tridentini Decretis, in pristino suo robore conservat, ad easq; in unum volumen per Reverendos olim Stanislaum Dabrowski, & Franciscum Krasinski, Juris Utriusq; Doctores, tunc Canonicos Gnesnen: ex Commissione Synodi Provincialis Petricovien: jam redactas, diligentiùs etiam inspiciendas & recognoscendas; deputavit Reverendos Dominos, Stanislaum Krasinski Archidiaconum, & Martinum Izdbinski de Rusiec, Scholasticum Cracovien: J. U. Doctores; quæ sic revisa, à futura Synodo Provinciali approbari debent.

Vide Decreta in Synodo Gembiciana & Wezykow:

CAPUT IV.

Supplicationes cum Litaniis & Processionibus, certis temporibus peragantur.

PОrrò cùm Sacra Synodus intelligat, studia, consilia, laboresq; & vigilias nostras, contra tot & tanta mala & pericula, quæ cùm universam Ecclesiam Catholicam tum præcipuè Provinciam hanc premunt & circumdant, si ope & præsidiô Divino destituantur, nihil valere: mandat & præcipit, ut per totam hanc Provinciam in omnibus, tàm Secularium quàm Regularium, Ecclesiis, Supplicationes cum Litaniis & Processionibus more solito, qualibet Secunda, Quarta & Sexta Feria, ex eo tempore ad unius anni decursum, pro Sacrosanctæ Ecclesiæ Catholicæ tranquillitate atq; incolumitate, eorumq; à quibus oppugnatur, resipiscentia & conversione, Regisque & Regni istius incolumitate fiant, devotèq; peragantur.

CAPUT V.

Synodi Provinciales & Diœcesana, ac etiam visitationes suis temporibus peragantur.

Sup: c. Sicuimus, c. decrevit: de off: ord: Conc: Trid: Sess: 24 c. 2. de ref:

CElebratio Synodorum, tam Provincialium quàm Diœcesanarum, quantoperè ad occurrendum malis Ecclesiæ Dei, præsertim tam difficilibus ipsius temporibus, vel ad retinendam Ecclesiasticam disciplinam sit necessaria; ex eorum tam diuturna intermissione, præsens Sy-

ſens Synodus facilè perſpexit: Itaque Decretum Concilii Tridentini de iis in exequutionem deducendo, ſtatuit & decernit, ut quolibet triennio Synodos Provinciales, poſt Feſtum S. Bartholomæi Apoſtoli, Reverendiſſ: Dñus Archiepiſcopus Gneſneñ: per ſe, vel ſi legitimè impeditus fuerit, per Epiſcopum Comprovincialem antiquiorem celebret: quod ſi facere neglexerit, ultra pœnas Sacrîs Canonibûs ſancitas, ducentorum aureorum mulctæ, Dñus Archiepiſcopus ſuccumbet, qui in uſum fabricæ Eccleſiæ Metropolitanæ converti debent; & nihilominùs ab Epiſcopis Sanctæ Sedi Apoſtolicæ deferatur. Diœceſanæ quoq; à Reverendiſſ: DD. Epiſcopis quotannîs, quo tempore illis commodiùs viſum fuerit, ſub eadem pœna in proxima Provinciali Synodo luenda, & in uſum Eccleſiæ ſuæ Cathedralis convertenda, celebrentur. Viſitationes quoq; per eos, ad quos de jure pertinent, ſuis temporibus faciendæ ſunt, juxta Sacroſancti Concilii Tridentini Decretum. c. ad hæc de off: Archid:

CAPUT VI.

Reverendiſſ: DD. Ordinarii, Vicarios, & Officiales, & Cancellarios, viros doctos, & in Jure verſatos, ac Theologos habeant.

AD exercendam juriſdictionem ſpiritualem, Reverend: Dñi Ordinarii viros graves & Juriſperitos, Vicarios, atq; Officiales ſuos, in locis antiquitus conſvetis conſtituant. Sup: c. ut Domini. & c. item. 1. & 2. de off. ord:

ſtituant. In Curiis etiam ſuis, Cancellarios viros doctos, & in Jure verſatos, tum etiam Theologos, ſecundùm Statutorum præſcriptum habeant. Si verò in eo negligentes eſſe perrexerint, arbitriô Synodi Provincialis puniantur.

CAPUT VII.

Jurisdictio Spiritualis ſuſcitetur, & delinquentes còërceantur.

JUriſdictio Spiritualis hactenùs penè intermiſſa & neglecta ſuſcitetur; delictaq; & crimina, quæ à gravitate & frequentia iram Divinam provocant, qualia ſunt: uſuræ, adulteria, concubinatus, perjuria, Simoniæ, & cætera innumera ſcelera & flagitia, Sacrorum Canonum poenîs còërceantur; quæ propter diuturnam conniventiam & negligentiam Prælatorum, adeò jam in conſvetudinem venerunt, ut vix pro peccatis habeantur.

CAPUT VIII.

Crapula & ebrietas vitanda.

A Crapula & ebrietate omnes Clerici diligenter abſtineant, unde vinum ſibi temperent, & ſe vino: nec ad bibendum quiſpiam incitetur, cùm ebrietas & mentis inducat exitium, & libidinis provocet incentivum. Unde illum abuſum penitùs decernimus abolendum, quo in quibuſdam partibus, ad potus æquales ſuo modo ſe obligant potatores; & ille judiciô talium plus laudatur,

qui plu-

qui plures inebriat, & calices fœcundiores exhaurit. Si quis autem super his se culpabilem exhibuerit, nisi à Superiore commonitus satisfecerit, ab officio vel beneficio suspendatur.

CAPUT IX.

Clerici habitum Clericalem & tonsuram deferant.

CLerici omnès, præsertim verò beneficia Ecclesiastica obtinentes, habitum Clericalem & tonsuram deferant: alioqui Privilegiis Clericalibûs minimè gaudeant, contra quosvis Magistratus, tàm Spirituales, quàm Seculares. Et nisi habitum & tonsuram intra annũ assumpserint, ipso facto beneficiis sint privati: aliâs juxta decretum Concilii Tridentini. Concil: Tridentini Sess: 14. c. 6. de ref:

CAPUT X.

In pœnis infligendis, ordo à Sacrosancto Concilio Tridentino præscriptus, observetur.

DEcreta Concilii Tridẽti: de corrigendis Clericorum excessibus, in executionem deducendo, Sacra Synodus hortatur RR. Dños Locorum Ordinarios, ut in pœnis infligendis, ordinem à Sacrosancto Concilio præscriptum, observent; à levioribusq; remediis gradatim, juris ordine servato, ad graviora & severiora progrediantur: nec præcipitanter & de facto ad extrema percurrant. Si

Sess: 13. c. 1. Sess: 25. c. 1. Sess: 24. c. 8. & 12. & Sess: 25. c. 14. de ref.

secus fecerint, quocunq; ex Clericis hoc nomine de se conquerente, in proxima Synodo Provinciali causam dicere necesse habeant.

CAPUT XI.

Subditi Ecclesiæ non gravandi: Oeconomi deputandi: Arces à præfectis quibus tradendæ.

DElatum est etiam ad Synodum, subditos Spiritualium deteriore jam esse conditione, quàm secularium, jamq; magnam partem villarum esse desertam & desolatam, propter graves & intolerabiles exactiones atq; onera, quæ per Prælatos, vel eorum factores, & bonorum conductores, per nimiam habendi cupiditatem eis imponuntur: Itaque Synodus statuit, ut singuli Rndmi DD. Archiepiscopi & Episcopi, ad præscriptum Ecclesiæ Metropolitanæ Gnesnen: habeant Oeconomos de medio Capituli assumptos; qui quotannîs eorum possessiones visitent, damna & detrimenta, quæ bonis & subditis eorum quovis modo inferuntur, diligenter annotent, ipsisq; fideliter referant corrigenda & emendanda. Si autem in eo negligentes fuerint, arbitriô Synodi Provincialis puniantur. Fines etiam seu limites possessionum Ecclesiæ, diligenter defendant. Arces & ædificia quælibet, sarta, tecta conservent: quin etiam eorum conditionem, quantum possunt, meliorem facere debent. Arces & quasvis munitiones, nō priùs in potestatem Præfectorum & Capitaneorum suorum tradant, quàm ij jurave-

juraverint Capitulo: post eorum cessum vel decessum, easdem non alteri cuiquam, quàm ipsimet Capitulo, se, ut primum requisiti fuerint, tradituros.

CAPUT XII.

Jura, Privilegia, & immunitates Ecclesiasticæ, ab Episcopis defendendæ.

HOrtatur etiam Sacra Synodus Rndmos DD. Archiepiscopos & Episcopos, & in eo ipsorum conscientias onerat, ut omnia Jura, Privilegia, & immunitates Ecclesiasticas, pro viribus tueantur, & defendant; ad eaq; quæ partim temporum iniquitate, partim negligentiâ, collapsa; vel per vim & potentiam oppressa sunt, in pristinum statũ vindicanda, Sacræ Regiæ Majestatis fidem, justitiam, atq; auxilium implorent: ordinisq; sui jus atq; dignitatem sedulò & diligenter retineant.

CAPUT XIII.

Archiepiscopi & Episcopi, Comitiis Regni & Conventibus Particularibus, interesse debent.

DEcernit quoq; & statuit Sancta Synodus, ut Rndmi DD. Archiepiscopi & Episcopi, Comitiis Regni, & Conventibus particularibus terrarum intersint, sub pœna mille marcarum, in quamlibet quadraginta octo grossos computando, per quemlibet eorundem succumbenda: exceptô legitimô impedimentô, quod in proxima Synodo jurejurando

gando confirmare debent. Et Rege in Diœcesi alicujus Episcopi degente, illius loci Episcopus ad Serenissimum Regem se conferre, & ibidem manere teneatur, & sit adstrictus; sub eadem pœna.

CAPUT XIV.

Episcopatus Pomesanien: & Sambien: ut in pristinum statum restituatur.

PEtendum est à Sacra Regia Majestate per Rndmos DD. suo & totius Cleri nomine, ut Episcopatus Pomesanień: & Sambień: in Prussia, contra Jura Ecclesiastica occupatos, eorumque Ecclesias profanatas & spoliatas, in pristinum statum vindicet, & restituat: præsertim verò Pomesanień: cujus magna pars est in ditione Sacræ Regiæ Majestatis, sinè ullo Episcopo & pastore legitimo. Supplicandumq; est Sanctiss: D. N. ut de consensu Sereniss: Regis, eam portionem Episcopatus Pomesanień: ditionis Regiæ, si inter Episcopatus restitui non poterit, Episcopo Culmeń: uti viciniori adjungat.

CAPUT XV.

Electio Abbatum, Præpositorum Regularium, tam virorum quàm Monialium, juxta Canones Concil: Trident: & Statuta Provincialia, observetur.

JUs electionis liberæ, Abbatum, Præpositorum, cæterorumq; Prælatorum Regularium, tam virorum quàm Moniali-

Monialium, secundùm Sacros Canones, Conciliiq; Trid Decreta, ac Provincialia Statuta, penitùs observetur, & retineatur: dentq; operam DD. Locorum Ordinarii eorum Regularium Superiores, ut ad ea munera homines idonei, vitæ honestate & doctrinâ clari, qui Regularem observantiam sint professi, vel profiteri necesse habeant, eligantur: de quorum Juribus & Privilegiis, ac libertatibus, Rñdmi DD. Archiepiscopi & Episcopi, Sacram Regiam Majestatem benè informent, authoritateq; sua efficiant, ne ex Cancellaria S. R. M. literæ illis contrariæ, cuiquam concedantur. Si verò ad falsam alicujus narrationem, importunamq; instantiam, aliquando concessæ fuerint: tanquam Juri communi contrariæ, nullum robur habere à S. R. M. decernantur. Quod si quis perversa cupiditate impulsus, cujusvis potestatis prætextu, in Monasteria, eorumq; bona se intruserit; is ultra pœnas Sacris Canonibûs sancitas, pro violatore Juris & libertatis Ecclesiasticæ habeatur, totiusq; Cleri nomine, contra eũ, Sacræ R. M. præsidiũ imploretur.

Sess: 25. c. 6. de reg. Sup: de Abb: elec: c. 1. & per tot: c. nullus de elect: lib: 6.

CAPUT XVI.

Monasteria tam virorum quàm mulierum reformanda.

DAbunt etiam operam DD. Locorum Ordinarii, & Superiores, secundùm formam à Sacris Canonibus & Statutis Provincialibus præscriptam: ut Monasteria, tam virorum quàm Monialium, reformentur; ut quemadmo-

Clem: exivi. § cùm igitur. de ver: sig:

Conc: Trid: Seff: 25. c. 4. de reg.

dum ab initio religioni, pietati, vitæ sanctitati, doctrinæ atq; disciplinæ sunt dedicata, ita etiam hoc tempore, in eis hæc eadem vigeant, suscitentur ac retineantur, & eorum Seminaria in ipsis instituantur; scandalaq; omnia & abusus, quicunq; reperti in eis fuerint, procul inde amoveantur, & arceantur.

CAPUT XVII.

Bona & possessiones Monasteriorum alienata, recuperanda.

QUoniam verò per negligentiam superiorum temporum, bona & possessiones Monasteriorum, contra omne jus & fas, per Prælatos eorum sunt dissipata & alienata: Sacra Synodus inhærendo prioribus Constitutionibus, statuit & decernit, ut ea quæ sunt alienata, per ipsosmet alienatores, sinè ullà excusatione, intra annum recuperentur, & in pristinum statum restituantur: quod nisi factum fuerit, Lociordinarii annô elapsô, contra eos, juxta Statuta Provincialia procedant. Ad ea verò, quæ per eorum antecessores sunt alienata, primo quoquo tempore pro viribus recuperanda, per Ordinarios, remediîs opportunîs compellantur, & quantum in ipsis est, consilio atq; patrocinîô illorum adjuventur.

Conc: Trid: Seff: 25. c. 11. de ref:

CAPUT XVIII.

Regulares extra sua Monasteria ab administratione Sacramentorum, & prædicatione Verbi Dei, abstineant.

Decer-

DEcernit & Statuit Synodus, inhærendo Decreto Sacrosancti Concilii Tridentini, ut Regulares, quibus nulla animarum cura incumbit, ab administratione Sacramentorum, & prædicatione Verbi Domini, extra sua Monasteria, præsertim verò ab absolutionibus excommunicatorum, quæ plerumq; in præjudicium Paroecorum, contra Sacros Canones & Statuta Provincialia, facere consueverunt, sinè facultate ab Ordinariis concessa, abstineant: alioqui per eosdem Ordinarios coërceantur. Clem. religiosi. de privil. c. quod Dei timorem. de sta: mon.

CAPUT XIX.

Regulares vagantes coërcendi, & ad Monasteria sua remittendi.

REgulares, qui sinè licentia Superiorum vagari, & de uno in aliud Monasterium commeare solent, per Locorum (in quibus sinè literis Superiorum suorum reperti fuerint) Ordinarios in vincula conjiciantur, & ad Monasteria per eos deserta remittantur. Qui verò tales ad sua Monasteria recipere ausi fuerint, poenâ suspensionis afficiantur.

CAPUT XX.

Decima ex bonis Spiritualium, ad quos pertinent, omninò danda.

DEcimæ ex bonis Spiritualium quorumcunq;, liberè, sinè ullo impedimento, tàm ipsorum, quàm suorum Præfectorum, per eos, ad quos pertinent, percipiantur; ne

laici eorum exemplô deinceps ſcandalizentur. Quod ſi quis ex Spiritualibus, per ſe vel per procuratores bonorum ſuorum, earum libertatem impediverit, Rn̄dmi DD. Archiepiſcopus & Epiſcopi, in Synodo Provinciali de ſe conquerenti, pœnam dupli æſtimationis ipſarum luant: cæteri verò inferiores ad Judicium ordinarium vocati, in eo legitimè convicti, in ſimili pœna condemnentur. Quod ſi aliqui proventus, per aliquos ex Spiritualibus ſunt ademptii: ad eos reſtituendos in Synodis, tàm Provincialibus quàm Diœceſanis, ac etiam judiciîs ordinariis cōpellantur.

CAPUT XXI.

Agendorum liber nuper editus, in omnibus Eccleſiis habeatur.

AD tollendos abuſus in adminiſtratione Sacramentorum, eorumq; uniformem adminiſtrationis formulam in tota Provincia inſtituendam, Sacra Synodus decrevit, ut ea, quæ vulgò appellantur Agenda, per Rn̄dmum D. Epiſcopum Wladiſlavien̄: recens edita, ab omnibus, ad quos Sacramentorum adminiſtratio pertinet, habeantur; ex eorumq; præſcripto omnia fiant, & procurentur.

Vide in Syn: Węzyk: de lib: &c.

CAPUT XXII.

Miſſalia, Breviaria, &c. ad inſtar Romanorum Miſſalium & Breviariorum ordinanda, & reformanda.

Eadem

EAdem Sacra Synodus, ad tollendam varietatem in orationibus & cantu Ecclesiastico, Missalia & Breviaria Romana, ex authoritate Sacrosancti Concilii Tridentini conscripta, atq; edita, in usum Provinciæ istius recepit, ad eaq; universum cantum Ecclesiasticum conformari præcipit: ac ut in singulis Diœcesibus, tàm in Cathedralibus quàm in Collegiatis, atq; Parœcialibus, deputentur homines ejus rei periti, qui Indices librorum, quibus cantus Ecclesiasticus continetur, debito ordine conficiant, & ad instar Missalium atq; Breviariorum Romanorum conscribant. Quod si quid in antiquis Gradualibus & Antiphonariis ad præsens institutum desideratum fuerit, id sumptu Episcoporum & Capitulorum conscribatur, & suppleatur. Quod institutum ante proximam Synodum Provincialem perfici, & in usum deduci, Synodus omninò vult, & mandat.

CAPUT XXIII.

Post mortem quorumcunq; Spiritualium, bona Ecclesiastica non diripienda.

BOna Ecclesiastica, post mortem quorumvis Prælatorum, spoliari & deformari non permittantur, omniaq; quæ in eis in possessionem venienti Prælato tradita fuerunt, secundum Inventaria ijs, ad quos provisio bonorum vacantium pertinet, integrè reddantur: ac insuper, quicquid clavo affixum fuerit, loco suo relinquatur. De intestatis verò Rndmis DD. Archiepiscopis & Episcopis, Canones

nones veteres & Statuta Provincialia, per omnia robur suum obtineant.

CAPUT XXIV.

Supellex sacra, ad Missæ Sacrificium pertinens, mundissimè servetur.

AD majorem reverentiam Sacrosancti Sacrificii Missæ, Sancta Synodus decernit, ut Corporalia, Calices, Purificatoria, & alia ad Sacrificium Missæ necessaria, in Ecclesiis sint munda, benedicta & consecrata; ita, ut in visitationibus, omnia hæc debito ordine reperiantur; sub pœnis suspensionis incurreñ: arbitrió Ordinarii moderandis.

CAPUT XXV.

Confessarii, seu Pœnitentiarii, circa Ecclesias Cathedrales & Collegiatas, sint docti, & discreti.

Sess: 24. c. 8. de ref: Sup: c. 1. item 2. & pen: de off: ord:

CUm tota ratio emendandæ vitæ, in examine conscientiæ versetur, ideò Sancta Synodus Decretum Sacrosancti Conc: Trid: exequutioni demandando, statuit, ut non solum circa Ecclesias Cathedrales, sed etiam Collegiatas, sint docti Confessarii seu Pœnitentiarii, qui confessionem audiant, & eos qui ad confessionem veniunt, diligenter examinent, non contenti generali peccatorum confessione: cùm post intimum de peccatis dolorem, qui in pœnitente requiritur, nihil magis necessarium sit, ut ritè peragatur confessio, quàm diligens discussio & inquisitio, de

specie

specie & numero peccatorum, & eorum circumstantiis peccatum aggravantibus.

Ut autem in confessionibus audiendis instructiores sint Parochi; decernit Sacra Synodus, ut Parochi præ manibus habeant Directorium Joannis Polanci, Theologi Soc: Jesu, & Summam aliquam, utpotè, Sylvestri, Tabianæ, &c.

CAPUT XXVI.

Hæreticorum libri in Scholis non legantur.

AD majorem detestationem Hæresum, & ut servetur Decretum Sacrosancti Conc: Trid: Synodus inhibet, ut nullus Hæreticorum liber, præsertim in Scholis, legatur, neq; à quoquam retineatur; juxta Concilium Tridentinum, & Indicem Romanum. Catechismus verò Romanus solus, omnibus Scholaribus publicè legatur.

CAPUT XXVII.

Bibliothecæ revideantur.

STatutum antiquum innovando, Sacra Synodus decernit, ne Bibliopolæ vel Impressores libros imprimere, vel undecunq; advectos vendere audeant, priusquā examinati probatiq; fuerint ab Ordinario; juxta Decretum Concilii Tridentini. Contra quos petendum est à S. R. M. ut ultra ipsorum librorum amissionem, gravior aliqua pœna statuatur, præter alia sancita ab eodem Concilio Tridentino, & ab Indice Romano.

Sup: c. decrevit. & Impressores de offi: orde Sess: 4. in Decreto. § sed & Impressorib9.

CAPUT

CAPUT XXVIII.

Examinatores deputandi ex præscripto Concilii.

Sess: 24. c. 18. de ref:

UT forma & modus in providendis Ecclesiis Parochialibus, juxta Sacrosancti Concilii Tridentini Decretum servetur; monentur omnes Episcopi, ut in suis primis Synodis Diœcesanis, deputent Examinatores ex præscripto dicti Concilii, & inter dictos Deputatos, non comprehendant suos Vicarios generales: cùm Concilium dicat, quòd examen fiat ab Episcopo, sive eo impedito, ab ejus Vicario generali, atq; ab aliis Examinatoribus.

CAPUT XXIX.

Bulla Cœnæ Domini sæpiùs promulganda.

DEcernit & statuit Sacra Synodus, ut Bulla Cœnæ Domini, singulîs annîs primo quoquo tempore promulgetur, & deinde Dominicâ primâ Adventûs, & Quadragesimæ, declaretur populo in Sacris Concionibus, ut Confessarii sciant omnes Casus Summo Pontifici reservatos. Cujus quidem Bullæ tenor sequitur, & est talis.

Literæ

Literæ Processus S D. N. GREGORII Papæ XIII.

Lectæ die Cœnæ Domini, Anni M. D. LXX. VIII.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Noverint universi hoc præsens publicum transumptum inspecturi, quod Nos Hieronymus Matthæjus Protonotarius Apostolicus, Utriusq; signaturæ S D. N Papæ Referendarius, Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generalis Auditor, Romanæq; Curiæ Iudex Ordinarius, Sententiarumq; & Censurarum latarum, ac quarumcunq; literarum Apostolicarum Universalis Executor, ab eodem S. D. N. Papa deputatus, vidimus & diligenter inspexerimus literas Apostolicas, S. D. N. Gregorii, Divinâ providentiâ Papæ XIII. hodie, qui fuit dies Iovis Sancti, & Cœnæ Domini, & solenniter more solito lectas & publicatas, ejusq; vera Bulla plumbea, cum cordula rubei croceiq; colorum, more Rom: Cur: pendente Bullatas, & omni suspicione carentes, subsequentis tenoris: Initium trãsumpti literarum.

GREGORIUS EPISCOPUS.

Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

Consueverunt Romani Pontifices prædecessores nostri, ad retinendam puritatem religionis Christianæ, & ipsius unitatem, quæ in conjunctione membrorum ad unum caput, *Proœmium literarũ.*

Christum videlicet, ejusq; Vicarium, principaliter consistit, & sanctam fidelium societatem ab offensione servandam, arma justitiæ per ministerium Apostolatûs, in præsenti celebritate exercere.

Excömunicatio, & anathematizatio

1. In hæreticos, eorum fautores, libros legentes, & schismaticos, qui ab obedientia Romanæ Pontif. recedunt.

1. Nos igitur vetustum & solennem hunc morem sequentes, excommunicamus & anathematizamus, ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti; authoritate quoq; beatorum Apostolorum Petri & Pauli, ac nostra quoscunq; Hussitas, Viclevitas, Lutheranos, Zvinglianos, Calvinistas, Ugonotos, Anabaptistas, Trinitarios, ac omnes & singulos alios Hæreticos, quocunque nomine nuncupentur, & cujuscunque sectæ existant, & eorum credentes, ipsorumq; receptatores, & fautores, & generaliter quoslibet defensores, ac eorundem libros hæresim continentes, vel de religione tractantes, sine authoritate nostra, & S. Sedis Apostolicæ, scienter, legentes aut tenentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore: necnon Schismaticos, & eos qui se à nostra & Rom: Pont: pro tempore existentis obedientia, pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

2. In appellantes à Papa ad futurum Concilium.

2. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos cujuscunq; status, gradus, seu conditionis fuerint, & interdicimus, Universitates, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur, ab ordinationibus, sententiis, seu mandatis nostris, ac Rom: Pont: pro tempore existentium, ad Universale futurum Concilium appellantes, necnon eos, quorum auxilio vel favore appellatum fuerit.

3. In piratas, eorū receptatores & fautores.

3. Item excommunicamus & anathematizamus omnes piratas, latrunculos maritimos, & illos præcipuè, qui mare nostrum à Monte argentario usque ad Terracinam discurrentes; eos qui in illo navigant, deprædantur, mutilant, interficiunt, rebusvè & bonis suis spoliant, omnesque receptatores eorundem, & eis auxilium scienter dantes, vel favorem.

4.

4. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos

singulos; qui Christianorum quorumcunque navibus tempestate in transversum (ut dici solet) jactatis, naufragium passis, aut etiam submersis, sive in ipsis navibus, sive ex eis dilapsa, & in mari, vel littore inventa, cujuscunque generis bona, tam in nostris Thyrreni & Adriaci, quàm in quibuscunque aliis cujuscunque maris regionibus & littoribus, rapuerint, aut scienter ipsi sibi acceperint, aut ab aliis rapta seu accepta, scienter ipsi sibi acceperint, aut ab aliis rapta seu accepta, scienter receperint: ita ut nec etiam ob quodcunque Privilegium, consvetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum excusari possint. In rapientes naufragorũ bona, aut scienter ab aliis rapta, accipiẽtes.

5. Item excommunicamus & anathematizamus omnes, qui in terris suis nova pedagia seu gabellas, ad id potestatem non habentes, imponunt, vel augent, aut imponi vel augeri prohibita exigunt. 5. In imponentes nova pedagia & gabellas, vel eas augentes.

6. Item excommunicamus & anathematizamus omnes falsarios Literarum Apostolicarum, & in forma Brevis, ac supplicationum gratiam, vel justitiam concernentium, per Rom: Pontif: S. R. E. Vicecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Rom: Pont: signatarum, aut sub nomine ejusdem Rom: Pont: seu Vicecancellarii, aut gerentium vices prædictorum, signantes supplicationes easdem. Extendentes constitutionem fœl: rec: Innocentii Papæ tertii, quæ incipit: *Ad falsariorum*, cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificantes seu mutantes supplicationes, per nos, seu de mandato nostro signatas & datas, sine nostra, aut Datarii nostri licentia. 6. In falsificantes literas Apostolicas, aut supplicationes, à quocunque authoritate habente, signatas.

7. Item excommunicamus & anathematizamus omnes, illos qui equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atq; bellica instrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipso canape quàm ex quacunque alia materia; & ipsam materiam aliaque hujusmodi, quibus Christianos impugnant, deferunt Saracenis, Turcis, & aliis Christi nominis inimicis. Necnon illos qui per se vel alium, seu 7. In deferentes arma, & alia bellico usui apta, ad Turcas & Reipublicæ statum concernentia.

13. In Officiales Principū secularium, & Prælatos, qui causas Ecclesiasticas à Iudicibus Apostolicis avocant; & actores ad revocanda impetrata compellunt.

13. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos Cancellarios, Vicecancellarios, & Consiliarios ordinarios & extraordinarios, quorumcunque Regum & Principum, ac Præsidentes Cancellarium, Consiliorum, & Parlamentorum: necnon Procuratores generales eorundem, vel aliorum Principum secularium, etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, quocunque nomine nuncupentur: aliosq; Judices, tam Ordinarios quam delegatos, necnon Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Commendarios, Vicarios, & Officiales, qui per se vel alium, seu alios authoritate propria & defacto, quarumcunq; exemptionum, vel aliarum gratiarum & literarum Apostolicarum, prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias Spirituales, & Spiritualibus annexas causas, ab Auditoribus & Commissariis nostris, aliisq; Judicibus Ecclesiasticis avocant, illarum cursum, & audientiam, ac personas, Capitula, Conventus, Collegia, causas ipsas prosequi volentes, impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Judices interponunt, ac partes actrices, quæ illas committi fecerunt & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum, citationes vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis illis contentis, absolvi statuunt & compellunt; vel aliâs executionem literarum Apostolicarum, vel executorialium, Processuum, ac Decretorum prædictorum, etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quod ad nos informandos, ut ipsi dicunt, supplicaverint, aut supplicari fecerint; nisi ipsæ supplicationes hujusmodi, coram nobis, & Sede Apostolica, legitimè prosequantur, quomodolibet impendiunt, vel suum ad id favorem, consilium, aut assensum præstant.

14. In Iudices seculares, qui Ecclesiasticas personas ad sua

14. Quivè ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam quorumcunque, personas Ecclesiasticas, Capitula, Conventus, & Collegia Ecclesiarum quarumcunque, coram se ad eorum Tribunal, audientiam, Cancellariam, Consilium vel Parlamentum, præ-

tum; præter Juris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè vel indirectè, quovis quæsito colore. Necnon qui Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, seu quævis alia Decreta, in genere vel in specie, ex quavis causa, & quovis quæsito colore, ac atiam prætextu Literarum Apostolicarum usu non receptarum, seu revocatarum, vel cujusvis consvetudinis aut Privilegii, vel aliâs quomodolibet fecerint, ordinaverint & publicaverint, vel factis & ordinatis usi fuerint, unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur vel deprimitur, aut aliâs quovis modo restringitur, seu nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcunq; Ecclesiarum Juribus, quomodolibet, directè vel indirectè, tacitè vel expressè, præjudicatur.

Tribunalia. trahunt, qui que Ecclesiasticam libertatē tollunt, vel in aliquo lædunt.

15. Necnon qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores vel inferiores Prælatos, omnes alios quoscunque Judices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet impediunt; quominùs sua jurisditione Ecclesiastica contra quoscunq; utantur, secundum quod Canones & Sacræ Constitutiones Ecclesiasticæ, & Decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini, statuerunt.

15. In impedientes Prælatos, ne sua jurisditione utātur.

16. Quivè Jurisditiones, seu fructus, redditus & proventus, ad nos & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas, ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes, usurpant, vel etiam quavis occasione vel causa, sine Rom: Pont: vel eorum ad quos jure pertinent, expressa licentiâ sequestrant.

16. In usurpantes Sedis Apostolicæ, & quarumcūq; Ecclesiarum jurisditiones vel fructus, aut eos sequestrantes.

17. Quivè collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus hujusmodi, absque simili Rom: Pont: speciali & expressa licentia, imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita etiam à sponte dantibus & concedentibus, recipiunt: necnon qui per se vel alium, sive alios di-

17. In imponētes decimas & onera, personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis, aut eorum fructibus.

rectè vel

rectè vel indirectè, prædicta facere, exequi & procurare, aut in eisdem auxilium, consilium vel favorem, aut votum, seu suffragium, palàm vel occultè, præstare non verentur, cujuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis aut status; etiamsi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ, & alii Potentatus quicunq; etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus & Terris, quoquo modo præsidentes, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti: Innovantes Decreta super his per Sacros Canones, tam in Lateranen: novissimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

18. Contra Iudices seculares in causis capitalibus, seu criminalibus, contra Ecclesiasticas personas se interponentes

18. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & quoscunque Magistratus, Senatores, Præsidentes, Auditores, & alios Judices, quocunque nomine vocentur, ac Cancellarios, Vicecancellarios, Notarios, Scribas, ac Executores, & Subexecutores, & alios quoquo modo se intrrponentes in causis Capitalibus seu criminalibus, contra personas Ecclesiasticas, illas banniendo, cupiendo, processando, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo; etiam prætextu quorumcunque Privilegiorum à Sede Apostolica, ex quibusvis causis, ac sub quibuscunq; Regibus, Ducibus, Principibus, Respub: Monarchis, Civitatibus, & aliis quibuscunq; Potentatibus, quocunq; nomine censeantur, quæ nolumus illis in aliquo suffragari, illa omnia exnunc in irritum revocando.

19. In occupantes loca & terras Ecclesiæ Rom: & in illis supremam jurisdictionem usurpantes.

19. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, per se vel alium, seu alios, directè vel indirectè, sub quocunque titulo vel colore, defacto occupant vel detinent, vel hostiliter destruunt vel invadunt, aut occupare, detinere, vel destruere, aut invadere hostiliter præsumpserint, in totum, vel in partem, Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ & Corsicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venaysinum, Sabinensem, Marchiæ Anconitanæ, Massæ, Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas Provincias, illarumque terras & loca,

& loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum, Civitatesque nostras, Bononiam, Cesenam, Ariminum, Beneventum, Perusium, Avinionem, Civitatem Castelli, Tudertum, & alias Civitates, terras & loca, vel Jura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia; dictæ Romanæ Ecclesiæ, mediatè vel immediatè subiecta: quivè supremam jurisditionem in illis, nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem, de facto usurpare, perturbare, retinere & vexare, variis modis præsumunt: Necnon adhærentes, fautores & defensores eorum seu illis auxilium, consilium, vel favorem, quomodolibet præstantes.

20. In raptores supellectilium & scripturarũ Cameræ, & Palacii Apostolici.

20. Necnon omnes & singulos, supellectilium, librorum, scripturarum, & bonorum Cameræ & Palacii Apostolici, ex eodem Palacio, infirmitatis Rom: Pont: ac Sedis Apostolicæ vacationis tempore, ablatores, raptores, & illorum detentores, ac quoscunq; alios, ad quorum manus bona prædicta, quocunq; titulo, ex quavis causa, scienter pervenerint.

21. Quãdiu præsens Processus duret.

21. Volentes præsentes nostros processus, ac omnia & quæcunque his literis contenta, quousque alii hujusmodi processus, à nobis, aut Rom: Pont: pro tempore existente, fiant, aut, publicentur, durare, suosq; effectus omninò sortiri.

22. Reservatio absolutionis Roman: Pontifici.

22. Cæterùm à prædictis sententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstitâ, absolvi possit; etiam prætextu quarumvis facultatum & indultorum, quibuscunque personis Ecclesiasticis secularibus, & quorumvis Ordinum etiam Mendicantium, & Militiarum Regularibus, etiam Episcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipsisq; Ordinibus & eorum Monasteriis, Conventibus & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreta, verbô, literîs, aut alia quacunque scripturâ, in genere & in specie, concessorum & innovatorum, ac concedendorum & innovandorum.

23. Contra absolventes, in supradictis casibus.

23. Quod si fortè aliqui contra tenorem præsentium, talibus excommunicatione & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint; eos excommunicationis sententià innodamus, graviùs contra eos, Spiritualiter & temporaliter, prout expedire noverimus, processuri.

24. Absolutio Rom: Pontificis, etiã solẽnis, quos non cõprehendat.

24. Declarantes ac protestantes quamcunq; absolutionem, etiam solenniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi priùs à præmissis cum vero proposito ulterius similia non commitendi, destiterint: ac quo ad eos, qui contra libertatem, ut præmittitur, statuta fecerint, nisi priùs Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas & Decreta hujusmodi, publicè revocaverint, & ex Archivis, seù Capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri & cassari, ac nos de revocatione hujusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari. Quin etiam per hujusmodi absolutionem, aut quoscunq; alios actus contrarios, tacitos vel expressos, ac etiam per patientiam, & tollerantiam nostram, vel successorum nostrorum, quantocunq; tempore continuata, in præmissis omnibus & singulis, ac quibuscunque Juribus Apostolicæ, ac S. R. E. undecunque & quomodocunque quæsitis vel quærendis, nullatenùs præjudicari posse, seu debere.

25. Quod non obstant Privilegia, aut quævis Apostolica indulta, quominꝰ in hoc processu includatur.

25. Non obstantibûs Privilegiîs, Indulgentiîs, & literîs Apostolicis, generalibus vel specialibus, supradictis vel eorum alicui, seu aliquibus & aliis, cujuscunque Ordinis, status vel conditionis, dignitatis & præeminentiæ fuerint, etiamsi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica & mundana præfulceant dignitate; vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, seu locis, à prædicta Sede, ex quavis causa, etiam per viam contractûs aut remunerationis, & sub quavis alia forma & tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis concessis, etiam continentibus, quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint, per

literas

literas Apost: non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de Indulto hujusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem. Necnon consvetudinibus etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcunque longissimis, & aliis quibuslibet observantiis, scriptis vel non scriptis, per quæ contra hos nostros processus ac sententias, quo minùs includantur in eis se juvare valeant vel tueri: quæ omnia quò ad hoc, eorum omnium tenores, ac si ad verbum nihil penitùs omisso insererentur, præsentibus pro expressis habentes, penitûs tollimus, & omninò revocamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

26. Ut verò præsentes nostri Processus ad communem omnium notitiam faciliùs deducantur, chartas seu membranas, Processus ipsos continentes, valvis Ecclesiæ S. Joannis-Lateranen. & Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, appendi faciemus, quæ Processus ipsos quasi sonoro præconio, & patulo indicio publicabunt; ut ij, quos Processus hujusmodi contingunt, quòd ad ipsos non pervenerint, aut quòd ipsos ignoraverint, nullam possint excusationem prætendere, aut ignorantiam allegare: cùm non sit verisimile id remanere incognitum, quòd tam patenter omnibus publicatur.

26. Quod appensio processus in valvis Ecclesiæ S. Joannis Lateranen. & Basilicæ Principis Apostolorum, ignorantiæ, aut excusationi alicujus, locum non relinquat.

27. Insuper, ut Processus ipsi ac præsentes literæ, ac omnia & singula in eis contenta, eò fiant notiora, quò in plerisque civitatibus & locis, fuerint publicata; universis & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & Locorum Ordinariis, Prælatis & Rectoribus ubilibet constitutis, per hæc scripta committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ districtè precipiendo mandamus, ut per se vel alium, seu alios, præsentes literas, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, semel in anno, ut si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesiis suis, dum in eis major populi multitudo ad divina convenerit, solenniter publicent, & ad Christifidelium mentes reducant, nuntient, & declarent.

27. Quod Ordinarii Locorum quotannis præsentem processum in suis Ecclesiis frequenti populo publicari curent.

18. Cæterùm hortamur eosdem universos & singulos Pa- 18.

 triarchas,

CAPUT XXVIII.

Examinatores deputandi ex præscripto Concilii.

UT forma & modus in providendis Ecclesiis Parochialibus, juxta Sacrosancti Concilii Tridentini Decretum serveтur; monentur omnes Episcopi, ut in suis primis Synodis Diœcesanis, deputent Examinatores ex præscripto dicti Concilii, & inter dictos Deputatos, non comprehendant suos Vicarios generales: cùm Concilium dicat, quòd examen fiat ab Episcopo, sive eo impedito, ab ejus Vicario generali, atq; ab aliis Examinatoribus.

Sess: 24. c. 18. de ref:

CAPUT XXIX.

Bulla Cœnæ Domini sæpiùs promulganda.

DEcernit & statuit Sacra Synodus, ut Bulla Cœnæ Domini, singulîs annîs primo quoquo tempore promulgetur, & deinde Dominicâ primâ Adventûs, & Quadragesimæ, declaretur populo in Sacris Concionibus, ut Confessarii sciant omnes Casus Summo Pontifici reservatos. Cujus quidem Bullæ tenor sequitur, & est talis.

Literæ

Literæ Processus S D. N. GREGORII Papæ XIII.

Lectæ die Cœnæ Domini, Anni M. D. LXX. VIII.

In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

NOverint universi hoc præsens publicum transumptum inspecturi, quod Nos Hieronymus Matthæjus Protonotarius Apostolicus, Utriusq; signaturæ S D. N Papæ Referendarius, Curiæ causarum Cameræ Apostolicæ generalis Auditor, Romanæq; Curiæ Iudex Ordinarius, Sententiarumq; & Censurarum latarum, ac quarumcunq; literarum Apostolicarum Universalis Executor, ab eodem S. D. N. Papa deputatus, vidimus & diligenter inspexerimus literas Apostolicas, S. D. N. Gregorii, Divinâ providentiâ Papæ XIII. hodie, qui fuit dies Jovis Sancti, & Cœnæ Domini, & solenniter more solito lectas & publicatas, ejusq; vera Bulla plumbea, cum cordula rubei croceiq; colorum, more Rom: Cur: pendente Bullatas, & omni suspicione carentes, subsequentis tenoris: Initium trāsumpti literarum.

GREGORIUS EPISCOPUS.

Servus servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

COnsveverunt Romani Pontifices prædecessores nostri, ad retinendam puritatem religionis Christianæ, & ipsius unitatem, quæ in conjunctione membrorum ad unum caput, *Proœmium literarū.*

Christum videlicet, ejusq; Vicarium, principaliter consistit, & sanctam fidelium societatem ab offensione servandam, arma justitiæ per ministerium Apostolatûs, in præsenti celebritate exercere.

Excōmunicatio, & anathematizatio

1. *In hæreticos, eorum fautores, libros legentes, & schismaticos, qui ab obedientia Romani Pontif. recedunt.*

1. Nos igitur vetustum & solennem hunc morem sequentes, excommunicamus & anathematizamus, ex parte Dei Omnipotentis, Patris, & Filii, & Spiritus sancti; authoritate quoq; beatorum Apostolorum Petri & Pauli, ac nostra quoscunq; Hussitas, Viclevitas, Lutheranos, Zvinglianos, Calvinistas, Ugonotos, Anabaptistas, Trinitarios, ac omnes & singulos alios Hæreticos, quocunque nomine nuncupentur, & cujuscunque sectæ existant, & eorum credentes, ipsorumq; receptatores, & fautores, & generaliter quoslibet defensores, ac eorundem libros hæresim continentes, vel de religione tractantes, sine authoritate nostra, & S. Sedis Apostolicæ, scienter, legentes aut tenentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publicè vel occultè, quovis ingenio vel colore: necnon Schismaticos, & eos qui se à nostra & Rom: Pont: pro tempore existentis obedientia, pertinaciter subtrahunt, vel recedunt.

2. *In appellantes à Papa ad futurum Concilium,*

2. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos cujuscunq; status, gradus, seu conditionis fuerint, & interdicimus, Universitates, Collegia, & Capitula quocunque nomine nuncupentur, ab ordinationibus, sententiis, seu mandatis nostris, ac Rom: Pont: pro tempore existentium, ad Universale futurum Concilium appellantes, necnon eos, quorum auxilio vel favore appellatum fuerit.

3. *In piratas, eorū receptatores & fautores.*

3. Item excommunicamus & anathematizamus omnes piratas, latrunculos maritimos, & illos præcipuè, qui mare nostrum à Monte argentario usque ad Terracinam discurrentes; eos qui in illo navigant, deprædantur, mutilant, interficiunt, rebusvè & bonis suis spoliant, omnesque receptatores eorundem, & eis auxilium scienter dantes, vel favorem.

4.

4. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos

singulos; qui Christianorum quorumcunque navibus tempestate in transversum (ut dici solet) jactatis, naufragium passis, aut etiam submersis, sive in ipsis navibus, sive ex eis dilapsa, & in mari, vel littore inventa, cujuscunque generis bona, tam in nostris Thyrreni & Adriaci, quàm in quibuscunque aliis cujuscunque maris regionibus & littoribus, rapuerint, aut scienter ipsi sibi acceperint, aut ab aliis rapta seu accepta, scienter ipsi sibi acceperint, aut ab aliis rapta seu accepta, scienter receperint: ita ut nec etiam ob quodcunque Privilegium, consvetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis temporis possessionem, seu alium quemcunque prætextum excusari possint. In rapientes naufragorũ bona, aut scienter ab aliis rapta, accipiẽtes.

5. Item excommunicamus & anathematizamus omnes, qui in terris suis nova pedagia seu gabellas, ad id potestatem non habentes, imponunt, vel augent, aut imponi vel augeri prohibita exigunt. 5. In imponentes nova pedagia & gabellas, vel eas augetes.

6. Item excommunicamus & anathematizamus omnes falsarios Literarum Apostolicarum, & in forma Brevis, ac supplicationum gratiam, vel justitiam concernentium, per Rom: Pontif: S. R. E. Viceecancellarium, seu gerentes vices eorum, aut de mandato ejusdem Rom: Pont: signatarum, aut sub nomine ejusdem Rom: Pont: seu Viceecancellarii, aut gerentium vices prædictorum, signantes supplicationes easdem. Extendentes constitutionem fœl: rec: Innocentii Papæ tertii, quæ incipit: *Ad falsariorum*, cum omnibus pœnis in ea contentis, ad falsificantes seu mutantes supplicationes, per nos, seu de mandato nostro signatas & datas, sine nostra, aut Datarii nostri licentia. 6. In falsificãtes literas Apostolicas, aut supplicationes, à quocunque authoritatẽ habente, signatas.

7. Item excommunicamus & anathematizamus omnes, illos qui equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera, atq; bellica instrumenta, lignamina, canapem, funes, tam ex ipso canape quàm ex quacunque alia materia; & ipsam materiam aliaque hujusmodi, quibus Christianos impugnant, deferunt Saracenis, Turcis, & aliis Christi nominis inimicis. Necnon illos qui per se vel alium, seu 7. In deferentes arma, & alia bellico usui apta, ad Turcas & Reipublicæ statum concernentia.

prædictis enunciãtes. um, seu alios de rebus Christianæ Reipub: statum concernentibus, in Christianorum perniciem & damnum, ipsos Turcas, & Christianæ religionis inimicos, certiores faciunt, illisq; ad id auxilium, consilium vel favorem, quomodolibet præstant: Non obstantibus quibuscunque Privilegiis & concessionibus, quibuscunque Principibus & Dominis, sive privatis personis, per nos, & Sedem prædictam, hactenus concessis, quæ illis nolumus in aliquo suffragari.

8. In impediẽtes eos, qui victualia, & alia necessaria, Romã convehunt.

8. Item excommunicamus & anathematizamus omnes impedientes, sive invadentes, eos qui victualia, seu alia ad usum Romanæ Curiæ necessaria adducunt, ac etiam eos, qui ne ad Romanam Curiam adducantur vel deferantur, impediunt seu perturbant, vel qui talia fieri faciunt, vel facientes defendunt, cujuscunq; fuerint ordinis, præeminentiæ, conditionis & status, etiamsi Pontificali vel Regali, aut alia quavis Ecclesiastica vel mundana præfulgeant dignitate.

9. In eos qui ex proposito Romipetas offendunt.

9. Item excommunicamus & anathematizamus omnes ex proposito interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu deprædantes Romipetas seu peregrinos ad Urbem, causa devotionis seu peregrinationis, & prorsus omnes alios ad Sedem Apostolicam accedentes, vel apud eam morantes, aut recedentes ab ipsa, & illis dantes auxilium, consilium, vel favorem.

10. In eos, qui sine jurisditione in Curia cõmorãtes, vexant.

10. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui non habentes in eadem Curia jurisditionem ordinariam vel delegatam, ejus prætextu capiunt, spoliant, detinent morantes in eadem, vel qui talia fieri mandant.

11. In offendentes S. R. E. Cardinales, & alios Prælatos.

11. Item excommunicamus & anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, verberantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicæ Legatos vel Nuncios, aut eosdem ejicientes à suis Diœcesibus, territoriis, terris, seu dominiis, eaque mandantes, vel rata habentes, seu præstantes eis auxilium, consilium, vel favorem.

12. Item

12. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, qui per se vel alium, seu alios, quascunque personas Ecclesiasticas vel seculares, ad dictam curiam super eorum causis & negotiis recurrentes, illasque in eadem Curia prosequentes, aut procurantes, negotiorumque gestores, Advocatos, Procuratores ipsorum, seu etiam Auditores vel Judices, super dictis causis vel negotiis deputatos, occasione causarum vel negotiorum hujusmodi verberant, mutilant vel occidunt, seu bonis spoliant; vel qui per se vel alium, seu alios, directè vel indirectè, prædicta exequi vel procurare, aut in eisdem consilium, auxilium vel favorem, præstare non verentur, cujuscunque præeminentiæ & dignitatis fuerint: ac illos qui Literas Apostolicas, & in forma Brevis, tam gratiam quàm justitiam concernentes, ac etiam citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, processus, executoriales, aliaque decreta quæcunque, à nobis & Sede Apostolica, seu Legatis, Nunciis, Præsidentibus, Cameræ Apostolicæ Auditoribus & Commissariis, aliisque Judicibus, & delegatis Apostolicis emanata, & quæ pro tempore emanaverint, simpliciter, vel sine eorum beneplacito, consensu vel examine, executioni demandari; aut ne Tabelliones & Notarii, super hujusmodi literarum & Processuum executione, instrumenta vel acta conficere, aut confecta parti cujus interest, tradere debeant, impediunt vel prohibent, aut impediri vel prohiberi procurant. Ac Notarios, Executores, & Subexecutores literarum, citationum, monitoriorum, & aliorum prædictorum, capiunt, carcerant, & detinent, vel capi, carcerari & detineri faciunt; quinque etiam quibuscunque personis in genere vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis seu gratiis vel literis impetrandis, ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas vel literas à dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur, directè vel indirectè, prohibere, statuere, seu mandare vel eas apud se, aut Notarium, seu Tabellionem, vel alias quomodolibet retinere præsumunt.

12. In eos qui ad Rõ: Curã recurrẽtes, offendunt, aut executionem literarum Apostolicarum impediunt, & ad gratias impetrãdas accedentes, prohibent.

13. In Officiales Principũ secularium, & Prælatos, qui causas Ecclesiasticas à Iudicibus Apostolicis avocant; & actores ad revocanda impetrata compellunt.

13. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & singulos Cancellarios, Vicecancellarios, & Consiliarios ordinarios & extraordinarios, quorumcunque Regum & Principum, ac Præsidentes Cancellarium, Consiliorum, & Parlamentorum: necnon Procuratores generales eorundem, vel aliorum Principum secularium, etiamsi Imperiali, Regali, Ducali, vel alia quacunque præfulgeant dignitate, quocunque nomine nuncupentur: aliosq; Judices, tam Ordinarios quam delegatos, necnon Archiepiscopos, Episcopos, Abbates, Commendatarios, Vicarios, & Officiales, qui per se vel alium, seu alios authoritate propria & defacto, quarumcunq; exemptionum, vel aliarum gratiarum & literarum Apostolicarum, prætextu, beneficiales, & decimarum, ac alias Spirituales, & Spiritualibus annexas causas, ab Auditoribus & Commissariis nostris, aliisq; Judicibus Ecclesiasticis avocant, illarum cursum, & audientiam, ac personas, Capitula, Conventus, Collegia, causas ipsas prosequi volentes, impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Judices interponunt, ac partes actrices, quæ illas committi fecerunt & faciunt, ad revocandum, & revocari faciendum, citationes vel inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, & ad faciendum, vel consentiendum eos, contra quos tales inhibitiones emanarunt, à censuris, & pœnis illis contentis, absolvi statuunt & compellunt; vel aliâs executionem literarum Apostolicarum, vel executorialium, Processuum, ac Decretorum prædictorum, etiam sub prætextu violentiæ prohibendæ, vel quod ad nos informandos, ut ipsi dicunt, supplicaverint, aut supplicari fecerint; nisi ipsæ supplicationes hujusmodi, coram nobis, & Sede Apostolica, legitimè prosequantur, quomodolibet impendiunt, vel suum ad id favorem, consilium, aut assensum præstant.

14. In Iudices seculares, qui Ecclesiasticas personas ad sua

14. Quivè ex eorum prætenso officio, vel ad instantiam quorumcunque, personas Ecclesiasticas, Capitula, Conventus, & Collegia Ecclesiarum quarumcunque, coram se ad eorum Tribunal, audientiam, Cancellariam, Consilium vel Parlamentum, præ-

tum, præter Juris Canonici dispositionem, trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directè vel indirectè, quovis quæsito colore. Necnon qui Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas, seu quævis alia Decreta, in genere vel in specie, ex quavis causa, & quovis quæsito colore, ac etiam prætextu Literarum Apostolicarum usu non receptarum, seu revocatarum, vel cujusvis consvetudinis aut Privilegii, vel aliâs quomodolibet fecerint, ordinaverint & publicaverint, vel factis & ordinatis usi fuerint, unde libertas Ecclesiastica tollitur, seu in aliquo læditur vel deprimitur, aut aliâs quovis modo restringitur, seu nostris, & dictæ Sedis, ac quarumcunq; Ecclesiarum Juribus, quomodolibet, directè vel indirectè, tacitè vel expressè, præjudicatur.

Tribunalia trahunt, qui que Ecclesiasticam libertaté tollunt, vel in aliquo lædunt.

15. Necnon qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores vel inferiores Prælatos, omnes alios quoscunque Judices Ecclesiasticos ordinarios quomodolibet impediunt; quominùs sua jurisditione Ecclesiastica contra quoscunq; utantur, secundum quod Canones & Sacræ Constitutiones Ecclesiasticæ, & Decreta Conciliorum generalium, & præsertim Tridentini, statuerunt.

15. In impedientes Prælatos, ne sua jurisditione utantur.

16. Quivè Jurisditiones, seu fructus, redditus & proventus, ad nos & Sedem Apostolicam, & quascunque Ecclesiasticas personas, ratione Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum pertinentes, usurpant, vel etiam quavis occasione vel causa, sine Rom: Pont: vel eorum ad quos jure pertinent, expressa licentiâ sequestrant.

16. In usurpantes Sedis Apostolicæ, & quarumcũq; Ecclesiarum jurisditiones vel fructus, aut eos sequestrantes.

17. Quivè collectas, decimas, taleas, præstantias, & alia onera Clericis, Prælatis, & aliis personis Ecclesiasticis, ac eorum & Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & proventibus hujusmodi, absque simili Rom: Pont: speciali & expressa licentia, imponunt, & diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sit imposita etiam à sponte dantibus & concedentibus, recipiunt: necnon qui per se vel alium, sive alios directè vel

17. In imponentes decimas & onera, personis Ecclesiasticis, Ecclesiis, Monasteriis, aut eorum fructibus.

rectè vel indirectè, prædicta facere, exequi & procurare, aut in eisdem auxilium, consilium vel favorem, aut votum, seu suffragium, palàm vel occultè, præstare non verentur, cujuscunque sint præeminentiæ, dignitatis, ordinis, conditionis aut status; etiamsi Imperiali, aut Regali præfulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones, Respublicæ, & alii Potentatus quicunq; etiam Regnis, Provinciis, Civitatibus & Terris, quoquo modo præsidentes, aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti: Innovantes Decreta super his per Sacros Canones, tam in Lateranen: novissimè celebrato, quàm aliis Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris, & pœnis in eis contentis.

18. Contra Iudices seculares in causis capitalibus, seu criminalibus, contra Ecclesiasticas personas se interponentes

18. Item excommunicamus & anathematizamus omnes & quoscunque Magistratus, Senatores, Præsidentes, Auditores, & alios Judices, quocunque nomine vocentur, ac Cancellarios, Viceecancellarios, Notarios, Scribas, ac Executores, & Subexecutores, & alios quoquo modo se intrrponentes in causis Capitalibus seu criminalibus, contra personas Ecclesiasticas, illas banniendo, cupiendo, processando, seu sententias contra illas proferendo, vel exequendo; etiam prætextu quorumcunque Privilegiorum à Sede Apostolica, ex quibusvis causis, ac sub quibuscunq; Regibus, Ducibus, Principibus, Respub: Monarchis, Civitatibus, & aliis quibuscunq; Potentatibus, quocunq; nomine censeantur, quæ nolumus illis in aliquo suffragari, illa omnia exnunc in irritum revocando.

19. In occupantes loca & terras Ecclesiæ Rom: & in illis supremam jurisdictionem usurpantes.

19. Item excommunicamus & anathematizamus omnes illos, per se vel alium, seu alios, directè vel indirectè, sub quocunque titulo vel colore, defacto occupant vel detinent, vel hostiliter destruunt vel invadunt, aut occupare, detinere, vel destruere, aut invadere hostiliter præsumpserint, in totum, vel in partem, Almam Urbem, Regnum Siciliæ, Insulas Sardiniæ & Corsicæ, Terras citra Pharum, Patrimonium B. Petri in Tuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venaysinum, Sabinensem, Marchiæ Anconitanæ, Massæ, Trebariæ, Romandiolæ, Campaniæ, & maritimas Provincias, illarumque terras & loca,

& loca, ac terras specialis commissionis Arnulphorum, Civitatesque nostras, Bononiam, Cesenam, Ariminum, Beneventum, Perusium, Avinionem, Civitatem Castelli, Tudertum, & alias Civitates, terras & loca, vel Jura ad ipsam Romanam Ecclesiam pertinentia; dictæ Romanæ Ecclesiæ, mediatè vel immediatè subiecta: quivè supremam jurisditionem in illis, nobis, & eidem Romanæ Ecclesiæ competentem, de facto usurpare, perturbare, retinere & vexare, variis modis præsumunt: Necnon adhærentes, fautores & defensores eorum seu illis auxilium, consilium, vel favorem, quomodolibet præstantes.

20. Necnon omnes & singulos, supellectilium, librorum, scripturarum, & bonorum Cameræ & Palacii Apostolici, ex eodem Palacio, infirmitatis Rom: Pont: ac Sedis Apostolicæ vacationis tempore, ablatores, raptores, & illorum detentores, ac quoscunq; alios, ad quorum manus bona prædicta, quocunq; titulo, ex quavis causa, scienter pervenerint. 20. In raptores supellectilium & scripturarũ Cameræ, & Palacii Apostolici.

21. Volentes præsentes nostros processus, ac omnia & quæcunque his literis contenta, quousque alii hujusmodi processus à nobis, aut Rom: Pont: pro tempore existente, fiant, aut, publicentur, durare, suosq; effectus omninò sortiri. 21. Quãdiu præsens Processus duret.

22. Cæterùm à prædictis sententiis nullus per alium, quàm per Romanum Pontificem, nisi in mortis articulo constitutus, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ mandatis, & satisfaciendo cautione præstitâ, absolvi possit; etiam prætextu quarumvis facultatum & indultorum, quibuscunque personis Ecclesiasticis secularibus, & quorumvis Ordinum etiam Mendicantium, & Militiarum Regularibus, etiam Episcopali, vel alia majori dignitate præditis, ipsisq; Ordinibus & eorum Monasteriis, Conventibus & Domibus, ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hospitalibus, & locis piis, necnon laicis, etiam Imperiali, Regali, & alia mundana excellentia fulgentibus, per nos & dictam Sedem, ac cujusvis Concilii Decreta, verbô, literîs, aut alia quacunque scripturâ, in genere & in specie, concessorum & innovatorum, ac concedendorum & innovandorum. 22. Reservatio absolutionis Roman: Pontifici.

23. Contra absolventes, in supradictis casibus. 23. Quod si fortè aliqui contra tenorem præsentium, talibus excommunicatione & anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto præsumpserint; eos excommunicationis sententiâ innodamus, graviùs contra eos, Spiritualiter & temporaliter, prout expedire noverimus, processuri.

24. Absolutio Rom: Pontificis, etiã solénis, quos non cóprehendat. 24. Declarantes ac protestantes quamcunq; absolutionem, etiam solenniter per nos faciendam, prædictos excommunicatos sub præsentibus comprehensos, nisi priùs à præmissis cum vero proposito ulterius similia non committendi, destiterint: ac quo ad eos, qui contra libertatem, ut præmittitur, statuta fecerint, nisi priùs Statuta, Ordinationes, Constitutiones, Pragmaticas & Decreta hujusmodi, publicè revocaverint, & ex Archivis, seù Capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata reperiuntur, deleri & cassari, ac nos de revocatione hujusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari. Qùin etiam per hujusmodi absolutionem, aut quoscunq; alios actus contrarios, tacitos vel expressos, ac etiam per patientiam, & tollerantiam nostram, vel successorum nostrorum, quantocunq; tempore continuata, in præmissis omnibus & singulis, ac quibuscunque Juribus Apostolicæ, ac S. R. E. undecunque & quomodocunque quæsitis vel quærendis, nullatenùs præjudicari posse, seu debere.

25. Quod non obstant Privilegia, aut quævis Apostolica indulta, quominº in hoc processu includatur. 25. Non obstantibûs Privilegiîs, Indulgentiîs, & literîs Apostolicis, generalibus vel specialibus, supradictis vel eorum alicui, seu aliquibus & aliis, cujuscunque Ordinis, status vel conditionis, dignitatis & præeminentiæ fuerint, etiamsi, ut præmittitur, Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica & mundana præfulgeant dignitate; vel eorum Regnis, Provinciis, Civitatibus, seu locis, à prædicta Sede, ex quavis causa, etiam per viam contractûs aut remunerationis, & sub quavis alia forma & tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum derogatoriis concessis, etiam continentibus, quòd excommunicari, anathematizari, vel interdici non possint, per literas

literas Apost: non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de Indulto hujusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus, & dignitatibus eorum mentionem. Necnon consvetudinibus etiam immemorabilibus, ac præscriptionibus quantumcunque longissimis, & aliis quibuslibet observantiis, scriptis vel non scriptis, per quæ contra hos nostros processus ac sententias, quo minùs includantur in eis se juvare valeant vel tueri: quæ omnia quò ad hoc, eorum omnium tenores, ac si ad verbum nihil penitùs omisso insererentur, præsentibus pro expressis habentes, penitûs tollimus, & omninò revocamus, cæterisque contrariis quibuscunque.

26. Ut verò præsentes nostri Processus ad communem omnium notitiam faciliùs deducantur, chartas seu membranas, Processus ipsos continentes, valvis Ecclesiæ S. Joannis-Lateranen: & Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, appendi faciemus, quæ Processus ipsos quasi sonoro præconio, & patulo indicio publicabunt; ut ij, quos Processus hujusmodi contingunt, quòd ad ipsos non pervenerint, aut quòd ipsos ignoraverint, nullam possint excusationem prætendere, aut ignorantiam allegare: cùm non sit verisimile id remanere incognitum, quòd tam patenter omnibus publicatur.

26. Quod appensio processus in valvis Ecclesiæ S. Ioannis Lateranen: & Basilicæ Principis Apostolorum, ignorantiæ, aut excusationi alicujus, locum non relinquat.

27. Insuper, ut Processus ipsi ac præsentes literæ, ac omnia & singula in eis contenta, eò fiant notiora, quò in plerisque civitatibus & locis, fuerint publicata; universis & singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis, & Locorum Ordinariis, Prælatis & Rectoribus ubilibet constitutis, per hæc scripta committimus, & in virtute sanctæ obedientiæ districtè precipiendo mandamus, ut per se vel alium, seu alios, præsentes literas, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, semel in anno, ut si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesiis suis, dum in eis major populi multitudo ad divina convenerit, solenniter publicent, & ad Christifidelium mentes reducant, nuntient, & declarent.

27. Quod Ordinarii Locorum quotannis præsentem processum in suis Ecclesiis frequenti populo publicari curent.

18. Cæterùm hortamur eosdem universos & singulos Patriarchas, 18.

Quod Confessarii harum literarum transumptum habeant. triarchas, Archiepiscopos, Episcopos, aliosq; Locorum ordinarios, & Ecclesiarum Prælatos, necnon Rectores, cæterosq; curam animarum exercentes, ac Presbyteros seculares, & quorumvis Ordinum regulares, ad audiendum confessiones quavis authoritate deputatos, ut transumptum harum literarum penes se habere, legere, & diligenter examinare procurent.

29. Quod transumptis subscriptis, fides adhibeatur. 29. Volentes earundem præsentium transumptis, etiam impressis, Notarii publici manu subsciptis, sigillo Judicis Ordinarii Romanæ Curiæ, vel alterius personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, munitis, eandem prorsus fidem in judicio, & extra illud ubique locorum adhibendam fore, quæ ipsis præsentibus adhiberetur, si essent exhibitæ, vel ostensæ.

30. Ut ne quis literas violet, sub pœnis, &c. 30. Nulli ergo omninò hominum liceat hanc paginam nostræ excommunicationis, anathematizationis, interdicti, declarationis, protestationis, sublationis, revocationis, commissionis, innodationis, mandati, hortationis & voluntatis, infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romæ, apud Sanctum Petrum. Annô Incarnationis Dominicæ, Millesimò, Quingentesimô, Septuagesimô septimô. Decimô Kalendas Aprilis. Pontificatûs nostri annô sextò.

Cæsar Glorierius.

M. Datarius.

A. de Alexiis.

Registrata apud Cæsarem Secretarium.

Publicatio literarum. *Annô à Nativitate Domini, Millesimô, Quingentesimô, Septuagesimô octavô. Indictione sextâ, die verò Jovis, vigesimâ septimâ, Mensis Martii. Pontificatûs Sanctissimi in Christo Patris & D. N. D.* GREGORII, *Divina providentiâ Papæ XIII. Annô sextô, retroscripta literæ Apostolicæ*

stolica; affixa & publicata fuerunt ad valvas Ecclesiæ S. Joannis Laterauen: & Basilicæ Principis Apostolorum de Urbe, necnon Cancellariæ Apost: & in Acie Campi Floræ, per nos Marcum Antonium Brutum, & Petrum Guerram, Sanctis: D. N. Papæ Curs: Julius Fontana Mag: Curs:

Quibus quidem literis diligenter inspectis, illas ad requisitionem & instantiam Magnifici D. Ioannis Felicis Salvatoris, S. D. N. Papæ, & Cameræ Apostolicæ Procuratoris Fiscalis, per Ovidium Erasmum nostrum, & dictæ Curiæ Notarium publicum infrascriptum transumi, & exemplari, ac in hanc publicam transumpti formam redigi mandavimus: Decernentes & volentes, ut huic præsenti transumpto, juxta earundem literarum, & decreti in eis appositi formam, continentiam & tenorem de cætero plena & indubia fides adhibeatur ubiq́ locorum, ac si ipsæ literæ originales exhibitæ vel ostensæ forent. Quibus omnibus & singulis authoritatem nostram ordinariam ac decretum interposuimus, & interponimus per præsentes. In quorum fidem præsentes literas, atq́ præsens publicum transumpti instrumentum exinde fieri, & per Impressores Camerales imprimi, ac per dictum Notarium nostrum & Curiæ Nostræ coram nobis Scribam infrascriptum subscribi, & publicari mandavimus, nostriq́ soliti Sigilli impreßione muniri jußimus, & fecimus. Datum Romæ in Ædibus nostræ solitæ residentiæ, sub Annô à Nativitate Domini Millesimô, Quingentesimô, Septuagesimô octavô. Indictione sextâ, die verò vigesimâ septimâ, Mensis Martii. Pontificatûs Sanctißimi in Christo Patris & Dñi N D. GREGORII, Divina providentiâ Papæ XIII. annô sextô. Præsentibûs ibidem DD. Pom- Decretum. Data. Testes.

peio Antonino, & Antonio, Gvidotto dictæ Curiæ nostræ Notariis, & coram nobis Scribis, testibus ad præmissa omnia & singula vocatis & rogatis.

CAPUT XXX.

De clandestinis Matrimoniis.

Sess: 24. c. 1. de ref: sup: lib: 4. c. tametsi. de sacr: mat: DEcretum Sacrosancti Concilii Tridentini, adversùs Matrimonia clandestina, inviolabiliter jubet Sacra Synodus observandum. Propterea curent Ordinarii hoc ipsum decretum populo publicari & explicari in singulis Parochiis suarum Diœcesum, idq; primo annô quàm sæpissimè, deinde verò quoties expedire viderint.

CAPUT XXXI.

Sacerdotibus Matrimonia prohibita.

QUoniam nonnulli ex Sacerdotibus, qui in cæteris Catholicos se esse profitentur, eo audaciæ atq; dementiæ progrediuntur, ut sibi uxores ducere licere existiment, & de facto nuptias celebrant: Sacra Synodus inhærendo Canoni Sacrosancti Concilii Tridentini, declarat talium copulationes esse illegitimas & incestas, & tàm eos, qui talia audeant, quàm illos, à quibus tolerantur, sententiâ anathematis ferit, in eamq; ipso facto illos incidisse declarat. Ac si qui ex Dñis Episcopis tales deinceps ausu temerario tolleraverint, ad Summum Pontificem sunt deferendi.

Session: 24. Can: 9. de Sacr: matr:

Cle: uni de con: & affi

CAPUT

CAPUT XXXII.

Seminaria apud Cathedrales Ecclesias instituantur.

SEminaria apud Cathedrales Ecclesias ex Decroto Concilii Tridentini, Statutorumq; Provincialium præscripto, quatenus tamen ea non adversentur Decreto Concilii Tridentini, primo quoquo tempore instituantur, & quæ jam antea instituta fuerunt, diligenter retineantur. Scholæ verò veteres apud Collegiatas & Parochiales Ecclesias, ut præceptores idoneos & subsidia ad vitam necessaria habeant, ii ad quos pro locorum varietate pertinet, provideant. Sess. 23. c. 18. de reform.

CAPUT XXXIII.

Academia Cracovien: stipendium solvent Episcopi.

SChola verò Cracovien: cùm cæterarum Regni sistius Scholarum sit Mater & Magistra, in omnesq; partes Regni doctrina atq; eruditio ipsius diffundatur: Rndmi DD. Archiepiscopus & Episcopi, rogatu totius Cleri, ad augendum Professoribus illius stipendium, deducendo in effectum id, quod jam antea in Synodo Petricovien: Annô Domini, M. D. XLII. erat constitutum, ultro susceperunt, ac etiam in alios, non ad præsens solùm sed etiam in posterum omne tempus constituerunt: ut quotannis pro festo S. Martini, initiô sumpto à proximo illius festo, dent & conferant Rndmi DD. Archiepiscopus Supra c. pro reformanda. de Schol: & magi

Gnesnen:

Gnesneñ: & Episcopus Cracovieñ: centenos aureos Hungaricos singuli. Cujaviensis verò, Wilneñ: Posnanieñ: atq; Ploceñ: centenos florenos singuli per triginta grossos computandos. Culmensis octoginta florenos: Premislieñ: totidem, Luceorieñ: & Chelmeñ: singuli quadraginta florenos.

Ut autem isthæc extraordinaria stipendiorum accessio justè & cum fructu studiorum distribuatur, Sacra Synodus Reverendiss: D. Episcopo Cracovieñ: ad quem tanquam Cancellarium Universitatis, loci illius cura potissimum pertinet, adjunxit quatuor illius Reformatores, viros prudentes & graves, Rñdos DD. Stanislaum Krasiński Archidiaconum, Martinum Izdbiński de Rusiec Scholasticum Cracovieñ: Cristinum Drozdowski Archidiaconum, & Jacobum Gorski Canonicum Ploceñ: Juris Canonici in eadem Schola Professorem. Quorum munus erit, sæpiùs ac diligentiùs Scholam ipsam visitare, Professorumq; ingenia, eruditionem, diligentiam, & fructum in docendo, attentiùs considerare, ac inter eos pro cujusq; merito atq; dignitate eam ipsam pecuniam quotannis justè distribuere; ignavis & inertibus, & qui parvum vel nullum docendo faciunt fructum, si qui tales reperti fuerint, ab ea penitùs exclusis. Eisdem etiam DD. Reformatoribus Sacra Synodus dedit potestatem reformandi, & quantum fieri potest, in meliorem statum redigendi, tàm in docendo, lectionibusq; atq; earum ordine instituendo, atq; mutando, quàm in vita atq; moribus Scho-

Vide sup: c. quoniam de Schol: & Magistr:

bus Scholarium ac Professorum corrigendis: præcipuè verò providendo, ut in dicta Schola Sacræ Scripturæ lectio, ad Catholicæ fidei defensionem & incrementum, sacræq; doctrinæ conservationem & propagationem, habeatur: illudq; cavendo, ut nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum sacrarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Sacram Scripturam interpretari audeat, etiamsi hujusmodi interpretationes nullo unquam tempore in lucem edendæ forent. Ac qui contravenerint, pœnis à Jure statutis puniantur, quemadmodum & Decretis Concilii Tridentini est sancitum.

c. hæresis. 24 q. 3. Sess: 4. in decret. de edit. & usu Sacr: lib:

DE DOCTORIBUS BULLATIS, & ordinariè in Universitatibus promovendis.

PRæterea, ne Promotiones in qualibet facultate cuipiam conferantur, atq; munus publicè legendi & docendi concedatur, priusquam professionem fidei ex præscripto Bullæ, sanctæ memoriæ Pii IV. emittat. Cujus tenor sequitur, & est talis:

Ccc Bulla

Bulla S. D. N. D. PII, Divina providentiâ Papæ Quarti,

Super ordinatione & Promotione Doctorum, & aliorum cujuscunque Artis & Facultatis Professorum, de cætero observanda.

PIUS EPISCOPUS, Servus Servorum DEI Ad perpetuam rei memoriam.

IN Sacrosancta Beati Petri, Principis Apostolorum, Cathedra, meritis licet imparibus, hisce procellosis militantis Ecclesiæ tempestatibus constitutos, plurimùm nos oportet esse solicitos, ut Domini gregem curæ nostræ commissum, non solùm ab apertis rapacium luporum undequaque caulis obstrepentium insultibus, sed etiam à magis formidolosis pestiferarum vulpecularum domi latitantium insidiis, per providum Pastoralis officii ministerium, ipso Domino cooperante, præservemus, ac illis omnes nocendi occasiones, quantum cum Deo possumus, ubilibet auferamus. Cùm itaque juxta notum Sanctissimi Vatis oraculum, timor Domini, sine quo vera religio, & Catholicæ fidei puritas nullibi reperitur, sapientiæ sit initium, & qui vel in scientiis proficere, vel eas alios docere parant, supremum illum sapientiæ Parentem, benignumque largitorem, devoto sanæ fidei obsequio demereri, veraque sinceræ religionis pietate sibi conciliare debeant: Idcirco hanc fidei puritatem, scientiis

doctrinisque

doctrinisq; quibuslibet, tum tradendis, tum addiscendis, tanquam necessariam basim, constituere: & ne simplicia nonnullorum adolescentium, res novas audiendi cupidorum, ingenia in naufragos blandientium hæresum scopulos imprudenter impingant, occurrere cupientes: motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolicæ potestatis plenitudine, quòd deinceps nullus Doctor, Magister, Regens, vel alius cujuscunque artis & facultatis Professor, sive Clericus, sive Laicus ac secularis, vel cujusvis Ordinis regularis sit, in quibusvis studiorum generalium Vniversitatibus, aut Gymnasiis publicis, aut alibi ordinariam, vel extraordinariam lectoris Cathedram assequi, vel jam obtentam retinere, seu alias Theologiam, Canonicam vel civilem censuram, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel alias liberales artes, in quibuscunque Civitatibus, Terris, Oppidis ac locis, etiam in Ecclesiis, Monasteriis, aut Conventibus Regularium quorumcunque, publicè, vel privatim quoquomodo profiteri, seu lectiones aliquas in facultatibus hujusmodi habere, vel exercere: neq; Doctores ipsi, aut Vniversitatum, seu Gymnasiorum eorundem Rectores, Cancellarii, vel alii superiores; sed nec etiam Palatini, Comites, aut alii particulares, facultatem, eruditos viros ad eosdem gradus promovendi, etiam à nobis, & Apostolica Sede, vel aliâs undecunque habentes; Scholares, tam laicos quàm Clericos, & cujusvis Ordinis regulares, vel alios quoscunque quantalibet eruditione præditos, ad ullum gradum in eisdem facultatibus suscipiendum, recipere & admittere: Neq; Doctores, Magistri & Scholares, ad electionem alicujus in Rectorem

Gymnasiorum, Ordinum & locorum quorumcunq; etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis & consvetudinibus, Privilegijs quoq; Indultis, Facultatibus, & literis Apostolicis, eisdem Universitatibus & Gymnasiis, ac ordinibus & locis, eorumq; Rectoribus, Doctoribus, Superioribus; etiam in temporalibus Dominis, Comitibus, Palatinis, & aliis etiam Regularibus personis præfatis, sub quibuscunq; tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisq; efficacioribus, etiam vim contractus inducentibus clausulis, irritantibusq;, & aliis Decretis in genere vel in specie; etiam per nos, ac Sedem præfatam; etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus; seu ad quorumvis, etiam Imperatorum, Regum, Rerumpublicarum, Ducum, & aliorum Principum instantiam, & aliâs quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumq; totius tenoribus, specialis, specifica, expressa & individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, specialiter & expressè motu simili derogamus, contrariis quibuscunq; non obstantibus. Aut si aliquibus communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Ne autem quis

tem quis

tem quispiam præsentium ignorantiam prætendere, vel excusationem allegare possit, sed ipsa ad omnium notitiam deducantur: Volumus & mandamus, quòd eadem præsentes in Basilica Principis Apostolorum de Urbe, & Cancellaria nostra valuis, ac acie Campi Floræ, per aliquem ex Cursoribus nostris affixæ copia illarum ibi dimissa, omnes in Italia intra tres, extra vero illam existentes, intra sex menses proximos, ab ea die affixionis computandos, perinde arctent, acsi illis personaliter intimata fuissent. Forma autem dictæ professionis fidei, hæc est:

Ego N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum DEUM, Patrem Omnipotentem, factorem Cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum JESUM Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scri-

pturas. Et ascendit in Cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissimè admitto & amplector. Item Sacram Scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimem concessum Patrum, accipiam & interpretabor. Profiteor quoque septem esse verè & propriè Sacramenta novæ legis à JESU Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet: Baptismum, confirmationem, Eucharistiam, Pœ-

nitentiam,

nitentiam, Extremam unctionem, Ordinem & Matrimonium; illaque gratiam conferre. Et ex his, Baptismum, Confirmationem & Ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoq; & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in supradictorum omnium Sacramentorum solenni administratione, recipio & admitto. Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione, in Sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter, in Missa offerri Deo, verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis: atque in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter & substantialiter, Corpus & sanguinem, unà cum Anima & divinitate Domini nostri JESU Christi; fieriq; conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sangvinem: quam conversionem Catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumq; Sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas, fidelium suffragiis juvari. Similiter & Sanctos, unà cum Christo regnantes, venerandos, atque invocandos

 esse,

esse: eosq; orationes DEO pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines, Christi, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum, habendas & retinendas esse: atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maximè salutem, esse affirmo. Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem & magistram agnosco. Romanoque Pontifici Beati Petri Apostolorum Principis successori, ac JESU Christi Vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Cætera item omnia à Sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè à Sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab Ecclesia damnatas & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & immaculatam usque ad extremum vitæ spiritum, constantissimè,

Deo adju-

DEO adjuvante, retinere & confiteri, atque à meis ſubditis, ſeu illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo, voveo ac juro; ſic me DEUS adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, inhabitionis, derogationis, voluntatis, Statuti, Decreti, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romæ apud S. Petrum. Anno incarnationis Dnicæ, Milleſimo, Quingenteſimo, Sexageſimo quarto. Idibus Novemb: Pontificatus noſtri anno quinto.

Fæd: Card: Cæſius.

Cæ: Glorierius. H. Cumyn.

Anno à Nativitate Domini, Milleſimo, Quingenteſimo, Sexageſimo quarto. Indictione ſeptima; die verò quarta Menſis Decemb: Pontificatus SS. in Chriſto Patris & Domini N. D. PII. Divina Providentia Papæ Quarti, Anno Quintò, Retroſcriptæ literæ Apoſtolicæ, affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas Baſilicæ Principis Apoſtolorum de Vrbe, ad valvas Cancell: Apoſtol: & in acie Campi Floræ; dimiſſis in præfatis locis præſentium retroſcriptarum literarum copiis affixis, ut eſt moris, per nos Iulium Parinum, & Bernardinum Andreutium, prælibati S. D. N. Papæ Curſores.

Ant: Clerici, Magiſter Curſorum.

Gnesneñ: & Episcopus Cracovieñ: centénos aureos Hungaricos singuli. Cujaviensis verò, Wilneñ: Posnanieñ: atq; Ploceñ: centenos florenos singuli per triginta grossos computandos. Culmensis octoginta florenos: Premislieñ: totidem, Luceorieñ: & Chelmeñ: singuli quadraginta florenos.

Ut autem isthæc extraordinaria stipendiorum accessio justè & cum fructu studiorum distribuatur, Sacra Synodus Reverendiss: D. Episcopo Cracovieñ: ad quem tanquam Cancellarium Universitatis, loci illius cura potissimum pertinet, adjunxit quatuor illius Reformatores, viros prudentes & graves, Rñdos DD. Stanislaum Krasiński Archidiaconum, Martinum Izdbiński de Rusiec Scholasticum Cracovieñ: Cristinum Drozdowski Archidiaconum, & Jacobum Gorski Canonicum Ploceñ: Juris Canonici in eadem Schola Professorem. Quorum munus erit, sæpiùs ac diligentiùs Scholam ipsam visitare, Professorumq; ingenia, eruditionem, diligentiam, & fructum in docendo, attentiùs considerare, ac inter eos pro cujusq; merito atq; dignitate eam ipsam pecuniam quotannis justè distribuere; ignavis & inertibus, & qui parvum vel nullum docendo faciunt fructum, si qui tales reperti fuerint, ab ea penitùs exclusis. Eisdem etiam DD. Reformatoribus Sacra Synodus dedit potestatem reformandi, & quantum fieri potest, in meliorem statum redigendi, tàm in docendo, lectionibusq; atq; earum ordine instituendo, atq; mutando, quàm in vita atq; moribus Scho-

Vide sup: c. quoniam de Schol: & Magistr:

bus Scholarium ac Professorum corrigendis: præcipuè verò providendo, ut in dicta Schola Sacræ Scripturæ lectio, ad Catholicæ fidei defensionem & incrementum, sacræq; doctrinæ conservationem & propagationem, habeatur: illudq; cavendo, ut nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum sacrarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Sacram Scripturam interpretari audeat, etiamsi hujusmodi interpretationes nullo unquam tempore in lucem edendæ forent. Ac qui contravenerint, pœnis à Jure statutis puniantur, quemadmodum & Decretis Concilii Tridentini est sancitum.

c. hæreses. 24 q. 3. Sess: 4. in decret. de edit. & usu Sacr: lib:

DE DOCTORIBUS BULLATIS, & ordinariè in Universitatibus promovendis.

PRæterea, ne Promotiones in qualibet facultate cuipiam conferantur, atq; munus publicè legendi & docendi concedatur, priusquam professionem fidei ex præscripto Bullæ, sanctæ memoriæ Pii IV. emittat. Cujus tenor sequitur, & est talis:

Bulla S. D. N. D. PII, Divina providentiâ Papæ Quarti,

Super ordinatione & Promotione Doctorum, & aliorum cujuscunque Artis & Facultatis Professorum, de cætero observanda.

PIUS EPISCOPUS, Servus Servorum DEI Ad perpetuam rei memoriam.

IN Sacrosancta Bedti Petri, Principis Apostolorum, Cathedra, meritis licet imparibus, hisce procellosis militantis Ecclesiæ tempestatibus constitutos, plurimùm nos oportet esse solicitos, ut Domini gregem curæ nostræ commissum, non solùm ab apertis rapacium luporum undequaque caulis obstrepentium insultibus, sed etiam à magis formidolosis pestiferarum vulpecularum domi latitantium insidiis, per providum Pastoralis officii ministerium, ipso Domino cooperante, præservemus, ac illis omnes nocendi occasiones, quantum cum Deo possumus, ubilibet auferamus. Cùm itaque juxta notum Sanctissimi Vatis oraculum, timor Domini, sine quo vera religio, & Catholicæ fidei puritas nullibi reperitur, sapientiæ sit initium, & qui vel in scientiis proficere, vel eas alios docere parant, supremum illum sapientiæ Parentem, benignumque largitorem, devoto sanæ fidei obsequio demereri, veraque sinceræ religionis pietate sibi conciliare debeant: Idcirco hanc fidei puritatem, scientiis doctrinisque

doctrinisq; quibuslibet, tum tradendis, tum addiscendis, tanquam necessariam basim, constituere: & ne simplicia nonnullorum adolescentium, res novas audiendi cupidorum, ingenia in naufragos blandientium hæresum scopulos imprudenter impingant, occurrere cupientes: motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolica potestatis plenitudine, quòd deinceps nullus Doctor, Magister, Regens, vel alius cujuscunque artis & facultatis Professor, sive Clericus, sive Laicus ac secularis, vel cujusvis Ordinis regularis sit, in quibusvis studiorum generalium Vniversitatibus, aut Gymnasiis publicis, aut alibi ordinariam, vel extraordinariam lectoris Cathedram assequi, vel jam obtentam retinere, seu alias Theologiam, Canonicam vel civilem censuram, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel alias liberales artes, in quibuscunque Civitatibus, Terris, Oppidis ac locis, etiam in Ecclesiis, Monasteriis, aut Conventibus Regularium quorumcunque, publicè, vel privatim quoquomodo profiteri, seu lectiones aliquas in facultatibus hujusmodi habere, vel exercere: neq; Doctores ipsi, aut Vniversitatum, seu Gymnasiorum eorundem Rectores, Cancellarii, vel alii superiores; sed nec etiam Palatini, Comites, aut alii particulares, facultatem, eruditos viros ad eosdem gradus promovendi, etiam à nobis, & Apostolica Sede, vel aliâs undecunque habentes; Scholares, tam laicos quàm Clericos, & cujusvis Ordinis regulares, vel alios quoscunque quantalibet eruditione præditos, ad ullum gradum in eisdem facultatibus suscipiendum, recipere & admittere: Neq; Doctores, Magistri & Scholares, ad electionem alicujus in Rectorem

vel Cancellarium Universitatis, aut Gymnasii, procedere; nec ipsi Scholares, vel alii quantumlibet docti, & alioqui habiles, ad gradus hujusmodi, vel eorum aliquem, palam vel privatim recipere valeant, nisi Doctores videlicet, ac Regentes, Magistri, & alii Professores, jam ad Cathedras & lecturas recepti, in Italia infra tres; extra verò illam, infra sex menses, à die publicationis præsentium computandos; reliqui verò ad Cathedras & alias lecturas ibidem in posterum assumendi, ante illorum receptionem in Rectoris, vel aliorum superiorum: Eligendi autem in Rectores vel Cancellarios, ante illorum electionem, vel saltem admissionem in Ordinarii loci, vel ejus in Spiritualibus Vicarii; ac promovendi Scholares, & alii præfati, ante illorum promotionem in ejusdem Ordinarii, seu ejus Vicarii, aut Doctorum, aliorumve promoventium manibus, prævio etiam processu, vel debita informatione, quantum eis sufficere videbitur, super Religione, fideq; Catholica, Rectorum, Cancellariorum, Doctorum, Lectorum, & promovendorum eorundem, per ipsos Locorum ordinarios, vel eorum Vicarios, ritè facta præcedente, eandem Catholicam fidem verbis, juxta formæ infrascriptæ tenorem conceptis, palàm & solenniter profiteri teneantur: Et desuper instrumentum publicum confici, ac de processu seu informatione, & fidei professione, in Privilegio Doctoratus, vel alterius gradus hujusmodi specialis, ac de verbo ad verbum, mentio & relatio fieri debeat, authoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo statuimus & ordinamus; ac omnibus & singulis earundem Universitatum, & Gymnasiorum Rectoribus, Doctoribus, & aliis

superio-

superioribus, ac alias facultatem Doctorandi habentibus, cujuscunq; status, gradus, ordinis, conditionis & praeminentiae fuerint; etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, vel majori dignitate; etiam Cardinalatus honore, ac Ducali, vel alia etiam Regia & Imperiali auctoritate praefulgeant, ne quem in Universitatibus, Civitatibus, Oppidis, vel aliis locis sibi in Spiritualibus vel temporalibus subjectis, aliter Cathedras, aut alias lectiones retinere, consequi, vel ad gradus promoveri respectivè patiantur, in virtute Sanctae obedientiae, & sub interdicto ab ingreßu Ecclesiae, quo ad Antistites; quo verò ad inferiores, sub excommunicationis latae sententiae, necnon privationis omnium & singulorum dignitatum, beneficiorum, officiorum, & feudorum Ecclesiasticorum, per eos quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, eo ipso per contrafacientes incurrendis pœnis, districtiùs inhibemus. Ac quascunque receptiones, promotiones, electiones & admißiones, absq; proceßu, certaq; de Religione & fide Catholica notitia, ac dicta fidei profeßione, sic ut praefertur, praecedente pro tempore factas, nullas, invalidas, nulliusq; roboris vel momenti esse, neq; cuiquam in judicio, vel extra suffragari posse; sicq; per quoscunq; Iudices & Commissarios, quavis authoritate fungentes, sublata eis & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & deffiniri debere; ac quidquid secus à quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac Universitatum &

 Gymna-

Gymnasiorum, Ordinum & locorum quorumcunque; etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis & consuetudinibus, Privilegijs quoque Indultis, Facultatibus, & literis Apostolicis, eisdem Universitatibus & Gymnasiis, ac ordinibus & locis, eorumque Rectoribus, Doctoribus, Superioribus; etiam in temporalibus Dominis, Comitibus, Palatinis, & aliis etiam Regularibus personis præfatis, sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, etiam vim contractus inducentibus clausulis, irritantibusque, & aliis Decretis in genere vel in specie; etiam per nos, ac Sedem præfatam; etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus; seu ad quorumvis, etiam Imperatorum, Regum, Rerumpublicarum, Ducum, & aliorum Principum instantiam, & aliâs quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumque totius tenoribus, specialis, specifica, expressa & individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro sufficienter expressis, & insertis habentes, specialiter & expressè motu simili derogamus, contrariis quibuscunque non obstantibus. Aut si aliquibus communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum, quòd interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Ne au-

tem quis

tem quispiam præsentium ignorantiam prætendere, vel excusationem allegare possit, sed ipsæ ad omnium notitiam deducantur: Volumus & mandamus, quòd eadem præsentes in Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellaria nostra valuis, ac acie Campi Floræ, per aliquem ex Cursoribus nostris affixa copia illarum ibi dimissa, omnes in Italia intra tres, extra vero illam existentes, intra sex menses proximos, ab ea die affixionis computandos, perinde arctent, acsi illis personaliter intimata fuissent. Forma autem dictæ professionis fidei, hæc est:

Ego N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum DEUM, Patrem Omnipotentem, factorem Cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum JESUM Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scri-

pturas.

Bulla S. D. N. D. PII, Divina providentiâ Papæ Quarti,

Super ordinatione & Promotione Doctorum, & aliorum cujuscunq; Artis & Facultatis Professorum, de cætero observanda.

PIUS EPISCOPUS, Servus Servorum DEI Ad perpetuam rei memoriam.

IN Sacrosancta Beati Petri, Principis Apostolorum, Cathedra, meritis licet imparibus, hisce procellosis militantis Ecclesiæ tempestatibus constitutos, plurimùm nos oportet esse sollicitos, ut Domini gregem curæ nostræ commissum, non solùm ab apertis rapacium luporum undequaque caulis obstrepentium insultibus, sed etiam à magis formidolosis pestiferarum vulpecularum domi latitantium insidiis, per providum Pastoralis officii ministerium, ipso Domino cooperante, præservemus, ac illis omnes nocendi occasiones, quantum cum Deo possumus, ubilibet auferamus. Cùm itaque juxta notum Sanctissimi Vatis oraculum, timor Domini, sine quo vera religio, & Catholicæ fidei puritas nullibi reperitur, sapientiæ sit initium, & qui vel in scientiis proficere, vel eas alios docere parant, supremum illum sapientiæ Parentem, benignumq; largitorem, devoto sanæ fidei obsequio demereri, veraque sinceræ religionis pietate sibi conciliare debeant: Idcirco hanc fidei puritatem, scientiis doctrinisq;

doctrinisq; quibuslibet, tum tradendis, tum addiscendis, tanquam necessariam basim, constituere: & ne simplicia nonnullorum adolescentium, res novas audiendi cupidorum, ingenia in naufragos blandientium hæresum scopulos imprudenter impingant, occurrere cupientes: motu proprio, & ex certa scientia nostra, ac de Apostolica potestatis plenitudine, quòd deinceps nullus Doctor, Magister, Regens, vel alius cujuscunque artis & facultatis Professor, sive Clericus, sive Laicus ac secularis, vel cujusvis Ordinis regularis sit, in quibusvis studiorum generalium Vniversitatibus, aut Gymnasiis publicis, aut alibi ordinariam, vel extraordinariam lectoris Cathedram assequi, vel jam obtentam retinere, seu alias Theologiam, Canonicam vel civilem censuram, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel alias liberales artes, in quibuscunque Civitatibus, Terris, Oppidis ac locis, etiam in Ecclesiis, Monasteriis, aut Conventibus Regularium quorumcunque, publicè, vel privatim quoquomodo profiteri, seu lectiones aliquas in facultatibus hujusmodi habere, vel exercere: neq; Doctores ipsi, aut Vniversitatum, seu Gymnasiorum eorundem Rectores, Cancellarii, vel alii superiores; sed nec etiam Palatini, Comites, aut alii particulares, facultatem, eruditos viros ad eosdem gradus promovendi, etiam à nobis, & Apostolica Sede, vel aliâs undecunque habentes; Scholares, tam laicos quàm Clericos, & cujusvis Ordinis regulares, vel alios quoscunque quantalibet eruditione præditos, ad ullum gradum in eisdem facultatibus suscipiendum, recipere & admittere: Neq; Doctores, Magistri & Scholares, ad electionem alicujus in Rectorem

vel Cancellarium Universitatis, aut Gymnasii, procedere; nec ipsi Scholares, vel alii quantumlibet docti, & alioqui habiles, ad gradus hujusmodi, vel eorum aliquem, palam vel privatim recipere valeant, nisi Doctores videlicet, ac Regentes, Magistri, & alii Professores, jam ad Cathedras & lecturas recepti, in Italia infra tres; extra verò illam, infra sex menses, à die publicationis præsentium computandos; reliqui verò ad Cathedras & alias lecturas ibidem in posterum assumendi, ante illorum receptionem in Rectoris, vel aliorum superiorum: Eligendi autem in Rectores vel Cancellarios, ante illorum electionem, vel saltem admissionem in Ordinarii loci, vel ejus in Spiritualibus Vicarii; ac promovendi Scholares, & alii præfati, ante illorum promotionem in ejusdem Ordinarii, seu ejus Vicarii, aut Doctorum, aliorumve promoventium manibus, prævio etiam processu, vel debita informatione, quantum eis sufficere videbitur, super Religione, fideq; Catholica, Rectorum, Cancellariorum, Doctorum, Lectorum, & promovendorum eorundem, per ipsos Locorum ordinarios, vel eorum Vicarios, ritè facta præcedente, eandem Catholicam fidem verbis, juxta formæ infrascriptæ tenorem conceptis, palàm & solenniter profiteri teneantur: Et desuper instrumentum publicum confici, ac de processu seu informatione, & fidei professione, in Privilegio Doctoratus, vel alterius gradus hujusmodi specialis, ac de verbo ad verbum, mentio & relatio fieri debeat, authoritate Apostolica tenore præsentium perpetuo statuimus & ordinamus; ac omnibus & singulis earundem Universitatum, & Gymnasiorum Rectoribus, Doctoribus, & aliis

superio-

superioribus, ac aliàs facultatem Doctorandi habentibus, cujuscunq; status, gradus, ordinis, conditionis & praeminentiae fuerint; etiamsi Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, vel majori dignitate; etiam Cardinalatus honore, ac Ducali, vel alia etiam Regia & Imperiali auctoritate praefulgeant, ne quem in Vniversitatibus, Civitatibus, Oppidis, vel aliis locis sibi in Spiritualibus vel temporalibus subjectis, aliter Cathedras, aut alias lectiones retinere, consequi, vel ad gradus promoveri respectivè patiantur, in virtute Sanctae obedientiae, & sub interdicto ab ingreßu Ecclesiae, quo ad Antistites; quo verò ad inferiores, sub excommunicationis latae sententiae, necnon privationis omnium & singulorum dignitatum, beneficiorum, officiorum, & feudorum Ecclesiasticorum, per eos quomodolibet obtentorum, & inhabilitatis ad illa, & alia in posterum obtinenda, eo ipso per contrafacientes incurrendis poenis, districtiùs inhibemus. Ac quascunque receptiones, promotiones, electiones & admißiones, absq; proceßu, certaq; de Religione & fide Catholica notitia, ac dicta fidei profeßione, sic ut praefertur, praecedente pro tempore factas, nullas, invalidas, nulliusq; roboris vel momenti esse, neq; cuiquam in judicio, vel extra suffragari posse; sicq; per quoscunq; Iudices & Commissarios, quavis authoritate fungentes, sublata eis & eorum cuilibet, quavis aliter judicandi & interpretandi facultate & auctoritate, judicari & deffiniri debere; ac quidquid secus à quoquam quavis auctoritate, scienter vel ignoranter attentari contigerit, irritum & inane decernimus. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, ac Vniversitatum &

 Gymna-

Gymnasiorum, Ordinum & locorum quorumcunq; etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis Statutis & consvetudinibus, Privilegijs quoq; Indultis, Facultatibus, & literis Apostolicis, eisdem Universitatibus & Gymnasiis, ac ordinibus & locis, eorumq; Rectoribus, Doctoribus, Superioribus; etiam in temporalibus Dominis, Comitibus, Palatinis, & aliis etiam Regularibus personis præfatis, sub quibuscunq; tenoribus & formis, ac cum quibusvis etiam derogatoriarum derogatoriis, alijsq; efficacioribus, etiam vim contractus inducentibus clausulis, irritantibusq;, & aliis Decretis in genere vel in specie; etiam per nos, ac Sedem præfatam; etiam motu, scientia, & potestatis plenitudine similibus; seu ad quorumvis, etiam Imperatorum, Regum, Rerumpublicarum, Ducum, & aliorum Principum instantiam, & aliâs quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis, & innovatis. Quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis eorumq; totius tenoribus, specialis, specifica, expressa & individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quævis alia expreßio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, præsentibus pro sufficienter expreßis, & insertis habentes, specialiter & expreßè motu simili derogamus, contrariis quibuscunq; non obstantibus. Aut si aliquibus communiter vel divisim, ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non poßint per literas Apostolicas, non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Ne autem quis

tem quis:

tem quispiam præsentium ignorantiam prætendere, vel excusationem allegare possit, sed ipsæ ad omnium notitiam deducantur: Volumus & mandamus, quòd eædem præsentes in Basilica Principis Apostolorum de Vrbe, & Cancellaria nostra valuis, ac acie Campi Floræ, per aliquem ex Cursoribus nostris affixæ copia illarum ibi dimissa, omnes in Italia intra tres, extra vero illam existentes, intra sex menses proximos, ab ea die affixionis computandos, perinde arctent, ac si illis personaliter intimatæ fuissent. Forma autem dictæ professionis fidei, hæc est:

Ego N. firma fide credo & profiteor, omnia & singula, quæ continentur in Symbolo fidei, quo Sancta Romana Ecclesia utitur, videlicet: Credo in unum DEUM, Patrem Omnipotentem, factorem Cœli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum JESUM Christum Filium Dei unigenitum. Et ex Patre natum ante omnia sæcula. Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero. Genitum non factum, consubstantialem Patri: per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de Cœlis. Et incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria Virgine, & Homo factus est. Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est. Et resurrexit tertia die secundum Scri-

pturas.

pturas. Et ascendit in Cœlum, sedet ad dexteram Patris. Et iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, qui ex Patre Filioque procedit: qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur: qui locutus est per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Et expecto resurrectionem mortuorum, & vitam venturi sæculi. Amen.

Apostolicas & Ecclesiasticas traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ observationes & constitutiones, firmissimè admitto & amplector. Item Sacram Scripturam, juxta eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto: nec eam unquam, nisi juxta unanimem concessum Patrum, accipiam & interpretabor. Profiteor quoque septem esse verè & propriè Sacramenta novæ legis à JESU Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis, licet non omnia singulis, necessaria, scilicet: Baptismum, confirmationem, Eucharistiam, Pœ-

nitentiam, Extremam unctionem, Ordinem & Matrimonium; illaque gratiam conferre. Et ex his, Baptismum, Confirmationem & Ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoq; & approbatos Ecclesiæ Catholicæ ritus, in supradictorum omnium Sacramentorum solenni administratione, recipio & admitto. Omnia & singula, quæ de peccato originali, & de justificatione, in Sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt, amplector & recipio. Profiteor pariter, in Missa offerri Deo, verum, proprium, & propitiatorium sacrificium pro vivis & defunctis: atque in Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento esse verè, realiter & substantialiter, Corpus & sanguinem, unà cum Anima & divinitate Domini nostri JESU Christi; fieriq; conversionem totius substantiæ panis in corpus, & totius substantiæ vini in sangvinem: quam conversionem Catholica Ecclesia transubstantiationem appellat. Fateor etiam sub altera tantum specie totum atque integrum Christum, verumq; Sacramentum sumi. Constanter teneo purgatorium esse, animasque ibi detentas, fidelium suffragiis juvari. Similiter & Sanctos, unà cum Christo regnantes, venerandos, atque invocandos

esse: eosq; orationes DEO pro nobis offerre, atque eorum Reliquias esse venerandas. Firmiter assero imagines, Christi, ac Deiparæ semper Virginis, necnon aliorum Sanctorum, habendas & retinendas esse: atque eis debitum honorem, ac venerationem impertiendam. Indulgentiarum etiam potestatem à Christo in Ecclesia relictam fuisse, illarumque usum Christiano populo maximè salutem, esse affirmo. Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem & magistram agnosco. Romanoque Pontifici Beati Petri Apostolorum Principis successori, ac JESU Christi Vicario, veram obedientiam spondeo ac juro. Cætera item omnia à Sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis, ac præcipuè à Sacrosancta Tridentina Synodo tradita, definita, & declarata, indubitanter recipio, atque profiteor: simulque contraria omnia, atque hæreses quascunque ab Ecclesia damnatas & rejectas, & anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam fidem, extra quam nemo salvus esse potest, quam in præsenti sponte profiteor, & veraciter teneo, eandem integram & immaculatam usque ad extremum vitæ spiritum, constantissimè,

Deo adju-

DEO adjuvante, retinere & confiteri, atque à meis subditis, seu illis, quorum cura ad me in munere meo spectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. spondeo, voveo ac juro; sic me DEUS adjuvet, & hæc Sancta Evangelia.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ ordinationis, inhabitionis, derogationis, voluntatis, Statuti, Decreti, & mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis DEI, ac Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud S. Petrum. Anno incarnationis Dnicæ, Millesimo, Quingentesimo, Sexagesimo quarto. Idibus Novemb: Pontificatus nostri anno quinto.

Fæd: Card: Cæsius.

Cæ: Glorierius. H. Cumyn.

Anno à Nativitate Domini, Millesimo, Quingentesimo, Sexagesimo quarto, Indictione septima; die verò quarta Mensis Decemb: Pontificatus SS. in Christo Patris & Domini N. D. PII. Divina Providentia Papæ Quarti, Anno Quinto, Retroscriptæ literæ Apostolicæ, affixæ & publicatæ fuerunt ad valvas Basilicæ Principis Apostolorum de Vrbe, ad valvas Cancell: Apostol: & in acie Campi Floræ; dimissis in præfatis locis præsentium retroscriptarum literarum copiis affixis, ut est moris, per nos Iulium Parinum, & Bernardinum Andreutium, prælibati S. D. N. Papæ Cursores.

Ant: Clerici, Magister Cursorum.

In illo tempore, Extollens vocem quædam mulier de turba, dixit ad JESUM: Beatus venter qui te portavit, & ubera quæ suxisti. At ille dixit; Quinimò, Beati qui audiunt verbum DEI, & custodiunt illud.

CAPUT XXXIV.

Judices ad cognoscendas causas Commissariales Sedis Apostolicæ, per Diœceses deputati.

Sess: 25. c. 10. de ref.

SAcra Synodus Provincialis, Decretum Sacrosancti Concilii Tridentini, de Deputandis & assignandis in singulis Diœcesibus Judicibus, quibus postea præter Loci ordinarios, debent causæ à Sancta Sede Apostolica, vel ejus Legatis vel Nunciis committi, in exequutionem deducendo, personas infrascriptas in hujusmodi Judices deputavit, & assignavit. Primò in Diœcesi Gnesnen: Rndmos & Venerabiles Dños, Clementem Rudnicki Custodem, Joannem Kokalewski, Joannem Rembieliński, Joannem Sikorski, Juris U. Doctores, Joannem Piotrowski, Canonicos Gnesneñ: Thomam à Drobin, Canonicum, & Officialem Ecclesiæ Collegiatæ Lovicieñ: In Diœcesi Cracoviensi, Stanislaum Krasiński Archidiaconum, Martinum Izdbiński de Rusiec Scholasticum, Sigismundum Stęzyca, Juris Utriusq; Doctores; & Albertum Pruszkowski Archidiaconum Zavichosteñ: in Ecclesia Cracovieñ: In Vladislaviensi, Matthiam Wielicki Decanum; Josephũ

Konarze-

Konarzewski Archidiaconum, Juris Utriusq; Doctores; Sebastianum Koskowski, & Lucam ab Vnieiow, Canonicos Vladislavien: In Dioecesi Posnaniensi, Joannem Powodowski Praepositum; Joannem Piotrowski, J. U. D. Custodem; Jacobum Brzeźnicki, & Michaelem Sławinski, Canonicos Posnanien: In Dioecesi Plocensi, Paulum Głogowski Decanum; Stanisłaum Słoński Theologiae Doctorem; Paulum Makolin Abbatem, Vicariumq; in Spiritualibus ac Officialem generalem: necnon Nicolaum Konarski, Canonicos Plocen:

CAPUT XXXV.

In Episcopatu Vladislaviensi, alienatores bonorum Ecclesiae, ad eadem recuperanda, ad contributionemq; pro Seminario solvendam, compellendi.

REverendiss: D. Episcopus Vladislaviensis, ex Decreto Sacrosancti Concilii Tridentini, & praesentis Synodi, contra Venerabilem Georgium ab Eden, Praepositum Zukovien: cui terminus comparendi, authoritate Synodi Vladislavien: proxime praeteritae, in hac Synodo Provinciali ea causa praefixus erat, quòd villam Conventus sui N. quatuor millibus florenorum vendiderit, & alienaverit, tanquam Legatus Apostolicus procedere debet. Similiter contra Abbates, Olivensem, Peplinensem, Coronoviensem, ac Praepositum Zarnoviensem; qui ad Seminarium Anno Dñi M. D. LX. VIII. in Synodo Vladislaviensi,

Sess: 25. c. 11. de refa & Synod: Wszyko: de alien: bon: Eccl:

per Rñdmum D. Episcopum institutum, vigore obligationis suæ, nihil contulerunt.

Nuncii ad S. Sedem Apostolicam, & S. Regiam Majestatem, mittendi.

NUncii ex hac Synodo designati ad SS. D. N. D. GREGORIUM Papam XIII. Rñdus D. Jacobus Brzeznicki, Canonicus Posnaniensis. Ad Sereniss: verò Principē & Dñum, D. STEPHANUM Dei gratia Regem Poloniæ, &c: Rñdi DD. Joannes Demetrius Solikowski, Scholasticus Vladislaviensis & Lanciciensis; & Hieronymus Powodowski, Canonicus Posnaniensis.

Constitutiones Synodales quando publicandæ.

DEcretum est communi consensu totius Synodi, ne Constitutiones præsentes publicentur, priusquam Sanctissimæ Sedis Apostolicæ literis specialibus fuerint emendatæ, correctæ & confirmatæ.

Vide Bull: Sixti V. quæ incipit, immensa.

Approbationes Constitutionum Provincialium, ex antiquis in quatuor libris positarum.

Bulla

Bulla Papæ Joannis XXIII. super reformandis Statutis Provincialibus antiquis.

JOANNES Episcopus, Servus servorum Dei. Venerabili Fratri Nicolao, Archiepiscopo Gnesnensi, salutem & Apostolicam benedictionem. Ad statum Ecclesiarum, locorum & personarum Ecclesiasticarum, omni salubritate dirigendum, juxta Pastoralis officii debitum, curis vigilibus intendentes: ad eorum correctionem & reformationem, cùm à nobis requiritur, seu alias expedire conspicimus, libenter adhibemus sollicitudinis nostræ partes. Exhibita siquidem nobis nuper pro parte tua petitio continebat, quod licet olim in Provincia Gnesnen: per nonnullos de Latere, & alios Apostolicæ Sedis Legatos ac Nuncios, quædam Statuta Provincialia, pro incremento & salubri statu Ecclesiarum & Cleri, in illis partibus edita, & extunc ut asserit, per spatium alicujus temporis observata fuissent, neglecta fuerunt; & licet illa tunc forsan Ecclesiis & Clero prædictis, juxta cursum illorum temporum, utilia esse viderentur, tamen modernis temporibus, rebus aliàs illic dispositis seu immutatis, quia nimis sunt pœnalia, & etiam non mediocriter onerosa, ex quo hujusmodi processit & procedit negligentia, & propterea Ecclesia & Clerus præfati, in Spiritualibus plurima subierunt hactenus, & subeunt, detrimenta. Quare pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut in præmissis salubriter providere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur quorum interest, tuum laudabile propositum in hac parte plurimùm in Domino commendantes ac cupientes, Pro-

vincle Ecclesiarum, & Cleri præfati, saluti & tranquillitati, eorumq; felici statui favorabiliter providere, Fraternitati tuæ authoritate nostrâ convocandi, hac vice duntaxat, omnes & singulos Suffraganeos tuæ Metropolis Gnesnen: & alios Prælatos, necnon etiam aliquos probos viros, in Sacra Theologia & Iure Canonico eruditos, & alias personas ad hoc utiles in eadem Provincia constitutas, de quibus tibi videbitur, cum quorum, aut sanioris partis eorum assistentium consilio & assensu, prædictis Statutis diligenter recensitis & examinatis illa ex ipsis, etiamsi authoritate Apostolica fuerint confirmata, quæ correctionis, modificationis, & reformationis officio noveris indigere, pro felici conservatione & augmento Ecclesiarum & Cleri prædictorum, corrigendi, moderandi, declarandi, reformandi, immutandi & supplendi; necnon etiam nova si expediat, edendi, statuendi & ordinandi, ac omnia & singula faciendi & ordinandi in præmissis: & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna. Contradictores quoq; per censurã Ecclesiasticã, & alia opportuna iuris remedia, appellatione postposita, cõpescendi, plenam & liberam, tenore præsentium, concedimus facultatem. Volentes nihilominus, & eadem authoritate decernentes, quod ea quæ cum hujusmodi assistentibus, consilio & assensu Suffraganeorum, Prælatorum, & aliorum præfatorum, proinde ac rationabiliter egeris, statueris, vel etiam ordinaveris, in hac parte illam firmitatem, idemq; robur obtineant in omnibus, & per omnia ac si per Legatum præfatæ Sedis à Latere, si quis in illis partibus deputatus existeret, in ipsa Provincia solenniter edita & publicata fuissent, quodq; tu & Successores

tui Arch ie-

sui Archiepiscopi Gnesnen: & quilibet eorundem Suffraganeorum, & ipsorum successorum, videlicet singuli Episcopi dictæ Provinciæ, qui erunt pro tempore per vos vel alium, seu alios in vestris Civitatibus & Diœc: ipsorum quæ correxeris, moderaveris, declaraveris, reformaveris; ac illorum etiam, quæ forsan de novo statueris, juxta modum prædictum, liberè exequi possitis, & etiam debeatis, prout ratio dictaverit, & fieri poterit, de consvetudine vel de jure: non obstantibus, si aliquibus cõmuniter vel divisim à Sede prædicta sit indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam vel expressam, ac de verbo ad verbum, de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Petrum; Nono Calendas Septebr: Pontificatus nostri, Anno Tertio.

Bulla Papæ Martini V. confirmans in omnibus primam.

MArtinus Episcopus, Servus Servorum Dei. Venerabili Fratri, Nicolao Archiepiscopo Gnesnensi, salutem & Apostolicam benedictionem. Ad ea ex Apostolica servitute nobis injuncto officio, per quæ Ecclesiam desuper laudabiliter regi valeant, in Divinis & Clero onerosa non existant, libenter intendimus, eaq; favoribus prosequimur opportunis: Dudum siquidem pro parte tua Balthazari, qui tunc Ioannes XXIII. in sua obedientia nominabatur, & de qua Civitas & Diœcesis, ac Provincia Gnesnensis existebat, exposita; quod licet olim in dicta Provincia, per nonnullos de Latere, & alios Apostolicæ Se-

dis Legatos ac Nuncios, quædam Statuta Provincialia, pro incremento & salubri statu Ecclesiarum & Cleri in illis partibus edita, & extunc ut asserebatur, per spatium alicujus temporis observata fuissent, illa tamen successu temporis, per dissvetudinē neglecta & abrogata fuerunt: & licet illa tunc forsan Ecclesiis & Clero prædictis, juxta cursum illorum temporum utilia viderentur; tamen modernis temporibus, rebus aliâs ibi dispositis, seu immutatis, quia nimis erant pœnalia, & etiam non mediocriter onerosa, ex quo processerat & procedebat hujusmodi negligentia; & propterea Clerus præfatus in Spiritualibus plurima subierant, prout adhuc subeunt, detrimenta; dictus Balthazar, tunc Ioannes XXIII. ut præmittitur, nuncupatus, per suas literas tibi authoritate sua convocandi, ea vice duntaxat, omnes & singulos Suffraganeos tuæ Provinciæ Gnesnen: & alios Prælatos: necnon aliquos probos viros in Theologia vel Canonico Iure eruditos, & alias personas ad hoc utiles, in eadem Provincia constitutas, de quibus tibi videretur, cum quorum, aut sanioris partis eorundem aßistentium, consilio & assensu; prædictis Statutis diligenter recensitis, & examinatis illa ex eis, etiamsi authoritate Apostolica fuissent confirmata, quæ correctionis, modificationis, declarationis & reformationis officio nosceres indigere, pro felici conservatione & augmento Ecclesiarum & Cleri prædictorum, corrigendi, moderandi, reformandi, immutandi & supplendi: necnon etiam nova, si expediret, edendi, statuendi & ordinandi, ac omnia & singula faciendi & ordinandi in præmißis, & circa ea necessaria, seu quomodolibet opportuna. Contradictores quoq; per censuram

Ecclesi-

Ecclesiasticam, & alia opportuna Iuris remedia, appellatione postposita, compescendi, per suas literas concesserat facultatem ac voluntatem, & eadem authoritate decreverat, quod ea quæ tu cum hujusmodi assistentium, consilio & assensu Suffraganeorum, Prælatorum, & aliorum præfatorum, proinde ac rationabiliter ageres, statueres, & etiam ordinares; in ea parte illam firmitatem, idemq; robur obtinerent in omnibus, & per omnia: ac si per Legatum præfatæ Sedis à Latere, si quis in illis partibus deputatus existeret, in illa Provincia solenniter edita & publicata fuissent; quodq; tu & tui Successores Gnesnen: Archiepiscopi, & quilibet eorundem Suffraganeorum, & ipsorum Successores, videlicet, singuli Episcopi dictæ Provinciæ, qui essent pro tempore, per se vel alium, seu alios, in suis Civitatibus & Diœcesibus, quæ tu corrigeres, moderares, declarares, reformares; ac etiam illorum quæ forsan de novo statueres, juxta modum prædictum, liberè exequi possetis, ac possent & deberent, prout ratio dictaret, & etiam fieri posset de consvetudine vel de jure: & prout in dictis literis plenius continetur. Cùm autem sicut exhibita nobis nuper pro parte tua petitio continebat, tu in hujusmodi tibi concessa facultate, & literarum executione præfati Balthazaris, tunc Ioannis XXIII. nuncupati, qui per generale Concilium Constantien: à jure quod se habere dicebat in Papatu, depositus extitit, obedientia durante prædicta, minimè processeris, dubitesq; ad hujusmodi executionem procedere non posse, Apostolicâ super hoc per te licentiâ non obtentâ, pro parte tua fuit, nobis similiter supplicatum, ut providere tibi super hoc de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur Ecclesiarum

& Cleri prædictorum, utilitatem & commodum affectantes, hujusmodi facultate & literarum, juxta ipsam seriem & tenorem procedere; etiam Tu, & tui Successores ac Episcopi præfati, ea quæ per te circa præmissa, correcta, moderata, declarata, reformata, & de novo statuta fuerint, exequi juxta earundem literarum seriem & tenorem, liberè & licitè valeatis, tibi, & eisdem Successoribus ac Episcopis licentia elargimur: non obstantibus omnibus, quæ dictus Balthazar, tunc Ioannes Vigesimus Tertius, in præfatis literis non obstare voluit, ac alijs contrarijs quibuscunq́. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostræ concessionis infringere, vel ei ausu temerario contraire: si quis autem hac attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Constantiæ, Septimo Idus Ianuarij Pontificatus nostri, Anno Primo.

Approbatio Constitutionum Libri Quinti.

JAcobus Uchański, Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Archiepiscopus Gnesnensis, Legatus Natus, & Regni Poloniæ Primas. Rñdiss: in Christo Patribus, DD. Leopoliensi Archiepiscopo, aliisq́; Episcopis Provinciæ nostræ, Fratribus in Christo charissimis: Necnon universis & singulis, quibus interest, interit, aut in futurum quomodolibet interesse poterit, Salutem in Domino.

Literas Confirmationis suprascriptarum Constitutionum Synodi Provincialis nostræ nuper celebratæ, mandataq́;

dataq; Sanctissimi in Christo Patris Dñi Nostri, D. GREGORII, Divina providentiâ Papæ Tredecimi, in pargameno sub forma Brevis scriptas, & sigillo sub annulo Piscatoris more Rom: Cur: obsignatas, sanas, salvas, integras, non vitiatas, nec in aliqua parte suspectas, noveritis nos cum ea, quæ decuit, reverentiâ recepisse, hujusmodi verborum sub tenore.

Venerabili Fratri Iacobo, Arhiepiscopo Gnesnensi, Gregorius Papa XIII. Venerabilis Frater, Salutem & Apostolicam benedictionem. Ex literis Fraternitatis tuæ communi cæterorum Episcoporum, Clericorumq; omnium nomine conscriptis, atq; ex Actis Synodi isthic confecta, apertissimè cognovimus, quanta cum laude, & status Ecclesiastici dignitate, ac Dei gloria, versati sitis in re gravissima, atq; à nobis bonisq; omnibus optatissima, in quo etiam certò scimus fuisse tuam operam præstantissimam. Legimus igitur, diligentissimèq; consideravimus, ejus Synodi Acta & Decreta, eaq; etiam à Venerabilibus Fratribus nostris Cardinalibus, Sacri Conc: Trid: Interpretibus, considerari voluimus: Fuerunt reperta omnia sapienter, pièq; constituta, & tum Clero, tum Regno universo conducibilia ac salutaria. Ea igitur remittimus paucis aliquot, tum mutatis, tum ut aptissimè convenire videbatur appositis. Hortamur igitur, atq; Apostolica auctoritate, quam à Dei benignitate accepimus, jubemus, ut ejus Synodi Decreta omnia quàm diligentissimè atq; inviolatè serventur. Illud etiam eadem authoritate prohibemus, ne quis Episcoporum Clericorumvè utatur Scribâ, Consiliariô, Secretariô, aut alio Officiali hæreticô. Docent enim

Sancti Patres, Hæreticorum hominum non modò convictum & consvetudinem, sed etiam sermonem vitandum esse, neq; decere illos nimis honorificis verbis appellare: tam exitiosam verò pestem, tamq; Catholicis omnibus infensam nutrire, atq; in honore habere, perversissimum atq; ab omni ratione alienissimum est. Faciet igitur Fraternitas tua, ut hoc nostrum mandatum ad cæteros quoq; Fratres Episcopos, quorum communi nomine literas ad nos dedisti, perveniat: quibus autem non poteris has nostras literas coram legere, ad eos exemplum mittes, hortaberisq; ut Clericos suos moneant, nostraq; hujus voluntatis certiores faciant. Nihil enim est, quod tam cupiamus, quàm Dei gloriam, atq; animarum salutem, utriq; rei insidiari nunquam desistunt hæretici. Cætera ex Nuncio nostro cognosces, eiq; fidem tribues. Dat: Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die xxix. Decemb: M. D. LXX VII. Pontificatus nostri, Anno Sexto.

Antonius Buccapadulius.

Quæ omnia & singula præmissa, vobis R̃ndiss: D̃nis, cæterisq; suprascriptis, significamus, intimamus, & ad notitiam deducimus: Hortantes easdem, ut omnia & singula, tam in prædictis Constitutionibus Synodi, quàm etiam etiam literis Apostolicis contenta & descripta, per Diæceses vestras publicari, & ab omnibus Clericis observari curent. Et ut hujusmodi literis Apostolicis fides adhibeatur, ad notitiamq; omnium & singulorum perveniant, exemplum illarum fideliter de verbo ad verbum descriptum, manu nostra propria subscriptum, & sigillo communitũ,

ad cal-

ad calcem hujusmodi Synodi Provincialis Constitutionum adscribere & apponere, jussimus & mandavimus. Datum in arce nostra Loviciensi, Die decimanona, Mensis Febr: Anno D. Millesimo, Quingentesimo, Septuagesimo octavo. Indictione sexta. Pontificatus prælibati Sanctissimi Domini Nostri Papæ, Annô Sexto. Præsentibus ibidem Rñdis ac Venerabilibus Dominis, Sebastianô Magnuszewski Archidiaconô, Joanne Piotrowski, Custode Loviciensi; Francisco Lipski, Archidiacono Lanciciensi; Joanne Sikorski, Joanne Rembieliński, J. U. Doctoribus, & Felice Rembieliński Gnesnensi, Stanislao Crochowski, Uniejoviensi; Joanne Makowski Lanciciensi, Ecclesiarum Canonicis, testibûs.

Idem Iacobus Uchański Archiepiscopus, qui sup: scrip:

Locus Sigilli.

Reductio Literarum & Constitutionum, felicis record: PII PP. V. pro Mendicantibus, & aliis Regularibus; contra Locorum Ordinarios, ad terminos Juris communis, & Decretorum Concilii Tridentini.

GREGORIUS EPISCOPUS, Servus Servorum Dei. Ad perpetuam rei memoriam.

IN tanta rerum & negotiorum mole, qua Romanus Pontifex, ex omnibus mundi partibus aßiduè premitur, vix evitari potest, ne aliqua interdum exiliant, quibus postea recognitis, neces-

tis, necesse est moderationis remedium adhibere. Cùm itaque aliâs felic: record: PIUS Papa V. Prædecessor noster, auditis gravaminibus, quæ Fratribus Ordinum Mendicantium, ab Ordinariis Locorum, & Parochialium Ecclesiarum Rectoribus, multis inferri dicebantur, Sacris Canonibus & lectionibus habendis, Confessionibus audiendis, Pœnitentiis injungendis, Fratribus ad Ordines promovendis; celebratione Missarum, cura animarum, Sacramentorum ministratione, sepulturis, quartâ funeralium, legatis, donationibus, eleemosynis, collectionibus, aliisq; hujusmodi Iuribus, necnon Decimis, & diversis oneribus: ac etiam super statu & regimine Sanctimonialium, ipsis Fratribus subjectarum, formatione Processuum, Censurarum publicatione, Processionibus, præcedentia, locorum acquisitione, cæterisq; aliis rebus tunc expressis, multa per quasdam suas literas, pro dictis Fratribus, non modò statuerit, sed & quæ jam Conciliô Tridentino Decreta fuerant, ad hæc pertinentia, declaraverit; multaq; præterea Privilegia ejusdem XVII. Cal: Junij, Pontificatus sui anno secundo; & deinde ea omnia diversis aliis Ordinibus, & Congregationibus Regularium non Mendicantium, etiam per modum communicationis, concesserit: postea per quandam suam Constitutionem de Vicariis perpetuis in Parochialibus Ecclesiis, unitis per Ordinarios locorum instituendis, & portione illarum Vicariis assignanda, editam, alia super constitutione Fratrum eorundem, ad exercitium curæ animarum, in eis Parochialibus Ecclesiis, quæ domibus & locis suis unita sunt, decreverit. Demum animadverso, quòd ea omnia multis dubitationibus involuta, magnisq; difficultatibus obstructa, mul-

cta, multas magnasq; dissensiones, altercationes, & lites, inter prædictos Locorum Ordinarios, & Fratrum ipsorum Ordines, non sine gravi Divini cultus & animarum detrimento, ac populorum scandalo, concitaverant; contra ac ipse sperabat, & præter suam expectationem, ut qui interdum conquereretur, multa aliter alioq; sensu, à se prolata fuisse, quàm literis expressa essent. Cupiens his mederi incommodis, primùm illa omnia, quæ Regularibus aliorum Ordinum, quàm Mendicantium communicaverat, & secundùm præmissa concesserat, motu proprio restrinxerit. Deinde pleniùs providere volens prioribus literis à se, quod ad ipsos Mendicantes, magna in parte moderatis, omnes & quascunq; alias literas, quæ de aliis Ordinibus & Congregationibus, extra Mendicantium Ordines, de Observantia nuncupatos, emanaverant; omninò aboleverit, causas omnes jam de his etiam in Romana Curia penden: ad se advocan: lites extingvendo, ac formatos super illis Processus, latasq; sententias annulando, quemadmodum aliis suis literis in Regestro proximè compertis, nunquam tamen publicatis, pleniùs continetur. Postrèmò circa Confessariorum regularium, etiam Mendicantium, approbationem, juxta Concilii prædicti decretum faciendam, etiam Lectores in Theologia graduatos, & certos alios tunc expressos comprehendi debere declaraverit. Nos hac tanta varietate cognita, quæ etiam ex multiplici literarum & Constitutionum editione procedit, præsentibus & futuris discriminibus occurrere volentes, de nobis attributa potestatis plenitudine statuimus & ordinamus, de prædictis & aliis omnibus literis & Constitutionibus, quæ ab eodem prædecessore eisdem

 de rebus,

de rebus, pro quorumcunque Regularium etiam Mendicantium Ordinibus, & Congregationibus, quomodolibet emanârunt, ac omnibus ut quibuscunque in eis contentis, eam deinceps dispositionem, atque decisionem, pro subjecta materia futuram esse, quæ sive ex jure veteri, sive ex Sacris dicti Concilii Decretis, sive alias legitimè, ante dictarum literarum & Constitutionum editione erat, ac si ipsa non emanâssent, futura fuisset: ad quam dispositionem & decisionem, suumque pristinum & integrum statum ac terminum, illa omnia reducimus. Quin etiam tollimus, & abrogamus omnia irritantia, & alia Decreta, nec non prohibitiones, declarationes, mandata, & quæcunque alia ipsis literis & Constitutionibus apposita, & aliàs eorum occasione, vel causa facta, his nostris Statuto, Ordinationi, & reductioni adversantia, quibuscunque illa sint concepta formulis, ac præservationibus, declarationibus modificantibus, restitutionibus, mentis attestationibus, derogatoriarum derogatoriis, aliisque fortissimis, efficacissimis, & inviolabilibus clausulis, etiam motu & potestatis plenitudine similibus, & ex certa scientia, etiam pro conservatione status regularis, & ex quibuscunque aliis urgentissimis causis, quotiescunque roborata. Decernentes illa omnia pro nullis & infectis haberi, omnesque supradictos illarum usu, commodo & effectu carere, ac omnes lites, & controversias, quæ coram quibusvis judicibus sive Ordinariis, sive Commissariis, etiam causarum Palatii Apostolici auditoribus, & S. R. Ecclesiæ Cardinalibus, etiam de Latere Legatis, prædictarum literarum, & Constitutionum occasione, super præmissis jam motæ sunt, nec dum decisa aut finita, vel etiam quæ jam deci-

decisæ sunt, si modo tractum habeant successivum, easq; rursus, & inter quoscunq; excitari in posterum contingat, secundum prædictam dispositionem, nec aliter decidendas. Futura verò dubia & difficultates, quandocunque & ubicunq; orientur, ad nos & Sedem Apostolicam, ubi & cætera, quæ ad Decreta dicti Concilii pertinent, quotidie declarantur, omnino referenda esse, nec non irritum & inane quidquid secus super his, per quoscunq; scienter vel ignoranter contigerit attentari. Mandamus itaq; in virtute Sanctæ obedientiæ, præsentes ab omnibus ubiq; Episcopis, & Locorum Ordinariis: nec non Ecclesiarum Prælatis, Rectoribus, Fratribusq; prædictis, ac cæteris, ad quos pertinet, semper inviolata observari, non obstantibus præmissis, ac Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis: nec non Ecclesiarum, Monasteriorum, Conventuum, domorum, locorum, & Ordinum quorumcunq; juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia roboratis, Statutis & consvetudinibus, Privigeliisq;, Indultis, & literis Apostolicis, etiam Mare magnum, & Bulla aurea nuncupatis, dictis Ecclesiis, Ordinibus, & Congregationibus, quomodolibet concessis & confirmatis. Quibus omnibus etiamsi de illis, eorumq; totis tenoribus, specialis, expressa, individua, & ad verbum, nõ autem per clausulas generales idem importantes, mentio, seu quavis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, tenores hujusmodi, ac si de verbo ad verbum insererentur præsentibus pro sufficienter expressis habentes, illis aliàs in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, specialiter & expressè derogamus; cæterisq; contrariis quibuscunque. Ut autem præ-

tem præsentes omnibus plenius innotescant, volumus eorum exempla fieri, & etiam imprimi, illisq́ Notarii publici manu, & Curiæ Ecclesiasticæ, vel Prælati, aut personæ in dignitate Ecclesiastica constitutæ, sigillo obsignatis, eandem illam prorsus fidem in judicio, & extra illud ubique locorum adhiberi, quæ adhiberetur eisdem præsentibus, si essent exhibitæ, vel ostensæ. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostræ Ordinationis, Statuti, reductionis, ablationis, abrogationis, decreti, mandati, derogationis, & voluntatis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare præsumpserit, indignationem Omnipotentis Dei, ac beatorum Petri & Pauli Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romæ apud Sanctum Petrum. Anno Incarnationis Dominicæ, M. D. LXX. Secundo Cal: Martii. Pontificatus nostri anno primo.

Cæ: Glorierius.

Literæ Pontificis Max: ad Serenissimum Poloniæ Regem.

Charissimo in Christo Filio nostro STEPHANO Poloniæ Regi Illustri.

GREGORIUS PP. XIII.

CHarissime in Christo Fili noster, Salutem & Apostolicam benedictionem. Reddidit nobis literas Majestatis tuæ dilectus filius Jacobus Canonicus Posnanien͂

cumque

cumque his Acta Synodi Provincialis. Incredibiliter lætati sumus, sic enim cognovimus, fuisse sanctissimo jurejurando admissa Decreta, & Canones SS. Concilii Tridentini. Consideravimus etiam diligentissimè cætera ejusdem Synodi Acta, vidimusque omnia fuisse piè sapienterque decreta. Est igitur, quòd universè gratulemur isti Regno: his enim duobus, quasi fundamentis, fidei nimirum sinceritate, & Ecclesiasticæ disciplinæ integritate, nititur Regnorum omnium & Rerumpub: salus; quibus sublatis nullæ planè sunt humani ingenii & consilii vires. Gratulamur etiam Majestati tuæ, habes enim in literis Episcoporum & Cleri universi, eidem Jacobo ad nos datis, præclarum testimonium pietatis, studii, diligentiæ, in tam præstanti, tamq; Deo accepto negotio, conficiendo. Quod igitur restat, Deo primùm gratias agamus, tum nitamur omni studio, ut tam salutaria Decreta inviolatè serventur. Quod nos quidem curabimus, quantum poterimus: tuum quoque erit, quicquid poteris auxilii atq; opis conferre, ac meminisse præclaræ illius Augustini sententiæ: Felices Principes esse dicimus, si suam potestatem ad Dei cultum maximè dilatandum, Majestati ejus famulam faciunt. Posse te plurimum omnes intelligunt, velle dubitat nemo; optima igitur omnia expectanda sunt. Postulationibus Cleri, quantum quidem in nobis erit, satisfaciemus; intelligetq; Majestas tua commendationem tuam plurimum apud nos valuisse. Cætera ex Nuncio nostro cognoscet, eique fidem tribuet. Datum Romæ apud S. Petrum, sub

annullo Piscatoris, die XXIX. Decemb: M. D. LXXVIII. Pontificatûs nostri anno sexto.

Executores horum Statutorum, à S. Sede Apostolica delegati.

Dilecto Filio nostro & Apostolicæ Sedis in Regno Poloniæ NUNCIO, ac Venerabilibus Fratribus Archiepiscopo Gnesnen: & Episcopo Cracovien: nunc & pro tempore existentibus, & eorum cuilibet.

GREGORIUS PP. XIII.

DIlecte Fili, & Venerabiles Fratres, Salutem & Apostolicam benedictionem. Cum anno superiore Synodus Provincialis Gnesnen. adjuvante Domino, celebrata fuerit, cujus Decreta ad nos missa legimus, & in Congregatione Cardinalium SS. Concilii Tridentini interpretum videri jussimus: quæ quidem ab eis diligenter considerata, nonnullisque in locis aptata, postea NUNCIO nostro in Regno Poloniæ remissa fuerunt: Et dilectus filius Jacobus Brzeznicius Canonicus Posnanien: ab eadem Synodo, & à toto ipsius Regni Poloniæ Clero Internuncius ad nos missus, nobis humiliter supplicari fecit, ut exequutores Decretorum ejusdem Synodi, ne tam pius & salutaris labor depereat, constituere dignaremur. Nos petitionem hanc æquam & honestam esse censentes, hujus-

modi

modi ſupplicationibus inclinati, vos & veſtrum quemli-
bet executores Decretorum Synodi Provincialis hujuſ-
modi, authoritate Apoſtolica, tenore præſentium, faci-
mus, conſtituimus, & deputamus. Mandantes vobis &
veſtrum cuilibet in virtute Sanctæ obedientiæ, ut vos,
vel duo, aut unus veſtrum, ubi, quando, & quoties opus
fuerit, vel eritis requiſiti, Decreta prædicta ab omnibus,
ad quos ſpectat, & ſpectare poterit quomodolibet in futu-
rum, authoritate noſtra firmiter & inviolabiliter obſerva-
ri curetis, & faciatis. Contradictores quolibet & rebel-
les, ac parere recuſantes, per pœnas vobis bene viſas, &
etiam pecuniarias, arbitrio veſtro declarandas & applican-
das, ac demum per ſententias & cenſuras Eccleſiaſticas,
aliaque opportuna juris & facti remedia, quacunque ap-
pellatione remotâ compeſcendo, legitimiſque ſuper his
habendis, ſervatis proceſſibus, ſententias, cenſuras, & pœ-
nas ipſas, etiam iteratis vicibus aggravañ: invocato eti-
am ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſecularis. Non
obſtañ: Conſtitutionibus & Ordinationibns Apoſtoli-
cis, & quibuſvis Statutis, & conſvetudinibus, etiam jura-
mento, confirmatione Apoſtolica, vel quavis firmitate
alia roboratis, Privilegiis quoque indultis, & literis Apo-
ſtolicis incontrarium, forſan quomodolibet conceſſis &
confirmatis. Quibus omnibus eorum tenores, ac ſi de
verbo ad verbum inſererentur præſentibus pro ſufficienter
expreſſis habentes, illis aliâs in ſuo robore permanſuris,
hac vice duntaxat, ad effectum præſentium ſpecialiter &
expreſ-

expressè derogamus, contrariis quibuscunque, seu si aliquibus communiter vel divisim ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint, per literas Apostolicas non facientes plenam & expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Datum Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris, die VIII. Aprilis. Anno Domini, M. D. LXXVIII. Pontificatus nostri anno sexto.

Ad finem.

Ad finem hujus Operis, adjunctæ sunt infrascriptæ Gratiæ, ex mandato Illmi & Rndmi Dni. D. ARCHIEPISCOPI moderni.

CLEMENS PP. VIII.

SIGISMUNDO III. REGI Poloniæ & Sveciæ.

Charissime in Christo Fili noster, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Securitati Venerabilium Archiepiscoporum, Episcoporum, & aliorum Prælatorum Ecclesiarum, Regnorum & Dominiorum tuorum, qui pro eorum Senatorio munere, in Senatu, Comitijs, Consilijs, & Judicijs eorundem Regnorum interesse, & sententiam dicere solent & debent; opportunè consulere volentes, Majestatis Tuæ supplicationibus, in hac parte nobis humiliter porrectis, inclinati: Omnibus & singulis Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Prælatis, ut in eodem Senatu, Comitijs, Consiliis, & Judiciis, quandocunq; de rebus & negotiis bellicis, & Sententiis ac Causis criminalibus tractabitur, eorum sententiam liberè, sine aliquo conscientiæ scrupulo, aut Censurarum Ecclesiasticarum, & Irregularitatis incursu, etiamsi inde aliquorum mors aut membrorum mutilatio subsequatur, dummodo ipsimet sententiam sanguinis non ferant, & à subscriptione sententiarum abstineant, nisi forsan ex officio hujusmodi, etiam sententias subscribere teneantur; quo casu ut illas etiam subscribere possint, Authoritate Apostolica, tenore præsentium, gratiosè concedimus & indulgemus. Non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, cæterisq; contrariis quibuscunq; Datum Romæ, apud S. Petrum, sub Annulo Piscatoris, Die IX. Augusti. Anno Dni M.DC.III. Pontificatûs nostri Anno duodecimo.

M. Vestrius Barbianus.

DECRETUM,

Ut Facultas Benedicendi res Sacras, in quibus Unctio non adhibetur, delegari possit ab Illustriss. DD. Archiepiscopis & Episcopis Regni Poloniæ.

SAcra Rituum Congregatio, Supplicationi Rndmi Archiepiscopi Gnesnensis, cæterorumq; Poloniæ Regni Archiepiscoporum & Episcoporum, libenter inclinata, Facultatem benedicendarum rerum Sacrarum, in quibus unctio Chrismatis non adhibetur, personis in dignitate constitutis, atq; ultra trigesimum milliarium delegandi concedendam decrevit. Talia enim sibi ab Apostolicæ Sede vindicare videntur auxilia, tam vastissimarum Dioecesum, intra illius Regni fines, dissitæ nimis Ecclesiæ, quàm Poloniæ Præsulum enixa erga animarum salutem cura atq; propensio, Romæ, die 19. Novembr: 1622.

Franciscus M. Cardinal: à Monte.
Io: B.

Locus Sigilli.

INDEX TITULORUM

Secundum ordinem Alphabeti.

O

P

Q

R

S

T

V

INDEX

INDEX

Omnium in Constitutionibus Synodalibus contentorum, locupletissimus.

A.

415

Bacca-

B.

C.

Capitula.

Decani

D.

E.

Proventus

Pedagia

Falsita-

G.

H.

I.

Indul-

L.

Septa

Ordina-

Regula-

Schola-

Taxa

T.

Sit Nomen Domini benedictum in sæcula, Amen.

600.000 ÷

60 ÷

449/120/95

